

KOZMİK ODA KPSS SERİSİ

TARİH

SORU BANKASI

Melike Sezgin

150
Test

2300
Soru

304
Sayfa

PDF
Çözüm

KPSS TARİH SORU BANKASI

Yayın Koordinatörü
Selim IŞIK

Yazar
Melike SEZGİN

ISBN
978-605-73967-1-6

Baskı

© COPYRIGHT AKADEMİ DENİZİ YAYINCILIK

Bu kitabın her türlü yayım hakkı Akademi Denizi Yayıncılık'a aittir. Bu kitabın baskısından 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Yasası hükümleri gereğince kaynak gösterilerek bile olsa alıntı yapılamaz, herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, genel ağ ve diğer elektronik ortamlarda yayımlanamaz.

AKADEMİ DENİZİ YAYINCILIK

 Saray Mah. Fatih Sultan Mehmet Blv. No: 316
Kahramankazan / ANKARA

 T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No
52497

 0552 518 06 06

 akademideniziyayincilik@hotmail.com

 www.akademidenizi.com.tr

Değerli Okuyucu,

ÖSYM tarafından düzenlenen Kamu Personel Seçme Sınavı'na (KPSS) hazırlanan adayların yaşamakta olduğu sorunlardan birisi de nitelikli soru çözememektir. Bu nedenle Akademi Denizi Yayıncılık olarak, KPSS adaylarının başucu kitabı olacağına inandığımız Kozmik Oda Serisi'ni hazırladık.

- ÖSYM genel yetenek ve genel kültür alanlarında bir yıl içerisinde 30'u aşkın sınav düzenlenmektedir. Bu sınavlar içerik, kapsam geçerliliği ve soru tarzlarıyla birbirlerine benzemektedir.
- Test tekniği uzmanlarımızca yapılan tüm sınavların soruları analiz edilerek kapsamlı bir soru yapısı ve soru içeriği çalışması yapılmıştır.
- ÖSYM ve MEB tarafından yapılan tüm sınavlarda ortak bir soru havuzu oluşturularak birbirine yakın ya da benzer soruların değişik sınavlarda kullanıldığı görülmüştür.
- ÖSYM ve MEB tarzındaki soruları önceden çözümlenerek hazırbulunuşluk düzeyinizi geliştireceksiniz. Bununla birlikte çıkmış soru tarzı örnekleri üzerinden konu bilgilerinizi ve test tekniğinizi geliştireceksiniz.
- Kozmik Oda Serisi ile ÖSYM ve MEB'in soru yapılarına uygun bir hazırlık yapacaksınız.
- Kozmik Oda Serisi, 2021'de ÖSYM ve MEB tarafından yapılan sınavların sorularının benzerleri ile zenginleştirildi.
- 2021 KPSS ile şunu bir kez daha gördük: ÖSYM sorularında ALES-DGS ve TYT tarzı soruları tümüyle benimsemiş durumda. 2022 Kozmik Oda Serisi hazırlanırken bu gelişmeyi ölçüt olarak aldık.
- ÖSYM, YKS'nin TYT oturumuyla yeni bir çığır açarak, şekle dayalı ve mantıksal akıl yürütme ekseninde sorulara yönelmiştir. Bu sorularda işlem yeteneği kadar yorum gücü de önemli hale gelmiştir. Biz de yayın kurulu olarak bu duruma kayıtsız kalmayarak, kitabımızı bu doğrultuda güncelledik.
- Tek bir pdf dosyası hazırlayarak bu dosyayı www.akademidenizi.com.tr adresinde sizlere sunduk. Kitabımızın her sayfasında bulunan karebarkodları okutarak bu dosyayı cep telefonun, tablet ya da bilgisayarınıza indirebilirsiniz.

AKADEMİ DENİZİ YAYINCILIK

İÇİNDEKİLER

■ İlk ve Orta Çağlarda Türk Dünyası	5
■ Türklerin İslamiyeti Kabulü ve İlk Türk İslam Devletleri	21
■ Türkiye Tarihi	37
■ Osmanlı Devleti Kuruluş ve Yükselme Dönemi	45
■ Osmanlı Kültür ve Uygarlığı (Devlet ve Memleket Yönetimi)	55
■ Osmanlı Kültür ve Uygarlığı (Ordu ve Donanma)	59
■ Osmanlı Kültür ve Uygarlığı (Toprak Yönetimi)	61
■ Osmanlı Kültür ve Uygarlığı (Sosyal ve Ekonomik Hayat)	63
■ Osmanlı Kültür ve Uygarlığı (Hukuk)	67
■ Osmanlı Kültür ve Uygarlığı (Eğitim ve Öğretim)	69
■ Osmanlı Kültür ve Uygarlığı (Dil ve Edebiyatı)	71
■ Osmanlı Kültür ve Uygarlığı (Bilim Ve Sanat)	73
■ Osmanlı Devleti Duraklama Ve Gerileme Dönemi	77
■ Osmanlı Devleti Dağılma Ve Yıkılış Dönemi	89
■ Xx. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti	105
■ Kurtuluş Savaşı'na Hazırlık Dönemi	127
■ Kurtuluş Savaşı	159
■ Türk İnkılabı	197
■ Atatürk İlkeleri	229
■ Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ve İç Politik Gelişmeler	245
■ Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi (İki Küresel Savaş Arasında Dünya)	255
■ Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi (İkinci Dünya Savaşı)	261
■ Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi (Soğuk Savaş Dönemi)	267
■ Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi (Yumuşama Dönemi Ve Sonrası)	271
■ Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi (Küreselleşen Dünya)	277
■ Tarama Testleri	283

AKADEMİ
DENİZİ

İLK VE ORTA ÇAĞLARDA TÜRK DÜNYASI

1. Avrupa Hun Devleti, Margos ve Anadolios Antlaşmalarını Doğu Roma (Bizans) Devleti ile imzalamıştır. Avrupa Hun Devleti'nin en güçlü imparatoru olan Attila, Doğu ve Batı Roma İmparatorluklarını kendisine bağlamak istiyordu. Bu amaçla Doğu Roma üzerine yürüdüğü I ve II. Balkan seferinde başarılı olarak Bizanla 434 yılında Margos; 447 yılında da Anadolios Antlaşmalarını imzalamıştır. Yapılan bu antlaşmalar sonucunda Avrupa Hun Devleti, Doğu Roma üzerinde ekonomik ve siyasi üstünlük elde etmiştir.

(Cevap E)

2. A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan topluluklar Türk'tür. Fakat Vandallar Türk topluluğu olmayıp Avrupa kökenlidirler. Kavimler Göçü sırasında Hunların yerinden oynattığı kavimler arasında yer alır.

(Cevap E)

3. Orta Asya Türklerinin göçebe bir yaşam tarzını benimsemelerinin sonuçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Geçim kaynaklarının hayvancılığa dayalı olması
- Hapis cezalarının kısa süreli olması
- Savaşçı bir topluluk olmaları
- Özel mülkiyet kavramının gelişmemesi
- Sanat eserlerini taşınabilir malzemelerden yapmaları
- Başka toplumlarla daha çok etkileşime girerek kültürlerini yaymaları
- Yazıyı geç kullanmaya başlamaları
- Kalıcı kültüre sahip olmayıp mimari eserler bırakmamaları
- Çadır yapımında ve bozkır sanatında ilerlemeleri
- Köleliğin ve sınıflara dayalı toplum anlayışının olmaması
- Sözlü hukukun (töre) gelişmesi
- Sözlü edebiyatın gelişmesi

(Cevap A)

4. İl: Devlet

Bodun: Millet

Boy: Boy

Urug: Soy

Oguş: Aile

Buna göre Türk toplumunun en küçük birimi Oguş'tur.

(Cevap D)

5. Avrupa Hun Devleti yöneticilerinden Attila ve Bleda kardeşlerdir. Büyük Selçuklu Devleti'nin kurucuları olan Tuğrul ve Çağrı Bey de kardeşlerdir. Tuğrul Bey siyasi, Çağrı Bey askerî işlerden sorumlu olmuştur. Bumin ve İstemi adlı Türk beyleri de kardeş yöneticiler olup I. Göktürk Devleti'ni kurmuşlardır. Bumin Kağan doğuyu, İstemi ise batıyı yönetmiştir.

(Cevap E)

6. İslam öncesi Türk devletlerinde "hükümet" karşılığı kullanılan terim "Ayukı"dır. Diğer seçenekler ise sırasıyla şöyledir:

Tudun: Vergi memuru

Aygucı: Başbakan

Toygun: Kurultay üyesi

Buyruk: Bakan

(Cevap C)

7. 7. ve 11. yüzyıllarda Doğu Avrupa'da muntazam bir devlet kuran Hazarlar, Hazar Denizi'ne ismini veren bir Türk topluluğudur. Hazarların en önemli özelliği Museviliği benimseyen ilk ve tek Türk devleti olmasıdır.

(Cevap A)

8. Bögü Kağan, Çin'i Tibetlilerden kurtarmak amacıyla 762'de Loyang Seferi'ni düzenledi. Bögü Kağan ülkesine dönerken Uygurların hayat ve telakkilerinin değişmesi bakımından çok tesiri görülen Mani dini Türkler arasında yaymak için, dört Mani rahibini de beraberinde getirmişti. Böylece hayvani gıdalar yemeyi yasaklayan, savaşçılık duygusunu zayıflatan, Hristiyanlık-Mazdeizm-Budizm karışımı bir din olan Maniheizm, Bögü Kağan tarafından kabul edilerek Türk ülkesinde resmî bir mahiyet aldı.

(Cevap B)

9. Orta Asya'da kurulmuş olan Avar Devleti'ne 552 yılında Bumin Kağan son vermiş ve I. Göktürk Devleti'ni kurmuştur. Daha sonra Göktürkler tarafından Batı'ya göçe zorlanan Avarlar Avrupa'da bir devlet kurarak Slavları etkilemişlerdir.

(Cevap B)

10. İlk Türk devletlerinde hükümdar çocuklarına Tigin adı verilmiştir.

Apa: Sivil yönetici

Umay: Kadınları ve çocukları koruyan melek

Kut: Hükümdara Tanrı tarafından verildiğine inanılan devlet yönetme yetkisi

Kün: Halk karşılığında kullanılan terimdir.

(Cevap A)

11. Verilen öncülde "boylar arası" ifadesinden, Orta Asya Türklerinin boylar hâlinde yaşadığı yargısını çıkarmak mümkündür. Yapılan mücadeleler sonucunda kaybeden tarafın egemenlik altına girmektense göç etmeyi tercih etmesine bakılarak da Türk toplumlarının bağımsızlıklarına düşkün oldukları yargısına ulaşmak mümkündür. Ancak göçlere Türk toplumlarının hepsinin katıldığını söylemek mümkün değildir. Nitekim Göktürkler, Uygurlar, Kırgızlar ve Karluklar Orta Asya'yı terk etmeyen Türk topluluklarıdır.

(Cevap C)

12. Alp Er Tunga Destanı, Türk-İran mücadelesini anlatır. Firdevsi'nin yazdığı ve Gazneli Mahmut'a sunduğu Şehname adlı destanda da Türk-İran mücadelesi anlatılmıştır. Bu yüzden Şehname ile içeriği aynı olan eser Alp Er Tunga Destanı'dır.

(Cevap B)

13. İslam öncesi Türk devletlerinde yerleşik yaşama geçme ve kent kültürünün oluşması Uygur Devleti ile başlamıştır. Bunun sonucu olarak mal edinme, ipotek senedi, satış sözleşmesi, vasiyetname gibi hukuki vesikalar Uygurlarla birlikte düzenlenmeye başlamıştır.

(Cevap C)

14. • Hunlar: Oğuz Kağan
• Göktürkler: Bozkurt, Ergenekon
• İskitler: Alp Er Tunga, Şu
• Uygurlar: Türeyiş, Göç
• Kırgızlar: Manas

Yukarıdaki eşleştirmelerden anlaşılacağı üzere Şu Destanı Uygurlara değil, İskitlere aittir.

(Cevap D)

15. A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan ifadeler İslam öncesi Türk devletlerinin kısa ömürlü olmalarında etkili olan gelişmelerdir. Fakat Göktanrı inancının benimsenmesi ile uzun ya da kısa siyasi ömür arasında bir ilişki kurulamaz.

Türklerde devlet "bağımsızlık, halk (millet), ülke ve teşkilat" olmak üzere birbirini tamamlayan dört unsurdan meydana gelmiştir.

(Cevap E)

16. Asya Hun Devleti parçalandıktan sonra Hunların bir kolu Afganistan'a göç etmiştir. Afganistan'a göç eden hunlar burada Akhun Devleti'ni kurmuştur. Akhun Devleti, MS 6. yüzyılda İpek Yolu hâkimiyeti için Göktürk ve Sasanilerle yaptığı mücadeleler sonucunda yıkılmıştır.

(Cevap B)

İLK VE ORTA ÇAĞLARDA TÜRK DÜNYASI

1. Uygurlar yerleşik hayata geçen ilk Türk devletidir. Yerleşik hayata geçmelerinde Çin'in etkisi ile benimsedikleri Maniheizm dini etkili olmuştur. Yerleşik hayatı benimsemeleriyle saraylar, tapınaklar, sulama kanalları yapmışlardır. İslam öncesi dönemin yazılı eserlerinden olan Karabalğasun Yazıtları da Uygurlara aittir. Çin Seddi'nin yapılması ise Asya Hun Devleti Dönemi'ndedir.

(Cevap A)

2. Türk kavimleri ekonomik, siyasi ve coğrafi sebeplerle başta Balkanlar ve Avrupa olmak üzere farklı coğrafyalara göç etmişlerdir. Farklı dini ve etnik grupların buldukları bölgelere gerçekleştirilen bu göçler sonucunda Türkler çevre kültürlerle yoğun ilişkiler geliştirerek asimile olmuşlardır. Ayrıca bu asimilasyonda Türklerin buldukları coğrafyalardaki nüfuslarının azalması ve siyasi güçlerini yitirmeleri de etkili olmuştur.

(Cevap E)

3. Göktürkler, 552-630 yılları arasında Ötüken merkezli olarak kurulmuş bir Türk devletidir. İslamiyet öncesi diğer Türk toplumlarında olduğu gibi Göktürklerde de kadınlar, toplumsal hayatın önemli bir parçası sayılmıştır. Örneğin, hakanın eşi olan hatunun kurultay toplantılarına katıldığı ve elçileri kabul ettiği bilinmektedir. 2005 yılında yapılan kazılarda Göktürlere ait paralarda hatunun resminin de olması, kadınların devlet yönetiminde söz sahibi olduğunun kanıtıdır.

(Cevap B)

- 4.
- Tutuk: Askeri vali demektir.
 - Şaman: Din adamlarına verilen isimdir.
 - Ağılığ: Hazine görevlisidir.
 - Bitikçi: Bugünkü yazışma işlerini yürüten kâtiplere verilen addır.
 - Aygucı: Hükümetin başı özelliğine sahiptir. Bugünkü başbakana benzer.

(Cevap B)

5. I. öncülde verilen ifade doğrudur. Siyasi güce karşı çıkabilenler tanrının gücüne karşı çıkmadıkları için mutlak otorite güçlenir.
- II. öncül yanlış olup devlet yönetimi, gelenek ve göreneklerden oluşan töreye göredir.
- III. öncülde verilen veraset sistemi kut anlayışının bir sonucudur. Kuta göre hanedanın erkek üyelerinin hepsi tahta çıkma hakkına sahiptir.

(Cevap B)

6. Verilen kültür merkezlerinden Anav, Karasuk, Tagar ve Afanasyevo kültür merkezleri Orta Asya'daki Türklerle ait kültür merkezlerindedir. Ancak Kayseri yakınlarındaki Kültepe, Anadolu'da ilk yazılı belgelerin bulunduğu yer olması dolayısıyla Anadolu'da tarih devirlerinin başladığı yerdir.

(Cevap D)

7. Türklerde en büyük yönetim organı kurultaydır. Kurultayda devleti ilgilendiren her türlü konu konuşulabilirdi. Hakan başkanlığında toplanan kurultaya hatun, boy beyleri, devletin ileri gelenleri katılırdı. Aygucı bugünkü başbakana denk olup kurultaya katılırdı. Yabgu devletin batı kanadını yöneten kişiye verilen unvandır. Kurultaya katılırdı. Kam eski Türklerde din adamlarına verilen bir addır, kurultaya katılmazdı.

(Cevap D)

8. İslamiyet öncesi Türklerde sanat faaliyetleri göçebe yaşamdan dolayı daha çok taşınabilir sanat eserleridir. Dokumacılık, halıcılık, heykeller, süs eşyaları gibi eserler mevcuttur.

- I. Tezhip, kitap süsleme sanatı olarak kullanılır. Türkler arasında İslamiyet'in yayılışından sonra ortaya çıkmıştır.
- II. Minyatür, resmin boyutlarının dikkate alınmadan yapıldığı bir sanatsal faaliyettir. Uygurlarda ortaya çıkmış, resim dini açıdan yasak olduğu için en zirve dönemini Osmanlı'da görmüştür.
- III. Hat, Arap harfleri ile güzel yazı yazma sanatıdır. İslamiyet sonrası dönemde görülür.
- IV. Fresk, duvar resmi olup Uygurlardan itibaren görülür.

(Cevap C)

9. Kürk Yolu (I.), Hazar Denizi bölgesinde olup İslâm öncesi dönemde Türklerin ele geçirmek için mücadele ettiği bir ticaret yoludur. Baharat Yolu (II.), Hindistan'dan başlayıp Afrika'nın kuzeyinden Avrupa'ya uzanır. İslamiyet'ten sonra Türk-İslam devletleri buraya hâkim olmaya çalışmışlardır. İpek Yolu (III.), Çin'den başlayıp Avrupa'ya uzanır. İslam öncesi dönemde hâkim olmak için en fazla mücadele edilen ticaret yoludur.

(Cevap D)

10. Manas Destanı Kırgızlara ait, dünyada bilinen en uzun destan olma özelliğine sahiptir.
- Alp Er Tunga – İskitler
 - Bozkurt – Ergenekon – Göktürkler
 - Oğuz Kağan – Asya Hunlarına aittir.

(Cevap C)

11. Orhun Yazıtları'nda;
- Devletin ve halkın karşılıklı olarak görevlerinin belirtilmesi,
 - Hakanın her işi halkının refah seviyesini yükseltmek için yaptığının vurgulanması,
 - Devlet adamlarının millete hesap vermesinden söz edilmesi adil devlet anlayışının göstergesidir.

(Cevap E)

12. Oğuz Kağan Destanı Asya Hunlarına aittir. Bozkurt ve Ergenekon Destanı Göktürlere aittir. Türeyiş ve Göç Destanları ise Uygurlara aittir.

(Cevap E)

13. (I.) MÖ 220–MS 216 yılları arasında Orta Asya'da bilinen ilk teşkilatlı Türk devletini kuran Hunların, kendi adlarını taşıyan bir alfabe oluşturduklarıyla ilgili bir bilgi bulunmamaktadır.
- (II.) 552–659 yılları arasında Ötüken merkezli kurulan Göktürklerin, 38 harften oluşan ve kendi adlarını taşıyan bir alfabeleri bulunmaktadır. Nitekim 8. yüzyılda yazılmış ve Türk tarihinin ilk yazılı belgeleri olan Orhun Yazıtları'nın da bir yüzü Çince bir yüzü Göktürkçe yazılmıştır.
- (III.) 744–840 yılları arasında Orta Asya'da siyasi varlık gösteren Uygurlar da, 18 harften oluşan ve kendi adlarını taşıyan bir alfabeyle sahiptir.

(Cevap D)

14. Kağan: Orta Asya Türk devletlerinde, hükümdarlara verilen unvanlardan biridir.
- Kün: İslamiyet öncesi Türk devletlerinde halk demektir.
- Kut: İslamiyet öncesi Türk devletlerinde hükümdara yönetim yetkisinin Tanrı tarafından verildiği inanışıdır.
- Yuğ: İslamiyet öncesi Türk toplumlarının yaptıkları cenaze törenleridir.
- Tarkan: İslamiyet öncesi Türk devletlerinde ordu komutanlarına verilen unvandır.

(Cevap B)

15. İslamiyet öncesi Türk topluluklarının temel geçim kaynağı hayvancılık ve ticaretti. Hayvancılıkla uğraşan bu toplumlar yaşam tarzı olarak da göçebeydi. Ancak Türklerin yerleşik hayata geçmeleri sonucunda ekonomik etkinlikleri arasına tarımsal faaliyetler de girmiştir.

(Cevap C)

16. B, C, D ve E seçeneklerinde yer alan bilgiler yanlıştır. Uygurlar 840 yılında Kırgızlar tarafından yıkılınca iki ayrı yerde devlet kurmuşlardır. Bu devletler; Kansu ve Turfan Uygurlarıdır. Turfan denilen bölgenin diğer adı Doğu Türkistan'dır. Bu bölge Çin'e ait Sincan özerk bölgesi olarak adlandırılır. Burada yaşayanlar Uygur Türkleridir.

(Cevap A)

İLK VE ORTA ÇAĞLARDA TÜRK DÜNYASI

1. Soru kökünde bahsedilen kavim Avarlardır. Avarlar VI. yüzyılın başlarında Orta Asya'dan Balkanlara göç ederek Mohaç (Macaristan) merkezli Avar Kağanlığı'nı kurmuşlardır. Bayan Han önderliğinde kurulan Avarlar 626'da İstanbul'u kuşatmışlardır. Avarlar, İstanbul'u ilk kuşatan Türk kavmi olarak bilinir.

(Cevap D)

2. Soğdu tüccarlar Çin'e ve Hindistan'a giden Orta Asya ticaret yollarında etkindiler. Bu etkinliklerinden dolayı Uygurlarla da ilişkide bulunan Soğdlular, Uygurları etkilemişlerdir. Soğd yazısından etkilenen Uygurlar bu alfabede değişiklikler yaparak kendilerine özgü 18 harfli alfabeyi yapmışlardır.

(Cevap C)

3. Basmil ve Uygurlarla birlikte II. Göktürk Devleti'nin yıkılmasında etkili olan Karluklar, Türgişlerin siyasi varlıklarına son verdiler. Talas Savaşı'nda Çinlilere karşı Müslümanların yanında yer alarak Çinlilerin yenilmesini sağlayan Karluklar, 1221'de Cengiz Han'a itaat ederek Moğol hâkimiyetine girdiler. Karluklar Ural Dağları çevresinde değil, Altay Dağlarının batısında yaşamışlardır.

(Cevap A)

4. Sabirler, Oğuzlar, Peçenekler ve Kıpçaklar Avrupa'ya göç etmiş Türk topluluklarıdır. Fakat Kırgızlar Orta Asya'dan Avrupa'ya göç etmemiştir. Bugün Kırgızistan Cumhuriyeti egemenliğinde varlıklarını sürdürmektedirler.

(Cevap A)

5. Kurgan → Mezar
Yuğ → Cenaze töreni
Balbal → Mezar taşı
Tamu → Cehennem

Toy, Türklerde devlet işlerinin görüşüldüğü kurultayın diğer adıdır. Dolayısıyla Toy devlet yönetimi ile ilgili bir terimdir.

(Cevap B)

6. Göktürkler, İpek Yolu hâkimiyet mücadelesinde üstünlük sağlamak amacıyla Çinlilerle savaşmış ve Çin'i vergiye bağlamıştır. Ayrıca İpek Yolu ticaretini geliştirmek için İran'da bulunan Sasanilere karşı Bizans'a elçiler yollamış ve Bizans'la ticari ilişkiler kurmuşlardır. Abbasi Devleti'yle Göktürkler aynı dönemde yaşamamışlardır. Bu yüzden de aralarında ticari ilişkilerin olduğu söylenemez.

(Cevap E)

7. Türkler tarih boyunca çok sayıda devlet kurmuş, çok geniş coğrafyalarda yer almışlardır. Türklerin göçebe yaşam tarzını benimsemeleri ve dolayısıyla da birçok bölgede faaliyet göstermeleri Türk tarihinin bir bütün olarak incelenmesini zorlaştırmıştır. Türklerin, maden işlemede yetkinlik kazanmalarının Türk tarihinin incelenmesini zorlaştırdığı savunulamaz. Bu durum başka toplumlar üzerinde egemenlik kurmalarını kolaylaştırır.

(Cevap D)

8. Bir bölgede yerleşik yaşamın olduğunun en somut delilleri arasında bölgede tarımsal üretimin görülmesi, kalıcı eserlerin yapılması, şehirlerin kurulması gösterilebilir. Sorumuzu incelediğimizde madencilik ya da dokumacılığın yerleşik yaşamla alakalı olduğunu söyleyemeyiz. Ama mimari eserler bırakılmışsa o bölgede yerleşik hayatın varlığından söz edebiliriz.

(Cevap C)

9. Türk tarihinde düzenli bir ordu ve devlet teşkilatının kurulması Asya Hun hükümdarı Mete Han tarafından gerçekleştirilmiştir. Hareketli harf sistemine dayanan matbaanın kullanılması ise Uygurlar Dönemi'ne ait bir gelişmedir.

Uygurlar ilk kez kağıt ve matbaayı kullanan ve fiziki bir mekan olarak kütüphane kuran ilk Türk devletidir.

(Cevap D)

10. • Orhun Kitabeleri (I), Göktürlere aittir. Bu kitabeler Türkler tarafından yazılmış en eski eserdir.
- Manas Destanı (II) Kırgızlara aittir. Manas Destanı dünyada bilinen en uzun destandır.
- Oğuzname (III) Hunlara ait önemli eserlerdendir.

(Cevap A)

11. Orhun Yazıtları'nda temelde bahsedilen konular;
- Kut anlayışı,
 - Sosyal devlet anlayışı,
 - Türk halkına ve hakanlarına verilen öğütlerdir.

Sosyal devlet anlayışının özünde devletin halkın yararına hizmet etmesi yatar. Bundan yola çıkarak devlet ve halkın görevlerinin belirtilmesi ve hakanın yaptığı işlerde halkının mutluluğunu gözetmesi sosyal devlet anlayışının en somut göstergesidir.

(Cevap E)

12. İslamiyet'ten önceki Türk devletlerinde yerleşik hayata geçen Uygurlarla birlikte fresk (duvar resimleri) ve minyatür alanlarında gelişmeler yaşanmıştır. Uygurlar Budizm ve Maniheizm dinlerinin etkisiyle heykelticilikte de ilerlemiştir. Diğer göçebe Türk topluluklarının da mezartaşı olarak kullanılmak üzere Balbal adı verilen heykeller yaptığı bilinmektedir.

(Cevap E)

13. Orta Asya ikliminin sert olması Türkleri doğayla mücadele etmek zorunda bırakmıştır. Bu durum onların mücadeleciliği ve teşkilatçı yönünü güçlendirirken atın gündelik yaşamdaki önemini de artırmıştır.

Türkler, bozkır şartlarının gereği olarak yaz aylarını "yaylak" denilen yüksek yerlerde; kış aylarını ise "kışlak" denilen alçak yerlerde geçirmişlerdir.

(Cevap E)

14. Uygurlar hayvancılıktan çok, tarıma önem vermişlerdir. Bunun nedeni yerleşik hayata geçmeleridir. Çünkü yerleşik hayata geçen toplumlar tarımsal üretime ihtiyaç duyarlar.

(Cevap B)

15. İltiş Kağan (681-693), II. Göktürk Devleti'nin yani Kutluk Devleti'nin kurucusudur. İltiş Kağan Çin egemenliğindeki Türkleri tekrar bir bayrak altında topladığı için kendisine "derleyen, toplayan" manasına gelen İltiş ismi verilmiştir.

(Cevap C)

16. Verilen üç öncül de hayvancılığın Türkler açısından ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Yün dokumacılığının gelişmesi ile giyecek, çadır, halı vs. gibi ihtiyaçlar karşılanmıştır. Ayrıca hayvanlar takas aracı olarak da kullanılmıştır. Orduda atın kullanılması Türkleri başarılı ve güçlü yapmıştır. Ulaşımında da atlardan faydalanarak daha rahat ve hızlı yer değiştirmişlerdir.

(Cevap E)

İLK VE ORTA ÇAĞLARDA TÜRK DÜNYASI

1. B, C, D ve E seçeneklerinde verilenler Türk hükümdar Bumin Kağan için doğru bilgilerdir. Fakat A seçeneğinde verilen ifade Bumin Kağan için yanlıştır. Orhun Yazıtları, Bumin Kağan dönemine ait olmayıp II. Göktürk Devleti'ne en parlak dönemini yaşatan Bilge Kağan, kardeşi Kültigin ve Vezir Tonyukuk zamanına aittir.

(Cevap A)

2. Türklerin temel geçim kaynağı hayvancılık olmuştur. Bunun sebebi göçebe hayat tarzıdır. Yani yerleşik düzene geçemeyen ya da geç geçen Türk toplulukları tarımda fazla etkili olamamışlardır. Bu yüzden ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak için hayvancılık yapmışlardır.

(Cevap B)

3. Şaman, Esik kurganı, İpek Yolu ve İl kavramlarının açıklaması doğru verilmiştir. Ekberiyet sistemi ise güçlü olanın tahta geçmesi değil, yaşça büyük olan velayetin tahta geçmesi usulüdür. Bu sistem Osmanlılarda I. Ahmet Dönemi'nde kullanılmıştır.

(Cevap E)

4. Orhun Yazıtları Kutluk (II. Göktürk) Devleti zamanında dikilmiştir. Dolayısıyla Orhun Yazıtları Kutluk kağanı olan Bilge Kağan'ın sözlerini içermektedir. Bumin ve Mukan kağanlar I. Göktürk Devleti'nin yöneticileridir. Attila, Avrupa Hun Devleti lideridir. Mete, Asya Hun Devleti lideridir.

(Cevap E)

5. Soruda verilen seçeneklerde A, B, D ve E'dekiler doğrudur. Fakat, İslamiyet öncesi Türk devletlerinde hükümdarlık vasfı sadece erkeklere verilmiştir. Kadınlar kurultayda yer almışlardır, fakat hükümdar olma hakkına sahip değillerdir.

(Cevap C)

6. Takvim, ay ve güneş yılı esaslı olmak üzere iki çeşittir. Yani takvim yapmak ve kullanmak için ay ve güneşin hareketleri takip edilmelidir. Türklerde kullanılan 12 hayvanlı takvim güneş yılı esaslıdır. Yani güneşin hareketleri incelenmiştir. Bu durum bize Türklerin astronomi alanında bilgi birikimlerinin olduğunu kanıtlamaktadır.

(Cevap D)

7. İslam öncesi Türk devletlerinde yazışmalardan sorumlu görevlilere "Bitikçi" adı verilmekteydi. "Yazan, Yazıcı" manasına gelen Bitikçiler, aynı zamanda dış ilişkilerde Hakan'a yardımcı olmuşlardır. Osmanlı Dönemi'nde Bitikçilerin görevini Nişancılar yürütmüştür.

(Cevap C)

8. Türkler tarih boyunca Göktürk (Orhun), Uygur, Kiril, Soğd, Arap, İbrani, Latin alfabelerini kullanmışlardır. Ancak bu alfabelerden sadece Uygur ve Orhun alfabeleri Türklere özgüdür.

(Cevap E)

9. Orhun Abideleri'nden, XIII. yüzyıl başlarında Moğolların tarihini yazan İranlı tarihçi Cüveyni bahsetmiştir. Orhun Yazıtları Bilge Kağan, Kültigin ve Tonyukuk adına sekizinci yüzyılda dikilmiştir.

(Cevap D)

10. İpek Yolu yoğun ticaretin yapıldığı bir yerdir. Bu yola hâkim olan devletler ekonomik olarak güçlenmişlerdir. Türk devletleri Çin, Sasani ve Bizans ile bu ticaret yoluna hâkim olabilmek amacıyla mücadele etmişlerdir. Tarih boyunca İpek Yolu'ndaki güzergâhların değişmesi, egemen güçlerin değişmesinden kaynaklanmıştır.

(Cevap A)

11. İbn Fadlan (877-960) Abbasi halifesi Muktedir'in 921 yılında İtil Bulgarları'na gönderdiği heyet içinde yer almıştır. Bir din bilgini ve gezgin olan İbn Fadlan'ın bu heyetteki görevi, oradaki Müslümanlara İslamiyet'i öğretmek, halifenin mektup ve armağanlarını sunmaktır. İbn Fadlan bu yolculuğunu seyahatname adlı eserinde anlatmıştır.

(Cevap B)

12. A, B, D ve E seçenekleri Göktanrı inancı ile ilgili esaslardır. Göktanrı inancında din adamlarına şaman, kam ya da baksı adı verilmiştir.

Yabgu ise, dinî bir terim değil, siyasi bir terimdir.

Yabgu, ikili teşkilatta kağana bağlı olarak ülkenin batısını yöneten hanedan üyesidir.

(Cevap C)

13. Uygurlar, Mani dininin etkisi ile göçebe hayattan yerleşik hayata geçmişlerdir. Böylece kendilerinden önce kurulan Göktürk ve Hun devletlerinden farklı olarak günümüze kadar gelen evler, tapınaklar ve saraylar inşa etmişlerdir.

(Cevap C)

14. Türkler eşyalar üzerine bazı hayvan figürlerini işlemişler ve buna Türk resim sanatında hayvan üslubu adı verilmiştir. Türkler, Turan (Hilal) taktiğini uygulayarak düşmanlarını mağlup etmişlerdir. Devlet yönetiminde ise sınırları genişleyen ülkeyi kolay yönetmek için ikili teşkilat uygulanmıştır. Doğru sıralama; Hayvan figürleri (II), Turan taktiği (I), ikili teşkilat (III) şeklinde olacaktır.

(Cevap C)

15. A, B, C ve E seçeneklerinde yer alan arkeolojik buluntular, İslam öncesi Türk topluluklarından günümüze kalan eserlerdir. Fakat saray kalıntıları günümüze ulaşan buluntular arasında yer almaz. Çünkü saray yerleşik hayatın bir unsurudur. Oysa İslam öncesi Türklerde göçebe hayat tarzı hâkimdir. Göçebe hayat yaşayan toplumlardan günümüze mimari eserler kalması çok mümkün değildir.

(Cevap D)

16. Göktürkler Dönemi'nden kitabe ve balballara ait örnekler günümüze ulaşmıştır. Orhun Kitabeleri, II. Göktürk Devleti'nden günümüze kalan örnektir. Ayrıca mezarların başına öldürülen düşmanların sayısınca balbal denilen heykeller dikilmiştir. Bunlar da günümüze kadar ulaşmıştır. Fakat minyatür Uygurlarla başlamıştır. Uygurlar Dönemi ise Göktürklerden sonradır.

(Cevap E)

İLK VE ORTA ÇAĞLARDA TÜRK DÜNYASI

1. B seçeneğinde demirden silahlar ve zırhlar bulunması, savaşçı özellikler gösterdiklerine, C ve D seçeneklerinde kurganlardan (mezarlardan) halı – kilim parçalarının bulunması, ölümden sonraki hayata inandıklarına ve dokumacılıkla ilgilendiklerine, E seçeneğinde verilen sulama kanallarının bulunması ise tarımsal üretim yaptıklarına kanıttır.

Paragrafta ihracat yapıldığına dair bir ifade bulunmamaktadır.

(Cevap A)

2. Orta Asya Türk toplulukları ilk ortaya çıktıkları andan itibaren Çin ile yoğun ilişki içinde bulunmuşlardır. Bu yüzden İslam öncesi Türk tarihi için başvurulması gereken öncelikli kaynak, Çin kaynaklarıdır.

(Cevap A)

3. Uygurlar, 745–840 yılları arasında varlığını sürdüren Türk Kağanlığıdır. Kutluk Bilge Kül Kağan tarafından Kutluk Devleti'ne son verilerek 745'te Ötüken merkezli olarak kurulmuştur. Daha sonra başkent Karabalasagun'a taşınmıştır. Uygurlar Göktanrı inancı dışında bir inancı benimseyen ilk Türk devletidir. Böğü Kağan zamanında Maniheizmi benimseyen Uygurlar, Maniheizmin etkisiyle hükümdarlarına da Ay tengri unvanı vermişlerdir.

(Cevap C)

4. Kavimler Göçü'ne sebep olan Türk topluluğu Hunlardır. Hunlar, Asya Hun Devleti'nin yıkılmasından sonra büyük kitleler hâlinde Batı'ya göç etmişlerdir (MS IV. yüzyıl). Türklerin Hazar ve Karadeniz'in kuzeyinden Volga Nehri'ni geçerek Doğu Avrupa içlerinde ilerlemesiyle birlikte bu bölgede yaşayan Ostrogotlar, Vizigotlar ve Vandallar daha Batı'ya göç ederek Roma İmparatorluğu sınırlarına girmek zorunda kalmışlardır. İşte bu göç hareketine Kavimler Göçü denir.

(Cevap B)

5. Türk devletlerinde yönetime yardımcı olan en önemli organlardan biri devlet meselelerinin görüşülüp karara bağlandığı kurultay (kengeş), yani günümüz anlamıyla meclis dediğimiz kurumdur. Ayrıca devlet yönetiminde belirleyici olan diğer unsur da ülkenin hanedan üyelerinin ortak malı sayılması sistemidir. Türklerin ordu yapısı Mete Han tarafından oluşturulmuş onlu sistemdir. Türklere ait bu özellikleri Moğolların da uygulamaları Moğolların Türklerden etkilendiğinin en güçlü göstergesidir.

(Cevap E)

6. Maniheizm dini ile Uygurlarda savaş yapmak ve et yemek yasaklanmıştır. Böylece savaşçı olan Türk devletlerinden farklı bir askeri yapılanma ortaya çıkmıştır. Uygurlar din değiştirmeleri sonucunda yerleşik hayata geçmişler, tarımla uğraşmaya başlamışlar ve ekonomik olarak tarım ve ticaretle gelişmişlerdir. Göçebe yaşam tarzını terk eden Uygurlar şehirler kurmuşlar, tapınaklar inşa etmişler ve mimari alanda kalıcı eserler bırakmışlardır. Bu nedenlerden ötürü Maniheizm dininin Uygurlar üzerinde askerlik, mimari ve ekonomi alanında etkileri olduğu söylenebilir.

(Cevap E)

7. Dokuz aile birliğinden oluşan Uygurların, Karluk ve Basmlı topluluklarını da itaatleri altına alarak bu sayıyı on bire çıkarmaları, Uygurların farklı toplulukları bir araya getirdiklerinin göstergesidir.

(Cevap B)

8. Könilik adaleti ifade etmektedir.

- İyilik ve faydalılık → Uzluk
- Eşitlik → Tüzlük
- İnsanlık → Kişilik olarak adlandırılmıştır.

Yine bunlar da törenin prensiplerindedir.

(Cevap D)

9. Bizans ordusundan Selçuklu ordusuna geçerek Malazgirt Savaşı'nın kazanılmasında etkili olan Türk topluluğu Peçeneklerdir. Ayrıca Peçeneklerin yanında Uzlar da yer almıştır.

(Cevap A)

10. Çinliler, Asya Hun Devleti'nin akınlarını durdurmak için Çin Seddi'ni inşa etmiştir. MÖ 220-209 arasında Asya Hun Devleti'nin başında bulunan Teoman, Çin üzerine sürekli akınlar düzenlemiştir. Bu akınlar MÖ 214'te Çin Seddi'nin yapılmasında etkili olmuştur. Çin Seddi Hun akınlarını önleyememiş, bunun sonucunda Çinliler ordularını Türk ordusuna benzer şekilde örgütlemeye çalışmıştır.

Teoman zamanında Çinliler, Yüceiler ve Moğol asıllı Tunguzlarla savaşlar yapılmıştır. Bu savaşların sonucunda Çin topraklarının bir kısmı ele geçirilmiştir.

(Cevap E)

11. Uygurlar, Basmil ve Karluk boyları ile beraber Kutluk Devleti'ni yıktılar. Daha sonra Basmil egemenliğine son vererek Ötüken merkez olmak üzere devletlerini kurdular (744). Uygur Devleti'nin kurucusu Kutluk Bilge Kül Kağan Ordubalık (Karabalgasun) şehrini kurarak başkent yapmıştır. Uygur Devleti'nin en güçlü olduğu dönem 747-759 yılları arasında hüküm süren Moyen-Çor Dönemi'dir. Böğü Kağan da bir Uygur kağanıdır. Böğü Kağan Mani dinini Uygurlara kabul ettirerek onların hayatını tamamen değiştirmiştir. Bu dinle Uygurlar tarımsal faaliyetlere başlamış ve yerleşik hayata geçen ilk Türk toplumu olmuşlardır.

(Cevap C)

12. Türk kelimesi güçlü, kuvvetli anlamına gelmektedir. Ayrıca Çin kaynaklarında "miğfer", İslam kaynaklarında "terk edilmiş", Divan-ı Lügati't Türk'te "olgunluk çağı" anlamına gelen Türk kelimesini, Ziya Gökalp "törelî ve nizam sahibi" olarak açıklamıştır. Gürz ise Türk adının anlamları arasında yer almaz.

(Cevap D)

13. İslam öncesi Türk devletlerinde toplumu oluşturan unsurlar Oguş (Aile), Urug (Sülale), Boy ve Budun (Millet)'dur. Toy ise devlet meselelerinin görüşüldüğü ve danışma meclisi özelliği taşıyan kurumdur.

(Cevap A)

14. İslamiyet öncesi dönemde Türklerde mezarların oda şeklinde yapılması ve ölen kişilerin gündelik eşyaları ile gömülmeleri ahiret inancının varlığını gösterir. Ölen kişinin ardından yas tutmak ya da merasim düzenlemek ahiret inancı olmayan toplumlarda da görülebilir.

(Cevap B)

15. Devletin karşılığının il veya el olduğu Göktürklerde, sosyal yapı oguş (aile), urug (aileler birliği), boy (kabile) ve bodun (millet) gibi halkalardan meydana geliyordu.

Bir siyasi birliğe dahil olmuş boya "Ok" denilmiştir. Örneğin Türgişler, Göktürklerin On-ok boyundandı.

(Cevap A)

16. Devlet yapısındaki düzenlemesiyle sonraki Türk devletlerine örnek olan ve Oğuz Destanı'ndaki Oğuz Han'la özdeşleştirilen Hun hükümdarı Mete'dir.

(Cevap B)

İLK VE ORTA ÇAĞLARDA TÜRK DÜNYASI

1. Uygur Kağanlığı'nı her yönden geliştiren ve yükselten Moyen Çor Kağan 759 yılında ölünce yerine oğlu Böğü Kağan geçti. Böğü Kağan'ın Maniheizm'i kabul etmesindeki esas neden halkın yerleşik hayatı öğrenmesini istemesidir. Bu dinin kabulüyle hem halk zenginleşecek hem de kuvvetli Budist Çin'in etkisinden uzak kalıncaktı. Ayrıca, Uygur Devleti Maniheizm inancında olan Soğdu tüccarları yanına çekerek mali açıdan da güçlenecekti.

(Cevap E)

2. Ak Hun Devleti 367 yılında Afganistan'da kurulmuş bir Türk devletidir. Ak Hunlar giderek siyasi ve askeri güçlerini artırarak Sasaniler üzerinde baskı kurdu. İpek Yolu'nu elinde tutan Ak Hun Devleti'nin topraklarında doğuda Göktürklerin, batıda ise Sasanilerin gözü vardı. Her iki devletin ortak hareketi neticesinde, 557 yılında Ak Hun Devleti yıkıldı. Topraklarının büyük bir kısmı ve İpek Yolu Göktürklerin eline geçerken, diğer kısmı İran (Sasani) Hükümdarı Anuşirvan'a bağlandı.

(Cevap B)

3. Halkın kullandığı otlak ve yaylak için devlete vergi vermesi (İl) toprağın devlete ait olduğunun göstergesidir. Çünkü devlet kullanım ücretini halktan almıştır.

(Cevap B)

4. Adı bilinen ilk Türk şairi Aprın Çor Tigin'dir. Mani dininin etkisiyle yazdığı şiirlerden iki tanesi günümüze kadar ulaşmıştır. Turfan kazıları olarak bilinen kazılar sonucu bulunan şiirler ilk kez 1919'da yayımlanmıştır.

(Cevap B)

5. Yerleşik yaşam ve Maniheizm dininin etkisiyle resim sanatı Uygurlar döneminde önemli bir ivme kazanmıştır. Uygurlarda resim yapan sanatçılara bedizci adı verilmiştir. Diğer seçenekler İslamiyet öncesi Türk toplumlarında kullanılan müzik aletleridir.

Maniheizm'in kurucusu Mani, ressamdı ve öğretisini yaymak için yazdığı kitapları resimlerle süslemişti.

(Cevap C)

6. Hohan-yeh MÖ 58 yılında Hun tahtına çıkmıştır. Devletin zayıflamaya başladığı bu dönemde Hohan-yeh Çin himayesine girmenin doğru olacağını savunmuştur. Ancak kardeşi Çi-çi bu düşünceye karşı çıkmış; yaşanan fikir ayrılıkları da devletin Güney Hunları ve Batı Hunları şeklinde ayrılmasına sebep olmuştur.

(Cevap A)

7. Ergenekon Destanı'na göre Göktürk Devleti'ni kuran kabilenin adı Aşina'dır. Bu kelime Türkçe'de "Kurt" anlamına gelmektedir.

(Cevap C)

8. Göktürkler, kağanlık derecesine yükselmeden önce yabguluk olarak idare edilmiştir. Yabguluktan önce ise şadlık unvanı kullanılmıştır. Yabgu, kağandan önce gelen ve devletin büyük bir kısmını fiilen elinde tutan yarı müstakil bir hükümdarlık unvanıdır. Şadlık ise, hanedan mensubu askeri komutanlara verilen unvanıdır. Buna göre Göktürkler şadlık ve yabguluk merhalelerinden sonra kağanlık seviyesine yükselmişlerdir. Göktürklerde kağanlık 552 senesinde Bumin kağan ile başlamıştır.

(Cevap D)

9. A, C, D ve E seçeneklerinde yer alan eşleştirmeler doğrudur. Fakat Toygun-Vali eşleştirmesi yanlıştır. Çünkü Toygun ifadesi Kurultay'a katılma hakkı olan kişiler için kullanılırdı. Vali karşılığında kullanılan terimler ise tudun ve tutuk gibi unvanlardır.

(Cevap B)

10. Verilen Orta Asya Türk devletleri içerisinde en geniş sınırlara ulaşan I. Göktürk Devleti'dir. İstemi ve Mukan Kağan zamanlarında sınırlarını sürekli genişleten devletin sınırları doğuda Mançurya'dan batıda Karadeniz'e kadar uzanıyordu.

(Cevap A)

11. A, B, C ve D seçeneklerindeki terimler ilk Türk devletlerinde hükümdarlık alametleri arasında yer alır. Fakat üge bu alametlerden değildir. Üge, hükümetin başında bulunan Aygucı'ya verilen bir diğer isimdir.

(Cevap E)

12. İstanbul'u ilk defa kuşatan Türk devleti Avarlardır. Bu kuşatmadan (yaklaşık üç asır) sonra yine bir Türk topluluğu İstanbul'u kuşatmıştır. Orta Asya'dan Karadeniz'in kuzeyine göç eden Tuna Bulgarları Kurum Han zamanında 814 yılında İstanbul'u kuşatmıştır. Fakat Kurum Han'ın ölmesi kuşatmanın kaldırılmasına sebep olmuştur.

Bulgarlar, "Çar" unvanını kullanan ilk Türk devletidir. Bu unvanı kullanan ilk Bulgar hükümdarı ise I. Simeon'dur.

(Cevap B)

13. Anav MÖ 4000-1000; Afanasyevo MÖ 3000-1700; Kelteminar MÖ 3000; Andronova MÖ 1700-1200; Karasuk MÖ 1200-700 tarihlerini kapsar. Buna göre günümüze en yakın olan MÖ 1200-700 yılları arasında görülen Karasuk kültürüdür. Çünkü milattan önceki tarihler sayısal değer olarak küçüldüğünde günümüze daha yakın olur.

(Cevap D)

14. Tagar, Taştık, Kelteminar ve Karasuk kültürü Orta Asya'da yer almaktadır. Fakat Çatalhöyük Anadolu'da yer alır. Konya ili sınırları içinde yer alan Çatalhöyük, dünyada ilk şehir yerleşmesi olarak kabul edilmektedir.

(Cevap C)

15. Çin ordusunu, Pai-teng Kalesinde kuşatan Türk devleti Asya Hun Devleti'dir. Mete Han döneminde Çin'in kuzeyindeki otlakların Çinlilerce işgal edilmesi ve Hunların bu otlaklardan yararlanamaması Çin ile Hunları karşı karşıya getirmiştir. 400 bin kişilik Türk ordusu MÖ 203'te Mete Han liderliğinde Pai-teng Kalesinde Çinlileri kuşatmıştır. Kuşatma Hunların zafere sonuçlanmış ve Çin barış istemiştir.

Pai-teng Muharebesi sahte geri çekilme taktiğinin kullanıldığı ilk savaştır.

(Cevap E)

16. Orhun Kitabeleri, XIX. yüzyılda bulunan, Türklerin bilinen ilk alfabesi olan Orhun Alfabesi ile yazılmış, Türk tarih ve kültürüne dair bilgiler içeren yazıtlardır. II. Göktürk Hakanlığı Dönemi'nde VIII. yüzyılda yazılan eserde Türklerin devlet yapısı, komşuları, kültürel öğeleri ve sosyal hayatlarından bahsedilmiştir. Ancak Orhun Kitabeleri Kavimler Göçü ile ilgili bilgiler içermez.

(Cevap A)

İLK VE ORTA ÇAĞLARDA TÜRK DÜNYASI

1. Uygurlar yerleşik hayata geçen ilk Türk topluluğudur. Bu özellikleri sonucunda mimari eserler bırakmışlar, matbaa ve kâğıt kullanmışlar, kütüphaneler yapmışlardır. Minyatür ve fresk gibi sanat dallarıyla da uğraşan Uygurlar kültürel özellikleriyle diğer Türk Topuluklarından ayrılarak ön plana çıkmışlardır.

(Cevap D)

2. **Toygun:** Kurultaya katılma hakkı olan kişi ve yöneticilere verilen unvandır. **Aygucı:** İlk Türk devletlerinde vezir ya da hükümet başkanına verilen isimdir. **Kut:** İlk Türk devletlerinde hükümdarlara Tanrı tarafından verilen devleti yönetme yetkisidir. **Umay:** İslam öncesi Türklerde hamile kadınları ve çocukları koruduğuna inanılan meleğin adıdır. Görüldüğü üzere umay, devlet yönetimi ile ilgili olmayıp dinî inançla ilgilidir.

(Cevap C)

3. A, B, C ve D seçeneklerinde verilen devletler ve özellikleri doğru bilgilerdir. Fakat E seçeneğinde yer alan İtil Bulgarları ile ilgili ifade yanlıştır. Hristiyanlığı kabul eden Tuna Bulgarlarıdır. İtil Bulgarları ise İslam'ı kabul etmişlerdir.

(Cevap E)

4. Hunlar Batı'ya göç ederek Avrupa Hun Devleti'ni kurdular. Avarlar, Macarlar ve Kıpçaklar da Doğu Avrupa ve Macaristan taraflarına göç eden Türk topluluklarıdır. Uygurlar ise Avrupa'ya göç etmemişlerdir. Bugün Çin'in Doğu Türkistan bölgesinde Uygurların torunları yaşamaktadır.

(Cevap B)

5. Türklerin göçebe bir hayat tarzından yerleşik toplum düzenine geçmeleri tarım alanında büyük değişikliğe neden olmuştur. Türkler göçebe yaşarken ağırlıklı olarak hayvancılıkla uğraşıyorlardı. Fakat yerleşik hayatla beraber tarımla da uğraşmaya başladılar ve dolayısıyla ekip biçme aletlerine ihtiyaç duydular.

(Cevap C)

6. Balbal, ölen kişilerin mezarlarına dikilen taşlardır. Kabaca portre şeklinde biçimlendirilen balbalların genel adı ise Bengütaş (Sonsuz Taş)'tir. Balballar tapınaklarda değil yalnızca mezarlarda bulunur.

(Cevap E)

7. Avrupa Hun Hakanı Attila'nın devletin başına geçtikten sonraki ilk icraatı Doğu Roma ile olan ilişkileri yeniden düzenlemek olmuştur. Mülteciler meselesi iki devlet arasında yaşanan sorunların temelini oluşturmaktaydı. Doğu Roma imparatoru bu sorunların görülmesi için 434 yılında Attila'ya bir heyet göndermiştir. Heyetle yapılan görüşmeler sonucu Margos Antlaşması imzalanmış ve Bizans'ın vergisi artırılırken, Roma'nın elindeki Hun esirler iade edilmiştir.

(Cevap A)

8. Asya ve Avrupa'nın siyasi ve kültürel yapısının değişmesinde Avarlar ve Hunlar etkili olmuştur. Avarlar Slav topluluklarını etkilemiştir. Hunlar ise Asya'da ilk büyük Türk devletini kurmuş, bir kısmı da batıya göç ederek Kavimler Göçü'ne neden olmuştur.

(Cevap E)

9. A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan gelişmelerle Karlukların herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır. Karluklar, 751 yılında meydana gelen Arap–Çin Savaşı'nda Müslüman Arapları desteklemişlerdir. Böylece 751 Talas Savaşı'nı Çinliler kaybetmiştir.

Kaşgarlı Mahmud'un Divan-ı Lügat-i Türk adlı eserinde "Karluk, göçebe Türklere bir bölük adıdır. Oğuzlardan ayırdılar, Oğuzlar gibi Türkmen-dirler" yazar.

(Cevap E)

10. Göktürk Devleti en parlak dönemini 553 yılında kağan olan Mukan Kağan Dönemi'nde yaşamıştır. Bu dönemde ülkenin sınırları Doğu'da Kore'den Batı'da Karadeniz'e kadar genişlemiştir. Ayrıca Mukan Kağan 557 yılında Akhunlar'ı yıkarak İpek Yolu'na hakim olmuştur.

(Cevap C)

11. Sözü edilen destan, M.Ö. 2000'li yıllarda çivi yazısı ile yazılmış ve Sümerlere ait olan Gılgamış Destanı'dır. Sümer şehir devletlerinden biri olan Uruk Şehri'nin Kralı Gılgamış'ın ölümsüzlüğü arayışının işlendiği destan ilk yazılı destan olma özelliği taşır.

(Cevap A)

12. II. Göktürk Devleti'nin önemli devlet adamlarından biri olan Vezir Tonyukuk İltiş Kağan (Kutluk) ve Kapgan Kağan dönemlerinde görev yapmıştır. Türklerin Çin esaretinden kurtulması için İltiş Kağan ile birlikte mücadele eden Tonyukuk, onun ölümünden sonra yerine geçen kardeşi Kapgan Kağan Dönemi'nde de vezirlik görevine devam etmiştir.

(Cevap D)

13. Altaylarda Pazırık kurganında bulunan halı ve Kazakistan'da Alma Ata şehri yakınlarındaki Esik kurganındaki altın elbiseli adam zırhı Hunlara aittir.

(Cevap D)

14. Tarihte birçok devletin kuruluşunda egemenlik kaynağı büyük bir güce dayandırılmıştır. Bu güç genellikle ilahi bir güçtür. Türk devletlerinde de egemenliğin kaynağı Tanrı (Kut Anlayışı)'dır. Bu nedenle başka bir hanedan saltanat mücadelesinde bulunamaz.

(Cevap C)

15. Eski Türklerdeki, "Güneş bayrağımız, gökyüzü çadırımız." sözü; güneşin doğduğu yerden battığı yere kadar heryeri fethetme arzusunu ifade etmek için kullanılmıştır. Bu düşünce kısaca "cihan hâkimiyeti" idealiyle özetlenmiştir.

(Cevap D)

16. I. Göktürk Devleti'nin kurucusu Bumin Kağan'dır. 552-553 yıllarında hüküm süren Bumin Kağan, bir Çinli prenses ile evlenerek Çin'deki iç karışıklıklardan faydalanmış ve "Türk" adıyla kurulan ilk devleti kurmuştur. Bumin Kağan'a başarılarından dolayı "İliğ Kağan" unvanı verilmiştir.

(Cevap B)

İLK VE ORTA ÇAĞLARDA TÜRK DÜNYASI

1. 745-840 yılları arasında Orta Asya'da hüküm süren Uygurlar, Türeyiş ve Göç destanlarıyla bilinmektedir. Manas Destanı ise Kırgızlara aittir.

(Cevap A)

2. Türklerin anayurdu bilindiği gibi Orta Asya'dır. Ancak Orta Asya'nın tam olarak neresi olduğu bilinmemektedir. Çoğunlukla kabul edilen görüşe göre Türklerin anayurdu doğuda Kingan Dağlarından, batıda Hazar Denizi'ne; güneyde Hindikuş Dağlarından kuzeyde Altay Dağlarına kadar olan bölgedir. Ancak Hazar Denizi'ne dökülen İtil Irmağı, Avrupa'nın en uzun nehridir ve Orta Asya'da yer almamaktadır.

(Cevap C)

3. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde kağandan sonraki en büyük unvan yabgudur. Yabgu, ülkenin Batı kanadını yöneten hanedan üyesine verilen unvandır. Daha sonra sırasıyla şad, ilteber, erkin ve tudun gibi unvanlar gelmektedir.

(Cevap B)

4. Göktürk Kağanlığı'nda 572-581 yılları arasında hüküm süren Tapo Kağan'ın Budizm'i kabul etmesi ve bu dinin yayılması için çalışması hem devlet ileri gelenleri hem de halkın tepkisine neden olmuştur. Onun yürüttüğü siyaset ülkede karışıklığa sebep olmuş ve devlet Doğu ve Batı olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

(Cevap E)

5. Avrupa Hun Devleti hükümdarı Uldız döneminde (378 - 410) Hunlar Anadolu'ya seferler düzenlemişlerdir. Böylece Türkler, ilk kez Anadolu'ya ayak basmışlardır.

(Cevap D)

6. İslam öncesi dönemin iki büyük devleti olan Uygurlar ve Göktürklerin ortak özelliği, her ikisinin de kendine özgü alfabelerinin olmasıdır. Yerleşik hayata geçiş ve kağıt üretimi yalnızca Uygurlara ait özelliklerdir.

(Cevap A)

7. Karluklar İslamiyet'i, Hazarlar Museviliği, Uygurlar ise Maniheizm ve Budizm dinlerini benimsemişlerdir. Buna göre adı verilen devletlerin tamamı Gök-Tanrı dini dışındaki inançları kabul etmişlerdir.

(Cevap E)

8. Uygurlar, 744 – 840 yılları arasında Orta Asya'da hüküm sürmüştür. Uygurları diğer Türk devletlerinden ayıran en önemli özelliği yerleşik hayata geçmeleridir. Uygurların tapınak ve saraylar inşa etmeleri; yol, köprü gibi bayındırlık işleri yapmaları; orak ve saban gibi tarım araç-gereçleri kullanmaları yerleşik hayata geçtiklerinin kanıtıdır.

(Cevap E)

9. Balamir, Avrupa Hun Devleti'nin kurucusu ve ilk hükümdarıdır. Balamir'in ölümünden sonra Hunların başına Uldız geçmiştir.

Moyen Çor ise 747 – 759 yılları arasında hüküm sürmüş olan Uygur hakanıdır.

(Cevap D)

10. Asya Hun Devleti bilinen ilk teşkilatlı Türk devletidir. Ülkenin Kuzey-Güney şeklinde ikiye ayrılması ilk kez Asya Hun Devleti'nde görülmüştür. Hun Devleti'nin uygulamaları Orta Asya'da kurulan diğer Türk devletlerini de etkilemiştir.

(Cevap E)

11. Uygurlar 744 – 840 tarihlerinde Orta Asya'da hüküm sürmüştür. Uygurları diğer Türk devletlerinden ayıran birçok özelliği bulunmaktadır. A, B, D, E seçeneklerinde verilenler bunlardan bazılarıdır. Ancak Çin Seddi Hunların akınlarına engel olmak için yapılmıştır.

(Cevap C)

12. Orta Asya kazılarında bulunan demirden silahlar savaşçı özelliğe, sulama kanallarının varlığı ise tarımsal üretime geçildiğinin kanıtıdır. Ancak paragrafta ahiret inancının varlığına dair bir kanıt yoktur.

(Cevap D)

13. Moyen Çor, 747 – 759 yılları arasında hüküm süren Uygur hükümdarıdır. Moyen Çor dönemi Uygur Devleti'nin yükseliş dönemi olarak bilinmektedir. Bu doğrultuda Moyen Çor Yazıtı Uygurlara aittir.

(Cevap B)

14. Avarlar ve Kumanlar Orta Asya'dan göç ederek Avrupa'da devlet kuran Türk devletlerindedir. Türgişler ve Kırgızlar ise Orta Asya'da kalmış ve bu coğrafyada hakimiyet kurmuşlardır.

(Cevap B)

15. Avar Kağanlığı, 562-823 yılları arasında Orta ve Doğu Avrupa'da kurulan Türk devletidir.

Asya Avar Devleti'nin 552 yılında Göktürkler tarafından yıkılmasının ardından Avarlar, Orta Avrupa'ya göç etmişlerdir. Bayan Han önderliğinde başlayan bu göç Avrupa'da ikinci bir Avar Devleti'nin kurulmasıyla sonuçlanmıştır.

Bayan Han'ın kuruculuğunu yaptığı Avrupa Avar Devleti Franklar tarafından yıkılmıştır.

(Cevap C)

16. Türk veraset anlayışı, ülke hanedanın ortak malıdır anlayışına dayanmaktaydı. Ancak Avrupa Hun Hükümdarı Attila, merkezi otoriteyi güçlendirmek amacıyla yönetimi "babadan oğla geçen" bir hükümdarlık sistemine dönüştürmüştür.

(Cevap A)

TÜRKLERİN İSLAMİYET'İ KABULÜ VE İLK TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ

1. Oğuzlar, Selçuklu ve Osmanlı gibi iki büyük devlet kurmuş Türk topluluğudur. Kaşgarlı Mahmut Divanü Lûgat-it Türk adlı eserinde başta Kınık boyu olmak üzere kayığ, bayundur, iwa (yıwa), salğur, Afşar, Beg-tili, Bügdüz, bayat, yazğır, eymür, beçenek, çuvaldar gibi daha birçok Türk boyunu Oğuz boyu olarak nitelendirmiştir.

(Cevap E)

2. Türk-İslam devletlerinde vergiler, örfi ve şeri vergiler olarak iki grupta toplanmaktadır. Şeri vergiler; haraç, cizye ve öşürdür. Bunlardan öşür vergisi Müslümanlardan alınırken haraç ve cizye vergisi gayrimüslimlerden alınan vergilerdir.

(Cevap D)

3. Büyük Selçuklu Devleti'nde hükümdarın erkek çocukları olan melikleri ülke yönetimine hazırlamaları için atabey denilen hocalar seçilmiştir. Melikler atabeylerle beraber çeşitli eyaletlere vali olarak gönderilmiş, hocaların desteğiyle yönetimle ilgili tecrübe kazanmaları sağlanmıştır. Bu gelenek Osmanlı Devleti'nde de devam etmiştir.

(Cevap C)

4. Moğol İmparatorluğu, XIII. yüzyılda varlık göstermiş, Güneydoğu Asya'dan Orta Avrupa'ya kadar yayılmış güçlü bir imparatorluktur. İmparatorluğun kurucusu olan Cengiz Han, ölmeden önce ülkeyi oğulları arasında paylaşmıştır. Ölümünden bir süre sonra da bu topraklarda dört büyük devlet kurulmuştur. Bu devletleri şöyle sıralayabiliriz:

- Karadeniz'in kuzeyinde: Altın Orda Devleti
- Türkistan'da: Çağatay Hanlığı
- Çin'de: Kubilay Hanlığı
- İran'da: İlhanlı Devleti

Safevi Devleti ise XVI-XVIII. yüzyıllarda İran merkezli kurulmuş Arap kökenli Şii bir devlettir.

(Cevap B)

5. Meliklerin eğitiminden sorumlu olan atabeylerin meliklerle beraber eyaletlere idareci olarak gönderilmesinin en önemli amacı hanedanın erkek çocuklarına yönetim tecrübesi kazandırmaktır. Atabeylerin kuvvet sahibi olmalarını sağlamak atabeyliklerin oluşturulma amacına ve merkezî otoriteye aykırıdır. Bu uygulamanın taht kavgalarını önleme fikriyle de ilgisi yoktur.

(Cevap A)

6. Türk-İslam devletlerinde fetihleri özendirmek amacıyla fethedilen topraklar fetheden komutanlara bırakılmıştır. Ancak Türk devletlerinin merkezî otoriteyi kaybetmeleri bu komutanların yönetimden ayrılarak bağımsız hareket etmelerine ortam hazırlamış, bu durum Türk devletlerinin siyasi yapılarını olumsuz etkilemiştir.

(Cevap A)

7. Türkler tarih boyunca birçok takvimi kullanmıştır. Bunları hatırlayacak olursak;

- Oniki Hayvanlı Türk Takvimi, İslamiyet öncesi Türk devletleri tarafından kullanılmıştır.
- Hicri Takvim, İslamiyet'in kabulünden sonra kullanılmıştır.
- Celali Takvim, Büyük Selçuklular Dönemi'nde mali işleri düzenlemek amacıyla hazırlanmıştır.
- Rumi Takvim, Osmanlı'da mali işleri düzenlemek amacıyla hazırlanmıştır.
- Miladi Takvim, 1926 yılından itibaren Türkiye Cumhuriyeti tarafından kullanılmaktadır.

(Cevap E)

8. Karadeniz bölgesinde Rusların güneye inmesini engelleyen bazı tampon devletler bulunmaktaydı. Bunlardan en önemlileri Hazarlar ile XV. yüzyılda varlık gösteren Altın Orda Devleti'dir. Ancak Timur'un Altın Orda Devleti'ne son vermesiyle bölgedeki siyasi otorite zayıflamış ve bu boşluğu değerlendiren Ruslar Karadeniz'in kuzeyinde etkinliklerini artırmaya başlamışlardır.

(Cevap A)

9. IX-XIII. yüzyıllarda Orta Asya'da hüküm süren Karahanlılar, buldukları coğrafyanın da etkisiyle Türkçe'yi resmî dil olarak kullanmışlardır. Ulusçu bir devlet anlayışına sahip olan Karahanlılar Dönemi'nde Türk dili büyük bir gelişme göstermiştir. Karahanlıların resmi yazışmalarını da Türkçe yapması ordu ve yönetim alanı dışında diplomatik alanda da Türk dilini kullandığının göstergesidir.

(Cevap A)

10. Orta Asya Türk devletlerinde devleti kuran kişi ve ailenin varlığı kutsal bir güce dayanmıştır. Kut anlayışı: Tanrı tarafından o aileye verilen kutsal yönetme yetkisidir. Dolayısıyla Türk-İslam devletlerinde yönetici kişinin meşruluğu İslami bir onaya bağlanmıştır. Bu nedenle halifenin onayı önemlidir.

(Cevap E)

11. Atabey; melik eğitmenidir.
Şihne; hükümdar ailesinden olmayan askerî validir.
Melik; hanedan üyesi validir.
Ulak; posta görevini yürüten kişidir.
Naib; hükümdarın çocuk yaşta olması durumunda ona vekalet eden kişidir.

(Cevap B)

12. Gümrük ve ticaret vergilerinin sık sık kaldırılması tüccarların ticaret yapmasına ortam hazırlar. Çünkü vergi indirimi kâr demektir. Dolayısıyla bu durum ekonomiyi canlandırır. Ticari güvenceyi alan tüccarlar ticareti daha güvenilir ortamda yaparlar. Bu durum da ekonomiyi canlandırır. Fakat III. öncül mevcut ekonomik göstergeyle ilgilidir. Yani ekonomiyi canlandırmaya katkısı yoktur.

(Cevap D)

13. Gazneli Devleti'nin esas unsurunu Afganistan'ın en eski ahalisi olan Halaçlar (Kalaçlar) oluşturmaktaydı. Gazne Devleti'nin siyasi varlığına ise Afgan kökenli yerel bir halk olan Gurlular son vermiştir.

(Cevap C)

14. Uygur alfabesi ile yazılan ve ilk Türkçe siyasetname özelliği taşıyan Kutadgu Bilig adlı eser, Karahanlılar Dönemi'nde Yusuf Has Hacib tarafından kaleme alınmıştır. Kutadgu Bilig, dört ana karakter arasında geçen diyaloglardan oluşmaktadır. Eserdeki bu dört ana karakterin her birinin belirli bir sosyal rolü vardır ve her biri belirli bir değeri temsil eder. Küntogdı hükümdardır ve adaleti temsil eder. Aytoldı vezirdir ve saadeti, devleti temsil eder. Ögdülmiş de vezirdir ve akıllı temsil eder. Odgurmuş ise akıbeti temsil eder.

(Cevap B)

15. Türkler, Gazneliler zamanında Hindistan'a, Selçuklular zamanında Anadolu'ya, Osmanlılar zamanında da Balkanlara ve Doğu Avrupa'ya İslamiyet'i yaymışlardır. İslamiyet'in İspanya'ya yayılmasında Türkler değil, İslam - Araplar (Emeviler) etkili olmuştur.

(Cevap E)

16. Bimarhane, tıbhane, darüşşifa ve darussihha Türk-İslam devletlerinde sağlık alanı ile ilgili kuruluşlardır. Ancak imaret sağlık ile ilgili değil, sosyal amaçlı açılan bir kurum olup yoksullara ve öğrencilere yiyecek dağıtan hayır kurumu, aşevidir.

(Cevap D)

TÜRKLERİN İSLAMİYET'İ KABULÜ VE İLK TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ

1. Güney Afganistan bölgesinde hüküm süren devlet Gaznelilerdir. Gazneliler Afganistan topraklarının tamamı üzerinde hâkim olmuşlardır. Dolayısıyla soruda adı geçen eserler Gazneliler Devleti'ne aittir.

(Cevap D)

2. B, C, D ve E seçeneklerinde yer alan özellikler Karahanlı Devleti'nin özellikleri arasında yer alır. Fakat konuşma dilinin Arapça olması ifadesi Karahanlılar için yanlış bir açıklamadır. Çünkü Karahanlı Devleti Türklerin çoğunlukta olduğu bir bölgede kurulmuştur. Dolayısıyla halkı tamamen Türk olan bu devletin konuşma dili Türkçedir.

(Cevap A)

3. İhşidler, Tolunoğulları ve Memlükler Mısır'da kurulmuştur. Karahanlılar ise Batı Türkistan'da; ancak Gazneliler bugünkü Afganistan ve Hindistan topraklarında kurulmuştur. 963–1187 yılları arasında yaşayan Gazneliler Devleti'nin en parlak zamanı Gazneli Mahmut Dönemi'dir. Gazneli Mahmut, halife üzerindeki Şii baskısını kaldırdığı için "Sultan" unvanını almıştır. Ayrıca Hindistan'a 17 sefer düzenleyerek İslamiyet'in Hindistan'da yayılmasını sağlamıştır.

(Cevap B)

4. • İhşidler 935–969
• Tolunoğulları 868–905
• Eyyubiler 1174–1250
• Memlükler 1250–1517
• Fatımiler 909–1171

yılları arasında kurulmuştur. Ancak Fatımiler bir Türk devleti değildir.

Kronolojiye baktığımızda Mısır'da kurulan ilk Türk devleti Tolunoğullarıdır.

(Cevap B)

5. Mısır'da XIII. ve XVI. yüzyıllarda hüküm süren Türk devleti Memlüklerdir. Memlükler 1250 yılında Eyyubi Devleti'ni yıkarak kuruldu. 1517 yılına kadar Mısır'a hâkim oldular. 1517 yılında Osmanlılarla yaptıkları Ridaniye Savaşı'nı kaybederek bu bölgenin hâkimiyetini kaybettiler. Diğer seçeneklerde yer alan devletler ise Mısır'da kurulmamış, hatta sınırları Mısır'a kadar bile ulaşmamıştır.

(Cevap B)

6. Atabey: Büyük Selçuklu Devleti'nde şehzadelerin eğitiminden sorumlu kişidir.

Serhenk: Sultana ait kuvvetlerin önünde yer alan ve yol açan görevlidir.

Âmil: Vilayetlerde vergilerin toplanmasından sorumlu görevlidir.

Subaşı: Barış zamanında asayiş sağlayan, savaş zamanında orduda çeşitli görevlerde bulunan askerlerdir.

Melik: Hanedan üyesi valilere verilen isimdir. Büyük Selçuklu Devleti'nde şehzadeler bir bölgenin yönetimi ile görevlendirildikleri zaman bu unvanı alırlardı.

(Cevap D)

7. Türklerin tıp alanında İslam medeniyetine en büyük katkısını sağlayan bilim adamı İbn-i Sina'dır. İbn-i Sina'nın *El-Kanun Fit Tıbb* (Tıp Kanunu) adlı eseri meşhurdur. Hekimlik konusunda kendisine Batı'da "Tıbbın hükümdarı" denilmiştir. 982–1037 yılları arasında yaşamıştır.

(Cevap E)

8. Harzemşahların yıkılma süreci Abbasiler karşısında 1217 yılında aldıkları büyük yenilgi ile başlamıştır. Hemen arkasından gelen Moğol istilasına karşı direnemeyen Harzemşah Devleti'ne son darbeyi Anadolu Selçuklu Devleti vurmuştur. Moğol istilası nedeniyle gerileyen Harzemşahların Anadolu Selçuklu topraklarına saldırması üzerine iki devlet arasında 1230 yılında Yassı Çemen Savaşı meydana gelmiştir. Bu savaş neticesinde Harzemşahlar dağılırken; Anadolu Selçuklu Devleti Moğol istilasına açık hale gelmiştir.

(Cevap C)

9. Utbi, Gazneliler Dönemi'nde yaşamış bir bilim insanıdır. Yusuf Has Hacip, Karahanlılar Dönemi'nde yaşamıştır. Bu iki bilim insanının Avrupa medeniyetine eserleriyle herhangi bir katkısı yoktur. Farabi ise felsefe, matematik, astronomi, tıp, mantık ve müzik alanlarında eserler yazmıştır. Avrupa'da Alfarabi- us adıyla anılmış ve eserleri Batı dillerine çevrilerek üniversitelerde ders kitabı olarak okutulmuştur.

(Cevap C)

10. Gazneli ve Büyük Selçuklu devletlerinde saray ve orduda Türkçe kullanılmıştır. Fakat bu iki devlet resmî yazışma ve edebî eserlerde Türkçe kullanmamışlardır.

Karahanlılar, tamamen Türklerin yoğun yaşadığı yerde kurulduğu için saray, ordu, resmi yazışma ve edebî eserlerde Türkçeyi kullanmışlardır.

Devlet	Resmî Dil	Edebî Dil	Saray ve Ordu Dili
Karahanlılar	Türkçe	Türkçe	Türkçe
Gazneliler	Arapça	Farsça	Türkçe
B. Selçuklular	Farsça	Arapça	Türkçe

(Cevap A)

11. Semerkant'ta kendi adına yaptırdığı rasathanesiyle ünlü astronomi bilgini Uluğ Bey'dir. Uluğ Bey 1394–1449 yılları arasında yaşamıştır. Heyet cetveli ile yıldızların fihristini yapmıştır. İyi bir matematik ve gökbilimci olan Uluğ Bey, Timur Devleti'nin de dördüncü sultanıdır.

(Cevap B)

12. XIII. yüzyılda Moğol İmparatorluğu'nun batı yönünde ilerlemesi ve Oğuzların kalabalık gruplar hâlinde Anadolu'ya gelip yerleşmeleri sonucunda Anadolu hızla Türkleşmeye başlamıştır. Oğuzların yurt arayışı ve Moğol baskısı Anadolu'yu hızla Türkleştirmiştir.

(Cevap A)

13. A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan özellikler Divan-ı Lügati't Türk adlı esere aittir. Fakat E seçeneğinde yer alan "mutluluk veren bilgi, kutlu bilgi" anlamına gelen eser Yusuf Has Hacip tarafından yazılan Kutadgu Bilig'dir.

(Cevap E)

14. Türk-İslam devletleri içinde ikta sistemini ilk uygulayan Büyük Selçuklular olmuştur. Harzemşahlar da büyük ölçüde Selçukluları örnek aldılar ve ikta sistemini uyguladılar. Fakat Hazarlar ikta sistemini uygulamamıştır.

(Cevap D)

15. Has: Geliri hükümdara ayrılan topraklardır.

Mülk: Bireylerin satabildiği, miras bırakabildiği kendilerine ait topraklardır.

Vakıf: Geliri hayır işlerine ayrılan topraklardır.

İkta: Geliri maaş karşılığı devlet memurlarına ayrılan topraklardır.

Gulam: Değişik milletlere mensup çocukların küçük yaşta alınarak yetiştirilmesi ve yeterli olgunluğa geldiklerinde askere alınması sistemidir. Açıklamalara bakıldığında gulamın bir arazi çeşidi olmadığı görülür.

(Cevap C)

16. Karahanlılar, İslamiyet'in etkisiyle adalet, askerlik, eğitim ve sanat alanlarında değişim yaşamışlardır. Fakat, egemenlik anlayışı değişmemiş, İslamiyet'in kabulünden sonra da kut inancı ve ülkenin hanedanın ortak malı olduğu anlayışı devam etmiştir.

(Cevap A)

TÜRKLERİN İSLAMİYET'İ KABULÜ VE İLK TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ

1. Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun son hükümdarı 1118-1157 yılları arasında hüküm süren Sultan Sencer'dir. Sultan Sencer Dönemi'nin en önemli gelişmeleri Merv şehrinin başkent yapılması ve Karahıtalılarla 1141 yılında yapılan Katvan Savaşı'dır. Selçuklu Devleti'nin yıkılış sürecine girmesinde etkili olan bu savaştan sonra Selçuklular yıkılış sürecine girmiş ve Sultan Sencer'in ölümünden sonra da devlet tamamen yıkılmıştır.

(Cevap A)

2. "Karahanlılar" diye bildiğimiz devletin ismi, Rus bilgin Grigorev tarafından 1874 yılında yaptığı bir çalışmada, hakanların kullandığı "kara" unvanına nispetle verilmiş suni bir isimdir. Bu isim bilim çevresinde genel bir kabul görmüş ve günümüze kadar da kullanılmıştır. Ancak Orta Çağ İslam kaynaklarında; devletin bilinen ilk hakanı olan Bilge Kadir Han ve çocuklarının atası Afrâsyâb'a nispetle "Afrâsyâblılar, Afrâsyâb Ailesi, Afrâsyâb Oğulları, Afrâsyâblı Hanlar, Afrâsyâblı Melikler, Afrâsyâblı Emirler" şeklinde geçmektedir. Bunun dışında buldukları coğrafyaya nispetle "Hânân-ı Türkistan", "Türkistan Hanları", "Memleket-i Türk", "Zemîn-i Tûrân" ve "Memâlik-i Türkistan" isimleriyle de anılmışlardır. Devletin hem sistemine hem de kökenine atıfta bulunan Orta Çağ tarihçisi İbnü'l-Esîr de devleti "Hâniyye" ve Hakaniyye'nin yanında, "Hâniyyetü'l Etrâk" yani Türk Hanlığı ya da Türk Hakanlığı adıyla kaydetmiştir.

(Cevap E)

3. Orta Çağ'ın önemli bilim ve kültür merkezlerinden biri olan, Abbasilere başkentlik yapmış ve kültürel faaliyetlere öncülük etmiş şehir Bağdat'tır. Nizamiye Medresesi de Bağdat'ta açılmıştır.

(Cevap D)

4. Karahanlı Devletinde hükümdarın fermanlarına yarlık adı verilmiştir. Uygur alfabesiyle yazılan fermanları kaleme alan katiplere ise ılımgâ denmekteydi. Hazineye kaznak veya kenc, hazinedara ise açığı denmiştir. Ancak XI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren mali işlerle uğraşanlar için amil ve müstevfi unvanları kullanılmıştır. Bitikçi katip, ases güvenlik görevlisidir.

(Cevap C)

5. Selçuklular, XI-XIV. yüzyıllarda Türkistan, Horasan, Afganistan, İran, Suriye, Irak ve Anadolu topraklarında hüküm sürmüş devletin ve onu yöneten hanedanının adıdır. Selçukluların bilinen ilk atası Dukak'tır. Oğuz yabgusunun subaşılığını yapan Dukak'ın ölümünden sonra yerine oğlu Selçuk Bey bu görevi yürütmüştür. Selçuklu Devleti de Selçuk Bey'in torunları tarafından kurulmuştur.

(Cevap A)

6. Taht mücadeleleri yüzünden kardeş kavgaları yaşanmış, Türk devletleri çabuk yıkılmıştır. Cihan hâkimiyeti düşüncesi ise Türklerin sınırlarını genişletmek amacıyla sürekli mücadele etmelerine ortam hazırlamıştır.

(Cevap E)

7. Selçuklular Dönemi'nde (1038-1157) ülke içinde yaşanan en önemli sorunlardan biri göçebe Türkmen boylarının yerleşik hayata geçirilmesiydi. Selçuklular bu amaçla doğudan gelen göçmenleri sınır boylarına yerleştirmiştir. Bu sayede hem göçmenlerin ihtiyaçları karşılanmış, hem sınır güvenliği sağlanmış hem de Türkmenlerin yönetime bağlılığı artırılmıştır. Sınır boylarında akınlar düzenleyen Türkmen beyleri, ülke sınırlarının genişlemesine de katkıda bulunmuşlardır.

(Cevap E)

8. 1071 Malazgirt Savaşı öncesinde Anadolu'ya keşif amaçlı akınlar düzenlenmesi Anadolu'yu tanımaya dönüktür. Nitekim bu keşifler esnasında Anadolu'nun siyasi, ekonomik, coğrafi ve kültürel yapısıyla ilgili elde edilen bilgiler, Malazgirt Savaşı sonrası uygulanan iskan sayesinde kullanılmıştır.

(Cevap B)

9. Hunat Hatun, Anadolu Selçuklu hükümdarı I. Alaeddin Keykubat'ın eşidir. Hunat Hatun Külliyesi de 1238 yılında Kayseri'de bizzat Hunat Hatun'un kendisi tarafından yaptırılmıştır. Külliye, cami, medrese, hamam ve türbeden oluşmaktadır.

(Cevap E)

10. Miri toprak, mülkiyeti devlete ait olan topraklardır. Türk-İslam devletlerinin tamamına yakınında mevcut topraklar devlete aitti. Ancak az sayıda da olsa mülki (şahsa ait) topraklar da mevcuttu. Toprağın sahibinin devlet olması onu işleten ve geçimini topraktan sağlayan köylünün üzerindeki otoriteyi artırmıştır. Toprağın sahibi devlet olduğu için üretim de devletin tekelinde olmuştur. Halkın vergiler altında ezilmesi, devlet gelirlerinin azalması ve buna bağlı olarak giderlerin artmasıyla ilgilidir.

(Cevap D)

11. 963-1187'de Afganistan, İran, Kuzey Hindistan'da egemen olan devlet Gaznelilerdir. İsmi Afganistan'ın Gazne şehrinden alan Gazneli Devleti, Alp Tigin tarafından kurulmuştur. Sultan Mahmut zamanında en parlak dönemini yaşayan Gazneli Devleti, 1040 yılında Büyük Selçuklu Devleti ile gerçekleşen Dandanakan Savaşı'yla yıkılış sürecine girmiş ve Afganistan yerlisi bir hanedan olan Gurlular tarafından yıkılmıştır.

Gazneli Mahmut, İran'da bulunan Şii Büveyhoğulları üzerine sefer düzenleyerek Abbasi halifesini Şii tehlikesine karşı korudu. Bu hizmetine karşılık Abbasi halifesinden "sultan" unvanını aldı.

(Cevap A)

12. Sosyal devlet, vatandaşların huzur ve refahını koruyan, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak gerçek eşitliği, adaleti ve toplumsal dengeyi sağlamakla yükümlü devlet demektir. Buna göre Karahanlıların, hastaneler kurmaları, kervansaraylardaki konaklama hizmetlerini ücretsiz sunmaları, fakir öğrencilere burs vermeleri sosyal devlet anlayışıyla doğrudan ilgilidir.

(Cevap B)

13. *Şehname*, Firdevsi'nin Gazneli Mahmut'a sunduğu eseridir. Tarih-i Yemini, Utbi'nin Gazneli Mahmut'a sunduğu tarih alanındaki eseridir. *Asar-ı Bakiye* ise Biruni'nin yine Gazneliler döneminde yazdığı eserdir.

Biruni'nin *Asar-ı Bakiye*'ye adlı eseri, İslam'dan önceki Harzemşahların kökenlerini ve saltanat dönemlerini göstermesi bakımından tek kaynaktır.

(Cevap E)

14. Türk İslam devletlerinde hükümdarlık alametleri olarak şunlar benimsenmiştir:

Hutbe okutmak: Cuma namazlarında imamın hutbede tabi olunan hükümdarın ismini ve unvanlarını zikrederek ona dua ve niyazda bulunması

Sancak: Bayrak

Sikke: Para bastırmak

Taht: Hükümdarlık koltuğu

Çetr: Saltanat şemsiyesi

Nevbet: Saltanat davulu (Bir nevi mehter takımı)

Tuğ: Ucuna atkuyruğu tarzı püskülün bağlandığı ve tepesine altın yaldızlı topun geçirildiği mızrak

Tuğra: Hükümdar mührü

Asa: Hükümdarın taşıdığı baston

Hilat (Tiraz): Hükümdarın adının ve lakabının yazılı olduğu elbise

Otağ: Hükümdar çadırı

Tac: Hükümdarlık başlığı (Türk-İslam devletlerindeki tac Hristiyan dünyasındaki tac gibi düşünülmemelidir.)

(Cevap C)

15. 1048 Pasinler Savaşı, 1071 Malazgirt Savaşı ve 1176 Miryokefalon Savaşı, Anadolu'nun Türk yurdu haline getirilmesi doğrultusunda Selçuklu Türklerinin Bizans ile yaptığı savaşlardır. Pasinler Savaşı ile Anadolu'ya ilk Türk yerleşmesi başlamış, Malazgirt Savaşı ile Türk yerleşmesi hız kazanmış, Miryokefalon Savaşı ile de Türkler Anadolu'ya kesin olarak yerleşmiştir. 1243 Köseadağ Savaşı Anadolu Selçuklu Devleti'nin Moğollar (İlhanlılar) ile, 1230 Yassıçemen Savaşı ise Harzemşahlar ile yaptığı savaşlar olup Bizans ile bir bağlantısı bulunmamaktadır.

(Cevap E)

16. Anadolu Selçuklularının Antalya, Alanya, Sinop ve Suğdak'ı ele geçirek Karadeniz ve Akdeniz ticaret yolları ile bağlantı kurmaları, bazı Avrupa devletleri ile ticaret antlaşmaları yaparak onlara gümrük kolaylıkları sağlamaları ve ticaret yolları üzerinde kervansaraylar inşa etmelerinin amacı ticari ilişkileri geliştirmektir.

(Cevap B)

TÜRKLERİN İSLAMİYET'İ KABULÜ VE İLK TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ

1. 1040 yılında gerçekleşen Dandanakan Savaşı Büyük Selçuklu Devleti ile Gazneliler arasında gerçekleşmiştir. Selçuklular 1035 yılında Gazneli hakimiyetinde bulunan Horasan bölgesine göç etmişlerdir. Bunun üzerine Selçuklu kuvvetleri ile Gazneliler karşı karşıya gelmiştir. Bu çarpışmada Gazneli kuvvetleri ağır bir yenilgiye uğramış ve dağılma sürecine girmiştir.

(Cevap C)

2. • 1071 Malazgirt Savaşı'nda (II) Büyük Selçuklular ile Bizans savaşı ve Anadolu'nun kapıları Türklere açılmıştır.
- 1176 Miryokefalon Savaşı'nda (I) Anadolu Selçukluları Bizans'la savaşı ve Anadolu'nun Türk yurdu olduğu kesinlik kazanmıştır.
- 1243 Köseadağ Savaşı'nda (III) ise Anadolu Selçuklu Devleti, Moğollara yenilmiş ve Anadolu Türk siyasi birliği bozulmuştur.

(Cevap D)

3. İslamiyet öncesi dönemde Türkler boylar halinde yaşamakta, Türk devletleri de boylar federasyonu şeklinde örgütlenmekteydi. Bu uygulama merkezî yönetimle arası bozulan boyların birlikte hareket ederek devlete karşı isyanlarına sebep olmakta, bu durumda merkezi otoriteyi zayıflatıp yıkılışa ortam hazırlamaktaydı. Selçuklu sultanlarının boyları parçalara ayırarak yerleştirmelerinin amaçlarından biri bu durumu önlemektir. Fakat göçleri engellemek gibi bir durum söz konusu değildir. Çünkü fethedilen Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması için bu göçlere ihtiyaç vardır. Göçebelerin yerleşik hayata geçirilerek kontrol altına alınmaları merkezî otoriteyi güçlendiren bir durumdur.

(Cevap B)

4. *Atabetü'l Hakayık* (A), Edip Ahmet tarafından yazılmış olup bir ahlak kitabı özelliği taşır.

Divan-ı Lügat-it Türk (B), Türkçenin güzelliğini ve zenginliğini ortaya koyarak Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılmıştır.

Divan-ı Hikmet (C), Ahmet Yesevi tarafından yazılmış olup İslami bilgilerin Türkçe olarak kaleme alındığı tasavvufi bir eserdir.

Saltuk Buğra Han Destanı (E), Türk-İslam döneminin ilk sözlü edebiyat ürünüdür.

Kutadgu Bilig (D); Yusuf Has Hacip tarafından yazılan ilk İslami Türkçe eserdir. Devlet yönetimi hakkında bilgi verir.

(Cevap D)

5. I. öncülde verilen tüccarların mallarının ve canlarının güvence altına alınması, malı için güven arayan tüccar için çekici bir durum olmuştur.

II. öncülde verilen kervansaray ticari canlılığı artırmak ve güvenliğini sağlamak amacıyla yapılan mimari eserlerdir. Tüccarların konaklama sorunu çözülmüştür.

III. öncülde verilen sultanların kendi adına para bastırması hükümdarlık göstergesi olup siyasi durumla ilgilidir. Ticari yönü yoktur.

(Cevap E)

6. Büyük Selçuklu toprak sistemindeki düzen has, ikta, mülk ve vakıf arazisi olmak üzere dörde ayrılmıştır. Bu toprak düzeninde çok önemli bir yere sahip olan ikta sistemi, güvenliğin sağlanması, üretimin artırılması, vergilerin toplanması ve asker yetiştirilmesi gibi hizmetlere kaynaklık eden temel mekanizmaydı. Ancak ikta askerleri her ne kadar ordunun çoğunluğunu oluştursa da ordunun tümü bu askerlerden oluşmuyordu.

(Cevap C)

7. Divan-ı İshraf (A), askerî ve hukuki işlerin dışındaki denetimden sorumludur.

Divan-ı İstifa (B), mali işlerden sorumludur.

Divan-ı Berid (C), posta işlerinden sorumlu divandır. Ancak Büyük Selçuklu'da müstakil bir divan olarak düzenlenmemiştir.

Divan-ı Arz (D), ordunun ihtiyacı ve askerî işlerle uğraşan divandır.

Divan-ı Tuğra (E), yazışmalardan sorumlu divandır.

(Cevap A)

8. Kervansaray (A), kervanların konaklaması için yapılan büyük hanlardır.

İmaret (B), yoksullara yiyecek dağıtan aşevidir.

Bedesten (C), çarşı – pazar özelliği taşıyan yapıdır.

Küllüye (D), ana merkezi camii olan ve etrafında medrese, hamam, türbe, imaret, darüşşifa bulunan yapıdır.

Kümbet (E), çift katlı mezarlardır. Orta Asya çadır kültürünü yaşatmayı amaçlar.

(Cevap C)

9. Divan-ı Lügatî't Türk, Türk dilinin zenginliğini, güzelliğini göstermek ve Arapçanın Türkçeden üstün bir dil olmadığını kanıtlamak amacıyla ansiklopedi şeklinde hazırlanmış, Arapça – Türkçe bir sözlüktür. Ayrıca eserde, Türk bölgesindeki lehçe, şive, atasözleri ve destanlar ile Türk dünyasını gösteren ilk harita da yer alır.

(Cevap B)

10. Mısır'da kurulan ilk Türk devleti Tolunoğulları'dır. Abbasi Devleti'nin Mısır'a vali olarak tayin ettiği Türk komutan Ahmet bin Tolun, Abbasi merkezî otoritesinin zayıflaması üzerine Mısır'da bağımsızlığını ilan ederek kendi devletini kurmuştur. 868–905 yılları arasında Mısır'da hüküm süren Tolunoğulları burada uzun yıllar sürecek Türk hâkimiyetinin öncüsü olmuştur.

(Cevap C)

- 11.
- Uluğ Bey, XIV. ve XV. yüzyılda yaşamış olup Zeyç adlı astronomi kitabı ile ünlüdür.
 - Harezmi, matematikçi olup *Kitab-ül Cebir* adlı eseri ile ünlüdür.
 - Ömer Hayyam, rubaileri ile ünlü olup Celali Takvimi hazırlayan kişi olarak bilinir.
 - İbn-i Sina, daha çok tıpçı yönüyle tanınır *El Kanun-u Fit-Tıp* eseri ile ünlüdür.
 - Farabi, daha çok mantıkçı ve felsefeci yönüyle tanınır. Aristo'yu en iyi açıklayan kişi olduğu için ikinci öğretmen (muallim-i sani) olarak bilinir.

(Cevap C)

12. Türklerden kalan en eski ve en önemli belgelerden biri olan Orhun Kitabeleri, II. Göktürk (Kutluk) Devleti'ne en parlak dönemini yaşatan Bilge Kağan, kardeşi Kül Tigin ve Vezir Tonyukuk adına dikilmiştir. Mukan Kağan, I. Göktürk Devleti'ne en parlak dönemini yaşatmış olup Orhun Kitabeleri ile ilgisi bulunmamaktadır.

(Cevap D)

13. Göktürk Yazıtları, Orhun alfabesi ile yazılmış ve İslam öncesi Türk tarihine ışık tutmuş bir eserdir. Kutadgu Bilig, İslami dönem Türk devlet anlayışına ışık tutmakla beraber Uygur alfabesi ile yazılmıştır. Göktürk Yazıtları ve Kutadgu Bilig'in ortak noktası olan her iki eserde de devlet idaresi konusunda tavsiyeler bulunmasıdır.

(Cevap A)

14. A, B, C ve D seçenekleri bize Büyük Selçuklu Devleti'nin bilim ve eğitime verdiği önemi açıkça göstermektedir. Fakat tüccar ve yolcuların dinlenmesi için yollar üzerinde kervansaraylar yapmak ticareti geliştirmek amaçlıdır.

(Cevap E)

15. Farabi (870–950), İbn-i Sina (980–1037), Biruni (973–1051) ve Ömer Hayyam (ölüm 1131) Türk-İslam dünyasının önde gelen bilim adamlarıdır.

Kuyucu Murat Paşa, bir bilim adamı değil, bir devlet adamıdır. Kuyucu Murat Paşa, I. Ahmet Dönemi'nde Osmanlı Devleti'nde sadrazamlık yapmıştır. Celali isyanlarının bastırılmasında önemli rol oynamıştır. Celali isyanlarında elebaşlarını kuyulara atırarak cezalandırdığı için kendisine "Kuyucu" unvanı verilmiştir.

(Cevap E)

16. Hindistan'da İslamiyet'in yayılmasına öncülük eden devlet; Gaznelilerdir. Gazneli Devleti'nin hükümdarı olan Mahmut, Hindistan'a 17 sefer düzenlemiştir. Bu seferler Hindistan'da İslamiyet'in yayılmasında ve Türk devletlerinin kurulmasında etkili olmuştur.

(Cevap D)

TÜRKLERİN İSLAMİYET'İ KABULÜ VE İLK TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ

1. Abbasi halifesinin Tuğrul Bey'e "Doğunun ve Batının Hükümdarı" unvanını vermesiyle; İslam dünyasındaki dinî işler halifeye, siyasi işler Tuğrul Bey'e bırakılmıştır. Böylece Türk tarihinde ilk laik sistem ortaya çıkmıştır. Bu durumun sonucu olarak Büyük Selçuklu Devleti İslam dünyasının liderliği ve koruyuculuğunu fiilen üstlenmiştir.

(Cevap E)

2. XI. yüzyılda yazılan *Kutadgu Bilig* (Mutluluk Veren Bilgi) Yusuf Has Hacip tarafından Doğu Karahanlı Hükümdarı Tabgaç Buğra Han'a atfen yazılmıştır. Siyasetname türünün ilk örneği olan bu eser her ne kadar hükümdara takdim edilse de hükümdarın emriyle yazılmamıştır. *Atabetül-Hakayık* (Gerçeklerin Eşiği) isimli eser ise Edip Ahmet tarafından XII. yüzyılda yazılmıştır. Bu eser de Karahanlı Beyi'ne takdim edilmiş olmasına rağmen hükümdar emriyle yazılmamıştır.

(Cevap C)

3. Türk devletlerinde kut anlayışı hâkimdir. Yani Tanrı'nın ülkeyi yönetme yetkisini bir hanedana verdiğine inanılırdı. Ayrıca kut kan yoluyla babadan oğula geçirdi ve bu yüzden tahta geçme hakkı hanedanın bütün erkek üyelerinde vardı. İşte bu durum hanedan üyelerinin birbirleriyle taht kavgası yapmasına neden olmuştur. Fakat hükümdarların bilim adamlarının yanında eğitim görenek yetişmesi iyi eğitim alması ile ilgilidir. Taht kavgasına herhangi bir etkisi yoktur.

(Cevap D)

4. Türkler İslamiyeti kabul ettikten sonra dini otorite olarak Abbasi halifelerinin gücünü kabul etmişlerdir. Bu tarihten itibaren siyasi üstünlüğünü güçlendirmeye çalışan hükümdarlar hükümdarlık sembolü olarak halife adına hutbe okutmuşlar ve halifeden aldıkları yetkiyle devletlerini yönetmişlerdir. Dolayısıyla I. ve II. öncül Selçukluların halifenin gücünü tanıdıklarının kanıtı iken III. öncülde bahsedilen ifade Selçuklularla ilgili ama halifenin gücünü tanıtmaktan öte, güçsüz olan halifeye yapılan yardımla ilgilidir.

(Cevap D)

5. Dünyanın yedi harikasından biri olan Tac Mahal, Hindistan'da yaklaşık üç yüz yıl egemen olan Babür İmparatorluğu Dönemi'nde, 6. hükümdar Şah Cihan tarafından yaptırılmıştır. Şah Cihan bu yapıtı çocuğunu doğururken ölen eşi Mümtaz Mahal adına yaptırmıştır. Türbe niteliği taşıyan yapının mimarları arasında Mimar Sinan'ın öğrencileri de vardır.

İslamiyet'in Hindistan'da yayılmasında ve yerleşmesinde etkili olan Türk devletleri, Gazneliler ve Babürlerdir.

(Cevap A)

6. Tımar, bir toprak sistemidir. İltizam ve saliyane ise vergi ile ilgili uygulamalardır. Millet, Osmanlı'da yaşayan halkın dinî inançlarına göre gruplandırılmasıdır. Selçuklularda uygulanan "gulam" sisteminin Osmanlılardaki karşılığı ise "devşirme" sistemidir.

(Cevap B)

7. Hat, tezhip, cilt ve minyatür el yazması kitap üretimine paralel olarak artmıştır. Fakat fresk kitapla ilgili bir terim değildir. Fresk, duvara sürülen yaş alçı sıva üzerine yapılan süsleme sanatıdır.

(Cevap D)

8. Ömer Hayyam, Selçuklular Dönemi'nin en önemli bilim ve edebiyat adamlarından biridir. Nizamülmülk ile aynı medresede eğitim gördüğü tahmin edilen Ömer Hayyam, rubaileri ve Celali Takvimi ile bilinir. Ayrıca kurduğu rasathane, dünyada bir ilk olarak kabul görmüştür. Pascal üçgeni olarak öğretilen matematik kavramının da Ömer Hayyam tarafından oluşturulduğu bilinmektedir.

(Cevap C)

9. İktisadi sistemi devlete ait toprakların işletme hakkının belli bir hizmet karşılığı asker ve memurlara verilmesidir. Bu sistemin faydalarını şu şekilde sıralayabiliriz.

- Devlet otoritesinin taşranın en küçük birimlerine kadar uzanması ve taşrada tımarlı sipahiler aracılığıyla güvenliğin sağlanması
- İktisadi sahiplerinin yetiştirmekle yükümlü olduğu askerlerin masraflarının devlet hazinesinden çıkarmaması
- İktisadi sahipleri aynı zamanda vergileri de topladığı için devletin vergi toplama yükünden kurtulması
- Toprağını boş bırakan köylünün ağır bir vergiye tabi tutulmasıyla üretimin sürekli hale gelmesi

(Cevap B)

10. Büyük Selçuklular Dönemi'nde; dil, din, mezhep ayrılığı yapmaksızın herkese ibadet özgürlüğünün ve sosyal adaletin sağlanması; ayrıca devletin bilim adamlarına herhangi bir baskı yapmaması, halkın devlete olan güveninin artmasında ve devletin uzun süre ayakta kalmasında etkili olmuştur.

(Cevap E)

11. Hutbe okutmak, cuma namazlarında imamın hutbe okutulan hükümdarın ismini ve unvanlarını zikrederek ona dua ve niyazda bulunmasıdır. Hutbe okutmak, Türk-İslam devletlerinde bir hükümdarlık alameti sayılmaktadır. Buna göre; Büyük Selçuklu Devleti hükümdarı Tuğrul Bey'in, Gaznelileri mağlup ettiği Dandanakan Savaşı sonrası hutbe okutması, Tuğrul Bey'in devlet başkanlığına geldiğinin göstergesidir.

(Cevap D)

12. Cengiz İmparatorluğu'nun parçalanmasından sonra Altın Orda, Çağatay, Kubilay ve İlhanlı Hanlıkları ortaya çıkmıştır. Timurular Devleti de Çağatay Hanlığı içerisinde çıkmıştır. İlhanlı Devleti 1258-1336 yılları arasında faaliyet göstermiştir. İlhanlı Devleti en güçlü zamanında İran, Irak, Azerbaycan ve Anadolu'ya hâkim olmuştur. 1258'de Bağdat'ı ele geçiren İlhanlı hükümdarı Hülagü Han Abbasi Devleti'ne son vermiştir.

(Cevap C)

13. Battalgazi Destanı, Battal Gazi'nin Bizans'a karşı yaptığı kahramanlıkları anlatır. Danişmendname Anadolu'nun fethi sırasında Danişmend Gazi'nin Bizans'a karşı verdiği mücadeleyi anlatır. Saltukname XIII. yy. da Saltuk Gazi'nin Anadolu'nun fethi sırasındaki kahramanlıklarıdır. Dede Korkut Hikâyeleri, Oğuz Türklerinin yaşayışları, düşmanlara karşı verdikleri mücadeleleri anlatır. Bunlar Türk-İslam tarihine ait destanlardır. Kızgıllara ait olan Manas Destanı ise İslam öncesi dönem ile ilgili olup dünyanın en uzun destanıdır.

(Cevap B)

14. Uluğ Bey'e ait eser Zeyç'tir. *Kitabü'l Cebr* Harezmi'ye ait olup matematik alanındadır. *Asarü'l Bakiye* Biruni'ye ait olup Asya toplumlarını anlatan gezi tarzı bir eserdir. *El-Medinetü'l Fazıla* Farabi'ye ait ütopya tarzı bir eserdir. *El-Kanun Fi't-Tıp* İbn-i Sina'ya ait olup tıp alanındadır.

(Cevap A)

15. Biruni ve İbn-i Sina birbirleriyle mektuplaşarak görüş alışverişinde bulunmuşlardır. Zaman zaman birbirlerini eleştirdikleri bu mektuplardan birinde İbn-i Sina, Biruni'ye "tek tek olgular üzerinde durmanın bütünü görmeyi engelleyeceğini" yazmış bunun üzerine Biruni de İbn-i Sina'ya "gerçeklerin ayrıntıda ve teklerde gizli olduğunu" yazmıştır.

(Cevap D)

16. 1071 Malazgirt Muharebesi'nde Büyük Selçuklu Devleti'ne karşı Bizans'ın yanında yer alan, ancak savaş esnasında saf değiştiren Türk topluluğu Peçeneklerdir. Divan-ı Lügat-it Türk'te "Rum yakınında oturan Türklerden bir bölük" şeklinde tasvir edilen Peçenekler, devlet kuramamış Türk boylarındandır. Çoğunluğu Hristiyanlığı kabul eden Peçenekler, Avrupalı halklar arasında erimişlerdir.

(Cevap C)

TÜRKLERİN İSLAMİYET'İ KABULÜ VE İLK TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ

1. Büyük Selçuklu Devleti'nde, ülke topraklarının hizmet karşılığı olarak, vergi gelirlerine göre asker ve sivil memurlara verilmesine dirlık sistemi denir. Bu uygulama, tımar sistemi adı altında Osmanlı Devleti'nde de devam etmiştir. Bu sistem sayesinde hazineden para çıkmadan hazır bir ordu oluşturulmuş, taşrada güvenlik ve asayiş sağlanmış, üretim süreklilik kazanmıştır.

(Cevap A)

2. I. Malazgirt: 1071
II. Katvan: 1141
III. Ayn-ı Calut: 1260

Verilen bilgiler doğrultusunda doğru sıralama B seçeneğinde verilmiştir.

(Cevap B)

3. Türk-İslam devletlerinde hükümete "Divan-ı Saltanat" denirdi. Hükümetin başında ise Yuğruş veya Hacı-i Buzurg denilen vezir bulunurdu. Şihne ise eyaletlerin başında bulunan askeri valilere verilen isimdir.

(Cevap D)

4. Fezari, İslam dünyasında astronomi ile ilgilenen ilk bilim adamı olarak bilinir. Fezari icat ettiği usturlap adındaki bir aletle yıldızların hareketini izlemiş, Güneş ve Ay tutulmalarının zamanını tahmin etmiştir. Ayrıca gece ve gündüzün uzayıp kısalmasını gösteren cetveller hazırlamıştır.

Gazali ve Ömer Hayyam Nizamiye Medresesinde yetişmiş bilim insanlarıdır.

(Cevap C)

5. **Vakili Has:** Saraya ait bütün işlerle ilgilenir.

Emir-i Şikar: Hükümdarın av işlerini organize eder.

Serhenk: Sultanın ve askerlerinin yolunu açan görevlidir.

Bazdar: Hükümdarın av kuşlarından sorumludur.

Hares Emiri: Devlete ve hükümdara karşı suç işleyenleri yakalayıp cezalandıran görevlidir.

(Cevap A)

6. A, B, C ve D seçeneklerinde verilen açıklamalar; Karahanlılar Dönemi'nde kaleme alınan Kutadgu Bilig adlı eser için doğru bilgilerdir. Ancak bu eser Arapça değil, bir Türk alfabesi olan Uygur alfaesi ile Türkçe olarak yazılmıştır.

(Cevap E)

7. Samanoğullarının 999 yılında yıkılmasından sonra toprakları Karahanlı ve Gazneli devletleri arasında paylaşılmıştır. Ancak Batı Karahan Hakanı, Gazneli Mahmud'un Hindistan seferinde bulunduğu bir sırada anlaşma gereği Gaznelilere bıraktığı Horasan'ı ele geçirmek için Horasan üzerine ordu göndermiştir. Ancak bu ordu 1008 yılında Gazneliler ile yapılan Belh savaşında yenilmiştir. Dandanakan Savaşı Gazneliler ve Büyük Selçuklu Devleti arasında yapılmıştır. Katvan Savaşı ise 1141 yılında Karahitaylar ile Büyük Selçuklu Devleti arasında yapılan bir muharebedir.

(Cevap A)

8. Cengiz İmparatorluğu'nun parçalanmasıyla ortaya dört hanlık çıkmıştır. Bunlar; Altınorda, Çağatay, İlhanlı ve Kubilay Hanlıkları'dır. Timurlular Devleti ise Çağatay Hanlığı içerisinde çıkmıştır. Soruda verilen devletlerden A, B, D ve E seçeneklerinde yer alanlar İslamlaşmıştır. Cengiz Han'ın torunu Kubilay Han tarafından Çin'de kurulan Kubilay Hanlığı ise İslamlaşmamıştır. Budizm'i kabul ederek Çinleşmişlerdir.

İtalyan kaşif Marco Polo, uzun yıllar Kubilay Han'ın hizmetinde görev yapmıştır.

(Cevap C)

9. 1380-1469 yılları arasında bugünkü Doğu Anadolu, Azerbaycan, Kuzey Irak ve Güney Kafkasya topraklarında egemenlik süren Karakoyunlular, Osmanlı Devleti ile mücadele etmemiştir. Timurlular, Osmanlılarla 1402 Ankara Savaşı'nı yapmışlardır. Memlükler, Osmanlı Devleti ile Mercidabık ve Ridaniye Savaşlarını yapmışlardır. 1473 Otlukbeli Savaşı, Osmanlı-Akkoyunlu mücadelesidir. Safeviler ile Osmanlılar ise 1514 Çaldıran Savaşı'nda karşı karşıya gelmişlerdir.

Karakoyunlular bayraklarında İskitler, Hunlar, Memlükler, Selçuklular ve Moğollar tarafından da kullanılan "Ejderha Yüreği" veya "Yaşam Çiçeği" adı verilen damgayı kullanmışlardır.

(Cevap D)

10. Abbasi halifesini Şii Büveyhi baskısına karşı koruyan ilk devlet Gaznelilerdir. Gazneli Mahmut bu faaliyetinden dolayı halifeden Sultan unvanı almıştır. 1055'te Büveyhoğullarına son vererek halife üzerindeki Şii baskısını tamamen ortadan kaldıran Türk devleti Büyük Selçuklulardır. Tuğrul Bey bu faaliyetten sonra halifeden unvan almıştır. İlhanlıların 1258'de Abbasi Devleti'ni yıkmaları üzerine halifeyi üçüncü kez korumaya altına alan Türk devleti ise Memlüklerdir.

(Cevap C)

11. Sözü edilen Orta Çağ İslam devleti Endülüs Emevileri'dir. 756 -1031 yılları arasında İber Yarımadası'nda kurulan devletin merkezi Kurtuba'dır. İspanya'da tam bir İslam egemenliği kuran devlet, Aragon kralı Ferdinand ve Kastilya kraliçesi İsaabel'in evlenerek ordularını birleştirmesiyle bölgeden çıkarılmışlardır.

(Cevap E)

12. Türk-İslam devletlerinde şehir ve kasabalarda mülki idareden sorumlu sivil memura Amid denilmiştir.

- Amil → Vergi memuru
- Şihne → Askeri vali
- Muhtesip → Çarşı ve pazar denetleyicisi
- Melik → Hanedan üyesi askerî vali

(Cevap B)

13. **Divan-ı Arz:** Ordunun maaşları, birliklerin ve teçhizatın kayıt ve kontrolü ile meşgul olan divandır.

Divan-ı İşraf: Devletin mali ve idari işlerinin yolunda gidip gitmediğini teftiş eden divandır.

Divan-ı İstifa: Devletin yıllık gelirleri ve vergilerin hesaplanması ile ilgilidir.

Divan-ı İnşa: Devletin iç ve dış yazışmalarının düzenlenmesinden sorumludur.

Divan-ı Berid: Resmi haberleşmeyi sağlar, postacılıkla ilgili görevleri yerine getirirdi.

(Cevap D)

14. Cengiz Han, dağınık halde yaşayan Moğol kabilelerini ilk defa düzenli ve teşkilatlı bir devlet yönetimi altında toplamıştır. Bu amaçla da Cengiz Han Yasaları olarak bilinen yasaları yapmıştır. Verilen bilgide, yasaların hangi etnik gruba göre hazırlandığına dair bir bilgi yer almamaktadır.

(Cevap D)

15. Cebir biliminin kurucusu olan, Ebu Abdullah Muhammed bin Musa, IX. yüzyılda Harezmî'de doğduğu için Harezmî adıyla tanınmaktadır. Harezmî'nin El Kitabü'l Muhtasar fi Hisabî'l Cebr ve'l Mukabele, "Cebir ve Mukabele Hesabının Özeti" adlı çalışmasında birinci ve ikinci dereceden denklemlerin çözümleri, binom çarpımları, cebir problemleri gibi konular işlenmiştir.

(Cevap A)

16. **Emir-i Hares:** Hükümdarın verdiği cezaları tatbik etmekle görevlidir.

Emir-i Alem: Devletin bayrak ve sancağını taşıyan, onu muhafaza eden görevlidir.

Emir-i Candar: Sarayı muhafaza etmekle görevli komutandır.

Emir-i Şikâr: Sultanın av için hazırlıklarını yapan ve ava gittiği zaman beraberinde bulunup hizmet eden görevlidir.

Nedimler: Hükümdarı eğlendirmekle görevli kişilerdir.

(Cevap D)

TÜRKLERİN İSLAMİYET'İ KABULÜ VE İLK TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ

1. Türk-İslam devletlerinde örfi hukukun başındaki isim Emir-i Dad'dır. Esasen geleneksel Türk-İslam hukukunda örfi hukukun başında sultan bulunurdu. Ancak işlerin çoğalmasıyla bu göreve hükümdar adına Emir-i Dad bakmaya başlamıştır.

(Cevap C)

2. Gazali (1058-1111), Nizamiye Medreselerinde müderrislik yapmıştır. Derin dini bilgisinden dolayı kendisine Hücetü'l İslam lakabı verilmiştir. Gazali'nin felsefe ile ilgili çalışmaları bulunmaktadır. İbn-i Hal-dun ile birbirlerini eleştiren eserler de yazmıştır.

(Cevap B)

3. İlimleri ilk defa sınıflandıran ve bununla ilgili İhsau'l Ulum adlı eseri yazan Farabi'dir. Farabi siyasetle de ilgilenmiş ve ideal toplumu anlattığı El-Medinetül Fazıla'yı kaleme almıştır. Aristo'yu en iyi açıklayan filozof olduğu için kendisine Muallimi Sani denilmiştir.

(Cevap A)

4. Abbasi Devleti'nin Mısır'a vali olarak atadığı Türk komutan Ahmet bin Tolun, Abbasi otoritesinin zayıfladığı sırada bağımsızlığını ilan ederek Tolunoğlu Devleti'ni kurmuştur. Bu devlet, 1882'ye kadar Mısır'da egemen olan Türk hâkimiyetinin öncüsü olmuştur. Tolunoğlu Devleti 868-905 yılları arasında Mısır'da hâkim olmuştur.

(Cevap B)

5. Hükümdardan sonra gelen ve idari teşkilatın başında bulunan vezirlik müessesesi, Türk İslam devletlerinin çoğunda vardır. Ancak Tolunoğulları devlet idaresinde ikinci bir ismi istemedikleri için böyle bir kurum oluşturmamışlardır. İhşitler'de idari işler vezirin sorumluluğundaydı. Karahanlılarda da merkez ve idari teşkilatın başında Yuğruş denilen vezir bulunmaktaydı.

(Cevap C)

6. Memlükler Devleti'ni Bahri ve Burci Memlükler olmak üzere iki bölüme ayırmak mümkündür. Bahri Memlükler, 1250-1382 yılları arasında hüküm süren ve çoğunluğunu Türk sultanların oluşturduğu bir dönemdir. Burci Memlükler ise 1382-1517 yılları arasında hüküm süren ve çoğunluğunu Çerkes sultanların oluşturduğu bir dönemdir.

(Cevap B)

7. Pir-i Türkistan lakabıyla tanınmış mutasavvıf Ahmet Yesevi'dir. Yesevi, Türk tasavvuf edebiyatının kurucusu olarak kabul edilmektedir. XII. yüzyılda yaşamış olan mutasavvıf, o dönemdeki Türk göçebelerinin İslamlaşmasında büyük rol oynamıştır. Ayrıca Nakşibendilik ve Bektaşilik tarikatlarının kurulmasında da etkili olmuştur.

Ahmet Yesevi tekke-tasavvuf edebiyatının kurucusudur. Divan-ı Hikmet isimli kitabı ile tanınır.

(Cevap E)

8. Sultan Melikşah, Ömer Hayyam'ı 1075 yılında İsfahan'a davet etmiş ve Ebu Hatim İsfizari, Meymun el-Vasıtı, Abdurrahman Haris ve Muhammed Hazine'den oluşturulan heyetin başına getirmiştir. 1083 yılında burada kurulan rasathanede bu heyet gözlemler yapmış ve Zic-i Melikşahi ile Celali Takvimini hazırlamışlardır. Fakat yine Selçuklular döneminde yaşamış matematik, astronomi ve coğrafya alimi olan El-Haraki bu heyet içinde yer almamıştır.

(Cevap D)

9. Meşhur tarihçi Utbi, Sultan Mahmud'un hizmetinde çalışmıştır. O, Kitabü'l-Yemini adlı eserinde Sebüktegin ve Mahmut devirlerini kaleme almıştır. Türkleri öven Kitabü Tazili'l-etrâk adlı eserin yazarı İbn-i Hassul da Sultan Mahmud ve Mesud'un döneminde görev yapmıştır. Sultan Mahmud Biruni'yi Harizmden Gazne'ye getirterek hizmetine almıştır.

(Cevap E)

10. Anadolu Selçukluları Antalya, Sinop ve Alanya'ya ticari amaçlı askeri seferler düzenleyerek buraları fethedip Akdeniz ve Karadeniz ticaret yolları ile bağlantı kurmayı başarmışlardır.

(Cevap A)

11. Yatgak ve turgak gibi kavramlar Karahanlılarda askeri alan ile ilgilidir. Saray muhafızlarından yatgaklar, sarayın gece nöbetini tutmakla görevli idiler. Gündüz nöbetini tutanlara ise turgak denmekte idi. Onlar hakani sadece sarayda değil, saray dışında da korumakla mükelleftiler.

(Cevap C)

12. Atabey yöneticilik görevinde bulunmamıştır. Çünkü Atabey devlet yönetimi tecrübesi kazanmaları için şehzadelere danışmanlık yapmıştır. Bu bir yöneticilik değil danışmanlıktır. Askeri valiler olan şihne ve melik ise yönetici konumundadırlar.

(Cevap B)

13. Memlûkler 1250, Tolunoğulları 868, İhşidler 935, Karahanlılar 840 ve Büyük Selçuklular 1040 yılında kurulmuştur.

(Cevap D)

14. A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan ifadeler Tolunoğulları için doğru bilgilerdir. Fakat Tolunoğulları Devleti'nin varlığına İhşidler değil, Abbasiler son vermiştir.

(Cevap E)

15. 1040-1308 yılları arasında hüküm süren Büyük Selçuklu Devleti'nin hükümdarları şu şekildedir: Tuğrul Bey, Alparslan, Melikşah, Berkjaruk, Muhammed Tapar ve Sultan Sencer. Tuğrul Bey'in kardeşi olan Çağrı Bey ise ordu komutanlığı yapmıştır.

(Cevap A)

16. Pasinler Savaşı, 1048 yılında Büyük Selçuklu Devleti ile Bizanslılar arasında meydana gelmiştir. Hittin Savaşı da 1187 yılında Eyyubiler ile Haçlılar arasında yapılmıştır. Dolayısıyla bu savaşlar iki Türk devleti arasında yapılmamıştır. Fakat 1040 yılında meydana gelen Dandanakan Savaşı'nın tarafları Gazneliler ve Büyük Selçuklulardır. Yani iki Türk devletidir.

(Cevap C)

TÜRKLERİN İSLAMİYET'İ KABULÜ VE İLK TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ

1. Gümrük vergisi, ülkeye giren her türlü ürün üzerinden alınan bir vergidir. Devletler, ürün çeşitliliğini artırmak, yabancı yatırımcıyı ülkeye çekmek için gümrük vergilerini azaltma yoluna gider. Gümrük vergilerinin artırılması ise dış ticareti zorlaştırırken; yerli üreticinin korunmasını sağlayarak iç ticareti geliştirir. Selçuklu Devleti, yabancı tüccarları ülkeye çekmek için gümrük vergilerini düşürmüştür.

(Cevap C)

2. 26 Ağustos 1071 tarihinde gerçekleşen Malazgirt Savaşı, Anadolu'da Türk Tarihi'nin başlamasında dönüm noktası olmuş bir muharebedir. Türk zaferiyle sonuçlanan savaş sonunda Bizans İmparatoru vergi ve asker göndermeyi kabul ederek Selçuklu Sultanı Alparslan'ın isteklerine boyun eğmiştir.

(Cevap E)

3. Emir-i Alem sultanın bayrak ve sancaklarının muhafızlığını yapan saray görevlisidir. Diğer seçenekleri kısaca özetlemek gerekirse; A seçeneği serhenk, C seçeneği Emir-i Ahur, D seçeneği Silahdar, E seçeneği Çeşnigir'dir.

(Cevap B)

4. Dandanakan Savaşı Büyük Selçuklu Devleti ile Gazne Devleti arasında 1040 yılında gerçekleşen muharebedir. Selçuklu Devleti'nin galibiyetiyle sonuçlanan savaş sonrası Gazneliler yıkılış sürecine girerken Selçuklu Devleti resmen kurulmuştur. Abbasi Devleti ise bu olaydan yaklaşık iki yüzyıl sonra yıkılmıştır. Dolayısıyla devletin yıkılmasına Dandanakan Savaşı'nın herhangi bir etkisi olmamıştır.

(Cevap D)

5. Konya'da bulunan Karatay Medresesi, Kayseri'de bulunan Döner Kümbet ve Gevher Nesibe Darüşşifası Anadolu Selçuklu Dönemi'ne ait eserlerdir. Anadolu Selçukluları 1075-1308 yılları arasında Anadolu'da hüküm sürmüş ve Konya Alaeddin Cami, Kayseri Hunat Hatun Cami gibi başka birçok mimari eseri Anadolu'ya kazandırmıştır.

(Cevap C)

6. İmadeddin el-İsfahani 1125-1201 yılları arasında İran ve Suriye'de yaşamış bir Arap tarihçidir. Soruda verilen ifade Irak ve Horasan Selçukluları'nı anlattığı "Nusretü'l-Fetre ve Ustetü'l-Fitra" adlı eserinde geçmektedir. Bu ifade Türklerin teşkilatçı yapısı, askeri ve ekonomik gücü ve cihan hakimiyeti anlayışıyla ilgili çıkarımlarda bulunmak mümkündür. Ancak ikili yönetim anlayışıyla ilgili herhangi bir çıkarımda bulunulamaz.

(Cevap D)

7. Altınordu Devleti, 1242 yılında Cengiz Han'ın torunlarından Batu Han tarafından kurulmuştur. Kafkaslar ve Doğu Avrupa'da büyük bir güç olan Altınordu Devleti, Timur Devleti'nin baskısı ve taht kavgaları nedeniyle 1502 yılında dağılmıştır. Parçalanan Altınordu Devleti topraklarında Kırım, Kazan, Astrahan, Nogay ve Sibir Hanlıkları kurulmuştur. Siyasal varlığı boyunca Rusya'nın Karadeniz'e inmesini önlenen Altınordu Devleti'nin yıkılmasından sonra Moskova Knezliği bağımsız olmuştur. Altınordu Devleti'nden sonra Kırım Hanlığı aynı siyaseti devam ettirmiş ve Rusların Karadeniz'e inmesine engel olmuştur.

(Cevap A)

8. Büyük Selçuklu Devleti hükümdarı Alparslan'ın kardeşi olan Kavurd Bey, Alparslan'ın ölümünden sonra yeğeni Melikşah'a karşı taht iddiasında bulunmuştur. Melikşah'ın hükümdarlığını kabul etmeyerek isyan eden Kavurd Bey, bu isyanının bastırılmasından sonra 1073 yılında idam edilmiştir.

(Cevap B)

9. Sultan Sencer 1118-1157 yılları arasında hüküm süren Büyük Selçuklu hükümdarıdır. Sultan Sencer, aralarında ittifak oluşturan ve önceki anlaşmalara uymayarak vergi vermeyen Oğuzlar üzerine 1153 yılında sefere çıkmıştır. Fakat yapılan muharebeyi kaybedip Oğuzlara esir düşmüştür. Bu esareten kurtulmasına karşın kısa süre sonra varis bırakmadan ölmüştür. Onun ölümüyle Büyük Selçuklu Devleti de tarih sahnesinden silinmiştir

(Cevap D)

10. I. Alâeddin Keykubâd Dönemi, 1220-1237 yılları arasında hüküm sürmüştür. Alanya ve Suğdak'ın fethi, Mengücek Beyliği'ne son verilmesi, 1230 yılında Hârzemşâh Devleti'yle yapılan Yassıçemen Savaşı, dönemin önemli gelişmeleridir. Ancak Anadolu'daki ilk kervansaray olan ve Aksaray'da yaptırılan Alay Han II. Kılıçarslan Dönemi'nde yaptırılmıştır.

(Cevap C)

11. Kutadgu Bilig (Mutluluk veren bilgi), 11. yüzyılda Yusuf Has Hacıp tarafından Doğu Karahanlı hükümdarı Tabgaç Uluğ Buğra Han'a atfen yazılmıştır. Türklerin İslamiyeti kabulünden sonraki ilk yazılı eser olan Kutadgu Bilig, Siyasetname türünün Türk edebiyatındaki ilk örneğidir. Türk devlet teşkilatı, Türklerin sosyal hayatı ve inanç yapısı ile ilgili bilgiler içeren eserde Türk dilinin tarihine değinilmemiştir.

(Cevap C)

12. Soruda sözü edilen Türk-İslam devleti Hârzemşâhlardır. 1077-1231 yılları arasında Orta Asya ve İran topraklarında egemenlik süren Hârzemşâhlar, Türkiye Selçuklu Devleti ile 1230 yılında yaptıkları Yassıçemen Savaşı sonrası yıkılış sürecine girmiştir. Bu savaştan kısa zaman sonra da Moğollar tarafından tarih sahnesinden silinmiştir.

(Cevap A)

13. Karahanlı mimarisinin geliştirdiği en önemli yapı tiplerinden biri türbelerdir. Karahanlı türbeleri mezar anıtı mimarisinin erken dönem örneklerindedir. XII. yüzyıl başında Talas'ta Büyük Selçuklu Sultanı Alparslan'ın kızı adına yaptırılan Ayşe Bibi türbesi de Karahanlı tuğla mimarisinin en önemli eseridir.

(Cevap A)

14. Büyük Selçuklu Sultanı Alparslan 1064-1072 yılları arasında hüküm sürmüştür. Alparslan'ın lakabı devletin koruyucusu manasına gelen "Adudüddöle" dir. Ayrıca Kars'ın Ani şehrini fethinden sonra Halife Ka'im bi-Emrillah tarafından kendisine "fethilerin babası" manasına gelen "Ebü'l-feth" lakabı verilmiştir.

(Cevap D)

15. Gazneli Mahmud 1000-1030 yılları arasında hüküm sürmüştür. İslamiyeti yaymak için 1001-1027 yılları arasında Hindistan'a on yedi sefer düzenlemiştir. Bu seferler Sultan Mahmud'un Sünni İslam dünyasının kahramanı olarak tanınmasını sağlamış, ayrıca Abbasi halifesi tarafından kendisine "sultan" unvanı verilmiştir.

(Cevap D)

16. Sikke bastırmak bir hükümdarlık sembolü olduğu için tahta çıkan Türk-İslam hükümdarlarının ilk işi, üzerinde adının, unvanının ve lakaplarının bulunduğu bir sikke bastırmak olmuştur. Selçuklularda bilinen ilk sikke, Tuğrul Bey Dönemi'nde 1041-1042 yılında Nişabur'da bastırılmıştır. Bazı istisnalar hariç olmakla birlikte bütün Selçuklu paralarının ön yüzünde Oğuzların hakimiyet sembolü olan ok ve yay işareti bulunmaktadır.

(Cevap E)

TÜRKİYE TARİHİ

1. Anadolu Selçuklu Devleti'nin zayıflamasına sebep olan savaş, 1243 yılında gerçekleşen Köseadağ Savaşı'dır. Anadolu Selçuklu Devleti ile İlhaneliler arasında gerçekleşen bu savaş sonunda Selçuklu kuvvetleri, ağır bir yenilgiye uğramıştır. Sultan II. Gıyâsüddin Keyhüsrev Dönemi'nde gerçekleşen Köseadağ Savaşı sonunda İlhaneliler Anadolu'yu kolayca istila etmiştir.

(Cevap C)

2. Anadolu Selçuklu Devleti'nde uygulanan iktâ sisteminin temel amacı devletin asker ihtiyacını karşılamak, toprakların ekilip biçilerek üretimdeki sürekliliği sağlamak, vergilerin düzenli toplanması ve güvenliğinin sağlanması olarak gösterilebilir.

Moğol istilalarından sonra iktâ sisteminin bozulması devletin önemli bir birimi olan iktâ sipahilerinin dağılmasına ve bundan dolayı topraksız kalan askerlerin huzursuzluk çıkarmalarına ortam hazırlamıştır. Bu durum bölgede devletin otorite kaybetmesine neden olmuştur.

(Cevap D)

3. Anadolu Selçuklu Devleti diğer Türk devletlerinden farklı olarak kara ticaretinin yanında deniz ticaretinin gelişmesine büyük önem vermiştir. İzzeddin Keykavus Dönemi'nde Sinop (I), Alaaddin Keykubat Dönemi'nde ise Alanya (II) kuşatılarak alınmış, böylece Akdeniz ve Karadeniz ticaretinde etkin hâle gelmiş ve buralara tersaneler açılmıştır. Trabzon (III) Anadolu Selçuklu Dönemi'nde değil, Osmanlı Devleti'nde Fatih Sultan Mehmet zamanında alınmıştır.

(Cevap D)

4. Çobanoğulları, 1227-1309 yılları arasında Kastamonu ve çevresinde hüküm sürmüştür. Candaroğulları da yine aynı şekilde 1292-1462 yılları arasında Kastamonu ve Sinop çevresinde egemen olmuştur. Sinop'a hakim olan bir başka beylik 1277-1322 yılları arasında Pervaneoğulları'dır. Taceddinoğulları ise 1348-1428 yıllarında Orta Karadeniz'de Niksar ve çevresinde varlık göstermiştir. Ancak İnançoğulları 1261-1368 yıllarında Denizli'de egemen olmuştur.

(Cevap B)

5. Kadi'i Kudat Türk-İslam tarihinde baş kadıya verilen unvandır. Baş kadı şeri yargı sisteminin başıydı ve Bağdat'ta otururdu.

- Muhtesip; zabıta görevlisi,
- Melikü's Sevahil – donanma komutanı,
- Atabey – Meliklerin eğitiminden sorumlu kişi,
- Subaşı da güvenlikten sorumlu olan devlet adamıdır.

(Cevap D)

6. Hasankeyf Harabeleri, Artuklular Beyliği Dönemi'ne aittir. Artuk Beyliği 1102-1409 yılları arasında Mar-din, Hasankeyf ve Harput bölgelerinde hüküm sürmüş bir Türkmen beyliğidir.

(Cevap A)

7. A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan kişiler, Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi'nde yaşamıştır. Fakat Pir Sultan Abdal 16. yüzyılda, yani Osmanlı Devleti Dönemi'nde yaşamış bir şairdir.

(Cevap E)

8. İlhaneli Devleti, Köseadağ Savaşı (1243) sonrası Anadolu Selçuklu Devleti'ni kendine bağlı bir hükümet gibi yönetmiştir. Bu durum, Anadolu Selçuklu Devleti'nin parçalanmasına neden olmuş ve Anadolu'da İkinci Beylikler Dönemi'ni başlatmıştır.

(Cevap D)

9. Aydınöğulları ve Menteşeoğulları deniz kıyısında kurulan ve denizcilikle uğraşan donanma sahibi beyliklerdir. Karamanoğlu Beyliği ise Konya ve çevresinde kurulduğu için denizcilikle uğraşmamış ve dolayısıyla donanma sahibi olmamıştır.

(Cevap D)

10. Anadolu Selçukluları, kervanların soyulmaması ve tüccarların zarar görmemesi için güvenlik önemleri almış, belli aralıklarla kervansaraylar yapmışlardır. Kervansaraylar aynı zamanda korunaklı kaleler gibiydi. Çünkü tüccarların mallarını güvenle taşımaları gerekiyordu. Bu da kale gibi korunan kervansaraylar ve tüccarın güvenliğinin sağlanmasıyla mümkündü. Gümrük vergilerinin düşürülmesi ticaretin güvenliği ile değil canlılığı ile ilgilidir.

(Cevap E)

11. Anadolu Selçuklu Devleti 1077–1308 tarihlerinde etkinlik göstermiştir.

Bizans Devleti (I) İlk Çağ'dan 1453 tarihine kadar Anadolu – Rumeli ve Balkanlarda siyasi varlık göstermiştir.

Moğol İmparatorluğu (II) 12 ve 13. yüzyıllarda (1196–1227 tarihlerinde) siyasi faaliyet göstermiştir.

Safeviler (III) ise 1500'ü yıllarda kurulmuş ve uzun süre varlık göstermiştir.

Sorudaki öncüllere baktığımız zaman Anadolu Selçuklu Devleti'yle çağdaş olan devletler Bizans ve Moğol devletidir. Safeviler, Osmanlı Devleti döneminde varlık göstermiştir.

(Cevap D)

12. Köseadağ Savaşı'ndan sonra Anadolu Selçuklu Devleti yıkılış sürecine girmiş, merkezî otoritesi bozulmuş ve Anadolu Türk siyasi birliği dağılmıştır. Moğollar Anadolu'ya egemen olmaya başlamışlardır. Ancak Selçuklu paralarının Moğol paralarına göre ayarlanması ve Moğollar tarafından basılmaya başlanması devletin yıkıldığı yorumunu yaptırmaz. Anadolu Selçuklu Devleti bir süre Moğolların kontrolünde varlık göstermiş ve Sultan II. Mesut'un ölümüyle tamamen yıkılmıştır.

(Cevap A)

13. Âyanlık, Osmanlı devrinde görülen bir kavram olup bir bölgenin ileri geleni anlamındadır.

Atabeylik, meliklerin eğitimliği ile ilgilidir.

Tarikat, dinî bir gruba verilen addır.

İkta, toprağın bölümlere ayrılmasıdır. Böylelikle hem üretimde artış hem de güvenlik sağlanırdı.

Ahilik, Anadolu'da esnafın kendi arasında oluşturduğu dinî, sosyal ve ekonomik örgütlenmedir.

(Cevap B)

14. Kervansaray: Kentler arası yollarda kervanların konaklaması için yapılmış büyük hanlardır.

Bedesten: Eş büyüklükte kubbelerle örtülü Osmanlı çarşı yapısıdır.

İmaret: Yoksullara yiyecek dağıtılan ve bir külliye içinde yer alan hayır kurumu yapısıdır.

(Cevap C)

15. Bir bölgede meydana gelen doğal afet ya da savaşların bölgeyi istikrarsızlaştıracağı kesindir. Dolayısıyla savaş döneminde Anadolu'da üretimin ve vergi gelirlerinin azalması, yerleşim alanlarının boşalması kaçınılmaz bir durumdur. Böylesi bir durumda ticari yolların önem kazanması da beklenemez.

(Cevap D)

16. • Aydınöğulları; İzmir – Aydın
• Saruhanoğulları; Manisa ve çevresi
• Menteşeoğulları; Muğla ve civarı
• Karesioğulları; Balıkesir'de denizcilikle uğraşan Türk beylikleridir.

Ancak Dulkadiroğulları Maraş ve çevresinde kurulmuşlar ve denizcilikle uğraşmamışlardır.

(Cevap A)

TÜRKİYE TARİHİ

1. Anadolu Selçuklu sultanları "Rüknü'd-din, Gıyasü'ddin, İzzü'ddin ve Alaüddin" gibi unvan ve lakaplar kullanmışlardır. Fakat "Adudüdevle" Büyük Selçuklu hükümdarı Alparslan tarafından kullanılan bir unvandır.

(Cevap D)

2. Kubadâbat Sarayı, Konya – Beyşehir'de Anadolu Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat tarafından yaptırılmış bir saraydır. 1236 yılında yaptırıldığı bilinen sarayın bugün yalnızca temeli ve bazı duvarları ayakta kalabilmiştir. Kazılar sonucu ortaya çıkan çiniler, kabartmalar, Konya Çini Eserleri Müzesinde sergilenmektedir.

(Cevap E)

3. Uç beyliği uygulaması ilk olarak Anadolu Selçuklu Devleti'nde görülür. Denizli, Antalya ve Kastamonu'da uç beylikleri kurularak Bizans sınırı güvence altına alınmaya çalışılmıştır.

(Cevap D)

4. Türklerde devlet olarak donanma ilk olarak Anadolu Selçuklularında görülür. Soruda verilenlerden subaşı güvenliği sağlamaktan sorumludur. Şihne önemli şehir merkezlerinde bulunan askerî validir. Emirül Ümera sultan sefere çıkmadığı zaman orduya komutanlık eden kişidir. Anadolu Selçuklu donanma komutanına "meliküs - sevahil" adı verilir. Kaptanıderya ise Osmanlı donanma komutanıdır.

(Cevap C)

5. Yakutiye Medresesi (A) Anadolu Selçuklu Dönemi'ne ait olup Erzurum'dadır. Taş Medrese (C) Kahramanmaraş'ta olup Dulkadiroğlu Beyliği Dönemi'ne aittir. Sırçalı Medrese (D) Konya'da olup Anadolu Selçuklu Dönemi'ne aittir. Hacı Kılıç Medresesi (E) Kayseri'de olup Anadolu Selçuklu Dönemi'ne aittir. Yağibasın Medresesi (B) Danişmentliler Dönemi'nde yapılan ve Anadolu'da kurulan ilk medresedir.

(Cevap B)

6. Darüşşifa: Hastaların tedavi edildiği yerdir. İmaret: Yoksul kimselere yemek dağıtmak için açılan aşevleridir. Medrese: Dinî ve pozitif bilimler eğitiminin verildiği orta ve yüksek dereceli okullardır. Türbe: Ünlü kimseler için yapılan ve içinde kişinin mezarının bulunduğu yapıdır. Kümbet: İslamiyet öncesi Türk toplumlarının kullandığı çadırdan esinlenerek yapılmış, kubbeli anıt mezarlardır.

(Cevap A)

7. A, C, D ve E seçeneklerinde yer alan mimari eserler Anadolu Selçuklular Dönemi'ne aittir. İstanbul Süleymaniye Külliyesi ise İstanbul'da yer almaktadır ve Osmanlı Devleti'ne aittir. Ayrıca, Anadolu Selçuklu Devleti İstanbul'a hâkim olmadığı için Süleymaniye Külliyesi'nin bu devlete ait olduğu söylenemez.

(Cevap B)

8. *Divan ve Risaletü'n Nushiyye* adlı eserler tasavvuf edebiyatının ünlü şairi Yunus Emre'ye aittir. 1240-1321 yılları arasında yaşayan Yunus Emre, Anadolu'da Türkçe şiirin öncülüğünü yapmıştır.

(Cevap A)

9. Konya, Anadolu Selçuklu Devleti'ne başkentlik yapmış bir şehirdir. Dolayısıyla bu şehirde yer alan mimari eserler olan; İnce Minareli Medrese, Karatay Medresesi, Sırçalı Medrese Anadolu Selçuklu Devleti'ne aittir.

(Cevap C)

10. İlk Türk beylikleri Anadolu'da İslamiyet'i yaymaya çalıştılar. Malazgirt Savaşı'ndan sonra kuruldular. Anadolu'yu bayındır hâle getirdiler. Kurdukları yerleşim yerlerine Türkçe isimler vermeleri ve Anadolu'yu Türkleştirmeye çalışmaları da bu ilk beyliklerin özellikleri arasındadır. Mardin Artukluları ve Hasankeyf Artukluları hariç, Anadolu'da kurulan Türk beyliklerine Anadolu Selçuklu Devleti son vermiştir. Büyük Selçuklu tarafından yıkılmamıştır.

(Cevap A)

11. Ahilik teşkilatı esnaf ve zanaatkârlar arasında dinî ve iktisadi bir özellik taşıyan örgüttür. Ahilik teşkilatının amacı hem üreticiyi hem tüketiciyi korumaktır. Bu yüzden ahilik teşkilatı ticaret, zanaat ve sosyal alanlarda söz sahibi olmuştur.

(Cevap E)

12. Günümüzde Türk deniz kuvvetlerinin kuruluş yılı, Çaka Bey'in deniz zaferleri başlangıç alınarak kutlanmaktadır (1081). Çaka Bey, kendi adıyla anılan beyliğini İzmir ve çevresinde kurmuştur. Güçlü bir donanma oluşturan Çaka Bey, Sakız, Rodos, Midilli ve Sisam adalarını ele geçirmiştir. Çaka Bey bu yüzden ilk Türk denizcisi sayılır.

(Cevap D)

13. Miri arazi, devlete ait arazi türüdür. İktâ arazi, devlet görevlilerine maaş karşılığı olarak verilen arazidir. Mülk arazi, şahıslara ait arazidir. Vakıf arazi, sosyal kurumların gideri için ayrılan arazidir. Paşmaklık arazi, Osmanlı'da padişahın eş ve kızlarına ait arazi türüdür.

(Cevap E)

14. Sivas, Erzurum, Konya ve Kırşehir Osmanlı'dan önce Anadolu Selçuklu Devleti ve beylikler hâkimiyetinde bulunmuştur. Bu şehirlerdeki mimari eserler Anadolu Selçuklu Devleti'ne aittir. İstanbul ise Anadolu Selçuklu idaresine hiç girmemiştir. Dolayısıyla burada Selçuklu eserine rastlamak mümkün değildir. İstanbul, Türkler tarafından 1453'te fethedilmiştir. 1453'ten sonra İstanbul'da yapılan mimari eserler Osmanlı Devleti'ne aittir. İstanbul Sahn-ı Seman Medresesi de bunlardan biridir ve Fatih Dönemi eseridir.

(Cevap E)

15. Garipname adlı eserin yazarı, Anadolu Selçukluları ve beylikler döneminde yaşamış, ünlü düşünür ve şair Âşık Paşa'dır. Âşık Paşa 1272–1333 yılları arasında yaşamıştır ve bu dönemde halk edebiyatının en önemli simalarındandır. Âşık Paşa eserlerini Türkçe olarak yazmıştır. Garipname, Türklere hak yolunu göstermek, tasavvufun inceliklerini aktarmak ve onların yanlış yola gitmelerini engellemek amacıyla yazılmıştır.

(Cevap A)

16. Karesioğulları, 1243 Köseadağ Savaşı'ndan sonra Balıkesir ve Çanakkale çevresinde kurulmuş bir beyliktir. Deniz kenarında yer alan bölgede kurulduğu için denizcilikle uğraşmış ve donanma bulundurmuştur. Osmanlı Devleti, 1345 yılında Karesioğulları'nı topraklarına katmıştır. Bu, Anadolu Türk siyasi birliğinin sağlanmasında ilk adım olmuştur. Ayrıca beyliğin Osmanlıya katılmasıyla Osmanlı denizcilik faaliyetleri de başlamıştır.

(Cevap B)

TÜRKİYE TARİHİ

1. Abbasilerde, fütüvvet teşkilatı olarak isimlendirilen esnaf teşkilatı Selçuklu'da Ahilik olarak Osmanlı'da ise lonca olarak isimlendirilir. A, B, C, E seçeneklerinde verilenler Ahilik teşkilatı için doğru özelliklerdir. Ahilik teşkilatı devlet ile halk arasındaki irtibatı sağladı, fakat vergi toplamak gibi bir görevi yoktu.

(Cevap D)

2. Anadolu Selçuklu Dönemi'ne ait; Kırşehir'de Caca Bey Medresesi, Sivas'ta Gök Medrese ve Çifte Minareli Medrese, Konya'da Karatay ve Sırçalı Medrese, Erzurum'da Hatuniye ve Çifteminareli Medrese, Tokat'ta Gök Medrese yer almaktadır. Verilenlere göre Sivas ve Erzurum'da Çifte Minareli Medrese olup bunun dışında bir de Kayseri'de, Çifte Minareli Medrese bulunmaktadır.

(Cevap B)

3. • Erzurum Ulu Camii → Saltuklu Beyliği'ne,
• Divriği Ulu Camii → Mengücek Beyliği'ne,
• Kayseri Ulu Camii → Danişmentli Beyliği'ne,
• Mardin Ulu Camii → Artuklu Beyliği'ne
• Bursa Ulu Camii → Osmanlı Dönemi'ne aittir.

Bursa'nın Türk ve Müslümanlar tarafından fethi ilk olarak Osmanlı tarafından yapılmıştır.

(Cevap E)

4. • Divan-ı Saltanat, büyük divan olup hükümdarın başkanlık ettiği divandır.
• Divan-ı Tuğra, yazışma işlerine,
• Divan-ı İşraf, denetim işlerine,
• Divan-ı İstifa, mali işlere bakardı.
• Niyabet-i Saltanat, hükümdara vekâlet eden divan olup buraya katılan kişilere naip adı verilirdi.

(Cevap C)

5. Gevher Nesibe, Anadolu Selçuklu Sultanı I. Gıyasedin Keyhüsrev'in kız kardeşidir. Dolayısıyla bu eser Anadolu Selçuklu Devleti'ne ait olup 1205 yılında yapılmıştır. Kayseri'de bulunan Gevher Nesibe Darüşşifası hastaların tedavisinde kullanılmakla beraber tıp eğitimi de vermiştir.

(Cevap D)

6. Divan-ı Pervane: Devlete ait toprakları has ve iktalara ayırır.
Divan-ı İstifa: Devletin mali işlerine bakar.
Divan-ı İşraf: İdari ve mali teşkilatı denetler.
Divan-ı İnşa: Devletin her türlü yazışmasından sorumludur.
Divan-ı Arzi'l Ceyş: Devlet merkezindeki ordunun yiyecek, giyecek, teçhizat ve maaş işleriyle ilgilenen divandır.

(Cevap E)

7. Dulkadiroğulları Beyliği 1339-1515 yılları arasında Elbistan merkezli kurulmuş bir Anadolu Beyliği'dir. Oğuzların Bozok Kolu'na bağlı olan Dulkadiroğulları, 1515 Turnadağ Savaşı'yla Osmanlı'ya bağlanmıştır.

(Cevap A)

8. Dünyanın farklı bölgelerinde Türk devletleri kurulduğu için Türk-İslam mimarisine ait eserler de farklı bölgelerde bulunur.
- I. Divriği Külliyesi, Mengücekler tarafından yapılmış olup Anadolu'nun ilk külliyesidir.
II. Karatay Medresesi, Anadolu Selçuklularına ait olup Konya'da yer alır.
III. Ayşe Bibi Türbesi, Karahanlılara ait olup Türkistan'dadır.
IV. Nizamiye Medresesi, Büyük Selçuklulara ait olup Bağdat'ta yapılmıştır.

(Cevap D)

9. Germiyanoğlu Beyi II. Yakup'un vasiyeti üzerine bu beylik II. Murat zamanında Osmanlı'ya katılmıştır. Germiyan Beyi, mirasçısı bulunmaması ve Osmanlı ile akrabalık bağı bulunmasından dolayı bu kararı almıştır.

(Cevap C)

10. Karahanlılar, Orta Asya'da kurulmuş bir Türk-İslam devletidir. Bu devlet içerisinde tamamen Türk unsurlar vardı. Bu yüzden Türkçeye önem verilmiştir. Karahanoğlu Mehmet Bey de 1277'de Türkçeyi resmî dil ilan etmiştir. Böylece Türkçeye önem veren beylik olarak tarihe geçmiştir.

(Cevap B)

11. **Candar:** Saray muhafızı

Camedar: Selçuklu sultanının elbiselerini muhafaza eden görevlidir.

Bazdar: Sultanın doğan, atmaca gibi av kuşlarına bakan ve taşıyan görevlidir.

Abdar: Sultan elini yıkadığı zaman, ibrik ve leğen tutan görevlidir.

Hansalar: Selçuklu sultanlarının mutfaklarında gerekli olan malzemeyi tedarik eden saray görevlisidir.

(Cevap C)

12. İmarethane, yoksullara ve öğrencilere yiyecek dağıtan hayır kurumu (aşevi) olup sosyal devlet anlayışı doğrultusunda oluşturulan bir kurumdur. Ticaret ve ticaret güvenliği ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

(Cevap A)

13. 1175-1262 yılları arasında "Ahi Evran" tarafından kurulan Ahi Teşkilatı, farklı meslek grupları tarafından oluşturulmuş ticari, dinî, sosyal dayanışmayı amaçlayan bir esnaf örgütlenmesidir.

Ahi Teşkilatının görev ve yetkileri şu şekildedir:

- Üyeleri arasındaki sorunları çözümlemek,
- Üretilen malların kalite kontrolünü yapmak,
- Usta çırak ilişkisi içinde yeni esnaf yetiştirmek,
- Esnaf arasında haksız rekabet yaşanmasını engellemek,
- Devlele esnaf teşkilatı arasındaki ilişkileri düzenlemek.

Halk arasındaki uyuşmazlıkların çözüme kavuşturulmasını sağlamak kadılarının görev alanına girmektedir.

(Cevap A)

14. Aydınoğulları döneminde yaşamış ünlü tabip Hacı Paşa'dır. Kutbettin Şirazi ise Sivas kadılığı yapmış olup felsefe, coğrafya ve astronomi ile ilgili eserleri vardır. II. öncülde yer alan ifade doğru değildir. Fakat I. ve III. öncülde yer alan ifadeler doğrudur.

(Cevap B)

15. 1277 yılından itibaren Anadolu'daki Moğol baskısının azalmasından faydalanan birçok beylik bağımsızlığını ilan etmiştir. Bunlardan Çobanoğulları 1227-1309 yılları arasında, Candaroğulları 1292-1462 yılları arasında ve Pervaneoğulları 1277-1322 yılları arasında Kastamonu ve Sinop çevresinde hüküm sürmüştür.

(Cevap E)

16. 1211'de meydana gelen Alaşehir Savaşı Anadolu Selçuklularının Anadolu'daki ezeli rakibi Bizanslılar ile yaptığı son muharebedir. Alaşehir Şavaşı'ndan sonra Selçuklu sultanları batıyı hedeflerinden çıkarmışlardır. Nitekim 1243 yılından sonra da Moğol baskısı artmıştır.

(Cevap D)

TÜRKİYE TARİHİ

1. Soruda sözü edilen beylik Eşrefoğulları Beyliği'dir. 1280 - 1326 yılları arasında hüküm süren beylik, III. Gıyaseddin Keyhüsrev Dönemi'nde (1264 - 1283) Selçuklu Devleti'nin uç beyliğini yapmıştır. Eşrefoğulları Beyliği'nin son beyinin İlhanlılarca öldürülmesi, beyliğin de sonunu getirmiştir.

(Cevap D)

2. Soruda özellikleri verilen Türk beyliği Çobanoğulları'dır. Çobanoğulları 1227-1309 yılları arasında hüküm sürmüştür. Anadolu Selçuklu Devleti'nin uç beyliği olan Çobanoğulları'na, başka bir Türk beyliği olan Candaroğulları son vermiştir.

(Cevap A)

3. Yukarıda sözü edilen Türk beyliği Mengüçükler'dir. 1080-1252 yılları arasında Erzincan ve çevresinde hüküm süren beylik, Sultan Alparslan'ın komutanlarından Mengücek Gazi tarafından kurulmuştur. 1142 yılında Erzincan ve Divriği olmak üzere iki kola ayrılan beylik Anadolu Selçuklu Devleti'nin yönetimi altına girerek tarih sahnesinden silinmiştir.

(Cevap B)

4. Nizamiye Medreseleri, Büyük Selçuklu Devleti zamanında başta Bağdat olmak üzere Nişapur, İsfahan, Musul, Merv, Basra gibi merkezlerde yapılan okullardır. Diğer seçenekler Anadolu Selçuklu Devleti'yle ilgili ifadelerdir.

(Cevap D)

5. Anadolu Selçuklu Devleti'nin merkezi olan İznik, I. Haçlı Seferi sonucu elden çıkmıştır. Dönemin hükümdarı Sultan I. Kılıçarslan (1092 -1107) başkenti geri almak için başta Danişmentler olmak üzere Türkmen beylerinin desteğiyle Haçlı birlikleriyle savaşmış, ancak başarılı olamamıştır. Bunun üzerine devlet merkezini Konya'ya taşımıştır.

(Cevap C)

6. Soruda verilenlerden Germiyanogulları 1300-1429 yılları arası Kütahya'da; Hamitoğulları 1301-1423 yılları arasında Eğridir ve Antalya'da; İnançoğulları 1261 – 1368 yılları arasında Denizli ve çevresinde; Eşrefoğulları XIII. yüzyılda Beyşehir ve Seydişehir'de hüküm sürmüş olan beyliklerdir. Ancak Kadı Burhaneddin, 1381-1398 yılları arasında Sivas merkezli kurulmuş bir devlettir.

(Cevap E)

7. İnançoğulları Beyliği, 1261 – 1368 yılları arasında Denizli çevresinde kurulmuştur. Batı Anadolu'da hüküm süren beylik Ladik Beyliği ismiyle de anılmaktadır.

(Cevap B)

8. Anadolu Selçukluları ve beylikler döneminde tasavvuf felsefesi en parlak çağını yaşamıştır. Dönemin alimleri Anadolu'nun manevi hayatının gelişmesine büyük katkı yapmıştır. Aşık Paşa, Mevlana Celaleddin-i Rumi, Gülşehirlî Şeyh Ahmed, Ahi Evran, Bahâeddin Sultan Veled, Ahmed Eflaki, Yunus Emre bu dönemin önde gelen alimleridir.

(Cevap E)

9. Hamitoğulları Beyliği 1301-1423 yılları arasında Eğridir ve Antalya çevresinde kurulmuştur. Manisa'da egemen olan beylik ise 1302- 1410 yılları arasında siyasi varlığını sürdüren Saruhanoğullarıdır.

(Cevap A)

10. Menteşeoğulları 1280-1424 yılları arasında Muğla çevresinde kurulmuş Türk beyliğidir. Eşrefoğulları, XIII. yüzyılın ikinci yarısında Beyşehir ve Seydişehir civarında kurulmuştur. Germiyanogulları ise XIV. yüzyılda merkez Kütahya olmak üzere kurulmuş bir Türk beyliğidir. Konya'da varlık gösteren Türk beyliği Karamanoğulları'dır.

(Cevap D)

11. Anadolu Selçuklu ve beylikler döneminde yaşayan, "Felekneme" adlı eseriyle ünlü mutasavvıf Şeyh Ahmed Gülşehri'dir. İslam felsefesindeki başlangıç ve son konusunu işlediği eserini 1317'de kaleme alan Şeyh Ahmed, Türkçenin Anadolu'da bir kültür dili olması için büyük çaba göstermiştir.

(Cevap E)

12. Kadı Burhaneddin Devleti, 1381 yılında Eretna Beyliği yıkılmak suretiyle kurulmuştur. 1381-1398 yılları arasında hüküm süren beylik, siyasi varlığı boyunca çevresinde bulunan Candaroğulları, Karamanoğulları, Taceddinoğulları ve Osmanlılar ile mücadele etmiştir.

(Cevap A)

13. Seçeneklerde verilenlerden Sahipataoğulları Afyon'da, Menteşeoğulları Muğla'da, Aydınoğulları Aydın'da, Saruhanoğulları Manisa çevresinde kurulmuştur. Pervaneoğulları Beyliği, Sinop ve Karadeniz kıyılarında 1277 yılında kurulmuş II. Dönem Anadolu beyliğidir.

(Cevap C)

14. Büyük Selçuklu Devleti'ne bağlı olarak kurulan, ancak Selçuklu Devleti'nin yıkılmasından sonra bağımsız olan Anadolu Selçukluları "Selçukiyan-ı Rum" ismi ile anılmıştır. Bilindiği gibi Anadolu coğrafyası kaynaklarda "Rum diyarı" olarak geçmektedir. Dolayısıyla burada kurulan ve Büyük Selçukluların bir uzantısı olan Anadolu Selçukluları da kaynaklarda "Selçukiyan-ı Rum" ismiyle geçmektedir.

(Cevap C)

15. Köseadağ Savaşı sonrası kurulan beylikler II. Dönem Türk beylikleri olarak bilinmektedir. Bu beyliklerden biri olan Ramazanoğulları Beyliği de 1352-1608 yılları arasında Adana ve çevresinde hüküm sürmüştür.

(Cevap B)

16. XIII. yüzyılda Moğol istilasından kaçarak Anadolu'ya gelen Oğuzların kontrol altında tutulamaması toplumsal dengeyi bozmuş ve bu durum Babailer isyanının yaşanmasına neden olmuştur. Yesevilik tarikatına bağlı olan ve fikirlerini yaymak isteyen Baba İlyas da Anadolu'da büyük bir isyan başlatmıştır. Onun ölümünden sonra müridlerinden Baba İshak isyanı devam ettirmiştir.

(Cevap A)

OSMANLI DEVLETİ KURULUŞ VE YÜKSELME DÖNEMİ

1. Osmanlı Devleti'nin Balkanlara geçişini kolaylaştıran durumların başında 1345 yılında Karesi topraklarının Osmanlı topraklarına katılması gelmektedir. Balıkesir ve Çanakkale çevresinde kurulan Karesi Beyliği, kara ordusu yanında etkin bir donanmaya sahipti. Bu sebeple Karesioğullarının Osmanlı egemenliği altına girmesiyle mevcut kara ve deniz gücü Osmanlı Beyliği'ne geçmiştir. Bu güç de Balkanlar yönünde yapılacak fetihlerde kullanılmıştır.

(Cevap B)

2. Kanuni Dönemi'nde Fransa'ya verilen kapitülasyonların öncelikli amacı ticareti geliştirmek, siyasi amacı ise Katolik Fransa'yı kendi yanına çekerek Avrupa'da Reform hareketlerinin oluşturduğu kargaşa ortamını kullanarak Hristiyan birliğini parçalamaktır. Önemli ticaret yollarını ele geçirmenin kapitülasyonların verilmiş amacıyla ilgisi yoktur.

(Cevap D)

3. A, B, C ve D seçenekleri Yavuz Sultan Selim Dönemi gelişmeleri arasında yer almaz. Mısır, Yavuz Dönemi'nde Osmanlı'ya katılmıştır. 1517 Ridaniye Savaşı'nda Osmanlılar Memlükleri yenerek Mısır'a hâkim olmuşlardır.

(Cevap E)

4. Osman Bey'in çağdaşı olan Bizans tarihçisi Pachimeres'in, 1260–1307 yılları arasındaki olaylardan bahsettiği eseri, Osman Bey'in adının geçtiği ilk tarihî kaynaktır. Osman Bey'in bir Bizans kuvvetini Bafeus denizinde yenilgiye uğratmasından bahseden Pachimeres, Osman Bey'i bir askerî lider ve bir tarihî şahsiyet olarak ilk kez zikreden kişidir. Bu sebeple Osman Bey'in tarihî kimliğinin ortaya çıkması 1302 Bafeus (Bafeon) Savaşı ile ilişkilendirilir. Osmanlı Beyliği'nin kuruluşunu sağlamlaştıran bir özelliğe sahip olan Bafeus Savaşı, bazı tarihçiler tarafından Osmanlı Beyliği'nin kuruluş tarihi olarak da kabul edilmektedir.

(Cevap C)

5. B, C, D ve E seçenekleri Bizans İmparatorluğu için olumsuz gelişmelerdir. Bu gelişmeler devleti yıpratır ve zayıflatır. Dolayısıyla bu gelişmelerin bulunduğu Bizans, Osmanlı'ya karşı fazla etkili olamamış ve devlet kısa sürede gelişmiştir. A seçeneğindeki ifade ise bir devlet için olumludur. Dolayısıyla bir devleti yıpratmaz, aksine onu geliştirir.

(Cevap A)

6. Köseadağ ve Ankara Savaşları ülkede egemenlik mücadelesini ortaya çıkarmıştır. Köseadağ Savaşı'nda devlet otoritesini kaybetmiş ve beylikler ortaya çıkmaya başlamıştır. Selçuklu sultanları tahta geçmek için mücadele etmişlerdir. Ankara Savaşı sonrasında da Osmanlı Devleti Fetret Dönemi'ne girmiş, Yıldırım'ın oğulları arasında taht kavgası başlamıştır.

(Cevap E)

7. Fatih Sultan Mehmet padişahlığı süresince (1451–1481) Anadolu, Balkanlar, Karadeniz, Ege gibi bölgelerde fetih politikası uygulamıştır. Ayrıca merkezî otoriteyi güçlendirmek için yönetimde devşirme kökenlilere ağırlık vermiştir. Bu uygulamalar devletin bir imparatorluğa dönüşmesinde etkili olan unsurlardır.

(Cevap E)

8. Kanuni Dönemi'nde Safevilerin doğuda yürüttüğü Şii propagandası devleti ciddi tehlikelerle karşı karşıya getirecek boyutlara ulaşmıştır. Safeviler, Osmanlı merkezî idaresinin benimsediğinden farklı bir İslam yorumuna sahip Türkmen topluluklarını siyasi emellerine uygun olarak yönlendirmekteydiler. Sultan Süleyman'ın da bizzat katıldığı uzun seferlere rağmen Osmanlı Devleti Doğu sorununu kesin olarak çözmemiştir.

Osmanlı kuvvetlerinin karşısına doğrudan çıkmayan Safevi güçleri, bölgenin terk edilmesinden hemen sonra saldırılarına ve propagandalarına devam etmişlerdir. Her ne kadar Bağdat ve civarında Osmanlı hâkimiyeti sağlanmış ve beylerbeylikler kurulmuş olsa da Safevilere son verilemeyeceği anlaşılmıştır. Bu sebeple Safevi Devleti'ni yok etmek yerine onları belirli bir sınırlı bölgede tutma düşüncesi hâkim olmaya başlamıştır. Bu anlayışla, sonraki anlaşmaların da temelini oluşturacak olan ilk Osmanlı – Safevi Anlaşması 1 Haziran 1555 tarihinde Amasya'da imzalanmıştır. Bu anlaşma ile Şark Meselesi yirmi beş yıl kadar sakin bir seyir izlemiştir.

(Cevap D)

9. Yıldırım Bayezid İstanbul'u kuşatan ilk Osmanlı padişahıdır. Yıldırım Bayezid'in yanında rehin olan Bizans imparatorunun oğlu Manuel'in, babasının ölümü üzerine Yıldırım Bayezid'ten habersiz olarak İstanbul'a gitmesi ve Macar kralıyla haberleşmesi Türklerin İstanbul'u 1391 yılında kuşatmalarına neden olmuştur. Yıldırım Bayezid, Bizans'ın Osmanlılara vergi vermesi, İstanbul'da camisi ve mahkemesi olan bir Türk mahallesinin kurulması ve Haliç'in kuzeyinde bir Türk garnizonunun bulunması koşullarıyla kuşatmayı kaldırmıştır.

(Cevap C)

10. Soruda özellikleri verilen şehir İznik'tir. 2 Mart 1331'de Orhan Bey tarafından ele geçirilmiştir. 1329 Palekanon Savaşı'nda Osmanlı ordusunun galip gelmesi, Orhan Bey'e İznik ve İzmit yolunu açmıştır. Nitekim şehir 1331'de zapt edilmiştir. Son derece önemli bir şehir olan İznik'in alınması, Türkmen dünyasında büyük yankı uyandırırken Orhan Bey'e de büyük bir itibar kazandırmıştır.

(Cevap B)

11. 1298 yılında İlhanlı Hükümdarı Gazan Han, Anadolu Selçuklu tahtına II. Mesut yerine III. Alaeddin Keykubad'ı geçirmiştir. Moğol kumandanlarından "Sülemiş" bu durumu kabullenmeyerek 1299 yılında Anadolu'da Gazan Han'a karşı bir isyan çıkarmıştır. Bu isyan uç bölgelerdeki İlhanlı kontrolünü zayıflatmış ve Türkmen beyliklerinin bağımsız hareketlerine sebep olmuştur. Nitekim Osman Bey de bu karışık ortamdan faydalanmış ve 1300 yılına doğru daha bağımsız hareket etmeye başlamıştır.

(Cevap D)

12. Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'un fethi için yaptığı hazırlıklar arasında;

- Donanma hazırlanması,
 - Rumeli Hisarı'nı yaptırması,
 - Havan topları döküp tekerlekli kule yaptırması,
 - Karamanoğulları ile diğer beylik ve devletlerle dostluk ilişkisi kurması
- yer almaktadır. Fakat Anadolu Hisarı, Yıldırım Bayezid Dönemi'nde yapılmıştır.

(Cevap C)

13. I. Kosova Savaşı, Balkanlarda Osmanlı hâkimiyetinin geleceğini tayin eden önemli bir savaştır. 28 Haziran 1389'da Sırp Despotluğu ve onun müttefik güçlerine karşı yapılan savaş Osmanlı güçlerinin kesin galibiyetiyle sonuçlanmıştır. I. Murat ve Sırp Knezi Lazar'ın hayatını kaybettiği bu savaştan sonra Sırp Despotluğu Osmanlı'ya bağlı hâle gelmiş ve Tuna Nehri'nin güneyinde Macarlardan başka Osmanlı'ya karşı koyacak güç kalmamıştır. Bu savaş, Türklerin Balkanlardaki yerini sağlamlaştırmıştır.

(Cevap E)

14. Osmanlı Devleti bazı istisnalar dışında genel olarak savaş yoluyla toprak elde etmiştir. Bu istisnalardan ilki Akşehir, Beyşehir, Yalvaç, Seydişehir ve Karaağaç'ın Osmanlı himayesine giren Hamitoğlu Hüseyin Bey tarafından para karşılığı Osmanlı'ya devredilmesidir. Diğerleri ise I. Murat'ın oğlu Bayezid'i Germiyan oğlu Süleyman Bey'in kızıyla evlendirmesi sonucu Germiyan beyinin Kütahya, Emet, Tavşanlı ve Simav'ı çeyiz olarak Osmanlı'ya vermesidir.

(Cevap D)

15. Rönesans Dönemi'nin önde gelen sanatçılarından Leonardo Da Vinci, Sultan II. Bayezid'e Haliç'te bir köprü yapmak için proje sunmuştur. Ancak bu teklif Sultan II. Bayezid tarafından geri çevrilmiştir. Leonardo Da Vinci, İtalyan Rönesans sanatını doruğuna ulaştıran, çeşitli alanlardaki araştırmaları ve buluşlarıyla tanınmış, dünyanın gelmiş geçmiş en büyük sanatçılarından biri olarak kabul edilmektedir.

(Cevap E)

16. II. Bayezid, deniz gücünü kuvvetlendirmek amacıyla korsanlık yapan Türk gemilerini devlet yönetimi altında toplayarak, Kemal Reis'i, gemilerini ve deniz askerlerini de huzuruna davet etti. Kemal Reis, II. Bayezid'in huzuruna, kara Hasan ve Piri Reis ile çıktı ve kendi gemileriyle oluşturduğu deniz gücüyle 1494'te Osmanlı Devleti'nin hizmetine girerek, bu oluşuma deneyimleriyle güç kattı.

(Cevap A)

OSMANLI DEVLETİ KURULUŞ VE YÜKSELME DÖNEMİ

1. Osmanlı kuruluş döneminde Balkan fatihi olarak anılan padişah I. Murat olup döneminde Edirne, Filibe alınarak, Sırp ve Bulgar krallıkları Osmanlı'nın üstünlüğünü kabul etmiştir. Balkanlarda verdiği mücadelelerle Sırsındığı ve I. Kosova Savaşları'nda Haçlıları yenilgiye uğratmıştır.

(Cevap D)

2. Fatih Döneminde yönetimde Türkmenlerin etkinliği azaltılıp devşirme kökenlilerin etkinliği artırılmıştır. Bu dönemde Kanunname-i Ali Osman hazırlanmıştır. Anadolu Türk birliği Fatih değil, Yavuz Dönemi'nde sağlanmıştır.

I ve III. öncülde verilen bilgiler yanlış olup E seçeneği doğrudur.

(Cevap E)

3. **Baba Zünnun İsyanı (1526):** Bozok Türkmenlerinden Süklün boyunun beyi Süklün Koca tarafından Bozok'ta (Yozgat) çıkarılan bir isyandır. İsyanı yarıma gelen Dulkadiroğullarından Baba Zünnun'un adıyla anılmaktadır. Kısa zamanda İçel ve Tokat'a yayılan dini nitelikli isyan bastırılmış ve suçlular cezalandırılmıştır.

Kalender Çelebi İsyanı (1527): Hacı Bektaş Veli soyundan olduğu tahmin edilen Kalender Çelebi tarafından çıkarılan dini nitelikli bir ayaklanmadır. Ayaklanma kısa zamanda bastırılmış ve suçlular cezalandırılmıştır.

Canberdi Gazali İsyanı (1521): Kanuni Döneminde yaşanan ilk isyan Şam Beylerbeyi olan, Melik Eşref unvanıyla hükümdarlığını ilan eden Şam Valisi Canberdi Gazali tarafından çıkarılmıştır. Memlük Devleti'ni yeniden kurmak isteyen Canberdi Gazali'nin başlattığı isyan, kısa sürede bastırılmış ve kendisi de idam ettirilmiştir.

Görüldüğü gibi Baba Zünnun ve Kalender Çelebi isyanları dinî; Canberdi Gazali isyanı ise siyasi nitelikli bir isyandır.

(Cevap D)

4. Osmanlıda dinî karakterli isyanlardan biri olan Şahkulu İsyanı II. Bayezid Dönemi'nde başlamıştır. Babasının Şii politikasında pasif kaldığını düşünen Yavuz, babasına karşı taht mücadelesi başlatmıştır. İsyan Yavuz Dönemi'nde bastırılmıştır.

(Cevap A)

5. Niğbolu Muharebesi 1396'da Osmanlı ordusunun başta Macaristan, Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu, Fransa, İngiltere Krallığı olmak üzere birleşik Haçlı ordusuyla yaptığı savaştır. Osmanlı Devleti'nin seferde olmasını fırsat bilen Karamanoğulları kuvvetlerini Ankara ve Bursa taraflarına akına göndermiştir. Niğbolu Savaşı sırasında Ankara'yı basan Karamanoğulları kuvvetleri Anadolu Beylerbeyi Sarı Timurtaş'ı esir almış ve Konya'ya götürmüşlerdir. Bu durumu haber alan Yıldırım Bayezid, seferden döner dönmez Karamanoğlu üzerine yürümüş ve 1397'de Akçay Ovasında yapılan savaşta Karaman kuvvetlerini büyük bir bozguna uğratarak Konya ve Karaman'ı ele geçirmiştir.

(Cevap B)

6. Sultan Süleyman, 1520-1566 yılları arasında hüküm sürmüş ve en uzun süre tahtta kalmış Osmanlı padişahıdır. Yarım yüzyıla yakın hükümdarlığı dönemi imparatorluğun da en ihtişamlı dönemidir. O dönemdeki Batılı tarihçiler Sultan Süleyman'ı "Muhteşem" veya "Büyük Türk" olarak isimlendirmişlerdir. Günümüzde kendi isminden çok kullanılan "Kanunî" unvanı ise ilk kez XVIII. yüzyılda Dimitrie Cantemir tarafından kaleme alınan Osmanlı Tarihi'nde zikredilmiştir. Bu unvan Osmanlı tarihçileri tarafından da XIX. yüzyılda kullanılmaya başlanmış ve yaygınlaşmıştır. Dolayısıyla bugün hemen herkesçe bilinen Kanunî unvanı Sultan Süleyman'ın kendisi için takındığı ve kendi dönemindekilerin kullandığı bir unvan değildir.

(Cevap D)

7. Kapıkulu askerlerinin en itibarlı ve en kalabalık ocağı olan Yeniçeri Ocağı I. Murat tarafından Edirne'de kurulmuştur. Bu ordu savaşta ve barışta padişahı korumakla görevliydi. Yeniçeriler sayesinde merkezî otorite güçlenmiş, uç beylerinin nüfuz ve otoritesi dengelenmiştir. Diğer seçeneklerde verilenler Orhan Bey Dönemi gelişmeleridir.

(Cevap B)

8. Amasra Karadeniz kıyısındadır. Otlukbeli Savaşı Akkoyunlularla Doğu Anadolu hâkimiyeti için yapılmıştır. Eflak şimdiki Romanya'nın bir bölgesi, Mora şimdiki Yunan Yarımadası olup bu iki bölgenin alınması Balkan hâkimiyetini güçlendirmiştir.

(Cevap D)

9. Osmanlı Devleti'nin kurucu unsuru olan Kayı boyu, Oğuzların Bozok koluna mensuptu. Kayı boyunun sembolü ok ve yay idi. İhanlıların Orta Asya'yı istilası sonrası Anadolu'ya gelen Kayılar, Anadolu Selçuklu Sultanı I. Alâeddin Keykubat tarafından önce Ankara yakınlarındaki Karacadağ yöresine, daha sonra da sınır güvenliğini sağlamak amacıyla Bizans sınırındaki Söğüt ve Domaniç'e yerleştirilmiştir.

(Cevap A)

10. Edirne ve Filibe'yi ele geçiren Türklerin Trakya'da hızla ilerlemeleri Balkan uluslarını harekete geçirdi. Sırplar ve Bulgarlar, Edirne ve Filibe'yi geri almak amacıyla papanın yardımıyla bir Haçlı ordusu oluşturular. Macar kralının komutasında Edirne üzerine yürüyen Haçlı ordusunu, Hacı İlbey'in komutasındaki Osmanlı keşif kuvvetleri ani bir baskınla bozguna uğrattı (1364). Bu Haçlılara karşı kazanılan ilk zaferdir. 1388'de ise Ploşnik'te Haçlı ordusu karşısında Osmanlı ordusu bozguna uğramıştır. Bu iki olay 1362-1389 yılları arasında Osmanlı tahtında oturan I. Murat zamanında meydana gelmiştir.

(Cevap B)

11. A, B, D ve E seçeneklerinde verilen gelişmeler, Yavuz Sultan Selim dönemine ait olan gelişmelerdir. Fakat Kuzey Afrika'nın fethi, Yavuz zamanında değil, Sokollu Mehmet Paşa döneminde tamamlanmıştır.

(Cevap C)

12. Osman Devleti'nin ilk yayılma süreci genellikle gazâ ve cihâd anlayışını benimsemiş bir fetihler politikası ile açıklanabilir. Bu politika, düzenli ve sürekli silâh altında tutulan muntazam bir orduya dayanılarak değil, sefer sırasında toplanan, Osman Bey ve oğulları etrafında kümelenmiş aşiretlerin ve tarikatların eli silah tutan insanların oluşturduğu bir askeri güçle sürdürülmüştür. Bu düzensiz orduya Aşıkpaşazade tarafından Gazıyan-ı Rum (Anadolu gazileri) adı verilmiştir. Gazıyan-ı Rum, ilk fetihler sırasında savaşa katılan tarikat dervişlerinden oluşan dinsel ve askeri bir takım olan Anadolu gazileri, Rumeli'nin fethinde ve Türkleşmesinde büyük rol oynamışlardır.

(Cevap B)

13. Osmanlı padişahları içinde İstanbul'u ilk kuşatan Yıldırım Bayezit'tir. 1391-1400 yılları arasında iki kez denenen İstanbul kuşatması, Haçlı ittifakının kurulmasına sebep olmuştur. II. Murat da kardeşi şehzade Mustafa'yı ellerinde tutan ve zaman zaman kışkırtan Bizans'a bir ders vermek için İstanbul'u kuşatmıştır. Bilindiği üzere İstanbul kuşatması deyince akla ilk Fatih Sultan Mehmet (II. Mehmet) gelmektedir. 1453 yılında yapılan kuşatma başarılı olmuş ve o tarihten sonra da şehir hep Türklerin elinde kalmıştır.

(Cevap E)

14. Fetret devri, taht kavgaları nedeniyle 1402-1413 yılları arasında süren kargaşa dönemidir. Yıldırım Bayezid'in 1402 Ankara Savaşı'ndaki yenilgisinden sonra padişahın dört oğlu İsa, Musa, Süleyman ve Mehmet çelebiler arasında taht kavgası başlamıştır. Kasım Çelebi ise taht kavgalarına hiç katılmamıştır. Fetret Devri, Mehmet Çelebi'nin taht mücadelesini kazanması sonucu 1413'te sona ermiştir.

(Cevap D)

15. Osmanlı Devleti kurulduğu sırada Avrupa devletleri Yüzyıl Savaşları ve mezhep çatışmaları sebebiyle siyasi ve dini bölünmüşlük içindeydi. Bu sebeple Osmanlı Devleti "Avrupa Hristiyan birliğini parçalama" gibi bir politika geliştirmemiştir. Tam tersine Avrupa'nın bu bölünmüş hâli Osmanlı'nın Avrupa'daki ilerleyişini kolaylaştırmıştır. Avrupa'daki Yüzyıl Savaşları 1453'te yani Osmanlı Devleti'nin yükselme döneminde bitmiş ve Avrupa yavaş yavaş birleşmeye başlamıştır. İşte bu sebeptendir ki Osmanlı Devleti yükselme döneminde Avrupa Hristiyan birliğini parçalamaya yönelik politikalar geliştirmeye başlamıştır.

(Cevap D)

16. Osmanlı Devleti, yaklaşık yüz elli yıl uyguladığı iskân politikası sayesinde egemenlik altına aldığı bölgelerdeki kalıcılığını garantilemiştir. Bu politika rastgele bir iskân uygulaması değil, planlı ve ilkeli bir uygulama olarak göze çarpmaktadır. İskân politikası birtakım temel kurallara göre uygulanırdı. Örneğin, iskân politikasının geriye işlememesi için yerleştirilen ailelerin tekrar eski bölgelerine göç etmelerine izin verilmezdi. Bu yasak olan bir uygulamaydı. Bu sayede nüfusun dengeli dağılması ve kontrol altına tutulması hedeflenirdi.

(Cevap C)

OSMANLI DEVLETİ KURULUŞ VE YÜKSELME DÖNEMİ

1. Osmanlı'nın Kuruluş Dönemi'nden itibaren fetih politikası batıya yönelik gaza ve cihattır. Bundan dolayı ilk fetihler batıda yapıp kurulan ilk eyalet de Rumeli eyaletidir. Batı yönünde fetihler ilerleyince Anadolu'ya yönelen Osmanlı, buradaki fetihleri sonucu ikinci eyaletini Anadolu'da kurmuştur. Eyaletleri yöneten kişilere beylerbeyi dendiği için eyaletin diğer adı beylerbeylik olarak geçer.

(Cevap B)

2. Şeyh Bedrettin İsyanı, Çelebi Mehmet yani I. Mehmet zamanında çıkmıştır. İran'daki tasavvuf bilginlerinden etkilenen Şeyh Bedrettin, düşüncelerini yaymak amacıyla yoğun faaliyet içerisine girmiş ve her tarafa düşüncelerini anlatacak kişiler göndermiştir. I. Mehmet Dönemi'nde önce Şeyh Bedrettin'in müritlerinden Torlak Kemal ve Börklüce Mustafa Anadolu'da, arkasından da Bedrettin Rumeli'de ayaklanma çıkarmıştır. Bu isyanlar bastırıldıktan sonra Şeyh Bedrettin yargılanarak idam edilmiştir (1420).

(Cevap C)

3. II. Mehmet, çeşitli dil ve dinden insanın bir arada yaşadığı İstanbul merkezli bir cihan imparatorluğu kurmak gayesindeydi. Bu sebeple özellikle IV. Haçlı Seferi'nden sonra büyük hasara uğramış olan İstanbul'a eski ihtişamını kazandırmak için büyük gayret göstermiştir. Bir imparatorluk merkezi oluşturmak için kentin kalabalık bir nüfusla iskân edilmesi gerekmektedir. Bu amaçla gönüllü ve zorunlu göçlerle kente nüfus nakledilmiştir. Ayrıca imparatorluk merkezine görkem kazandıracak olan büyük mimari yapılar koruma altına alınmış, kentin yağmurlarla harap olmasına izin verilmemiştir.

(Cevap E)

4. I. Selim zamanında Memlûklerle Osmanlı arasındaki ilk savaş 1516 yılında gerçekleşen Mercidabık Savaşı'dır. Memlûk sultanının ölümü ve Osmanlı'nın zaferiyle sonuçlanan bu savaştan sonra Osmanlı, Suriye ve Filistin üzerinde tam bir hâkimiyet kurmuştur. Ridaniye Savaşı ise Memlûk Devleti'nin tamamen ortadan kaldırılmasına ve halifeliğin Osmanlı Devleti'ne geçmesine vesile olmuştur. Çaldıran Savaşı, 1514 yılında Safevi Devleti'ne karşı yapılmıştır.

(Cevap D)

5. Osmanlı Devleti, henüz kuruluş dönemindeyken yayılcı bir siyaset izleyen Timur Devleti'yle karşı karşıya gelmiş ve bu karşılaşmadan ağır bir yenilgi olarak ayrılmıştır. 1402 yılında Ankara yakınlarındaki Çubuk ovasında meydana gelen bu karşılaşmanın Osmanlılarca kaybedilmesi devletin dağılma tehlikesi geçirmesine sebep olmuştur. Egemenlik altına alınan beylikler bu dönemde tekrar bağımsız olmuş, padişahın oğulları arasında 11 yıl süren taht mücadelesi başlamıştır.

(Cevap C)

6. Cülus, Osmanlı Devleti'nde hükümdarların tahta çıkış törenlerinde askerlere dağıttığı bahşıştır. Osmanlı Devleti'nde ilk cülus bahşışı, 1389 Kosova Savaşı sırasında padişah seçilen Yıldırım Bayezid tarafından askerlere dağıtılmıştır. Cülus bahşışı, Fatih Dönemi'nde bir kanun haline getirilmiştir. Ancak özellikle devletin zayıfladığı dönemlerde cülus bahşişinin dağıtılmaması veya avarı düşük parayla dağıtılması askerlerin isyan çıkarmalarında bir neden haline gelmiştir.

(Cevap A)

7. Sadrazamlık makamına devşirme kökenlilerin getirilmesi II. Mehmet (Fatih) Dönemi'nde başlamıştır. Devşirmeyken sadrazamlık makamına yükselen ilk kişi ise İstanbul'un fethinden sonra Sultan II. Mehmet tarafından tayin edilen Veli Mahmut Paşa'dır.

(Cevap A)

8. Kanunname-i Ali Osman, II. Mehmet tarafından çeşitli müesseselerin vazifelerini tespit etmek amacıyla düzenlenmiştir. Kişi egemenliğine dayandığı ve monarşik bir anlayışla düzenlendiği için anayasal nitelik taşımamaktadır.

Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde birçok kanunname çıkarılmıştır. Kanuni'nin kanunnamelelerinin içeriği çok geniştir. Sosyal düzenlemeler, askeri düzenlemeler, reaya hak ve görevleri, tımarların dağıtım esasları ve idari düzenlemelere kadar birçok konu hakkında kanun çıkarılmıştır.

(Cevap B)

9. Osmanlı Devleti'nin ilk eyaleti olan Rumeli Beylerbeyliği I. Murat zamanında kurulmuştur. Rumeli Beylerbeyliği'nin merkezi Manastır'dı. İlk eyaletin Rumeli'de kurulması Osmanlı'nın Batı'ya genişlemesinin bir sonucudur.

(Cevap B)

10. 1389-1402 yılları arasında hüküm süren Yıldırım Bayezid döneminde, Anadolu beyliklerinin çoğu egemenlik altına alınmıştır. Ancak Timur Devleti'yle 1402'de yapılan ve kaybedilen Ankara Savaşı'ndan sonra bu beylikler tekrar bağımsız olmuşlardır. I. Bayezit döneminin diğer bir önemli hadisesi ise İstanbul'un kuşatılmasıdır. İstanbul kuşatmasının ardından oluşan Haçlı birliklerini 1396 Niğbolu Savaşı'nda yenilgiye uğratan padişaha, halife tarafından "Sultan-ı İklim-i Rum" unvanı verildiği de bilinmektedir.

(Cevap E)

11. Osmanlı'nın Balkanlardaki ilerleyişi zaman zaman Balkan devletlerince engellenmeye çalışılmış, ancak başarısız olunmuştur. 1364 Sırpıncı Savaşı ile başlayan Haçlı saldırıları her defasında Osmanlı Devleti tarafından geri püskürtülmüştür. 1448 yılında gerçekleşen II. Kosova Savaşı ise bu savaşlar içinde önemli bir yere sahiptir. II. Murat döneminde gerçekleşen bu savaş ve ardından gelen zafer, Türklerin Balkanlardaki egemenliğini kesinleştirmiştir.

(Cevap D)

12. Venedik ile olan ilişkiler, Fatih Sultan Mehmet Dönemi'nde yapılan anlaşmadan sonra dosthane bir şekilde ilerlemiştir. Ancak 1487 yılında Osmanlı'nın deniz gücünü artırarak Venedik'i tehdit eder duruma gelmesi ilişkilerin gerilmesine neden olmuştur. Asıl ciddi kriz ise Venedik himayesindeki Karadağ'ın Türk birliklerinde işgal edilmesiyle yaşanmıştır. Her ne kadar Osmanlı hakimiyetinde olsa da Mora Yarımadasında stratejik öneme sahip olan Modon, Koron, İnebahtı gibi limanların Venediklilerin elinde bulunması da Osmanlı-Venedik savaşlarının sebeplerini oluşturmaktadır.

(Cevap E)

13. 1577'de Fas'ın Portekizlilerden alınmasıyla Osmanlı Devleti'nin sınırları, Atlas Okyanusu'na kadar uzanmıştır. Bu yenilginin ardından Portekiz, Hint deniz yolu üzerindeki egemenliğini kaybetmiş ve bu yola İngiltere ve Hollanda egemen olmaya başlamıştır. Bu gelişmeler yükselmenin son, duraklamanın ilk padişahı sayılan III. Murat döneminde gerçekleşmiştir.

(Cevap D)

14. Avusturya ile Macaristan egemenliği için yapılan mücadeleyi Osmanlı Devleti kazanmış ve 1533 İstanbul Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşma ile Avusturya arşidükü protokol bakımından Osmanlı sadrazamına denk sayılmış ve Osmanlı Devleti diplomatik anlamda büyük bir üstünlük kazanmıştır. Ancak bu durum sadrazamla padişahın yetkilerinin eşit olduğu anlamına gelmemektedir. Nitekim Osmanlı Devleti'nde en üstün güç padişah olup denk sayılan başka bir makamda bulunmamaktadır. Buna göre doğru cevap I ve III numaralı öncüllerdir.

(Cevap D)

15. Osmanlı Devleti'nde kurulan ilk eyalet olan Rumeli Beylerbeyliği, sınırların öncelikle Batı yönünde genişlemesine bağlı olarak, I. Murat zamanında oluşturulmuştur.

Anadolu Beylerbeyliği, I. Bayezid (Yıldırım) döneminde oluşturulmuştur.

(Cevap A)

16. Osmanlı Devleti, Kuzey Afrika'ya I. Selim döneminde geçmiştir. 1517 yılında Osmanlı, Memlük Devleti ile yapmış olduğu savaşı kazandı ve Mısır fethedildi. Böylece Kuzey Afrika'ya ilk geçiş gerçekleşti.

(Cevap C)

OSMANLI DEVLETİ KURULUŞ VE YÜKSELME DÖNEMİ

1. İlhanlıların Anadolu'ya vali olarak gönderdiği Timurtaş'ın İlhanlı merkez idaresine karşı isyanı Anadolu'da karışıklıkları artırmıştır. 1326'da uç beylerini sıkıştıran Timurtaş'ın durumunun kötüleşip Mısır'a kaçmasıyla uç beylikleri güçlü bir devlet haline gelmenin ilk işaretlerini vermiştir. Durumdan faydalan Orhan Bey fetihlere ağırlık vermiştir.

(Cevap A)

2. Osmanlı iskan siyasetinin temelleri arasında;
- Fetihlere ortam hazırlamak
 - Türkleşme ve İslamlaşmayı sağlamak
 - Bulunduğu bölgede huzur ve güveni temin etmek
 - Tarımsal üretimi artırmak
 - Merkezi otoriteyi güçlendirmek
 - Üretim ve yerleşik hayatın sonucu olarak vergi gelirlerini artırmak

yer alır. Fakat D seçeneği Osmanlı'nın yönetim anlayışına aykırı bir durumdur.

(Cevap D)

3. Osman Bey Ertuğrul Gazi'nin ölümüyle beyliğin başına geçti. Şeyh Edebalı'nın kızıyla evlenerek Ahilerin desteğini aldı. Bizans sınırında mücadele eden teşkilatlı grupların başında olması, gaza ve cihad faaliyetlerinde bulunması onun lider olmasındaki faktörlerdendir. Fakat İlhanlı'nın askeri ve siyasi desteğini almamıştır.

(Cevap D)

4. Haçlı Seferleri ve akabinde yaşanan Moğol istilası sonrası Anadolu'da sarsılan Türkiye Selçuklu Devleti Osmanoğullarını Söğüt – Domaniç bölgesine uç beyliği olarak yerleştirmiştir.

(Cevap C)

5. Çimpe Kalesi, Orhan Bey Dönemi'nde 1352-1353 yıllarında fethedilmiştir. Gelibolu Yarımadası'nda bulunan kale, Osmanlı Devleti'nin Avrupa topraklarına ilerlemek için fethettiği bir kaledir. Anadolu hakimiyeti değil Balkan hakimiyeti için yapılan bir mücadeledir.

(Cevap D)

6. XIII. yüzyılda Orta Anadolu'da sıkışıp kalan ve İlhanlı hâkimiyetini kabul eden Selçuklulara bağlı Türkmen beylikleri Bizans'ın içinde bulunduğu siyasi bunalımın da etkisiyle Batı Anadolu'ya yönelmiştir. Zamanla söz konusu bölgede müstakil ya da yarı müstakil hale gelen bu beyliklerden biri de Osmanlı Beyliği olmuştur. Yani Batı Anadolu'ya yönelik Türk göçleri Osmanlı'nın ortaya çıkışının en etkili sebeplerindendir.

(Cevap E)

7. Osmanlı – Bizans arasında yapılan Palekanon Savaşı'nda (1329) Doğu Roma imparatoru ile Orhan Bey ilk kez karşı karşıya gelmişlerdir. Bu mücadele Osmanlı'ya İznik ve İzmit yolunu açmıştır. Orhan Bey de büyük bir şöhret kazanarak Türkmen beyleri arasında temayüz etmiştir. Nitekim bunun sonucu olarak 1331'de İznik fethedilmiştir.

(Cevap C)

8. Osmanlı Devleti Kuruluş Dönemi'nde Haçlılarla;

- Sırpı Savaşı,
- Çirmen Savaşı,
- Niğbolu Savaşı,
- I. Kosova Savaşı,
- Varna Savaşı,
- II. Kosova Savaşı'nı yapmıştır.

Palekanon Savaşı Bizans ile yapılan bir savaştır.

(Cevap B)

9. 1448 yılında Osmanlı Devleti ile Haçlılar arasında yapılan II. Kosova Savaşı'nı Osmanlılar kazanmıştır.

Bu savaş sonucunda;

- Balkanlardaki Türk egemenliği kesinleşmiştir.
- Avrupalılar savunmaya çekilirken Osmanlılar Balkanlarda taarruza geçmişlerdir.
- Osmanlıların İslam dünyasındaki prestiji artmıştır.
- Bizans'ın Avrupa'dan yardım alma ümidi kalmamış, ayrıca Avrupalılar Osmanlıları Balkanlardan çıkaramayacaklarını anlamışlardır.

(Cevap D)

10. Edirne, Orhan Bey'in oğlu şehzade Murat tarafından 1361 Sazlıdere Savaşı'yla fethedilmiştir.

Halil İnalıcık'ın yazdığı Devlet-i Aliyye: Osmanlı İmparatorluğu üzerine araştırmalar I. Klasik Dönem (1302-1606) adlı eserine göre I. Murat Edirne'yi şehzadeligi zamanında fethetmiştir.

Şehzade Murat öncelikle İstanbul ve Edirne arasındaki Çorlu ve Lüleburgaz kalelerini almış, daha sonra da Edirne'ye yönelmiştir.

1361 baharında şehzade Murat, Lalası Şahin, uç beyleri ve geri kalan tüm kuvvetleriyle birlikte Edirne üzerine yürümüş ve Bizans komutanını mağlup ederek şehri teslim almıştır. Edirne'nin alınmasıyla Osmanlı bir taraftan İstanbul'a yönelirken diğer taraftan Balkanlara doğru yeni hedefler belirleme imkânına kavuşmuştur.

(Cevap A)

11. Osmanlı kuruluş döneminde Osmanlı Devleti'ne yönelik Haçlı seferlerinin amacı, Osmanlı'yı Balkanlardan atmak, onu Avrupa topraklarından tamamen çıkarmaktır.

(Cevap B)

12. İlk Osmanlı Medresesi İznik'te açılan Süleyman Paşa Medresesi'dir. İlk Osmanlı medresesinin açılması Orhan Bey Dönemi'nde gerçekleşmiştir. Devlet işlerini görmek amacıyla Divan örgütünün kurulması ve ilk düzenli ordu olan yaya-müsellem ordusunun kurulması da Orhan Bey Dönemi'nde meydana gelen gelişmeler arasındadır.

(Cevap D)

13. Balkanlara yönelik yoğun fetih hareketlerinin başladığı I. Murat Dönemi'nde merkezi Manastır olmak üzere Osmanlı'nın ilk beylerbeyliği olan Rumeli Beylerbeyliği kurulmuştur. Anadolu'daki siyasi birliği sağlama çalışmaları neticesinde de Yıldırım Bayezid Dönemi'nde merkezi Kütahya olan Anadolu Beylerbeyliği kurulmuştur.

(Cevap C)

14. Osmanlı Devleti'nde vezirlik makamı Orhan Bey zamanında oluşturulmuştur. I. Murat zamanında vezir sayısı artınca I. vezire, veziriazam ya da sadrazam denilmeye başlanmıştır. Böylece sadrazamlık makamı I. Murat zamanında oluşturulmuştur diyebiliriz.

(Cevap C)

15. Bizans ile ilk savaş Osman Bey döneminde yapılan Koyunhisar (Bafeon, Bafeus) Savaşı'dır. 1302 yılında yapılan savaşı Osmanlılar kazanmış ve Osman Bey'in Türk beylikleri arasındaki ünü ve itibarı artmıştır. Bu savaşın kazanılması İznik, İzmit ve Bursa'nın fethine de ortam hazırlamıştır.

(Cevap A)

16. Fetret Devri'ndeki mücadele sonunda tek başına tahta çıkan I. Mehmet, Osmanlı Devleti'ni mevcut karmaşadan kurtarmak için dengeli ve ustaca bir siyaset yürütmüştür. Ancak bu esnada birçok iç ve dış problemle karşılaşmıştır. Bunlardan en önemlileri Düzmece Mustafa ve Şeyh Bedreddin isyanlarıdır.

Timur'un ölümünden sonra yerine geçen Şahruh, Anadolu'daki siyasi dengeyi bozmak amacıyla tuttuğu şehzade Mustafa'yı 1415 yılında serbest bırakmıştır. Anadolu'ya gelen şehzade Mustafa, kardeşine karşı taht mücadelesine girmiş, ancak başarılı olamamıştır.

1416 yılında meydana gelen Osmanlı Devleti'ndeki ilk dinî ve toplumsal nitelikteki ayaklanma olan Şeyh Bedreddin İsyanı da yine bu dönemde gerçekleşmiştir. Simavna kadısı olan Şeyh Bedreddin, kazaskerlik görevinde bulunmuş, Fetret Devri'nde Musa Çelebi'ye destek vermiş bir tasavvuf şeyhidir. Ayaklanma, şeyhin yakalanarak idam edilmesiyle son bulmuştur.

I. Mehmet tahta çıktığı sırada Edirne'de kabul ettiği Mora Despotluğu elçisine, barış ve dostluk mesajı vererek çatışmadan uzak kalmaya yönelik arzusunu beyan etmiş ve bu yönde hareket etmiştir. II. Mehmet'in saltanatı (1413-1421) esnasında da Mora Despotluğu ile kayda değer bir sorun yaşanmamıştır.

(Cevap E)

OSMANLI DEVLETİ KURULUŞ VE YÜKSELME DÖNEMİ

1. Fatih Sultan Mehmet'in Karadeniz siyaseti İstanbul'u bir imparatorluk merkezine dönüştürme çalışmalarıyla yakından ilgilidir. Çünkü İstanbul'a sahip olmak demek Karadeniz'e giriş çıkışları da kontrol etmek anlamına gelmekteydi. Karadeniz Bölgesi'nin tek elde toplanması, İstanbul'un bir imparatorluk merkezi olması yolunda elzem bir durumdu. Karadeniz üzerinden gelecek ucuz buğday, tuz, et sayesinde kalabalık İstanbul nüfusunun beslenmesi de büyük oranda sağlanacaktı. Bu sebeplerle Fatih, Karadeniz'e kıyısı olan devletleri tek elde toplama faaliyetine girişmiştir. 1456'da Cenevizlilerden Amasra'nın alınması ve Ceneviz'in ticari faaliyetlerini sürdürmek için haraç vermeye mecbur edilmesi, 1461'de Trabzon ve Sinop'un alınması ve nihayetinde 1475'te Kırım'ın Osmanlı'ya bağlanması Fatih'in Karadeniz siyasetinin uzantılarıdır. Neticede Karadeniz yabancı devletlerin ticaretine sınırlandırılarak bir Türk denizi hâline getirilmiştir.

(Cevap E)

2. Safevi Devleti ile olan münasebetler Fatih Sultan Mehmet döneminde başlamış ve II. Bayezid döneminde askerî mücadeleye dönüşmüştür. Ancak Osmanlı-Safevi anlaşması olan Amasya Antlaşması, Kanuni Sultan Süleyman döneminde yapılmıştır.

(Cevap A)

3. Dulkadiroğulları Beyliği, 1339-1521 yılları arasında Anadolu'nun güneyinde, Elbistan merkez olmak üzere kurulmuştur. Beylik, Osmanlı ile Memlûkler arasında tampon bir bölge durumundaydı. Bu sebeple Dulkadiroğulları toprakları Osmanlı-Memlûk mücadelesinde daimi bir çekişme konusu olmuştur. Bu çekişmede Memlûk yanlısı bir politika izleyen Dulkadiroğulları Beyliği, Yavuz Sultan Selim Dönemi'nde 1515 Turnadağ Savaşı'yla Osmanlı'ya bağlanmıştır. Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki Dulkadiroğulları Beyliği, Osmanlı idaresine alınan son Anadolu beyliğidir.

(Cevap B)

4. Fatih Dönemi'nde yönetimde Türkmenlerin etkinliği azaltılıp devşirme kökenlilerin etkinliği artırılmıştır. Bu dönemde Kanunname-i Ali Osman hazırlanmıştır. Divan başkanlığı sadrazama bırakıldığında divan danışma organı durumuna düştüğü için padişahın etkinliği daha da artmıştır. Çünkü son söz padişaha ait hâle gelmiştir. Anadolu Türk birliği Fatih değil, Yavuz Dönemi'nde sağlanmıştır. I, III ve IV. öncülde verilen bilgiler yanlıştır.

(Cevap E)

5. I. Osmanlı Devleti Anadolu siyasi birliğini sağladıktan sonra Yavuz Sultan Selim döneminde İslam siyasi birliğini sağlama politikasına yönelmiştir.
- II. Yükselme Dönemi'ne girildiği sıralarda Avrupa'daki Yüzyıl Savaşlarının bitmesi ve Hristiyanların birleşmeye başlaması, Osmanlı Devleti'ni bu birleşmeyi önlemeye itmiştir. Osmanlı Devleti zaman zaman kapitülasyonlar vererek bazen de Katoliklere karşı Ortodoks ve Protestanları destekleyerek Avrupa siyasi birliğini engellemeye çalışmıştır.
- III. Osmanlı Devleti'nin fetih politikasının ana hedefi, stratejik noktalar olmuştur. Bu yerlerin başında da İpek ve Baharat Yolu gibi önemli güzergâhlar gelmektedir.

(Cevap E)

6. Fetret Devri, Yıldırım Bayezid'in dört oğlu arasında yaşanan ve taht kavgaları nedeniyle kargaşa içinde geçen on bir yıllık bir bunalım dönemidir. 1402 Ankara Savaşı sonrası başlayan Fetret Devri 1413 yılında Çelebi Mehmet'in tahta çıkmasıyla son bulmuştur.

(Cevap B)

7. Osmanlı tarihinin en önemli eğitim kurumlarından Sahn-ı Seman Fatih, Süleymaniye ise Kanuni döneminde kurulmuştur.

(Cevap C)

8. III. Anadolu Türk siyasi birliğini sağlama çalışmalarında Osmanlı Devleti'ne büyük sorunlar yaşatan Karamanoğulları Beyliği 1487'de II. Bayezid döneminde ortadan kaldırılmıştır

- II. Halifeliğin Osmanlı Devleti'ne geçmesi 1517'de Yavuz Sultan Selim zamanında Mısır'ın fethiyle olmuştur.

- I. Orta Avrupa'nın kilidi sayılan Belgrad'ın fethi ise 1526'da Kanuni Sultan Süleyman döneminde gerçekleşmiştir.

(Cevap B)

9. II. Bayezit'in hayatta olan dört oğlu bulunmaktaydı. En büyük oğlu Şehzade Ahmet Amasya'da, Şehzade Korkut Manisa'da, Şehinşah Konya'da ve Selim Trabzon'da sancak beyi olarak bulunmaktaydı.

(Cevap A)

10. Kutsal Roma-Germen İmparatoru Şarlken'in kardeşi Avusturya Arşidükü Ferdinand, Macar tahtında hak iddia etmekteydi. Buna muhalif yerel unsurlar ise Zapolya'yı desteklemekte idi. Osmanlı da Kutsal Roma-Germen imparatoru ve kardeşi Ferdinand'a karşı Zapolya'ya destek veriyordu. Bunun dışında Fransa kralı I. François'in, Kutsal Roma-Germen İmparatorluğuyla yaptığı İtalya Savaşlarında esir düşmesi ve annesinin Sultan Süleyman'dan yardım istemesi de savaşın görünür sebebidir.

Fransa kralına yardım maksadıyla çıkılan seferde Osmanlı'nın esas amacı ise Macaristan'ı bütünüyle himayesine alarak Şarlken'e karşı Avrupa'da önemli bir üs elde etme düşüncesi idi. Macar kuvvetlerine karşı kesin bir üstünlük elde eden Osmanlı, başkent Budin'e ilerlemiş ve Zapolya'yı tahta çıkararak Macaristan'ın bir kısmını himayesi altına almıştır. Kalan kısmını alma ideali de sonraki zamanlarda Osmanlı ile Avusturya arşidükü ve kardeşi Kutsal Roma-Germen İmparatoru Şarlken'i karşı karşıya getirecektir. Nitekim 1541'de Budin Osmanlı İmparatorluğu'na bağlı bir beylerbeyliğe çevrilmiştir (1541-1686).

(Cevap D)

11. II. Mehmet zamanında Eflak ve Boğdan'da Osmanlı idaresi tesis edilmişti. Ancak Cem sultan olayını fırsat bilen Boğdan, Eflak sınırını aşarak Tuna'nın ötesindeki Osmanlı topraklarına saldırmaya başlamıştı. Bunun üzerine 1484'te Boğdan üzerine sefere çıkan II. Bayezid, Tuna ağzında oldukça kilit bir noktada olan Kili Kalesi'ni kuşatmıştır. Burası II. Bayezid'in bizzat fethettiği ilk yerdir. Dolayısıyla ilk fetih hareketi Boğdan üzerine yapılmıştır. Kili'den sonra Akkerman Kalesi de II. Bayezid tarafından kuşatılmıştır. Kili ve Akkerman gibi kuzey ülkelerinin Akdeniz'le olan ticaretlerindeki önemli noktaların, doğrudan Osmanlı'nın eline geçmesi yalnız siyasi değil iktisadi olarak da kazanılan önemli bir başarıdır.

(Cevap D)

12. Canberdi Gazali, Memlük Devleti'ni yeniden kurmak ve Mısır'a egemen olmak amacıyla ayaklanmıştır. Ahmet Paşa da Mısır'a egemen olmak için ayaklanmıştır. Fakat iki ayaklanma da başarılı olamamıştır.

(Cevap A)

13. Fatih Sultan Mehmed'in bir imparatorluk kurmak için giriştiği fetih ve inşaa faaliyetleri, büyük miktarlarda mali kaynak gerektirmiştir. Bu doğrultuda öncelikle vergiler artırılmıştır. Neredeyse her yıl çıkılan seferlerdeki Tımarlı sipahi sayısını artırabilmek için ulemanın ve köklü Türk ailelerin elindeki vakıf ve mülk toprakları tımar toprağına çevrilmiştir. Ayrıca padişah cüluslarına mahsus bir durum olan yeni sikke bastırılması da bu dönemde sık sık uygulanmıştır. Bir önekinde göre daha düşük ayarda olmak suretiyle dört kez sikkeler çıkarıp eskileri toplattırılmıştır. Bunların yanında Türk kökenli devlet adamlarının yönetimden uzaklaştırılarak yerlerine devşirmelerin getirilmesi de yalnız reayanın değil devlet ricalinin de padişaha tepki duymasına neden olmuştur.

(Cevap E)

14. Avusturya Arşidükası Ferdinand, Osmanlı Devleti'nin tayin ettiği yeni Macar kralını tanımayarak Macaristan'a girip Budin'i işgal etti. Bunun üzerine Macar Kralı Yanoş, Kanuni'den yardım istedi. Sefere çıkan Kanuni Budin'i geri aldı ve Viyana'yı ilk defa kuşattı. Avusturya'nın Macarlara baskı yapması üzerine Macarlar Osmanlı'dan yardım istedi. Bunun üzerine Merzifonlu Kara Mustafa Paşa 1683 yılında Viyana'yı kuşattı. Bu kuşatma Viyana'nın Osmanlılar tarafından ikinci defa kuşatılmasıdır. Bu ikinci kuşatma sırasında Osmanlı tahtında IV. Mehmet bulunuyordu.

(Cevap D)

15. İstanbul'un fethinden sonra, burada bulunan Ortodoks Kilisesi'nin himaye altına alınması ve Reform hareketleri sırasında Katoliklere karşı Protestanların desteklenmesi girişimlerinin amacı, Avrupa Hristiyan birliğini önlemektir. Ancak Don-Volga Kanal Projesi'nin bu politikayla bir ilgisi olmayıp Sokollu'nun bu projeyi hazırlarken amacı, İpek Yolu'nu tekrar canlandırmaktır.

(Cevap E)

16. Mısır, I. Selim Dönemi'nde Memlük Devleti'yle yapılan Ridaniye Savaşı sonunda Osmanlı Devleti'ne bağlanmıştır (1517). Baharat Yolu üzerinde stratejik bir noktada duran Mısır'ın fethiyle, Osmanlı devletinin hazinesi de dolmuştur. Ayrıca kutsal yerlerin himayesi Osmanlı'ya geçmiş ve kutsal emanetler de İstanbul'a getirilmiştir. Suriye ve Mısır seferleriyle Arap dünyası üzerindeki hâkimiyet de Osmanlı Devleti'ne geçmiştir.

(Cevap C)

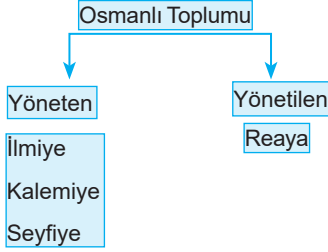

OSMANLI KÜLTÜR VE UYGARLIĞI (DEVLET VE MEMLEKET YÖNETİMİ)

1. Sadrazam, vezirler, beylerbeyi ve sancakbeyleri seyfiye sınıfına mensuptur. Ayrıca subaşılar ve kale koruyucuları da bu gruba girer. Kadılar ve müderrisler ilmiye meslek grubu içerisinde yer alırlar. Nişancı ve defterdar ise kalemiye sınıfı içerisinde yer alırlar.

(Cevap C)

2. Osmanlı'da eğitim, öğretim ve yargı görevlerini yürüten sınıf, ilmiye sınıfıdır. Osmanlı toplumu yönetenler ve yönetilenler olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Seyfiye, askerî sınıftır. Bu sınıf içinde sadrazam, vezirler, beylerbeyi, sancakbeyi yer alır. Kalemiye, bürokrat sınıftır. Bu sınıf içinde defterdar ve nişancı yer alır. İlmiye sınıfı içinde; müderris, kadı, kazasker, şeyhülislam gibi eğitim, öğretim ve yargı işlerine bakan görevliler yer alır.

(Cevap B)

3. Osmanlı Devleti'nde taht kavgalarının yaşanmasının en önemli nedeni tahta kimin geçeceği belli olmaması, yani belirli bir veraset anlayışının bulunmamasıdır. Osmanlı Devleti'nde "ülke padişah ve oğullarının" düşüncesinin egemen olmasından dolayı çok ciddi taht kavgaları yaşanmıştır. Taht kavgalarını önlemek için de "Ekber ve Erşed" kanunu çıkarılmış, bu yasayla yaşça en büyük ve en olgun olanın tahta çıkarılması uygun görülmüştür. Bu kanun taht kavgalarını büyük oranda engellemiştir.

(Cevap D)

4. Osmanlı Devleti'nde ülke meselelerinin görüşülüp karara bağlandığı en üst yönetim organı Divan-ı Hümayun'dur. Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi'nde Orhan Bey zamanında kurulan Divan-ı Hümayun, XIX. yüzyılda II. Mahmut zamanında kaldırılmıştır. Divan, yalnızca devlet meselelerinin görüşüldüğü bir yer değil, aynı zamanda hukuksal sorunların nihai çözüme kavuşturulduğu en yüksek mahkemedir.

(Cevap A)

5. Osmanlı'da yönetici kısım üçe ayrılıyordu: İlmiye, seyfiye, kalemiye. Kazasker, şeyhülislam, kadı ve müderris ilmiye sınıfı içerisinde yer alıyordu. Yeniçeri (E) ise kapıkulu ocakları içerisinde yer alır; yani seyfiye sınıfı içerisinde yer alır.

(Cevap E)

6. **Sadrazam**, divandaki en kıdemli vezir olup padişahın sonra gelen en yetkili kişiydi.

Defterdar, maliyeden sorumlu divan üyesidir.

Kazasker, divandaki büyük davalara bakar, kadı ve müderris atamalarını yapar.

Kaptanıderya, Osmanlı donanma komutanıdır.

Nişancı, padişahın yazılı emir ve fermanlarına tuğra çeker.

(Cevap C)

7. Seyfiye: Yönetim ve askerlik işlerinden sorumludur. Bu grupta; sadrazam, vezirler, kapıkulu askerleri ile eyalet askerleri, beylerbeyleri, sancakbeyleri, alay beyleri gibi kişiler yer alır.

- Şeyhülislam, kadıasker, müderris, kadı ve ulema ilmiye sınıfında görev alır.
- Defterdar, nişancı, reisülküttap ve kâtipler kalemiye sınıfının üyeleridir.

(Cevap B)

8. Osmanlı Devleti'nde yabancı devlet elçilerinin Divan-ı Hümayun'da kabulü ve Kapıkulu ocaklarına ulufe dağıtılması dolayısıyla yapılan divana Galebe divanı denmiştir. Ulufe dağıtılmasından sonra elçiler, önce sadrazam sonra da padişah tarafından kabul edilir ve getirdikleri hediyeleri padişaha sunarlardı.

(Cevap C)

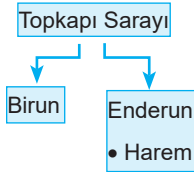
9. Şeyhülislamlar dini konularda en yüksek yetkiye sahip kimselerdi. Gerekliğinde dini sorunlarla ilgili görüşlerini fetvalar yayımlayarak açıklarlardı. Bu fetvalar da kanun niteliği taşırdı. Ancak Osmanlı Devleti'nde şeyhülislamların Türk olma zorunluluğu yoktu. Nitekim Arap, Boşnak, Gürcü, Arnavut ve Çerkez kökenli kimselerde Osmanlı Devleti'nde şeyhülislamlık yapmıştır.

(Cevap D)

10. I. ve II. öncülde verilen şehzade, çelebi kavramları padişah çocuklarının kullandığı unvanlardır. III. öncülde verilen melik, Selçuklularda kullanılmıştır.

(Cevap D)

11. Topkapı Sarayı Fatih Dönemi'nde yapıp Osmanlı Devleti'ne en uzun süre merkezlik yapan saraydır. XV. yüzyıldan XIX. yüzyıla kadar Osmanlı bu saraydan yönetilmiştir. Birun, Topkapı Sarayının dış bölümünü oluştururken; enderun sarayın iç bölümü olup en güvenilir hizmetkârlar burada bulunurdu. İhtiyaç duyulan devlet adamları burada yetiştirilirdi. Harem ise hükümdar ve ailesinin bulunduğu Enderun bölümündedir.

(Cevap B)

12. Osmanlı taşra teşkilatı eyalet, sancak, kaza ve köy olarak idari birimlere ayrılmıştır.

- Eyaleti → beylerbeyi,
- Sancakları → sancakbeyi,
- Kazaları → kadılar,
- Köyleri → köy kethüdası yönetir.

Buna göre doğru cevap beylerbeyi ve sancakbeyidir. Diğer seçeneklerde yer alanlar divanihümayun üyesi olup merkez teşkilatında görev alırlar.

(Cevap C)

13. Kazasker, defterdar, nişancı, vezirler Kurulu Dönemi'nden itibaren divanın daimi üyesidir. Şeyhülislam ise Yükselme Dönemi'nde Yavuz Sultan Selim'in halife olmasından sonra önemi artarak divan üyesi olmuştur. Fakat şeyhülislam divanın daimi üyesi değildir. İhtiyaç duyulduğunda divana katılırdı.

(Cevap A)

14. Buyruldu, padişah adına düzenlenen belgelerden biri değildir. Buyruldu; sadrazam, defterdar, beylerbeyi... gibi yüksek rütbeli devlet adamlarının kendilerinden daha alt makamlara gönderdikleri emirler için kullanılan bir terimdir.

Örneğin III. Mustafa Dönemi'nde Reisü'l-Küttaba yazılan bir sadrazam buyrulduşunda İstanbul için "Konstantiniyye" ismi yerine "İslambol" yazılması emredilmiştir.

(Cevap B)

15. Devşirme sisteminden gelen öğrencilerin eğitim gördüğü Enderun mektebinden devlete üst düzey yönetici yetiştirilirdi. Bunlar devletin farklı kademelerinde görev alarak sadrazamlığa kadar yükseltilirdi. Fakat şeyhülislam, kazasker, kadı ve müderris Müslüman kökenlilerin eğitim gördüğü medreselerden gelmek zorundadır.

(Cevap E)

16. (I) Şerhiye sicilleri, Osmanlı mahkemelerinde verilen kararların kayıtlarıdır.

(II) Mühimme defterleri, divan kararlarının yazıldığı defterdir.

(III) Tahrir defterleri, tapu kayıtlarının tutulduğu defterlerdir.

(Cevap B)

OSMANLI KÜLTÜR VE UYGARLIĞI (DEVLET VE MEMLEKET YÖNETİMİ)

1. • İstanbul'un belediye işlerine bakan kişiye şehremini adı verilir.
- Kadı, hukuki işlerden ve denetimden sorumludur.
- Yeniçeri ağası, İstanbul'un güvenliğinden sorumludur.
- Sancakbeyi, taşrada sancakların yönetiminden sorumludur.
- Subaşı, taşrada güvenliği sağlamaktan sorumludur.

(Cevap A)

2. (A) Sadaret Kaymakamı veziriazama vekalet eden kişidir.
- (B) Dersaadet İstanbul'a verilen isimlerden biridir.
- (C) Serdar-ı Ekrem, sadrazamın ordunun başında sefere çıktığında kullandığı sıfattır.
- (D) Yeniçeri Ağası İstanbul'un güvenliğinden sorumludur.
- (E) Muhtesip çarşı, pazar ve ticaret işlerinden sorumludur.

(Cevap A)

3. **Kadı:** Padişahın kazalardaki temsilcisidir. Kazaların yargı ve yönetiminden sorumludur.

Voyvoda: Padişahın Eflak, Boğdan gibi bağlı beyliklerdeki temsilcisidir.

Sadrazam: Padişahın mutlak vekilidir. Padişah adına divan toplantılarını yöneterek, Serdar-ı Ekrem (Başkomutan) unvanıyla orduya komuta eder.

Tımarlı Sipahi: Padişahın taşradaki temsilcisidir. Güvenlik işlerini yürütür.

Lala: Osmanlı şehzadelerinin eğitim ve öğretiminden sorumlu görevlilerdir. Ülke yönetiminde yer almazlar.

(Cevap D)

4. Klasik Dönem Osmanlı Devleti'nde şehzadelerin gönderildiği en önemli iki sancaktan birisi Manisa, diğeri ise Amasya'dır.

(Cevap E)

5. Anadolu Selçuklu Devleti'nin bir uç beyliği iken, XIII. yüzyılda bağımsızlığını ilan eden Osmanlı Devleti'ne sırasıyla şu şehirler başkentlik yapmıştır:

- Osman Bey zamanında Söğüt ve Domaniç
 - Orhan Bey zamanında Bursa ve İznik
 - I. Murat zamanında Edirne
 - Fatih Sultan Mehmet zamanında İstanbul
- Konya ise Anadolu Selçuklu ve Karamanoğullarına başkentlik yapmış bir şehirdir.

(Cevap B)

6. Soruda özellikleri verilen divan üyesi nişancıdır. Nişancı, beylerbeyi veya vezir payesinde sivil bir görevli olup kalemiye sınıfına dâhildir. 1650'ye kadar dış işleri bakanı gibi çalışmıştır. Bu tarihte Reisü'l-Kütüp, dış işleri görevinin başına getirilerek nişancının görev sahası daraltıldı.

(Cevap B)

7. Osmanlılarda kut anlayışı sürdürülmüş ve hükümdar olma hakkının Al-i Osman olarak adlandırılan Osmanlı ailesine verildiği kabul edilmiştir. Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinde hükümdar ailesinden kimin tahta çıkacağı konusunda net bir kural yoktu. "Ülke hanedanın ortak malıdır." anlayışı gereği ailedeki bütün erkeklerin tahta çıkma hakkı vardı. I. Murat Dönemi'nde bu anlayışın yerine "Ülke, hükümdar ve oğullarının ortak malıdır." anlayışı benimsenmiştir. Bu yolla taht kavgalarının sınırlandırılması ve merkezi otoritenin korunması amaçlanmıştır.

(Cevap C)

8. Osmanlı Devleti'nin klasik dönem kültür ve medeniyetinin oluşumunda Orta Asya Türk gelenekleri, İslam'ın öngördüğü değerler ve fethedilen bölgelerin kültürleri etkili olmuştur. Osmanlı Devleti Müslüman bir Türk devleti idi. Dolayısıyla kültüründe İslam ve Orta Asya geleneklerinin olması doğaldı. Ayrıca Osmanlı Devleti âleme nizam vermek amacıyla fetihler yapmıştır. Bu yüzden sınırları genişledikçe fethettiği bölgelerdeki halkın kültürü de Osmanlı medeniyetini etkilemiştir.

(Cevap E)

9. **Berat:** Bir göreve atanan, aylık bağlanan, unvan, nişan ve ayrıcalık verilen kimseler için çıkarılan padişah buyruğudur.

Ferman: Padişahın herhangi bir konuya dair yazılı emridir.

Adaletname: Devlet memurlarının görevlerini kötüye kullanmaları ve kanunlara aykırı hareket etmeleri hâlinde halkı korumak amacıyla padişah tarafından yayınlanan belgedir.

Mühimmeler: Divan kararlarının yazılı olduğu defterlerdir. Son söz padişaha ait olduğu için padişah iradesini de yansıtır.

Tereke Kayıtları: Padişah buyruğu değildir. Tereke defteri, ölen bir kişinin vasiyetinin ve sahip olduğu malların yazıldığı defterlere denir. Bu belgelerde kişilerin sahip olduğu mülk ve paranın yanında, giydikleri kıyafetler ve kullandıkları eşyaların nitelikleri de belirtilirdi.

(Cevap D)

10. Osmanlı idare sisteminde eyaletler, temel olarak salyaneli (yıllıklı) ve salyanesiz (yıllıksız) olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Salyaneli (yıllıklı) eyaletler Mısır, Habeş, Trablusgarp, Bağdat, Yemen, Basra, Cezayir, Tunus gibi merkeze daha uzak olan ve tımar sisteminin uygulanmadığı eyaletlerdir. Salyanesiz (yıllıksız) eyaletler ise Rumeli, Anadolu, Budin, Diyarbakır, Erzurum, Şam, Karaman, Dulkadir ve Sivas gibi merkeze daha yakın olan ve tımar sisteminin uygulandığı eyaletlerdir. Hicaz, salyaneli eyaletlerden olmayıp vergiden muaf olan ayrıcalıklı eyaletlerden biridir.

(Cevap C)

11. Divan üyelerinden kazaskerin görevi divandaki büyük davalara bakma, kadı ve müderrisleri atama ve görevden almadır.

- Sadrazam, padişahın sonra en yetkili kişidir.
- Defterdar, hazineden sorumludur.
- Nişancı, fethedilen arazilerin kayıtlarını tutan, tapu kadastro işlerine bakan ve tımar arazilerini dağıtan görevlidir.
- Reisülküttap da dış işlerinden sorumlu divan üyesidir.

(Cevap A)

12. Osmanlı Devleti'nde divan üyelerinden olan defterdarın görevleri arasında; hazinenin gelir ve giderlerini kontrol altında tutmak, hazine işlerini düzenlemek, paranın değerini korumak ve kapıkulu askerlerinin maaşlarını dağıtmak yer alır. Fethedilen toprakların kaydını tutmak ise divan üyelerinden nişancının görevidir.

(Cevap E)

13. Osmanlı Devleti'nde eyaletler temel olarak salyaneli ve salyanesiz olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Eyaletlerin bu şekilde sınıflanmasının ölçütü ise tımar sisteminin uygulanıp uygulanmamasıdır. Örneğin salyanesiz eyaletler Rumeli, Anadolu, Karaman, Dulkadir, Budin, Sivas, Erzurum, Diyarbakır, Halep ve Şam gibi merkeze daha yakın olan ve tımar sisteminin uygulandığı eyaletlerken; Mısır, Habeş, Bağdat, Basra, Yemen, Cezayir, Trablusgarp, Tunus gibi eyaletler tımar sisteminin uygulanmadığı salyaneli eyaletlerdir.

(Cevap B)

14. A, B, C ve E seçenekleri, Osmanlı Devleti'nde yaşanan taht kavgalarının sonuçlarıdır. Parlamenter sisteme geçilmesinde ise Osmanlı'nın ülke bütünlüğünü korumak istemesi etkili olmuştur.

(Cevap D)

15. Osmanlı'da devlet yönetimi alanında en yüksek makam her türlü devlet işlerinin görüşüldüğü, gerektiğinde yüksek mahkeme özelliği taşıyan divandır.

Sadrazam, kazasker, defterdar, nişancı, kaptanıderya, reisülküttap, şeyhülislam divan üyesi oldukları için protokolde üstündürler. Protokolde padişahın sonra gelen kişi sadrazamdır. Beylerbeyi ise eyaletlerin yönetiminde görev alan vali olup taşra teşkilatında yer alır. Verilenler içerisinde protokolde en son da yer alan beylerbeyidir.

(Cevap C)

16. Osmanlı idari anlamda eyalet, sancak, kaza, nahiye ve köy gibi birimlere ayrılmıştır.

- (I) Kazaların yönetiminden kadılar sorumlu olup su başı güvenliği sağlamakla görevli kişidir.
- (II) Eyaletlerin yönetiminden beylerbeyi sorumludur.
- (III) Sancakların yönetiminden sorumlu kişi yiğitbaşı değil, sancakbeyidir.

(Cevap B)

OSMANLI KÜLTÜR VE UYGARLIĞI (ORDU VE DONANMA)

1. Sınır boylarındaki Türklerden oluşan ve atlı kuvvetler olan akıncılar düşman ülkelerine akınlar düzenlemek, orduya keşif hizmetinde bulunmak, ordunun güvenle ilerlemesini sağlamak gibi görevler üstlenmişlerdir.

(Cevap B)

2. Sınırların genişlemesi, devletin hem gelirlerini hem de giderlerini artırmıştır. Çünkü sınırlar genişleyince buraların elde tutulması için asker ve yönetici ihtiyacı doğmuştur. Bu yöneticilerin ve askerlerin, ayrıca bölgeye yapılacak yatırımların masrafları devlet için bir gider oluşturmaktadır. Sınırlar genişleyince buradaki halktan vergiler alınmıştır. Bu da devletin geliri artırmıştır. II ve III. öncüllerde ise sadece gider vardır.

(Cevap A)

3. Eyalet askerleri (II), salyanesiz eyaletlerdeki dirlik sahiplerince yetiştirilen atlı askerlerdir. Bu askerlerin tamamı, Türklerden meydana gelirdi. Devletten maaş almazlardı. Kapıkulu piyadeleri ve süvarileri ise kapıkulu ocaklarının yaya ve atlı bölümleridir. Kapıkulu askerleri, devşirme sistemine göre toplanan askerlerden meydana gelen ve devletten üç ayda bir ulufe adlı maaş alan sürekli askerlerdir.

(Cevap E)

4. Tımarlı sipahi, tımar sistemi ile oluşturulan bir askerî birliktir. Tımar sistemiyle devlet eğitimli hazır bir ordu oluşturmuş, ayrıca toprağı ekip biçtirerek üretimde sürekliliği ve bölgenin güvenliğini sağlamıştır.

(Cevap A)

5. Savaş esirleri arasından toplanan küçük yaşta çocukların yeteneklerine göre yetiştirildiği Gulam sistemi ilk olarak Gaznelilerde görülür. Bu sistemin Osmanlı Devleti'ndeki karşılığı Devşirme (Kulluk) sistemidir.

İltizam: Osmanlı'da bir tür vergi toplama sistemidir.

Müsadere: Üst düzey yöneticilerin öldükten sonra mallarına devlet tarafından el konulmasıdır.

Vakıf: Kişi ya da kurumların maddi varlıklarını dini ve sosyal hizmetler için tahsis etmesidir.

Tımar: Devlet memurları ve askerlere maaş ve hizmet karşılığı toprak verilmesi uygulaması olup Selçuklu'daki adı dirlik sistemidir.

(Cevap D)

6. Selçuklularda dirlik sistemi olan toprak sistemi Osmanlı'da tımar olarak isimlendirilmiştir. Devlet bu sistemle memur ve askerlere maaş yerine arazi tahsis ederdi.

(Cevap C)

7. • Yeniçeri, İstanbul'un güvenliğinden sorumlu olup, yeniçeri ordusunun komutanıdır.
• Beylerbeyi, eyaletlerin yönetiminden sorumlu validir.
• Reisülküttap, önce divandaki kâtiplerin reisi iken XVII. yüzyıldan itibaren dış işlerine bakan kişidir.
• Silahtar, savaş sırasında padişahın kılıcını korur.
• Osmanlı donanma komutanına Kanuni'den itibaren kaptanıderya adı verilmiştir.

(Cevap B)

8. Osmanlı Devleti'nde orduya barut, fişek, mermi, bomba, top gibi silahları yapan görevlilere "humbaracı" denmekteydi. Kapıkulu piyadeleri arasında yer alan humbaracılar, devşirme kökenli kimselerdi.

(Cevap C)

9. A, B, C, D öncüllerinde verilen ifadeler doğrudur. Fakat Cebeciler ile ilgili yapılan açıklama yanlıştır. Cebeciler, Kapıkulu ordusunun piyade sınıfı içinde yer alırlar ve görevleri orduya ait silahların bakım ve onarımını yapmaktır. Kapıkulu ordusunun süvarileri olan sipah ve silahtarlar savaş zamanında padişahi ve çadırını korumakla görevlidir.

(Cevap E)

10. Yeniçeri Ocağı, I. Murat zamanında kurulmuştur. 1826'da II. Mahmut tarafından kaldırılmıştır. Bu olaya Vakay-ı Hayriye yani hayırlı olay denilmiştir. Yani Vakay-ı Hayriye, Yeniçeri Ocağı'nın kurulmasına değil, kaldırılmasına verilen isimdir.

(Cevap D)

11. Osmanlı Devleti'nin ordu yapısı temelde kara kuvvetleri ve deniz kuvvetleri olarak iki kısma ayrılırdı. Deniz kuvvetlerinin başında bulunan komutana kapitanıderya, askerlerine de levent denilmektedir.

(Cevap B)

12. Tımarlı sipahiler, ürün üzerinden vergileri toplarlardı. Bu vergilerin bir kısmı ile kendi ihtiyaçlarını karşılarlar bir kısmı ile de asker beslerlerdi. Bu askerler savaş zamanında orduya katılırlardı. Bu askerlere cebelü denirdi.

(Cevap A)

13. Kapıkulu Ocağı, doğrudan padişaha bağlı olan piyade ve süvarilerden oluşan daimi ordudur. I. Murat Dönemi'nde teşekkül edilen Kapıkulu Ocağı; yayalardan oluşan yeniçeriler, topçular, top arabacıları, cebeciler ile süvarilerden oluşan sipahi, silahtar, garip-ler ve ulufecilerden meydana gelmekteydi.

(Cevap E)

14. Kapıkulu Ocağı, Sultan I. Murat zamanında Çandarlı Halil Hayrettin Paşa'nın teşvikiyle kurulmuştur. Kapıkulu askerleri temelde piyade ve süvari olmak üzere iki kısımdan oluşmaktaydı. Süvariler derece olarak piyadelerden daha yüksekti ve daha fazla maaş alırdı. Bu sebeple kapıkulu askerleri derece olarak birbirine eşit değildi.

(Cevap C)

15. Acemioğlanların diğer ocaklara geçmesi Osmanlı literatüründe "bedergah" ve "çıkma" kavramlarıyla ifade edilmiştir. Kapan ise Osmanlı Devleti'nde belli bir malın toplandığı alanlardır. Örneğin un kapanı.

(Cevap D)

16. Osmanlı Devleti'nin ilk deniz kuvveti Karesi beyliğinden alınan küçük bir donanma kuvvetiydi. Küçük çaptaki bu deniz kuvvetinin bakım ve onarımı için İzmit, Karamürsel, Edincik gibi yerlerde tersaneler kurulmuştur. Ancak Osmanlı'nın ilk tam teşekküllü tersanesi Yıldırım Bayezid Dönemi'nde Gelibolu'da kurulmuştur.

(Cevap E)

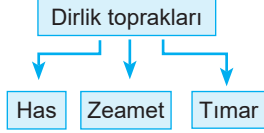

OSMANLI KÜLTÜR VE UYGARLIĞI (TOPRAK YÖNETİMİ)

1. Has arazileri: Yıllık geliri 100.000 akçeden fazla olan dirliklerdir.

Zeamet arazileri: Yıllık geliri 20.000 akçe ile 100.000 akçe arasında olan dirliklerdir.

Tımar arazileri: Yıllık geliri 3000 akçe ile 20.000 akçe arasında olan dirliklerdir. Doğru sıralama büyükten küçüğe göre şöyledir: Has - Zeamet - Tımar

(Cevap E)

2. A, B, D ve E seçenekleri tımar sisteminin özellikleri arasında yer almaktadır. Tımar sisteminde köylü, dirlik sahibinin malı değildir. Köylü toprağı işler, ödemesi gereken vergiyi dirlik sahibine öderdi. Osmanlı tımar sistemindeki köylü, Avrupa feodal sistemindeki köylüden farklıdır.

(Cevap C)

3. Geliri devlet tarafından savaşta yararlılık gösterenlere ve devlet memurlarına maaş karşılığı olarak verilen arazilere dirlik denirdi. Dirlik araziler üçe ayrıldı: has, zeamet ve tımar. Vakıf ise geliri hayır kurumlarına ayrılan arazilerdir.

(Cevap B)

4. Tımarlı sipahiler;

- Üretimde sürekliliği sağlamak,
- Vergilerin toplanmasını sağlamak,
- Bölgenin güvenliğini sağlamak,
- Savaş zamanı orduya katılmakla görevlidir.

Ancak fethedilen toprakları kaydetmek Nişancının sorumluluğudur.

(Cevap D)

5. Osmanlı toprak sistemi mülkiyetine ve kullanılış amacına göre farklı bölümlere ayrılır.

Paşmaklık arazi, gelirleri padişahın annesi, kızları ve eşlerine aittir.

Mukataa arazi, geliri doğrudan hazineye giderdi. Bu arazinin vergisi iltizam sistemi ile toplanırdı.

Öşri arazi, mülk arazi kapsamında olup mülkiyeti Müslümanlara aittir.

Miri arazi, Osmanlı topraklarının büyük çoğunluğunu oluşturup mülkiyeti devlete aittir. Topraklarının çoğunun devlete ait olması toprak ağalığını ve sosyal sınıf farkının oluşmasını önlemiştir.

Sorunun cevabı malikâne arazi olup üstün hizmet karşılığı bazı devlet görevlilerine verilirdi.

(Cevap D)

6. Dirlik toprakları has, zeamet ve tımar olarak üçe ayrılır.

Has arazi; padişah, divan üyeleri, beylerbeyi ve sancakbeylerine verilip geliri 100 bin akçe ve üzeridir.

Zeamet arazi; kadı, müderris, subaşıya verilip yıllık geliri 20 – 100 bin akçe arasındır.

Tımar arazi; imam, hafız, tımarlı sipahiye verilip yıllık geliri 3 – 20 bin akçe arasındır.

(Cevap A)

7. Bulunduğu bölgenin güvenliğini ve üretimdeki sürekliliği sağlama işi tımarlı sipahinin görevidir. Tımarlı sipahi bulunduğu bölgede toprağı işler, bölgenin güvenliğini sağlar, devlet adına vergi toplar, asker yetiştirir.

Kadı, kazaların hukuki ve idari işlerinden sorumludur. Sancakbeyi sancakların idari işlerinden, beylerbeyi eyaletlerin idari işlerinden sorumludur. Eyalet ve sancaklarda iç güvenlikten subaşı, hukuki işlerden kadı sorumludur.

(Cevap C)

8. Osmanlıda toprakların çoğunluğu devlete ait olup bu arazilere miri arazi denir. Soruda verilenlerden;
- (B) **Yurtluk arazi**, sınır boylarında güvenliği sağlanlara verilen arazidir.
- (C) **Ocaklık arazi**, kale muhafızı ve tersane giderlerine ayrılan arazidir.
- (D) **Mülk arazi**, şahıslara ait arazidir.
- (E) **Dirlik arazi**, gelirleri görevlilere maaş karşılığı verilen arazidir.
- Geliri doğrudan hazineye ait olan araziye **mukataa arazi (A)** denir.

(Cevap A)

9. Yurtluk, geliri sınır boylarındaki askerlere verilen topraklardır. Geliri tersane giderleri ve kale muhafızlarına verilen topraklara ocaklık adı verilir.

(Cevap B)

10. Osmanlı Devleti'nde, hizmet karşılığı olarak devlet memurlarına ve savaşta büyük yararlılık gösteren askerlere tahsis edilen gelir kaynaklarına "dirlik" denmiştir. Dirlikler gelirleri oranında has, zeamet, tımar gibi bölümlere ayrılır, rütbe ve makam esasına göre dağıtıldı.

(Cevap A)

11. Osmanlı Devleti'nde toprak temelde;

- Mülk arazi
- Vakıf arazi
- Miri arazi olmak üzere üç kısma ayrılmıştır.

Miri arazi mülkiyeti devlete ait olan arazidir. Bu araziye devlet vergi karşılığında köylüye işlemek üzere verir. Köylünün de üretimi artırmak için bu toprakları ekip biçme zorunluluğu vardır. Ayrıca bu yolla devlet halktan toplayacağı vergiyi de ürün üzerinden almaktadır.

(Cevap D)

12. Miri toprak, mülkiyeti devlete kullanma hakkı köylüye ait olan topraklardır. Bu sistem, özel mülkiyetin yaygınlaştırılmasını engellemiştir.

(Cevap C)

13. Vakıf toprakların geliri cami, medrese, hastane, imarethane gibi hayır kurumlarına ayrılırdı.

Ocaklık toprakların geliri tersane giderleri ve kale muhafızlarına ayrılırdı.

Yurtluk toprakların geliri sınır boylarında görev yapan askeri ve mülki idarecilere ayrılırdı.

Mukataa toprakların geliri doğrudan hazineye gider, gelirler iltizam sistemi ile toplanırdı.

Paşmaklık toprakların geliri saray kadınlarına ayrılırdı.

(Cevap E)

14. Miri topraklar, tasarrufu devlete ait olan, devletin denetimi altında bulunan topraklardır. Mülk topraklar ise, işletme hakkı özel mülkiyete ait olan topraklar olup öşriyye ve haraciyye olmak üzere ikiye ayrılırdı. Öşriyye mülkiyeti Müslümanlara ait olan topraklar, haraciye de mülkiyeti gayrimüslimlere ait olan topraklardı.

(Cevap A)

15. A, C, D ve E seçenekleri Osmanlı toprak sistemiyle ilgili doğru bilgiler içermektedir. Ancak "B" seçeneğinde yer alan bilgi yanlıştır. Özel mülkiyete ait olup alınıp satılabilen topraklar mülk topraklarken, mülkiyeti devlete ait olan ve alınıp satılamayan topraklar miri topraklardır.

(Cevap B)

OSMANLI KÜLTÜR VE UYGARLIĞI (SOSYAL VE EKONOMİK YAPI)

1. Öşür, Müslüman çiftçilerden; haraç, gayrimüslim çiftçilerden din esasına göre alınan şeri vergilere örnektir. Ağnam ise hayvancılıkla uğraşanlardan alınan bir vergidir.

(Cevap E)

2. Gedik usulü bir meslek alanında dükkân açma hakkına sahip değildir. Gediğe sahip olmak için belirli aşamalardan geçmek gerekir. Mesleki açıdan olumlu olsa da herkesin istediği alanda dükkân açmasını önlediği için o meslek dalında tekelleşmeye sebep olmuş ve rekabeti engellemiştir.

(Cevap A)

3. Osmanlı Devleti'nde bazı eyaletlerin vergilerinin açık artırma yoluyla belirli bir bedel karşılığı peşin olarak mültezim adı verilen kişilere bırakılmasına iltizam denir. Mültezimler, devlete peşin ödedikleri paranın karşılığını vergi yükümlüsü olan kişilerden tahsil ederlerdi. İltizam sistemi ile devletin nakit sıkıntısı giderilmiştir.

(Cevap A)

4. Esnaf denetiminin yapılması, çarşı pazarın düzenlenmesi ve belirlenmiş fiyatlara esnafın uyup uymadığının kontrol edilmesi muhtesiplerin göreviydi. Yani esnafı, mültezimler aracılığıyla nişancının denetlemesi söz konusu değildir.

(Cevap D)

5. Osmanlı İmparatorluğu'nda gece bekçilerine "Ases" adı verilmiştir. Fatih Sultan Mehmed döneminde kurulan aseslik teşkilatının başında, şehir subaşısına bağlı Asesbaşı adında bir görevli bulunmaktaydı. Asesbaşı, merasimlerde ve kapıkulu ocaklarının sefere çıkışlarında, maiyeti ile birlikte yolun iki tarafına dizilerek düzeni sağlardı. Ayrıca narh denetiminde subaşıyla birlikte sadrazama yardımcı olurdu. Yönetim merkezi olan İstanbul'da iki asesbaşı bulunmaktaydı.

(Cevap B)

6. Osmanlı Devleti iskan politikasını fethedilen toprakları Türkleştirmek ve İslamlaştırmak gayesiyle uygulamıştır. Bu amaçla başta konargöçerler olmak üzere ülke halkının bir kısmı yeni fethedilen bölgelere yerleştirilmiştir. Bu sayede hem fetihlerin kalıcılığı sağlanmış hem de fethedilen yerlerin siyasi, askeri ve sosyal yönden güvenliği artırılmıştır. Ayrıca bu sayede fethedilen yerlerdeki nüfus yapısı Osmanlı lehine dengelenmiştir.

(Cevap C)

7. Bedesten, kıymetli kumaşların, mücevherlerin ve buna benzer eşyaların satımına mahsus üstü kapalı çarşının adıdır. İlk örneklerine XIII. yüzyılda Anadolu'da rastlanan bedestenler eşit büyüklükte kubbelele örtülüdür. İktisadi bir kuruluş olan bedestenler dönemin banka ve borsası gibi faaliyet yürütmüştür.

(Cevap A)

8. Şegel (Şekel), Yahudi para birimidir. Yahudi devletlerinin İlk Çağ'dan bugüne kadar ismini değiştirmeden kullandıkları, hatta bugünkü İsrail Devleti'nin de resmî para birimi olan para çeşididir.

(Cevap E)

9. Vakıflar aracılığıyla imaret, medrese, darüşşifa gibi kurumların masrafı devlete yük olmadan karşılanmış, böylece halkın kültürel ve sosyal hayatına yardımcı olunmuştur.

(Cevap C)

10. Osmanlı Devleti fetih politikası fethedilen yerlerin insanlarını asimile etmek amacı taşımamıştır. Ancak bu durum bazı devletlerin Osmanlı'nın iç işlerine karışma sürecini başlatmıştır. Ayrıca Fransız İhtilali (1789) sonrası dünyayı saran ulusçuluk akımı sömürgeci devletlerin kışkırtmalarıyla birleşmiş ve Osmanlı Devleti'ni büyük sorunlara itmiştir. Yunanistan'ın bağımsızlığı (1829) ve Sırbistan'ın bağımsızlığı (1878) bu duruma örnektir. Osmanlı teokratik yapısının korunmasının verilen açıklama ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

(Cevap D)

11. Sosyal devlet, halkının ihtiyaçlarını karşılayarak halk arasında sınıf farkının oluşmasını engelleyen devlet sistemidir. Osmanlı Devleti ve Türk-İslam devletleri bunu vakıflar aracılığıyla yapmıştır.

- Medrese, eğitim kurumu olup giderleri vakıflar tarafından karşılanmıştır.
- İmarethane: Aşevi.
- Darüşşifa: Hastane.
- Bimarhane: Bugünkü akıl hastanesidir.
- Enderun Mektebi: Topkapı Sarayı içerisindeki yüksek derece memur yetiştiren kurumdur. Masrafları saray tarafından karşılanırdı.

(Cevap E)

12. Osmanlı Devleti'nde Fatih Sultan Mehmet döneminden itibaren tımar toprakları ve vergi yükümlülerinin sayısı tahrir defterlerine kaydedilmiştir. Bu sebeple tahrir defterleri, XIX. yüzyıl öncesi Osmanlı nüfusu ile ilgili bilgi veren en önemli belgelerdir.

(Cevap B)

13. Soruda verilenlerden;

- (I) Kapıkulu askerlerinin maaş giderleri ve bahşişleri Osmanlı maliyesi gideri arasındadır.
- (II) Sosyal-kültürel giderler vakıflar tarafından karşılanıp devlete bir mali yükü yoktur.
- (III) Bayındırlık hizmetlerinin bir kısmını vakıflar yaptırsa da bu iş esas olarak devletin görevidir. Dolayısıyla bu hizmetler devlet giderleri arasındadır.
- (IV) Tımarlı sipahiler, tımar sisteminden gelen askerler olup devlete herhangi bir mali yükleri yoktur. Bunlar savaş olmadığı zamanlarda çiftçilikle uğraşırlardı.

(Cevap E)

14. Amediye, ithalat vergisidir. Yani Osmanlı sınırları içerisine giren ticari mallardan bu vergi alınmıştır. Yurt dışına gönderilenlerden ise reftiye denilen ihracat vergisi alınmıştır. Osmanlı topraklarının transit bir ticaret yolu olarak kullanılması durumunda alınan verginin adı müruriyedir.

(Cevap D)

15. Ölen kişinin geride bıraktığı mal varlığının tespit ve taksimi için düzenlenen defterlere "tereke defterleri" denmektedir. Osmanlı Devleti'nde bu görev ilk dönemlerde kadıların görevleri arasındaydı. Ancak zamanla mirasın taksimi işi, kadıların maiyetinde bulunan ve "kassam" adı verilen memurlarca yürütülmeye başlanmıştır. Askeri zümre mensuplarının terekesinin kayıt altına alınması zorunlu olduğundan bugün elde olan tereke kayıtlarının büyük kısmı askeri zümreye ait kayıtlardır.

(Cevap A)

16. Vergileri toplama işinin açık artırma yoluyla kişilere devredilmesine iltizam sistemi denir. İltizam sistemi, devletin hazine açığını kapatmak amacıyla uyguladığı sistemdir. Bu uygulamanın en önemli yararı ise devletin hazinesine peşin paranın girmesi ve ekonomik sıkıntının giderilmesidir.

(Cevap C)

OSMANLI KÜLTÜR VE UYGARLIĞI (SOSYAL VE EKONOMİK YAPI)

1. Osmanlı Devleti çok uluslu bir yapıya sahip olup (imparatorluk) çatısı altındaki insanlara olabildiği kadar hoşgörülü ve adil olmuştur. Diğer milletlerin din, mezhep ya da inançlarına müdahale etmemiştir. Bu durum, toplumu oluşturan grupların benliklerini koruması ve muhafaza etmesine neden olurken, toplumun kaynaşmasını zorlaştırmıştır.

(Cevap D)

2. **Şeyh:** Lonca başkanı olarak çıraklık ve ustalık törenlerini yönetir ve cezaların uygulanmasını sağlardı.

Kethüda: Lonca'yı dışarıda temsil eder, hükümetle ilişkileri düzenlerdi.

Yiğitbaşı: Disiplin işleri ve esnafa hammadde dağıtımını yapardı.

Nakib: Şeyhi temsil eder, esnafla şeyh arasında aracılık yapardı.

Ehl-i Hibre: Mesleğin sırlarını bilen, malların kalitesini bildiren, fiyat belirleyen ve iki kişiden oluşan uzman kişilerdi.

(Cevap C)

3. Osmanlı toplumu çeşitli din, dil ve ırklara mensup topluluklardan oluşmaktaydı. Osmanlı Devleti'nde aynı din ve mezhepten gelen topluluklar bir "millet" sayılıyordu. Buna göre Türkler, Araplar, Acemler, Boşnaklar ve Arnavutlar Müslüman milletini oluşturuyorlardı.

(Cevap E)

4. Osmanlı'da akçe ve mangırlar Serez, Edirne, Amasya, Bursa ve Konya gibi şehirlerde, altın ise sadece İstanbul'da kesiliyordu. Ancak II. Bayezid'in İstanbul dışında bir taşra darphanesi olan Serez'de de altın sikke kestirdiği bilinmektedir.

(Cevap E)

5. Osmanlı Devleti toplumu, müslim ve gayrimüslim olmak üzere iki temel esasa göre ayırmıştır. Buna "**Millet Sistemi**" denir. Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren geçerli olan bu sistem, 1789 Fransız İhtilali'nin yaydığı "**Milliyetçilik**" düşüncesiyle birlikte önemini yitirmeye başlamıştır.

(Cevap B)

6. Osmanlı şehir hayatı XIX. yüzyılda (Dağılma Dönemi) önemli ölçüde değişmiş, tren ve buharlı gemiler ulaşımda kullanılmaya başlanmıştır. İstanbul'da elektrik şebekesi kurulması da bu yüzyılda gerçekleşmiştir. Elektriğin gelmesiyle birlikte elektrikli tramvay ulaşımda kullanılmaya başlanmıştır.

(Cevap D)

7. Osmanlılar XIX. yüzyıla kadar altın ve gümüş gibi değerli madenlerden yapılmaya paralar kullanmışlardır. Bunların gümüşten olanına akçe, altından olanına da sikke-i hasene (Sultani) veya "kırmızı" denilirdi. İlk sultanı Fatih Sultan Mehmet tarafından bastırılmıştır.

(Cevap A)

8. Osmanlı Devleti'nde dükkan açma izni "gedik" kavramıyla ifade edilmiştir. Gedik sahibi olmak için çıraklık ve kalfalık yapıp ustalık belgesini almış olmak gerekirdi. Bu aşamalardan sonra ihtiyaca göre gedik izni alınır ve dükkan açılırdı.

(Cevap B)

9. Avarız, Osmanlı Devleti'nde olağanüstü durumlarda (savaş, deprem vb.) toplanan vergidir. Ancak duraklama döneminden itibaren ekonominin bozulmasıyla sürekli hale getirilmesi, beraberinde Celali isyanlarına yol açmıştır.

(Cevap A)

10. Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi'nde birçok teşkilatlanma çalışması yapılmıştır. Bunlar eğitim sistemini düzenleyen medreseler ve askerî yapıyı güçlendiren kapıkulu sistemidir. Ancak bu kurumlar devletin güç kaybetmesiyle birlikte etkinliklerini kaybetmişler, hatta devletin yenileşme çabalarının önünde en büyük engel olarak durmuşlardır. Vakıflar ise hiçbir zaman önemini yitirmemiş, devlet yıkılıncaya kadar önemini korumayı başarmıştır.

(Cevap E)

11. Soruda sözü edilen Levantenlerdir. Maruni, IV. yüzyıl sonlarında keşiş Aziz Maron'un oluşturduğu kiliseye bağlı olan, bugün çoğunluğu Suriye ve Lübnan'da yaşayan bir Katolik Süryani topluluğudur. Yonuklar, Martoloslar ve Cerahorlar ise, Osmanlı ordusuna eyaletlerden katılan Hristiyan kökenli askerlerdir.

(Cevap E)

12. Tanzimat Dönemi reformlarından birisi olan Temettuat Defterleri, Osmanlı Devleti'nin XIX. yüzyıl ortalarında içinde bulunduğu sosyo-ekonomik yaşam ile ticari hayatını yansıtmaktadır. Temettuat Defterlerinden hane sayısı, hane reisi, ödenen vergi, mal varlıkları gibi kesin rakamsal değerlere ulaşmak mümkündür.

(Cevap B)

13. Osmanlı Devleti ile ilgili olarak soruda sözü edilen uygulama, kefalet sistemidir. Osmanlı'da esnaf gruplarından her biri meslek görevlerini yerine getireceklerine dair birbirlerine kefil olmak zorundadır. Herhangi bir esnaf grubuna girecek kişinin de kendisine kefil olacak meslekten birisini bulma zorunluluğu vardır.

(Cevap C)

14. Osmanlı Devleti'nde kümbet anıt-mezar, bedesten kapalı çarşı, kervansaray ticaret yolları üzerinde inşa edilen tüccarların konaklama yerleri, külliye ise içerisinde birden fazla hayır kurumu bulunduran yapılar topluluğudur. Dolayısıyla soruda sözü edilen yapı, kapan hanıdır.

(Cevap A)

15. Çok uluslu bir yapıya sahip olan Osmanlı Devleti'nin, bünyesinde barındırdığı çeşitli din ve ırktan toplumlara uzun yıllar hükmedebilmesi, uyguladığı dinsel hoşgörü ve adalet politikası ve dolayısıyla halkın Osmanlı yönetiminden memnun olması ile açıklanabilir.

(Cevap D)

16. A, C, D ve E seçeneklerinde verilen bilgiler, Loncalara ait olan özelliklerdir. Ancak, Loncalar fiyat belirlediği için ticari rekabeti geliştirdiği söylenemez.

(Cevap B)

OSMANLI KÜLTÜR VE UYGARLIĞI (HUKUK)

1. Kanunname-i Al-i Osman, Fatih Sultan Mehmet Dönemi'nde düzenlenmiştir. Bu kanunname içerisinde protokol kuralları, saltanat merasimi, bayram törenleri, divanın nasıl toplanacağı ve cezalar gibi konular yer almaktadır. Kanunname-i Al-i Osman ile müsadere sistemi, cülus bahşişi, sancak sistemi ve kardeş katli yasal hâle gelmiştir.

(Cevap A)

2. Mecelle'nin yazarı Ahmet Cevdet Paşa'dır. Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye veya kısaca Mecelle, 1868-1878 yılları arasında Ahmet Cevdet Paşa başkanlığındaki bir komisyon tarafından derlenen şer'i nitelikte bir özel hukuk (medeni hukuk) kuralları kitabıdır.

(Cevap E)

3. Osmanlı Devleti'nde kişiler arasındaki anlaşmazlıkları devlet adına çözen en önemli kurum adli teşkilattir. Bu kurumların işleyişinden sorumlu olan görevliler ise kadılardır.

(Cevap D)

4. XIX. yüzyılda Osmanlı basın-yayın hayatında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Osmanlı basın yaşamının hareketlenmesi ve yönetime karşı eleştirilerin artması üzerine hükümet tedbir olarak 1864 tarihli Matbuat Nizamnamesini çıkarmıştır. Bu nizamname ile gazete kapatma, para ve hapis cezası uygulamaları başlamıştır.

(Cevap B)

5. Kadılar, adli ve mülki birtakım görevleri İslam şeriatına göre yerine getirmek amacıyla kazalarda görev yapan devlet memurlarıdır. Kadılar, beylerbeyi değil kazasker tarafından atanmaktaydı. Bundan dolayı "C" seçeneğindeki ifade yanlıştır.

(Cevap C)

6. Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan beri varolan Şeriye Mahkemeleri, Müslüman reayanın şeriatı dayalı olarak yargılandığı mahkemelerdir. Cemaat Mahkemeleri ise gayrimüslimlerin kendi dini kurallarına göre yargılandığı mahkemelerdir. Ancak Tanzimat Dönemi'nde kurulan batı tarzı Nizamiye Mahkemeleri, hem müslümanların hem de gayrimüslim halkın davalarına bakan mahkemelerdir.

(Cevap B)

7. Osmanlı Devleti'nde halk arasında çıkan anlaşmazlıkları ve davaları çözmeye, miras, ticaret, nikah, boşanma, vasiyet gibi davalara bakma ve bunları karara bağlama görevi kadıların yetki alanına girmektedir.

(Cevap A)

8. 1869 Tabiiyet-i Osmaniye Kanunu, İslam esaslarına (Dini esaslara) dayanmayan ilk genel nitelikli vatandaşlık düzenlemesidir. Düzenlemeye göre Osmanlı ülkesinde yaşayan (ikamet eden) bir kişi, yabancı bir devletin tebaası olduğunu usulüne uygun olarak ispat etmediği sürece Osmanlı tabiiyetinde kabul edilmiştir. Bu yaklaşımla Osmanlı İmparatorluğu'nda vatansız kimsenin kalma olasılığı ortadan kaldırılmıştır. Ayrıca hukukun geliştirilmesi ve vatandaşlık hukukuna geçilmesi, Müslümanlar ile gayrimüslimler arasındaki eşitliğin sağlanması da amaçlanmıştır.

(Cevap E)

9. Eyalet kadılarının beylerbeyine değil de doğrudan merkeze bağlanması amacını, yargının etki altında kalmadan karar almasını sağlamak, yani bağımsız yargıyı gerçekleştirmektir.

(Cevap D)

10. Kanunname, Osmanlı döneminde genel olarak belirli bir konuya dair hukuki maddeleri ortaya koyan padişah hükmünü ifade eder. Osmanlı İmparatorluğu'nda dinsel yasaların yanı sıra, kanunnamelere de yer verilmesinin temel amacı, padişahın yetki ve iktidarını güçlendirmektir.

(Cevap A)

11. Batı hukukunun Osmanlı hukukuna girmesi Tanzimat Fermanı ile başlamış, Tanzimat Dönemi'nde batılı anlamda hukuk kuralları işlemeye başlayarak, batı tarzı nizamiye mahkemeleri kurulmuştur.

(Cevap B)

12. Osmanlı Devleti'nde yasama gücü padişaha ait olup padişah İslam hukukuna, yani şeriate ters düşmediği sürece kanun koyma yetkisine sahipti. Kanunların belirlenmesinde padişahı sınırlayan tek olgu, çıkarıldığı yasaların İslam hukukuna uygun olması şartıydı. Bu doğrultuda padişahlar, bir yasa koyarken, o yasanın dine uygun olup olmadığı konusunda şeyhülislamdan fetva alırlardı.

(Cevap E)

13. Verilen açıklamaya bakılarak A, B, D ve E seçeneklerine varılabilir. Ancak, kadıların siyasi gücü temsil ettiği yargısına ulaşılamaz. Bu ifade yanlış bir bilgi olup Osmanlı Devleti'nde siyasi gücün temsilcisi padişaktır.

(Cevap C)

14. Şer'i hukuk kaynağını şeriatın, yani Kur'an'dan alır ve dine dayanır. Dolayısıyla Osmanlı Devleti'nin örfi hukukun yanı sıra şer'i hukuku da uygulaması dini hukukun uygulandığını gösterir. Diğer taraftan gayrimüslimlere medeni hukuk ile ilgili konularda kendi dini hukuk kurallarının uygulanması, ayrıca siyasi ve toplumsal yaşamda şeyhülislamın fetvasının önemli bir yer tutması da dini hukukun uygulandığını gösterir. Fetva, İslam hukukuyla ilgili bir konunun, bir sorunun dinsel hukuk kurallarına göre çözümünü açıklayan, şeyhülislamca verilen hükümdür.

(Cevap E)

OSMANLI KÜLTÜR VE UYGARLIĞI (EĞİTİM VE ÖĞRETİM)

1. Fatih Dönemi'nde kurulan, İstanbul Üniversitesi'nin temeli olan en üst dereceli medrese Sahn-ı Seman Medresesidir. Sahn-ı Seman Medreselerinde dinî, sosyal ve pozitif ilimler okutulmuştur. Ayrıca önemli bir matematikçi olan Ali Kuşçu bu medresede müderrislik yaparak öğrenciler yetiştirmiştir. Osmanlı'da önemli medreseler olan İznik Medresesi Orhan Bey, Süleymaniye Medresesi Kanuni Dönemi'nde kurulmuştur.

(Cevap B)

2. Osmanlı Devleti'nde devlet adamı yetiştirmek amacıyla devşirmelerden oluşan Enderun Mektebi kurulmuştur. Bu okula çocuklar Acemi Oğlanlar Ocağı'nda temel eğitimi aldıktan sonra yeteneklerine göre seçilerek gönderilmiştir. Sıbyan Mektebi, Osmanlı'da ilkokul düzeyinde okullar iken medreseler üst eğitim kurumları arasında yer almaktadır.

(Cevap A)

3. Sancak, Osmanlı devlet yönetiminde idari bir birimdir. Yani eğitim kurumu değildir. Fakat medrese Osmanlı Devleti'nin en önemli ve yaygın eğitim kurumudur. Yine Enderun Osmanlı'da devlet memuru, idareci, sanatkar ve saray görevlisi yetiştirmek amacıyla kurulan saray okuludur.

(Cevap E)

4. Mekteb-i Sultani (A) şimdiki Galatasaray Lisesi'dir. Sanayi-i Nefise Mektebi (B) şimdiki Güzel Sanatlar Fakültesi'dir. Robert Koleji (D) Osmanlı'da açılan ilk yabancı okuldur. Darülfünun (E) bugünkü İstanbul Üniversitesi'dir. Encümen-i Daniş (C) ise tercüme odaları şeklinde faaliyet yürütmüştür.

(Cevap C)

5. 1859'da sıbyan mekteplerinin üstünde kız öğrencilerin devam ettikleri bir müessese yoktu. 1859 yılında kız rüştiyelerinin açılmasına karar verilmiş, ilk olarak da Sultanahmet'e kız rüştiyesi açılmıştır. Tanzimat Dönemi'nin de 1839–1876 yılları arasını kapsadığı düşünülürse kız rüştiyeleri Tanzimat Dönemi gelişmesidir.

(Cevap B)

6. İlk Osmanlı Medresesi İznik'te açılan Süleyman Paşa Medresesi'dir. İlk Osmanlı medresesinin açılması Orhan Bey Dönemi'nde gerçekleşmiştir. Devlet işlerini görüşmek amacıyla Divan örgütünün kurulması ve ilk düzenli ordu olan yaya-müsellem ordusunun kurulması da Orhan Bey Dönemi'nde meydana gelen gelişmeler arasındadır.

(Cevap D)

7. Muid, müderrisin derslerini tekrarlayıp izah eden müderris yardımcısı anlamına gelmekteydi. Danışmendler içindeki en liyakatlılar arasından seçilen muidler hem müderrisin derslerini tekrarlar hem de öğrenciler arasında disiplini sağlardı. Görev süreleri iki yıl olan muidlik müessesesi II. Meşrutiyet'ten sonra kaldırılmıştır.

(Cevap B)

8. İstanbul'da ilk medrese Fatih Sultan Mehmet Han tarafından kurulan Sahn-ı Seman Medresesi'dir. Bu medresede dinî ve pozitif bilimler okutulmuştur. Diğer bir medrese ise Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde İstanbul'da açılan Süleymaniye Medresesi'dir.

(Cevap C)

9. Hadis eğitimi verilen Darülhadis, Fatih Dönemi'nin en önemli eğitim kurumu olan Sahn-ı Seman Medreseleri, ilköğretim niteliğindeki Sibyan Mektebi ve devlet adamı yetiştiren saray okulu Enderun Osmanlı'nın Klasik Dönemi'ne ait eğitim kurumlarıdır. Fakat Darülfünun 19. yüzyıl eğitim kurumudur. 1869 yılında yayınlanan Maarifi Umumiye Nizamnamesi ile Darülfünun'un kurulması kararlaştırıldı. 1870 yılında hazırlıklar bitirilerek İstanbul'da Darülfünun resmen açıldı. 1900 yılına kadar üç defa açılıp kapatılan Darülfünun, medreselilerin muhalefeti sonucu tam bir faaliyet gösteremedi. 1900 yılında Darülfünunu Şahane adıyla yeniden açılan bu okul 1933 yılına kadar devam etti. İstenen sonuç alınmadığı için bu okul da kapatılarak yerine bugünkü İstanbul Üniversitesi kuruldu.

(Cevap C)

10. Medreselerle ilgili verilen bilgilerden B, C, D ve E'de yer alanlar doğrudur. Fakat medreselerin defterdara bağlı olduğu bilgisi yanlıştır. Çünkü medreseler ilmiye sınıfı içerisinde yer alan kazaskere bağlı bir eğitim kurumudur.

(Cevap A)

11. Heykel, İslam dininde yasaklandığı için teokratik devlet özelliği taşıyan Osmanlı Devleti'nde medreselerde verilen derslerden biri değildir.

(Cevap E)

12. İslam tarihinde medrese orta ve yüksek seviyede eğitim ve öğretim veren müesseselerin ortak adıdır. Medreselerin hocalarına müderris, yardımcılarına müd denirdi. Medrese öğrencileri ise danişmend, suhte veya talebe diye adlandırılırdı.

(Cevap C)

13. Soruda özellikleri verilen eğitim kurumu sultanilerdir. Fransızca ve Türkçe eğitim-öğretim yapan bu mektepler, 1868 yılında Galatasaray Sultanisinin açılışıyla maarif sistemine girmiştir. Fransız modeli bu mekteplerde öğretim süresi hazırlık devresiyle birlikte 9 yıllık bir süreyi kapsamaktadır.

(Cevap D)

14. Osmanlı Devleti'nde açılan ilk sivil yüksek okul Mekteb-i Mülkiye-i Şahane'dir. Mülki idarede görevlendirilecek kaymakam ve müdür gibi memurları yetiştirmek için açılmıştır. Öğretim süresi önce iki yıl olarak belirlenmiş, daha sonra dört yıla çıkarılmıştır. 1915'te de Darülfünununun hukuk fakültesine bağlanmıştır.

(Cevap B)

15. Osmanlı'da devlet gelirlerinin bir bölümünün açık artırma usulüyle belli bir bedel karşılığında kişilere devredilerek toplanması yöntemine iltizam usulü denmiştir. Vergi toplama işini devlet adına üstlenen iltizam sahiplerine de "mültezim" denilmiştir. Dolayısıyla bu kavram, eğitim sistemiyle değil ekonomik sistemle ilgili bir terimdir.

(Cevap E)

16. Sibyan mektepleri, Osmanlı Devleti'nde ilköğretim eğitimi veren örgün eğitim kurumlarıdır. Osmanlılarda bu okulların hocalarına muallim veya şakirt denirdi. Öğrencilerine ise talebe, suhte, tilmiz gibi isimler verildi.

(Cevap A)

OSMANLI KÜLTÜR VE UYGARLIĞI (DİL VE EDEBİYAT)

1. Yusuf Ağâh Efendi (A) III. Selim Dönemi'nde gönderilen ilk daimi elçi olup Londra'da bulunmuştur. Evliya Çelebi (B) bir gezgin olup *Seyahatname* eseri ile bilinir. Mustafa Reşit Paşa (C) Tanzimat Fermanı'nı hazırlayan kişidir ve Londra elçiliği yapmıştır. Damat İbrahim Paşa (D) Lale Devri'nin sadrazamıdır. Sorunun cevabı Yirmi Sekiz Mehmet Çelebi (E) olup Osmanlı'nın ilk geçici elçisidir.

(Cevap E)

2. Osmanlı eğitim ve kültür hayatı kullanılan diller açısından çeşitlilik gösterir. Devletin resmî yazışma dili Türkçe olup bilim dili Arapçadır. Osmanlı medreselerinde eğitim Arapçadır. Bunun sebebi okutulan derslerin çoğunun dinî içerikli olmasıdır. Edebiyat dili ise Farsçadır. Saray çevresinde daha çok Türkçe, Arapça ve Farsçanın karışımı olan Osmanlıca denilen bir dil kullanılmıştır.

(Cevap A)

3. *Marifetname* adlı eser 1757'de Erzurumlu İbrahim Hakkı tarafından yazılmıştır. Ansiklopedi türünde bir eser olan *Marifetname*; bir ön söz, üç büyük bölüm ve bir son sözden oluşur.

(Cevap B)

4. İkbali mahlası ile şiir yazan Osmanlı Padişahı II. Mustafa'dır.
- II. Mahmut → Adli
 - II. Osman → Farisi
 - III. Ahmet → Necib
 - II. Bayezid → Adli mahlası ile şiir yazmıştır.

(Cevap D)

5. Avnî takma adıyla şiirler yazan Osmanlı padişahı Fatih Sultan Mehmet'tir. İki dönem padişahlık yapan Fatih, Avrupa'da Büyük Türk adıyla bilinmektedir ve otuz iki yıl hüküm sürmüştür.

(Cevap C)

6. *Seyahatname* adlı eser XVII. yüzyılda yaşamış olan Evliya Çelebi'ye aittir. 1611-1682 yılları arasında yaşamış olan Evliya Çelebi, Osmanlı sınırlarını yaklaşık kırk yıl gezmiş ve gördüklerini "Seyahatname" adlı eserinde toplamıştır.

(Cevap E)

7. Soru kökünde sözü edilen denizci aynı zamanda bir coğrafya ve matematik bilgini olan Seydi Ali Reis'tir. Seydi Ali Reis, Rodos fethine daha sonra Akdeniz'de cereyan eden bütün deniz savaşlarına Barbaros Hayreddin Paşa'nın yanında katılmıştır. Preveze Deniz Muharebesi'nde Osmanlı donanmasının sol tarafına komuta ederek büyük yararlıklar göstermiştir. Kanuni tarafından, Portekiz donanmasıyla girdiği deniz savaşını kaybeden Murat Reis'in yerine Hint Kaptanlığına atanmıştır.

(Cevap E)

8. Osmanlı Devleti'nde idari ve mali kayıtların tutulduğu yazı türü Siyakat'tir. Noktasız harflerden oluşan siyakat yazısına özellikle tahrir defterlerinde sıklıkla karşılıılır. Okuması oldukça zor olan siyakat, devlete ait bilgileri gizli tutma ihtiyacından doğmuştur.

(Cevap A)

9. İttihat ve Terakki'nin kurucularından İshak Sukuti, Abdullah Cevdet gibi kişilerce İsviçre'de çıkarılan gazete Osmanlı Gazetesi'dir. Aralık 1897'de yayım hayatına başlayan gazete 1904 yılına kadar Türkçe ve Fransızca olarak yayım yapmaya devam etmiştir. Gazete, II. Abdülhamit yönetimine karşı yaptığı ağır eleştirilerle bilinmektedir.

Osmanlı Gazetesi, İttihat Terakki'nin önde gelen yayınlarından Mizan Gazetesi'nin 1897'de kapatılmasından sonra yayımlanmaya başlanmıştır.

(Cevap B)

10. “Üç Tarzı Siyaset” Türkçülük akımının önde gelen temsilcilerinden Türk yazar ve siyasetçi Yusuf Akçura'ya aittir. 1904 yılında yayımladığı makale Türkçülük fikir akımının yapı taşlarından kabul edilmektedir. Yusuf Akçura Osmanlı Devleti'nin son dönemine damga vurduğu gibi Mustafa Kemal Atatürk'ün çalışma arkadaşı olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin kültürel yapısının oluşmasına da katkıda bulunmuştur.

Yusuf Akçura milletvekili ve aynı zamanda Türk Tarih Kurumu'nun kurucu üyelerindedir.

(Cevap E)

11. Osmanlı kadınları Tanzimat Dönemi'nden itibaren yayın hayatının içinde yer almaya başlamıştır. Osmanlı Devleti'nde yayımlanan ilk kadın dergisi 1869 yılında çıkarılan Terakki-i Muhadderat (Kadınların Yükselişi) dergisidir. 1886 yılında sahibi ve yazar kadrosu tamamen kadınlardan oluşan Şükufezer (Çiçek Bahçesi) Dergisi yayımlanmıştır. Hanımlara Mahsus Gazete ise 1895'te yayımlanmaya başlanmış ve diğerlerine göre daha uzun soluklu bir yayın olmuştur. 1908'de yayımlanmaya başlanan Demet Dergisi de Halide Edip Adivar gibi yazarları kadrosunda barındırmıştır.

(Cevap D)

12. Osmanlı Devleti'nde resmi dil Türkçe idi. Ancak XV. yüzyıldan itibaren Türkçe'ye Arapça, Farsça kelimeler yoğun olarak girmeye başlamıştır. Zamanla bu üç dilin karışımından Osmanlıca adıyla yapay bir yazı dili yaratılmıştır. Başlangıçta saray çevresinde kullanılan bu dil XIX. yüzyıla gelindiğinde topluma egemen olmaya başlamıştır. Türkçe'nin sadeleştirilmesi yönünde Abdülmecid ve Abdülaziz dönemlerinde önemli çalışmalar yapılmıştır. 1851 yılında Cevdet Paşa tarafından kurulan Encümen-i Daniş bunların başında gelmektedir.

Encümen-i Daniş, Türkçe sözlük hazırlamak ve herkesin anlayacağı bir dilde Türk tarihini yazmak gibi kararlar alsa da çalışmaları sonunda yalnız Cevdet Paşa'nın on iki ciltlik “Osmanlı Tarihi” eserini hazırlayabilmiştir.

(Cevap A)

13. Osmanlı Devleti'nde yayımlanan ilk mizah dergisi Teodor Kasap tarafından 1870-1873 yılları arasında çıkarılan Diyojen'dir. Dergi önceleri Fransızca ve Rumca çıkarılırken 1870 yılından itibaren Türkçe çıkarılmaya başlanmıştır. Dergide Namık Kemal'in yazılarına da zaman zaman yer verilmiştir.

(Cevap B)

14. Kaside, genellikle din ve devlet büyüklerini övmek amacıyla yazılan divan edebiyatı türüdür. Fuzuli, Kanuni'nin 1534 yılında gerçekleştirdiği Bağdat seferinden sonra padişaha kasideler sunmuştur. Padişah tarafından ödüle layık görülen Fuzuli vaad edilen ödülü alamayınca, “Şikayetname” adlı eserini kaleme almıştır.

(Cevap C)

15. **Tercüman-ı Ahval**, Osmanlı Devleti'ndeki ilk özel gazetedir.

Vekay-i Tıbbiye, Osmanlı Devleti'nde çıkarılan ilk dergidir.

Tercüman-ı Hakikat, Ahmet Mithat Efendi tarafından çıkarılan gazetedir. İnsanlara gazete okuma alışkanlığı kazandırmıştır.

Takvim-i Vekayi, Osmanlı Devleti'nde çıkarılan ilk resmi gazetedir. II. Mahmut Dönemi'nde çıkarılmıştır.

Dolayısıyla soruda sözü edilen süreli yayın Cerfde-i Mehâkim'dir.

(Cevap C)

16. Amerika'nın da içinde yer aldığı bir dünya haritası çizen ve Kitab-ı Bahriye isimli denizcilik kitabını yazan Türk denizcisi, Piri Reis'tir.

(Cevap D)

OSMANLI KÜLTÜR VE UYGARLIĞI (BİLİM VE SANAT)

- Edirne Selimiye Camii (I) Yükselme Dönemi'nde
• III. Ahmet Çeşmesi (II) Lale Devri'nde Batı tarzı mimariyle
• Dolmabahçe Sarayı (III) ise Dağılma Dönemi'nde yapılan eserler arasında yer almaktadır.

(Cevap B)

- Anadolu Hisarı, Yıldırım Bayezid zamanında; Rumeli Hisarı Fatih Sultan Mehmet zamanında İstanbul kuşatmasına hazırlık için yapılmış kalelerdir. Kız Kulesi ise MÖ 5. yüzyılda inşa edilen tarihî bir eserdir.

(Cevap B)

- Sanayi-i Nefise Mektebi, yani Güzel Sanatlar Akademisinin kurucusu olan Osmanlı Devleti'nin ünlü ressam ve arkeoloğu Osman Hamdi Bey'dir. Şeker Ahmet Paşa ise Osmanlı Devleti'nde resim sergisi açan ilk sanatçısıdır.

(Cevap A)

- Fatih Sultan Mehmet tarafından Topkapı Sarayı'nın birinci avlusunda yaptırılan köşk Çinili Köşk'tür. 1472'de yaptırılan saray, Sırça Köşk adıyla bilinmektedir. Günümüzde İstanbul Arkeoloji Müzesinin bünyesindedir. Müzede Selçuklu ve Osmanlı'dan kalma çini ve seramikler sergilenmektedir.

(Cevap A)

- Kâtip Çelebi daha çok tarih, coğrafya, felsefe alanında çalışmalar yapmış, *Cihannüma*, *Mizanü'l Hak* gibi eserlerin yazarıdır.

İtri, musiki alanında katkılarda bulunmuş; Levni ise ünlü bir minyatürcüdür.

Ahmet Cevdet Paşa, *Tarih-i Cevdet* adlı tarih kitabı ile bilinir.

Sorunun doğru cevabı Naima olup Osmanlı'nın ilk resmî tarihçisi olma özelliğine sahiptir.

(Cevap D)

- Osmanlı, Fatih Dönemi'nde açılan Sahn-ı Seman ve Kanuni döneminde açılan Süleymaniye Medreseleri ile dünyanın önemli bilim ve kültür merkezlerinden biri hâline gelmiştir. Ali Kuşçu Fatih Dönemi'nde olup Osmanlı'da matematiğin kurucusu olarak bilinir. Piri Reis Kanuni Dönemi'nde olup coğrafya alanında hizmet vermiştir. Molla Fenari mantıkta, Kadızade Rumi matematik alanında tanınmıştır. Takiyüddin Mehmet ise astronomi ile uğraşmış İstanbul'da rasathane kurmuştur. 1578'de kurulan rasathane 1580'de kapanmıştır.

(Cevap C)

- Soruda verilenlerden Âşık Paşazade tarihçidir. Takiyüddin Mehmet astronomi ile uğraşmıştır. Davud-i Kayseri Osmanlı'nın ilk müderrisi olup İznik Medresesinde görev yapmıştır. Ebussuud Efendi İslami bilimler konusunda ünlüdür. Sabuncuoğlu Şerafettin ise Osmanlı'da ünlü bir tıp bilginidir.

(Cevap E)

- Anadolu Hisarı, İstanbul'u almak isteyen Osmanlı padişahlarından Yıldırım Bayezid tarafından yapılmıştır. Fatih Sultan Mehmet ise Anadolu Hisarı'nın karşısına Rumeli Hisarı'nı yaptırmıştır.

(Cevap C)

9. A, B, D ve E seçeneklerinde verilen sanatçılar ve faaliyet gösterdikleri alanlar doğrudur. C'de verilen Şeyh Hamdullah, hat sanatında ünlü bir isimdir.

(Cevap C)

10. Osmanlı Kuruluş Dönemi 1299 ile 1453 yılları arasındaki dönemi kapsar. Bursa Ulu Camii ve İznik Medresesi Osmanlı'nın ilk mimari eserlerindedir.

Anadolu Hisarı ve Rumeli Hisarı İstanbul kuşatmalarında Bizans'a Avrupa'dan gelecek yardımı önlemek için yapılmış olup İstanbul'un fethinden öncedir.

Sahn-ı Seman Medresesi Fatih Camii Külliyesi içerisinde yer alan bir medrese olup İstanbul'un fethinden sonra inşa edilmiştir.

(Cevap B)

11. Akşemseddin, Louis Pasteur'ün yaklaşık 400 yıl sonra deneyle keşfettiği mikrobu, Maddetü'l-Hayat adlı eserinde şöyle dile getirmiştir: "Hastalıkların insanlarda teker teker ortaya çıktığını sanmak hatadır. Hastalık, insandan insana bulaşmak suretiyle geçer. Bu bulaşma gözle görülemeyecek kadar küçük, fakat canlı tohumlar vasıtasıyla olur."

(Cevap A)

12. Sanayi-i Nefise Mektebi'ni açan Osman Hamdi Bey'dir. Osman Hamdi Bey Osmanlıda müzeciliğin kurucusu olup Silah Satıcıları, Kaplumbağa Terbiyecisi gibi eserleri ile ünlüdür. Şeker Ahmet Paşa Osmanlı'da ilk resim sergisini açan kişidir. Hafız Osman ve Şeyh Hamdullah hat sanatıyla uğraşmışlardır. De-de Efendi önemli bir bestekârdır.

(Cevap C)

13. Türk-İslam devletlerinde İslamiyet'in kabulüyle beraber sanatsal faaliyetlerde de İslam etkisi ortaya çıkmıştır. Bu anlamda gelişme gösteren hat, oymacılık, kakmacılık, çinçilik gibi sanatlar mimari yapıların süslenmesinde oldukça fazla kullanılmıştır.

(Cevap E)

14. Osmanlı Devleti'nde mimari yapıların süslenmesinde çini (I) ve hat (II) sanatlarından yararlanılmıştır. Ancak minyatür önemli bir sanat dalı iken mimari yapılarda uygulanmamıştır.

(Cevap D)

15. Osmanlı Dönemi'nde minyatürleri yapan sanatçılara genel olarak nakkaş adı verilmiştir. Nakkaşlar da kendi içinde tezhip yapan nakkaşlar (müzehhibler), portre yapan nakkaşlar (şebihnüvisler), suret yapan nakkaşlar (musavvirler) gibi türlere ayrılmıştır.

(Cevap C)

16. Osmanlı'nın ilk rasathanesi olan İstanbul Rasathanesi Takiyüddin Efendi tarafından 1578'de III. Murat Dönemi'nde açılmıştır. Fakat aynı rasathane şeyhülislamın verdiği fetva üzerinde 1580'de yine III. Murat Dönemi'nde yıkılmıştır.

(Cevap B)

OSMANLI KÜLTÜR VE UYGARLIĞI (BİLİM VE SANAT)

1. Gravür; ahşap, taş ya da metal üzerine yapılan kazıma işlemidir. Avrupa'da XV. yüzyılda ortaya çıkan bu resim sanatı Osmanlı Devletinde XIX. yüzyıla kadar pek kullanılmamıştır.

(Cevap A)

2. "Şair Evlenmesi" isimli eser Tanzimat Dönemi edebiyatçılarından Şinasi'ye aittir. Tiyatro XIX. yüzyılda Osmanlı eğlence türleri arasına girmiştir. Abdülmecit ve II. Abdülhamit Dönemi'nde Dolmabahçe ve Yıldız saraylarında tiyatro oyunları sahnelenmiştir. Bu şekilde tiyatronun etkisi yayılmaya başlamıştır.

(Cevap E)

3. **Hat:** Kuran ayetlerini ve hadisleri ahenkli bir yazı stiliyle yazma işidir. Şeyh Hamdullah, Hafız Osman, Mustafa Rakım Efendi Osmanlı Devleti'nde yetişmiş ünlü hattatlardır.

Çini: Eşyaların veya mimari eserlerin üzerine yapılan bir süsleme sanatıdır.

Ebru: Su üzerine boyaların serpilmesiyle yapılan kâğıt süsleme sanatıdır. Hatip Mehmet Efendi, Hezarfen İbrahim Ethem Efendi, Osmanlı Devleti'nde yetişmiş ünlü ebru sanatçılarıdır.

Minyatür: El yazma eserleri, perspektif ve derinliği olmayan resimlerle süsleme sanatıdır. Matrakçı Nasuh, Levni, Nigâri Osmanlı Devleti'nin yetiştirdiği ünlü minyatür ustalarıdır.

Fotoğraf sanatı ise Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde görülen, ancak gelişme gösterememiş bir sanat dalıdır.

(Cevap D)

4. Soruda verilen isimler tarih alanında çalışmalar yapmıştır.

Naima: *Naima Tarihi* adlı eseri ile ünlü olup ilk Osmanlı vakanüvisidir.

Peçevi: Yazmış olduğu *Tarih-i Peçevi* adlı eseri vardır.

Âşık Paşazade ise Osmanlı Kuruluş Dönemi'ni anlattığı *Tevârih-i Ali Osman* adlı eserini ömrünün sonlarında tamamlamıştır.

(Cevap C)

5. Osmanlı Devleti'nde özellikle de Lale Devri'nden sonra İstanbul, İznik, Kütahya gibi şehirlerde çini imalathaneleri kurulmuştur.

(Cevap C)

6. Konya Karatay Medresesi, Erzurum Çifte Minareli Medrese ve Sivas Gök Medrese Anadolu Selçuklu dönemine aittir. Selçuk İsa Bey Camisi Aydınoğulları döneminde inşa edilmiştir. Edirne Osmanlı döneminde I. Murat tarafından fethedilmiştir. Dolayısıyla burada bulunan üç şerefeli cami, Osmanlı dönemine aittir.

(Cevap B)

7. **Küllüye**, genellikle bir caminin etrafına yapılmış şifahane, sebil, kütüphane, medrese, hamam, cami, türbe gibi farklı işlevdeki yapıları bir arada barındıran yapılar topluluğudur.

(Cevap A)

8. Batı tiyatrosu örnekleri Türkiye'ye Abdülmecid döneminde girmiştir. Batılılaşmanın etkisiyle yabancı tiyatrolar desteklenmiş, sarayda tiyatro ve opera sahnelenmiştir. Sadrazam Ali Paşa'nın izni ile Güllü Agop Osmanlı tiyatrosunu kurmuştur.

Türkçe oyun sergileme konusunda öncülüğü Ermeniler yapmıştır. İlk Türkçe yazılan tiyatro eseri ise Şinasi'nin *Şair Evlenmesi*'dir.

(Cevap C)

9. **Levni**, XVIII. yüzyılda Edirne'de doğmuş Lale Devri'nin tanınmış **minyatür** sanatçısıdır. III. Mustafa zamanında sarayın **başnakkaşlığına** getirilen Levni bu görevini III. Ahmet zamanında da sürdürmüştür. **Minyatür sanatına derinlik ve perspektifi ilk kez getiren** Levni, eserlerinde çoğunlukla eğlence sahnelerini kullanmıştır. Levni'nin "*Surname*" minyatürleri meşhurdur.

(Cevap A)

10. Şeker Ahmet Paşa ve Osman Hamdi Bey XIX. yüzyılda Batılı ülkelerde resim alanında eğitim görmüş ünlü Osmanlı ressamlarıdır.

(Cevap E)

11. Osmanlı Devleti'nde en çok gelişen sanat alanı mimari, hat ve çinçiliklerdir.

(Cevap A)

12. Osmanlı Devleti bir İslam devleti olduğu ve teokratik esaslarla yönetildiği için, resim ve heykeltıraşlık sanatları gelişme göstermemiştir. Resim sanatı, batılılaşma çalışmaları ile birlikte, ancak XIX. yüzyıldan itibaren gelişme göstermeye başlamıştır.

(Cevap C)

13. Verilen açıklamaya bakılarak A, C, D ve E seçeneklerine ulaşılabilir. Ancak açıklama içerisinde buluşlarla ilgili bir bilgiye yer verilmemiş olup önemli buluşlar yapıldığı yargısına varılamaz.

(Cevap B)

14. Osmanlı Devleti ile ilgili olarak B, C, D ve E seçeneklerinde verilen eşleştirmeler doğrudur. Fakat savaşların kaybedilmeye başlanmasıyla hums'u şer'i gelirleri (ganimetlerin 1/5'i) artmamış, tam tersi azalmıştır.

(Cevap A)

15. Osmanlı sanat anlayışı ile ilgili verilen bilgiye bakılarak I., II. ve IV. öncüllere ulaşılabilir. Ancak III. öncülde yer alan geleneklere her zaman bağlı kalındığı yargısına varılamaz. Çünkü, açıklamada geleneksel sanat anlayışının sürdürüldüğü değil, sanat anlayışında yaşanan değişim ve sanat üzerindeki batı etkisi vurgulanmaktadır.

(Cevap D)

OSMANLI DEVLETİ DURAKLAMA VE GERİLEME DÖNEMİ

1. Karlofça Antlaşması'ndan sonra Sultan II. Mustafa Edirne'ye çekilmiştir. Bu dönemde İstanbul'da bulunan Şeyhülislam Feyzullah Efendi'nin görevini kötüye kullanması sonucu askerler ve ulema ayaklanmıştır. Edirne Olayı denilen bu olaydan sonra 1695'ten beri tahtta oturan II. Mustafa indirilmiş, yerine 1730'a kadar tahtta oturacak olan III. Ahmet geçirilmiştir.

(Cevap C)

2. Osmanlı Devleti'nde Batı tarzı yenilikler 1718 Pasarofça Antlaşması'nın imzalandığı Lale Devri'yle başlar. Köklü ıslahatların başlangıcı da III. Selim dönemidir.

(Cevap E)

3. 1699 Karlofça Antlaşması ile ilk kez büyük topraklar kaybeden Osmanlı Devleti, bu başarısızlığın sebebini, teknik ve askerî alanda Avrupa'nın gerisinde kalmakta görmüştür. Bu sebeple ilk kez Lale Devri'nde (1718-1730) geçici elçiler göndermek suretiyle Avrupa'yı yakın takibe almıştır. Elçilerin raporları doğrultusunda ilk kez I. Mahmut (1730-1754) döneminde askerî alanda Avrupa'yı örnek alan ıslahatlar yapılmıştır. Fransız asıllı Comte de Bonneval (Humbaracı Ahmet Paşa) aracılığıyla Humbaracı Ocağı'nın kurulması bunun ilk örneklerindedir.

(Cevap A)

4. (A) ıslahatların kişilerle sınırlı kaldığı dönem XVII. yüzyıldır.
(B) XVIII. yüzyılda fetihler durmuş ve toprak kayıpları hızlanmıştır. Ancak fetihlerin sürdüğü dönem Duraklama Dönemi'dir.
(C) XVIII. yüzyıl ıslahatları askerî ve teknik alanda yoğunlaşırken XIX. yüzyılda ıslahatlar yönetim-hukuk – eğitim alanında yoğunlaşmıştır.
(D) XVIII. yüzyılın en önemli özelliği batının üstünlüğünün kabul edilmesidir.
(E) ıslahatların yüzeysel olduğu ve şiddet ve baskı yoluyla bir şeylerin yapıldığı dönem XVII. yüzyıldır.

(Cevap D)

5. – III. Selim zamanında Yeniçeri Ocağı'na alternatif olarak Avrupalı tarzda Nizam-ı Cedid Ordusu kurulmuştur.
– Yapılacak ıslahatlarda devlet adamlarının görüşlerini almak amacıyla Meşveret meclisleri kurulmuştur.
– Avrupa'ya sürekli elçiler gönderilmiştir.
– Ekonomiyi canlı tutmak ve yerli üreticiyi korumak için yerli malı kullanımı teşvik edilmiştir.

Ancak matbaanın Osmanlı ülkesine ilk girişi, III. Selim dönemi değil, Lale Devri'dir.

(Cevap E)

6. Osmanlı Devleti, XIV. yüzyılda kurulmuş ve yaklaşık üç yüzyıl içinde dünyanın en güçlü imparatorluklarından biri olmuştur. Her ne kadar XVII. yüzyılda duraklama dönemi yaşasa da yine de çağının en güçlü devletlerinden biri olduğu için kendini Avrupa'dan üstün görmüştür. Bu sebepten ki Avrupa ülkelerinde elçilik açmayı da düşünmemiştir. Ancak 1699 Karlofça Antlaşması'nda ilk kez büyük topraklar kaybetmesi, Osmanlı Devleti'nde Avrupa'yı yakından izleme isteğini doğurmuştur. Bu amaçla ilk kez Lale Devri'nde (1718–1730) Londra, Paris gibi Avrupa başkentlerine sürekli olmayan elçiler yollanmıştır.

(Cevap C)

7. III. Murat'ın oğlu III. Mehmet Manisa'da sancakbeyi olarak görev yapmıştır. III. Mehmet de oğlunu sancağa göndermek istemiş ancak gerek celali ve kapı kulu isyanları, gerek Avusturya ile olan uzun savaşlar, gerekse şehzadelerin yaşının küçük olması buna izin vermemiştir. Bu sebeple III. Mehmet, sancakta yetişmiş son şehzade olarak 1595 yılında Osmanlı tahtına oturmuştur.

(Cevap B)

8. XVII. yüzyılda askerî ve mali alanda ıslahatlar yapılmıştır. Çünkü bozulmalar ve aksamalar kendini bu alanda göstermiştir. XVII. yüzyıl ıslahatları içerisinde eğitim alanında ıslahat yoktur. Askerî ıslahatlar içerisinde; Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmak istenmesi, yeniçeri ve sipahi zorbalarının ortadan kaldırılması yer alır. Mali ıslahatlar içerisinde ise denk bütçenin hazırlanması, saray masraflarının sınırlandırılması, devlet adamlarından gelir vergisi alınması gibi uygulamalar vardır.

(Cevap D)

9. Rusya'da Çarlık yönetiminin yıkılması Osmanlı'yı olumsuz etkilememiştir. Aksine Osmanlı'nın savaştığı devlet sayısını azaltmıştır. Fransız İhtilali ile ortaya çıkan milliyetçilik akımı Osmanlı İmparatorluğu'nu olumsuz etkilemiştir. Milliyetçi isyanlarla imparatorlukta çözümler hızlanmıştır. XIX. yüzyılda Yunanistan, Sırbistan, Karadağ, Romanya bağımsız olarak imparatorluktan ayrılmıştır. Sanayi Devrimi de Osmanlı'yı olumsuz etkileyen bir diğer gelişmedir. Sanayi Devrimi ile sömürgecilik yarışı ortaya çıkmış, Osmanlı İmparatorluğu Sanayi Devrimi'ni gerçekleştiremediği için sanayileşen devletlerin hedefi olmuştur. Cezayir, Tunus, Mısır ve Trablusgarp XIX. yüzyılda Osmanlı'nın Sanayi Devrimi'ne kurban verdiği topraklar olmuştur.

(Cevap D)

10. A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan ifadeler XVII. yüzyıl ıslahat hareketlerinin özellikleri arasında yer almaktadır. Fakat XVII. yüzyıl ıslahat hareketleri için Avrupa örnek alındı denilemez. Çünkü bu dönem ıslahatlarının amacı Yükselme Dönemi şartlarına ulaşmaktır. Ayrıca bu dönemde Osmanlı hâlâ kendisini Avrupalı devletlerden üstün görmektedir.

Avrupa'nın örnek alınması XVIII. yüzyıl ıslahatları için geçerlidir.

(Cevap E)

11. Halkın ödeme gücünün azalması, savaşların uzun sürmesi, halkın devlete olan bağlılığının azalması ve yüksek oranda vergi alınması Celali İsyanlarının nedenleri arasındadır. İltizam sisteminin kaldırılması Celali İsyanlarının nedeni değildir. Aksine iltizam sisteminin yaygınlaşması tımar sistemini bozmuş ve isyanlara neden olmuştur.

(Cevap A)

12. İlk Türk matbaası III. Ahmet Dönemi'nde açılmıştır. Hendesehane I. Mahmut, Mühendishane-i Bahr-i Hümayun III. Mustafa, ilk posta teşkilatı II. Mahmut Dönemi gelişmeleridir. Nizam-ı Cedit Ordusu ise III. Selim Dönemi'nde kurulmuştur.

(Cevap D)

13. I. Ahmed döneminde 1606 yılında Osmanlı İmparatorluğu ile Avusturya Arşidüklüğü arasında imzalanan Zıtvectorok Anlaşması'yla, Kanuni devrinden beri süregelen siyasi üstünlük kaybedilmiştir. Mohaç Savaşı sonrası yapılan 1533 İstanbul Anlaşması'na göre, Avrupa'nın en güçlü kralı olan Avusturya arşidükü protokol bakımından Osmanlı sadrazamına denk sayılmıştır. Zıtvectorok Antlaşması ile birlikte Osmanlı padişahı ile Avusturya arşidükü eşit sayılmıştır. İki hükümdar arasında eşitlik prensibinin kabul edilmesiyle, Avrupa devletleri karşısındaki mutlak Türk üstünlüğü ilk kez ortadan kalkmıştır.

(Cevap B)

14. Rusya, sıcak denizlere inmek ve Panslavizmi hayata geçirmek için XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'ne baskı uygulamıştır.

Fransa, İngiliz sömürgelerine giden yolu kesmek amacıyla 1798'de Mısır'ı işgal etmiştir. Böylece Fransa da XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'ne baskı uygulamıştır.

İtalya, 1870'te siyasi birliğini sağladığı için XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'ne bir baskısı söz konusu olmamıştır.

(Cevap D)

15. B, C, D ve E seçeneklerinde yer alan gelişmeler, Osmanlı ekonomisini dışa bağımlı hale getiren gelişmelerdir. Ayanların nüfuzunun artması, II. Mahmut ile imzaladıkları 1808 Sened-i İttifak'ın sonucudur. Bu gelişmenin ekonominin dışa bağımlı hale gelmesinde etkisi yoktur.

(Cevap A)

16. Ekonomik durumun bozulması ve merkezî yönetimin zayıflamasına paralel olarak tımarlı sipahi sayısı azalmıştır. Yeniçerilerin yönetim üzerindeki etkinliğini artırması, tarımsal üretimin azalması ve tımar gelirlerinin düşmesi XVII. yüzyılda tımarlı sipahi sayısını azaltmıştır.

(Cevap C)

OSMANLI DEVLETİ DURAKLAMA VE GERİLEME DÖNEMİ

1. Avrupalı devletler XVII. yüzyıl sonlarında Kutsal İttifak adı altında birleşip Osmanlı'ya saldırmıştır. Bu savaşlar 1683–1699 yılları arasında devam etmiştir. Bu savaşlar sırasında Osmanlı padişahı olanlar; IV. Mehmet, II. Süleyman ve II. Mustafa'dır.

- Osmanlı Kutsal İttifak Savaşları: 1683–1699
- IV. Mehmet: 1648–1687
- II. Süleyman: 1687–1691
- II. Mustafa: 1695–1703

(Cevap E)

2. A, C, D ve E seçeneklerinde yer alan gelişmeler devletin giderlerini artırmıştır. Ancak giderlerin artmasında halktan alınan vergilerin artırılması etkili değildir. Aksine giderleri karşılayabilmek amacıyla vergiler artırılmıştır.

(Cevap B)

3. Celali İsyanları, Anadolu'da meydana gelmiştir. Bu isyanlar devleti uğraştırdığı gibi başka sonuçlara da yol açmıştır. Bunlar arasında vergilerin düzenli toplanamaması ve tarımsal üretimin azalması vardır. Çünkü ülkede asayiş bozulmuş ve halk toprağını terk etmiştir. Yeniçerilerin devlet yönetiminde etkin hale gelmeleri Celali İsyanlarının değil, İstanbul İsyanlarının sonucudur. Ayrıca Duraklama Dönemi'nde azınlık haklarının genişletilmesi yoluna da gidilmemiştir.

(Cevap B)

4. XVII. yüzyıl, Osmanlı'nın Duraklama Dönemi'dir. Bu dönemde çıkan isyanlar neticesinde devlet otoritesi bozulmuştur. Bu bozulan otoriteyi yeniden tesis etmek için birtakım ıslahatlar ve düzenlemeler yapılmıştır. Bunlar yapılırken Avrupa örnek alınmamıştır. Ayrıca XVII. yüzyıl ıslahatları içerisinde; Batı'nın örnek alınması, Batı tarzında okullar açılması, yeni eğitim kurumlarının açılması ve padişah yetkilerinin kısıtlanması yoktur. Amaç, bozulan devlet otoritesinin sağlanmasıdır.

(Cevap B)

5. A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan kişiler Duraklama Dönemi'nde görev yapmışlardır. Dolayısıyla bu kişiler Avrupa tarzı herhangi bir ıslahat yapmamıştır. Çünkü Duraklama Dönemi'nde Osmanlı hâlâ kendisini Avrupa'dan üstün gördüğü için Avrupa'yı örnek alarak ıslahat yapmamıştır. Humbaracı Ahmet Paşa ise Gerileme Dönemi'nde I. Mahmut ile beraber çalışmıştır. Osmanlı ordusunu Batı tarzında bölük, tabur ve alay şeklinde yeniden düzenlemiştir.

(Cevap E)

6. 1683 yılındaki II. Viyana Kuşatması başarısız olmuş ve bunun sonucunda Avrupalı devletlerden; Rusya, Venedik, Malta, Avusturya ve Lehistan Kutsal İttifak adı altında birleşip Osmanlıya savaş açmıştır. 1683 ile 1699 arasında yapılan bu savaşlar sırasında Osmanlı tahtında I. Mustafa bulunmamıştır. I. Mustafa 1617–1678 ve 1622–1623 tarihleri arasında iki defa tahta geçmiş bir padişahtır.

(Cevap C)

7. Bütçe açıklarının kapatılması için saray harcamalarını kısan devlet adamı Tarhuncu Ahmet Paşa'dır. Tarhuncu; saray harcamalarının fazla olduğunu, gereksiz ve pahalı hediyeleşmenin bütçede açıklar meydana getirdiğini görmüş ve bu harcamaları kısarak önlem almıştır. Fakat bu uygulama saray kadınlarının ve ağalarının tepkisine sebep olmuştur. Sonuçta bu çevrelerin Tarhuncu hakkındaki iftiralari ile Tarhuncu görevinden alınarak idam edilmiştir.

(Cevap C)

8. 1596 yılında meydana gelen Haçova Meydan Savaşı Avusturya ile Osmanlı Devleti arasında yapılmıştır. Kesin Osmanlı galibiyeti ile sonuçlanan savaş, Osmanlı Devleti'nin Avrupa topraklarındaki son büyük zaferi olmuştur.

(Cevap D)

9. IV. Mehmet'in annesi Valide Turhan Sultan, Köprülü Mehmet Paşa'ya sadrazamlık teklif etmiştir. Ancak Köprülü Mehmet Paşa uygun bir çalışma ortamı oluşturmak amacıyla bazı şartlar ileri sürerek bu görevi kabul etmiştir. Böylece şartlar ileri sürerek sadrazam olan ilk sadrazam Köprülü Mehmet Paşa olmuştur.

Köprülü Mehmet Paşa'nın şartları;

- Saray devlet işlerine karışmayacak,
- Saraya sunacağı her teklif kabul edilecek,
- İsteddiği kişileri devlet memurluklarına tayin edebilecek ve görevden alabilecek,
- Kendisi hakkında bir şikâyet olursa önce savunması alınacak ve sonra karar verilecek.

(Cevap D)

10. Osmanlı Devleti'ne matbaanın geç gelmesinin sebeplerinden biri de hattatların işsiz kalmasından endişe duyulmasıdır. 18. yüzyıla gelindiğinde Batı tarzı gelişmelere daha çok ihtiyaç duyulmuş ve Lale Devri'nde ilk Türk matbaası açılmıştır. Hattatların işsiz kalmasını önlemek için de matbaada dinî kitapların basılması yasaklanmıştır. Sonuçta dinî kitaplar hattatlar tarafından, diğer alanlardaki kitaplar ise matbaada basılmıştır. Böylece Osmanlı içinde büyük bir nüfusa sahip hattatların işsiz kalması önlenmiştir. İşsizlik kavramı ekonomik ve sosyal boyutları olan bir kavramdır.

(Cevap D)

11. III. Osman, 1754–1757 yılları arasında tahta oturmuş ve ıslahat faaliyetlerinde bulunmamıştır. Esham sistemi, Deniz Mühendishanesi ve Sürat Topçu Ocağı gibi ıslahatlar III. Mustafa Dönemi'ne aittir. Nizam-ı Cedit, İrad-ı Cedit ve Devlet Matbaası gibi ıslahatlar ise III. Selim Dönemi'nde yapılmıştır.

(Cevap E)

12. Lale Devri'ni sona erdiren gelişme Patrona Halil İsyanı'dır. Osmanlı Devleti'nde Lale Devri ıslahatları önemli bir yer tutarken lüks ve israfın, zevk ve eğlencenin yaygınlık kazanması tepkiyle karşılanmıştır. Bu duruma, Damat İbrahim Paşa'nın takip ettiği politikalar ve yakınlarını yüksek mevkilere yerleştirmesi, ayrıca İran Savaşları'ndaki başarısızlıklar da eklenince Patrona Halil ve arkadaşları fakir halkı da kışkırtarak isyan etmişlerdir. İran üzerine yeni bir sefer hazırlığı yapan ve Üsküdar'da bulunan Padişah III. Ahmet, isyan üzerine saraya dönmüştür. İsyanlılar başta sadrazam olmak üzere pek çok devlet adamının idamını istemişlerdir. Başlangıçta kabul edilmeyen bu istekler daha sonra yerine getirilmiştir.

(Cevap C)

13. Pasarofça Antlaşması, 1718 yılında imzalanmıştır. Bu antlaşmanın imzalandığı tarihten 1730'daki Patrona Halil İsyanı'na kadar olan döneme Lale Devri denir. Lale Devri, Osmanlı tarihi açısından önemli bir dönemdir. Çünkü bu dönem Osmanlı'nın yüzünü Avrupa'ya döndüğü dönemdir. Yani Osmanlı Devleti Avrupa'dan geri kaldığını bu dönemde anlamış ve bu doğrultuda ıslahatlara başlamıştır.

(Cevap B)

14. III. Selim, III. Mustafa, I. Abdülhamit ve II. Mahmut gibi padişahlar Osmanlı'nın Avrupa'yı ilk defa örnek almasından sonra tahta geçen kişilerdir. Osmanlı Devleti, Batı'yı örnek alarak ıslahat yapmaya ilk defa Lale Devri'nde başlamıştır. Lale Devri'nde ise Osmanlı padişahı, III. Ahmet'tir.

(Cevap A)

15. Şair ve hattat olduğu bilinen Lale devri padişahı III. Ahmed, şiirlerinde Necib mahlasını kullanmıştır. Ayrıca III. Ahmet, başta Nedim olmak üzere İzzet Ali, Seyyid Vehbi, Neyli Ahmed, Vak'anüvis Raşid Mehmed, Küçük Çelebizade İsmail Asım gibi devrin birçok şairini de himaye etmiştir.

(Cevap B)

16. Osmanlı Devleti XVII. yüzyılda her ne kadar yeni fetihlerle topraklarını genişletemese de, var olan imparatorluk konumunu korumuştur. Bu dönemde henüz büyük toprak kayıpları yaşanmamış ve Osmanlı hala Avrupa'nın en güçlü devletidir. Bu nedenle kendisini Avrupa'dan üstün görmüş ve Batı tarzı ıslahatları düşünmemiştir. Ancak paragraftan da anlaşılacağı gibi fetihlerin durması, ganimetlerin azalmasına ve dolayısıyla maliyenin bozulmasına sebep olmuştur.

(Cevap A)

OSMANLI DEVLETİ DURAKLAMA VE GERİLEME DÖNEMİ

1. Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla Akdeniz ve Kızıldeniz birleştirilmiş, dolayısıyla Akdeniz ticareti canlanmış ve Atlas Okyanusu ile Akdeniz'i birbirine bağlayan Cebelitarık Boğazı'nın stratejik önemi artmıştır.

(Cevap A)

2. Osmanlı'da hazine XVI. yüzyılın sonlarından itibaren açık vermeye başlamıştır. Ancak bu bütçe açığı XVII. yüzyılda, yani Duraklama Dönemi'nde ciddi bir sorun haline gelmiştir. Bu yüzyılda Tarhuncu Ahmet Paşa mali alanda ıslahatlar yaparak gelir-gider dengesini sağlamaya çalışmıştır. Ahmet Paşa bütçe açığının saray masraflarının çokluğundan ve lüzumsuz hediye ve bahşişlerden kaynaklandığını görmüş ve bunları azaltma yoluna gitmiştir.

(Cevap C)

3. Ahmet Cevdet Paşa, 1868–1878 yılları arasında İslam Medeni Hukuku olan Mecelle'yi hazırlamıştır. XIX. yy. ilim adamıdır.

Hoca Saadettin Efendi, 1536–1599 yılları arasında yaşamış ve Şeyhülislam olarak ölmüştür. XVI. yüzyıl âlimlerindedir.

Kâtip Çelebi, XVII. yüzyılda hazırladığı raporlarla devlet adamlarına ıslahat yollarını göstermiştir.

Koçi Bey ise kendi adıyla anılan risalesinde IV. Murat ve Sultan İbrahim'e devletin duraklamasının nedenleri ve çareleri ile ilgili olarak bilgiler vermiştir. Yani Kâtip Çelebi ve Koçi Bey XVII. yüzyılda duraklamaya çareler aramıştır.

(Cevap C)

4. XVII. yüzyılda büyük bir güç hâline gelen Rusya, Çar I. Petro Dönemi'nde (1682–1725) oluşturulan ve sonraki hükümdarların da sıkı sıkıya takip ettikleri bir siyasi harita ortaya koymuştur. Bu siyasi haritanın en öncelikli amacı, Kırım üzerinden Karadeniz'e, oradan Boğazlara ve nihayetinde de sıcak denizlere inmekti. Tahmin edileceği üzere bu yol haritasının en önemli durakları da Kırım ve Boğazlardır.

Rusya'nın bu geleneksel siyasi emelleri, Osmanlı Devleti ile sürekli bir savaş durumunu zorunlu kılmıştır. Çariçe II. Katerina Dönemi'nde (1762–1796) bu siyasi amaçlara, Bizans'ın canlandırılması ve Osmanlı topraklarının paylaşılmasını hedefleyen Grek ve Dakya isimli siyasi projeler de eklenmiştir.

(Cevap E)

5. Osmanlı'da Duraklama Dönemi'nin yaşanmasında iç ve dış faktörler etkilidir. Beşik ulemalığı, rüşvet ve iltimasın yaygınlaşması, tımar sisteminin bozulması, Yeniçeri Ocağı'na gelişigüzel asker alınması, merkezî otoritenin zayıflaması iç faktörlerdendir.

17. yüzyıl ıslahatlarında henüz Batı örnek alınmamıştır. Dönemin başlarında fetih politikasının devam etmesi de, duraklamanın nedenlerinden birisi değildir.

(Cevap B)

6. Yeniçeri ve Celali isyanları merkezî otoritenin bozulduğu bir dönemde ortaya çıkmıştır. Bu isyanlardan dolayı vergiler toplanamaz hale geldiği için gelir kaybı olmuştur. İran ve Avusturya ile yapılan savaşlar da sorunlar yaşanmasına sebep olmuştur.

II. ve IV. öncülde verilenler ise 17. yüzyılda değil, 19. yüzyılda ortaya çıkan gelişmelerdir.

(Cevap D)

7. Duraklama Döneminde idare, maliye, ordu ve toplumsal gibi alanlarda ıslahatlar yapılmıştır. Fakat hukuk alanında, dağılma döneminde ıslahat yapılmıştır.

(Cevap E)

8. Kapitülasyonlar I. Mahmut Dönemi'nde (1730–1754) sürekli hale gelmeye başlamıştır. Bu gelişme duraklamanın değil, gerilemenin nedenleri arasındadır.

(Cevap D)

9. Osmanlı Devleti, XVIII. yüzyıl ıslahatlarında daha çok Fransa'yı örnek almıştır. Avrupa'daki gelişmeleri takip etmesi amacıyla ilk geçici elçi Paris'e gönderilmiştir. I. Mahmut Dönemi'nde Fransız asıllı Humberacı Ahmet Paşa, askerî ıslahatlarda etkili olmuştur. Fransa'dan çok sayıda askerî uzman getirtilmiş ve ıslahatlar yapılmıştır.

(Cevap B)

10. Osmanlı Devleti'nde bütün ithaline ilk kez Sultan I. Ahmed Dönemi'nde izin verilmiştir. 1603–1617 yılları arasında hüküm süren I. Ahmed sancağa çıkmadan tahta çıkan ilk Osmanlı padişahıdır. Osmanlı Devleti'ne Ekber ve Erşed sistemini getiren I. Ahmed, İstanbul'daki ünlü Sultan Ahmed Camii'ni de yaptıran hükümdardır.

(Cevap C)

11. Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminden itibaren şehzadeler sancaklara vali olarak gönderiliyordu. Böylece şehzadeler halkı, devletin işleyişini ve orduyu tanıyarak yetişiyordu. Bu durum onlara padişah olduklarında avantaj sağlıyor ve devlet tecrübeli bir yönetimle idare edilmiş oluyordu. Bu durum devletin gücünü ve prestijini de artırıyordu. Ekber ve Erşed sistemi ile birlikte sancağa çıkma usulü de ortadan kalkmış ve şehzadeler tecrübe kazanmadan padişah olmuşlardır.

(Cevap D)

12. Osmanlı Devleti'nin donanması toplamda dört kez yıkılmıştır. Osmanlı donanmasını İnebahtı'da Haçlılar, Çeşme ve Sinop'ta Ruslar, Navarin'de ise İngiliz ve Fransız destekli Ruslar yakmışlardır. Burada İngiltere ve Fransa'nın Rusya'ya destek vermesinin amacı Yunan Devleti kurulmasını Osmanlı Devleti'ne kabul ettirmektir.

(Cevap E)

13. Pasarofça Antlaşması Osmanlı ile Avusturya-Venedik ittifakı, Belgrad Antlaşması Osmanlı ile Avusturya-Rusya ittifakı arasında yapılmıştır. Prut ve Yaş antlaşmaları Osmanlı ile Rusya arasında imzalanan antlaşmalar olup C seçeneği doğrudur.

(Cevap C)

14. Osmanlı Gerileme Dönemi olarak bilinen dönem 1699 Karlofça Antlaşması ile başlayıp 1792 Yaş Antlaşması ile sona ermiştir. Osmanlı bu dönemde Karlofça ve İstanbul Antlaşması (1700) ile kaybettiği yerleri geri alma politikası izlemiştir.

(Cevap E)

15. Osmanlı ile Rusya arasında 1739'da imzalanan Belgrad Antlaşması'nda yer alan, "Rusya Karadeniz'de savaş ve ticaret gemisi bulundurmayacaktır" maddesiyle Karadeniz'in Türk gölü olduğu vurgulanmıştır. Daha sonraki 1774 tarihli Küçük Kaynarca Antlaşması'nda Kırım'ın Rusya'ya bırakılmasıyla Ruslar Karadeniz'e kesin olarak yerleşmişlerdir. Karadeniz'in Türk gölü olduğu son kez Belgrad Antlaşması ile vurgulanmıştır.

(Cevap E)

16. Osmanlı Devleti, Avrupa'dan geri kaldığını Gerileme Dönemi'nde fark etmiş ve bu dönem Avrupa'yı örnek alarak ıslahatlar yapmıştır. Osmanlı Devleti'nin Avrupa'yı örnek alarak ıslahatlar yapmaya başlaması Lale Devri ile başlar. Soruda verilen padişahlardan B, C, D ve E seçeneklerinde yer alanlar Gerileme Dönemi padişahıdır ve Avrupa tarzı ıslahatlar yapmışlardır. Fakat II. Ahmet 1691-1695 yılları arasında tahtta oturmuştur. II. Ahmet, Duraklama Dönemi padişahıdır. Duraklama Dönemi'nde Avrupa tarzı ıslahat olmadığı gibi II. Ahmet de ıslahatçı bir padişah değildir.

(Cevap A)

OSMANLI DEVLETİ DURAKLAMA VE GERİLEME DÖNEMİ

1. XVII. yüzyılda, Venediklilerin elinde olan Girit, Osmanlı Devleti'nin Akdeniz güvenliği açısından alınması zaruri bir ada durumundaydı. Bu nedenle Osmanlı Devleti burayı almak için 1645-1669 yılları arasında Venedik'le savaşmıştır. Osmanlı Devleti'nin en uzun süren kuşatması olan Girit, 24 yılda alınabilmiştir.

Girit, Osmanlı Devleti'nin Akdeniz'de fethettiği son adadır.

(Cevap A)

2. Sanayi Devrimi'nden sonra Osmanlı toprakları Avrupalı devletler için cazip hâle gelmiştir. Avrupalılar ham madde ihtiyaçlarını Osmanlı'dan karşılamışlardır. Ürettikleri malları da Osmanlı ülkesine satmışlardır. Hâl böyle olunca Osmanlı Devleti'nde ithalat vergilerinin düşürülmesi (I) ve yabancı tüccarların iç gümrük vergisinden muaf tutulmaları (II) yerli üreticinin zarar görmesine ve yerli üretimin azalmasına ortam hazırlamıştır.

(Cevap D)

3. I. Ahmed, Fatih Dönemi'nde yasalaşan kardeş katline son vererek Ekber ve Erşed sistemini getirmiştir. Bu değişikliğin temel sebeplerinden biri III. Mehmed Dönemi'nde çoğu küçük yaşta olan on dokuz şehzadenin boğdurulması hadiseleridir. Toplumun her kesimi tarafından tepkiye yol açan bu uygulama ve I. Ahmed'in küçük yaşta tahta çıktığı için henüz yetişmiş bir şehzadesinin olmaması Ekber ve Erşed uygulamasının getirilmesinde etkili olmuştur.

(Cevap D)

4. 1593-1606 yılları arasında Osmanlı ve Avusturya arasında savaşlar yapılmış, savaşların sonunda iki devlet arasında 1606'da Zitvatorok Antlaşması imzalanmıştır.

1662-1664 yılları arasında yapılan Osmanlı – Avusturya Savaşları da Vasvar Antlaşması ile son bulmuştur.

(Cevap C)

5. Osmanlı Devleti'nde köklü, radikal, reformist ıslahatları başlatan Osmanlı padişahı III. Selim'dir. III. Selim ıslahatları belirli bir plan çerçevesinde oluşturulmuş, kurduğu yeni ordunun isminden esinlenilerek bu döneme Nizam-ı Cedit devri denilmiştir.

(Cevap E)

6. Osmanlı Devleti XVII. yüzyıldan itibaren birçok alanda gerilemeye başlamış ve dönemin devlet adamları bu gidişatı durdurabilmek amacıyla bazı düzenlemeler yapmışlardır. Bunlardan III. Selim ise devletin kötü gidişatını tespit edebilmek amacıyla raporlar hazırlamış ve bu doğrultuda ıslahat hareketlerini yoğunlaştırmıştır.

(Cevap B)

7. XVII. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti, devletin kötü gidişatını engellemek için birtakım düzenlemelerde bulunmuş, ancak bu yenilik hareketleri çıkarları zedelenen yeniçeriler ve ulema tarafından sürekli engellenmiştir. Bu durum 1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasına kadar devam etmiştir.

(Cevap D)

8. A, B, D ve E seçenekleri Osmanlı'nın ya Avrupa'yı örnek alması ya da Avrupa'daki gelişmeleri takip etmek istemesi ile ilgili gelişmelerdir. Oysa C seçeneğinin Avrupa etkisiyle ilgisi yoktur, tamamen kendi iç dinamikleri ve toplum yapısından kaynaklanan bir durumdur.

(Cevap C)

9. Osmanlı ile Rusya arasında 1774 yılında Küçük Kaynarca Antlaşması imzalanmıştır. Osmanlı'nın imzalararak büyük devlet olma özelliğini kaybettiği bu antlaşmada "Osmanlı'daki Ortodoksların koruyucusu Rusya olacaktır" maddesine yer verilmiştir. Rusya bu madde ile Osmanlı'nın iç işlerine karışma hakkı elde etmiş, ayrıca dünya Ortodokslarının lideri olma yolunda önemli bir adım atmıştır. Çünkü Ortodoks Hristiyanların büyük çoğunluğu o dönemde Osmanlı hâkimiyetinde yaşamaktaydı.

(Cevap D)

10. Sanayi İnkılabı sonucunda Osmanlı Devleti'nin siyasi çöküşü hızlandı. Çünkü Osmanlı toprakları Avrupa'nın sömürgesi haline gelmeye başladı. Ayrıca Avrupa'da üretilen ürünler Osmanlı ülkesine kolayca girebiliyordu. Devletler arasındaki rekabetin artması savaş teknolojisinin değişmesine, silahlanma yarışının hızlanmasına ve askerî harcamaların artmasına neden oldu. Bu durum karşısında ağır yenilgi alan Osmanlı askerleri orduyu geliştirme çabalarını artırdı. Ancak Sanayi Devrimi'yle yabancılara ayrıcalık verilmeye başlanmadı, zaten var olan bu ayrıcalıklar genişletildi.

(Cevap E)

11. Şair Nef'i, IV. Murad döneminde yaşamış hicivleriyle ünlü divan şairidir. Şiirlerinde devlet adamlarını ve çarpık düzeni hicvetmiştir. Birçok kez hicivleri yüzünden başı derde giren Nef'i padişah tarafından uyarılmasına rağmen hiciv yazmaya devam etmiştir. Nitekim ölümü de yine kaleme aldığı bir hiciv sebebiyle olmuştur. IV. Murat'ın emriyle 1635 yılında boğduru olarak idam edilmiştir.

(Cevap B)

12. III. Selim, Osmanlı padişahları arasında planlı, programlı raporlar hazırlatarak radikal anlamda ilk islahatları yapan padişahdır. Batı tarzı ilk ordu olan Nizam-ı Cedid, Avrupa'ya ilk sürekli elçi gönderme, ilk devlet matbaasını kurma ve Fransızca'yı askerî okullarda zorunlu yabancı dil haline getirme yaptığı islahatlardan bazılarıdır.

(Cevap A)

13. IV. Murad, Osmanlı tarihinde daha önce görülmemiş olan şeyhülislam katlini gerçekleştiren ilk padişahdır. İlk katledilen şeyhülislam ise Ahizade Hüseyin Efendi'dir. IV. Murad, 1634'te Bursa'ya giderken yoldaki karları temizletmediği gerekçesiyle İznik kadısını astırmıştır. Şeyhülislam Ahizade Efendi'nin bu durumu eleştirmesi sonunu getirmiştir. Önce Kıbrıs'a sürgün edilmesi kararı verilmiş, daha sonra da idam ettirilmiştir.

(Cevap E)

14. Celali İsyanları Anadolu'da halk tarafından çıkarılan isyanlardır. Anadolu ve taşra isyanı olarak da bilinir.

- (A) Halktan ağır vergilerin alınması zaten ekonomik durumu iyi olmayan halkın tepkisine sebep olmuştur.
- (C) Tımar sisteminin bozulması birçok alanda bozulmayı beraberinde getirdiği için Celali İsyanlarının en büyük sebebi olmuştur.
- (D) Merkezî otorite zayıfladığı için yerel yöneticilerin halka baskısı artmış, bu da tepkiye sebep olmuştur.
- (E) Rüşvet ve adam kayırmanın artması da Celali İsyanlarının sebeplerindedir.
- (B) Ulufe ise yeniçerilere üç ayda bir verilen maaş olup ulufelerin değeri düşük akçe ile verilmesi yeniçeri isyanlarının sebebidir.

(Cevap B)

15. Süleymaniye ve Selimiye Camii XVI. yüzyıl camileridir. Sultanahmet Camii XVII. yüzyılda yapılmıştır. Dolmabahçe Sarayı ise XIX. yüzyılda yapılmış bir saraydır. Lale Devri XVIII. yy.da daha çok kültürel alandaki islahatların yoğunlaştığı bir dönemdir. Batı etkisinin ilk olarak görüldüğü bu dönemde barok ve rokoko tarzı ile yapılan ilk eser Nuru Osmaniye Camii'dir.

(Cevap D)

16. Osmanlı ekonomisi XVII. yy.da bozulmaya başlamıştır. Ekonominin bozulmasında iç ve dış faktörlerin etkisi vardır.

- (A) Ticaret yollarının yön değişmesiyle İpek ve Baharat Yolu'ndan gelen gelir azalmıştır.
- (B) Kapitülasyonlar Osmanlı ekonomisini dışa bağımlı hâle getirmiştir.
- (D) Sanayi inkılabı fabrikalaşmayı getirdiği için Osmanlı küçük esnafı ve tezgahların kapanmasına neden olmuştur.
- (E) Tımar sisteminin bozulması ile üretim azalmış ve vergiler toplanamamıştır.
- (C) Müsadere sistemi ise üst düzey görevlilerinin mallarına öldükten sonra el koyma sistemi olup Osmanlı ekonomisinin bozulmasında etkisi yoktur.

(Cevap C)

OSMANLI DEVLETİ DURAKLAMA VE GERİLEME DÖNEMİ

1. 1709 yılında Ruslarla yaptığı Poltova Savaşı'nı kaybeden İsveç Kralı XII. Şarl Osmanlıya sığınmıştır. Ruslar ise kralı takip bahanesiyle sınırları ihlal ederek Osmanlı topraklarına girmiştir. Bu durum 1711 Osmanlı-Rus Savaşı'na neden olmuştur.

(Cevap B)

2. Osmanlı Devleti'nde dinî eserler hattatlar tarafından yazılıyordu. Bu hattatların işsiz kalması düşüncesinden dolayı matbaada dinî eser basılması yasaklanmıştır. Ayrıca ulema da dini eserlerin matbaada çoğaltılmasına karşı çıkmıştır.

(Cevap E)

3. 1756–1763 yılları arasında İngiltere ve Fransa arasında Yedi Yıl Savaşları yapılmıştır. Bu savaşlar 1763 Paris Antlaşması ile sona ermiştir. Fransa bu antlaşma ile Uzak Doğu'daki sömürgelerini İngiltere'ye kaptırmıştır. İşte bu gelişmeden sonra Fransa 1798'de İngiltere'nin Uzak Doğu sömürgelerine gitmesine engel olmak ve İngiltere'yi ekonomik açıdan zor durumda bırakmak için Mısır'ı işgal etmiştir.

(Cevap B)

4. Yirmisekiz Mehmet Çelebi, Osmanlı Devleti'nin ilk geçici elçisidir. Sultan III. Ahmed'in saltanatı döneminde Avrupa'yı yakından takip etme düşüncesinin bir tezahürü olarak 1720 yılında Paris'e büyükelçi olarak gönderilmiştir. Burada yaklaşık bir yıl kalan Mehmet Çelebi seyahati sırasında edindiği izlenimleri sefaretnamesinde kaleme almıştır.

(Cevap D)

5. Mühendishane-i Bahr-i Hümayun III. Mustafa; Sekban-ı Cedit ve Eşkinici Ocağı II. Mahmut; İstihkâm Okulu I. Abdülhamit dönemi faaliyetleridir. III. Selim zamanında Avrupa tarzı kurulan ordu ise Nizam-ı Cedit Ordusu'dur.

(Cevap D)

6. Şahkulu İsyanı, II. Bayezid Dönemi'nde çıkmış, I. Selim Dönemi'nde de devam etmiştir. Osmanlı Devleti, bu dönemde ıslahat hareketinde bulunmadığı için bu isyanın ıslahatları etkilemesi söz konusu değildir. Patrona Halil İsyanı, Lale Devri'nde yapılan ıslahatlara bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Kabakçı Mustafa İsyanı da III. Selim ıslahatlarına tepki olarak ortaya çıkmıştır.

(Cevap E)

7. Asakir-i Mansure-i Muhammediye Ordusu II. Mahmut Dönemi'nde Yeniçeri Ocağı'nın yerine kurulan ordu olup Osmanlı maliyesini olumsuz yönde etkilememiştir. Özellikle XVII. yy.dan sonra öşürün toplanması il-tizam sistemi denilen sistemle mültezimlere verilmiştir. Bunlar da halktan fazla vergi toplayarak zenginleşme yoluna gitmişlerdir. Tımar sisteminde tımar sahibinin görevlerinden biri kendi bölgesinde devlet adına vergi toplamaktır. Sistem bozulunca bu vergiler toplanamaz hâle gelmiştir.

(Cevap C)

8. Fransız İhtilali sonucunda milliyetçilik düşüncesi yaygınlaşmış ve çok uluslu devletleri olumsuz etkilemiştir. Osmanlı Devleti de bunlardan birisidir. Sırplar, Osmanlı hâkimiyetinde yaşıyordu. Sırplar, milliyetçilik düşüncesinden etkilenmişler ve kendi millî devletlerini kurmak amacıyla 1804'te isyan etmişlerdir. Böylece Fransız İhtilali'nin sonucu olan milliyetçilikten etkilenen ilk topluluk Sırplar olmuştur.

(Cevap A)

9. Tarhuncu Ahmet Paşa, Sultan IV. Mehmet'in saltanatında 1652–1653 tarihleri arasında sadrazamlık yapmış bir Osmanlı devlet adamıdır. Dolayısıyla XVII. yüzyıl ıslahatçıları arasındadır. Osmanlı Devleti'nin gelir ve gider dengesini sağlayarak ilk kez gelecek yılın bütçesini oluşturmuştur. Tarhuncu bütçesi adı verilen bir bütçe ile devlet masrafları kısılmıştır. Ayrıca has ve zeamet gelirlerinin doğrudan hazineye girmesini sağlamış ve iltizam sistemi uygulamasını yaygınlaştırmıştır.

(Cevap E)

10. Rusya ve Avusturya, İstanbul merkezli Bizans İmparatorluğu'nu yeniden canlandırmak amacıyla Osmanlı Devleti'ne savaş açmıştır. Grek Projesi adı verilen bu gizli plana göre, Osmanlı topraklarının bir bölümü Avusturya'ya verilecek, Bizans İmparatorluğu yeniden kurulacak ve başına II. Katerina'nın torunu getirilecekti.

(Cevap B)

11. 1736'da Rusların Azak Kalesi ve Kırım'ı işgal ederek halkı kılıçtan geçirmesi üzerine Osmanlı Devleti Rusya'ya savaş açmıştır. Bu savaşın başlamasından sonra Sırbistan ve Bosna – Hersek'i almak isteyen Avusturya da Osmanlı Devleti'ne savaş açmıştır. Böylece Osmanlı Devleti Avrupa'nın iki büyük devletiyle savaşmak zorunda kalsa da iki cephede de başarılı olmuştur. Bu savaşların kazanılmasında Humbaracı Ahmet Paşa'nın orduda yaptığı ıslahat ve savaş için hazırladığı planların önemli katkısı olmuştur. Bu savaşların sonunda Osmanlı Devleti, 18. yüzyıldaki en kârlı antlaşma olan Belgrad Antlaşması'nı imzalamıştır.

(Cevap C)

12. 1787–1791 yıllarında Osmanlı ile savaş halinde olan Avusturya, bu sırada patlak veren Fransız İhtilali'nden endişe duymuş ve Ziştovi Antlaşması'nı imzalayarak savaş sırasında aldığı toprakları Osmanlı Devleti'ne geri vermiştir. Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik düşüncesinin her iki devleti de tehlikeye sokması, bu devletlerin sonraki yıllarda iyi ilişkiler geliştirmesine sebep olmuştur. Bilindiği üzere I. Dünya Savaşı'nda da bu iki devlet ittifak hâlinde olmuştur.

(Cevap A)

13. Osmanlı'da savaş meydanlarındaki yenilgilerden dolayı askerî alanda ıslahata ağırlık verilmiştir. Ordunun subay ihtiyacını karşılamak amacıyla okullar açılmıştır. Hendesehane askerî bir mühendis okuludur. Mühendishane-i Bahr-i Hümayun deniz subayı ihtiyacını karşılamayı amaçlar. Mühendishane-i Berr-i Hümayûn ise kara subayı yetiştirmeyi amaçlar.

(Cevap E)

14. A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan gelişmeler Fransız İhtilali'ne bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Osmanlı Devleti daha ilk kurulduğu yıllardan itibaren gayrimüslimlerin inançlarına müdahale etmemiştir. Gayrimüslimler Fransız İhtilali'nden çok önce Osmanlı ülkesinde serbestçe ibadetlerini yapıyorlardı.

(Cevap E)

15. Soruda verilenlerden A, B, C, E seçenekleri Lale Devri'nde yaşanmıştır. Osmanlı'nın ilk matbaası Lale Devri'nde kurulmuş olup özel bir matbaadır. Matbaa-i Amire ise III. Selim Dönemi'nde kurulan devlet matbaasıdır.

(Cevap D)

16. XVII. yüzyıla kadar Osmanlı Devleti, Ege ve Akdeniz hakimiyetini büyük oranda gerçekleştirmişti. Ancak önemli bir konumda bulunan Girit Adası hâlâ Venediklilerin elinde bulunuyordu. Girit kuşatması Sultan İbrahim Dönemi'nde başlamıştır. 1645–1669 yılları arasında süren kuşatma, Avrupalı devletlerin Venediklilere yardıma gelmesiyle Osmanlı – Haçlı mücadelesine dönüşmüştür. Venedikliler bir ara Çanakkale Boğazı'nı abluka altına almışsa da Köprülü Mehmet Paşa Çanakkale Boğazı'ndaki Venedik ablukasına son vermiştir. Adanın alınması ancak IV. Mehmet Dönemi'nde gerçekleşmiştir. Girit, Köprülü Fazıl Ahmet Paşa'nın sadrazamlığı döneminde tamamen fethedilmiştir.

(Cevap C)

OSMANLI DEVLETİ DURAKLAMA VE GERİLEME DÖNEMİ

1. 1648-1687 yılları arasında hüküm süren IV. Mehmet, "Avcı" lakabıyla anılmaktadır. Henüz 7 yaşındayken tahta çıkan Avcı Mehmet, Kanuni'den sonra en uzun süre hükümdarlık yapan padişahdır. Tarihçü Ahmet Paşa'nın ilk denk bütçeyi hazırlaması, Çınar Vak'ası, sadrazamlıkta Köprülüler Dönemi'nin başlaması ve II. Viyana kuşatması, bu dönemin önemli olaylardır.

(Cevap A)

2. XVII. yüzyıl, Osmanlı Devleti'nin kendisini Batı'dan üstün gördüğü bir dönemdir. Bu dönem kötü gidişatın başladığı bir devir olmasına rağmen henüz toprak kayıpları yaşanmadığı için Osmanlı Devleti hala Avrupa'nın en güçlü devleti konumundaydı. Bu sebeple kendini Avrupa'dan üstün gören Osmanlı, XVII. yüzyıl İslahatlarında Avrupa'yı örnek almamıştır.

(Cevap D)

3. Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi'nde I. Murad zamanında kurulan Kapıkulu Ocağı'na başlangıçta devşirme kökenli askerler alınmıştır. Ancak soruda verilen bilgilerden de anlaşıldığı üzere zamanla Anadolu'dan Türk kökenli kimseler de ocağa alınmaya başlanmıştır. Bu durum, Kapıkulu Ocağı'nın en büyük ve en kalabalık askeri sınıfı olan Yeniçeri Ocağı'nın Türklere açıldığına kanıttır.

(Cevap D)

4. Osmanlı Devleti 1683 -1699 yılları arasında gerçekleşen kutsal ittifak savaşları sonunda yenilmiş; Karlofça ve İstanbul Antlaşmalarını imzalamak zorunda kalmıştır. İlk kez büyük toprak kayıplarının yaşandığı bu dönemde Karadeniz'de stratejik bir konumda bulunan Azak Kalesi 1700 İstanbul Antlaşması'yla Rusya'ya bırakılmıştır. Ancak Osmanlı Devleti 1710 -1711 yıllarında gerçekleşen Osmanlı - Rus Savaşı'ndan galibiyetle ayrılmış ve imzalanan Prut Antlaşması'yla Azak Kalesi'ni geri almıştır.

(Cevap E)

5. Osmanlı Devleti'nin 1683 yılında gerçekleşen II. Viyana kuşatmasında başarısız olmasından cesaret alan Avrupa devletleri, Kutsal ittifak adı altında birleşerek Osmanlı'ya saldırmışlardır. IV. Mehmet Dönemi'nde başlayan ve 16 yıl süren bu savaşlarda Osmanlı Devleti ağır bir yenilgi almış ve 1699 yılında Karlofça Antlaşması'na imza atmıştır. Gerileme Dönemi'nin başlangıcı sayılan bu antlaşma ile Osmanlı Devleti ilk kez büyük toprak kayıplarına uğramıştır.

(Cevap B)

6. Eshâm usulü, 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması sonrası hazineye kaynak yaratmak amacıyla uygulanmaya başlanan bir sistemdir. Bir iç borçlanma çeşidi olan Esham Sistemi'nde mükataalara ait yıllık gelirler dilimlere ayrılıyor ve muaccel adı verilen bu dilimler peşin para karşılığında satılıyordu. 1775 yılında III. Mustafa Dönemi'nde uygulanmaya başlanan bu sistem 1860'lı yıllara kadar devam etmiştir.

(Cevap C)

7. 1703 yılında gerçekleşen Edirne Vakası, II. Mustafa'nın tahttan indirilmesi ve onun yerine III. Ahmed'in tahta çıkmasıyla sonuçlanan isyan hareketidir. Bu isyan esnasında Şeyhülislam Feyzullah Efendi de ölmüştür.

(Cevap A)

8. I. Ahmed tahta çıktığı sıralarda Batı'da Avusturya ile Doğu'da ise İran ile savaşlar devam etmekteydi. Ayrıca ülke içinde de Celali isyanları hız kazanmıştı. Bu sebeple Sultan I. Ahmed, Kuyucu Murad Paşa'yı yıllardan beri devam eden Osmanlı-Avusturya savaşlarını bir sonuca bağlamakla görevlendirmiştir. Bu müzakereler sonucunda 1606 yılında Zivatorok Antlaşması imzalanmış ve İstanbul Antlaşması'nda kazanılan diplomatik üstünlük kaybedilmiştir.

(Cevap C)

9. Osmanlı Devleti'nde belli bir veraset usulüne bağlanmayan saltanat sistemi I. Ahmed Dönemi'yle birlikte netleşmiştir. Bu dönemden itibaren "ekber ve erşed" yani hanedanın en büyük ve en akıllı üyesinin tahta geçmesi usulü benimsenmiştir.

(Cevap B)

10. IV. Murad Dönemi çeşitli alanlarla yetişmiş fikir adamları bakımından Osmanlı Devleti'nin en dikkate değer dönemlerinden biridir. Evliya Çelebi, Katip Çelebi, Nef'i, Şeyhülislam Yahya Efendi, Koçi Bey, Hezarfen Ahmet Çelebi ve Lagari Hasan Çelebi gibi isimler dönemin önde gelen ilim ve kültür adamlarından bazılarıdır. Nedim ise III. Ahmed Dönemi'nin, yani Lale Devri'nin şairleriyle ünlü şairidir.

(Cevap B)

11. Küçük Kaynarca Antlaşması, Osmanlı Devleti'nin imzaladığı en ağır antlaşmalardan biridir. Bu antlaşma ile Rusya'ya ilk kez kapitülasyon verilmiştir. Ayrıca Osmanlı Devleti Rusya'ya ilk kez bu antlaşmayla savaş tazminatı ödemek zorunda kalmıştır. Rusya'nın Ortodoks Hristiyanların hamisi sıfatını kazanması da yine bu antlaşmayla olmuştur.

(Cevap E)

12. İlk kez I. Murad döneminde uygulanan kardeş katli Fatih Sultan Mehmed Dönemi'nde yasalaşmıştır. Ancak 1603 yılında tahta çıkan I. Ahmed Dönemi'nde "ekber ve erşed" sistemi benimsemiş ve kardeş katli uygulamasına son verilmiştir. Fakat I. Ahmet'in oğlu II. (Genç) Osman, Hotin Seferi'ne çıkarken saltanatı için tehlikeli gördüğü kardeşi Mehmed'i öldürtmüştür.

(Cevap C)

13. Genç Osman ismiyle bilinen Sultan II. Osman'ın yüksek edebi değere sahip şiirler yazdığı bilinmektedir. Genç Osman şiirlerinde "Farisi" mahlasını kullanmıştır.

(Cevap D)

14. III. Selim'in Nemçe'ye (Avusturya'ya) elçi olarak gönderdiği Ebubekir Ratip Efendi'nin yazmış olduğu sefaretname bir layiha niteliği taşımaktadır. Çünkü III. Selim, Ebubekir Ratip Efendi'den elçi olarak gittiği Avusturya Devleti hakkında bilgiler edinmesini ve bunları kendisine sunmasını istemiştir. Diğer layihalardan çok farklı olan sefaretnamede Ebubekir Ratip Efendi, elçi olarak gittiği Avusturya Devleti hakkında bilgiler vermiş ve devletin güçlenmesi için tavsiyelerde bulunmuştur.

(Cevap A)

15. Osmanlı Devleti ile Avusturya arasında 1664 Vasvar Antlaşması ile başlayan barış ortamı Osmanlı Devleti'nin Viyana kuşatması ile son bulmuştur. Katolik Avusturya, Protestan Macarları mezhep değiştirmeye zorlamış, buna karşılık Macar lider Tökeli İmre, Osmanlı Devleti'nden yardım istemiştir. Osmanlı Devleti hem bu yardım çağrısına cevap vermek hem de Avusturya'nın Avrupa'daki egemenliğine son vermek için Viyana üzerine sefer düzenlemiştir. Ancak kuşatma başarısız olmuş, üstelik Hristiyan Avrupa Osmanlı'ya karşı güç birliği oluşturmuştur.

(Cevap D)

16. Henüz on dört yaşındayken tahta çıkan Genç Osman Duraklama Dönemi'nde yenilik hareketlerine girişen ilk padişahdır. Fatih Kanunnamesi'nden önce olduğu gibi saray dışından evlenen Genç Osman, yeniliklerin önünde engel gördüğü şeyhülislamın yetkilerini de sınırlandırmıştır. Ayrıca Hotin Seferi dönüşü, yeniçerilerin sefer sırasındaki disiplinsiz davranışlarından dolayı Yeniçeri Ocağı'nı kaldırmaya karar vermiş ama bunu haber alan yeniçeriler tarafından öldürülmüştür.

(Cevap E)

OSMANLI DEVLETİ DAĞILMA VE YIKILIŞ DÖNEMİ

1. Osmanlı İmparatorluğu'na ait ilk kâğıt para (banknot), 1843 yılında Abdülmecit Dönemi'nde bastırılan "kaime"dir. Kaime "yerine geçen" anlamında olup hazine bonosu şeklinde de kullanılmaktaydı.

(Cevap A)

2. Osmanlı Devleti'nde "Millet-i Sadıka" olarak bilinen Ermenilerin Osmanlı'ya karşı ayaklanması XIX. yüzyılın sonlarında Rusların kışkırtmasıyla gerçekleşmiştir. Siyasi anlamda Ermeni sorunu ilk kez 1877–78 Osmanlı Rus Harbi'nin sonunda imzalanan Berlin Antlaşması'nda uluslararası bir boyut kazanmıştır.

(Cevap D)

3. A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan bilgiler doğrudur. Fakat E seçeneğinde yer alan ifade yanlıştır. Osmanlı'da gayrimüslimlerin devlet kademesinde yer alabilmesi 1856 Islahat Fermanı'ndan sonradır. III. Selim, 1798–1807 tarihleri arasında Osmanlı tahtında bulunmuştur.

(Cevap E)

4. Hünkâr İskeleyi Antlaşması Osmanlı'nın boğazlar üzerinde tek başına söz sahibi olduğu son antlaşmadır. Hünkâr İskeleyi Antlaşması, Rusya ile Osmanlı arasında yapılmış olup Rusya bu antlaşmayla boğazlardan geçme imkânı elde etmiştir.

(Cevap B)

5. (I) Hünkâr İskeleyi Antlaşması; Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın isyanı sırasında Osmanlı Rusya'dan yardım istemiş ve bu antlaşmayla Rusya boğazlardan geçme hakkını elde etmiştir.
- (II) Balta Limanı Antlaşması'nda ise Mısır İsyanı'nda İngiltere'nin yardımı sonucunda İngilizlere ekonomik tavizler verilmiştir. Bu antlaşmayla Osmanlı toprakları Avrupa'nın açık pazarı hâline gelmiştir.
- (III) 1841 Londra Boğazlar Sözleşmesi'yle de boğazların egemenliği Osmanlı Devleti'ne bırakılmıştır. Bu antlaşma ile, boğazlar ilk kez uluslararası statü kazanmıştır.

Üç olayın ortak yanı, Mısır meselesi sırasında yaşanan gelişmeler olmalarıdır.

(Cevap E)

6. 1877–78 Osmanlı-Rus Harbi'nin sonucunda Berlin Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmayla; Sırbistan, Romanya, Karadağ bağımsız, Bulgaristan özerk olmuştur. Ayrıca bu antlaşmayla Rusya, Ermeniler üzerinde ıslahat yapabilme hakkına sahip olmuştur. Bunların dışında Kars, Ardahan, Batum Rusya'ya, Doğu Beyazıt ve Eleşkirt Osmanlı'ya bırakılmıştır. Bosna-Hersek'in Avusturya'ya bağlanması ise II. Meşrutiyet karışıklıkları sonucu meydana gelen bir gelişmedir.

(Cevap C)

7. Osmanlı ile Rusya arasında 1853–1856 yılları arasında yaşanan Kırım Savaşı'nda Avrupa devletleri Osmanlı'ya yardım ederek galip gelmesini sağlamışlardır. İmzalanan Paris Barış Antlaşması'nda (1856) "Osmanlı Devleti Avrupa hukukundan yararlanıp Avrupa devleti sayılacaktır." maddesi yer almıştır.

(Cevap A)

8. Sömürgeci devletler için Fransız İhtilali bir fırsat olmuş, ulusçuluk kışkırtmaları Osmanlı Devleti'ni zor durumda bırakmıştır. Kışkırtılan Sırp ve Yunanlılar bu büyük devletleri arkalarına alarak mücadeleye girmişlerdir. Rusya panslavist politikasıyla bu milletlere en büyük desteği veren devlet olmuştur. Amacı ise bu devletler üzerinden Balkanlarda nüfuz elde etmektir.

(Cevap B)

9. XIX. yüzyılda Fransız İhtilali'nin etkisiyle ortaya çıkan milliyetçilik çok uluslu devletleri etkilemiştir. Avusturya ile birlikte bu akımdan en çok etkilenen Osmanlı, özellikle Yunanistan'ın bağımsız olmasından sonra milliyetçiliği önleyici tedbirler almıştır. Bunlardan ilki Tanzimat, Islahat Fermanları ve I. Meşrutiyet'le uygulamaya konulan Osmanlıcılık, ikincisi ise 1878'den sonra II. Abdülhamit tarafından uygulamaya çalışılan İslamcılık düşüncesidir. Son olarak Türkçülük düşüncesi benimsenmiş, Kurtuluş Savaşı da bu anlayışla kazanılmıştır.

(Cevap E)

10. Yabancı okullarda görev yapan kimseler veya bu okullardan yetişenler tarafından Mondros'tan sonra zararlı cemiyetler kurulmuştur. Aynı zamanda bu kurulan yabancı okullar sayesinde Osmanlı'da Batı eğitim sistemi tanınmıştır. Fakat Sıbyan Mektebi Osmanlı'da daha önceden yer alan bir eğitim kurumdur. Yani kurulmasında yabancıların herhangi bir etkisi yoktur.

(Cevap D)

11. Osmanlı Devleti ilk kez, 1699 Karlofça Antlaşması'yla büyük topraklar kaybetmeye başlamıştır. Karlofça Antlaşması'yla başlayan bu kaybediş devam eden yüzyıllar içinde de hızla artmıştır. 1789 Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik düşüncesi Osmanlı'ya bağlı ulusların bağımsızlık isteklerini tetiklemiştir. Bu çerçevede 1829 Edirne Antlaşması'yla Yunanistan, 1878 Berlin Antlaşması'yla Sırbistan, Karadağ, Romanya Osmanlı Devleti'nden ayrılmıştır. Ayrıca XIX. yüzyılda tüm hızıyla devam eden sömürgecilik yarışı da 1881'de Tunus'un, 1882'de Mısır ve Sudan'ın elden çıkmasına sebep olmuştur. Yaşanan toprak kayıpları, bu bölgelerdeki Türk veya Müslüman halkın Anadolu'ya göçünü hızlandırmıştır. Dolayısıyla Osmanlı Devleti'nin sınırları daralırken, var olan sınırlardaki nüfusu artırmıştır.

(Cevap D)

12. 1838 Türk-İngiliz Ticaret Antlaşması'nda İngiltere'ye önceden verilen kapitülasyonlar korunmakla kalmamış, daha da genişletilmiştir. Antlaşmaya göre İngiliz gemileriyle gelen her türlü maldan bir defaya mahsus % 3 gümrük alınıyordu. Bunun yanında İngiliz uyruklular, Osmanlı ürünü olan tüm malları tam bir serbestlikle ihraç etme iznine sahip oluyordu. Babiâli tüm tekelleri kaldırmıştı. Ayrıca İngiliz gemileri boğazlardan geçiş için bekletilmiyordu. İngiliz mallarından bir defa gümrük alındıktan sonra bir daha hiç vergi istenmiyordu. Transit vergisinin tamamen kaldırılmasıyla da gemiler boğazlardan rahatça geçebiliyorlardı. Balta Limanı (1838 Türk - İngiliz) Antlaşması'ndaki ayrıcalıklar, başta İskandinav olmak üzere daha başka devletlere de verildi ve anlaşma Osmanlı ülkesini, Avrupalı devletlerin açık pazarı hâline getirdi.

(Cevap B)

13. I. Osmanlı Devleti'nin Batı'daki gelişmelerin gerisinde kalması Avrupalı devletlerle yaptığı her savaşta mağlup olmasına yol açmıştır. Bu durum beraberinde toprak kayıplarını getirmiş ve Osmanlı'nın çöküşünü hızlandırmıştır.
- II. Milliyetçilik düşüncesinden etkilenen uluslar, kendi millî devletlerini kurma çalışmalarına yönelirken, Osmanlı gibi çok uluslu devletler de parçalanma sürecine girmiştir.
- III. Sanayi Devrimi'ni yaşayan Avrupalı devletlerde ham madde ve pazar ihtiyacının doğması, Osmanlı gibi henüz sanayileşmemiş ülkeleri birer cazibe merkezi hâline getirmiştir. Avrupalı devletlere verilen kapitülasyonlar nedeniyle Avrupa malları, düşük gümrük vergileriyle Osmanlı pazarlarına girmiş ve Osmanlı ekonomisi çökmüştür.

Buna göre verilen tüm seçeneklerin Osmanlı Devleti'nin çöküşünde etkili olduğu söylenebilir.

(Cevap E)

14. Kırım Savaşı'nda Osmanlı kuvvetlerine yardım eden Avrupalı müttefikler, Sultan Abdülmecid'den Tanzimat Fermanı'nı teyit eden ve onu tamamlayan bir ferman yayımlamasını istemişlerdir. Bu doğrultuda 1856'da hazırlanan Islahat Fermanı, Paris Kongresi başlamadan padişah tarafından ilan edilmiştir. Osmanlı tebaasındaki gayrimüslimlere, savaştan önce Rusya'nın teklif ettiğiinden daha fazla haklar veren ve Batı sermayesinin Türkiye'ye girmesini kolaylaştıran Islahat Fermanı, Paris Antlaşması'na bir madde olarak eklenmiştir. Bu durum Batılı devletlerin Osmanlı işlerine karışması için hukuki bir fırsat yaratmıştır.

(Cevap B)

15. Osmanlı Devleti'nde yeniliklere ve saray otoritesine en çok karşı çıkan grup yeniçeriler olmuştur. Yeniçeriler yönetim üzerinde o kadar etkili olmuşlar ki istemedikleri yöneticileri, hatta padişahları bile değiştirmişlerdir. 1826 yılında II. Mahmut tarafından kaldırılan Yeniçeri Ocağı padişah otoritesi önündeki en büyük engel olmaktan çıkmıştır.

(Cevap A)

16. Günümüzde Cumhurbaşkanlığı Filarmoni Orkestrası olarak etkinliğini sürdüren, II. Mahmut Dönemi'nde Giuseppe Donizetti tarafından kurulan ve çok sesli müziğin Türkiye'de yerleşmesine öncülük eden askerî bando takımı Mızıkay-ı Hümayun'dur.

(Cevap C)

OSMANLI DEVLETİ DAĞILMA VE YIKILIŞ DÖNEMİ

1. A, B, D, E seçeneklerinde verilenler II. Mahmut Dönemi islahatlarıdır. Nizamiye Mahkemeleri, Tanzimat Fermanı'nda benimsenen Batı tarzı hukuk kuralları çerçevesinde 1864'te açılan bir mahkemedir. Bu mahkemeler karma adli mahkemeler olup Müslüman ve gayrimüslimlere açıktır.

(Cevap C)

2. Panslavizm, Rusya'nın Balkanlardaki Ortodoks ve Slav topluluklarını bir çatı altında toplama politikasıdır. Panslavizmin temelinde Kırım Savaşı'nın ardından belirgin hale gelen Avrupa karşıtlığı yatmaktadır. Slav halkları arasında ortak kültürel ve siyasal hedefler sağlamaya çalışan bu hareketin etkisiyle XIX. yüzyılda Yunanistan, Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olmuştur. Arnavutluk ise I. Balkan Savaşı'nın etkisiyle 1912'de bağımsızlığını ilan etmiştir.

(Cevap D)

3. 1876 Kanunuesası'nda egemenliğin Osmanlı soyunda olduğu belirtilmiştir. 1876 Kanunuesası'na göre; yasama yetkisi meclise, yürütme ise padişah ve bakanlar kuruluna aitti. Hükümet ise padişaha karşı sorumluydu. Padişah gerekli görürse meclisi açma ve kapatma hakkına sahipti.

(Cevap E)

4. Tanzimat Dönemi'nde hukuk, eğitim ve yönetim alanında birçok yenilik yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır: Batılı tarzda Nizamiye Mahkemeleri kurulmuştur (I). Osmanlı tarihinin ilk medeni kanunu olan Mecelle Ahmet Cevdet Paşa tarafından hazırlanmıştır (II).

- Osmanlı Devleti'nde Avrupa'ya ilk kez öğrenci gönderilmesi II. Mahmut'la beraber başlamıştır.

(Cevap B)

5. B, C, D, E seçeneklerinde verilen eşleştirmeler doğrudur. Ancak Sened-i İttifak'ın Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasıyla ilgisi yoktur. Bu belgede padişah âyanların gücünü ve varlığını kabul etmiştir.

(Cevap A)

6. Ceride-i Havadis ve Tercüman-ı Ahval Gazeteleri Tanzimat Dönemi'nde çıkarılan özel gazetelerdir. Ama Takvim-i Vekayi II. Mahmut Dönemi'nde çıkarılan ilk resmi gazetedir.

(Cevap D)

7. Reis-ül Küttablık, önceleri nişancıya bağlı iken, yabancı devletlerle ilişkilerin artması üzerine XVII. yüzyıldan itibaren devletin dış işleriyle ilgili tüm yazışmalarını yürütmeye başlamıştır. XIX. yüzyıla kadar Osmanlı Devleti'nde dışişleri Reis-ül Küttablar tarafından yürütülürken II. Mahmut Dönemi'nde bu birim Hariciye Nazırlığı adıyla yeniden örgütlenmiştir. Bu değişiklikte Osmanlı Devleti'nin Avrupa'dan aldığı borçların artması, Avrupa ülkelerinin Osmanlı Devleti'nin içişlerine karışmaya başlaması etkili olmuştur.

(Cevap D)

8. Osmanlı Devleti'nde ilk kez II. Mahmut Dönemi'nde âyanlarla imzalanan Sened-i İttifak'la padişahın yetkileri sınırlandırılmıştır. Ancak halkın ilk defa yönetime katılması I. Meşrutiyet'in ilanı ile gerçekleşmiştir. Bu dönemde Meclis-i Mebusan kurularak halk yönetiminde söz sahibi olmaya başlamıştır.

(Cevap B)

9. XIX. yüzyılda Mithat Paşa öncülüğünde Belçika ve Prusya yasalarından faydalanılarak Kanunuesasi hazırlanmıştır. 1876'da ilan edilen Kanunuesasi ile Osmanlı vatandaşları yönetime katılma hakkı elde etmişlerdir. Ayrıca Kanunuesasi ile bir meclis de oluşturulmuştur. Türk tarihinde böylece ilk defa anayasal düzene geçilmiştir.

(Cevap D)

10. Türkiye'de çağdaş anlamda insan haklarına yönelik ilkeler ilk kez 1839 Tanzimat Fermanı'nda yer almıştır. Tanzimat Fermanı ile;

- Herkesin ırz, namus, can ve mal güvenliği devletin güvencesine alınmıştır.
- Vergilerin herkesin gelirine göre toplanacağı belirtilmiştir.
- Haksız yere idamın olmayacağı ve herkesin kanun önünde eşit olacağı vurgulanmıştır.

Fermanın maddelerinden de anlaşılacağı üzere insan haklarına yönelik ilkeler göze çarpmaktadır.

(Cevap B)

11. Tanzimat Dönemi, 1839–1876 yılları arasında kapsayan bir dönemdir. Bu süreç, Osmanlı Devleti'nin en hızlı Batılılaştığı ve modernleştiği dönemdir. Ancak bu dönemde geleneksel kurumlarla Batı tarzı kurumların birlikte hizmet vermesi eğitim ve hukuk alanında ikiliklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Osmanlı'nın geleneksel eğitim kurumları olan medreselerin yanında Avrupa tarzı eğitim veren okulların açılması; şer'i mahkemelerle beraber Batı tarzındaki Nizamiye Mahkemelerinin birlikte işlev görmesi bu ikiliğin en önde gelen örnekleridir.

(Cevap C)

12. Osmanlı Devleti XVIII. yüzyılda Batı'nın üstünlüğünü kabul etmeye başlamıştır. XIX. yüzyılda ise Avrupalı devletlerin iç işlerine karışmasını ve devletin dağılmasını önlemek amacıyla çağdaşlaşmaya yönelik ıslahatlar yapmıştır. Bu ıslahatların en önemlileri:

- 1839'da Tanzimat Fermanı'nın hazırlanması,
- 1856'da Islahat Fermanı'nın ilanı,
- 1876'da ilk Osmanlı anayasası olan Kanunuesasi'nin kabul edilmesi ve meşrutiyetin ilan edilmesidir.

Yaşanan bu gelişmelerin ana hedefi, azınlıkların devletten kopmasını önlemek ve vatandaşlık bilincini yerleştirmektir.

(Cevap E)

13. Osmanlı Devleti'nde ay yıldızlı bayrağın kabul edilmesi II. Mahmut Dönemi'nde gerçekleşmiştir. 1808–1839 yılları arasında egemenlik süren II. Mahmut, köklü askerî reformlar yapmasının yanı sıra, Batı'nın kurum ve kurallarını toplum hayatında etkin bir şekilde uygulamaya çalışmıştır. Bu dönemde yapılan yenilikler kendisinden sonra gelen Tanzimat Döneminin de fikir alt yapısını oluşturmuştur.

(Cevap B)

14. Balta Limanı Antlaşması'yla İngiltere Osmanlı ülkesini yarı sömürge haline getirmiştir. Sanayileşemeyen Osmanlı Devleti üretim yapamaz duruma gelmiş, buna karşılık Avrupalı devletler seri şekilde ürettikleri mallarını kapitülasyonların sağladığı kolaylıklardan da yararlanarak Osmanlı ülkesine sokmuşlardır. Bütün bu durumlar Osmanlı ekonomisinin bozulmasında etkili olmuştur.

(Cevap E)

15. Osmanlı Devleti'nin ilk Türkçe resmi gazetesi olan Takvim-i Vekayi, 11 Kasım 1831'de yayın hayatına başlamıştır. Gazete Osmanlı Türkçesi dışında Arapça, Farsça, Rumca, Fransızca ve Ermenice dillerinde yayımlanmıştır.

(Cevap A)

16. Müslüman ve Hristiyan bütün Osmanlı vatandaşlarının tam bir eşitlik içinde ülke yönetimine katılmasını, meşrutiyet yönetiminin kurulmasını ve anayasa yapılmasını isteyen yeni Osmanlılar Abdülaziz'i tahttan indirmişlerdir. Diğer seçeneklerde ise ıslahat ve yenilik karıştırlarının parmağı bulunmaktadır.

(Cevap B)

OSMANLI DEVLETİ DAĞILMA VE YIKILIŞ DÖNEMİ

1. Osmanlı Devleti'nin ilk anayasası olan Kanunuesasi, 1876 yılında yürürlüğe girmiştir. İlan edilen Kanunuesasi'yle birlikte Osmanlı Devleti'nde halk ilk kez yönetime katılmıştır. Buna karşın Kanunuesasi demokratik olmayan birçok ilkeyi bünyesinde barındırıyordu. Bunların başında da "meclisi açma kapama yetkisinin padişaha ait olması" hükmü bulunuyordu. Bu madde, monarşik anlayışın devam ettiğinin ve meşrutî sistemin kesintiye uğrayabileceğinin göstergesidir. Nitekim Rusya'yla yapılan 93 Harbi'ndeki (1877-1878 Osmanlı - Rus Harbi) yenilgiyi bahane eden Padişah II. Abdülhamit bu yetkiye dayanarak meclisi süresiz kapatmıştır.

(Cevap B)

2. 1921, 1924 ve 1982 Anayasaları tek meclis öngören anayasalardır. 1961 Anayasası, TBMM ve Cumhuriyet Senatosu olmak üzere çift meclis öngörmüştür. Fakat soruda ilk anayasa sorulduğu için sorunun cevabı 1961 Anayasası değil, 1876 Kanunuesasi olacaktır.

(Cevap A)

3. Seçeneklerde verilen ifadelerin tamamı 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı, diğer bir deyişle 93 Harbi'nin nedenlerini oluşturmaktadır. Bu savaş İngiltere'nin Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü koruma politikasından vazgeçtiği noktadır. 93 Harbi sonunda Rusya, İstanbul Yeşilköy'e kadar ilerlemiş ve Osmanlı Devleti büyük bir yenilgiye uğramıştır. Rusya ile Ayastefanos (Yeşilköy) Antlaşması imzalanmış, ancak Avrupalı devletlerin itirazı sonucunda bu antlaşma yürürlüğe girmeden kaldırılmış, yerine Berlin Antlaşması hazırlanmıştır.

(Cevap E)

4. II. Mahmud, kamuoyunu yanına çekmeyi önemseyen bir siyaset takip etmiştir. Bu çerçevede basını bir propaganda aracı olarak kullanan ilk padişaktır. II. Mahmud ıslahatlarla ilgili propagandasını 1831'de İstanbul'da çıkarılmaya başlanan Takvim-i Vekayi Gazetesi aracılığıyla yürütmüştür.

(Cevap B)

5. Osmanlı Devleti 1878 tarihli Berlin Antlaşması'ndan sonra dış politikada Almanya'ya yakın bir politika izlemiştir. Haydarpaşa - Hicaz demiryolu Almanlara yaptırılmış, ordunun eğitimi için Almanya'dan subaylar getirtilmiştir. Bu yakınlaşmanın sonucu olarak I. Dünya Savaşı da dâhil Almanlarla ittifak hâlinde olmuştur. Osmanlı'nın böyle bir politika izlemesinde İngiltere'nin güvenilir politikası da etkilidir.

(Cevap C)

6. Osmanlı Devleti'nde XVII. yüzyılda merkezî otoritenin zayıflamasıyla taşrada, âyan adı verilen nüfuzlu kişilerin etkinlikleri artmıştır. Zamanla ekonomik ve siyasi olarak güçlenen âyanlar, devlete karşı önemli bir güç hâline gelmişlerdir. Devlete asker ve vergi göndermekte sorun çıkaran âyanların devlete bağlılığını sağlamak amacıyla âyanlarla padişah arasında bir anlaşma imzalanmıştır. 1808 yılında yapılan ve Sened-i İttifak adı taşıyan bu senet ile âyanlar, seçeneklerde verilen tüm kazanımları elde etmişlerdir. Âyanların elde ettiği bu kazanımlar, fiili feodal statülerine süreklilik ve hukukilik kazandırmıştır.

(Cevap E)

7. Hürriyet ve İtilaf Fırkası: 1911'de İttihat ve Terakki Fırkasına muhalefeten kurulmuştur. Mandacılık fikrini benimseyen bu parti, Mondros Ateşkesi'nden sonra Anadolu'da ulusal varlığa düşman şekilde hareket etmiştir.

Islahat-ı Esasiye-i Osmaniye Fırkası: 1909 yılının sonlarında kurulmuştur. Merkezî Paris'te olan bir siyasi gruptur. 1913 yılında Hürriyet ve İtilaf Fırkasına katılmıştır.

Mutedil Hürriyetperveran Fırkası: 1909 yılında kurulmuş, daha sonra da Hürriyet ve İtilaf Fırkasına katılmıştır.

(Cevap E)

8. Osmanlı Devleti demiryolu, karayolu ve denizyolundan oluşan üç ulaşım yoluna sahipti ancak bunların hepsi de çok ilkel ve ihtiyacı karşılayamaz haldeydi. Çağı izleyen bir sanayileşme politikası gütmeyen Osmanlı Devleti ulaştırma sektörünü yenileme ihtiyacını da hissetmemişti. Bu sebeple Osmanlı topraklarında özellikle demiryolu ulaşımı yabancı şirketler aracılığıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda ilk demiryolu imtiyazı da 1856 yılında İzmir-Aydın hattı için İngiltere'ye verilmiştir.

(Cevap B)

9. Osmanlı Devleti Mısır'da çıkan Mehmet Ali Paşa isyanını bastırmakta zorlanınca Avrupa devletlerinden yardım istemiştir. Ancak İngiltere ve Fransa'dan aradığı desteği alamayınca Rusya'dan yardım almış, Rusya ile Hünkâr İskelesi Antlaşması'nı imzalayarak Rusya'ya Boğazlar üzerinde birtakım haklar vermiştir.

(Cevap C)

10. Balta Limanı Antlaşması'nda ithalat vergisinin düşürülüp ihracat vergisinin artırılmasının amacı Osmanlı'ya yabancı malların girişini kolaylaştırmak içindir. Böylece III. ve IV. öncül doğru olup diğer öncüllerdeki bilgiler yanlıştır.

(Cevap D)

11. Seçeneklerde verilenlerden Avrupa'ya öğrenci gönderilmesi ve tercüme odaları eğitim ve kültür ile ilgilidir. C şıkkı ise idare ile alakalıdır. Çünkü nazırlıkların yani bakanlıkların kurulması, yönetimle ilgili bir gelişmedir. D şıkkı ekonomi ile E şıkkı da askeriye ile ilgili gelişmelerdir.

(Cevap C)

12. Haydarpaşa ve Sirkeci garları, İstanbul Arkeoloji Müzesi kültür, sanat ve mimari gibi konulara önem veren bir padişah olan II. Abdülhamit Dönemi'nde yapılmıştır. Özellikle yabancı mimarların faaliyetlerinin göze çarptığı bu dönemdeki diğer bazı önemli eserler şöyledir: Eski Şark Eserleri Müzesi, Yüksek Ticaret Merkezi, Haydarpaşa Tıbbiye Mektebi, Maçka Pa-las, Sultanahmet'te Alman Çeşmesi, Kütahya Ulu Cami, İstanbul Yıldız Hamidiye Cami, Cihangir Cami.

(Cevap C)

13. Sultan Abdülaziz Dönemi'nde Osmanlı donanması, ahşap gemilerden zırhlı gemilere geçmiştir. Güçlü bir donanma kurma konusunda kararlı olan Sultan Abdülaziz 1864'te İngiltere'ye zırhlı bir savaş gemisi sipariş etmiştir. Osmanlı donanması kısa bir süre içerisinde, gemi adedi bakımından dünyanın dördüncü büyük filosunu oluşturmuştur. Ancak deniz gücü yalnızca gemi adedinden ibaret değildir. Böylesi bir donanmanın bakımı ve modernizesi Osmanlı'ya büyük bir mali yük getirmiştir. Ayrıca teçhizata ağırlık verilirken personel seçimi ve yetiştirilmesi hususu ihmal edilmiştir. Bu yüzden Abdülaziz Dönemi'nde dünya sıralamasına giren Osmanlı donanması askerî ve siyasi açıdan devlete, umulan faydayı sağlayamamıştır.

(Cevap A)

14. Osmanlı Devleti'nde ilk bütçe, Duraklama Dönemi'nde Sadrazam Tarhuncu Ahmet Paşa tarafından yapılmıştır. Bu sayede gelecek döneme ilişkin gelir ve gider tahminleri ilk kez ortaya konmuştur. Batılı anlamda ilk bütçe hazırlanması ise 1909'dan sonra yani II. Meşrutiyet Dönemi'nde olmuştur. Ancak bu gelir-gider tahminlerinde, büyük yanılmalar olduğundan devlet yönetimi büyük krizlerle karşı karşıya kalmıştır. Örneğin I. Dünya Savaşı yıllarında bu tahminlerdeki dalgalanmalar büyük bütçe açıklarına ve devletin yeni borçlanmalara gitmesine sebep olmuştur.

(Cevap E)

15. 1808–1839 yılları arasında Osmanlı tahtında bulunan II. Mahmut, Osmanlı padişahları arasında en köklü islahatları gerçekleştiren padişah'tır. II. Mahmut öncelikle bozulan devlet otoritesini yeniden kurmak için çalışmıştır. Devletin her tarafındaki gelişmeleri kolayca takip edebilmek için posta teşkilatının kurulması ve taşranın en uç noktalarına kadar devlet otoritesinin uzanabilmesini sağlayan muhtarlıkların kurulması bu çalışmalardan birkaçıdır. İlköğretimin zorunlu hale gelmesi okuma - yazma oranını yükseltmek ve toplumun kültürel yönden gelişmesini sağlamak içindir. Ancak yalnızca İstanbul ve yakınlarında uygulanabilmiş bir islahattır.

(Cevap E)

16. İnas Darülfünunu kadınların eğitim görmesi için 1914'te Sultan V. Mehmet Reşat Dönemi'nde açılmıştır.

Osmanlı'daki ilk demiryolu 1854 yılında Mısır'da Kahire-İskenderiye arasında; Anadolu'da İzmir-Aydın arasında yapılmıştır.

Bank-ı Dersaadet 1847 yılında Galata bankerlerince kurulan ilk Osmanlı bankasıdır.

İlk dış borç 1854 yılında İngiltere'den alınmıştır.

(Cevap B)

OSMANLI DEVLETİ DAĞILMA VE YIKILIŞ DÖNEMİ

1. Tanzimat Dönemi 1839 ile 1876 tarihleri arasındaki dönemdir. Bu dönemde,
 - İlk Osmanlı tiyatrosu açıldı.
 - Şeri davalar dışındaki davalara bakan Nizamiye Mahkemeleri kuruldu.
 - Tanzimat Fermanı'yla askerlik vatan görevi haline getirildi.
 - Maarif Nezareti (Millî Eğitim Bakanlığı) kuruldu.
 - Islahat Fermanı ilan edildi.

Ancak Kanunuesasi 1876 tarihinde I. Meşrutiyet'in ilanıyla birlikte yürürlüğe konmuştur.

(Cevap C)

2. XVIII. yüzyılın sonlarında Avrupa'da Sanayi Devrimi gerçekleşmiş ve Avrupalı devletler ihtiyaçları olan ham maddeleri Doğu ülkelerinden satın almışlar, ürettikleri malları bu ülkelerin pazarlarında satmaya başlamışlardır.

Sanayi Devrimi Osmanlı topraklarında gerçekleşmemiş, bu yüzden Osmanlı ticari hayatı canlandırmak için yabancı tüccarlara vergi indirimi uygulamış ve gümrük ödeme uygulamalarını kaldırmış, ayrıca dışarıya ham madde çıkarır duruma gelmiştir. Bütün bu gelişmeler yabancı yatırımın Osmanlı ülkesine girmesine ortam hazırlamıştır.

(Cevap E)

3. Tanzimat Fermanı 1839, Islahat Fermanı 1856 yılında devletin dağılmasını önlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Tüm tebaanın can, mal, ırz güvenliğinin sağlanması, rüşvet ve iltimasın önlenmesi, bu fermanların ortak özelliklerindedir. Azınlıkların devlet memuru olması uygulaması Islahat Fermanı'yla getirilen düzenlemedir.

(Cevap D)

4. Tanzimat Fermanı'nın ilanında Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik düşüncesini önleme amacı güdülmüştür. Islahat Fermanı, Tanzimat Fermanı'ndan sonra ilan edilmiştir. Dolayısıyla Tanzimat Fermanı üzerinde herhangi bir etkisi yoktur.

Alman birliğinin kurulmasının (I) Tanzimat Fermanı'nın ilanı ile ilgisi yoktur.

(Cevap C)

5. Resmî yazışmalarda gayrimüslimler için aşağılayıcı sözler kullanılmayacak ve işkence dayak ve angarya kaldırılacak maddeleri 1856'da yayınlanan Islahat Fermanı'nda yer almıştır. Fakat müsadere usulünün kaldırılmasına ilk kez II. Mahmut Dönemi'nde karar verilmiştir. Ancak uygulanması Tanzimat Dönemi'ne kalmıştır.

(Cevap C)

6. 1876 Kanunuesasi'de saltanat ve hilafet hakkı Osmanlıların en büyük erkek evladındır hükmü kabul edilmiştir. Böylece İslam dünyasının koruyucusu olarak halife gösterilmiş ve devletin parçalanmasını önlemek amaçlanmıştır.

(Cevap B)

7. XIX. yüzyıl ıslahatları daha çok yönetim ve hukuk alanında yapılmış ve devlet politikası hâline getirilmiştir. Ayrıca bu yüzyılda milliyetçi isyanlar fazla olduğu için yapılan ıslahatlarda devletin bütünlüğünü koruma amacı temel ilke olmuştur.

(Cevap E)

8. İlk Osmanlı gazetesi Takvim-i Vekayi'dir. II. Mahmut Dönemi'nde çıkarılan bu gazete bugünkü anlamda resmî gazete özelliğine sahiptir.

(Cevap A)

9. Osmanlı Devleti'nde halk ilk defa 1876'da yayınlanan anayasa ile devlet yönetimine katılma hakkı elde etmiştir. 1876 Anayasası'na göre her elli bin Osmanlı erkeği bir milletvekili seçme hakkını elde etmiştir. Böylece Osmanlı Devleti monarşiden meşruti monarşiye geçmiştir.

(Cevap B)

10. Divanın kaldırılarak yerine nazırlıkların kurulması, devlet memurlarına pantolon ve fes giyme zorunluluğu getiren Kıyafet Kanunu'nun çıkarılması II. Mahmut Dönemi gelişmeleridir. Yabancılara taşınmaz mal edinme hakkı verilmesi ise 1856 tarihli Islahat Fermanı ile olmuştur.

(Cevap D)

11. Topkapı Sarayı (I) Klasik Dönem Osmanlı mimari eseri olup Fatih Dönemi'nde yapılmıştır. Osmanlı'nın en uzun süre yönetildiği saray unvanına sahiptir. Beylerbeyi, Dolmabahçe ve Yıldız Sarayı son dönem mimari eserleri olup XIX. yüzyılda yönetim yeri olarak kullanılmıştır.

(Cevap D)

12. XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı Devleti'nin parçalanmasına kesin gözüyle bakılmaya başlanmıştır. Bu tehdit karşısında Osmanlı, denge politikası izlemiştir. XIX. yy. sonlarındaki siyasi gelişmeler bu politikanın da iflasına doğru giderken Almanya'nın birliğini ve sanayisini kurup sahneye çıkması Osmanlı Devleti için yeni bir denge unsurunu getirmiştir.

(Cevap C)

13. XIX. yüzyıl Osmanlı'da demokratikleşme hareketlerinin görüldüğü, ilk kez yönetimin yetkilerinin kısıtlanmasının talep edildiği yüzyıldır. Bu gelişmelerin yaşanmasında Fransız İhtilali'nin getirdiği yenilikler etkili olmuştur.

(I) Sened-i İttifak II. Mahmut ile âyanlar arasında yapılmış olup Avrupa'nın etkisi ve baskısı yoktur.

(II) Tanzimat Fermanı'nda Avrupa'nın etkisi görülmektedir. Bu belge ile, Osmanlı'da kanun üstünlüğü kabul edilmiş, müslim ve gayrimüslimler eşit hale gelmiştir.

(III) Islahat Fermanı'nda Avrupa'nın etkisi de baskısı da vardır. Sadece gayrimüslimlere ait hakları içerir.

(Cevap C)

14. İlk Osmanlı Bankası Bank-ı Dersaadet olup Kırım Savaşı sırasında iflas etmiştir. Kuruluşu 1847'dir. Memleket Sandıkları Mithat Paşa tarafından kurulmuş, 1888'de de Ziraat Bankası'na dönüştürülmüştür. Sanayi Maden Bankası Cumhuriyet Dönemi'ndedir. Bank-ı Osmani İngiliz teşebbüsü olarak 1856'da kurulup 1863'te Bank-ı Osmani Şahane adını almıştır.

(Cevap A)

15. Mektebi Maarif-i Adliye devlet adamı yetiştirmek amacıyla II. Mahmut Dönemi'nde açılmıştır.

Mektebi-i Harbiye ve Mekteb-i Tıbbiye II. Mahmut Dönemi'nde açılan Batı tarzı okullardır.

Mızıka-i Hümayun Okulu II. Mahmut döneminde mehter takımının yerine kurulmuştur.

Hendesehane I. Mahmut Dönemi'nde açılan bir okul olup Batı tarzı eğitim vermek amacıyla açılan ilk okuldur.

(Cevap B)

16. Ceride-i Resmîye TBMM Dönemi'nin ilk resmî gazetesidir. Takvim-i Vekayi Osmanlı'da devletin çıkardığı ilk gazetedir. Tercüman-ı Ahval ilk özel gazetedir. Ceride-i Havadis ilk yarı resmî gazetedir. Düstur Dergisi (1865) yasa ve tüzüklerin yayımlandığı resmî gazete özelliğine sahip dergidir.

(Cevap D)

OSMANLI DEVLETİ DAĞILMA VE YIKILIŞ DÖNEMİ

1. Osmanlı Devleti'nin parçalanma sürecinde bu dağılışı önlemek amacıyla ortaya atılan Türkçülük düşüncesinin temeli Ziya Gökalp'a dayanır. Ziya Gökalp Türk toplumunun kendine özgü ahlaki kültürel değerleriyle batıdan aldığı değerlerin sentezlenmesini savunuyordu. Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak diye özetlediği fikrinin temeli kültürel olarak Türklüğe, ahlak olarak ise İslam'a dayanmaktadır.

(Cevap A)

2. II. Meşrutiyet Dönemi 1908-1922 yılları arasında kapsar. Mecelle ise 1868'de Tanzimat Dönemi'nde hazırlanmış ve II. Abdülhamit'in padişahlığı döneminde yaşanan İstibdat Devri'nde yürürlüğe girmiş Osmanlı Medeni Kanunu'dur. Yani II. Meşrutiyet Dönemi'nin getirdiği bir yenilik değildir.

(Cevap E)

3. Esham usulü, Osmanlı Devleti zamanında görülen bir iç borçlanma çeşididir. Devletin ekonomik yapısında meydana gelen bozulmalar nedeniyle oluşan para ihtiyacını gidermek için III. Mustafa zamanında çıkarılmış ve I. Abdülhamit döneminde uygulanmaya başlanmıştır. Esham kelimesi pay ve hisse gibi anlamlara gelmektedir.

(Cevap D)

4. 1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı, Osmanlı Devleti'nde hukukun üstünlüğü anlayışının ilk kez kabul edildiği belgedir. Bu fermanla birlikte Osmanlı Devleti hızlı bir batılılaşma ve modernleşme dönemine girmiştir. Fermanın getirdiği birçok yeniliğin yanında yönetim tarzı bakımından dikkat çeken en önemli özelliği, meclisler aracılığıyla karar alma anlayışını getirmesidir.

(Cevap A)

5. 29 Eylül 1808 tarihinde Padişah II. Mahmut Dönemi'nde Anadolu ve Rumeli Âyanları ile imzalanan Sened-i İttifak'ın en önemli özelliği, padişahın kendisinden başka bir gücün (âyanların) varlığını tanıması ve merkezî otoritenin sınırlandırılmasıdır.

(Cevap B)

6. Soru kökünde verilen düşünce, 1876-1924 yılları arasında yaşamış olan, görüşleriyle Türk milliyetçiliğini büyük ölçüde etkileyen yazar, siyasetçi ve şair Ziya Gökalp'tır. Gökalp'in düşüncesinin temelinde, Türk toplumunun kendine özgü kültürel ve ahlaki değerleriyle, Batı'nın bazı değerlerini kaynaştırarak bir senteze ulaşma çabası yatmaktadır.

(Cevap C)

7. 1808-1839 yılları arasında hüküm süren II. Mahmut, kapitülasyonlar ve Sanayi İnkılabı'nın olumsuz etkilerini önlemek ve yerli üretimi artırmak amacıyla ekonomik alanda çeşitli çalışmalar yapmıştır. Osmanlı tüccarlarının yabancı tüccarlarla rekabet edebilmesi için gümrük kolaylığının sağlanması, küçük çaplı işletmelerin açılması ve yerli malının teşvik edilmesi bu türden çalışmalardır.

(Cevap E)

8. Osmanlı Devleti'nde ilk kız öğretmen okulları Tanzimat Dönemi'nde (1839-1876) açılmıştır. Bu doğrultuda kadın öğretmen yetiştirmek amacıyla 1870'te Darülmuallimat açılmıştır.

(Cevap E)

9. Osmanlı yönetiminde üç yılda altı sadrazamın görev gelmesi ancak siyasi istikrarsızlıkla açıklanabilir. Siyasi istikrarsızlıkların da yönetimin gücünü zayıflatması doğal bir sonuçtur. Osmanlı Devleti Duraklama Dönemi'nden itibaren bu tür siyasi istikrarsızlıklarla mücadele etmiştir.

(Cevap D)

10. B, C, D ve E seçeneklerinde yer alan kişiler resim sanatının gelişmesinde etkili olan şahıslardır. Ali Talat Bey ise adını daha çok mimarlık alanında duyurmuştur. İnşaat ve imalatta işçilik adlı dört ciltlik bir eser yayınlamıştır. Tasarladığı eserlerin başında Beşiktaş İskelesi, Üsküdar İskelesi ve Kuzguncuk İskelesi gelmektedir.

(Cevap A)

11. Soru kökünde bahsedilen meclis Meclis-i Âyan'dır. Meclis-i Âyan padişah tarafından seçilen üyelerden oluşurdu. Bu üyeler ömür boyu görevde kalırdı. Ayan Meclisinin üye sayısı Mebusan Meclisinin üye sayısının üçte birini aşamazdı. Üyeleri önemli görevler yapmış bürokratlarla ulema sınıfı üyelerinden oluşurdu. Çalışmalarını kapalı oturumlarda yürütürdü.

(Cevap A)

12. Herkesten mali gücüne göre vergi alınacağı ve vergide adalet sağlanacağı maddesi ilk defa 1839 Tanzimat Fermanı'nda yer almıştır. Tanzimat Fermanı'yla hukukun üstünlüğü ilkesi ilk kez kabul edilmiş ve tebaa anlayışından vatandaşlık anlayışına geçilmeye başlanmıştır.

(Cevap C)

13. İrad-ı Cedit hazinesi, III. Selim Dönemi'nde Nizam-ı Cedit ordusunun masraflarını karşılamak üzere kurulmuştur. Dolayısıyla bu hadise devletin iç yapılanmasıdır. Yani Osmanlı'nın sömürge durumuna gelmesinde, İrad-ı Cedit hazinesinin kurulmasının etkisi yoktur. Dış borç alınması ve kapitülasyonlar Osmanlı'nın yarı sömürge duruma gelmesinde etkili olmuştur. Çünkü borçların faizleri ve kapitülasyonlar devleti tazvizler vermek zorunda bırakmıştır. Böylece Osmanlı yarı sömürge durumuna gelmiştir.

(Cevap D)

14. Osmanlı tarihinde II. Meşrutiyet'ten sonra çok partili hayata geçilmiştir. 1911'de kurulan Hürriyet ve İtilaf Partisi bunlardan biridir. Bu parti, İttihat ve Terakki'nin muhalefeti olarak tanınmıştır. Ayrıca bu parti Mondros'tan sonra İstanbul'da etkinliğini artırmıştır.

(Cevap B)

15. Osmanlı Devleti'nde ilk resmî gazete, II. Mahmut zamanında 1831'de çıkarılan Takvim-i Vekayi'dir. Bu gazete Cumhuriyet Dönemi'ne kadar varlığını sürdürmüştür. Ceride-i Havadis Gazetesi Abdülmecit Dönemi'nde 1840'ta çıkarılmıştır. Tercüman-ı Ahval Gazetesi ise ilk özel Türk gazetesi olup Ağâh Efendi ve Şinasi tarafından 1860'ta çıkarılmaya başlanmıştır. Doğru sıralama; III-II-I şeklindedir.

(Cevap B)

16. Sanayi Devrimi sonucu ham madde sıkıntısı çeken sanayileşmiş devletler bu ihtiyaçlarını sınırları dışından tedarik etmeye yönelince ortaya sömürgecilik çıktı. Sömürge alanı olarak da sanayileşmemiş, askerî ve siyasi olarak zayıflamış Osmanlı Devleti hedef seçildi. XIX. yüzyılda; 1830'da Fransa Cezayir'i, 1882'de İngiltere Mısır'ı, 1911'de İtalya Trablusgarp'ı işgal etti. Bu işgaller Sanayi Devrimi sonunda ortaya çıkan ham madde ve pazar ihtiyacının sonucudur.

(Cevap E)

OSMANLI DEVLETİ DAĞILMA VE YIKILIŞ DÖNEMİ

1. Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın ayaklanması üzerine II. Mahmut Rusya'dan yardım istemiştir. Bunun üzerine İngiltere ve Fransa da olaya karışmış böylece Osmanlı'nın iç sorunu dış sorun haline gelmiştir.

(Cevap B)

2. A, B, C ve D seçenekleri Osmanlı'nın kendi iç meseleleri olup Avrupa'yı hiç ilgilendirmeyen konulardır. Fakat Osmanlı ülkesinde yaşayan azınlıkların çoğu Avrupalılarla aynı dini paylaşıyordu. Dolayısıyla Avrupa zaman zaman bu azınlıkların haklarının korunmadığını ileri sürerek Osmanlı içişlerine karışmıştır.

(Cevap E)

3. Kanunuesasi'ye göre devletin başkenti İstanbul'dur. Devletin dili Türkçedir. Saltanat Osmanlı'nın en büyüğüne aittir. Padişah aynı zamanda halifedir. Osmanlı tabiatı din ve mezhebe bağlı değildir. Dinî ve mezhebi ne olursa olsun Osmanlı tabiatında bulunan herkes Osmanlı vatandaşıdır. Osmanlılık ise ırksal, dilsel, dinsel bir anlayış değil, hukuki anayasal bir vatandaşlık anlayışıdır.

(Cevap B)

4. Osmanlı Devleti'nin dağılma döneminden Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasına kadarki dönemde Osmanlılık, İslamcılık, Türkçülük, Turancılık, Âdemi-merkeziyetçilik gibi fikirler ortaya atılmıştır. Liberalizm bu dönemin bir fikri değil, ekonomik yatırımlarda özel sektörün desteklenmesini benimseyen bir anlayıştır.

(Cevap C)

5. Osmanlı Devleti'nin geleneksel silyan mektepleri Tanzimat Dönemi'nde ıslah edilerek iptidai denen yeni ilköğretim kurumlarına dönüştürülmüştür. Yani Tanzimat Dönemi'nde ilkokullara verilen ad; İptidai'dir. Rüştiye: Ortaokul, İdadi: Lise, Darülhendese: Mühendis Okulu, Enderun: Devlet adamı yetiştirmekle görevli saray okuludur.

(Cevap A)

6. III. Selim'in yaptığı ıslahatlara Nizam-ı Cedit adı verilmiştir. II. Mahmut yeni ve modern bir ordu kurmuştur. Abdülmecit, Tanzimat Fermanı'yla demokratik ve eşit bir ortam oluşturmaya çalışmıştır. Bu gelişmeler bu padişahların yenilik taraftarı olduklarını göstermektedir.

(Cevap B)

7. A, B, C ve E seçeneklerinde yer alan gelişmeler, XIX. yüzyılda görülen değişimin sonuçlarıdır. Medrese eğitimi ise XIX. yüzyıldaki değişimler sonucu başlamıştır. Orhan Bey'in İznik'te ilk medreseyi açmasıyla medrese eğitimi başlamıştır.

(Cevap D)

8. Abdülmecit (1839–1861)

I. Abdülhamit (1774–1789)

II. Abdülhamit (1876–1909)

Abdülaziz (1861–1876)

Mehmet Reşat (1909–1918)

Padişahların saltanat yıllarına bakıldığında 1878–1908 yıllarının II. Abdülhamit yılları olduğu görülür. II. Abdülhamit bu yıllarda meclisi kapatarak ülkeyi baskı ve istibdatla tek başına yönetmeye başlamıştır. Bu durum 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanına kadar sürmüştür.

(Cevap C)

9. İlköğretimin zorunlu hale getirilmesi devlet yönetiminde değil, eğitim ve kültür alanında yapılan yenilikler arasındadır. 1824 yılında çıkarılan bir fermanla getirilen eğitim zorunluluğu, İstanbul'daki Sibyan mektepleri için geçerliydi. Teşkilatlanma, araç-gereç, öğretmen ve finans yetersizliğinden dolayı uygulanamayan bu emir, eğitim hizmetinin devlet vazifesi olarak görülmesi bakımından önemlidir.

(Cevap E)

10. Osmanlı Devleti ilk kez Kırım Savaşı (1853–1856) sürerken İngiltere ve Fransa'dan dış borç almıştır. Osmanlı Devleti'nde, giderler artarken gelirlerin azalması, borçların ödenmesinde aksaklıklar yaşanmasına sebep olmuş, zamanla devlet, borçlarını ödeyemez hale gelmiştir. Bu durum karşısında Avrupalı devletler, alacaklarını tahsil etmek için 1881 yılında Osmanlı Devleti sınırlarında "Düyun-u Umumiye İdaresi"ni (Genel Borçlar İdaresi) kurmuşlardır. Bu kurum Osmanlı Devleti'nin gelirlerine el koyarak, biriken gelirleri borç alınan ülkelere dağıtmıştır. Böylece Osmanlı Devleti ekonomi üzerindeki tüm egemenliğini kaybetmiştir. Bu kurum ancak Lozan Antlaşmasıyla kaldırılabilmiştir.

(Cevap A)

11. 19. Yüzyılda yapılan ıslahatların başarısız olmasında ıslahatların halka danışılmadan belirli kesimlerce yapılması, Osmanlı üzerindeki dış baskıların artması, eski ve yeni kurumların birlikte faaliyet yürütmesi etkili olmuştur.

(Cevap E)

12. Sanayi-i Nefise, güzel sanatlar alanında eğitim vermek üzere 1882'de İstanbul'da kurulmuştur. Osmanlı Devleti'nin ilk güzel sanatlar okulu olan Sanayi-i Nefise Mektebi, 2 Mart 1883 tarihinde eğitime başlamıştır. Okul, günümüzde Eski Şark Eserleri Müzesi olarak hizmet vermektedir.

(Cevap C)

13. Tanzimat Dönemi 1839 ile 1876 arasındaki dönemi kapsar.

- I. **Şeri mahkemeler**, Osmanlı'nın kuruluşundan beri var olan İslam hukukunun uygulandığı mahkemelerdir.
- II. **Ticaret Mahkemeleri**, 1848 yılında ticari konulardaki sorunları gidermek amacıyla kurulan karma mahkemelerdir.
- III. **Nizamiye Mahkemeleri**, 1864 yılında Avrupa mahkemeleri örnek alınarak kurulmuştur.
- IV. **Konsolosluk Mahkemeleri**, kapitülasyonlardan sonra yabancıların kendi konsolosluklarında kurduğu mahkemelerdir.

Osmanlı'da bu denli farklı mahkemelerin bulunması hukuk birliğinin olmadığını da göstergesidir.

(Cevap C)

14. "Şark Meselesi" tabiri, Avrupalı devletlerin kendi çıkarları doğrultusunda Orta-Doğu olayları için kullandıkları politik bir tabirdir. Şark Meselesi'nin başlangıcı, Türklerin Anadolu'ya geldiği tarihlere kadar uzanmaktadır. Napolyon Savaşları sonrası toplanan 1815 Viyana Kongresi'nde Rus delegesi, Osmanlı ülkesindeki Hristiyanların haklarının korunmasından söz ederken "Şark Meselesi" tabirini kullanmıştır. Bu tabir Viyana Kongresi'yle birlikte Osmanlı Devleti'ni parçalama ve topraklarını paylaşma niyetinin bir tezahürü olarak Avrupa diplomasisinde kullanılmaya başlanmıştır.

(Cevap D)

15. Çok partili hayata geçilmesi II. Meşrutiyet Dönemi gelişmelerindedir. II. Meşrutiyet Dönemi'nde padişahın otoritesinin arttığı söylenemez. Özellikle 1909 yılında anayasada yapılan değişikliklerle padişahın yetkileri kısıtlanmıştır. Hükümetin padişah yerine meclise karşı sorumlu olması da bu değişikliğin sonuçlarındandır.

(Cevap B)

16. II. Mahmut 1808-1839 yılları arasında egemenlik sürmüştür. Bu dönemde Tuna Boyu'nu, Gelibolu ve Bolayır'ı, Anadolu'da ise İzmit gibi yakın yerleri gezecek yurt içi gezi yapan ilk padişah olmuştur.

(Cevap C)

OSMANLI DEVLETİ DAĞILMA VE YIKILIŞ DÖNEMİ

1. Mektebi Mülkiye devlet memuru yetiştirmek amacıyla 1859'da açılmıştır. Bu tarihte Osmanlı padişahı Abdülmecit'tir (1839–1861). Galatasaray Sultanisi 1868 yılında açılmıştır. Bu tarihte Osmanlı padişahı Abdülaziz'dir (1861–1876). Hicaz Demir Yolu'nun yapımına 1900'de başlanmıştır. Bu tarihte Osmanlı tahtında oturan kişi ise II. Abdülhamit'tir (1876–1909). Dolayısıyla verilen tüm eşleştirmeler doğrudur.

(Cevap E)

2. II. Mahmut, 1808–1839 yıllarında padişahlık yapmıştır. Yeniçeri Ocağı'nın 1826'da kaldırılması bu dönemde gerçekleştirilmiştir. Abdülmecit, 1839–1861 yıllarında padişahlık yapmıştır. Cizye vergisi, 1856 Islahat Fermanı çerçevesinde bu dönemde kaldırılmıştır. Abdülaziz, 1861–1876 yıllarında padişahlık yapmıştır. Vilayet Nizamnamesi 1864'te yine bu dönemde yayımlanmıştır.

(Cevap E)

3. Fransız devrim savaşları komutanı Napolyon, Avrupa'da başarılı savaşlar yaptıktan sonra Afrika'ya ele geçirebilmek için 1798'de Mısır'ı işgal etmiştir. Ancak Akka önlerine geldiğinde İngilizlerin de destek verdiği Nizam-ı Cedid Ordusu karşısında tutunamamış ve 1802 yılında El-Ariş Antlaşması'nı imzalayarak aldığı toprakları geri vermiştir.

Napolyon, Akka yenilgisinden sonra "Türkler beni Akka önünde durdurmasaydı bütün Doğu'yu ele geçirmek işten bile değildi" demiştir. Napolyon ülkesine döndükten sonra Fransa Cumhuriyeti'nin ilk başkanı (1799-1804), ardından da Fransa imparatoru olmuştur.

(Cevap C)

4. II. Mahmut, 1808–1839 yılları arasında tahtta bulunmuştur. Karantina uygulaması da bu dönemde başlatılmıştır. Böylece bulaşıcı hastalığın daha fazla yayılmadan tedavi altına alınması amaçlanmıştır.

(Cevap A)

5. Boğaziçi'nde yolcu ve yük taşımak amacıyla kurulmuş ilk anonim ortaklık, Şirket-i Hayriye'dir. 1850 yılında Sultan Abdülmecid döneminde kurulan şirket günümüzdeki Türkiye Denizcilik İşletmelerinin temelidir.

(Cevap B)

6. Osmanlı Devleti ilk kez 1798 yılında Mısır'ı işgal eden Fransa'ya karşı İngiltere ve Rusya'nın desteğini alarak denge politikasını uygulamaya başlamıştır. XIX. yüzyılda Avrupa devletleri arasındaki çıkar çatışmalarından faydalanarak varlığını devam ettirmeye çalışmıştır.

(Cevap A)

7. 1863 yılında çiftçiye kredi sağlamak üzere kurulan Memleket Sandıkları Osmanlı Devleti'nin o dönemdeki Niş kenti valisi Mithat Paşa tarafından kurulmuştur. Karşılıklı yardımlaşma esasına dayanan Memleket Sandıkları milli bankacılığın da ilk örneğidir. Nitekim Memleket Sandıkları 1888 yılında Ziraat Bankası'na dönüştürülmüştür.

(Cevap A)

8. Osmanlı Devleti'nde, Tanzimat Dönemi'nden (1839-1876) itibaren yabancı okullar ve azınlık okulları açılmaya başlandı. Bu okulların çalıştırılması ve denetlenmesi işi yine aynı ulusun dini liderleri tarafından yürütülüyordu. Bu okullar üzerinde Osmanlı Devleti'nin hiçbir denetimi yoktu. Bu nedenle Avrupalı Devletler bu okullar aracılığı ile kendi dil, din ve kültürlerini yayarak Osmanlı topraklarında siyasi nüfuzlarını artırdılar. Bu okullar, Osmanlı Devleti'ndeki yenilik hareketlerine herhangi bir şekilde öncülük etmişlerdir.

(Cevap D)

9. Bosna-Hersek, 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi sonrası imzalanan Berlin Antlaşması ile imtiyazlı bir eyalet haline gelmiştir. Bu andan itibaren de fiili olarak Avusturya-Macaristan Devleti'nin hakimiyeti altına girmiştir. 1908 yılında gerçekleşen II. Meşrutiyet'in ilanı esnasındaki karışıklıktan faydalanan Avusturya, Bosna-Hersek'i ilhak ederek fiili olan bu durumu resmîyete dökmüştür.

(Cevap B)

10. Türkiye'de müzecilik ile ilgili çalışmalar 1882 yılında Osman Hamdi Bey öncülüğünde başlamıştır. "Asar-ı Atika Nizamnamesi"ni yeniden düzenleyen Osman Hamdi Bey, Türk eserlerinin yurt dışına çıkmasını yasaklamıştır. Aynı zamanda bir ressam olan Osman Hamdi Bey Sanayi-i Nefise Mektebinin (Güzel Sanatlar Okulu) kurucusudur.

(Cevap C)

11. Fransız İhtilali'nin getirdiği "Milliyetçilik" düşüncesinin giderek güçlenmesi, azınlıkların bağımsız olmak istemeleri ve kapitülasyonlar aracılığıyla ekonomik nüfuz elde eden Avrupalı devletlerin azınlık haklarını kışkırtmaları Osmanlılık fikrinin zayıflamasının temel sebepleridir. Ancak Osmanlılık fikrinin savunucuları olan Genç Osmanlılar Cemiyeti'nin kurulmasının bu başarısızlıkta bir etkisi yoktur.

Namık Kemal, Ali Suavi, Şinasi, Ahmed Rıza, Abdullah Cevdet, Yusuf Akçura ve Ahmed Cevdet Paşa Genç Osmanlılar Cemiyeti'nin önde gelen isimleriydi.

(Cevap D)

12. Osmanlı Devleti'nin yabancılara tanıdığı ayrıcalıklar ticari, dini, hukuki ve eğitim alanlarını kapsıyordu. Bu kapsamda yabancılara ibadetlerini serbestçe yapma, okul açma, kendi din esaslarına göre yargılama, düşük gümrük vergisi verme ve bazı vergilerden muafiyet gibi ayrıcalıklar verilmiştir. Yabancılara, misyonerlerin Osmanlı ülkesine gelmesi ile ilgili herhangi bir ayrıcalık verilmemiştir; bu durum verilen ayrıcalıkların bir sonucudur.

(Cevap B)

13. Tanzimat Dönemi'nde (1839-1876) eğitim-öğretim işleri, 1869'da çıkarılan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile düzenlenmiştir. Bu nizamnamede eğitim kademeleri belirlenirken Tarih dersi de tüm eğitim kurumlarında okutulması zorunlu bir ders olarak belirlenmiştir.

(Cevap B)

14. XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti Macar mültecileri sorunuyla meşgul olmuştur. 1848 ihtilalleri sonrası Macarların Avusturya imparatorundan haklar istemesi ve imparatorun da buna saldırı ile cevap vermesi bu sorunun çıkmasında etkili olmuştur. Avusturya ve ona destek veren Rusya karşısında tutunamayan Macarlar ve Lehliiler Osmanlı Devleti'ne sığınmıştır. Sonunda araya İngiltere ve Fransa'nın girmesiyle mesele çözülmüştür.

Macar mültecileri sorununda İngiltere ve Fransa ile başlayan yakınlaşma bu devletlerin Kırım savaşı sırasında Osmanlı ile birlikte hareket etmesinde etkili olmuştur.

(Cevap E)

15. 1821 yılında başlayan Mora isyanının bastırılmasını sağlayan Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa kendisine verilen vaadlerin gerçekleştirilmediği gerekçesiyle isyan etmiştir. Mısır valisinin Osmanlı'ya karşı başarılı mücadeleler vermesi üzerine Osmanlı da Rusya'dan yardım istemiştir. Devreye Rusya'nın girmesiyle çıkarları zedelenen Avrupalı devletler 1840 yılında toplanan Londra Konferansı'yla meseleye çözüm getirmiştir. Böylece bir iç sorun olarak başlayan Mehmet Ali Paşa isyanı devletlerarası görüşmelerle çözümlenmiştir. Cem Sultan olayı bir iç sorunken dış sorun haline gelmiş; ancak devletlerarası görüşmelerle çözümlenmemiştir.

(Cevap A)

16. Osmanlı Devleti'nde askerî ve ekonomik amaçlı ilk nüfus sayımı II. Mahmut Dönemi'nde yapılmıştır. Abdülmecit, 1839-1861 yılları arasında tahtta oturmuştur. Bu yıllar arasında 1853'te Kırım Savaşı başlamış ve Osmanlı Devleti bu olay sırasında ilk defa İngiltere'den borç almıştır. Bank-ı Osmanî 1856'da kurulmuştur. Bu bankanın kurulduğu tarihte Osmanlı padişahı Abdülaziz değil, Abdülmecit'tir.

- II. Mahmut: 1808-1839
- Abdülmecit: 1839-1861
- Abdülaziz: 1861-1876

(Cevap C)

OSMANLI DEVLETİ DAĞILMA VE YIKILIŞ DÖNEMİ

1. A, B, D ve E seçeneklerinde yer alan gelişmeler II. Mahmut döneminde gerçekleştirilen ıslahatlardır. Tercüman-ı Ahval Gazetesi ise 1860'ta çıkarılmış ilk özel gazetedir. Yani II. Mahmut'un ölümünden 21 yıl sonra çıkmıştır. Gazeteyi çıkaranlar Agah Efendi ve İbrahim Şinasi'dir. Günlük olarak çıkarılan gazete düşünce özgürlüğü, fikri tartışmalar, hantal bürokrasi, eğitim alanındaki sorunlar ve ekonomik sıkıntılar gibi gerçek gündeme dair yazılara yer vermiştir.

(Cevap C)

2. 1808-1839 yılları arasında egemenlik süren II. Mahmut'un idari alanda yaptığı en büyük değişiklik, Osmanlı'nın kuruluşundan beri varlığını devam ettiren Divan sisteminin kaldırılmasıdır. II. Mahmut bunun yerine "Heyet-i Vükela" adıyla bir bakanlar kurulu oluşturmuştur.

(Cevap D)

3. Sultan II. Mahmut'un soruda verilen sözü Osmanlıcılık fikri ile ilişkilendirilebilir. Çünkü Osmanlıcılık, XIX. yüzyılda gelişen ve Osmanlı sınırlarındaki tüm ulusları Osmanlı çatısı altında birleştirmeyi amaçlayan bir fikir akımıdır.

(Cevap B)

4. Sözü edilen savaş, Napolyon komutasındaki Fransız ordusuyla Osmanlı kuvvetleri arasında gerçekleşmiştir. 1798 yılında Napolyon'un İskenderiye'ye asker çıkarmasıyla başlayan savaşta, silah teknolojisi bakımından üstün olan Fransız kuvvetleri kesin bir zafer kazanmıştır.

(Cevap B)

5. Osmanlı Devleti'nde ilk daimi elçilik 1793 yılında Sultan III. Selim Dönemi'nde Londra'da açılmıştır. Buraya gönderilen ilk daimi elçi ise Yusuf Agah Efendi'dir.

(Cevap E)

6. Özellikle tımar sisteminin bozulmasından sonra Anadolu'da güvenlik ve asayiş bozulmuş, köyden kente göç başlamıştır. Bu göçler İstanbul'da bazı sorunları beraberinde getirince İstanbul'a giriş-çıkışı kontrol altına almak amacıyla İstanbul'a gelenlerden yerel yöneticilerin onayladığı Mürur Tezkeresi istenmiştir.

(Cevap B)

7. Sebilürreşad, İslamcılık düşüncesini yaymak amacıyla 1908 yılında çıkarılmaya başlanan aylık dergidir. Mehmet Akif Ersoy'un desteğiyle çıkarılan dergide Yusuf Akçura, Ahmet Ağaoğlu gibi dönemin önemli isimleri yazılar yayımlamıştır. Ayrıca Mehmet Akif Ersoy'un "Safahat" adlı eserinin tamamına yakını da yine bu dergide yayımlanmıştır.

(Cevap C)

8. Osmanlı Devleti teknik ve kültürel alanlarda ilk kez Lale Devri'nde kendini Batı dünyasına açmıştır. 1718 Pasarofça Antlaşması'ndan 1730 Patrona Halil İsyanı'na kadar devam eden bu dönemde Paris, Londra, Viyana gibi Avrupa başkentlerine gönderilen geçici elçiler aracılığıyla Avrupa ile temasa geçilmiştir.

(Cevap A)

9. 1739'da imzalanan Belgrad Antlaşması'nda arabuluculuk yapan devlet Fransa'dır. Bu arabuluculuk faaliyetinden sonra Fransa Osmanlı Devleti'nden yeni imtiyazlar elde etmiştir. Bunların en önemlisi kapitülasyonların sürekli hâle getirilmesidir.

Antlaşmayı imzalayan hükümdarların saltanatı süresince geçerli olan kapitülasyonlar 1740 yılından itibaren sürekli hale getirilmiştir.

(Cevap A)

10. Osmanlı Devleti'nde yasama (yasa yapma) yetkisi 1876 yılına kadar padişaha aitti. Ancak 1876 yılında Meşrutiyetin ilan edilmesi ile bu yetki meclis ile paylaşılmıştır. 1876'da kabul edilen ve ilk Osmanlı anayasası olan Kanunuesasi'de bu yetki Ayan Meclisi ve Mebusan Meclisi'ne verilmiştir.

(Cevap C)

11. 1912 seçimleri, Osmanlı Devleti'nde gerçek manada yapılan ilk çok partili seçimdir. Bu seçimler aynı zamanda ilk erken genel seçim olma özelliğine de sahiptir. 1912 seçimlerine iki parti, İttihat ve Terakki ile Hürriyet ve İtilaf Fırkası katılmıştır. 1908 yılı seçimlerine de İttihat ve Terakki ile Ahrar Fırkası tam olarak teşkilatlanamamış ve her yerde seçime katılmamıştır. 1912 tarihi II. Meşrutiyet Dönemi'ne rastlamaktadır.

1912 seçimleri, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kurduğu baskılar sebebiyle siyasi tarihe "Sopalı seçim" olarak geçmiştir.

(Cevap D)

12. Balta Limanı Antlaşması II. Mahmut döneminde İngiltere ile imzalanmıştır. II. Mahmut'un bu antlaşmadan amacı Mehmet Ali Paşa'ya ve Rusya'ya karşı İngiltere'nin desteğini kazanmaktır. Balta Limanı Antlaşması'ndan sonra diğer devletlere de aynı haklar genişletilerek verilmiş ve Osmanlı ülkesi Avrupa devletlerinin bir "açık pazarı" haline gelmiştir.

(Cevap B)

13. "Geçici Sanayi Kanunu" vergi muafiyeti, bedava arazi, geçici gümrük muafiyeti, kamunun öncelikle bu tesislerin ürünlerini satın alma zorunluluğu gibi hükümler getirmiştir. Ancak bu yasa esas hedefine ulaşmamış, kanundan çoğunlukla azınlıklar ve yabancılar faydalanmıştır.

(Cevap E)

14. Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik düşüncesi Girit Rumlarını da etkilemiş ve bölgedeki Rumlar, 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı (93 Harbi) sırasında isyan etmişlerdir. Osmanlı Devleti Girit sorununu çözmek amacıyla 1878 Halepa Fermanı'yla Girit'te ıslahatlar yapmıştır. Sened-i İttifak ve Hünkar İskelesi Antlaşması'nın imzalanmasının Girit Rumları ile bir ilgisi yoktur.

(Cevap A)

15. A, B, C ve D seçeneklerinde verilen örnekler, Osmanlı Devleti'nde yenileşme döneminde Batı etkisi altında oluşturulan askeri kurumlar arasında yer almaktadır. Ancak, topçu ocağı, Sultan I. Murat devrinde yeniçeri ocağının teşkilinden hemen sonra, ace mi ocağından alınan askerlerle kurulmuş, İstanbul'un fethinden sonra Galata suru dışında Tophane denilen yerde topçu kışlaları ve sabit top dökümhanesi yapılmıştır.

(Cevap E)

16. Denge politikası, Avrupalı devletler arasındaki çıkar çatışmalarından yararlanarak varlığını devam ettirme siyasetidir. Kabakçı Mustafa İsyanı ise III. Selim tarafından kurulan Nizam-ı Cedit Ordusu'nu kendilerine tehdit olarak gören yeniçeriler tarafından 1807 yılında çıkarılmış bir isyandır. Bu isyan neticesinde III. Selim yeniçeriler tarafından öldürülmüş ve yerine IV. Mustafa tahta çıkarılmıştır.

(Cevap D)

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ

1. Mustafa Kemal I. Dünya Savaşı'nda 1915'te Çanakkale Cephesi'nde Anafartalar ve Arıburnu savaşlarını kazanmış, 1916'da ise Kafkas Cephesi'ne giderek Muş ve Bitlis'i Ruslardan geri almıştır. Ancak Mustafa Kemal'in 1876'da ilan edilen I. Meşrutiyet'le ilgisi yoktur.

(Cevap D)

2. Avusturya – Macaristan veliahdı Ferdinand bir Sırp milliyetçisi tarafından öldürülünce Avusturya-Macaristan Sırbistan'a savaş ilan etmiş, böylece I. Dünya Savaşı başlamıştır. Avrupa'da başlayan savaş, Osmanlı Devleti'nin savaşa müdahil olmasıyla kısa sürede Ortadoğu'ya ve Kuzey Afrika'ya yayılmıştır.

(Cevap B)

3. Balkan Savaşları sonunda Güney Makedonya Yunanistan'a, Orta ve Kuzey Makedonya Sırbistan'a verilmiştir. Ayrıca Trakya'nın büyük bölümünü (Doğu Trakya hariç) Bulgaristan ele geçirmiştir. Dolayısıyla Makedonya ve Batı Trakya Balkan Savaşları sonucu kaybedilen yerlerdir.

(Cevap D)

4. I. Dünya Savaşı sırasında gizli antlaşmalarla Doğu Anadolu ve Boğazların Rusya'ya verilmesi kararlaştırılmıştı. Fakat 1917'de Rusya'da meydana gelen Bolşevik devrimi sonucu Rusya'da rejim değişti ve bu yeni rejim gizli antlaşmaları dünya kamuoyuna duyurdu. Sonuç olarak İttifak Devletleri'nin galip gelmesi, Rusya'nın ise savaştan çekilmiş olması Doğu Anadolu ve Boğazlar konusunu gündeme getirdi.

(Cevap B)

5. Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'na finans sağlamak için var olan vergilere ek olarak yeni vergiler koymuştur. Temettü vergisi ve İstihlak resmi bunlardan bazılarıdır. Temettü; ticaret, sanat ve meslekle uğraşan gerçek ve tüzel kişilerin kazançlarını vergilendirmek suretiyle 1914 yılında çıkarılan bir vergidir. İstihlak Resmi ise sigara kağıdı, kibrit, oyun kağıtları gibi ürünlerden vergi alınmasını sağlamak amacıyla 1917 yılında çıkarılmıştır.

(Cevap C)

6. Rusya'da Ekim 1917'de yaşanan Bolşevik İhtilali'nin öncülüğünü Lenin yapmıştır. İhtilal sonrası rejim değişikliği yaşanmış, Rus çarlığının yerini SSCB almıştır. SSCB sömürgecilğe karşı olduğunu ilan ederek savaştan çekilmiştir.

Stalin, Lenin'den sonra 1922'de yerine geçen Sovyet liderdir (A).

Hitler Alman Nazizminin lideridir (B).

Mussolini İtalyan faşizminin lideridir (C).

Franco bir dönem İspanya'yı yöneten diktatördür (E).

(Cevap D)

7. Osmanlı Devleti, Balkan Savaşları başlayınca Rodos ve On İki Ada'nın Yunanistan tarafından işgal edilmesi tehlikesine karşı bu bölgeleri geçici olarak İtalyan işgaline bırakmıştır. Ancak savaştan sonra bu bölgeyi geri alması mümkün olmamıştır.

(Cevap E)

8. ABD güçlü bir devletti ve I. Dünya Savaşı sırasında İttifak Devletlerine silah satıyordu. Bu durum karşısında Almanya'nın ABD gemilerini hedef alması ABD'nin İttifak devletleri karşısında savaşa girmesine neden oldu. Böyle güçlü bir devletin savaşa girmesi durumu İttifak devletleri lehine değiştirdi.

(Cevap B)

9. İtalya ile İtilaf Devletleri arasında yapılan gizli antlaşmalar Londra ve St. Jean de Maurienne antlaşmalarıdır. Bunlardan Londra Antlaşması'nda İtilaf grubuna geçmek karşılığında İtalya'ya Oniki Ada ve Rodos teklif edilmiştir St. Jean de Maurienne Antlaşması'nda ise Batı Anadolu bölgesi İtalya'ya verilmiştir.

(Cevap A)

10. Wilson İlkelerinin ilgili kararı Osmanlı ülkesindeki Türklere bağımsızlık hakkı tanıdığı gibi, Osmanlı ülkesindeki diğer milletlere de bağımsızlık hakkı tanımaktadır. Dolayısıyla bu karar faydalı gibi gözükse ama gerçekte Osmanlı Devleti'ni parçalamayı amaçlayan aleyhte bir karardır. Ancak bu kararın rejim değişikliği ya da gizli antlaşmaların açıklanması ile ilgisi yoktur.

(Cevap A)

11. Atatürk'ün, Sofya Askerî Ataşeliği'ne atanması görevi icabıdır. Osmanlı veliahdı ile yaveri olarak Almanya'ya gitmesi yine görevi icabıdır. Yani ulusal çıkarlarla çelişen herhangi bir durum söz konusu değildir. Ama Alman generalin Türk ordularını sevk ve idare etmesine karşı çıkması ulusal düşüncelerle ilgilidir.

(Cevap A)

12. I. Dünya Savaşı'nda Almanya'nın Osmanlı'yı kendi yanında savaşa sokma nedenleri şunlardır;

- Yeni cepheler açarak savaş yükünü hafifletmek
- Osmanlı Devleti'nin stratejik konumundan (Boğazlar, petrol bölgeleri) yararlanmak
- Halifenin cihat çağrısı sonucunda İngiliz - Fransız sömürgelerindeki Müslümanları ayaklandırmak
- Osmanlı Devleti'nin insan gücünden faydalanmak

(Cevap E)

13. Osmanlı ordusunun büyük kısmının Balkan Savaşları öncesi terhis edilmesi devletin askeri gücünü zayıflatmıştır. Bu yüzden Balkan devletleri Osmanlı'nın etkili bir şekilde kendilerine karşı koyamayacağını düşünmüştür. Ayrıca Rusya'nın panslavizm politikası çerçevesinde Balkan devletlerini kışkırtması ve Osmanlı Devleti'nin Balkanlardan atılmak istenmesi de Balkan Savaşlarının çıkmasında etkili olmuştur.

(Cevap D)

14. A, C, D ve E seçenekleri Osmanlı'nın I. Dünya Savaşı başladığında aldığı önlemler arasındadır. Makedonya Balkan Savaşları sonrası kaybedilmişti. Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı sırasında müttefiklerine yardım amacıyla Makedonya'ya asker sevk etmiş ancak bunu önlem amaçlı yapmamıştır.

(Cevap B)

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ

1. Londra Antlaşması ile Rodos ve Oniki Ada İtalya'ya verilmiş, karşılığında İtalya İtilaf grubuna geçmiştir. İtalya'nın saf değiştirmesinde Avusturya ile Adriyatik Denizi üzerindeki rekabeti de etkili olmuştur.

(Cevap B)

2. Mustafa Kemal Paşa I. Dünya Savaşı'nda sırasıyla Çanakkale, Kafkas ve Suriye Cephelelerinde mücadele etmiştir. Nitekim Mondros Mütarekesi 30 Ekim 1918'de, Mustafa Kemal Paşa Suriye Cephesindeyken imzalanmıştır.

(Cevap C)

3. Paris Barış Konferansı, 18 Ocak 1919'da I. Dünya Savaşı'nda yenilen devletlerle barış antlaşması yapmak, Osmanlı topraklarını yeniden paylaşmak amacıyla toplanmıştır.

Londra Konferansı, I. Balkan Savaşı sonrası barış şartlarını görüşmek üzere toplanan konferanstır.

San Remo Konferansı, 1920 yılında Sevr Antlaşması'nın taslağının hazırlandığı konferanstır.

Amiral Bristol Raporu, Batı Anadolu'da Türklerin Rumlardan fazla olduğunu ortaya koyan, General Harbord Raporu ise Doğu Anadolu'da Türk nüfusunun Ermenilerden fazla olduğunu belirten raporlardır.

(Cevap A)

4. İtalya'nın Trablusgarp'ı işgali sırasında Osmanlı Devleti bu bölgeye karadan ve denizden yardım edememiştir. Bu sebeple gönüllü subaylar gidip yerli halkı örgütleyerek mücadele etmişlerdir. Bu savaşta Derne ve Tobruk Cephesi'nde Mustafa Kemal, Bingazi Cephesi'nde Enver Bey başarılı olmuştur.

(Cevap D)

5. Osmanlı'da imparatorluğun toprak bütünlüğünü sağlamak için farklı fikir akımları gündeme gelmiştir. Soruda verilenlerden A, B, C, D seçenekleri Türkçülük akımının önemli isimleridir. Ancak Abdullah Cevdet Osmanlı'da Batıcılık akımının önemli temsilcileri arasında yer alır.

(Cevap E)

6. I. Dünya Savaşı'nda Mustafa Kemal Paşa ilk olarak Çanakkale Cephesi'nde görev almıştır. Bu cephedeki başarılarından dolayı da 1916 yılında Kafkas Cephesi'ne gönderilmiş ve bu cephede Muş ve Bitlis'i Ruslardan geri almıştır.

(Cevap E)

7. Mustafa Kemal Paşa'nın tarih sahnesine ilk çıkışı henüz yüzbaşı rütbesindeyken II. Meşrutiyet'e karşı çıkan 31 Mart Vakası'nı bastıran Hareket Ordusu'nda görev almasıyla olmuştur. Trablusgarp Savaşı ise sömürgecilğe karşı ilk mücadele ettiği yerdir.

(Cevap A)

8. Öncülde verilen bilgiye bakılarak İtilaf Devletleri arasında görüş ayrılığı vardır kanısına varılamaz. Tam tersine Anlaşma Devletlerinin ortak bir nokta yayımlaması aralarından görüş birliği olduğunun kanıtıdır. Fakat Osmanlı'nın kapitülasyonları kaldırma kararını tanımayıp bu kararı Osmanlı'ya kabul ettirmeleri Osmanlı'ya üstünlük sağladıklarının ve kapitülasyonların da devam ettiğinin kanıtıdır.

(Cevap E)

9. I. Dünya Savaşı 1914–1918 yılları arasında İngiltere, Fransa, Rusya'nın başını çektiği İttifak devletleri ile Almanya, Avusturya, Osmanlı ve Bulgaristan'ın oluşturduğu İttifak devletleri arasında olmuştur. İttifak blokunun kaybettiği savaş sonunda birçok devlet ya yıkılmış ya da rejim değişikliğine uğramıştır. Almanya, Osmanlı, Rusya, Avusturya bu devletlerin önde gelenleridir. Bu devletlerin yıkıldığı coğrafyalarda Polonya, Çekoslovakya, Yugoslavya, Avusturya, Macaristan, Türkiye gibi devletler kurulmuştur. Fransa, I. Dünya Savaşı sonrasında herhangi bir rejim değişikliği yaşamamıştır.

(Cevap A)

10. I. Dünya Savaşı sonunda Avusturya ile Villa Queste Ateşkesi ve Sen-Germain Antlaşması imzalanmıştır. Macaristan; I. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Avusturya'ya bağlı olduğu için Macaristan'la da Villa Queste Ateşkesi ile Triyanon Antlaşması imzalanmıştır. Bulgaristan ile Selânik Ateşkesi, daha sonra da Nöy-yi Antlaşması imzalanmıştır. Almanya ile Rethondes Ateşkesi ile Versay Antlaşması imzalanmıştır. Son olarak da Osmanlı ile Mondros Ateşkesi ve Sevr Antlaşması imzalanmıştır.

(Cevap B)

11. I. Dünya Savaşı'nın başladığı ilk yılda Almanya ile Japonya savaşmış ve Japonya Almanya'yı yendikten sonra savaştan çekilmiştir. I. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru da 1917'de Yunanistan İzmir ve çevresinin kendisine verilmesi şartıyla I. Dünya Savaşı'na katılmıştır. Böylece savaştan ilk çekilen devlet Japonya, en son katılan ise Yunanistan olmuştur.

(Cevap D)

12. I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesi'nde 19. Tümen Komutanı olarak görev yapan Mustafa Kemal, askerlerine düşman karşısında kararlı olduğunu göstermek için bu sözünü söylemiştir.

(Cevap B)

13. I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin savaştığı cepheler şu şekildedir:

Savunma Cepheleeri

- Çanakkale
- Irak
- Suriye-Filistin
- Hicaz-Yemen

Taarruz Cepheleeri

- Kafkas (Doğu)
- Kanal

Müttefiklere yardım cepheleeri

- Galiçya
- Makedonya

(Cevap E)

14. I. Dünya Savaşı'nın en önemli iki nedeni sömürgecilik yarışı ve Fransız İhtilali'nin yaydığı fikirlerdir. Bunların dışında; siyasi birliğini geç tamamlayan Almanya ve İtalya'nın sömürgecilik yarışına başlaması ve Rusya'nın panslavist politikasıyla Avusturya'yı tehdit etmesi de I. Dünya Savaşı'nın nedenlerindedir. Ancak Alsace-Lorraine meselesi İtalya ile Fransa arasında değil, Almanya ve Fransa arasında meydana gelen bir sorundur.

(Cevap D)

15. – Bükreş Antlaşması II. Balkan Savaşı sonucunda Bulgaristan ile Balkan devletleri arasında imzalanmıştır.
- Londra Antlaşması I. Balkan Savaşı sonucunda Osmanlı Devleti ile Balkan devletleri arasında imzalanmıştır.
- Atina Antlaşması II. Balkan Savaşı sonucunda Yunanistan'la Osmanlı arasında imzalanmıştır.
- İstanbul Antlaşması Balkan Savaşları sonucunda Bulgaristan'la Osmanlı arasında imzalanmıştır.
- Berlin Antlaşması da 93 Harbi'nin sonucunda Osmanlı ve Rusya ile Avrupalı devletler arasında imzalanmıştır.

(Cevap C)

16. I. Balkan Savaşı sırasında Müslüman olan Arnavutlar bağımsızlıklarını ilan ederek Osmanlı'dan ayrılmıştır. Bu durum İslamcılık düşüncesine büyük bir darbe vurmuştur. Dolayısıyla Balkan Savaşlarından sonra İslamcılık düşüncesinin uygulanmaya başlaması gibi bir durum söz konusu değildir. İslamcılık daha çok II. Abdülhamit Dönemi'nde uygulanmıştır.

(Cevap D)

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ

1. I. Balkan Savaşı 8 Ekim 1912'de Karadağ'ın Osmanlı'ya savaş açmasıyla başlamıştır. Bu savaşa Sırbistan, Bulgaristan ve Yunanistan da katılmıştır. Roman-ya ise II. Balkan Savaşı'na katılmış ve Bulgaristan'la savaşmıştır.

(Cevap B)

2. Osmanlı Devleti, Balkan Savaşları sonucunda Ege Adaları, Batı Trakya, Makedonya ve Arnavutluk'u kaybetmiştir. Bunun neticesinde bu bölgelerde yaşayan Türklerin büyük bir kısmı Anadolu'ya göç etmiş, geride kalanlar ise buldukları bölgelerde azınlık statüsüne düşmüştür. Bulgaristan ile yapılan İstanbul Antlaşması ve Yunanistan ile yapılan Atina Antlaşması bu doğrultuda yapılan antlaşmalardır.

(Cevap D)

3. Padişah II. Abdülhamit, 1908'de İttihat ve Terakki'nin yönetime karşı isyan etmesini önlemek için Meşrutiyeti ikinci kez ilan etmiştir. Merkezde yaşanan bu kargaşa sonucunda;

- Bulgaristan bağımsız olmuştur.
- Bosna-Hersek Avusturya'ya bağlanmıştır.
- Osmanlı tarihinde ilk kez demokrasi denemeleri yapılmış ve siyasi partiler kurulmuştur. Bunlar; İttihat ve Terakki Fırkası, Hürriyet ve İtilaf Fırkası ile Ahrar Fırkası gibi partilerdir.

(Cevap A)

4. (I) 1876 Kanunuesasi'de padişah hükümet üyelerini seçerken 1909'da yapılan değişiklikle padişahın sadece hükümet başkanını ataması ilkesi kabul edildi.
- (II) Kanunuesasi'de hükümet padişaha karşı sorumlu iken 1909 değişikliğiyle hükümet meclise karşı sorumlu hale getirildi.
- (III) Kanunuesasi'de yapılan 1909 değişiklikleri ile padişahın meclisi açma ve kapatma yetkisi sınırlandırıldı.

(Cevap E)

5. I. Dünya Savaşı'nın tüm hızıyla devam ettiği 1915–1917 yılları arasında İngiltere, Fransa, İtalya ve Rusya'nın oluşturduğu İtilaf bloku gizli antlaşmalarla Osmanlı topraklarını paylaşmaya başlamışlardır. Ancak Çarlık Rusyası'nın 1917 yılında gerçekleşen Bolşevik İhtilali ile yıkılması tüm planları bozmuştur. Gizli antlaşmaları dünyaya açıklayan Rusya, Brest – Litovsk Antlaşması'yla da savaştan çekilmiştir. Rusya'ya vaad edilen Boğazlar, uluslararası bir komisyona; Doğu Anadolu Bölgesi ise kurulması planlanan Ermenistan ve Kürdistan'a bırakılmıştır.

(Cevap A)

6. Sarıkamış Harekâtı, I. Dünya Savaşı sırasında Kafkas Cephesi'nde 22 Aralık 1914–15 Ocak 1915 tarihleri arasında Enver Paşa önderliğinde gerçekleştirilmiştir. Harekâtın amacı Kars, Ardahan, Batum'u Rusya'dan geri almak ve Orta Asya Türkleriyle birleşmekti. Ancak harekât başarısızlıkla sonuçlanmış ve Rus ordusu ilerleyerek Muş ve Bitlis'i almıştır. Buna göre Muş ve Bitlis'in kurtarılması amaç değil, sonuçtur.

(Cevap A)

7. I. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru İngiltere, Fransa, İtalya arasında Saint Jean de Maurienne Antlaşması imzalanmış ve bu antlaşmayla Ege Bölgesi İtalya'ya verilmiştir. Ancak bildiği gibi gizli antlaşmalarla İtalya'ya verilen Ege Bölgesi Paris Konferansı'nda Yunanistan'a verilmiştir.

(Cevap C)

8. İtalya XIX. yüzyılın sonlarında siyasi birliğini tamamlamasıyla birlikte, Avrupalı devletler arasındaki sömürge yarışına katılmıştır. En uygun yer olarak da Afrika'nın kuzeyinde güçsüz Osmanlı Devleti'nin elindeki Trablusgarp'ı görmüştür. Akdeniz'e hâkim bir mevkide bulunan Trablusgarp'ın doğusunda İngilizlerin işgal ettiği Mısır, batısında ise Fransızların işgal ettiği Fas ve Cezayir bulunmaktaydı. Bu nedenle İtalya öncelikle bu devletlerle bir antlaşma yapmıştır. İtalya'yı Almanya'nın yanından çekmek isteyen İngiltere ve Fransa da İtalya'nın Trablusgarp'ı işgaline göz yummuştur. Böylelikle Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki son toprak parçası elden çıkmıştır. Rönesans hareketleri 15. ve 16. yüzyıllarda İtalya'da başlamıştır ancak yaklaşık 300 yıl sonra gerçekleşen Trablusgarp'ın işgaline herhangi bir etkisi yoktur.

(Cevap D)

9. İtalya, Trablusgarp Savaşı sırasında Osmanlı'ya barış şartlarını kabul ettirmek için Oniki Ada'yı işgal etmiştir. Sonuç olarak Uşi Antlaşması'nı imzalamak zorunda kalan Osmanlı; Trablusgarp, Bingazi ve Oniki Ada'yı kaybetmiştir. Trablusgarp'ın kaybedilmesiyle Osmanlı'nın Kuzey Afrika ile bağlantısı tamamen kopmuştur. III. öncülde verilen bilgi Uşi Antlaşması'nın kapsamında değildir. Balkan Savaşlarının sonucudur.

(Cevap D)

10. Almanya, A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan amaçlarla Osmanlı'yı yanında savaşa sokmak istemiştir. Yani Almanya Osmanlı'nın stratejik ve dinî özelliklerinden yararlanmak istemiştir. Fakat "E" seçeneği Almanya'nın beklentisi değildir. Nitekim Osmanlı Devleti savaşın başlarında kapitülasyonları tek taraflı kaldırdığında Almanya buna en çok karşı çıkan devletlerin başında gelmiştir.

(Cevap E)

11. Anlaşma Devletleri İstanbul'u ele geçirip Osmanlı Devleti'ni savaş dışı bırakmak amacıyla Çanakkale Cephesi'ni açmışlardır. Ancak Mustafa Kemal Paşa öncülüğünde gerçekleşen direniş sonucu Anlaşma Devletleri mağlup olmuştur. Bu durum I. Dünya Savaşı'nın uzamasına neden olmuştur.

(Cevap A)

12. A, B, C ve D seçeneklerinde Mustafa Kemal'in Çanakkale Savaşlarında yaptığı savunmaların etkisi vardır. Fakat E seçeneğindeki Alman gemilerinin Çanakkale'ye sığınması I. Dünya Savaşı öncesi bir durum olduğu için bunda herhangi bir etkisi yoktur.

(Cevap E)

13. I. Balkan Savaşı 8 Ekim 1912'de başlayıp 30 Mayıs 1913'te son bulmuştur. I. Balkan Savaşı sırasında İtalya ve Avusturya'nın kışkırtmaları ile durumdan yararlanan Arnavutluk, 28 Kasım 1912'de bağımsızlığını ilan etmiştir.

Osmanlı Devleti'nden ayrılarak bağımsızlığını kazanan son Balkan devleti Arnavutluk olmuştur.

(Cevap C)

14. A, C, D ve E seçeneklerinde yer alan gelişmeler Mustafa Kemal'in I. Dünya Savaşı sırasında katıldığı faaliyetlerdir. Derne'de İtalyanların savaşılararak kıyıda durdurulması ise Trablusgarp Savaşı'nda meydana gelmiştir.

(Cevap B)

15. Balkan Savaşlarından sonra Batı Trakya Bulgaristan'ın eline geçmiştir. Bu durum Batı Trakya'da (Gümülcine, Dedeağaç, Selânik, Kavala, Yanya, Serez, İşkodra) yaşayan Türkleri azınlık statüsüne sokmuştur.

(Cevap E)

16. I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı halifesinin "cihat" çağrısına Arapların destek vermemesinin en önemli nedeni milliyetçilik fikrinin Müslüman devletler arasında yayılmaya başlaması ve ümmetçilik anlayışının terk edilmesidir. Arapların böyle bir siyasetle uğraşmalarının asıl nedeni ise İngiltere tarafından vaad edilen bağımsızlık idealidir.

(Cevap A)

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ

1. Osmanlı I. Dünya Savaşı'nda toprakları içinde ve dışında birden çok cephede mücadele etmiştir. Mücadele ettiği bu cephelerden İtilafçılara karşı başarılı olduğu tek cephe Çanakkale Cephesi'dir. Irak Cephesi'nde genel anlamda başarısız olmasına rağmen bu cephedeki Kut'ül Amare ve Selman-ı Pak bölgelerinde İngilizlere karşı mücadele edip başarılı olmuştur. Kanal Harekâtı Mısır bölgesinde İngilizlere karşı verilen mücadele olup Osmanlı'nın başarısızlığı sonucu bölge İngilizlerin denetimine geçmiştir.

(Cevap D)

2. I. Dünya Savaşı'ndaki İtilaf Devletleri arasında yapılan gizli antlaşmalar 1915–1917 yıllarında İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya arasında yapılmıştır. Savaşta en son katılan devlet olan Yunanistan o dönemde savaşa dahil olmadığı için gizli antlaşmalarda yer almamıştır. Savaş sonrası düzenlenen Paris Barış Konferansı'nda (18 Ocak 1918) İzmir ve çevresi İtalya'dan alınıp Yunanistan'a verilmiştir. Böylece Yunanistan da paylaşımına dahil olmuştur.

(Cevap A)

3. II. Meşrutiyet'in ilan edilmesinde, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Balkanlarda çıkardığı isyan etkili olmuştur. İttihat Terakki, İstibdat Dönemi'nde (1878–1908) kurulmuş, Meşrutiyet fikrini temel alan, çoğunlukla asker ve aydınların oluşturduğu bir cemiyettir.

(Cevap E)

4. Rusya'nın Balkanlarda uyguladığı Panslavizm politikası ve milliyetçiliğin etkisi sonucu Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ 1912–1913 yılları arasında Osmanlı'ya karşı ittifak kurmuştur. Balkan Savaşları sonunda Osmanlı Batı Trakya, Makedonya, Selânik'i kaybetmiştir. Balkan Savaşı sırasında Arnavutluk'un bağımsız olmasıyla Osmanlı'nın Balkanlardaki varlığı sona ermiştir. Kıbrıs 1878 yılında İngilizler tarafından işgal edilmiş, Rodos ve Oniki Ada ise 1912 tarihli Uşi Antlaşması'yla İtalya'ya bırakılmıştır.

(Cevap A)

5. Millî Kongre Cemiyeti, Ermenilerin yaptıkları zulümlere kamuoyunun dikkatini çekmeye çalışmıştır. Ayrıca Batı Anadolu'da nüfus olarak fazla olduklarını iddia eden Rumlara karşı da faaliyetlerde bulunmuşlardır. En önemli icraatı ise 23 Mayıs'ta yapılan Sultanahmet mitingi olmuştur. Bu mitingde İzmir'in işgali protesto edilmiştir.

(Cevap B)

6. I. Dünya Savaşı devam ederken Araplar İngilizlerle birlikte hareket ederek Osmanlı'nın yenilmesini sağlamışlardır. Osmanlı'ya karşı yapılan bu girişimde İngiltere'nin büyük Arabistan vaadi etkili olmuştur. Fakat İngiltere daha sonra büyük Arabistan'ı çıkarlarına aykırı gördüğü için bölgeyi krallıklara bölerek manda yönetimini kurmuş ve Yahudi devletinin kurulmasına öncülük etmiştir. Yahudi Devleti'nin kurulması 1918 yılında İngiliz Dışişleri bakanı tarafından "Balfour Deklarasyonu" denilen bildiriyle gündeme gelmiş, 1948 yılında Yahudi devletinin kurulmasıyla tamamlanmıştır.

(Cevap D)

7. Wilson İlkelerinin soruda verilen maddesi hem Osmanlı'nın devamından yanadır hem de parçalanmasına zemin hazırlar. Her millete egemenlik hakkı verilmesi, milliyetçilik ve bağımsızlık ilkeleriyle doğrudan ilgilidir.

(Cevap D)

8. Rusya, I. Dünya Savaşı'na girerken İngiltere ve Fransa'nın da bulunduğu İtilaf grubunda yer almıştır. Savaş sırasında iç karışıklıklar yaşayan Rusya'ya müttefikleri gereken yardımı gönderememişlerdir. Yardım alamayan Rusya'da ekonomik sorunlar daha da artınca Lenin önderliğindeki komünistler Çarlık rejimini yıkarak yerine SSCB'yi kurmuşlardır. Yeni kurulan SSCB sömürgecilğe karşı olduğunu belirterek daha önce Çarlık Rusya'sının İtilaf Devletleriyle imzaladığı gizli antlaşmaları dünya kamuoyuna açıklayarak savaştan çekilmiştir. Çekilirken de İttifak Devletleri ile Brest-Litovsk Antlaşması'nı imzalamıştır.

(Cevap C)

9. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda Mısır'da açtığı cephe Kanal Cephesi'dir. Kanal Cephesi, açılışı yönüyle saldırı cephesi özelliğine sahiptir. Bu cephe açılırken Osmanlı Mısır'ı İngilizlerden geri almayı müttefik Almanya ise Mısır'ı alarak İngiltere'nin Hindistan sömürge yolları ile bağlantısını kesmeyi amaçlamıştır. Fakat cephe başarısızlıkla sonuçlandığı için bu hedefler gerçekleştirilememiştir.

(Cevap A)

10. Rodos ve Oniki Ada, Uşi Antlaşması'nda geçici olarak İtalya'ya bırakılmıştır. Yunan işgalinden korkulduğu için geçici olarak bırakılan bu adaları İtalya Balkan Savaşı sonunda vermesi gerekirken Osmanlı'ya tekrar vermemiştir. Lozan'da İtalya'ya ait olduğu kabul edilen Oniki Ada ve Rodos İtalya'nın II. Dünya Savaşı'nda yenilmesiyle Yunanistan'a verilmiştir.

(Cevap C)

11. Fransa'nın Tunus'u ve İngiltere'nin Mısır'ı işgali bu devletlerin Akdeniz'de konumlarını güçlendirmek ve sömürge elde etme amaçlı yaptıkları işgallerdir. İtalya'nın Trablusgarp'ı işgali yine sömürge amaçlıdır. İtalya Trablusgarp'ta karada başarılı olamayınca Osmanlı'ya barışa zorlamak için Ege'deki Oniki Ada ve Rodos'u işgal etmiştir. Bu durum, Ege Adaları sorununun doğmasına neden olmuştur.

(Cevap C)

12. Mülteciler Sorunu 1848'de meydana gelen ve Macarların Avusturya'dan baskı görmesi sonucu Osmanlı'ya sığınmaları meselesidir. Dolayısıyla bir tepki söz konusu değildir. İttihat ve Terakki Partisi'nin kurulması da Meşrutiyete tepki değil bizzat Meşrutiyeti ilan etmeye yönelik bir çalışmadır. Fakat 31 Mart Olayı, II. Meşrutiyet'e karşı bir tepkinin sonucudur. 31 Mart Olayı 13 Nisan 1909'da meydana gelmiş, Meşrutiyet yönetimini istemeyen, saltanatın tek başına ülkeye hakim olmasını isteyen kişiler tarafından çıkarılmıştır.

(Cevap B)

13. Trablusgarp Savaşı devam ederken Balkan devletleri Osmanlı'ya savaş açmıştı. Bunun üzerine Osmanlı Devleti İtalya'dan barış yapılmasını istemiş ve taraflar arasında Uşi Antlaşması imzalanmıştır.

(Cevap B)

14. Kabakçı Mustafa İsyanı (I), yenilik karşıtı bir isyan olup Osmanlı'nın en önemli ıslahatçı padişahlarından biri olan III. Selim'in tahttan indirilmesine sebep olmuştur. 31 Mart Vakası (II) Osmanlı Devleti'nde rejime karşı çıkan ilk isyandır. Ayaklanmacılar meşrutiyeti kaldırıp tekrar monarşiye dönmeyi istemişlerdir. Eski rejim olan monarşiye dönmeyi amaçladığı için yenilik karşıtıdır. Bab-ı Ali Baskını (III), Türk tarihinin ilk askerî darbesidir. I. Balkan Savaşı devam ederken yaşanan bu olayla hükümet değişikliği yaşanmıştır. İttihat ve Terakki Partisi yönetimi tam olarak ele geçirmiştir.

(Cevap C)

15. II. Meşrutiyet ilan edilince çeşitli partiler kurulmuştur. E'deki İttihat Terakki Fırkası Türk tarihinin ilk siyasi partisidir. C'deki Ahrar Fırkası ilk liberal partidir. D seçeneğinde verilen Halk Fırkası Kurtuluş Savaşı'ndan sonra kurulan yeni Türkiye'nin ilk siyasi partisidir. Cumhuriyetin ilanından sonra Cumhuriyet Halk Fırkası adını almıştır.

(Cevap D)

16. Hürriyet ve İtilaf Fırkası (I) İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin en önemli rakibidir. Halaskar-ı Zabitan Grubu (II) İttihatçılara muhalefeten kurulmuştur. Teceddüt Fırkası (III) ise İttihat ve Terakki'nin kendini feshetmesinden sonra onun yerine kurulmuştur.

(Cevap C)

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ

1. A, B, D, E seçenekleri Mondros Ateşkesi sonrası Anadolu'da yaşanan gelişmeler arasındadır. Ancak Kanunuesasi'nin ilan edilmesi, Mondros Ateşkesi'nden yaklaşık kırk yıl önce yaşanan bir gelişmedir.

(Cevap C)

2. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Anadolu topraklarının işgali üzerine halkı bilinçlendirmek amacıyla birçok yararlı cemiyet kurulmuştur. Bu yararlı cemiyetler arasında yer alan Millî Kongre Cemiyeti; İstanbul Üniversitesi hocaları tarafından kurulmuştur. Basın-yayın yoluyla, birlik beraberliği sağlamak ve Türk milletinin haklarını duyurmak amacıyla faaliyet yürütmüştür.

(Cevap E)

3. Millî Mücadele Dönemi'nde yararlı ve zararlı olmak üzere cemiyetler kurulmuştur. Bu cemiyetlerden; Türkler tarafından kurulan zararlı cemiyetler şunlardır:

- Teali İslâm Cemiyeti
- Sulh ve Selameti Osmaniye Fırkası
- Kürt Teali Cemiyeti
- Wilson İlkeleri Cemiyeti
- İngiliz Muhipler Cemiyeti
- Hürriyet ve İtilaf Fırkası

(Cevap D)

4. Millî Mücadele Dönemi'nde kurulan Trakya Paşaeli Cemiyeti Yunan ilerleyişini durdurmak amacıyla Edirne merkezli kurulan yararlı cemiyetlerden biridir. Ancak diğer seçeneklerde verilen cemiyetler Türkler ve Müslümanlar tarafından kurulan ve zararlı faaliyetleri olan cemiyetlerdir.

(Cevap E)

5. Mondros Ateşkesi'nden sonra Antalya bölgesi İtalya; Adana bölgesi Fransa tarafından işgal edilmiştir. İngiltere ise Urfa, Antep ve Maraş'ı işgal etmiştir, fakat daha sonra Urfa, Antep ve Maraş'ı Fransa'ya devretmiştir.

(Cevap B)

6. Mondros'tan sonra Osmanlı'nın parçalanmasına karşı kurulan cemiyetler bölgesel amaçlı, işgallere tepki olarak ve azınlık faaliyetlerini önlemek için kurulmuşlardır. Ayrıca bu cemiyetler halkta ulusal bilincin gelişmesini sağlamışlardır. Ancak bu cemiyetler merkezî hükümetin desteğiyle kurulmamıştır.

(Cevap A)

7. Sulh ve Selameti-i Osmaniye Fırkası ile Teali İslâm Cemiyeti milli varlığa zararlı cemiyetlerdir. Milli Kongre Cemiyeti ise milli cemiyetlerdendir. Millî Kongre Cemiyeti diğerlerinden farklı olarak ulusun bir bütün olarak kurtarılması gerektiğine inanmıştır.

(Cevap C)

8. (I) İttihat ve Terakki Partisi, Osmanlı'yı I. Dünya Savaşı'na sokan ve savaş bitene kadar ülkede etkin olan partidir. Partinin önde gelenlerinin yurt dışına kaçmasıyla savaştan hemen sonra dağılmıştır.

- (II) Hürriyet ve İtilaf Partisi, manda ve himaye taraftarı olup kurtuluşu hilafet ve saltanata bağlı kalmakta görmüştür. İslam Teali Cemiyeti ile ortak hedefleri olan parti bu cemiyete destek vermiştir.

- (III) Millî Kongre Cemiyeti İstanbul merkezli bir cemiyet olup ulusal bağımsızlığı hedeflemiştir. İslam Teali Cemiyeti'ne destek vermesi söz konusu olmamıştır.

(Cevap B)

9. Seçeneklerde verilenlerden I ve II saltanat ve hilafete bağlılığı savunan; Kilikyalılar Cemiyeti ise bağımsızlığı savunan bir cemiyettir.

İngiliz Muhipleri: İngiliz mandasını savunan, ulusal mücadeleye zararlı bir cemiyettir. Kurucuları arasında padişahın ve sadrazamın bulunması sebebiyle daha güçlü bir etki alanına sahiptir.

Wilson Prensipleri: Amerikan mandasını savunan, ulusal mücadeleye zararlı bir cemiyettir.

(Cevap D)

10. Damat Ferit ve bazı devlet adamlarının üye olduğu cemiyet; İngiliz Muhipleri Cemiyetidir. İngiltere mandasını savunan cemiyet üst düzey devlet adamlarını bünyesinde barındırdığı için diğer cemiyetlere göre daha etkin faaliyetler yürütmüştür.

(Cevap B)

11. Türklerin kurduğu Teali İslam Cemiyeti'nin amacı; Millî Mücadele'yi durdurmak ve padişahla halifenin buyruğu altında kalmaktır. Ancak bu cemiyetin bağımsız bir devlet kurma düşüncesi yoktur.

(Cevap E)

12. Çukurova, Ermenilerin yoğun olarak yaşadığı bir bölgedir. Fransızlar da bölgeyi işgal edince Ermenileri kışkırttılar ve Ermeniler isyana başladılar. Kilikyalılar Cemiyeti de Fransız ve Ermenilere karşı Çukurova bölgesini savunmayı amaçladı. Rumlar ise daha çok Ege ve Karadeniz Bölgesi'nde faaliyet göstermişlerdir.

(Cevap D)

13. Cemiyetin isminde İzmir kelimesinin olması bölgesel olduğunu gösterir. Bu cemiyetin amacı bölgenin Türk olduğunu ispatlamaktır. Çünkü Yunanlılar bölgede Rumların çoğunlukta olduğunu ileri sürerek bölgeyi işgal etmek istemişlerdir. İstanbul'un işgali 16 Mart 1920'de yani bu cemiyetin kurulmasından sonra gerçekleşmiştir.

(Cevap D)

14. Osmanlı Devleti'nin tekrar bağımsız olamayacağını düşünen kişiler tarafından kurulan ve İngiliz mandasını savunan cemiyet İngiliz Muhipleri Cemiyetidir. Bu kişiler, Osmanlı Devleti'nin tek başına bağımsız bir devlet olamayacağını düşünmüşlerdir. Osmanlı'nın tekrar bağımsız ve kendini yönetebilecek duruma gelmesi için güçlü bir devletin himayesini isteyenler tarafından iki cemiyet kurulmuştur. Bunlardan Amerikan himayesini isteyenler Wilson Prensipleri Cemiyeti'ni, İngiliz himayesini isteyenler ise İngiliz Muhipleri Cemiyeti'ni kurmuşlardır.

(Cevap C)

15. Megali İdea, Büyük Yunanistan fikridir. Bu ideali gerçekleştirmek amacıyla İstanbul Patrikliği tarafından kurulan cemiyet ise Mavri Mira'dır. Bu cemiyet doğrudan Yunanistan tarafından destekleniyordu. Pontus Cemiyetinin amacı ise Karadeniz kıyı şeridinde bir Pontus Devleti kurmaktır. Hınçak ve Taşnak Cemiyetleri Ermeni cemiyetleridir. Alyans İsrailit ise Yahudi cemiyetidir.

(Cevap B)

16. Hınçak ve Taşnak cemiyetleri Ermeniler tarafından kurulmuştur. Amaçları Doğu Anadolu Bölgesi'nde bir Ermeni Devleti kurmaktır. İngiliz Muhipleri ve Wilson İlkeleri cemiyetleri ise Osmanlı'nın güçlü bir devlet himayesinde olması gerektiğini savunan bir kısım Osmanlı aydın, yazar, asker ve devlet adamı tarafından kurulmuştur. Amaçları, Osmanlı'nın ya Amerika ya da İngiliz mandasında varlığını devam ettirmesini sağlamaktır. Etnik-i Etery Cemiyeti ise Rumlar tarafından kurulmuştur. Bu cemiyet "Megali İdea" için çalışmıştır.

(Cevap A)

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ

1. Redd-i İlhak Cemiyeti İzmir'in işgalinden bir gün önce kurulmuştur. Cemiyetin amacı; İzmir'in Yunanistan tarafından işgalini önlemek, İzmir ve çevresinin Türklere ait olduğunu dünyaya duyurmaktır. İzmir'in işgalinden sonra silahlı direnişe geçen cemiyetin çalışmalarıyla Kuvayimillîye birlikleri kurulmuştur. Ayrıca cemiyet Balıkesir ve Alaşehir kongrelerinin toplanmasında da etkili olmuştur.

(Cevap D)

2. Paris Barış Konferansı'nda; Ermeni Devleti, Boğazlar, Batı Anadolu, Suriye ve Filistin Osmanlı Devleti ile ilgili olarak görüşülen konular arasında yer almaktadır. Kuvayimillîye konusu ise Paris Konferansı'nın kapsamı dışındadır. Çünkü Kuvayimillîye işgallerin yayılması ve Türk halkına yapılan zulüm karşısında ortaya çıkmış millî bir refleks hareketidir. Zaten İtilaf Devletleri'nin de yenilenler ile yapacakları antlaşmaları kararlaştırdıkları bir konferansta Kuvayimillîye'yi tanımaları mümkün değildir.

(Cevap A)

3. Mustafa Kemal, Atina'da bulunmamıştır. Selanik doğduğu yer, Şam ilk görev yeri, Karlsbad ise tedavi amacıyla bulunduğu şehirdir. Mustafa Kemal 27 Ekim 1913'te Sofya'ya askerî ataşe olarak atanmıştır. Fethi Okyar'ın da elçi olarak bulunduğu Sofya, Mustafa Kemal'in parlamenter sistemi incelediği bir şehir olmuştur. Dolayısıyla I. Dünya Savaşı başladığı sırada Mustafa Kemal Sofya'da askerî ataşe olarak görev yapıyordu.

(Cevap B)

4. Bulgaristan Devleti, Osmanlı'nın müttefikleriyle bağlantısını sağlıyordu. Özellikle Almanya ile olan bağlantı Bulgaristan sayesinde sağlanıyor ve yardım alınıyordu. Bulgaristan, 1918 yılı sonlarında Fransız – Sırp saldırısı karşısında tutunamayınca Makedonya cephesi çökmüş ve Bulgaristan barış istemiştir. Bunun üzerine müttefikler ile Bulgaristan arasında 29 Eylül 1918'de Selânik'te ateşkes imzalanmış ve Bulgaristan savaştan çekilmiştir. Böylece Osmanlı'nın müttefikleriyle kara bağlantısı kesilmiştir.

(Cevap C)

5. I. Dünya Savaşı sonunda Amerika başkanı Wilson tarafından yayınlanan ilkelerin amacı savaşı durdurmak, kalıcı barışı sağlamak ve İngiltere ile Fransa'nın dünya siyasetinde ön plana çıkmasını önlemektir. Bu ilkelerde savaşa katılan bütün devletlerle ilgili hükümlerin yanı sıra Osmanlı'yı ilgilendiren hükümler de bulunmaktadır. Bunlar arasında;

- Boğazların bütün devletlerin gemilerine açık olması,
- Türklerin çoğunlukta olduğu yerlerde Türk hâkimiyetinin sağlanması,
- Osmanlı ülkesindeki azınlıklara kendi kendini yönetme hakkının verilmesi

şeklinde maddeler yer almaktadır.

(Cevap E)

6. Arnavutluk, I. Balkan Savaşı esnasındaki karışıklıktan faydalanarak bağımsızlığını ilan etmiştir. Osmanlı Devleti savaş durumundan dolayı bu mesele ile yeterince ilgilenememiştir. Ancak savaş sonunda imzalanan Londra Antlaşmasıyla Osmanlı Devleti Arnavutluk'un bağımsızlığını tanımak zorunda kalmıştır.

(Cevap B)

7. I. Dünya Savaşı'nda Doğu Cephesi'nde Enver Paşa'nın başlattığı taarruzun amacı;

- Orta Asya Türkleriyle bağlantıya geçmek,
- Turancılık ideolojisini gerçekleştirmek,
- Hazar – Bakü petrolerinin kontrolünü sağlamak
- 93 Harbi sonucunda Rusya'ya verilen Kars-Ardahan-Batum'u geri almaktır.

(Cevap A)

8. I. Dünya Savaşı sonunda çok uluslu imparatorluklar yıkılmış ve bu imparatorluklar üzerinde ulusal devletler kurulmuştur. Ancak bu devletler kurulurken sınırların belirlenmesinde milliyetçilik prensibine dikkat edilmediği için azınlık sorunları gündeme gelmiştir.

(Cevap D)

9. Trablusgarp Savaşı'nda Mustafa Kemal ve yerli halk teşkilatlanarak Derne ve Tobruk'ta İtalyanları yenmiştir. Bunun üzerine İtalya Osmanlı Devleti'ni barışa zorlamak için Rodos ve Oniki Ada'yı işgal etmiş, Çanakkale Boğazi'ne saldırmıştır. Ancak Balkan Savaşları çıktığı için Osmanlı Devleti İtalya ile barış imzalamak zorunda kalmıştır.

(Cevap C)

10. Vatan ve Hürriyet Cemiyeti 1905 yılında Şam'da Mustafa Kemal tarafından kurulmuştur. Mustafa Kemal'in İttihat ve Terakki ile Hürriyet ve İtilaf Cemiyetlerinin kuruluşunda rolü yoktur.

(Cevap A)

11. – Yunanistan; 1829 Edirne Antlaşması
– Sırbistan; 1878 Berlin Antlaşması
– Bulgaristan; 1908 II. Meşrutiyet
– Arnavutluk; 1913 I. Balkan Savaşı'yla Osmanlı'dan ayrılmıştır.
Hırvatistan Osmanlı toprağı değildir.

(Cevap E)

12. I. Dünya Savaşı devam ederken İtilaf Devletleri Osmanlı topraklarını gizli antlaşmalarla paylaşmışlardır. Bu antlaşmalardan,
– İstanbul (Boğazlar) Antlaşması; İngiltere, Fransa, Rusya arasında olmuş, Rusya'ya boğazlar ve çevresi verilmiştir.
– Sykes Picot Antlaşması, İngiltere, Fransa, Rusya arasında imzalanmış, Rusya'ya Boğazlara ek olarak Doğu Anadolu, İngilizlere Hayfa ve Akka limanlarıyla Irak bölgesi, Fransızlara da Çukurova ve Suriye çevresi verilmiştir.
– Londra Antlaşması; İngiltere, Fransa, Rusya, İtalya arasında imzalanmış, İtalya'ya Antalya ve çevresi bırakılmıştır.
– Saint Jean de Maurienne Antlaşması ise İngiltere, Fransa, İtalya arasında olmuş, İtalya'ya İzmir ve çevresi bırakılmıştır.

(Cevap A)

13. Çanakkale Zaferi'nin en önemli sonuçları şunlardır:

- Savaşın süresi en az 2 yıl uzamıştır.
- Rusya'ya yardım yapılamamış ve bir süre sonra Rusya'da ihtilal çıkmıştır.
- Her iki cephede yarım milyondan fazla insan hayatını kaybetmiştir.
- Bulgaristan Bağdaşma (İttifak) devletleri yanında savaşa katılmış, böylece Almanya ile Osmanlı arasındaki kara bağlantısı sağlanmıştır.
- Mustafa Kemal'in askerî dehası ortaya çıkmıştır.

(Cevap C)

14. Balkan Savaşları sonunda Balkan devletleri Osmanlı'dan aldıkları toprakları paylaşmak amacıyla Bükreş Antlaşması'nı (1913) imzalamışlar ve bu doğrultuda, Batı Trakya Yunanistan'a, Manastır ve çevresi Sırbistan'a, Dobruca ve Bükreş Romanya'ya bırakılmıştır.

(Cevap D)

15. I. Dünya Savaşı'ndan sonra İtilaf Devletleri ile Avusturya-Macaristan İmparatorluğu arasında Saint-Germain Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmayla Avusturya-Macaristan birbirinden ayrılmıştır. Ayrıca Yugoslavya ve Çekoslovakya gibi bağımsız devletler ortaya çıkmıştır. Avusturya aynı antlaşmayla bu devletlerin bağımsızlığını da onaylamak durumunda kalmıştır.

(Cevap E)

16. Osmanlı Devleti'nden ayrılan son Balkan devleti olan Arnavutluk, I. Balkan Savaşı sırasındaki kargaşa ortamında Osmanlı'dan kopmuştur.

(Cevap B)

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ

1. Galiçya Cephesi, I. Dünya Savaşı başlarında Rusya ve Avusturya-Macaristan arasında meydana gelen bir çatışma sahasıdır. Osmanlı Devleti'nin bu cephe- de savaşmasının nedeni de müttefiki olan Avusturya-Macaristan güçlerine yardım etmektir.

(Cevap C)

2. Mondros Ateşkesi 30 Ekim 1918'de imzalanmıştır. Wilson İlkeleri ise 8 Ocak 1918'de yayınlanmış, yani antlaşma imzalandığında Wilson İlkeleri zaten taraflarca kabul edilmişti. Wilson İlkeleri, ABD'nin I. Dünya Savaşı'na girerken İtilaf Devletlerine ön şart olarak ileri sürdüğü on dört maddeden oluşmaktaydı. 8 Ocak 1918'de yayımlanan ve İtilaf Devletleri'nin de kabul ettiği ilkelerin en önemli yanlarından biri "her milletin çoğunlukta olduğu yerde devlet kurmasını" vurgulamış olmasıydı. Mustafa Kemal Kurtuluş Savaşı'nı bu maddeye dayandırmıştır. Osmanlı Devleti de Wilson İlkelerine güvenerek savaştan çekilmiştir.

(Cevap E)

3. Paris Barış Konferansı, I. Dünya Savaşı'nı bitiren antlaşmaların hazırlandığı uluslararası bir konferanstır. 32 devletin temsilcilerinin katıldığı konferansa başta Almanya olmak üzere yeni ülkeler davet edilmiştir.

(Cevap D)

4. 1912-1913 yılları arasında yapılan I. Balkan Savaşı'nın kaybedilmesinin en önemli sebebi, ordu içinde İttihatçı-İtilafçı ikililiğinin doğmasıdır. Ordunun siyasi çekişmelerle parçalanması, devletin Balkan topraklarını kaybetmesine yol açmıştır. Bu durum Mustafa Kemal Paşa'nın "ordu siyasete karışmamalıdır" şeklinde özetlenen görüşünün haklılığını ortaya koymuştur.

(Cevap B)

5. B, C, D ve E seçeneklerinde yer alan cemiyetler zararlı cemiyetler olup İngiltere tarafından desteklenmiştir. Fakat Kilikyalılar Cemiyeti Çukurova bölgesinde Fransız ve Ermenilere karşı mücadele etmiş millî bir cemiyettir. Dolayısıyla İngiltere tarafından desteklenmemiştir.

(Cevap A)

6. Sırbistan, Bulgaristan, Karadağ ve Yunanistan I. Balkan Savaşı'nda Osmanlı'ya karşı savaşmıştır. Arnavutluk ise I. Balkan Savaşı sırasında isyan ederek bağımsızlığını ilan etmiştir. Romanya ise I. Balkan Savaşı'na katılmamıştır. Fakat Romanya Dobruca bölgesini Bulgaristan'dan almak istiyordu. Bu yüzden II. Balkan Savaşı'na katılmış ve Bulgaristan'a karşı savaşmıştır.

(Cevap E)

7. I. Dünya Savaşı'nın genel nedenleri arasında;

- Milliyetçilik
- Ham madde ve sömürge arayışı
- Silahlanma yarışı
- Devletlerarası Bloklaşma

gibi sebepler yer almaktadır. Avusturya-Macaristan veliahdının öldürülmesi genel bir neden değil savaşın başlamasına neden olan özel bir durumdur.

(Cevap B)

8. B, C, D ve E seçeneklerindeki faaliyetler, Osmanlı tebaasındaki Rumların çalışmaları arasında yer almaktadır. Fakat Osmanlı tebaası Rumların Wilson İlkelerine karşı çıkması beklenemez. Çünkü Wilson'un 12. maddesine dayanarak Osmanlı parçalanmak istenmiştir. Bu maddeye dayanarak Rumlar buldukları yerde çoğunluğu sağlamaya çalışmışlardır. Böylece Osmanlı topraklarında devlet kurmak isteyen Rumlar dayanak noktası olarak Wilson İlkelerinin 12. maddesini kullanmıştır.

(Cevap A)

9. I. Dünya Savaşı'nın nedenleri arasında; büyük devletler arasındaki sömürgecilik yarışı, yani hammadde ve pazar arayışı ve Fransa ile Almanya arasındaki Alsace Lorraine meselesi gösterilebilir. Ancak I. Dünya Savaşı'nda Almanya, Rusya'nın değil, ABD'nin denizaltılarına saldırmış ve onun savaşa girmesinde rol oynamıştır.

(Cevap D)

10. Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'nda Kanal Cephesi'nde İngilizlere kaptırdığı Mısır'ı geri almak amacıyla İngilizlerle savaşmıştır. Zaman zaman başarılar elde edilse de Osmanlı Devleti bu cephede mağup olmuştur.

(Cevap B)

11. Osmanlı Devleti'ni Balkanlardan atmak amacıyla Sırbistan, Karadağ, Yunanistan ve Bulgaristan'ın saldırısıyla gerçekleşen I. Balkan Savaşı'nda Osmanlı büyük bir yenilgi almış ve Balkan topraklarını kaybetmiştir. I. Balkan Savaşı'nda Bulgaristan'ın fazla toprak alması, savaşa katılan diğer devletleri rahatsız etmiş ve bu durum II. Balkan Savaşı'nın başlamasına sebep olmuştur.

(Cevap C)

12. Falih Rıfıkı Atay'ın, I. Dünya Savaşı cephelerini anlattığı eseri Zeytindağı'dır. I. Dünya Savaşı başladığında Falih Rıfıkı Atay yedek subay olarak orduya alınmış ve Cemal Paşa'nın Kudüs'teki Zeytindağı'nda bulunan karargâhına tayin olmuştur. Burada yaşadığı olayları ve anılarını bulunduğu tarihin önemli olaylarını da içine alacak şekilde anlatmıştır. Zeytindağı, I. Dünya Savaşı anı ve izlenimlerinden oluşan ve Osmanlı İmparatorluğu'nun savaşta içine düştüğü durumu ortaya koyan bir eseridir. Falih Rıfıkı Atay bu kitabında Osmanlı saltanatının son günlerinden, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk günlerine kadarki zaman dilimini anlatmıştır.

(Cevap A)

13. Trablusgarp Savaşı, İtalya'nın sömürge arayışlarının bir sonucudur. Bu savaş çıkınca Osmanlı bölgeye ordu gönderemedi. Onun yerine gönüllü subayları bölgeye gönderdi. Bu gönüllü subaylar Derne, Tobruk ve Bingazi'de mücadele ettiler. Trablusşam Lübnan, Gazze ve Akka Suriye'dedir. Galiçya Balkanlardadır ve Osmanlı'nın I. Dünya Savaşı'nda müttefiklerine yardım için açtığı cepheidir.

(Cevap D)

14. Mondros Ateşkes Antlaşması sonrasında Rusya Anadolu'da işgal gücü bulundurmamıştır. Çünkü Çarlık Rusya'sında 1917 yılında Bolşevik devrimi meydana gelmiş ve Rusya savaştan çekilmiştir. Yeni kurulan SSCB de sömürgecilğe karşı olduğundan Anadolu'da işgal gücü bulundurmamış bilakis millî güçlere destek vermiştir.

(Cevap E)

15. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesiyle daha fazla insan ölmüş, savaş giderleri artmış, savaşın alanı genişlemiş ve süresi uzamıştır. Ancak yeni silahların icat edilmesinin Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nın taraflarından biri olmasıyla ilgisi yoktur.

(Cevap A)

16. 31 Mart İsyanı, İttihat ve Terakki Partisi'ne muhalefeten kurulmuş Ahrar Fırkası ile Volkan ve Serbesti gibi bazı gazetelerin kışkırtmaları sonucu Meşrutiyet yönetimine karşı olan tutucu kesimler ve Avcı taburlarından bir grup tarafından çıkarılmıştır. İsyân Selanik'ten gelen "Hareket Ordusu" tarafından bastırılmış ve isyancılar yargılanmıştır. Buna göre, Hareket Ordusu isyanın çıkmasında değil, bastırılmasında etkili olmuştur.

(Cevap C)

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ

1. Mavri Mira, Etnik-i Etery ve Pontus Rum Cemiyetleri Rumlar tarafından kurulmuştur. Hınçak Cemiyeti, Ermeniler tarafından kurulmuştur. Kilikyalılar Cemiyeti, Fransızlar ve Ermenilerin Adana ve çevresindeki emellerine karşı 21 Aralık 1918'de Ali Fuat Paşa'nın girişimleriyle İstanbul'da kurulmuştur. Cemiyet, Adana'nın Fransız işgaline karşı savunulmasında etkili olmuştur.

(Cevap D)

2. Mondros'ta kapitülasyonların kaldırılması ile ilgili bir hüküm yoktur. Kapitülasyonların kaldırılması Millî Mücadele sonunda imzalanan Lozan Antlaşması ile mümkün olmuştur.

(Cevap A)

3. II. Meşrutiyet Dönemi, 1908 yılında meşrutiyetin ikinci kez ilan edilmesiyle başlayan ve I. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar devam eden dönemdir. İttihad ve Terakki Fırkası'nın yönetimde etkin olduğu bu dönemin en önemli özelliği, çok partili siyasal hayata geçilmesidir. Ancak Cemiyet-i Akvam 10 Ocak 1920'de, yani Millî Mücadele Dönemi'nde kurulmuştur.

(Cevap D)

4. Kilikyalılar Cemiyeti, Mondros Mütarekesi sonrası kurulan ve Çukurova bölgesinin Fransız ve Ermeni güçlerince işgaline karşı mücadele eden bir cemiyettir. 1918'de İstanbul merkezli kurulan cemiyet, amacını gerçekleştirmek için yayın ve propaganda yolunu kullanmıştır.

(Cevap C)

5. I. Dünya Savaşı'ndan sonra yapılan Paris Barış Konferansı'nda Çekoslovakya, Polonya, Litvanya, Finlandiya, Estonya, Letonya gibi devletler kurulmuştur. İspanya ise Avrupa'daki en eski millî devletlerden biridir.

(Cevap A)

6. Osmanlı Devleti ittifak grubunda girdiği I. Dünya Savaşı'ndan 30 Ekim 1918'de Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalayarak çekilmiştir. Türk tarihinin en ağır antlaşmalarından birine imza atan Osmanlı'nın bu antlaşmayı imzalamasında savaştaki gücünün kalmaması, müttefiklerinin çekilmesi, Wilson İlkelerine güvenmesi etkili olmuştur. Osmanlı Devleti Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalayarak var olan imkânlarını da kullanmamayı taahhüt ettiği için bu antlaşma ile fiilen sona ermiştir.

(Cevap E)

7. 29 Kasım 1918'de İstanbul merkezli kurulan "Millî Kongre Cemiyeti" diğer örgütlenmelerden farklı olarak Millî Mücadele'ye bir bütün olarak bakmış ve işgallere karşı oluşturulan hareketleri birleştirmeyi amaçlamıştır.

(Cevap D)

8. I. Dünya Savaşı sonrası Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında imzalanan Mondros Ateşkesi'nin en önemli özelliği, Osmanlı Devleti'ni fiilen sona erdirmesinden kaynaklanmaktadır. Devletin kayıtsız şartsız teslimiyetini içeren bu antlaşma, Osmanlı Devleti'nin tarihi boyunca imzaladığı en ağır antlaşmadır.

(Cevap B)

9. Bizans İmparatorluğu'nu yeniden canlandırmak amacıyla kurulan cemiyet Mavri Mira'dır. Kelime anlamı "kara kader" olan Mavri Mira Cemiyeti, 1918'de İstanbul'da Fener Rum Patrikhanesi tarafından kurulmuştur. Cemiyet, Yunan işgaline zemin hazırlamak için Rumların yaşadığı yerlerde silahlı çeteler kurmalarına yardım etmiş ve benzer amaçla kurulan Etnik-i Eteryi Cemiyeti ile birlikte Batı Anadolu ve Trakya bölgesinde Megali İdea'yı gerçekleştirmek için mücadele etmiştir.

(Cevap D)

10. Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika fethi II. Selim döneminde tamamlanmıştır. Ancak XIX. ve XX. yüzyılda bu topraklar elden çıkmaya başlamıştır. Kaybedilen ilk kuzey Afrika toprağı 1829 Edirne Antlaşması'nın yarattığı kargaşa ortamında Fransa tarafından işgal edilen Cezayir'dir (1830). Bu kaybın ardından Mısır, Tunus gibi önemli Afrika toprakları da kaybedilmiştir. Kuzey Afrika'da elden çıkan son toprak parçası ise 1912 Uşi Antlaşması ile İtalya'ya bırakılan Trablusgarp'tır.

(Cevap D)

11. Osmanlı Devleti'nin padişahı olan V. Mehmet Reşad aynı zamanda tüm Müslümanların da "halifesi" durumundaydı. I. Dünya Savaşı'na girerken Müslümanların desteğini almak isteyen V. Mehmet, cihat çağrısında bulunarak, Müslümanları kendi yanında savaşa davet etmiştir. Fakat bu durum "Milliyetçilik" fikirlerinden etkilenen Araplar üzerinde pek etkili olmamıştır. Bu olay "İslamcılık" anlayışının zayıfladığının ve milliyetçilik düşüncesinin ön plana çıktığının kanıtıdır.

(Cevap A)

12. Wilson İlkeleri, ABD başkanı tarafından I. Dünya Savaşı esnasında yayımlanan 14 maddelik bir bildiridir. Bu bildiride "Milletlerin, çoğunlukta oldukları yerlerde kendi devletlerini kurmaları" fikri desteklenmiştir. Paris Konferansı'na katılan müslüman ve gayrimüslim unsurlar da Wilson İlkelerinin "nüfus" temeline dayanan bu maddesini gerekçe göstererek, bağımsızlık isteklerini dile getirmişlerdir.

(Cevap B)

13. Medine müdafaası, İngiliz destekli Şerif Hüseyin'in isyan etmesi üzerine 1916 yılında başlamıştır. Bölgede mücadele eden kuvvetlerin başında Fahrettin Paşa bulunmaktaydı. Mondros Mütarekesi sonrası Medine Garnizonu silah bırakırken; Fahrettin Paşa İngiliz güçleri tarafından tutuklanarak Malta'ya sürgün edilmiştir.

(Cevap D)

14. Kut'ül Amare, I. Dünya Savaşı sırasında 7 Aralık 1915-29 Nisan 1916 tarihleri arasında Irak Cephesi'nde gerçekleşen muharebedir. Osmanlı galibiyetiyle sonuçlanan savaşın zafer günü olan 29 nisan, 1952 yılına kadar bayram olarak kutlanmıştır.

(Cevap C)

15. Wilson İlkeleri I. Dünya Savaşı'nın sonlarında 8 Ocak 1918'de ABD Başkanı tarafından yayımlanan ve taraflar arasında yapılacak antlaşmaların koşullarını belirleyen 14 maddelik bildiridir. Bu bildiride ulusların kendi geleceklerini kendilerinin belirlemesi ilkesi (self-determinasyon) kabul edilmiş ve her milletin nüfus çoğunluğunun olduğu yerde kendi devletini kurması öngörülmüştür.

(Cevap E)

16. I. Dünya Savaşı'nın mağluplarından Almanya ile galipleri olan İtilaflar arasında imzalanan barış antlaşması Versay Antlaşması'dır. Versay Antlaşması ağır koşullar taşıdığı için sürekli ihlal edilmiş, Hitler'in yönetime gelmesinden sonra ise tanınmayarak II. Dünya Savaşı'nın en önemli nedenlerinden biri olmuştur.

(Cevap A)

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ

1. Soruda sözü edilen gazete Minber Gazetesi'dir. Günlük, siyasi bir gazete olan Minber'in yayın hayatı kısa süreli olmuş ve yalnız 51 sayı çıkarabilmiştir. Ali Fethi Bey'in sahipliğini yaptığı gazetenin kuruluş sermayesine Mustafa Kemal Paşa da katılmış ve zaman zaman gazete yazıları kaleme almıştır.

(Cevap E)

2. Trablusgarp Savaşı, 1911-1912 yılları arasında gerçekleşen Osmanlı-İtalyan savaşıdır. İtalya'nın Trablusgarp'ı almak istemesi ve bölgeye asker çıkarmasıyla başlayan çatışmaya, Osmanlı sadece gönüllü subaylarını yollayabilmiştir. Mustafa Kemal, Nuri Conker, Fethi Okyar ve Enver Bey gibi gönüllü subaylar bölgeye gizlice ulaşmış ve yerel halkı örgütleyerek mücadeleye etmişlerdir. Her ne kadar başarılı mücadeleler verilse de sonuçta Uşi Antlaşması'yla Trablusgarp İtalya'ya bırakılmıştır. Ancak savaştaki başarılarından dolayı Mustafa Kemal binbaşılığa, Enver Bey ise yarbaylığa terfi etmiştir.

(Cevap C)

3. Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki varlığı, Trablusgarp Savaşı sonunda imzalanan Uşi Antlaşması ile son bulmuştur. 18 Ekim 1912'de İtalya Krallığı ile imzalanan bu antlaşma ile Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki son toprak parçası olan Trablusgarp, İtalya'ya bırakılmıştır.

(Cevap B)

4. İtalya, Trablusgarp Savaşı sırasında Osmanlı'ya barış şartlarını kabul ettirmek için Oniki Ada'yı işgal etmiştir. Sonuç olarak Uşi Antlaşması'nı imzalamak zorunda kalan Osmanlı Devleti, Trablusgarp, Bingazi ve Oniki Ada'yı kaybetmiştir. Trablusgarp'ın kaybedilmesiyle Osmanlı'nın Kuzey Afrika ile bağlantısı tamamen kopmuştur. III. öncülde verilen bilgi Uşi Antlaşması'nın kapsamında olmayıp Balkan Savaşları'nın sonucudur.

(Cevap D)

5. Briand Kellogg Paketi 1928 yılında ABD ve Fransa öncülüğünde kurulmuş uluslararası bir örgütlenmedir. Bu antlaşmaya ABD, Japonya, İngiltere, Almanya, Çekoslovakya, Belçika ve Romanya imza atmıştır. Türkiye 1929 yılında örgüte üye olmuştur.

(Cevap A)

6. I. Arnavutluk'un bağımsız olması (1913)
II. Mondros Ateşkes Antlaşması (30 Ekim 1918)
III. Bulgaristan'ın bağımsız olması (1908)
IV. Rodos ve Oniki Ada'nın İtalya'ya bırakılması (1912)
V. Wilson İlkelerinin yayınlanması (18 Ocak 1918)

(Cevap D)

7. Teceddüt Fırkası, 5 Kasım 1918'de kurulan ve İttihat Terakki Fırkası'nın devamı niteliğinde olan partidir. Şemsettin Günaltay, Yunus Nadi gibi isimlerin de bulunduğu parti, 5 Mayıs 1919'da Damat Ferit Paşa tarafından kapatılmıştır.

(Cevap A)

8. 1914-1918 yılları arasında gerçekleşen Birinci Dünya Savaşı sonunda Almanya, Avusturya, Macaristan, Rus Çarlığı ve Osmanlı gibi imparatorluklar parçalanmıştır. Yıkılan bu imparatorluk topraklarında Polonya, Yugoslavya, Çekoslovakya, Macaristan, Letonya, Estonya, Litvanya, Türkiye gibi devletler kurulmuştur. Bulgaristan ise II. Meşrutiyet'in ilanı sırasındaki kargaşadan yararlanarak 1908 yılında, yani Birinci Dünya Savaşı'ndan önce kurulmuştur.

(Cevap E)

9. Makedonya Cephesi, İtilaf devletleri tarafından Sırbistan'a yardım etmek amacıyla açılmıştır. Osmanlı Devleti de bu cepheye, müttefiki Bulgaristan'a yardım için takviye ekip göndermiştir.

(Cevap B)

10. Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından sonra Osmanlı ordusu Elviye-i Selase'yi (Kars, Ardahan, Batum) boşaltmak zorunda kalmıştır. Bunun üzerine 5 Kasım 1918'de Kars İslâm Şurası kurulmuştur. Örgütün çalışmaları neticesinde Kars'ta kongreler düzenlenmiş ve bölgede geçici bir hükümet kurulmuştur. Dolayısıyla bölgedeki Türk ve müslümanların haklarını koruyan Kars Milli İslâm Şurası, Milli Mücadele'ye yararlı cemiyetlerdendir.

(Cevap C)

11. Rusya, Birinci Dünya Savaşı'na İtilaf Devletleri blokunda girmiş, ancak ülkede 1917'de gerçekleşen devrim sonucu savaştan çekilmiştir. Resmi olarak ise İttifak devletleriyle 3 Mart 1918'de imzaladığı Brest—Litovsk Antlaşması ile savaştan çekilmiştir. İttifak devletlerinin Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik ayrılmasıyla geçersiz olan bu antlaşma, Osmanlı Devleti'nin toprak kazandığı en son antlaşma olarak bilinmektedir.

(Cevap D)

12. Mondros'tan sonra kurulan cemiyetler arasında Kordos da yer almıştır. Cemiyet Yunanistan tarafından İstanbul'da Rum Göçmenleri Merkez Komisyonu adıyla kurulmuştur. Bu cemiyetin amacı ihtiyaç duyulan yerlere Rum nüfus yerleştirmektir. Çünkü Wilson İlkelerininin 12. maddesinde; bir bölgede çoğunluk hangi topluluğa aitse yönetim onlarda olacaktır.

(Cevap A)

13. Osmanlı Devleti, Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik düşüncesine karşı, ülkenin parçalanmasını önlemek için farklı milletleri Osmanlılık fikri etrafında toplamaya çalışmıştır. Bu düşünce Osmanlı milletlerini bir arada tutmaya yetmese de anayasal sisteme geçilmesi için bir fırsat yaratmıştır.

(Cevap A)

14. Rusya'nın savaştan çekilmesi ile Rusya'ya karşı açılmış olan Kafkas Cephesi kapanmıştır. Galiciya Cephesi Avusturya ve Rusya arasında açılmıştı. Dolayısıyla Rusya'nın savaştan çekilmesiyle bu cephe de kapanmıştır. Gizli antlaşmalarda Rusya'ya Boğazlar ve Doğu Anadolu verilmişti. Rusya, savaştan çekilince gizli antlaşmalarla kendisine verilen bu yerleri de kaybetmiştir. Dolayısıyla Rusya'dan boşalan yerlerin kime verileceği sorunu doğmuş ve gizli antlaşmalar uygulamada değişikliğe uğramıştır.

(Cevap D)

15. XIX. yüzyılın başlarında Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik düşüncesinden etkilenen Girit Rumları Yunanistan'ın desteğiyle 1896'da isyan çıkarmıştır. Bu durum Osmanlı-Yunan savaşının çıkmasına sebep olmuş, Yunan ordusu 1897 Dömeke Savaşı'nda (II. Abdülhamid döneminde) büyük bir yenilgiye uğramıştır. Ancak araya Avrupalı devletlerin girmesiyle barış yapılmış ve savaş meydanında kazanılan zafere, masa başında gösterilememiş ve Girit'e özerklik verilmiştir. Yunanistan savaşla ele geçiremediği Girit'i II. Meşrutiyet'in ilanı sırasındaki karışıklık ortamında topraklarına katmıştır.

(Cevap E)

16. Anlaşma Devletleri gerçek amaçlarını gizlemek için sömürgeci taktiklere başvurmuşlardır. Bunlardan biri de Kilikya, Mezopotamya gibi sınırları belli olmayan bölge adlarını kullanmaktır. Buradaki amaç işgal edecekleri alanı genişletmek ve tepkiyi azaltmaktır.

(Cevap B)

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ

1. Mustafa Kemal, Çanakkale Savaşlarının kazanılmasından sonra "Hamd olsun İstanbul'u kurtardık!" demiştir.

(Cevap C)

2. II. Balkan Savaşı'ndan sonra imzalanan Bükreş Antlaşması'na Osmanlı Devleti imza atmamıştır. 10 Ağustos 1913 tarihli Bükreş Antlaşması, Bulgaristan ile Yunanistan, Sırbistan, Karadağ ve Romanya arasında imzalanmıştır. II. Balkan Savaşı'ndan sonra Osmanlı'nın Bulgaristan ile imzaladığı antlaşma İstanbul Antlaşması'dır.

(Cevap C)

3. I. Dünya Savaşı sırasında imzalanan Saint Jean de Maurienne Antlaşması ile İzmir ve çevresi İtalya'ya verilmişti. Fakat savaş sonrası düzenlenen Paris Barış Konferansı'nda durumlar değişti. İngiltere, Ege Denizi'nde ileride kendisine engel teşkil edebilecek güçlü bir İtalya istemiyordu. Bu yüzden İzmir'in, daha kolay kontrol edebileceği Yunanistan'a verilmesi için büyük çaba gösterdi. Bu durum İtalya-İngiltere ilişkilerini olumsuz etkiledi.

(Cevap D)

4. İttihat ve Terakki Cemiyeti, 1889'da İstanbul'da askeri tıbbi öğrencileri tarafından gizli bir cemiyet olarak kurulmuştur. II. Meşrutiyet'in ilan edilmesinde etkili olan bu cemiyet 1913 Bab-ı Ali Baskını ile yönetime egemen olmuş ve 1918'de de kapatılmıştır. Cemiyet görüşlerini Mizan, Meşveret ve İçihad gibi yayın organları aracılığıyla duyurmuştur.

(Cevap E)

5. Bulgaristan, 19 Eylül 1918'de Selânik Ateşkes Antlaşması'nı; Osmanlı Devleti, 30 Ekim 1918'de Mondros Ateşkes Antlaşması'nı; Avusturya-Macaristan, 3 Kasım 1918'de Willa Gusti Ateşkes Antlaşması'nı; Almanya ise 11 Kasım 1918'de Rethondes Ateşkes Antlaşması'nı imzalayarak savaştan çekildiler. Dolayısıyla doğru sıralama; IV-III-II-I şeklinde olmalıdır.

(Cevap B)

6. II. Meşrutiyet'in ilanında sonra iktidarda gücünü hissettirmeye başlayan İttihat ve Terakki Fırkası 1913 Bab-ı Ali darbesiyle tam olarak yönetime egemen olmuştur. Bu zamandan 1918 yılındaki dağılına kadar birçok faaliyette bulunmuştur. Seçeneklerde verilenlerin tamamı bu dönemde yapılan icraatlar arasındadır.

(Cevap E)

7. I. Balkan Savaşı'nın bittiği ve Londra Konferansı'nın başladığı zamanlarda (23 Ocak 1913) bazı ittihatçılar hükümet darbesi yapmıştır. Bab-ı Ali Baskını olarak bilinen bu olayda Sadrazam Kâmil Paşa hükümetten düşürülmüş, yerine Mahmut Şevket Paşa getirilmiştir.

Bab-ı Ali Baskınına Enver Paşa, Talat Paşa, Mustafa Necip, Filibeli Hilmi ve Sapançalı Hakkı katılmıştır.

(Cevap A)

8. Türk siyaseti çok partili hayata II. Meşrutiyet ile geçmiştir. Bu dönemde kurulan ilk parti İttihat ve Terakki Fırkası'dır. Türk siyasi tarihinin ilk muhalefet partisi ise Prens Sabahattin öncülüğündeki Osmanlı Ah-rar Fırkası'dır.

Prens Sebahattin Abdülmecid'in torunudur. Türkiye'de sosyoloji alanında çalışma yapan ilk Türk aydınıdır. Milli Mücadele'ye destek vermiş, ancak 1924 yılında alınan kararla birlikte diğer hanedan üyeleri gibi yurt dışına sürgün edilmiştir.

(Cevap C)

9. Kurtuluş mücadelesinde milliyetçilik duygusu etkili olmuştur. Halk Türklük duygusu çevresinde birleştirilmiş ve millî mücadele hareketi bu sayede başarılı olmuştur. Bu başarıdan sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş bir görünüm kazanması için inkılaplar yapılmıştır. Bu inkılaplar yapılırken Batı örnek alınmış ve Batı'ya entegre olmaya çalışılmıştır. Yukarıdaki faaliyetleri Mustafa Kemal'in yaptığı düşünülürse, Türkcülük ve Batıcılık Mustafa Kemal'i etkileyen fikirlerdir.

(Cevap C)

10. Osmanlı Devleti'nin I. Balkan Savaşı sonrası imzalanan Londra Antlaşması ve II. Balkan Savaşı sonrası imzalanan İstanbul Antlaşması ile Batı'daki komşusu Bulgaristan olmuştur.

(Cevap A)

11. Soruda özellikleri verilen Osmanlı aydını Ali Suavi'dir. Osmanlı Devleti'ni kurtarmaya yönelik fikirler üzerinde kafa yoran Ali Suavi kurtuluşu Osmanlılık fikrinde görmüştür. II. Abdülhamit'in 1878 yılında meclisi feshetmesi üzerine V. Murat'ı tekrar tahta çıkarmak için gerçekleştirilen Çırağan baskınında yer almış; ancak başarısız olmuş ve öldürülmüştür.

(Cevap B)

12. II. Abdülhamit'in baskı döneminde (1878-1908), gizlice kurulan İttihat ve Terakki Partisi'nin amacı Meşrutiyet'in yeniden ilanını sağlamaktı. Mustafa Kemal, Şam'la Selanik'te kurduğu Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni bu partiyle birleştirerek bir dönem partinin üyesi olmuştur. Fakat daha sonra İttihat Terakki Partisi liderlerinin (Enver Paşa, Talat Paşa, Cemal Paşa) amacının siyasi iktidarı ele geçirmek olduğunu fark etmiştir. Mustafa Kemal'in "askerlerin siyasi hayata karışmaması gerektiğine" olan inancı kendisinin partiden ayrılmasına sebep olmuştur.

(Cevap B)

13. Osmanlı Devleti ilk kez 1912 Stockholm Olimpiyatlarına katılmıştır. Bu olimpiyatlarda Osmanlı İmparatorluğu'nu her ikisi de Ermeni olan Vahram Papazyan ile Mıgırdiç Mıgıryan temsil etmiştir. Her ikisi de resmen Osmanlı İmparatorluğu'nu temsil etmelerine rağmen, katılımları devlet tarafından finanse edilmiştir.

(Cevap D)

14. Karakol Cemiyeti, Mondros Mütarekesi sonrası kurulan ilk gizli direniş grubudur. 5 Şubat 1919'da İttihatçı Albay Kara Vasıf Bey tarafından kurulmuştur. Karadeniz kıyıları, Ege ve Doğu Anadolu'da güçlü bir şekilde örgütlenen grup İstanbul'dan Anadolu'ya silah ve subay kaçırılması ve özellikle İngiliz Muhipleri Cemiyeti'nin planlarının Anadolu direnişine gönderilmesi gibi yararlılıklar göstermiştir.

Mütareke döneminin ilk istihbarat teşkilatı olarak bilinen Karakol Cemiyeti günümüz Milli İstihbarat Teşkilatı'nın da temellerini oluşturur.

(Cevap E)

15. Osmanlı Devleti I. Balkan savaşı sonrası imzalanan Londra Antlaşması ile Midye-Enez hattının batısındaki toprakları kaybetmiştir. Midye-Enez hattının batısı Edirne, Kırklareli, Dedeağaç, Kavala, Üsküp, Selanik, İşkodra gibi toprakları kapsıyordu.

(Cevap D)

16. Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'nın getireceği mali yükü karşılamak amacıyla savaş öncesinde bazı yeni vergiler yürürlüğe koymuştur. Temettü vergisi, Tekalif-i Harbiye ve İstihlak resmi bunlardan bazılarıdır. Varlık vergisi ise II. Dünya Savaşı sırasında 11 Kasım 1942 tarihli yasayla konulan olağanüstü servet vergisidir.

(Cevap D)

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ

1. 8 Ocak 1918'de yayımlanan Wilson İlkeleri'nde, her üç öncüldeki ifade de yer almıştır. Wilson, bu ilkelere gerçekleşmesini ve hayata geçmesini istiyordu. Çünkü bu ilkeleri gelecekteki barışın şartları olarak görüyordu. I. Dünya Savaşı gibi bir olayın yaşanmaması için soruda verilen öncülleri de içine alan Wilson İlkeleri'ni yayımlamıştır.

(Cevap B)

2. İttihat ve Terakki önderleri tarafından gerçekleştirilen ve baskında bizzat aktif rol oynayan Enver Paşa ilk iş olarak, elden çıkan Edirne'yi geri almıştır. Bu gelişmeden sonra, "Edirne Fatihisi" unvanı ile anılmaya başlanan Enver Paşa'nın rütbesi Aralık 1913'te albaylığa, Ocak 1914'te generalliğe yükseltilmiştir. Hemen ardından da Harbiye Nazırı olmuştur.

(Cevap B)

3. Anzaklar, I. Dünya Savaşı'nda İngiliz ordusunda savaşan Avustralyalı ve Yeni Zelandalı askerlerdi. Nitekim Anzak ismi de Avustralya ve Yeni Zelanda kordusunun İngilizce yazılışının baş harflerinden oluşmaktadır.

(Cevap C)

4. 1871'de siyasi birliğini sağlayan Almanya hemen sömürge arayışlarına başlamıştır. Hedef olarak da İngiltere'nin denizaşırı sömürgelerini seçmiştir. Bu yüzden Almanya'nın sömürge yarışına girmesi İngiltere ile karşı karşıya gelmesine yol açmıştır.

(Cevap D)

5. Trablusgarp'ı işgal etmek isteyen İtalya, Avrupalı devletlerin bu işgale ses çıkarmaması ve kendisine hareket serbestliği sağlaması için anlaşmalar yapmıştır. Bu konuda anlaşmaya vardığı devletlerden biri de Rusya'dır. İtalya 1909 yılında Rusya ile yaptığı Raccorigi Anlaşması ile Rusya'yı boğazlarda desteklemiş, karşılığında da Trablusgarp üzerindeki çıkarlarını Rusya'ya kabul ettirmiştir.

(Cevap D)

6. Milletler Cemiyeti, I. Dünya Savaşı'nın ardından İsviçre'de 10 Ocak 1920 tarihinde kurulmuştur. Milletler Cemiyeti'nin kurulmasına öncülük eden ABD, ülkede yaşanan hükümet değişikliği nedeniyle cemiyete üye olmamıştır. Ülkeler arasında yaşanabilecek sorunları barışçı yollarla çözmek amacıyla kurula örgüt, bu amacı gerçekleştirilememiş ve II. Dünya Savaşı'nın ardından 1946 yılında dağılmıştır.

(Cevap A)

7. Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'na girmeden önce Almanya ile bir ittifak antlaşması imzalamıştır. 2 Ağustos 1914'te Sadrazam Said Halim Paşa ile Almanya'nın İstanbul Büyükelçisi Baron von Wangenheim arasında gizli bir antlaşma imzalanmıştır. Buna göre; Rusya Avusturya'ya savaş açar, Almanya da savaşa girerse Osmanlı da savaşa girecekti. Almanya tehdit durumunda Osmanlı Devleti'ni koruyacaktı. Bu maddeler ile Osmanlı Almanya'ya yaklaşmıştır.

(Cevap C)

8. Bab-ı Ali Baskını, I. Balkan Savaşı'nda alınan yenilginin sorumlusu olarak görülen Kamil Paşa Hükümeti'ne karşı İttihat Terakki güçleri tarafından yapılmış bir darbedir. Enver Paşa önderliğinde gerçekleşen bu hükümet darbesinden sonra Mahmut Şevket Paşa hükümeti kurulmuş ve İttihat ve Terakki Fırkası'nın yönetimdeki etkinliği artmıştır.

Mahmut Şevket Paşa, 31 Mart Ayaklanması'nın bastırılmasında görev alan Hareket Ordusu komutanıdır.

(Cevap E)

9. Eylül 1908-Kasım 1909 tarihleri arasında çıkarılan Mehasin (güzellikler) renkli ve resimli olarak yayımlanan ilk kadın dergisidir. Derginin başyazarı ve müdürü ünlü edebiyatçı Mehmet Rauf'tur.

(Cevap C)

10. Askeri bir isyan olarak başlayan 31 Mart İsyanı, kısa zamanda dinî bir nitelik kazanmıştır. II. Meşrutiyetin ilanı esnasında Bulgaristan'ın bağımsız olması, Bosna Hersek ve Girit'in kaybedilmesi meşrutiyet yönetimine duyulan tepkiyi artırmıştır. Bununla birlikte Volkan ve Mizan gibi gazetelerin kışkırtmaları, Serbesti Gazetesi baş muhabiri Hasan Fehmi'nin öldürülmesi ve ordu içindeki batı karşıtlığı gibi nedenler de isyanın çıkmasında etkili olmuştur.

(Cevap E)

11. Paris Barış Konferansı, I. Dünya Savaşı'nın mağlup devletleriyle yapılan anlaşmalara temel oluşturmuştur. Ancak hem Anadolu'daki direniş hem de İtilaf Devletleri arasındaki görüş ayrılıkları Osmanlı Devleti ile antlaşma imzalanmasını geciktirmiştir. Fakat son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde Misakımillî'nin kabul edilmesi ve TBMM'nin açılması gibi gelişmeler, Batılı devletleri bir araya getirmiştir. 18-26 Nisan 1920 tarihlerinde düzenlenen San Remo Konferansı'nda görüş birliğine varan İtilaf devletleri Sevr Antlaşması'nın taslağını hazırlamıştır.

(Cevap E)

12. Wilson İlkeleri, ABD Başkanı Wilson tarafından I. Dünya Savaşı'na girerken yayımlanmıştır. İlk bakışta sömürgeciliğe karşı görünen bu bildiğe, maddeleri itibariyle sömürgeciliğe zemin hazırlamıştır. "Her millete, çoğunlukta olduğu bölgelerde kendi geleceğini belirleme hakkının verilmesi" ulus isyanlarına ve bu durumdan faydalanan büyük devletlerin müdahalelerine zemin hazırlamıştır. Bu madde, sömürgeciliğin şekil değiştirerek manda ve himaye şeklinde devam etmesinde etkili olmuştur.

(Cevap D)

13. I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesi komutanlığını Alman general Liman Von Sanders yapmıştır. Sanders cephenin savunma planını, saldırının Saros Körfezi'ne yapılacağını düşünerek hazırlamıştır. Ancak Mustafa Kemal Paşa çıkarmanın Arıburnu üzerinden yapılacağını öngörmüş ve savunma planının bu ihtimale göre yapılması gerektiğini ileri sürmüştür. Mustafa Kemal Paşa'nın bu öngörüsü sayesinde ordu Çanakkale Cephesi'nde zafer kazanmıştır.

(Cevap E)

14. I. Dünya Savaşı'nda İngiliz ve Fransız kuvvetleri 25 Nisan 1915'te Arıburnu, Seddülbahir ve Kumkale sahillerine çıkarma yapmaya başlamıştır. Mustafa Kemal Paşa, Arıburnu'na çıkarma yapan İngiliz birliklerinin hedefinde Conkbayırı hattının olduğunu öngörerek emrindeki kuvvetleri bu bölgeye sevk etmiştir. Burada İngiliz birliklerine karşı destansı bir zafer elde eden Türk ordusu İngiliz kuvvetlerini geri çekilmek zorunda bırakmıştır. Mustafa Kemal Paşa'nın soruda verilen tarihi emri bu sırada söylenmiştir.

(Cevap B)

15. I. Dünya Savaşı devam ederken yapılan Londra ve St. Jean de Maurienne gizli antlaşmalarıyla İtilaf devletleri İtalya'ya toprak vaadinde bulunmuştur. Londra Sözleşmesi ile Antalya, On İki Ada ve Rodos; St. Jean de Maurienne Antlaşması'yla da İzmir, Konya ve Aydın İtalya'ya verilmiştir.

(Cevap C)

16. Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'nda mağlup olmuş ve 30 Ekim 1918'de imzaladığı Mondros Antlaşması ile savaştan çekilmiştir. Antlaşma maddelerinde belirsizlikler olmasına rağmen İstanbul Hükûmeti, antlaşmayı onaylamıştır. Osmanlı Devleti adına Mondros Ateşkesi'ni imzalayan Bahriye Nazırı Rauf Bey ise antlaşma ile ilgili soruda verilen değerlendirmeyi yapmıştır.

(Cevap A)

KURTULUŞ SAVAŞI'NA HAZIRLIK DÖNEMİ

1. Mustafa Kemal 1921'de söylediği bu ifade ile TBMM'nin her şeyin ve herkesin üstünde bir güç olduğunu belirtmiştir. Bu yüzden de ülkenin geleceğiyle ilgili konularda tek yetkili güç olarak TBMM görülmüştür. Bu bilgiden yola çıkarak böyle bir tutum sergileyen meclisin İstanbul Hükümeti ile yaklaşması söz konusu değildir.

(Cevap B)

2. I. TBMM'de alınan, "Padişah ve halife meclisin düzenleyeceği yasaya göre yerini alır." kararı meclisin her şeyden ve herkesten üstün olduğunun göstergesidir."

(Cevap B)

3. 20 Ocak 1920'de açılan Mebuslar Meclisi, TBMM'nin açılmasından önce dağıtılmıştır. Dolayısıyla ayaklanmaların sebepleri arasında gösterilemez.

(Cevap A)

4. Sevr Antlaşması'nda azınlıklara okul açmada özerklik verilmesi, Mebusan Meclisi'nde daha çok delegayle temsil hakkının tanınması ve çeşitli nedenlerle yerlerinden ayrılanların geri dönebilmeleri gibi haklar verilmesi Osmanlı Devleti'ni parçalamak amacıyla getirilen hükümlerdir.

(Cevap E)

5. Cemil Çeto İsyanı (I) ile Millî Aşireti İsyanı (II) İstanbul Hükümeti ile İtilaf Devletlerinin kışkırtmaları sonucu I. TBMM döneminde çıkmıştır. Şeyh Sait İsyanı ve İzmir Suikastı II. TBMM Dönemi'nde meydana gelen gelişmelerdendir.

(Cevap B)

6. I. TBMM Dönemi'nde meclis hükümeti sistemi benimsenmiş ve bu sistemde bakanlar meclis içerisinde tek tek oylamayla belirlenmiştir. Ancak bu durum hem hükümetin kurulmasını geciktirmiş hem de hükümetin uyum içinde çalışmasını zorlaştırmıştır. Bunun sebebi ise mecliste çeşitli fikirlere sahip birçok grubun bulunmasıdır.

(Cevap C)

7. İlk Meclis içerisindeki söz konusu tablo toplumun her kesiminden insanın temsil edildiğinin göstergesidir. Toplumun oluşturduğu ama birbirlerinden farklı eğitim almış, kültürel olarak farklılık gösteren insanlar mecliste bir araya gelmiş ve tek bir amaç için çalışmışlardır. Amaç vatanın bütünlüğü ve milletin bağımsızlığıdır. Meclisteki bu tablo Millî Mücadele'nin milletin tüm kesimlerince benimsendiğinin göstergesidir.

(Cevap D)

8. B, C, D ve E seçenekleri İstanbul Hükümetinin ve işgal güçlerinin TBMM'ye karşı çıkardığı ayaklanmalardır. E seçeneğindeki Ali Galip Olayı ise İstanbul Hükümeti ve İngilizlerin Sivas Kongresi'ni dağıtmak, Mustafa Kemal ve arkadaşlarını tutuklayıp İstanbul'a getirmek için düzenlenmiştir. Fakat bu girişim sonuçsuz kalmıştır.

(Cevap A)

9. Bakanların yapacakları işlerde meclis komisyonunun görüşlerini almaları (I) ve çıkan anlaşmazlıkları meclisin çözümlenmesi (II) hükümetin meclise karşı sorumlu olduğunun kanıtıdır.

(Cevap D)

10. TBMM'nin açıldığı gün Mustafa Kemal'in meclise verdiği önerge bir iç tüzüktür. Yani meclisin çalışma yöntemi ile ilgilidir. A, B, D ve E seçenekleri ise Meclis'in çalışma yöntemleri ve özellikleri ile ilgilidir. Fakat kapitülasyonların kaldırılması konusu meclisin çalışma yöntemi ile ilgili değil, memleketin bağımsızlığı ile ilgili bir durumdur.

(Cevap C)

11. İki yılda bir seçim yapılması, ayrıca alınacak kararların çabuk uygulanması amacıyla yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin tek elde toplanması ilk TBMM'nin özelliklerindedir. Fakat ilk TBMM döneminde kabin sistemi benimsenmediği için başbakan ve cumhurbaşkanı gibi makamlar da yoktu.

(Cevap E)

12. Kordos, Rum; Makabi ise Yahudi menşeli bir örgütlenmedir. Fakat Wilson İlkeleri Cemiyeti, Amerikan manda yönetimini isteyen Müslüman Türklerin kurduğu bir cemiyettir.

Wilson İlkeleri Cemiyeti'nin kurucuları arasında Halide Edip Adıvar, Yunus Nadi ve Refik Halid Karay gibi isimler vardır.

(Cevap D)

KURTULUŞ SAVAŞI'NA HAZIRLIK DÖNEMİ

1. I. TBMM Dönemi 23 Nisan 1920 – 11 Ağustos 1923 tarihleri arasında kapsamaktadır. Ankara'nın başkent olması 13 Ekim 1923, halifeliğin kaldırılması 3 Mart 1924, cumhuriyetin ilanı 29 Ekim 1923, saltanatın kaldırılması 1 Kasım 1922, Lozan Antlaşması'nın onaylanması 23 Ağustos 1923 tarihlerindedir. Soruda verilen gelişmelere bakıldığında sadece saltanatın kaldırılmasının I. TBMM'nin aldığı bir karar olduğu görülecektir.

(Cevap D)

2. Millî Mücadele'yi yok etmeye yönelik faaliyetlere karşı TBMM Hükûmeti birtakım önlemler almıştır. Bu önlemlerin başında 29 Nisan 1920'de çıkarılan Hıyanet-i Vataniye Kanunu yer alır. Bu kanuna göre, TBMM'ye karşı ayaklananlar, vatan haini sayılacak ve gerekirse ölümlü cezalandırılacaktı. Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun çabuk ve etkili olarak işlenmesini sağlamak amacıyla 11 Eylül 1920'de İstiklal Mahkemeleri kurulmuştur. Diğer önlemlerden birisi ise İstanbul Hükûmeti'nin Millî Mücadele aleyhindeki fetvasına karşı Ankara Müftüsü Rifat Börekçi'den fetva alınmasıdır.

(Cevap E)

3. Öncüllerde verilenler hem seçme-seçilme ile ilgili kısıtlamaları kaldırmış hem de milletvekili seçimlerinde aday ve seçmen sayısını artırmıştır.

(Cevap D)

4. Birinci TBMM bir savaş meclisidir. Olağanüstü şartlarda kurulmuştur. TBMM hem işgalci devletlere hem de İstanbul Hükûmeti'ne karşı mücadele ediyordu. Amacı ülkeyi önce işgalden kurtarmak, ardından millet iradesine dayalı yeni bir yönetim kurmaktır. Dolayısıyla Birinci TBMM'nin önceliği turizm olamazdı. Çünkü turizm ortamı işgal altındaki topraklarda olmaz. Bu yüzden Birinci TBMM'de Turizm Bakanlığı yoktur. Turizm Bakanlığı 1957'de kurulmuştur.

(Cevap C)

5. Fransa, Pozanti'da ummadık bir direnişle karşılaşınca TBMM ile 20 günlük bir ateşkes anlaşması imzalamıştır. Bu durum, Fransızların TBMM Hükûmeti'ni muhatap aldıklarının bir göstergesidir. Bu ateşkes ile TBMM, Anlaşma Devletlerinden biri tarafından tanınmıştır.

(Cevap B)

6. I. TBMM Dönemi'nde hükûmetin kurulmasını ve uyum içerisinde çalışmasını zorlaştıran en önemli etken meclis hükûmeti sisteminin benimsenmesi ve hükûmet üyelerinin meclis içerisinden tek tek seçilmesidir. Bu durum, kabinenin kurulmasını da oldukça zorlaştırmıştır.

(Cevap D)

7. TBMM'ye karşı ayaklanmaların çıkmasında;

- İstanbul Hükûmeti ve saltanat yanlılarının kışkırtmaları,
- Anlaşma Devletlerinin propagandaları,
- Azınlıkların bağımsız devlet olmak için çalışmaları,
- Bazı Kuvay-ı Millîye birliklerinin disiplinsiz hareketleri ve düzenli orduya katılmak istememeleri etkili olmuştur.

Fakat saltanat 1 Kasım 1922'de kaldırılmış olup, 1921 yılı sonuna kadar çıkan ayaklanmaların nedenleri arasında olamaz.

(Cevap A)

8. Cumhuriyet 29 Ekim 1923'te ilan edilmiştir. Bu tarihte yapılan seçimde Mustafa Kemal Cumhuriyet döneminin ilk Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Mustafa Kemal, her defasında TBMM üye tamsayısının oylarını alarak değil, oylamaya katılanların oyunu alarak Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

(Cevap A)

9. Mondros Ateşkesi sonrası kapatılan Osmanlı Mebusan Meclisi, Erzurum ve Sivas kongrelerinde yapılan çalışmalar neticesinde 12 Ocak 1920'de tekrar açılmıştır. Mecliste Millî Mücadele yanlısı milletvekillerinin çabalarıyla bir grup oluşturulmuş ve bu grup, Mustafa Kemal Paşa tarafından hazırlanan ve ulusal sınırları çizen Misakımillî metnini mecliste kabul ettirmeyi başarmıştır.

(Cevap B)

10. TBMM'nin açılmasından sonra 24 Nisan 1920'de alınan kararlar Teşkilat-ı Esasiye hazırlanana kadar bir anayasa gibi kullanılmıştır.

Verilen üç seçenek de bu önergede belirtilen maddelerdir.

(Cevap E)

11. Osmanlı Devleti'nin son sadrazamı saltanatın kaldırılmasıyla birlikte istifa eden Ahmet Tevfik Paşa'dır. Tevfik Paşa, ilki Mehmet Reşad Dönemi'nde olmak üzere toplamda üç dönem sadrazamlık görevinde bulunmuş ve saltanatın kaldırılmasının ardından 4 Kasım'da istifa etmiştir.

(Cevap D)

12. İstiklal Mahkemeleri'nin özellikleri şunlardır;

- Olayın çıktığı yerde kurulur. (Seyyar Mahkemedir.)
- Mahkeme kararları kesindir. (Temyiz hakkı tanınmamıştır.)
- Mahkemenin üyeleri milletvekillerinden oluşur.
- Yargılamayı TBMM adına yapar.

Buna göre İstiklal Mahkemesinde alınan bir kararın bir üst mahkemece onaylanması diye bir durum yoktur. Sadece idam cezaları meclis onayına bırakılmış acil durumlarda bu da istenmemiştir.

(Cevap D)

13. I. TBMM 23 Nisan 1920 ile 11 Ağustos 1923 tarihleri arasında görev yapmıştır. Hıyanet-i Vatanîye Kanunu 29 Nisan 1920'de, Teşkilat-ı Esasiye'nin kabulü 20 Ocak 1921'de Saltanatın Kaldırılması da 1 Kasım 1922'de gerçekleşmiştir. Ancak saltanatın kaldırılması bir kanunla değil, kararnameyle gerçekleşmiştir.

(Cevap A)

14. Mustafa Kemal Paşa, Osmanlı Devleti tarafından Mondros Mütarekesi şartlarının yerine getirilmesini sağlamak üzere Nisan 1919'da IX. Ordu Müfettişliği görevine getirilmiştir. Ancak Amasya Genelgesi'nde yetkilerinin dışına çıktığı gerekçesiyle istifası istenmiştir. Milli bir mücadele başlatmayı planlayan Mustafa Kemal Paşa, Erzurum Kongresi hazırlıkları devam ederken tüm görevlerinden ve askerlik mesleğinden istifa etmiştir.

(Cevap B)

15. TBMM'nin otoritesini korumak, TBMM'ye karşı çıkan ayaklanmaları önlemek ve suçluları cezalandırmak ayrıca asker kaçaklarını cezalandırmak amacıyla meclis üyeleri arasında seçilerek oluşturulmuş mahkemelere İstiklal Mahkemeleri denir. İstiklal Mahkemeleri; Hıyanet-i Vatanîye Kanunu, Firariler Kanunu, Tekalif-i Milliye Emirleri, Takrir-i Sükûn Yasası ve İzmir Suikastı gelişmeleri sırasında aktif olarak görev yapmıştır.

(Cevap C)

KURTULUŞ SAVAŞI'NA HAZIRLIK DÖNEMİ

1. Mustafa Kemal Atatürk'ün 22 Haziran 1919'da yayımladığı Amasya Genelgesi'nde Sivas'ta ulusal bir kongrenin toplanacağı duyurulmuştur. Bu amaçla her ilden Müdafaa-i Hukuk ve Reddi İlhak Cemiyetlerinin seçtiği üçer delege göndermeleri istenmiştir.

(Cevap C)

2. İstanbul, 16 Mart 1920 tarihinde resmi olarak işgal edilmiş ve meclis kapatılmıştır. Bunun üzerine Mustafa Kemal Paşa, 19 Mart 1920'de bir bildiri yayımlayarak Ankara'da "olağanüstü yetkilerle donatılmış" bir meclisin açılacağını duyurmuş ve seçimlerin yapılmasını istemiştir.

(Cevap E)

3. Çerkez Ethem, Demirci Mehmet Efe, Yörük Ali Efe gibi kişiler Kuvayimilliyeye şefleridirler. Millî Mücadele Dönemi'nde bu kişiler işgallere karşı mücadele etmiştir. TBMM'nin kurulmasından kısa bir süre sonra düzenli ordu kurma faaliyetleri başlayınca bu Kuvayimilliyeye şefleri, düzenli orduya katılmak istemediklerinden TBMM'ye karşı ayaklanmışlardır. Yani Kuvayimilliyeye'nin ayaklanma sebebi düzenli ordu emrine girmek istememeleridir.

(Cevap C)

4. 16-25 Ağustos 1919 tarihleri arasında yapılan Alaşehir Kongresi'nde Yunan işgallerine karşı gerekirse bir devletten dış yardım alınabileceği fikri ilk kez ortaya atılmıştır.

(Cevap D)

5. Amasya Görüşmeleri sonucunda alınan en önemli ortak karar Mebusan Meclisi'nin toplanması kararıdır. Seçeneklerde verilen diğer maddeler Amasya Görüşmeleri'nden önce gerçekleşmiştir. Hatırlayacak olursak,

- Amasya Genelgesi - 22 Haziran 1919'da yayımlandı.
- Erzurum Kongresi 23 Temmuz - 7 Ağustos 1919'da toplandı.
- Erzurum Kongresi kararıyla Mustafa Kemal Temsilciler Kurulu başkanı seçildi.
- Mondros'tan sonraki işgaller sonucunda Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kuruldu.

(Cevap A)

6. TBMM'nin açılmasına ortam hazırlayan en önemli gelişme Misakımillî kararlarından sonra İtilaf Devletlerinin İstanbul'u resmen işgal etmesi ve Mebusan Meclisi'ni dağıtıp yakaladıkları vekilleri Malta'ya sürgün etmesidir.

(Cevap E)

7. Millî Mücadele'nin Hazırlık Dönemi'nde vatani kurtarmak amacıyla kongreler toplanmış, genelgeler yayımlanmıştır. Bu süreçte asıl amaç tam bağımsızlık olduğu için ülkeyi kaldırmak amacıyla planlanan yenilikler daha sonraya bırakılmıştır. Kurtuluş Savaşı'nın tamamlanmasıyla da cumhuriyet ilan edilmiş, halifelik kaldırılmış ve devletin iç yapısının düzeltilmesi doğrultusunda birçok inkılap gerçekleşmiştir.

(Cevap E)

8. Amasya Görüşmeleri'nde Temsil Heyeti başkanı Mustafa Kemal ile İstanbul Hükümeti temsilcisi Salih Paşa bir araya gelmişlerdir. Bu görüşmede bazı önemli kararlar alınmıştır. Özellikle Osmanlı Devleti'yle Anlaşma Devletleri arasındaki barış görüşmelerine katılacak kişileri belirleme kararının iki gruba bırakılması, İstanbul Hükümetine güven duyulmadığını ve Osmanlı Hükümetinin konferansa katılacak kişileri henüz seçmediğinin göstergesidir. Ancak bu karar Anlaşma Devletlerinin isteği doğrultusunda alınan bir karardır denilemez.

(Cevap B)

9. Pozantı Kongresi bölgesel bir kongredir. Manda ve himaye konusu tartışılmamıştır. Erzurum ve Sivas kongrelerinde manda konusu tartışılmış, Sivas Kongresi'nde kesin olarak reddedilmiştir.

(Cevap D)

10. Sivas Kongresi Amasya Genelgesi'nde alınan karar üzerine toplanmıştır. Ancak yalnız bu bilgiye bakılarak vatanın kurtuluşu için birlikte hareket etme kararının alındığını söylemek mümkün değildir. II. öncüldeki hiçbir siyasi partinin amacına hizmet edilmemesi kararı alınırken Hürriyet ve İtilaf Fırkası kastedilmiştir. Çünkü bu parti İngilizlerle birlikte hareket etmektedir. III. öncül ise Ali Fuat Paşa'nın Batı Cephesi'ne komutan olarak atanmasını kasteder ki bunun amacı millî kuvvetleri bir komuta altında toplamaktır. Buna göre II. ve III. öncül, birlikte hareket etme kararı alındığını ifade eder.

(Cevap E)

11. İstanbul Hükümetinin millet için üstüne aldığı sorumluluğun gereklerini yerine getiremediği ibaresi ilk kez Amasya Genelgesi'nde yer almıştır.

(Cevap A)

12. 1921 Anayasası, TBMM'nin mevcut özelliklerini benimseyen ve resmileştiren oldukça kısa ve öz bir anayasadır. Olağanüstü dönemde hazırlanan bu anayasa'da insan hakları ve yargı sisteminin kullanılma biçimiyle ilgili hükümlere yer verilmemiştir.

(Cevap D)

13. A, C, D ve E seçenekleri padişahın yetkilerinin yok sayılmasıyla ilgili maddelerdir. Ancak seçimlerin iki yılda bir yapılması, sadece genel seçimlerin süresini belirleyen bir maddedir. Seçim aralıklarının belirlenmesinin, padişahın yetkilerini yok saymakla bir ilgisi bulunmamaktadır.

(Cevap B)

14. İstanbul Hükümeti, Elazığ Valisi Ali Galip Paşa'yı kongreyi engellemek, düzenlendiği takdirde kongreyi dağıtıp, katılanları tutuklayıp İstanbul'a göndermek amacıyla görevlendirmiştir. Tarihimize Ali Galip Olayı olarak geçen bu dönemde Ankara Valisi Muhittin Paşa da kongreyi engelleme girişiminde bulunmuştur.

(Cevap D)

15. Erzurum Kongresi toplanma bakımından bölgesel, aldığı kararlar bakımından ulusaldır. Alınan kararların sadece Doğu Anadolu ile sınırlı olmayıp tüm yurda mâl edilmesi ulusal olduğunu göstermektedir. Alınan kararların düşman işgaline karşı olması ve ülkenin her bakımdan kurtuluşunu hedef alması da bağımsızlığın temel ilke olarak benimsendiğine kanıttır. III. öncülde verilen bilgi ise yalnızca kongre katılımcıları ile ilgilidir.

(Cevap D)

16. A, C, D ve E seçeneklerinde yer alan isyanlar, ya İstanbul Hükümeti ya da Anlaşma Devletleri tarafından çıkarılan isyanlardır. Fakat Çerkez Ethem İsyanı farklıdır. Çünkü Çerkez Ethem, daha önce Yunanlıların ilerleyişini durdurmak ve Meclise karşı çıkan isyanları bastırmak için çalışmıştı. Ama düzenli ordu kurulunca Çerkez Ethem düzenli ordu emrine girmek istememiş, bu yüzden isyan etmiştir.

(Cevap B)

KURTULUŞ SAVAŞI'NA HAZIRLIK DÖNEMİ

1. Misakımillî'de Kars, Ardahan, Batum, Arap toprakları ve Batı Trakya için halk oylaması yapılması kararlaştırılmıştır.

(Cevap C)

2. Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde Misak-ı Milli'nin kabul edilmesi üzerine İtilaf devletleri, İstanbul'u resmen işgal etmiştir. İstanbul'un işgali, Mustafa Kemal'in Ankara'da TBMM'yi açmasını çabuklaştırmıştır. Çünkü Mebusan Meclisi'nin kapatılması yeni bir meclisin açılmasını zorunlu kılmıştır.

(Cevap D)

3. Misakımillî'de ulusal sınırlar içerisinde vatan bir bütündür, bölünemez kararı alınmıştır. Parlamento tarafından sınırlarımız çizilmiştir. Bu sınırlar içerisinde;
- Batı Trakya
 - Arap memleketleri
 - Elviye-i Selase olarak bilinen Kars, Ardahan, Batum
 - Boğazlar ve çevresi belirtilmiştir.

Ayrıca Misakımillî'de kapitülasyonlar reddedilmiştir.

(Cevap C)

4. Sivas Kongresi toplanma şekli ve aldığı kararlar açısından ulusal bir kongredir. Bu kongrede, Erzurum Kongresi kararları aynen kabul edilmiştir. Bu kararların Sivas Kongresi'nde de kabul edildiğinin en somut göstergesi ise;

- Manda ve himayenin reddedilmesi (I),
- Ulusal sınırlar içerisinde vatan bir bütündür hükümünün benimsenmesidir (III).

Ancak cemiyetler, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti olarak Sivas Kongresi'yle birleştirilmiştir.

(Cevap E)

5. Kurtuluş Savaşı'nda halkın temsilcilerinin katıldığı ilk kongre Erzurum Kongresi'dir. Ancak bu kongreye delegeler Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz'den katılmışlardır. Erzurum Kongresi bölgesel olmasına rağmen tüm yurdu ilgilendiren kararlar alınmıştır. Ancak, Sivas Kongresi Erzurum Kongresi'ne nazaran toplanma şekli ve alınan kararlar açısından ulusal bir kongredir. Bunun sebebi ise Sivas Kongresi'ne yurdun her yerinden delegelerin katılmasıdır.

(Cevap A)

- 6.
- Temsil Kurulu'nun Ankara'ya gelmesi 27 Aralık 1919
 - Amasya Görüşmeleri'nin yapılması 20 – 22 Ekim 1919
 - Misakımillî kararlarının kabulü 28 Ocak 1920
 - Erzurum Kongresi'nin toplanması 23 Temmuz - 7 Ağustos 1919

Bu bilgilere göre sorunun doğru cevabı yalnız II. öncüdür.

(Cevap B)

7. Erzurum Kongresi; Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ile Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin çağrısıyla toplanmış, delegeler de Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz'den katılmıştır. Dolayısıyla Erzurum Kongresi toplanma şekli bakımından bölgesel, aldığı kararlar açısından ulusal bir kongredir. Kongreyi ulusal yapan en önemli özellik ise ulusal sınırlar içinde vatan bir bütündür, parçalanamaz ilkesinin benimsenmesidir.

(Cevap B)

- 8.
- Temsil Heyeti fikri ilk kez Amasya Genelgesi'nde ortaya çıkmıştır.
 - Erzurum Kongresi sonunda Doğu Anadolu halkı adına 9 kişilik Temsil Heyeti seçilmiş, başkanlığına Mustafa Kemal getirilmiştir.
 - Sivas Kongresi'nde Temsil Heyeti'nin üye sayısı 16 ya çıkarılmış ve heyet tüm yurdu temsil eder kararı alınmıştır. Böylece Anadolu Hükümeti gibi çalışmaya başlanmıştır.
 - Temsil Heyeti'nin görevi ise TBMM'nin açılmasıyla sona ermiştir.

(Cevap A)

9. Sivas Kongresi kararlarıyla tüm yurdu temsil etmeye başlayan ve hükümet gibi çalışan Temsil Heyeti, Mebusan Meclisi'nin derhâl açılması ve bu meclisin Ankara'da toplanmasını amaçlamıştır.

(Cevap C)

10. Sivas Kongresi'nde alınan önemli kararlardan bazıları şunlardır:

- Temsil Heyeti'nin seçilmesi
- Mebuslar Meclisi'nin açılması fikri
- İstanbul Hükümeti'yle Amasya Görüşmeleri'nin yapılması
- Damat Ferit Hükümetinin istifa ettirilmesi
- Temsil Heyeti'nin yürütme kararı olarak Ali Fuat Paşa'nın Batı Cephesi Komutanlığına tayinidir.

İşgaller karşısında millî cemiyetlerin kurulması Mondros Ateşkes Antlaşması sonucunda halkın kendi çabalarıyla olmuştur.

(Cevap A)

11. Amasya Genelgesi'nde alınan ulusun bağımsızlığını ulusun azim ve kararı kurtaracaktır maddesi İstanbul hükümetine artık güvenilmediğinin en açık kanıtıdır.

(Cevap A)

12. Millî Mücadele Dönemi'nde ulusal sınırlardan Erzurum ve Sivas Kongrelerinde bahsedilmiş ve son hali Misakımillî kararlarıyla parlamento tarafından belirlenmiştir. Sınır olarak ise Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandığında Türk askerinin elinde bulunan topraklar esas alınmıştır.

(Cevap D)

13. İstanbul Hükümetinin görev ve sorumluluklarını yerine getirmediği eleştirisi Amasya Genelgesi ve Erzurum Kongresi kararlarında belirtilmiştir. Bu yüzden milletin haklı sesini duyuracak ulusal bir kurul olan Temsil Heyeti kurulmuştur. Temsil Heyeti Sivas Kongresi'nde üye sayısını 16'ya çıkartarak Anadolu Hükümeti şeklinde görev yapmaya başlamıştır.

(Cevap C)

14. Mustafa Kemal, 9. Ordu Müfettişi olarak İstanbul Hükümetinden aldığı yetkiyle Doğu Karadeniz'deki karışıklıkları önlemek için resmi bir görevle Samsun ve çevresine gönderilmiştir. Mustafa Kemal, bölgede inceleme yaptıktan sonra Türklerin haklı olduğunu belirten raporunu İstanbul'a göndermiş ve oradan Havza'ya, Havza'dan da Amasya'ya geçmiştir. Amasya Genelgesi'ni yayınlayarak kendisine verilen yetkinin dışına çıkan Mustafa Kemal Paşa, bu gerekçeyle görevinden alınmıştır.

(Cevap B)

15. Sivas Kongresi İstanbul Hükümetinin desteğiyle çıkan Ali Galip olayına rağmen katılabilen çok az sayıdaki delegeyle toplanmıştır. Yine bu kongrede görevinden alındığı halde başkanlığına Mustafa Kemal getirilmiştir. İşte bu özellikler kongrenin amacına ulaşmakta kararlı olduğunun en somut göstergesidir.

(Cevap D)

16. Mustafa Kemal, 9. Ordu Müfettişi olarak Karadeniz, İç ve Doğu Anadolu'daki askerî ve sivil makamlara emretme yetkisi ile donatılmıştır. Dolayısıyla Sivas, Van, Trabzon ve Erzurum illeri 9. Ordu Müfettişliğinin kapsamına giren illerdir. Fakat Urfa bu müfettişliğin yetki kapsamında yoktur.

(Cevap E)

KURTULUŞ SAVAŞI'NA HAZIRLIK DÖNEMİ

- (II) TBMM'nin ülke yönetimini üstlenmesi, daha önce bu görevi yüklenen padişahın yetkilerinin elinden alındığını göstermektedir.
(III) Kanun yapma ve kanunları yürütme gücünün mecliste toplanması TBMM'nin hem yasama hem de yürütme yetkisini kullanacağını göstermektedir. Bu yetkileri millet adına TBMM'nin kullanacak olması padişah ve halifeyi siyasi ve hukuki yetkililerden mahrum bırakmaktadır.

(Cevap E)

- Ahmet Tevfik Paşa'nın kurduğu hükümette Ahmet İzzet ve Salih Hulusi Paşalar yer almıştır. Mustafa Kemal, Salih ve Ahmet İzzet Paşa ile 5 Aralık 1920'de Bilecik'te TBMM başkanı sıfatı ile görüşmüştür.

Mustafa Kemal Paşa Bilecik Görüşmesi esnasında "İstanbul Hükümeti'ni tanımadığını, eğer o hükümetin üyeleri olarak görüşmek istiyorlarsa bunu kabul etmeyeceğini" açıklıkla dile getirmiştir.

(Cevap B)

- İstiklâl Marşı, 12 Mart 1921'de Birinci TBMM'de kabul edilmiştir. Mehmet Akif Ersoy tarafından kaleme alınan şiiri mecliste Milli Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Tanrıöver okumuştur. İstiklâl Marşı'nın ilk bestesi 1924 -1930 yıllarında kullanılan ve Ali Rifat Çığatay'a ait olan bestedir. Günümüzde kullanılan ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Şefi Osman Zeki Üngör'e ait olan beste ise 1930 yılında kabul edilmiştir.

Mehmet Akif Ersoy, İstiklâl Marşı'nı Ankara'da bulunan Taceddin Dergahı'nda yazmıştır. Marş, "Kahraman Ordumuza" ithaf edilmiştir.

(Cevap A)

- Soruda verilen bilgiye göre "kongre adına bir yıl süreyle yönetimi üstlenmesi" kavramı Temsil Kurulu'nun geçici bir yönetim gibi çalışacağını göstermektedir. Kongrenin yalnızca Doğu Anadolu'yu temsil etmesi milli değil bölgesel olduğunu göstermektedir. Erzurum'daki örgütlenme sadece bir kongredir, parti özelliği taşımaz.

(Cevap B)

- İrade-i Milliye, Milli Mücadele'nin ilk yayın organı olarak Eylül 1919'da çıkarılmaya başlanmıştır. Sivas Kongresi sonrasında çıkarılan bu gazete Damat Ferit hükümetinin düşürülmesinde ve Mebusan Meclisi seçimlerini Milli Mücadele taraftarı kimselerin kazanmasında rol oynamıştır. İrade-i Milliye yayın hayatına 1922 yılı sonlarına kadar devam etmiştir.

(Cevap C)

- TBMM'nin 24 Nisan 1920'de aldığı ilk kararlardan biri de "Meclis kendi içinden bakanları doğrudan seçer." ve "Meclisin başkanı hükümetin de başkanıdır." kararıdır. Bu kararlara bakıldığında meclis hükümeti sisteminin benimsendiği görülür. Meclis hükümeti sisteminde bakanlar birbirinden bağımsız olduğu için sık sık hükümet bunalımı ve uyum sorunu yaşanmaktaydı. Öncülde verilen cümlede bakanların meclis başkanının göstereceği adaylar arasından seçilmesiyle bu durumun önlenmesi amaçlanmıştır.

(Cevap E)

- Hükümet başkanının ve bakanların meclisin içinden seçilmesi meclisin yürütme gücünü kullandığını göstermektedir. I ve II. öncülde verilen özellikler yürütmeyi elinde bulunduran meclis hükümetinin özelliğidir. III. öncül ise sadece demokratik anlayışın benimsendiğini gösterir.

(Cevap C)

- I. Meclis Dönemi'nde Resmî Gazete olarak yayımlanan gazete Ceride-i Resmiye'dir. İrade-i Milliye, Hâkimiyet-i Milliye, Millî Mücadele'ye destek veren gazetelerdendir. Cumhuriyet Gazetesi Cumhuriyetin ilanıdan sonra çıkarılmıştır. Minber ise Mustafa Kemal'in 1918-1919 arası dönemde İstanbul'da çıkarıldığı gazetedir.

(Cevap D)

9. 20 Ocak 1921'de kabul edilen 1921 Anayasası (Teşkilat-ı Esasiye) TBMM'nin mevcut özelliklerini resmîleştiren ve egemenliği ulusa veren ilk anayasamızdır. Anayasanın; "Egemenlik kayıtsız şartsız millettir." şeklindeki maddesi yeni Türk Devleti'nin kurulduğundan beri Cumhuriyet sistemini benimsediğini göstermektedir. Bu sistem, kişi egemenliğine dayanan saltanat sistemiyle taban tabana zıttır. Dolayısıyla millet egemenliğini benimseyen bir devletin saltanat sisteminin varlığına izin vermesi mümkün değildir. Bu doğrultuda TBMM, 1 Kasım 1922'de saltanatı kaldırmış ve millet egemenliğinin yerleşmesi yolunda büyük bir adım atmıştır.

(Cevap A)

10. Mustafa Kemal Paşa, I. Dünya Savaşı bittiğinde Suriye-Filistin Cephesi'nde bulunmaktaydı. Mondros Ateşkesi'nin imzalanmasından sonra da İstanbul'a dönmüştür. İstanbul'da bulunduğu sürede ateşkes antlaşması ile ilgili karşı fikirlerini Minber adında bir gazete çıkararak duyurmaya çalışmıştır. Ancak asıl isteği bir an önce Anadolu'ya geçmek ve halkı işgalere karşı örgütlemektir. 9. ordu müfettişliğinin kendisine verilmesi ile Mustafa Kemal Paşa Anadolu'ya geçme imkanı bulmuş ve geçer geçmez de kendi fikirlerini uygulamaya başlamıştır. Bu sebeple İstanbul hükümeti ile ters düşen Mustafa Kemal Paşa'nın Amasya Genelgesi sonrası istifası istenmiştir. Mustafa Kemal Paşa da buna karşılık askerlik mesleğinden ve resmî görevinden istifa ederek sine-i millete dönmüştür.

(Cevap E)

11. Amasya Görüşmeleri'nde Mustafa Kemal Mebusan Meclisi'nin derhâl toplanmasını, ancak İstanbul tehlike altında olduğu için ulusal iradeyi korumak adına meclisin İstanbul dışında toplanması gerektiğini belirtmiştir. Bu karar doğrultusunda İstanbul Hükümeti meclisin toplanmasını olumlu karşılarken bu meclisin İstanbul dışında toplanmasına kendi otoritelerini zedeleyeceği için anayasaya aykırıdır hükmüyle karşı çıkmıştır.

(Cevap B)

12. I. TBMM'de Yeşil Ordu, Islahat, Halk, Tesanüt, İstiklal ve Müdafaa-i Hukuk Grupları bulunmaktadır. Ancak bu mecliste Felah-ı Vatan Grubu kurulmamıştır. Felah-ı Vatan Grubu, Son Osmanlı Mebusan Meclisinde saltanat yanlılarının kurduğu gruptur.

(Cevap C)

13. 1921 Anayasası'nda meclis hükümeti sistemi egemendi. Bu sistemde hükümet üyeleri meclis içinden tek tek oylanarak seçilirdi. Hükümet başkanı ise meclis tarafından seçilirdi. Ancak Cumhuriyetin ilanı ile kabine sistemine geçilmiştir. Böylece hükümet üyelerini başbakan seçmiştir. Başbakan ise Cumhurbaşkanı tarafından görevlendirilmiştir.

(Cevap B)

14. **Ağnam Vergisi Kanunu** (A) çıkarılan ilk kanundur. I. Meclis çıkarmıştır. **Hiyanet-i Vatan Kanunu** (B) ayaklanmalara karşı çıkarılmış, İstiklal Mahkemeleleri kurularak uygulanmıştır. I. Meclis çıkarmıştır. **Firariler Kanunu** (C) asker kaçakları için çıkarılmıştır. I. Meclis çıkarmıştır. **Nisab-ı Müzakere Kanunu** (D) meclis iç tüzüğü ile ilgili olup meclisin çalışmalarını düzenleyen kanundur. I. Meclis çıkarmıştır. **Takrir-i Sükûn Kanunu** (E) Şeyh Said İsyanı'nı bastırmak amacıyla çıkarılmıştır. II. Meclis çıkarmıştır.

(Cevap E)

15. Amasya Protokolü, İstanbul Hükümeti ile Temsil Heyeti üyeleri arasında 22 Ekim 1919'da yapılmıştır. TBMM ise bilindiği üzere 23 Nisan 1920'de kurulmuş ve söz konusu isyanlar da TBMM'ye karşı çıkmıştır. Dolayısıyla Amasya Protokolü isyanlara karşı alınan tedbirler arasında gösterilemez.

(Cevap A)

16. TBMM için her milletvekilliği dönemi bir meclis dönemi olarak isimlendirilir. Bundan dolayı, TBMM'nin ilk açılışı ile faaliyete başlayan meclis I. Meclistir.

(A) Yasama, yürütme, yargı yetkisine sahip olduğu için güçler birliği ilkesini benimsemiştir.

(C) Millî Mücadele'yi yürütüp ilk anayasayı hazırladığı için kurucu meclistir.

(D) Hükümet taşıdığı özellikler bakımından meclis hükümetidir.

(E) Üyeleri halk tarafından seçildiği için ulusal egemenliği ifade eder.

Sorunun cevabı B olup I. Meclis Cumhuriyet Dönemi'nde inkılapların yoğun olarak gerçekleştiği dönemde değil, Kurtuluş Savaşı yıllarında görev yapmıştır. Devrim meclisi, II. TBMM'dir.

(Cevap B)

KURTULUŞ SAVAŞI'NA HAZIRLIK DÖNEMİ

1. Mustafa Kemal'in, Amasya Genelgesi'nde yaptığı çağrı üzerine toplanan Sivas Kongresi'ni dağıtmak için İstanbul Hükûmeti, Ali Galip'i görevlendirmiştir. Ancak bu girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Temsil Heyeti de Damat Ferit istifa edinceye kadar, Anadolu ve Rumeli arasındaki tüm haberleşmenin kesilmesi kararını almıştır. Yaklaşık yirmi gün boyunca Anadolu'ya hâkim olamayan Damat Ferit Hükûmeti, İtilaf Devletlerinin de baskısıyla istifa etmek zorunda kalmıştır. Bu olay, Temsil Heyetinin İstanbul Hükûmetine karşı kazandığı ilk siyasi zafer olarak tarihe geçmiştir.

(Cevap A)

2. Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde kabul edilen Misakımillî'de "Batı Trakya ve Elviye-i Selase'de halk oylaması" yapılması kararlaştırılmıştır. Böylece Batı Trakya'nın kendi kararıyla Türkiye'ye katılımı amaçlanmıştır. Böyle bir karar alınırken bölgedeki halkın büyük çoğunluğunun Türk olması göz önüne alınmıştır.

(Cevap B)

3. Amasya Genelgesi, Mustafa Kemal'in bizzat yayınladığı ulusal mücadelenin amacını, gerekçesini ve yöntemini ortaya koyan bir genelgedir. Genelgede; "Anadolu'nun her yönden güvenli bir yeri olan Sivas'ta ulusal bir kongrenin toplanacağı ve her ilden belediyelerin, Müdafaa-i Hukuk ve Reddi İlhak Cemiyetlerinin seçtiği üçer delegenin kongreye katılacağı" belirtilmiştir. Buna göre Sivas Kongresi, doğrudan Mustafa Kemal'in çağırısıyla toplanmış ulusal nitelikli bir kongredir.

(Cevap C)

4. Sivas Kongresi genel olarak Erzurum Kongresi'nde alınan tüm kararları genişleterek kabul etmiştir. Her iki kongre arasındaki temel farksa Erzurum Kongresi'nin bölgesel amaçlı bir kongre olmasıdır. Erzurum Kongresi Şark Vilayetleri Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kararıyla toplanmıştır. Sivas Kongresi ise Mustafa Kemal'in çağırısı üzerine toplanmıştır.

(Cevap A)

5. Ulusal direncin sesini duyurabilmek amacıyla Sivas'ta çıkarılan gazete İrade-i Milliye'dir. İrade-i Milliye Gazetesi'nin kurulması Sivas Kongresi'nde kararlaştırılmıştır. İrade-i Milliye, Hâkimiyet-i Milliye, Albayrak, Minber, Açıksöz, İstikbal Millî Mücadele yanlısı yayınlardır.

(Cevap D)

6. İstanbul, Osmanlı Mebuslar Meclisi'nde Misakımillî'nin ilan edilmesi üzerine 16 Mart 1920'de işgal edilmiştir. Osmanlı Devleti'nin başkentinin işgaline karşı Temsil Heyeti'nin aldığı önlemleri şöyle sıralayabiliriz:

- İstanbul'da tutuklanan Türk subaylarına karşı, Anlaşma Devletleri subaylarının tutuklanması
- Anlaşma Devletlerinin sevkîyat güzergâhları ile bazı demiryollarının tahrip edilmesi
- İstanbul ile resmî haberleşmenin kesilmesi
- Anadolu'dan İstanbul'a giden vergilere el konulması
- İstanbul'dan Anadolu'ya gelen evrakların geçersiz sayılması,
- Anadolu'daki Ziraat Bankası, Osmanlı Bankası ve Düyun-u Umumiye'nin para ve mal varlıklarına el konulması

Temsilciler Kurulu'nun Ankara'ya gelmesi ise 27 Aralık 1919'da, yani kronolojik olarak İstanbul'un işgalinden önce gerçekleşmiştir.

(Cevap B)

7. Kuvayımilliye, Mondros Antlaşması sonrası başlayan işgallere karşı, Anadolu halkının kendi imkânlarıyla kurduğu düzensiz birliklerdir. Halkını koruması gereken bir devletin, işgallere sessiz kalması üzerine kurulmuş millî bir direniş örgütüdür. Askerî ve teknik bilgiden yoksun olan ve belli bir merkezden yönetilmeyen bu örgüt, düzenli bir ordunun kurulmasına kadar düşmanı oyalamış ve bağımsızlığın tamamen yitilmesine engel olmuştur.

(Cevap E)

8. Sivas Kongresi'nden sonra Damat Ferit Hükûmeti istifa etmiş, yerine Ali Rıza Paşa kabinesi gelmiştir. Bu kabineden Salih Paşa, Mustafa Kemal'le Amasya'da bir araya gelmiştir. Bu görüşmelerden sonra taraflar arasında Amasya Protokolü imzalanmıştır. Amasya Görüşmeleri'nin Millî Mücadele'ye en önemli katkısı ise İstanbul Hükûmetinin, Anadolu'daki Millî Mücadele hareketinin varlığını resmen tanımış olmasıdır.

(Cevap A)

9. Temsilciler Kurulu, haberleşme ve ulaşım olanaklarının iyi olması, Batı Cephesi'ne ve İstanbul'a yakın olması gibi sebeplerden dolayı Ankara'ya gelmiştir.

(Cevap E)

10. Ali Rıza Paşa Hükümeti, Sivas Kongresi sonrası 4 Ekim 1919'da kurulmuştur. Ali Rıza Paşa, Anadolu'da başlayan hareketin gücünü fark etmiş ve onlarla anlaşmanın kaçınılmaz olduğuna karar vererek Temsil Heyeti ile ilişki kurmuştur. Taraflar arasında Amasya'da yapılan görüşmeler neticesinde birtakım ortak kararlar alınsa da "ülkenin birlikte yönetilmesi" bu kararlardan biri değildir.

(Cevap B)

11. Temsil Heyeti adına Mustafa Kemal ile İstanbul Hükümeti adına Salih Paşa arasında gerçekleşen Amasya Görüşmeleri'nde şöyle kararlar alınmıştır:

- Sivas Kongresi kararlarını Mebusan Meclisi onaylayacak
- Seçimler yapılacak ve meclis açılacak
- Meclis İstanbul'un dışında toplanacak
- İstanbul Hükümeti cemiyetleri ve Millî Mücadele'yi tanıyacaktır.

Ancak İstanbul Hükümeti otoritesini kaybetmemek için meclisin İstanbul dışında toplanması hükmünü kabul etmemiştir. Bunun gerekçesi olarak da Kanunnesasi'ye aykırı olduğu düşüncesini öne sürmüştür.

(Cevap B)

12. Koçgiri, Şeyh Sait, Menemen ve Nasturi ayaklanmaları etnik ayrımcılık ve dini nedenlerle çıkan ayaklanmalar arasında yer alır. Demirci Mehmet Efe, Kuva-yımilliye şeflerindedir. Fakat düzenli ordu emrine girmek istemediği için TBMM'ye karşı isyan etmiştir.

(Cevap E)

13. Amasya Genelgesi Millî Mücadele'nin başlaması için atılan ilk adımdır. Bu genelgede Kurtuluş Savaşı'nın amacı, yöntemi, programı ve gerekçesi açıklanmıştır. Bu genelgede kabul edilen ulusun bağımsızlığını ulusun azmi ve kararı kurtaracaktır maddesi ulusal egemenlik yolunda atılan ilk adımdır.

(Cevap A)

14. Temsil Heyeti ilk kez Erzurum Kongresi'nde oluşturulmuş, Sivas Kongresi'nde tüm yurdu temsil eden Anadolu Hükümeti halini almıştır. Temsil Heyeti'nin görevi ise TBMM'nin açılmasıyla sona ermiştir.

(Cevap D)

15. Ali Galip Olayı, Sivas Kongresi'nin toplanmasını önlemek amacıyla İstanbul Hükümetinin kışkırtmaları sonucu düzenlenmiştir. Ancak bu girişim başarısız olmuştur.

(Cevap C)

16. 4-15 Mayıs 1919 gecesi, Redd-i İlhak Millî Heyeti'nin çağrısı üzerine İzmir'de Yahudi mezarlığında yapılan miting, ertesi günkü işgale karşı gelmenin büyük bir göstergesidir. Bundan sonra Mayıs ayı boyunca hem İstanbul'da hem de Türkiye'nin diğer yerlerinde çeşitli mitingler yapılmıştır.

İstanbul'da ilk miting Fatih Meydanı'nda yapıldı. Bu mitingin bir özelliği de Halide Edip Adıvar'ın bir Türk kadını olarak ilk defa halka hitap etmesiydi.

(Cevap A)

KURTULUŞ SAVAŞI'NA HAZIRLIK DÖNEMİ

1. Sivas Kongresi'nde oluşturulan II. Temsil Heyeti'nin ilk yürütme kararı Ali Fuat Paşa'nın Batı Cephesi komutanlığına atanmasıdır (I). Ayrıca Sivas Kongresi'nin kararları Mustafa Kemal'in önderliğinde çıkan İradeyimilliyi adlı gazetede yayınlanmıştır (II). Ancak Sivas Kongresi'nde ulusal marşın belirlenmesiyle ilgili bir karar yer almamıştır.

(Cevap D)

2. Amasya Görüşmeleri'nde azınlıklara ayrıcalık verilmemesi (II), Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin tanınması konusu kesinlik kazanmıştır (III). Fakat Mustafa Kemal Mebuslar Meclisi'nin toplanacağı yer konusunda Salih Paşa ile anlaşamamıştır. Salih Paşa devlet otoritesinin sarsılmaması için Mebusan Meclisi'nin İstanbul'da toplanmasını istemiş fakat Mustafa Kemal güvenlik sebebiyle buna karşı çıkmıştır.

(Cevap E)

3. İstiklal Mahkemeleri ilk kez TBMM'ye karşı çıkan ayaklanmaları bastırmak amacıyla çıkarılan Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nu uygulamak amacıyla kurulmuştur. Daha sonra Firariler Kanunu, Tekalif-i Milliye Emirleri, Takrir-i Sükûn Yasası ve İzmir Suikasti sonunda da İstiklal Mahkemeleri faaliyet göstermiştir. İstiklal Mahkemelerinin son görevi ise İzmir Suikasti suçlarının cezalandırılmasıdır.

(Cevap A)

4. İstanbul Hükûmeti Anadolu'daki Millî Mücadele'yi durdurmak amacıyla; Mustafa Kemal'in görevine son vermiş, Sivas valisi Ali Galip aracılığıyla Sivas Kongresi'nin toplanmasını engellemeye çalışmış, Şeyhülislamdan fetvalar alarak, Kuvay-i İnzibatiye ordusunu kurdurmuş ve ayaklanmalara destek vermiştir. Ancak Amasya Görüşmeleri'nde İstanbul Hükûmeti Anadolu'daki hareketi resmen tanımış ve Temsil Heyeti'yle birlikte ortak kararlar almıştır.

(Cevap B)

5. "Elviye-i Selase" olarak bilinen Kars, Ardahan ve Batum 3 Mart 1918'de Rusya ile yapılan Brest-Litovsk Antlaşması ile Osmanlı'ya katılmıştı. Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde kabul edilen Misakımilli'de de bu bölgelerde halk oyu yapılması yönünde karar alınmıştır.

(Cevap C)

6. Amasya Görüşmeleri'nde Mebusan Meclisi'ne seçilecek vekillerin tarafsız kişilerden oluşturulmasını sağlamak amaçlanmıştır. Bu nedenle seçimlere katılacak kişilerin ittihatçı ya da savaş suçlusu olmaları şartıyla bütün vatandaşların seçilme hakkının olduğu belirtilmiştir. Bu kararın meclis üye sayısının belirlenmesi ya da meclisin İstanbul dışında toplanmasının düşünülmesiyle ilgili yoktur.

(Cevap A)

7. Azınlıklara millî bütünlüğü bozacak ayrıcalıklar verilmemesi maddesi (I) Erzurum ve Sivas kongrelerinde yer almıştır. Batı Trakya'da halkoyu yapılması ve boğazların güvenliğinin sağlanmasından sonra ticaret gemilerine açılması maddeleri ise 28 Ocak 1920'de ilan edilen Misakımillî kararlarında yer almıştır.

(Cevap A)

8. Erzurum Kongresi, Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti'nin çabaları ile 23 Temmuz - 7 Ağustos 1919 tarihleri arasında toplanmıştır. Kongrenin toplanma amacı Doğu Anadolu'da bir Ermeni Devleti ve Doğu Karadeniz'de bir Pontus Rum Devleti kurulmasını önlemektir.

(Cevap D)

9. Son Osmanlı Mebusan Meclisi, Misakımillî'yi kabul ettikten sonra İtilaf Devletleri İstanbul'u resmen işgal ettiler ve Mebusan Meclisi'ni dağıttılar. Mustafa Kemal bu gelişmeler sonucu Ankara'da yeni meclisi toplama çalışmalarına başladı. Fakat milletvekillerinin Malta'ya sürülmesi Meclisin açılmasına herhangi bir etki yapmamıştır.

(Cevap C)

10. Erzurum ve Sivas Kongrelerinde tüm yurdu kurtarmak amacıyla ulusal iradeyi öne çıkaran önemli kararlar alınırken Balıkesir Kongresi'nde bu kongrelerden farklı olarak padişaha bağlılık bildirilmiştir.

(Cevap B)

11. Sivas Kongresi'nde Temsil Heyeti, Ali Fuat Paşa'yı Batı Cephesi komutanlığına atamıştır. Bu kararla birlikte Temsil Heyeti bir yürütme organı gibi hareket etmeye başlamıştır.

(Cevap B)

12. Padişah Vahdettin ve Damat Ferit Hükümeti'nin Millî Mücadele'ye karşı fetvalar yayınlamasının amaçları arasında;

- (I) Ülke içerisinde kaybettikleri prestijlerini yeniden sağlamak,
- (II) Anadolu'da başlayan Millî Mücadele hareketine son vermek
- (III) TBMM'nin otoritesini kırarak halkın desteğini azaltmak gibi düşünceler yer almaktadır.

(Cevap E)

13. Misakımillî, halkın oylarıyla seçilmiş milletvekillerinden oluşan Mebusan Meclisi'nde kabul edildiği için milletvekillerinin ulusal harekete destek verdiğini göstermektedir. Dolayısıyla bu durum İtilaf devletlerinin meclisin açılmasıyla Millî Mücadele'nin zayıflayacağı yönündeki düşüncelerinin doğru olmadığını kanıtlamaktadır.

(Cevap A)

14. Yeni Türk Devleti'nin kurulmasından sonra yapılan çalışmaları duyurmak amacıyla Ceride-i Resmî adıyla bir gazete çıkarılmıştır. Haftalık çıkarılan bu gazete ilk sayısını 7 Şubat 1921'de yayımlamıştır. Gazete 10 Eylül 1923'de Resmî Ceride adını almış; Cumhuriyet'in ilanından sonra da Türkiye Cumhuriyeti Resmî Gazetesi adıyla günümüze kadar varlığını sürdürmüştür.

(Cevap D)

15. Anadolu basını, çoğunlukla Millî Mücadele'yi destekleyen yayımlar yapmıştır. Bunlardan Albayrak, Erzurum'da Millî Mücadele'ye en büyük desteği veren gazetelerin başında gelmektedir. Ancak Rehber (Adana), İrşad (Balıkesir), Selamet (Trabzon), Köylü (İzmir) gibi yayınlar Millî Mücadele karşıtı ve İstanbul taraftarı yayımlar yapmıştır.

(Cevap E)

16. Soruda verilen kararda, bağımsızlığa saygı gösterildiği ve emperyalist emeller içermediği müddetçe yardımların kabul edileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla yabancı bir devletin himayesinin kabul edilmesine karşı çıkmıştır.

(Cevap A)

KURTULUŞ SAVAŞI'NA HAZIRLIK DÖNEMİ

1. Amasya Görüşmeleri'nde Mustafa Kemal ile Salih Paşa bir araya gelerek bazı kararlar almışlardır. Bu kararlardan sadece kabul gören ise seçimlerin yapılması ve son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin toplanmasıdır.

(Cevap C)

2. Sivas Kongresi'nde Temsil Heyeti tüm yurdu temsil eder hale gelmiştir. Bu heyetin ilk siyasi başarısı ise Sivas Kongresi'nin toplanmasını engellemeye çalışan Damat Ferit Hükûmetinin düşürülüp yerine Ali Rıza Paşa kabinesinin getirilmesidir.

(Cevap D)

3. A, B, C, D seçeneklerinde yer alan ifadeler doğrudur. Fakat İstanbul'un işgaline sebep olan Akbaş Cephaneliği Baskını, Köprülü Hamdi Bey tarafından yapılmıştır. Manastırlı Hamdi Bey, İstanbul'un resmen işgal edilmesini saat saat Ankara'ya bildiren telgraf memurudur.

(Cevap E)

4. Son Osmanlı Mebusan Meclisi, 12 Ocak 1920'de İstanbul'da toplanmıştır. Mustafa Kemal Paşa'nın katılmadığı toplantıda meclis başkanlığı görevini Celaleddin Arif Bey yürütmüştür. Celaleddin Arif Bey Mebusan Meclisi'nin dağıtılmasının ardından Ankara'da toplanan TBMM'ye katılmıştır. Dağıtılan Mebusan Meclisi'nin başkanı olarak TBMM başkanlığına da Mustafa Kemal Paşa ile birlikte aday olmuştur. Ancak bilindiği gibi meclis başkanlığını Mustafa Kemal Paşa kazanmıştır.

(Cevap E)

5. Erzurum Kongresi'nde ilk kez Milli sınırlardan bahsedilmiştir. Yine bu kongrede ilk kez manda ve himaye reddedilmiştir. Bu kongre Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz'den gelen delegelerin katıldığı ilk kongredir.

(Cevap A)

6. Temsil Heyeti fikri ilk kez Amasya Genelgesi'nde ortaya atılmıştır. Temsil Heyeti ise ilk kez Erzurum Kongresi'nde kurulmuştur. Bu heyet Doğu Anadolu halkı adına 9 kişiden oluşmuş ve başkanlığına da Mustafa Kemal getirilmiştir.

(Cevap B)

7. Erzurum Kongresi halkın temsilcilerinin katıldığı ilk kongredir. Bu kongrede ilk kez ulusal sınırlardan bahsedilmiştir (I). Ayrıca Osmanlı Mebusan Meclisinin derhâl toplanması gerekliliği ilk kez açıklanmıştır (II). Ancak "Sivas'ta ulusal bir kongre toplanmalıdır." kararı Amasya Genelgesi'nin maddeleri arasındadır.

(Cevap C)

8. Ulusal egemenlik, halkın kendi kendini yönetmesidir. Millî Mücadele Dönemi'nde bu fikir doğrultusunda bazı kararlar alınmıştır. Bunlardan en önemlileri ise; Amasya Genelgesi'nde yayınlanan ulusun bağımsızlığını milletin kendisi kurtaracaktır düşüncesi (I) ve Erzurum Kongresi'nde kabul edilen millî iradenin yönetime egemen olması fikridir (II). Ancak azınlıklara verilen ayrıcalıkların kaldırılması ulusal bağımsızlık duygusunun güçlenmesi ile ilgilidir.

(Cevap C)

9. Amasya Genelgesi'nde; milletin haklı sesini duyuracak millî bir kurulum varlığı şarttır kararı alınmıştır. Alınan bu kararlar ilk kez Temsil Heyeti fikri gündeme gelmiştir.

(Cevap B)

10. Brest - Litovsk Antlaşması I. Dünya Savaşı sırasında SSCB ile İttifak devletleri arasında imzalanan bir antlaşmadır. SSCB bu antlaşma ile savaştan çekilmiştir. Mondros'tan sonra yapılan işgaller ve Sevr Antlaşması'nın Türk milletini yok olmaya mahkûm etmesi Türk milletinin bağımsızlık duygularını harekete geçirmiş ve Kurtuluş Savaşı'nın başlamasında ve yapılmasında etkili olmuştur.

(Cevap D)

11. Cemiyetleri tek çatı altında toplama fikri ilk kez Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinde görüşülmüş ve cemiyetler ilk kez Sivas Kongresi'nde tek çatı altında toplanmıştır.

(Cevap A)

12. 22 Haziran 1919'da yayınlanan Amasya Genelgesi ulusal mücadelenin amacını, gerekçesini, yöntemini gösteren bir program taslağı niteliğindedir. Bu genelgeyle İstanbul Hükûmeti görevini yapmadığı için suçlanmış ve millet hep birlikte bir mücadeleye çağırılmıştır. Ulusun bağımsızlığının yine ulusun azmi ve kararıyla sağlanacağı ve Sivas'ta ulusal bir kongrenin toplanacağı bu genelgenin maddeleri arasındadır. Ancak millî cemiyetlerin birleştirilmesi Sivas Kongresi'nde gerçekleşmiştir.

(Cevap C)

13. İstanbul Hükûmeti gittikçe güçlenen Anadolu hareketini önlemek amacıyla, Sivas'ta toplanan ulusal kongreyi dağıtmak istemiştir. Bu amaçla Damat Ferit Paşa, Elazığ Valisi Ali Galip'i görevlendirmiş, ancak bu girişim başlamadan önlenmiştir. Demirci Mehmet Efe ve Çerkez Ethem Kuvayımilliye'nin önde gelen önderleridir. Düzenli orduya katılmak istemedikleri gerekçesiyle 1920 yılında isyan etmişlerdir. Bu isyan ancak I. İnönü Savaşı'nda bastırılabilmiştir.

(Cevap B)

14. Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, TBMM'nin açılmasıyla Ankara'da çıkartılmaya başlanan yayın organıdır. Bu gazete ile halka bilgi vermek ve ulusal mücadele aleyhinde yapılan propagandalarla mücadele etmek amaçlanmıştır. Dolayısıyla Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi TBMM Hükûmetinin yarı resmî yayın organı haline gelmiştir.

(Cevap E)

15. Erzurum Kongresi'nde, ulusal bağımsızlık anlayışına ters düşmemek koşuluyla her türlü dış yardıma açık olduğu belirtilmiştir. Ancak hem Erzurum Kongresi kararlarından hem de paragrafta verilen bilgiden, devlet sektörüne özel sektörden daha fazla olanak tanınacağı yargısı çıkarılamaz.

(Cevap C)

16. 23 Temmuz-7 Ağustos 1919 tarihinde düzenlenen Erzurum Kongresi'nde; "Millî sınırlar içinde vatan bir bütündür, asla parçalanamaz." maddesi yer almıştır. Bu madde ile ilk defa millî sınırlardan bahsedilmiştir. Ayrıca bu maddede ulusal sınırların saptanmasında, Mondros Antlaşması'nın imzalandığı gün Türk ordusunun elinde bulunan sınırların esas alınması gerektiği ilk kez vurgulanmıştır.

(Cevap C)

KURTULUŞ SAVAŞI'NA HAZIRLIK DÖNEMİ

1. I. TBMM 23 Nisan 1920 – 11 Ağustos 1923 tarihleri arasında faaliyet gösteren meclistir. Kurtuluş mücadelesini verip saltanatı kaldırdığı için ihtilal meclisi özelliğine sahiptir. Saltanatın kaldırılması 1 Kasım 1922 olup I. TBMM Dönemi'dir. Lozan Barış Görüşmeleri I. TBMM Dönemi'ndedir. Antlaşmanın imzalanması 24 Temmuz 1923'te olmuş, onaylanması ise 11 Ağustos 1923'te göreve başlayan II. TBMM döneminde gerçekleşmiştir. Cumhuriyetin ilanı 29 Ekim 1923'te olup II. TBMM Dönemi'ndedir.

(Cevap A)

2. TBMM'nin açılması ile ulusal mücadele güçlenmiştir. Bu durum İtilaf Devletlerini ve İstanbul hükümetini telaşlandırmıştır. Bu nedenle Millî Mücadele'yi etkisiz hâle getirip kendi otoritelerini artırmak amacıyla TBMM'ye karşı ayaklanmalar çıkarmışlardır. TBMM de bu ayaklanmaları bastırmak amacıyla Hıyanet-i Vatanîye Kanunu'nu çıkarmış, bu kanunu uygulamak için de İstiklal Mahkemelerini kurmuştur. II. öncülde verilen Takrir-i Sükûn Kanunu Cumhuriyetin ilanından sonra rejime karşı çıkan Şeyh Said İsyanı'nı bastırmak amacıyla 1925'te çıkarılmıştır.

(Cevap B)

3. Millî Mücadele Dönemi'nde TBMM'ye karşı çıkan isyanlar dört grupta toplanabilir:

- Doğrudan İtilaf Devletlerinin çıkardığı ayaklanmalar
- İngilizlerle İstanbul Hükümetinin beraber çıkardığı ayaklanmalar
- Önce Kuvayimilliyeci olup sonra ayaklananlar
- Azınlıklar tarafından çıkarılan ayaklanmalar

Öncülde verilenlerden Ahmet Anzavur Ayaklanması İngilizler tarafından çıkarılmıştır. Çerkez Ethem ve Demirci Mehmet Efe ayaklanmaları önce Kuvayimilliyeci olup sonra ayaklananlar arasında yer alır.

(Cevap A)

4. Kanunuesasi, 1876'da ilan edilen Osmanlı'nın ilk anayasasıdır. Bu anayasada rejim olarak meclis ve padişahın birlikte görev aldığı meşrutiyet sistemi benimsenmiştir. Yeni açılan TBMM ise kuruluşundan itibaren meclisin üzerinde bir güç tanımadığını ilan etmiştir. Ulusal egemenliğin gerçekleşmesi ve milletin yönetimde tam olarak görev alabilmesi için yeni bir anayasa hazırlanarak yürürlüğe girmesi sağlanmıştır. Bu anayasa ile ulusal egemenlik anayasal hâle gelmiştir.

(Cevap E)

5. Düzce ve Millî Aşireti İsyanları millî kuvvetler tarafından bastırılmıştır. Koçgiri Ayaklanması ise Nurettin Paşa komutasındaki merkez ordusu tarafından bastırılmıştır.

(Cevap C)

6. B, C, D ve E seçenekleri I. TBMM'nin özellikleri arasındadır. Fakat I. TBMM'nin güçler ayrılığı ilkesini kabul ettiği söylenemez. Yasama ve yürütmeyi meclis üstlenmiştir. Hatta dönemin olağanüstü koşulları dikkate alınarak milletvekillerinden oluşan İstiklal Mahkemeleri kurulmuştur. Böylece I. TBMM yargı yetkisini de kullanmıştır.

(Cevap A)

7. Amasya Genelgesi'nde İsmet İnönü'nün imzası yoktur. Amasya Genelgesi yayınlandığı sırada İsmet İnönü İstanbul'da görevli bulunmaktaydı.

(Cevap D)

8. Aydede, Ümit, Hakikat, Alemdar, ve Peyam-ı Sabah İstanbul basınındaki Millî Mücadele karşıtı belli başlı yayımlardır. Bu gazetelerin yayımlarına karşılık İstanbul basınında Millî Mücadele'ye destek veren İleri, Vakit, Tasvir-i Efkâr, Zaman, İkdam.. gibi gazeteler mevcuttu. Buna göre B seçeninde verilen eşleştirme yanlıştır.

(Cevap B)

9. 23 Nisan 1920'de açılan Birinci TBMM; Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu, Halk Zümresi, Te-sanüt, İstiklal, Yeşil Ordu ve İslahat Grubu gibi grup-lardan oluşmaktaydı. Ancak "Medeniyetçi Grubu" adında bir grup mevcut değildi.

(Cevap E)

10. Sivas Kongresi 4-11 Eylül 1919'da toplanmıştır. An-kara'da bir meclis açılması ise kongre kararı ile de-ğil, 16 Mart 1920'de İstanbul'un işgal edilmesi üze-rine Mustafa Kemal Atatürk'ün isteğiyle olmuştur.

(Cevap C)

11. Meclis-i Müessisan, kurucu meclis demektir ve An-kara'da açılan Büyük Millet Meclisi için kullanılan bir tabirdir. Mustafa Kemal Paşa İstanbul'un işgali ha-linde Ankara'da bir "Müessisan Meclisi" kurulması için tebliğ hazırlamıştır. Hazırlanan bu ilk tebliğde "Meclis'in adı 'Meclisi Müessisan olarak belirlenmiş-tir; ancak daha sonra tebliğ üzerinde düzeltmeler ya-pılarak meclisin adı "olağanüstü yetkilere sahip Mec-lis" olarak değiştirilmiştir. Bu tebliğ de İstanbul'un 16 Mart 1920'de işgalinden hemen sonra tüm vilâyet ve sancaklara, kolordu kumandanlıklarına gönderilmiş-tir.

(Cevap B)

12. İlk kez Erzurum Kongresi'nde (23 Temmuz-7 Ağus-tos 1919) doğu illerini temsilen kurulan Temsilciler Kurulu, Sivas Kongresi'nde (4-11 Eylül 1919) tüm yurdu temsil eder hale getirilmiştir. Bu tarihten TBMM'nin açılışına kadar da Millî Mücadele'nin tüm yönetim yetkisini elinde bulundurmıştır.

(Cevap A)

13. 28 Ocak 1920'de Son Osmanlı Mebusan Meclisi'n-de kabul edilen ve 17 Şubat'ta kamuoyuna açıklan-an Misakimillî, Kurtuluş Savaşı'nın siyasi manifes-tosu niteliğindedir. Ulusal sınırlar içinde bağımsız bir Türk Devleti hedefini ortaya koyan Misakimillî aracı-lığıyla ulusal mücadelenin amacı dünyaya duyurul-muştur.

(Cevap B)

14. Amerikan mandasını savunanların en büyük daya-nağı Wilson İlkeleri olmuştur. Wilson İlkeleri, sömür-gencilğe, yenilen devletlerin toprak ve savaş tazmi-natı vermesine karşı çıkmıştır. Wilson İlkeleri, bu be-lirtilen özelliklerinden dolayı Amerikan mandasını is-teyenlerin dayanağı olmuştur.

(Cevap C)

15. Millî Mücadele ve Türk ulusu için çok önemli olması-na rağmen İtilaf Devletlerinin Misakimillî kararlarını kabul etmeleri mümkün değildi. İşgal güçleri ilk ola-rak meclisi aldığı kararlardan döndürmeye çalıştılar. Bu girişimlerinde başarılı olamayınca bazı bakanla-rın görevden alınmasını istediler. Meclis başkanını tutuklama girişiminde bulundular. Bu baskılara daya-namayan Ali Rıza Paşa Hükûmeti istifa etti (3 Mart 1920). Ali Rıza Paşa'nın yerine Salih Paşa sadra-zamlığa atandı (8 Mart 1920). İtilaf Devletleri 15 Mart'ta 150 kadar aydını tutukladıktan sonra 16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal ettiler.

(Cevap D)

16. Yunan ilerleyişine karşı başarılı mücadeleler veren ve isyanların bastırılmasına büyük katkı sağlayan Çerkez Ethem ve Demirci Mehmet Efe, düzenli or-duya katılmak istemedikleri için isyan etmişlerdir. Ah-met Anzavur ise doğrudan İstanbul Hükûmeti tara-fından Güney Marmara'da isyan çıkarmakla görev-lendirilmiş eski bir jandarmadır. Ahmet Anzavur, TBMM'ye karşı kurulan Kuvay-ı İnzibatiye ordusuna da komutanlık etmiş, ancak Çerkez Ethem kuvvetle-rine yenilmiştir.

(Cevap D)

KURTULUŞ SAVAŞI'NA HAZIRLIK DÖNEMİ

1. Mustafa Kemal, 30 Nisan 1919'da 9. Ordu Müfettişi olarak tayin edilmiştir. 23 Temmuz – 7 Ağustos 1919 tarihleri arasında yapılan Erzurum Kongresi'nde de Temsil Heyeti Başkanlığına seçilmiştir. Aralık 1919'da Son Osmanlı Mebusan Meclisine Erzurum milletvekili olarak seçilmiştir. 5 Ağustos 1921 tarihinde yani Sakarya Savaşı'ndan önce Başkomutan seçilmiştir. 29 Ekim 1923'te Gazi Mustafa Kemal Paşa gizli oyla ve oy birliği ile Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Olayların doğru kronolojik sıralaması "D" seçeneğinde verilmiştir.

(Cevap D)

2. Kurtuluş Savaşı sırasında ve öncesinde sürekli olarak azınlıkların kıskırtmalarla ayaklandıkları görülür. Özellikle Rum ve Ermeni çeteleri savunmasız, Anadolu coğrafyasında acımasız eylemlere girişmiştir. Karadeniz Bölgesi'nde Rum, Doğu ve Güney bölgelerinde ise Ermeni çeteleri bölgedeki yıkıcı faaliyetlerini artırmıştır. Buna göre Onur, Ermeni ve Rum deşeydi doğru bilgi vermiş olurdu.

(Cevap E)

3. İstiklal, İslahat, Tesanüt ve Yeşil Ordu I. TBMM içerisinde yer alan gruplardır. Mim Mim Grubu ise Millî Mücadele yıllarında askerî ve sivil kişilerin İstanbul'dan Ankara'ya geçmesinde etkili olmuştur. Ayrıca bu grup Anlaşma Devletlerinin denetimleri altındaki depolardan çok sayıda silah ve mühimmatı Anadolu'ya geçirmiştir. Bu grubun yanı sıra aynı işi yapan Hamza ve Zabitan grupları da bulunmaktadır.

(Cevap D)

4. Batı Anadolu'da İzmir ve çevresindeki Yunan zulmünün artması üzerine Osmanlı Devleti Avrupalı devletlerden yardım istemiştir. Bunun üzerine bölgedeki katliamları araştırmak amacıyla Amiral Bristol başkanlığında bir heyet Batı Anadolu'ya gönderilmiştir. Amiral Bristol tarafından hazırlanan raporda Türklerin haklı olduğu ve katliamlardan Rumların sorumlu olduğu belirtilmiştir. Doktor Esat Işık yararlı cemiyetlerden olan Millî Kongre Cemiyeti'nin kurucularındandır. General Harbord Raporu ise Doğu Anadolu'daki Ermeni katliamlarının haksızlığını belirtmiştir.

(Cevap B)

5. Mustafa Kemal Anadolu'da başlattığı bağımsızlık savaşı döneminde, birçok farklı dengeyi gözetmek durumunda kalmıştır. Bu vatansaver ve akılcı komutan kişisel hırs ve beklentilerden çok millî çıkarları ön plana almıştır. Bu nedenle Havza'ya gelir gelmez "Ulusal çıkarların" korunması konusunda hassasiyet göstermiştir. Bu konuda İstanbul Hükümetinin acizliğinin farkındadır.

(Cevap C)

6. Amasya Genelgesi'nde yer alan hükümlerle, vatan savunmasında mitinglerin yeterli olduğu söylenemez. Çünkü işgallerin başladığı, Türk halkına saldırıların olduğu bir dönemde sadece mitingler yoluyla bu iş çözülemezdi. Ülkeyi işgal eden ve halkın canına ve malına kasteden bir zihniyete karşı ancak silahlı mücadele verilebilirdi. Aksi takdirde düşman işgali kalıcı olurdu ve ulus, bağımsızlığını kazanamazdı.

(Cevap A)

7. Erzurum ve Sivas kongrelerinde millî sınırlardan bahsedilmiş ve kapitülasyonlara karşı çıkmıştır. Bu kararlar 28 Ocak 1920'de Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde, Misakımillî olarak kabul edilmiş ve onaylanmıştır. Misakımillî'de de kapitülasyonlara karşı çıkmış ve millî sınırların nasıl belirlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Erzurum ve Sivas Kongresi kararlarının hukuki olarak geçerli olması Misakımillî'nin Mebuslar Meclisi'nde onaylanması ile mümkün olmuştur.

(Cevap A)

8. Misakımillî kararları Erzurum ve Sivas Kongresi kararlarının bütünüdür. Dolayısıyla A, B, C ve E seçeneklerinde yer alan ifadeler Misakımillî ile ilgili olarak söylenebilir. Fakat D seçeneğinde yer alan ifade Misakımillî ile ilgili değildir. Bu ifade 24 Nisan 1920'de Mustafa Kemal'in TBMM'ye vermiş olduğu bir kanun teklifi içerisinde yer almaktadır. Yani Misakımillî'den sonra alınmış bir karardır.

(Cevap D)

9. Millî Mücadele; Türk halkının işgal devletlerine karşı yürütmüş olduğu faaliyetin adıdır. Dolayısıyla bu mücadele sırasında öncelik düşmanı yurttan atmaktır. Mondros'tan sonra Anadolu işgale uğramıştır. Türk halkı bu işgaller sırasında zulme uğramış, fakat halkını koruması gereken İstanbul Hükûmeti buna engel olamayarak vatanı ve milleti koruyamamıştır. Millî Mücadele bunun sonucunda ortaya çıkmış ve başarılı olmuştur. Millî Mücadele'de öncelik vatanın bütünlüğü ve bağımsızlığıdır. Ancak bu sağlandıktan sonra Cumhuriyet gündeme gelebilmiştir.

(Cevap D)

10. Sorudaki ifade 28 Ocak 1920'de kabul edilen Misakımillî'nin maddelerinden biridir. Tam olarak şu şekilde ifade edilmiştir: "İslam halifeliğinin ve Osmanlı sultanatının başkenti ve Osmanlı Hükûmetinin merkezi olan İstanbul şehri ile Marmara Denizi'nin emniyeti her türlü tehlikeden uzak kalmalıdır. Bu esas saklı kalmak şartıyla, Akdeniz ve Karadeniz boğazlarının dünya ticaret ve ulaşımına açık olması hakkında bizimle (Osmanlı) diğer ilgili bütün devletlerin birlikte verecekleri karar geçerli olacaktır."

(Cevap E)

11. Millî Mücadele'nin önemli duraklarından biri olan Erzurum Kongresi 23 Temmuz – 7 Ağustos 1919 tarihleri arasında toplanmıştır. Kongre, Erzurum Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti ile Trabzon Muhafaza-i Hukuk-ı Milliye Cemiyetlerinin girişimi sonucu toplanmıştır.

(Cevap B)

12. Millî Mücadele'nin karşısında yer alan belli başlı yayın organları şunlardır: İstanbul, Aydede, Ümit, Alem-dar ve Peyam-ı Sabah.

(Cevap E)

13. Erzurum Kongresi'nin, ulusal bir kongre gibi hareket ettiğine kanıt olarak gösterilebilecek maddeler şöyledir:

- Ulusal sınırlar içinde vatan bir bütündür, bölünemez.
- Her türlü işgale karşı millet hep birlikte kendini savunacaktır.
- İstanbul Hükûmeti görevini yerine getirmese geçici bir kurul oluşturulacaktır.
- İşgal amacı olmayan devletlerin yardımı kabul edilecektir.
- Azınlıklara siyasi dengeyi bozacak ayrıcalıklar verilemez.
- Manda ve himaye kabul edilemez.

Görüldüğü gibi bu ve benzeri maddeler yalnızca Doğu Anadolu'yu değil, ülkenin tamamını ilgilendiren kararlardır. Bu nedenle ulusal nitelik taşır.

(Cevap E)

14. Milne Hattı, İngiliz Generali George Milne tarafından Türk ve Yunan çatışmasını önlemek için Kasım 1919'da çizilen yapay bir sınırdır. Türkler tarafından kabul edilmeyen bu sınır İtilaf Devletlerince de dikkate alınmamıştır. Nitekim İtilaf Devletleri, Osmanlı Hükûmeti'ni Sevr Antlaşması'nı imzalamaya zorlamak için Yunanistan'ın bu sınırı aşmasına izin vermişlerdir.

(Cevap C)

KURTULUŞ SAVAŞI'NA HAZIRLIK DÖNEMİ

1. Bildiriden anlaşıldığı üzere Sovyet Rusya güvenliğinden şüphe etmektedir. İngiltere'nin sınırlarına yaklaştığını vurgulamaktadır. İngiltere'ye karşı hiçbir tepkide bulunmayan bazı devlet adamlarından söz ederek İstanbul Hükümetini eleştirmektedir. Sovyet Rusya'nın, İstanbul Hükümetini eleştirmesi Millî Mücadele'yi desteklemeye hazırlandığının göstergesidir. Çünkü İstanbul Hükümetinin teslimiyetçi politikasını Millî Mücadele hareketi içinde bulunanlar da eleştirmektedir. Menfaatlerini Millî Mücadele hareketini desteklemekte gören Sovyet Rusya, bunu fiiliyata geçirmiştir.

(Cevap C)

2. Kapitülasyonların kaldırılması hükmü Misakımillî kararları içerisinde yer almaktadır. Konuyla ilgili madde şu şekilde yer almıştır:

Millî ve iktisadi gelişmemizi sağlamak amacıyla tam bir serbestiyet sağlanması, siyasi, adli ve mali gelişmemize engel olan sınırlamaların kaldırılması gerekir. Hissemize düşecek borçların ödenmesi de bu esasa aykırı olmayacaktır.

(Cevap C)

3. Amasya Genelgesi'nin sözü geçen maddesinde bir istiklal mücadelesinin verileceğini, bu mücadelenin millet tarafından gerçekleştirileceğini belirten Mustafa Kemal, Kurtuluş Savaşı'nın amacını ve yöntemini tespit etmiştir. Millet'in azim ve kararı ifadesi, millet'in bu işte oynayacağı rolün ifadesidir. Eğer millet kendi istiklalini kazanma noktasında kararlı olursa bağımsız olunacağı vurgulanmıştır. Padişahın istiklali sağlamada yetersiz olduğu söylenerek padişaha karşı çıkılmıştır. Millet'in azim ve kararı bir yöntemi, uygulamanın nasıl olacağını ifade etmektedir. Bu yöntem de millet'in ta kendisidir.

(Cevap D)

4. Kapitülasyonların genişletilmesi konusu Mustafa Kemal'in öncülde verilen sözlerle uyuşmamaktadır. Mustafa Kemal özgür ve uygar bir devlet için kapitülasyonların genişletilmesini değil, kaldırılmasını istiyordu. Dolayısıyla "C" seçeneği Mustafa Kemal'in bu sözünü desteklemez.

(Cevap C)

5. Misakımillî'de halk oylaması yapılması planlanan yerler arasında; Batı Trakya, Ardahan, Kars ve Batum yer almaktadır. Ayrıca Arapların yaşadığı yerlerde halk oylaması planlanmıştır. Fakat Doğu Trakya için halk oylaması yapılması yönünde bir hüküm yoktur.

(Cevap A)

6. İstiklal Mahkemeleri, Kurtuluş Savaşı yıllarında üç kez kurulmuş ve çoğunlukla asker kaçaklarıyla ilgili davalara bakmıştır. Bunun dışında Ankara İstiklal Mahkemesi, Sevr Antlaşması'nı imzalayanları gıyaben yargılamış ve yargılananlar hakkında idam kararı vermiştir. Yine Kuvayı İnzibatiye, Yeşilordu, Komünist Parti, Çerkez Ethem, Askerî Nigeşban Cemiyeti ve Hintli Mustafa Sagir gibi İstiklal Savaşı aleyhinde bozgunculuk, yolsuzluk, casusluk, görevi kötüye kullanma gibi davalar da İstiklal Mahkemelerinde görülmüştür.

(Cevap E)

7. 23 Temmuz-7 Ağustos 1919 tarihleri arasında yapılan Erzurum Kongresi'ne; Erzurum, Bitlis, Sivas, Trabzon ve Van illerinden 54 delege katılmıştır. Ancak Mardin, Elazığ ve Diyarbakır delegeleri valilerin engellemesi yüzünden kongreye katılamamıştır.

Erzurum Kongresi'ni Hoca Raif Efendi açmıştır.

(Cevap E)

8. Sivas Kongresi'nden sonra İstanbul Hükümeti'yle Anadolu arasındaki ilişkiler kesilmiştir. Bu durum İstanbul Hükümetinin otoritesini sarsmıştır. Sonuç olarak otoritesi sarsılan İstanbul Hükümetinin başındaki kişi olan Damat Ferit istifa etmek zorunda kalmıştır. Hükümeti kurma görevi Damat Ferit'ten sonra, Millî Mücadele'ye yakınlığı ile tanınan Ali Rıza Paşa'ya verilmiştir. Ali Rıza Paşa da Millî Mücadele yanlıları ile ilişki kurma yolları aramıştır. Bunun sonucunda Amasya Görüşmeleri yapılmıştır.

Temsilciler Kurulu'nun Ankara'ya gelmesinde ise Mebusan Meclisi çalışmalarını takip etme isteği etkili olmuştur.

(Cevap D)

9. San Remo Konferansı, I. Dünya Savaşı'nın ardından Osmanlı topraklarını paylaşmak ve yapılacak olan barış antlaşmasının şartlarını belirlemek amacıyla toplanan bir konferanstır. 18 – 26 Nisan 1920 tarihleri arasında toplanan konferansa İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, Yunanistan katılmıştır. Dolayısıyla bu konferans Millî Mücadele taraftarlarının faaliyetleri arasında gösterilemez.

(Cevap D)

10. Mondros Antlaşması sonrası kapatılan Osmanlı Mebuslar Meclisinin Amasya Görüşmeleri neticesinde tekrar açılması kararlaştırılmıştı. Ülke genelinde seçimler yapıldıktan sonra milletvekilleri İstanbul'a hareket etmiştir. Mustafa Kemal İstanbul'a gidecek Millî Mücadele yanlısı milletvekillerinden mecliste bir Müdafaa-i Hukuk Grubu kurulmasını istemiştir. Ancak Mustafa Kemal'e söz veren milletvekillerinin çoğu İstanbul'a gittikten sonra bu sözü tutmamışlardır. Kalan az sayıdaki milletvekili de Felah-ı Vatan Grubu kurarak Misakımillî'yi ilan etmiştir. Buna göre son Osmanlı Mebuslar Meclisi'nde Müdafaa-i Hukuk yerine Felah-ı Vatan Grubu kurulmuştur.

(Cevap B)

11. Ali Rıza Paşa Hükümeti Misakı-Millî'nin ilanının ardından İtilaf Devletlerinin baskısına dayanamamaya 2 Mart 1920 tarihinde istifa etmiştir. Onun yerine Salih Hulusi Paşa Hükümeti kurulmuştur. Ancak Salih Paşa Hükümeti kısa ömürlü olmuş ve 16 Mart 1920 tarihinde İstanbul'un İtilaf Devletlerince resmen işgalinin ardından Damat Ferit Paşa Hükümeti kurulmuştur.

(Cevap B)

12. Milli Mücadele Dönemi'nde başta Erzurum ve Sivas olmak üzere birçok kongre düzenlenmiştir. Mustafa Kemal'in bizzat katıldığı kongreler ise Erzurum, Sivas, Afyon ve Pozantı kongreleridir.

(Cevap D)

13. Sivas Kongresi bizzat Mustafa Kemal Paşa'nın Amasya Genelgesi'nde yaptığı çağrı üzerine toplanmış ulusal bir kongredir. Türk milletinin bağımsızlığını sağlamak için çareler bulmak amacıyla toplanan kongrede her ne kadar manda ve himaye konusu tartışıl- sa da Bolşevik propagandası yapıldığı söylenemez.

(Cevap C)

14. Ahd-i Milli ve Peyman-ı Milli olarak da bilinen bildiri Misakımillî'dir. Misak-ı Milli, Erzurum ve Sivas kongrelerinde alınan kararlar neticesinde temel ilkelerini Mustafa Kemal Paşa'nın hazırladığı ve son şeklini Meclis-i Mebusan'da alan ulusal bir metindir.

Misakımillî, Fransızcaya çevrilerek bütün hükümetlere ve parlamentolara gönderilmiştir.

(Cevap E)

15. Milli cemiyetler, Mondros Mütarekesi sonrası başlayan işgallere karşı, buldukları bölgeleri basın-yayın yoluyla savunmaya çalışmışlardır. Özellikle zararlı cemiyetlerin çalışmalarını önlemeye yönelik girişimlerde bulunan bu cemiyetler birbirlerinden bağımsız olarak hareket etmişlerdir. Yani vatanın bütünü- nünü kurtarma düşüncesinden yoksundurlar, sadece buldukları bölgeyi savunmayı amaç edinmişlerdir. Bu cemiyetler ancak Sivas Kongresi'nde "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk" adı altında birleş- tikten sonra bütünlük içinde hareket etmeye başla- mışlardır.

(Cevap A)

KURTULUŞ SAVAŞI'NA HAZIRLIK DÖNEMİ

1. Millî Mücadele Dönemi'nde Anadolu'da düzenlenen kongrelerin ortak özelliği bölgelerinin işgaline karşı direnmek ve bölgelerinde Türk nüfusun çok olduğunu kanıtlamaktır. Bu kongreler, bölgelerinin bağımsız olması için de çalışmışlardır.

(Cevap A)

2. Sivas Kongresi'nin yapıldığı sırada sadrazam Damat Ferit Paşa'dır. Damat Ferit Paşa, Sivas Kongresi'ni engellemeye çalışmış fakat başarılı olamamıştır. Bu başarısızlıktan dolayı 2 Ekim 1919 tarihinde istifa etmiştir. Boşalan sadrazamlığa padişah tarafından 3 Ekim 1919'da Ali Rıza Paşa getirilmiştir. Ali Rıza Paşa, 7 Mart 1920'ye kadar görevde kalmıştır.

(Cevap D)

3. Anadolu Ajansı'nın fikir babası olan ve ilk çalışmalarını yapan Yunus Nadi, 10 Ağustos 1920'den itibaren Yeni Gün Gazetesi'ni çıkararak Anadolu'daki Millî Mücadele'yi desteklemeye devam etmiştir. Gazete, 11 Mayıs 1924'e kadar Ankara'da yayımlanmıştır.

(Cevap C)

4. İstanbul'un resmen işgal edilmesi ve Mebuslar Meclisi'nin dağıtılması millî iradeyi ortadan kaldırmıştı. Millî iradenin ortadan kalkmasıyla hükümet yine denetlenemeyecekti. Mustafa Kemal bu iki gelişmeden sonra meclisin İstanbul'da çalışamayacağını düşünerek millî iradeyi yeniden tesis etmek için Ankara'da TBMM'nin açılmasını sağlamıştır. Amasya Görüşmeleri TBMM'nin değil, son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin açılmasını sağlamıştır.

(Cevap E)

5. A, C, D ve E seçeneklerinde millî iradenin ortaya çıktığı görülmektedir. Çünkü gelişmelerde millet önemli rol oynamış, seçimlere katılmış ve iradesini ortaya koymuştur. Fakat Saltanat Şûrası'nın toplanmasında millî irade değil, padişah iradesi etkili olmuştur. Şûra padişahın isteği üzerine toplanmıştır.

(Cevap B)

6. Mustafa Kemal, İstanbul'da padişah başta olmak üzere bazı yabancılarla da görüşmüştür. Mustafa Kemal, Ahmet İzzet Paşa Hükümetinde görev almak istiyordu. Bu yüzden Tevfik Paşa Hükümetinin güvenoyu almasını önlemeye çalışmıştır. Ayrıca vatanın kurtuluşu ile ilgili görüşlerini kamuoyuna duyurmak amacıyla Fethi Okyar ile Minber gazetesini çıkarmıştır. Mustafa Kemal, İstanbul'da bulunduğu sırada işgalere karşı miting düzenlememiştir. Miting düzenlemesi Havza Genelgesi'nden sonradır.

(Cevap B)

7. 22 Haziran 1919'da yayımlanan Amasya Genelgesi'nde "Memleketin her bakımdan en güvenli yeri olan Sivas'ta ulusal bir kongre toplanacaktır." ifadesi yer almıştır. Dolayısıyla 4-11 Eylül 1919'da yapılan Sivas Kongresi'nin çağrısı Amasya Genelgesi'nde yapılmıştır.

(Cevap A)

8. Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti, Sivas'ta Sivas valisinin eşi tarafından kurulmuş bir cemiyettir. Diğer cemiyetler farklı yerlerde kurulmuştur. Ayrıca Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti, kadınları Millî Mücadele'de etkin hâle getirmeye çalışmıştır.

(Cevap B)

9. TBMM'nin çıkan isyanlara karşı önlem almak ve otoriteyi tesis etmek için çıkardığı kanun, Hıyanet-i Vatan Kanunu'dur. Buna göre; TBMM'ye sözlü, yazılı ve fiili muhalefette bulunanlar ve karışıklık çıkarılar vatan haini sayılacaktı.

(Cevap D)

10. Erzurum Kongresi'nde alınan bu kararlar millî iradeyi temsil edecek bir meclisin kurulacağı, daha da ayrıntıya girilirse yönetim şeklinin Cumhuriyet olarak değişeceği belirtilmiştir. Bu doğrultuda Mebusan Meclisi'nin yeniden açılması (I) ile TBMM'nin açılması (II) kararı bu ilkeyi güçlendirmektedir. Cemiyetlerin birleştirilmesi fikri ulusal egemenlikten öte birlik ve beraberlikle ilgilidir.

(Cevap D)

11. 3-5 Mayıs 1920'de TBMM'nin ilk hükûmeti kurulmuştur. Bu hükûmette;

- Fevzi Çakmak → Millî Savunma Bakanı,
- İsmet İnönü → Genelkurmay Başkanı,
- Rıza Nur → Millî Eğitim Bakanı,
- Celalettin Arif → Adalet Bakanlarıdır.

Şerif Bey ise hükûmette yer almamış, sadece Meclise ilk gün en yaşlı üye sıfatıyla başkanlık yapmıştır.

(Cevap E)

12. Padişah Vahdettin'in seçimler yapılmasına rağmen Mebusan Meclisi'nin toplanmasını geciktirmesinin en önemli gerekçesi, seçimleri ittihatçıların kazandığı iddiasının ortalarda dolaşmasıdır.

(Cevap C)

13. İstanbul Hükûmeti'nin TBMM'nin resmen varlığını kabul edip onlarla masaya oturduğu gelişme Amasya Görüşmesi'dir. Amasya Protokolü'nde Mustafa Kemal ile Salih Paşa bir araya gelmişlerdir. Bu görüşmede barış görüşmelerine gidecek heyete karar verilmiştir.

Dokuz kişilik ilk Temsilciler Kurulu şu üyelerden oluşuyordu: Mustafa Kemal Paşa, Rauf Orbay, Sekir Sami Bey, Hoca Raif Efendi, İzzet Efendi, Sadullah Efendi, Hacı Fevzi Efendi, Hacı Musa Efendi ve Servet Bey.

(Cevap B)

14. İstanbul Hükûmetinin Sivas Kongresi'ni engelleme girişimleri başarısız olmuştu. Kongrenin sonunda Mustafa Kemal, İstanbul Hükûmeti ile her türlü bağlantıyı kesti. Meşru bir hükûmet işbaşına gelinceye kadar da İstanbul ile irtibat kurulmayacağını bildirdi. İstanbul Hükûmeti, Anadolu'dan hiçbir haber alamaz oldu. Bu durum karşısında Damat Ferit istifa etti ve Ali Rıza Paşa hükûmeti kurmakla görevlendirildi.

(Cevap A)

15. Erzurum Kongresi Doğu Anadolu'daki Ermeni ve Doğu Karadeniz'deki Pontus Rum faaliyetlerini önlemek amacıyla bölgesel amaçlı toplanan bir kongredir. Bu kongrede bölgesel olmasına rağmen tüm yurdu ilgilendiren önemli kararlar alınmıştır. Ancak Temsil Heyeti'nin yurdun tamamını temsil etmesi kararı ile cemiyetlerin tek çatı altında birleştirilmesi fikri Sivas Kongresi'nin kararları arasında yer alır.

(Cevap A)

16. Mustafa Kemal'in Samsun ve Havza'daki eylemleri, İngilizleri şüphelerinde haklı çıkarmıştır. Doğu Karadeniz'deki İngiliz birliklerine kumanda eden George Milne, lağvedilmiş olan 9. Ordu'ya böyle kapsamlı bir tayin yapılmış olmasını, üstelik bu kadronun Sivas'a kadar gidecek olmasını şüpheli bulduğunu hükûmete bildirmiştir. Ayrıca George Milne ve bu konuda kendisiyle aynı kaygıları taşıyan İstanbul'daki işgal komutanı Amiral Calthorpe, 6 Haziran 1919'da hükûmete baskı yaparak geri çağırılmasını sağlamıştır. Böylece Mustafa Kemal Havza Genelgesi'nden sonra 8 Haziran 1919'da İstanbul'a ilk defa çağırılmıştır.

(Cevap B)

KURTULUŞ SAVAŞI'NA HAZIRLIK DÖNEMİ

1. A, C, D ve E seçeneklerinde yer alan ifadeler doğrudur. Fakat Amasya Genelgesi'ni onaylayanlar arasında Ali Fethi Okyar yoktur. Amasya Genelgesi'ni bizzat onaylayanlar; Rauf Orbay, Refet Bele, Ali Fuat Cebesoy'dur. "Mersinli Cemal ve Kâzım Karabekir ise telgraf ile Amasya Genelgesi'ni onaylamıştır.

(Cevap B)

2. • **Mustafa Kemal:** Temsil Heyeti Başkanı
• **Salih Paşa:** İstanbul Hükûmeti Bahriye Nazırı
• **Bekir Sami Kunduh:** Temsil Heyeti Üyesi
• **Rauf Orbay:** Temsil Heyeti Üyesi
• **Kazım Karabekir:** 15. Kolordu Komutanı

Amasya Görüşmeleri Mustafa Kemal, Bekir Sami, Rauf Orbay ve Salih Paşa arasında yapılmıştır. Bu görüşmelere Erzurum'da bulunan Kazım Karabekir katılmamıştır.

(Cevap D)

3. A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan ifadeler doğrudur. Fakat E seçeneğindeki ifade yanlıştır. Temsil Heyeti Erzurum Kongresi'nde oluşturuldu ama sayısı 15 değil, 9'du. Temsil Heyeti üye sayısının 16'ya çıkarılması Sivas Kongresi'nde gerçekleştirilmiştir.

(Cevap E)

4. Özelliği verilen ulusal kahraman İpsiz Recep'tir. İpsiz Recep, Sakarya Nehri'nin Karasu tarafında mücadele etmiş ve karşı yakadaki Yunan askerlerine yaptığı baskınlarla adını duyurmuştur. TBMM'nin ordu kurmasından sonra düzenli kuvvetlere katılarak Yunan ordusuna karşı savaşmıştır. Atatürk tarafından maaş bağlanan İpsiz Recep maaşını da Tayyare Cemiyeti'ne bağışlamak istemiştir.

(Cevap A)

5. Kurtuluş Savaşı'na hazırlık sürecinde alınan; azınlıklara verilen ayrıcalıkların kaldırılması ve Mebusan Meclisi'nin toplanması kararlarının en önemli gerekçesi vatanın bütünlüğünün tehlikede olmasıdır.

(Cevap B)

6. Mustafa Kemal, Amasya Genelgesi'ni yayımladıktan sonra bu genelge ile beraber İstanbul'daki bazı önemli şahıslara bir de mektup gönderdi. Bu mektubunda; "miting ve gösterilerle büyük amaçların gerçekleştirilemeyeceğini, millete dayanılmasının gereğini, zararlı propagandaların durdurulması gerektiğini ve artık İstanbul'un Anadolu'ya egemen değil bağılı olmak zorunda olduğunu" belirterek bu şahısları Anadolu'ya davet etmiştir.

(Cevap C)

7. A, B, C, D seçeneklerinde yer alan ifadeler Amasya Genelgesi ile ilgilidir. E seçeneğinde yer alan; "Osmanlı hükûmeti vatanın bağımsızlığını sağlayamaz ve koruyamazsa geçici bir hükûmet kurulacaktır." İfadesi, Erzurum Kongresi kararları arasında yer almaktadır.

(Cevap E)

8. Millî Mücadele'nin amacı, gerekçesi ve yöntemi Amasya Genelgesi'nde belirtilmiştir.

Amaç; milletin bağımsızlığı ve vatanın bütünlüğü

Gerekeç; milletin bağımsızlığının ve vatanın bütünlüğünün tehlikede olması

Yöntem; milletin bağımsızlığını yine milletin azmi ve kararı kurtaracaktır.

(Cevap C)

9. Mustafa Kemal'in Amasya Genelgesi'ni hazırlamasından sonra Rauf Orbay, Refet Bele ve Ali Fuat Cebesoy bizzat genelgeyi onaylamıştır. Mersinli Cemal Paşa ve Kâzım Karabekir de telgraf yoluyla Amasya Genelgesi'ni onaylamıştır. Ancak İsmet İnönü'nün Amasya Genelgesi'nde imzası yoktur.

(Cevap D)

10. Amasya Mülakatı İstanbul Hükûmeti ve Temsil Heyeti üyeleri arasında yapıldı. Mülakat sırasında 5 protokol imzalandı. Bu protokollerden dördüncüsünde Temsil Heyeti'nin isteklerine yer verildi. Öncüllerde yer alan ifadeler de bu 4. protokoldeki maddelerdir.

(Cevap B)

11. Erzurum Kongresi'ne 54 delege katılmıştır. Delege gönderen iller arasında; Erzurum, Bitlis, Sivas, Trabzon ve Van yer almaktadır.

Erzurum Kongresi, Ermeni Tehcirinden sonra eğitime kapanan Sanasaryan Ermeni Lisesi'nde yapılmıştır.

(Cevap E)

12. Manda ve himaye, başka bir devletin hâkimiyeti altında yaşamayı ifade eder. Bu durum ise ulusal bağımsızlık düşüncesine aykırıdır.

(Cevap C)

13. Soruda özelliği verilen devlet adamı Jön Türk hareketinin önde gelen isimleri arasında yer alan Tunalı Hilmi'dir. Meclis-i Mebusan üyeliği ve TBMM milletvekilliği yapan Tunalı Hilmi, başta "İnkılâp" olmak üzere çeşitli yayın organlarında yazılar yayımlamış ve 1921 Anayasası'nın hazırlık komisyonunda yer almıştır. Atatürk devrimlerine kaynaklık eden birçok konuda meclise kanun önerileri vermiş bir devlet önemli adamıdır. Ankara'nın en gözde mekanlarından olan Tunalı Hilmi Caddesi onun adıyla anılmaktadır.

(Cevap B)

14. A, B, C ve E seçeneklerinde yer alan ifadeler Erzurum Kongresi ile ilgilidir. Manda ve himaye ilk defa Erzurum'da reddedilmiştir. Fakat kesin olarak reddedilmesi Sivas Kongresi'ndedir. Bu yüzden D seçeneği Erzurum Kongresi ile ilgili değildir.

(Cevap D)

15. Her türlü etki ve denetimden uzak millî bir heyetin oluşturulması kararı 22 Haziran 1919'da yayımlanan Amasya Genelgesi'nde yer almıştır. Amasya Genelgesi'nde bu durum şöyle yer almıştır: "Ulusun durumunu ve davranışını göz önünde tutmak ve haklarını duyurmak için her türlü tesir ve kontrolden uzak ulusal bir heyetin oluşturulması gereklidir."

(Cevap B)

16. Sivas Kongresi, Amasya Genelgesi'nde Mustafa Kemal'in yaptığı çağrı üzerine 4-11 Eylül 1919 tarihlerinde toplanmıştır. Ankara'da meclis açılması kararı ise İstanbul'un 16 Mart 1920'de işgal edilmesinden sonra Mustafa Kemal Paşa'nın yayımladığı bir genelgede ile duyurulmuştur.

(Cevap A)

KURTULUŞ SAVAŞI'NA HAZIRLIK DÖNEMİ

1. Mustafa Kemal, soruda verilen görüşme ve konuşmayı Sivas Kongresi'nin bitiminden bir hafta sonra Sivas'a gelen J. G. Harbound'la yapmıştır.

(Cevap C)

2. Erzurum Kongresi 23 Temmuz-7 Ağustos 1919'da düzenlenmiştir. Düzenlenen Erzurum Kongresi'nin İtilaf Devletlerini rahatsız edeceğini düşünen Damat Ferit, 29 Temmuz 1919'da Kâzım Karabekir'den Mustafa Kemal ve Rauf Beylerin tutuklanmasını istemiştir. Fakat 15. kolordu komutanı olumsuz cevap vermiştir. Böylece Mustafa Kemal'i tutuklama emri Erzurum Kongresi sırasında verilmiştir.

(Cevap B)

3. B, C, D ve E'de belirtilenler Erzurum Kongresi'yle ilgilidir. Sivas Kongresi'nde delegeler, vatanın kurtuluşu ve mutluluğundan başka hiçbir kişisel amaç izlemeyeceklerine, mevcut siyasi partilerden hiçbirinin amaçlarına hizmet etmeyeceklerine dair yemin etmişlerdir.

(Cevap A)

4. Kars Millî İslam Şurası, 9. Ordu Komutanı Yakup Şevki Paşa'nın destek ve yardımı ile 5 Kasım 1918'de kurulmuştur. Yapılan kongreler sonrasında 17 Ocak 1919'da Cenubî Garbî Kafkas Hükûmet-i Muvakkatesi adıyla geçici bir hükûmet oluşturulmuş ise de bu hükûmet, Nisan'da Kars'ı işgal eden İngilizler tarafından dağıtılmıştır.

(Cevap A)

5. İlk defa millî sınırlardan Erzurum Kongresi'nde bahsedilmiştir. Erzurum Kongresi'nde "Millî sınırlar içinde vatan bir bütündür, parçalanamaz." kararı alınmıştır. Millî sınırların nereler olduğu ise Misakımillî'de açıklanmıştır.

(Cevap D)

6. İstanbul Hükûmeti, Mustafa Kemal Samsun'a çıktığı andan itibaren onu durdurmaya ve Milli Mücadele'yi engellemeye çalışmıştır. Bu doğrultuda Mustafa Kemal ve arkadaşlarını ittihatçı, asi ve isyankâr ilan edip haklarında tutuklama emri çıkartmıştır. Tüm bu çalışmalar, Türk milletinin Mustafa Kemal'in etrafında birleşerek Milli Mücadele'ye katılmasını önlemek amacıyla yapılmıştır.

(Cevap C)

7. Ulusal bağımsızlığımıza saygılı ve ülkemizi ele geçirme amacı taşımayan herhangi bir devletin teknik, sanayi ve ekonomik yardımı kabul edilebilir maddesi ilk defa Erzurum Kongresi'nde kabul edilmiştir. Bu da Erzurum Kongresi'nin meclis gibi hareket ettiğini göstermektedir. Ayrıca yeni yönetimin ekonomik ihtiyaçlara rağmen bağımsızlık ilkesinden ödün vermeyeceği ve dış ilişkilere önem vereceği görülmektedir.

(Cevap C)

8. Amasya Genelgesi'nden sonra gittikçe güçlenen Anadolu hareketi karşısında, Osmanlı Devleti rahatsız olmuş ve uzlaşma yolları aramaya başlamıştır. İstanbul Hükûmeti ile Amasya'da düzenlenen görüşmelerde Osmanlı Mebuslar Meclisinin açılması kararı alınmış, hemen arkasından da seçimler yapılarak meclis açılmıştır. Anlaşma Devletlerinin bu gelişmelere ses çıkarmamasının sebebi ise meclisten kendi çıkarlarına uygun bir barış antlaşmasının çıkacağını düşünmeleridir. Ulusal mücadelenin gücünü ciddiye almayan Anlaşma Devletleri, meclisi istedikleri gibi yönlendirebileceklerini düşünüyorlardı; ancak meclisten, Anlaşma Devletlerinin çıkarlarına tamamen ters düşen Misakımillî kararları çıkmıştır. Anlaşma Devletleri ise bu duruma tepkisini İstanbul'u işgal ederek göstermiştir. Yani İstanbul'un işgal edilmesi bir sebep değil, sonuçtur.

(Cevap E)

9. Anadolu hareketinin giderek güçlenmesi İstanbul Hükûmeti'ni endişelendirmiş ve Anadolu'daki Temsilciler Kurulu'yla bir görüşme gerçekleşmiştir. Amasya Görüşmeleri olarak bilinen bu görüşmelerde Mebusan Meclisi'nin toplanması kararı alınmış, kısa zamanda da seçimler başlamıştır. Anlaşma Devletleri Anadolu'da yapılan seçimlere hiç müdahale etmemişlerdir. Bunun sebebi ise toplanacak olan meclise kendi istekleri doğrultusunda bir barış antlaşmasını imzalatma ve Anadolu direnişine son verme düşüncesidir. Ancak toplanan meclis "ulusal sınırlar içinde bölünmez Türk yurdunun sınırlarını çizen" Misakımilli'yi ilan ederek Anlaşma Devletlerinin hesaplarını boşa çıkarmıştır.

(Cevap C)

10. Felah-ı Vatan Grubu, I. TBMM'de (1920-1923) oluşan gruplardan biri değildir. Felah-ı Vatan, 1920 yılında toplanan son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde Milli Mücadele taraftarlarınca oluşturulan meclis grubudur. Başkanlığı Rauf Orbay'ın yaptığı grup, Misakımilli kararlarının meclis tarafından onaylatılmasını sağlayarak ulusal mücadeleye büyük katkı yapmıştır.

(Cevap D)

11. Sivas Kongresi, 4-11 Eylül 1919 tarihleri arasında toplanmıştır. Temsil Heyeti 12 Eylül 1919'da İstanbul Hükûmeti ile haberleşmenin kesilmesi kararını almıştır. Bozkır Ayaklanması 27 Eylül-2 Kasım 1919 tarihleri arasında meydana gelmiştir. General Harbour Raporu ise 16 Ekim 1919'da yayımlanmıştır. Dolayısıyla verilen üç gelişme de Sivas Kongresi'nden sonra meydana gelmiştir.

(Cevap E)

12. Ankara delegesi Ömer Mümtaz, Niğde delegesi Raptızade Mustafa, Aydın-Denizli adına Mazhar Müfit Kansu'nun Temsil Heyetine üye olmasıyla Temsil Heyetinin etkisi daha da artmıştır.

(Cevap B)

13. Batı Cephesi Kuvayımiliye komutanlığına atama yapılması kararı Sivas Kongresi'nde alınmıştır. Sivas Kongresi'nde alınan kararla Ali Fuat Cebesoy Batı Cephesi Kuvayımiliye komutanlığına atanmıştır. Böylece Temsil Heyeti ilk kez yürütme yetkisini kullanmıştır.

(Cevap D)

14. 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Antlaşması ile Osmanlı Devleti tasfiye edilirken Misakımilli sınırları içinde gösterilen Irak, Filistin, Kıbrıs, Ege Adaları ve Batı Trakya da yeni Türkiye Devleti sınırları dışında bırakılmıştır.

(Cevap E)

15. Mustafa Kemal, Mebusan Meclisi'nin İstanbul'da toplanmasına karşıydı. Çünkü burada açılacak bir meclisin işleyemez hale getirileceğini ve de büyük ihtimalle dağıtılacağını biliyordu. Bu sebeple meclise başkan seçilmek gibi yedek bir plan yapmıştır. Mustafa Kemal'in gitmeyeceği bir meclise başkan olarak seçilmek istemesinin sebebi, meclisi başka bir yerde toplama düşüncesinden kaynaklanmaktaydı. Çünkü Kanunuesasi'ye göre meclis usulsüz olarak kapatılırsa başkanın meclisi başka yerde toplama hakkı vardı.

(Cevap B)

16. Millî Mücadele Dönemi'nde Anadolu ve İstanbul basınında Millî Mücadele'yi destekleyen ya da karşı olan gazeteler vardır. Alemdar, Peyam-ı Sabah, Aydede, Ümit, Millî Mücadele karşıtı iken Tasvir-i Efkâr, Vakit, Yeni Gün, İleri, İkdam, Açıksöz, Albayrak, Sebilürreşad gibi gazete ve dergiler Millî Mücadele'ye destek vermişlerdir.

Sebilürreşad dergisinin başyazarı Mehmet Akif Ersoy'dur.

(Cevap A)

KURTULUŞ SAVAŞI'NA HAZIRLIK DÖNEMİ

1. Kapitülasyon, bir devletin başka bir devlete tanıdığı adli, siyasi, mali ve sosyal ayrıcalıklar bütünüdür. Osmanlı Devleti'nin mali iflasının en önemli sebeplerinden olan kapitülasyonlar ilk kez parlamento tarafından Misakımillî kararlarında reddedilmiştir.

(Cevap E)

2. A, B, D ve E seçeneklerindeki gelişmeler TBMM'nin ayaklanmalara karşı aldığı önlemler arasında yer alır. Fakat C seçeneğindeki Ulukışla demiryollarının tahrip edilmesi TBMM'nin aldığı bir önlem değil, 16 Mart 1920'de İstanbul'un resmen işgali sırasında işgallerin Anadolu içlerine yayılmasını önlemek amacıyla Mustafa Kemal'in aldığı bir önlemdir.

(Cevap C)

3. Kurtuluş Savaşı'nda toplanan kongrelerin ortak özellikleri; Sivas Kongresi hariç, tümünün bölgesel amaçlarla bir araya gelmeleridir. Toplanan bu kongrelerde genellikle,

- işgallere karşı direnme,
- Kuvayimillîye'ye destek verme,
- buldukları bölgelerin Türklüğünü kanıtlayarak işgallerin haksızlığını ortaya koyma

gibi kararlar alınmıştır.

Kongrelerde İstanbul Hükûmetine karşı çıkılmamış tersine saltanata ve hilafete bağlılık bildirilmiştir.

(Cevap B)

4. Manda ve himaye, I. Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkmış, az gelişmiş ülkelerin kendilerini yönetecek güce kavuşuncaya kadar, büyük bir devletin ve killiğinde yönetilmesi anlamına gelen bir sistemdir. Bu sistem, bağımsızlığa ters düştüğü gerekçesiyle ilk kez Erzurum Kongresi'nde, kesin olarak da Sivas Kongresi'nde reddedilmiştir. Bölgesel sorunların görüldüğü Alaşehir ve Afyon Kongrelerinde, manda ve himaye konusu görüşülmemiştir.

(Cevap C)

5. Misakımillî bölünmez bir Türk yurdunun sınırlarını çizen ve Kurtuluş Savaşı'nın hedefini gösteren ulusal bir belgedir. TBMM'nin açılması ise kronolojik olarak Misakımillî kararlarının alınmasından sonradır. Dolayısıyla Misakımillî kararlarına etkisi yoktur.

(Cevap A)

6. Cenub-i Garbî Kafkas Hükümeti, 17-18 Ocak 1919 tarihleri arasında gerçekleştirilen Büyük Kars Kongresi'nin sonucunda kurulan ve 12 Nisan'da İngilizlerin Kars'ı işgal etmeleriyle son bulan geçici hükümettir. Elviye-i Selase'nin tamamını kapsayan bu oluşum, Güneybatı Kafkas Cumhuriyeti veya Kars Cumhuriyeti adlarıyla da bilinir.

(Cevap E)

7. TBMM'ye karşı çıkan ayaklanmalardan Çerkez Ethem, Demirci Mehmet Efe ve Yörük Ali Efe ayaklanmaları önce Kuvayimillîye'ye olup sonradan ayaklanlardır. Bunların ayaklanma çıkarmasında düzenli orduya katılmak istememeleri etkili olmuştur. Millî Aşireti İsyanı ise İstanbul Hükümeti ile itilaf devletlerinin çıkardığı isyanlar grubundan olup Urfa'da Fransızlar tarafından desteklenen bir isyandır.

Çerkez Ethem, 1924 yılında mecliste kabul edilen 150 kişilik vatan haini listesinde yer alan isimlerden biridir.

(Cevap D)

8. Vilayet-i Sitte (6 vilayet); Erzurum, Elazığ, Sivas, Diyarbakır, Van, Bitlis illerini kapsamaktadır. Sevr Antlaşması'nda bu bölgede Ermeni ve Kürt devletleri kurulması planlanmıştır.

(Cevap E)

9. I. TBMM'de siyasi parti bulunmamasına rağmen farklı düşüncelerin temsil edildiği bazı gruplar mevcuttu. Bunlardan Halk zümresi ve Yeşil Ordu sol eğilimli gruplardı. Tesanüd grubu ise eski ittihatçıların oluşturduğu bir gruptu.

(Cevap D)

10. Amasya Genelgesi sonrası tüm nişan ve madalyaları geri alınan Mustafa Kemal Paşa'nın iade-i itibarı, Misakımillî'nin ilanından sonra gerçekleşmiştir. Ali Rıza Paşa Hükümeti Misakımillî'nin ilanından sonra 3 Şubat 1920'de çıkarılan bir kararla Mustafa Kemal Paşa'nın askerlikten istifa etmiş sayılacağını, nişan ve madalyalarının da geri verileceğini açıklamıştır.

(Cevap E)

11. Şeyh Recep, 18 Ekim 1919 tarihinde Sivas'ta postanedeki görevlileri tehdit ederek saraya, Salih Paşa'ya ve Mustafa Kemal'e bazı telgraflar çekmiştir. Vahdetin'e ulaştırılması istenen telgrafta, Temsil Heyeti, Mustafa Kemal ve yanındaki küçük grubun, padişahın güvenine sahip ve ulusal iradeyi temsil eden kişiler gibi davranmalarından yakınılmıştı. İşte Sivas'ta Millî Mücadele aleyhine yaşanan bu gelişmeye Şeyh Recep Olayı denilmiştir.

(Cevap D)

12. Amasya Genelgesi 21/22 Haziran 1919'da hazırlanmıştır. Temsilciler Kurulu ise Erzurum Kongresi'nde oluşturulmuş, Sivas Kongresi'nde de üye sayısı ve yetki alanı genişletilmiştir. Temsilciler Kurulu'nun hükümet gibi hareket etmesi, Sivas Kongresi'nde Ali Fuat Cebesoy'un Batı Cephesi Kuvayı Milliye komutanlığına atanmasıyla mümkün olmuştur.

Amasya Genelgesi, Mustafa Kemal Paşa'nın daha önce askeri kumandanlara ve mülki amirlerle gönderdiği tebliğ ve tamimlerle, halka açıkladığı konuların bir program ve karar halinde sunulmasıdır.

(Cevap C)

13. Soruda verilen marş Sakarya Marşı'dır. Bestesi Ahmed Cemaleddin Çinkılıç tarafından yazılan marş günümüzde askerlik yapan gençlere öğretilen marşların başında gelmektedir.

(Cevap D)

14. Mustafa Kemal Paşa, 30 Nisan 1919 tarihli İrade-i Seniyye ile 9. Ordu Müfettişliği'ne tayin edildi. 9. Ordu Müfettişliği'nin yetkili olduğu iller; Sivas, Van, Trabzon, Erzurum ve Samsun Sancağı idi. Dolayısıyla Kars bu iller arasında bulunmamaktadır.

(Cevap E)

15. Açıklamadan millet iradesinin hâkim kılınmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Her sancaktan üç temsilci istenmiştir. Bu durum ülke içerisinde yaşayan millete başvurulması, görüşünün alınması anlamına gelmektedir. Tek bir kişinin tayin ettiği temsilciler istenmemiş bu işi halkın yapması istenmiştir. Bu durum millet iradesinin ortaya çıkarılmak istendiğinin göstergesidir.

(Cevap A)

16. Damat Ferit, toplanmasına engel olamadığı için Sivas Kongresi'nden hemen sonra istifa etmiştir. Şeyh Recep Olayı 18 Ekim 1919'da yani Sivas Kongresi'nden sonra meydana gelmiştir. 4 Eylül 1919'da toplanan Sivas Kongresi'nden sonra meydana gelen diğer bir olay, 27 Eylül-2 Kasım 1919 tarihli Bozkır Ayaklanması'dır.

(Cevap B)

KURTULUŞ SAVAŞI'NA HAZIRLIK DÖNEMİ

1. Soruda verilen B, C, D, E seçeneklerinde II. olay, I. olayın sonucudur. A seçeneğindeki Sivas Kongresi 4 Eylül 1919 tarihinde, Temsil Kurulunun Ankara'ya gelmesi ise 27 Aralık 1919 tarihinde de gerçekleşmiştir. Dolayısıyla II. olay birincinin sonucu olarak gösterilemez.

(Cevap A)

2. 16 Mart 1920'de İstanbul'un işgal altına alındığını Ankara'ya Manastırlı Hamdi adındaki telgraf memuru haber vermişti. Manastırlı Hamdi Bey'in bu girişimiyle İstanbul'un işgali Mustafa Kemal tarafından anında öğrenilmiştir. Dolayısıyla bu durum Mustafa Kemal'i tedbir almaya yöneltmiştir. Bu hareketinden dolayı Mustafa Kemal, Nutuk'ta Manastırlı Hamdi Bey'den övgü ile bahsetmiştir. Soyadı Kanunu ile de Manastırlı Hamdi Bey'e Martonaltı soyadı verilmiştir.

(Cevap D)

3. Mustafa Kemal, Erzurum Kongresi'ne davet edilmişti. Fakat kongreye katılabilmesi için aza olması şarttı. Mustafa Kemal ve Rauf Beyler aza değillerdi ve bu sebeple kongreye katılmalarına itiraz edilmişti. Rauf Orbay ve Mustafa Kemal'in kongreye katılmasını isteyen Kâzım Yurtalan ve Cevat Dursunoğlu'nun azalıktan istifa etmesiyle sorun çözülmüştür.

Erzurum Kongresi'nin başkanlığını Mustafa Kemal Paşa yapmıştır.

(Cevap E)

4. Sivas Kongresi öncesi Millî Mücadele'de bir birlik sözü konusu değildi. Direnişler ve tepkiler bölgeseldi. Fakat Sivas Kongresi ile ülkedeki tüm yararlı (millî) cemiyetler, "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" adı altında birleştirilerek ulusal güçler bir otorite altında toplanmıştır. Böylece Millî Mücadele hareketi bölgesellikten çıkarak ulusal nitelik kazanmış ve daha da güçlenmiştir.

(Cevap E)

5. Misakımillî'nin "İtilaf devletleriyle düşmanları ve bazı ortakları arasında kararlaştırılmış olan antlaşma hükümleri çerçevesinde azınlıkların haklarına-civar ülkelerdeki müslüman ahalinin de aynı haklardan faydalanması şartıyla-riayet edilecektir." şeklindeki maddesi Lozan Antlaşması'nda da kabul edilmiştir.

(Cevap B)

6. TBMM 23 Nisan 1920 tarihinde açılmıştır. Afyon Kongresi ise 2 Ağustos 1920'de toplanmıştır. Kongreye Mustafa Kemal Paşa da katılmıştır. Kongrede manda fikri reddedilirken, TBMM hukuku ve ilkeleri kabul edilmiştir.

(Cevap E)

7. Amasya Görüşmeleri Temsil Heyeti adına Mustafa Kemal Paşa ile İstanbul Hükûmeti adına Salih Paşa arasında yapılmış olup;

- Vatanın bütünlüğü, istiklalin korunması,
- Meclisi Mebusan'ın açılması,
- Meclisi Mebusan'ın İstanbul dışında toplanması,
- Temsil Heyetinin onayı olmadan İtilaf Devletleri ile barış yapılmaması gibi kararlar alınmıştır.

Fakat Salih Paşa'nın kabul ettiği maddeleri İstanbul'da Sadrazam Ali Rıza Paşa kabul etmemiştir. Sadece seçimlerin yapılması, Mebusan Meclisi'nin toplanması kabul edilmiştir. Mebusan Meclisi'nin İstanbul'da toplanması üzerine güvenlik gerekçesiyle İstanbul'a gitmeyen Mustafa Kemal Temsil Heyeti'ni Ankara'ya taşımıştır.

(Cevap E)

8. Bölünmez bir Türk yurdunun sınırlarını çizen Misakımillî'de şu kararlar alınmıştır:

Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandığı sırada düşman işgali altında olan Arap memleketlerin durumu halkın vereceği oya göre belirlenecektir.

Halkın oyu ile anavatana katılmış olan üç sancakta (Kars, Ardahan, Artvin) gerekirse tekrar halkın oyna müracaat edilecektir.

Batı Trakya'nın hukuki durumunun tespiti halkın tam bir serbestlikle vereceği oyla belirlenecektir.

(Cevap D)

9. I. TBMM, çeşitli toplumsal kesimlerden ve mesleklerden gelen milletvekillerinden oluşmaktaydı. Farklı dünya görüşlerine, fikir ve ideolojilere mensup bu milletvekillerinin üzerinde uzlaştıkları tek konu vatanın müdafaası ve millî istiklâlin teminiydi. TBMM'nin bu çok sesliliği onu gerçekten milletin ta kendisi yapmıştır.

(Cevap B)

10. Osmanlı Hükûmeti, Samsun'da Rum çeteleri ve Türk halkı arasında meydana gelen çatışmaların sonlandırılması için Mustafa Kemal Paşa'yı 9. Ordu müfettişliği göreviyle Samsun'a göndermiştir. Halkın elindeki silahları toplamak, bölgede güvenliği sağlamak ve Türk direniş topluluklarını dağıtmak Mustafa Kemal Paşa'nın görev ve yetki alanı dahilindedir. Ancak kongre düzenlemek yetki alanının dışında bir uygulamadır.

(Cevap B)

11. Halkın tam bir özgürlükle verecekleri rey ibaresi halk egemenliği ile ilgilidir. Yani bu karar ulus egemenliği ilkesine verilen önemin doğrudan göstergesidir.

(Cevap C)

12. Misakımillî'nin yayınlanmasına Anlaşma Devletleri tepki göstermiştir. Buna tepki gösteren Anlaşma Devletleri içerisinde İtalya ve İngiltere yer almaktadır. Çünkü İtalya ve İngiltere I. Dünya Savaşı'nı kazanan İtilaf grubunda yer almaktaydı. Fakat Rusya I. Dünya Savaşı devam ederken İtilaf grubundan ayrılmıştı. Dolayısıyla Rusya Anadolu işgaline katılmamıştı. Yani Rusya Misakımillî'ye tepki göstermemiştir.

(Cevap D)

13. Mustafa Kemal'in 24 Nisan 1920 tarihli Meclis'e sunduğu önergede; "TBMM'nin üstünde hiçbir güç ve makam yoktur." maddesi yer almıştır. Bu madde ile Osmanlı yönetimi ve İstanbul hükûmeti belirgin bir biçimde yok sayılmıştır.

(Cevap A)

14. Kurtuluş Savaşı hazırlık döneminde düzenlenen Erzurum Kongresi toplaniş bakımından bölgesel olmasına rağmen aldığı kararlar bakımından ulusal bir kongredir. Bu kararların ulusal olmasında Mustafa Kemal Paşa'nın kongreye katılması ve başkan seçilmesi etkili olmuştur. Verilen öncüllerden üçü de ulusal nitelikte kararlardır. Millî sınırlar, millî irade, vatanın bağımsızlığı kongrenin ulusal özellikte olduğunun göstergesidir.

(Cevap E)

15. İrade-i Milliye, Hâkimiyet-i Milliye, Albayrak, Minber, Açıksöz, İstikbal, Yenigün Millî Mücadele taraftarı yayın yapmıştır. Peyam-ı Sabah, Alemdar, İrşad, Tan, Yeni Dünya, Ümit, Aydede, Zafer gazeteleri ise Millî Mücadele'ye karşı yayım yapmıştır.

İstiklal Marşı ilk kez Açıksöz gazetesinde yayımlanmıştır.

(Cevap D)

16. Mustafa Kemal, 13 Kasım 1918'de İstanbul'a gelmişti. Bu sırada sadrazam, Ahmet Tevfik Paşa idi. Ahmet Tevfik Paşa 3 Mart 1919'da istifa etmiş, yerine 4 Mart 1919'da Damat Ferit sadrazam olmuştu. Damat Ferit, 4 Mart-2 Ekim 1919 tarihleri arasında sadrazamlık makamında bulunmuştur. Mustafa Kemal'in Samsun'a gitmek üzere İstanbul'dan ayrıldığı tarih ise 16 Mayıs 1919'dur. Dolayısıyla bu tarihte sadrazam Damat Ferit Paşa'dır.

(Cevap A)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. Karaağaç bölgesi Lozan Antlaşması sonucunda savaş tazminatı olarak Türkiye'ye bırakılmıştır. Mudanya Ateşkes Antlaşması'yla Türkiye ile Yunanistan arasındaki savaş sona ermiştir. Batı Trakya ise Balkan Savaşları sonucunda Yunanistan'a bırakılmıştır.

(Cevap B)

2. TBMM Hükümeti Kurtuluş Savaşı muharebeler döneminde Doğu, Güney ve Batı cephelerinde savaşmak zorunda kalmıştır. Bu durum ordumuzun sınırlı imkânlarını birçok cephede harcamasına neden olmuştur. Sakarya Zaferi'nden sonra TBMM Hükümeti, müttefik cephesini bölmek, Güney Cephesi'ndeki savaşı tamamen sonlandırarak kaynakları Batı Cephesi'ne aktarmak amacıyla Fransa'yla antlaşma yapmak istemiştir.

(Cevap D)

3. Lozan Antlaşması'nda Ermeni yurdu, dış borçlar, azınlıklar, kapitülasyonlar Türkiye'nin istediği gibi çözümlenmiştir. Ancak Musul meselesi Lozan'da çözümlenememiş, 1926 Ankara Antlaşması'yla Musul Irak'a bırakılmıştır. Hatay'ın Türk topraklarına katılması ise ancak 1939 yılında gerçekleşmiştir. Lozan Antlaşması'nda görüşülen azınlıklar maddesiyle bütün azınlıklar Türk vatandaşı kabul edilmiştir.

(Cevap C)

4. I. İnönü Zaferi'nden sonra SSCB ile imzalanan Moskova Antlaşması'nda; Osmanlı Devleti ile Çarlık Rusya arasında imzalanan bütün antlaşmalar geçersiz sayılmıştır. Ayrıca bu antlaşmada yer alan "bir tarafın tanımadığı antlaşmayı diğer taraf da tanımayacak" şeklindeki maddeyle Sevr Antlaşması da geçersiz kabul edilmiştir.

(Cevap B)

5. 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Antlaşması'yla tüm azınlıklar Türk vatandaşı sayılmış; hukuk düzeni içinde Türklerle eşit haklara sahip olmuştur.

(Cevap E)

6. Lozan Antlaşması'nda;

- Yunanistan'la Meriç Nehri sınır olarak kabul edilmiştir.
- Boğazlar, başkanı Türk olan uluslararası bir komisyona bırakılmıştır.
- Musul Sorunu, İngiltere ile TBMM arasında çözülememiştir. Sorun, daha sonra çözülmek üzere ertelenmiştir.
- Kapitülasyonlar tamamen kaldırılmıştır.

Kafkas sınırı ise Sakarya Meydan Savaşı sonunda imzalanan Kars Antlaşması'yla kesinlik kazanmış ve Lozan Antlaşması'nda da aynen kabul edilmiştir.

(Cevap B)

7. • TBMM'yi tanıyan ilk Müslüman devlet Afganistan'dır. (1 Mart 1921 / I. İnönü Zaferi sonunda)
- TBMM'yi tanıyan ilk Avrupa devleti Sovyet Rusya'dır. (16 Mart 1921 – Moskova Antlaşması / I. İnönü Zaferi)
- TBMM'yi tanıyan ilk İtilaf devleti Fransa'dır. (20 Ekim 1921 Ankara Ant. / Sakarya Zaferi sonunda)

(Cevap A)

8. **Doğu Cephesi'**nde Osmanlı'dan kalan 15. Kolordu Kâzım Karabekir öncülüğünde Ermenilere karşı başarı sağlamıştır. **Güney Cephesi'**ndeki Kuvayımillîye birlikleri Fransızlara ve bölgedeki Ermeni çetelerine karşı mücadele vermiştir. **Batı Cephesi'**nde ise TBMM tarafından kurulan düzenli ordu Yunanlılara karşı büyük bir başarı elde etmiştir.

(Cevap B)

9. Gümrü Antlaşması, Doğu Cephesi'nde Ermenilere karşı kazanılan askerî başarı sonunda imzalanan ilk antlaşmadır. Bu antlaşma TBMM'nin uluslararası alandaki ilk siyasi başarısıdır. Doğu Cephesi'nde savaşın bitmesiyle Doğu Cephesi kapatılmış, Ermeniler doğudaki isteklerinden vazgeçmiştir. Ayrıca Kars, Ardahan ve Batum'un bir bölümü hariç doğu sınırlarımız çizilmiş ve Ermeniler Sevr'i reddetmiştir. Ancak Gümrü Antlaşması'nda güney cephesiyle ilgili hiçbir hüküm yoktur.

(Cevap B)

10. Batı Trakya'nın Yunanistan'a bırakılması Balkan Savaşları sonunda gerçekleşmiştir. Bu konuda Lozan'da tekrar görüşme olmamıştır.

(Cevap E)

11. I. İnönü Savaşı'ndan sonra Yunanistan'a zaman kazandırmak ve Sevr'de değişiklik yaparak TBMM'ye kabul ettirmek amacıyla İtilaf Devletleri Londra Konferansı'nı toplamıştır. Konferansta görüşmeler devam ederken Yunanistan, konferansta daha fazla söz sahibi olabilmek için İzmir'e asker yığmış ve Trakya'daki kuvvetlerini Anadolu'ya geçirmiştir.

(Cevap D)

12. Mudanya Ateşkes Antlaşması'nda; İstanbul ve boğazların yönetimi TBMM'ye bırakılmıştır. Böylece Osmanlı Devleti hukuken yok sayılmıştır. Buna rağmen İtilaf Devletleri İstanbul Hükümeti'ni tanımayı sürdürünce Lozan Görüşmelerinden önce saltanatın kaldırılması kararı alınmıştır.

(Cevap A)

13. 1921 Ankara Antlaşması'yla İskenderun-Hatay'da özerk bir yönetim kurulacak, bu yönetimde Türkçe resmî dil olacak ve Türk kültürü korunacak kararı alınmıştır.

(Cevap C)

14. Kurtuluş Savaşı'nı Türk ordusu kazanmış, savaş sonunda Mudanya Ateşkes Antlaşması ve Lozan Antlaşması'yla yeni Türk devletinin bağımsızlığı resmîyet kazanmıştır. Bütün bunlara rağmen İngiltere Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesini kabul etmekte zorlanmıştır. İngiltere'nin bu tavrının sebebi Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesinin sömürge altındaki diğer devletlere örnek olacağı endişesidir.

(Cevap A)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. Paragraftaki bilgilerden yola çıkarak hukuk alanında yenileşmeye ihtiyaç duyulmuştur yorumu yapılabilir. Ayrıca ekonomiyi düzenlemek amacıyla yabancı danışmanların kullanılması uzmanlara ihtiyaç duyulduğunun göstergesidir. Bunun dışında yatırımların yapılmasına belli bir süre konulması da kısıtlamaların geçici olduğunun göstergesidir. Fakat bu bilgilere bakarak yapılacak yatırımlar için yabancı sermayeye ihtiyaç duyulduğunu söylemek mümkün değildir.

(Cevap B)

2. I. Dünya Savaşı'nda iç savaş yaşayan Rus Çarlığı, Ekim 1917'de gerçekleşen devrim ile yıkılmış ve yerine SSCB kurulmuştur. Sosyalizm ideolojisini benimseyen yeni yönetim savaştan çekilmiştir. SSCB hem yeni rejimini pekiştirmek, hem sosyalizmi Türkiye'de yaymak, hem de ortak düşmanlara karşı uluslararası birlik oluşturmak için Milli Mücadele döneminde TBMM'ye destek vermiştir.

(Cevap D)

3. İtalya ve İtilaf Devletleri arasındaki ayrılıklar İzmir ve çevresinin İtalya'dan alınıp Yunanistan'a verilmesiyle başlamıştır. Bu gelişmelerden sonra İtalyanlar II. İnönü Savaşı'ndan sonra Anadolu'dan çekilmeye başlamıştır. Sakarya Zaferi'nden sonra da Anadolu'yu tamamen boşaltmışlardır. Bu durum İtalya ile İtilaf devletlerinin görüş ayrılığı içinde olduğunu göstermektedir.

(Cevap B)

4. Sakarya Savaşı'ndan sonra TBMM ile Sovyet Rusya'ya bağlı Ermenistan-Azerbaycan-Gürcistan arasında Kars Antlaşması imzalanmıştır. Antlaşmanın Sovyet Rusya'nın önerisi üzerine yapılması bu devletlerin dış işlerinde Rusya'nın denetiminde olduklarını göstermektedir.

(Cevap A)

5. Başkomutanlık Yasası'yla göreve gelen Mustafa Kemal yetkilerini 3 ay süreyle sınırlandırmıştır. Mustafa Kemal'in yetkilerini sınırlı tutmasının en önemli gerekçesi, TBMM'nin üstünde hiçbir gücün olmadığını ve milletin gerçek temsilcisinin de meclis olduğunu göstermektedir.

(Cevap C)

6. TBMM'yi tanıyan ilk İtilaf devleti Fransa'dır. Fransa Sakarya Zaferi'nden sonra TBMM'yle Ankara Antlaşması'nı imzalayarak Sevr Antlaşması'nı reddetmiştir. Bu antlaşmayla güney cephemiz resmen kapanmış, dolayısıyla da burada bulunan askerî birlikler Batı Cephesi'ne kaydırılmıştır. Böylece Batı Cephesi'nde taarruz gücüne ulaşan ordumuz düşmana karşı daha da güçlenmiştir.

(Cevap E)

7. 20 Ekim 1921'de TBMM ile Fransa arasında imzalanan Ankara Antlaşması'yla;

- Taraflar arasındaki savaş sona ermiştir.
- Hatay dışındaki bugünkü Türkiye-Suriye sınırı çizilmiştir.
- İskenderun - Hatay özerk yönetimi kurularak bölgede Türkçe resmi dil ilan edilmiştir.

Bu antlaşmanın en önemli özelliği Batılı bir devletle imzalanan ilk antlaşma olması ve İtilaf devletleri arasındaki birliğin parçalanmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca bu antlaşmadan sonra Fransa Anadolu'dan çekilmeye başlamıştır. Ancak Türkiye - Suriye sınırı kesin olarak 1939'da Hatay'ın Türkiye'ye katılmasıyla belirlenmiştir.

(Cevap D)

8. Lozan Antlaşması'nda çözüme kavuşturulmayan en önemli konu Musul meselesidir. Musul daha sonra görüşme konusu olmuş ve 1926 Ankara Antlaşmasıyla çözüme kavuşturulmuştur.

(Cevap A)

9. Meclis, Kütahya Eskişehir Savaşı'ndan sonra Başkomutanlık Yasası'nı çıkarmış ve bu yasayla meclisin yetkileri 3 ay süreyle Mustafa Kemal'e verilmiştir.

(Cevap C)

10. I. İnönü Savaşı'nın en önemli sonuçlarından birisi, Sevr'de değişiklik yaparak TBMM'ye onaylatmak isteyen İtilaf Devletleri'nin Londra Konferansı'nı toplamasıdır.

(Cevap A)

11. Gümrü Antlaşması 3 Aralık 1920, Kars Antlaşması 13 Ekim 1921, Ankara Antlaşması 20 Ekim 1921, Mudanya Ateşkes Antlaşması 11 Ekim 1922 ve Lozan Antlaşması 24 Temmuz 1923'te imzalanmıştır. Buna göre Kurtuluş Savaşı'nda açılan ilk cephe Doğu Cephesi ve imzalanan ilk antlaşma da Gümrü Antlaşması'dır.

(Cevap A)

12. Lozan Barış Antlaşması'nda azınlıkların Türk vatandaşları sayılması iç işlerimize karışılmasını önlemeyi amaçlar. Türk – Yunan sınırı Meriç Nehri olup Karaağaç savaşı tazminatı olarak alınmıştır. I. ve II. öncül millî bağımsızlığımızı ve egemenlik haklarımızı güçlendirmiştir. Boğazların yönetiminin başkanı Türk olan uluslararası bir komisyona bırakılması ise millî bağımsızlığa aykırı bir durumdur.

(Cevap D)

13. Lozan Antlaşması'nda Karaağaç savaşı tazminatı olarak Türkiye'ye bırakılmış, kapitülasyonlar tamamen kaldırılmıştır. Ancak Lozan Antlaşması'nda Musul meselesi çözümlenmemiş ve bu sorun 1926 yılında İngiltere ile imzalanan Ankara Antlaşması'yla çözüme kavuşmuştur.

(Cevap B)

14. TBMM Hükümeti, Büyük Taarruz sonrası 11 Ekim 1922'de imzalanan Mudanya Mütarekesi ile Doğu Trakya'yı savaş yapmadan kurtarmıştır. Mudanya Mütarekesi'yle Kurtuluş Savaşı'nın askeri safhası bitmiş; diplomatik safhası başlamıştır.

(Cevap E)

15. Lozan Görüşmeleri iki dönem hâlinde yapılmıştır. I. dönem görüşmeleri Osmanlı borçları, Türk-Yunan sınırı, Boğazlar, Musul, azınlıklar ve kapitülasyonlar konusunda görüşmeler sürerken kesilmiştir.

(Cevap A)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. Millî Mücadele Dönemi'nde İtilaf Devletleri Anadolu'daki direnişi engellemek, halkın bilinçlenmesini önlemek amacıyla Sivas Kongresi'ni engellemeye çalışmışlar ancak başarısız olmuşlardır. Ayrıca TBMM'nin açılmasından sonra TBMM'ye karşı çıkan ayaklanmaları desteklemişler, hatta TBMM'yi istediklerini yaptırarak bir duruma sokmak için Londra Konferansı'nı düzenlemişlerdir. Yine de Millî Mücadele'yi yolundan çevirememişlerdir.

(Cevap E)

2. Lozan Antlaşması'nın azınlıklar maddesine göre, bütün azınlıklar Türk vatandaşı kabul edilecek, İstanbul'daki Rumlar ve Batı Trakya'daki Türkler hariç, Anadolu'daki Rumlar ve Balkanlardaki Türkler yer değiştirecekti. Ancak 1926 yılında Yunanistan İstanbul'da daha fazla Rum bırakmak istediği için sorun çıkmıştır.

(Cevap B)

3. II. ve III. öncüller 16 Mart 1921'de imzalanan Moskova Antlaşması'nın maddeleri arasındadır. Moskova Antlaşması Sovyet Rusya ile imzalanmıştır. Fakat I. öncül, Moskova Antlaşması'nın özelliği değildir. Çünkü TBMM hükûmetinin imzaladığı ilk antlaşma Gümürü Antlaşması'dır ve Ermenilerle imzalanmıştır.

(Cevap E)

4. İtilaf Devletleri arasındaki fikir ayrılığının sebebi Türk ordusunun kazandığı I. İnönü Savaşı (I) ve Ege Bölgesi'nin İtalya yerine Yunanistan'a verilmesidir (III). Çünkü düzenli ordunun kazandığı savaş Türk halkının Millî Mücadele'ye olan inancını artırmıştır. İtalya ise gizli antlaşmalarla kendisine verilen fakat daha sonra İngiltere tarafından Yunanistan'a bırakılan İzmir'den dolayı bu devletlere tepkiliydi.

(Cevap D)

5. Sakarya Savaşı 23 Ağustos - 13 Eylül 1921 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Türk ordusunun zaferiyle sonuçlanan bu savaş sonunda İtilaf devletlerinin diplomatik girişimleri artmıştır. Misakımillî ise İstanbul'da toplanan son Osmanlı Mebusan Meclisi tarafından 28 Ocak 1920'de kabul edilmiştir. Bundan dolayı Sakarya Savaşı'nın sonuçları arasında gösterilemez.

(Cevap A)

6. Ulu Cami İmamı Rıdvan Hoca tarafından söylenen, "Kalelerinde hür bayrağı dalgalanmayan esir bir memlekette cuma namazı kılınmaz." sözü, Maraş savunması esnasında söylenmiş ve Millî Mücadele'ye mal olmuş bir sözdür. 30 Ekim 1919'da Fransa tarafından işgal edilen Maraş'ta bölge halkına karşı onur kırıcı tavırlar takınan Fransızlar, 30 Kasım 1919'da da Maraş Kalesi'ndeki Türk bayrağını indirmişlerdir. Bahsi geçen tarihî söz bu esnada söylenmiştir. Nitekim Maraş direnişi de bundan sonra başlamıştır. Maraş halkı, 3 ve 20. Kolordu'dan gelen subayların da yardımıyla 72 gün süren bir büyük bir direnişten sonra 1920 yılında Fransızları şehri terk etmek zorunda bırakmışlardır. Maraş, verdiği bu onurlu mücadeleden sonra 1925 yılında İstiklal madalyasıyla, 1973 yılında da "Kahraman" unvanıyla ödüllendirilmiştir.

(Cevap C)

7. I. İnönü Savaşı'nın kazanılmasındaki en önemli faktör düzenli ordunun kurulmasıdır (I). Diğer öncüller I. İnönü Savaşı sonrası gelişmeler olduğu için savaşın kazanılmasında etkisi yoktur.

(Cevap A)

8. TBMM ile Ermenistan arasında 1920 yılında yapılan savaşlar sonunda 3 Aralık 1920'de Gümürü Antlaşması imzalanmıştır. Millî Mücadele Dönemi'nde I. İnönü Savaşı sonrası Rusya ile Moskova, Sakarya Savaşı sonrası Fransa ile Ankara Antlaşması imzalanmıştır.

(Cevap B)

9. Kurtuluş Savaşı devam ederken kaybedilen Eskişehir-Kütahya Savaşı sonucu ordunun silah ve malzeme ihtiyacının karşılanması için Teklif-i Milliye Emirleri yayımlanmıştır. II. ve III. öncülde verilen Londra Konferansı ve Moskova Antlaşması I. İnönü Zaferi'nden sonra yaşanan dış politikadaki gelişmelerdir.

(Cevap A)

10. TBMM ile Ermenistan arasında Haziran 1920'de başlayan askerî mücadele 3 Aralık 1920'de Gümrü Antlaşması'nın imzalanması ile sona ermiştir. Bu antlaşmayla Ermenistan Misakımillî'yi tanıyarak Doğu Anadolu'daki iddialarından vazgeçmiştir. Ermenilerin bu iddialarından vazgeçmeleri sınırın Wilson İlkelerine göre belirlenmediğinin ifadesidir. Çünkü Ermeniler Doğu Anadolu'da çoğunlukta olduklarını iddia etmekteydiler.

(Cevap B)

11. I. İnönü Savaşı 6 – 10 Ocak 1921 tarihleri arasında Yunanistan'a karşı verilen mücadele olup TBMM'nin kurduğu düzenli ordunun kazandığı ilk savaştır. Kazanılan bu savaş TBMM'nin otoritesini güçlendirdiği gibi hem içeride hem dışarıda saygınlığını artırmıştır. Ermenilere karşı ise Doğu Cephesi'nde mücadele edilip bu mücadele 5 Aralık 1920'de Gümrü Antlaşması'nın imzalanması ile sona ermiştir.

(Cevap E)

12. İtilaf Devletlerinin San Remo Konferansı'nda taslağını hazırladığı Sevr Antlaşması 10 Ağustos 1920'de Saltanat Şûrası tarafından imzalanmıştır. TBMM Sevr'i imzalayanları vatan haini ilan ederek Millî Mücadele sürecini hızlandırmıştır. Kazanılan I. İnönü Savaşı'nın ardından düzenlenen Londra Konferansı'nda İtilaf Devletleri, Sevr'in bazı maddelerini yumuşatarak TBMM'ye kabul ettirmek istemişlerdir. TBMM ise Misakımillî şartlarını ortaya koyarak bunu kabul etmemiştir.

(Cevap C)

13. Kuvayımilliye'nin Gediz Muharebesi'nde başarısızlığa uğraması, buna karşın Doğu'da Osmanlı'dan kalan Kâzım Karabekir komutasındaki düzenli ordunun Ermenilere karşı başarılı olması düzenli orduya geçişi hızlandırmıştır.

Tekâlif-i Milliye Emirleri ile ordunun silah ve malzeme ihtiyacı karşılanmaya çalışılmıştır.

Soruda verilen I. ve II. öncüller Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasını hızlandıran faktörler iken, III. öncüldeki saltanatın kaldırılması Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasından sonra 1 Kasım 1922'de yaşanan bir gelişmedir.

(Cevap D)

14. Türklerin kültürlerini geliştirmek için her türlü haktan yararlanmaları ve resmi dilin Türkçe olması Hatay Türklerinin dillerini ve kültürlerini korumalarını sağlamıştır. Bu durum aradan geçen 16 yıldan sonra Türkiye ile Hatay arasındaki bağları devam ettirdiği için Türkiye'ye katılımı kolaylaştırıcı etki yapmıştır.

Gümrük sözleşmesinin imzalanması ise Türkiye ve Suriye arasında ekonomik bir durum olup Hatay'ın anavatana katılımı ile ilgisi yoktur.

(Cevap D)

15. İtalya Anadolu'da işgal devleti olmasına rağmen herhangi bir silahlı çatışmaya girmeden Anadolu'yu terk etmiştir. Bu şekilde davranmasında İngiltere ve Fransa'nın Batı Anadolu'yu Yunanistan'a vermesi etkili olmuştur. II. İnönü Savaşı'ndan sonra Anadolu'dan çekilmeye başlayan İtalyanlar Sakarya Savaşı'ndan sonra Anadolu'dan tamamen çekilmişlerdir.

(Cevap E)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. Yahya Kemal Beyatlı 20 Kasım 1922 - 4 Şubat 1923 tarihleri arasında yapılan I. dönem Lozan Konferansı'na basın danışmanı olarak katılmıştır. Fakat Beyatlı, 23 Nisan 1923 - 17 Temmuz 1923 tarihleri arasında yapılan II. dönem Lozan Konferansı'na katılmamıştır. Celal Bayar da Lozan Konferansı'na giden danışmanlar arasındadır.

(Cevap C)

2. Sykes-Picot Antlaşması, Fransa'nın I. Dünya Savaşı sırasında İngiltere ile yaptığı ve Osmanlı topraklarını gizlice paylaştığı bir antlaşmadır. Dolayısıyla burada bir görüş ayrılığı söz konusu değildir. Paris Barış Konferansı'nda görüş ayrılığını göstermez, çünkü bu konferans yenilen devletlerle yapılacak antlaşmaları görüşmek üzere toplanmıştır. Fakat Fransa'nın TBMM Hükümeti ile Ankara Antlaşması'nı yapması müttefiklerinden farklı düşündüğünü ve Anadolu'daki işgalini sona erdirmek istediğini gösterir.

(Cevap A)

3. Lozan Konferansı'na TBMM ve İstanbul hükümetlerinin birlikte çağrılmasındaki amaç, konferansta Türk tarafında ikilik yaratmaktır.

(Cevap B)

4. Ankara Antlaşması, Fransa ile 20 Ekim 1921 tarihinde imzalandı. A, B, D ve E seçeneklerindeki gelişmeler ise kronolojik olarak Ankara Antlaşması'ndan önceki gelişmelerdir. Fakat C seçeneğinde yer alan İzmir İktisat Kongresi 17 Şubat 1923'te toplanmıştır. Yani kronolojik olarak Ankara Antlaşması'ndan sonradır.

(Cevap C)

5. I. İnönü Savaşı'ndan sonra Rusya ile yapılan Moskova Antlaşması ile Batum (III) Gürcistan'a verilmiştir. Böylece Batum sınırlarımız dışında kalmış, ayrıca Misakımillî'den ilk taviz de verilmiştir. Artvin ve Ardahan ise Kars Antlaşması'yla Türk Devleti'ne bırakılmıştır.

(Cevap C)

6. I. İnönü Savaşı'nın kazanılması SSCB ile Moskova Antlaşması'nın imzalanmasına neden olmuştur. Böylece ilk defa Avrupalı büyük bir devlet TBMM'yi tanımıştır. Ayrıca TBMM'nin bu zaferinden dolayı Halkın Millî Mücadele'nin kazanılacağına dair inancı ve güveni artmıştır.

(Cevap D)

7. II. İnönü Savaşı'ndan sonra İtalya Anadolu'dan çekilmeye başlamıştır. Sakarya Zaferi'nden sonra ise İtalyanlar Anadolu'yu tamamen boşaltmıştır. Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması'yla da Fransızlar Anadolu'dan çekilmeye başlamışlardır. Bu durum İtilaf Devletleri arasındaki bütünlüğü bozmuş ve Anlaşma Devletleri arasında görüş ayrılıklarının yaşanmasına ortam hazırlamıştır.

(Cevap E)

8. I. İnönü Savaşı'ndan sonra TBMM ile Sovyet Rusya arasında imzalanan Moskova Antlaşması'yla Rusya Misakımillî'yi tanımış ve kapitülasyonları reddetmiştir. Bu durum Rusya'nın Türklerin mücadelesini haklı bulduğunun en somut göstergesidir.

(Cevap A)

9. I. İnönü Savaşı'nı Türk tarafının kazanması üzerine İtilaf Devletleri Sevr Antlaşması'nda değişikliğe gitmiştir. Bu düşünceyle Londra Konferansı'nı düzenlemişler ama amaçlarına ulaşamamışlardır. İtilaf Devletleri aynı oyunu Sakarya Zaferi sonucunda teklif ettikleri ateşkes önerisinde de planlamışlardır. Fakat Türk ordusunun hedefi tam bağımsızlık olduğu için bu esaslar kabul edilmemiştir.

(Cevap D)

10. Edirne (I), Mudanya Ateşkes Antlaşması sonucu savaş yapılmadan alınan ilimizdir. Karaağaç ve çevresi (II) Yunanistan'ın Batı Cephesi'nde verdiği zarardan dolayı Lozan Antlaşması'nda tazminat olarak Türkiye'ye verilmiştir. Batı Trakya (III) Balkan Savaşları sonunda Osmanlıların elinden çıkmıştır.

(Cevap B)

11. Sakarya Savaşı'nın sonunda bazı devletlerle önemli antlaşmalar imzalanmıştır. Bunlar;

- Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması (20 Ekim 1921)
- Ermenistan - Azerbaycan - Gürcistan'la imzalanan Kars Antlaşması (13 Ekim 1921)
- İngiltere ile imzalanan esir mübadelesi antlaşması
- Ukrayna'yla imzalanan dostluk antlaşması

Moskova Antlaşması ise I. İnönü zaferinden sonra SSCB ile imzalanmıştır.

(Cevap E)

12. Lozan Konferansı'nda Türkiye'yi ilgilendiren birçok konu birçok devletle görüşme konusu haline dönüşmüştür. Bunlardan;

- Balkan Savaşları sonucu kaybedilen Ege Adaları (I) İtalya'yla,
- Osmanlı Devleti'nin borçları Fransa'yla,
- Kıbrıs Adası ise İngiltere ile direk görüşülen meseleler olmuştur.

(Cevap A)

13. Mudanya Antlaşması ile,

Doğu Trakya (B), İstanbul ve çevresi savaş yapılmadan kazanılmıştır. Ayrıca İstanbul'un yönetiminin TBMM'ye bırakılmasıyla Osmanlı Devleti hukuken sona ermiştir.

- (A) İngilizlerin Yunanlılardan umutlarını kesmesi Büyük Taarruz sonucu olmuştur.
- (C) İtalya, Sakarya Zaferi'nden sonra Anadolu'yu tamamen boşaltmıştır.
- (D) Kuvayımilliyeye birlikleri güneyde Fransızları bozguna uğratmıştır. Güney cephemiz ise Sakarya Savaşı sonrasında imzalanan Ankara Antlaşması ile resmen kapanmıştır.
- (E) Azınlıkların Türk vatandaşı kabul edilmesi ise Lozan Antlaşması'yla gerçekleşmiştir.

(Cevap B)

14. B, C, D ve E seçeneklerinde yer alan savaşlar TBMM Hükûmetinin gücünü artırmıştır. Fakat Gediz Taarruzu, Çerkez Ethem ve Ali Fuat Paşa'nın TBMM'den izin almadan yaptıkları bir girişim olup başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bu taarruzdan sonra Ali Fuat Paşa Moskova Büyükelçiliğine atanmıştır. Dolayısıyla bu taarruz hareketinin TBMM'nin gücünü artırmasında bir etkisi yoktur.

(Cevap A)

15. Batı Cephesi'nin güney ve batı olarak ikiye ayrılması henüz düzenli ordu kurulmadığı sıralarda Batı Cephesi'ndeki Gediz yenilgisinden sonra gerçekleşmiştir. Dolayısıyla bu olay Moskova Antlaşması'ndan önce gerçekleşmiştir. Diğer seçenekler Moskova Antlaşması'nın kazanımları arasındadır.

(Cevap D)

16. Söz konusu savaş Büyük Taarruz'dur. Büyük Taarruz, Başkomutanlık ve Dumlupınar Meydan Muharebesi olarak da bilinir. Seçeneklerde yer alan savaşların iki tanesinde Mustafa Kemal başkomutandır. Bu savaşlar Sakarya ve Başkomutanlık Meydan Savaşlarıdır. Sakarya'da ise Mustafa Kemal: "Hatt-ı müdafaa yoktur, sath-ı müdafaa vardır. O sath bütün vattandır." emrini vermiştir.

(Cevap C)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. Sakarya Savaşı'nda Türk ordusu Yunanistan'a karşı üstünlük sağlayınca İtilaf devletleri olası bir Türk taarruzunu önlemek için barış tekliflerini gündeme getirmiştir. Fransa ile Ankara Antlaşması'nı imzalayan TBMM, İngiltere'yle de esir değişimi anlaşması yapmıştır. Bu doğrultuda Malta'da bulunan Türk esirleri ile Anadolu'da tutuklu bulunan İngiliz esirlerinin değişimi sağlanmıştır.

(Cevap C)

2. Maraş, 30 Ekim 1919 tarihinde Fransız ordusu tarafından işgal edildi. Fransızların kentte güçlerini artırmaları üzerine Türkler de gizli den gizliye örgütlendiler. Fransızların desteğini alan Ermeniler, Maraş halkına saldırılarda bulundular. Sütçü İmam'ın, Türk kadınlarına hakaret ettiği için bir Fransız askerini öldürmesi ve Maraş Kalesi'ndeki Türk bayrağının indirilip Fransız bayrağının asılması üzerine halk ayaklandı. Sütçü İmam ise direnişin simgesi haline geldi.

(Cevap E)

3. Nahçıvan'a muhtariyet verilmesi (II) ve Boğazların ticarete açılması (III) Kars Antlaşması'nın maddeleri içinde yer alır. Fakat Kars, Iğdır, Sarıkamış ve yöresinin geri alınması maddesi Ermenilerle yapılan 3 Aralık 1920'de imzalanan Gümrü Antlaşması'nda yer almıştır.

(Cevap E)

4. Başkomutanlık Savaşı'nın resmi evraklarda önemsiz bir hareket gibi gösterilmesi Anlaşma Devletlerinin desteğini önlemek ve zaman kazanmak için yapılmıştır.

(Cevap C)

5. Fransa'nın TBMM ile ateşkes antlaşması imzalaması, onu muhatap kabul ederek tanıdığına kanıttır. Çünkü Fransa, Millî Mücadele'nin tek temsilcisi olarak TBMM'yi görmüştür. Bu yüzden yenilgisi sonucunda TBMM ile ateşkes imzalamıştır.

(Cevap A)

6. Lozan Antlaşması'yla Türkiye'nin Yunanistan ve onun en büyük destekçisi olan İngiltere ile olan savaş durumu sona ermiştir. Fransa ile olan savaş durumu ise Fransa'nın Güney Cephesi'nde yenilmesi üzerine 1920 yılında yapılan ateşkesle sona ermiştir. Fransa 1920 Ekim ayı içerisinde yapılan Ankara Antlaşması'yla da işgal ettiği yerlerden çekilmiştir.

(Cevap D)

7. Moskova Antlaşması 16 Mart 1921'de imzalandı. Ermenilerle Gümrü Antlaşması 3 Aralık 1920 tarihinde imzalandı. Fakat II. İnönü Savaşları 23 Nisan – 1 Mart 1921'de gerçekleşti. Dolayısıyla I. ve III. öncül II. İnönü Savaşı'ndan önce, II. öncül ise sonra gerçekleşmiştir.

(Cevap B)

8. Sakarya Savaşı'ndan sonra savunmaya geçen Yunan ordusu Büyük Taarruz ile İzmir'de denize dökülmüştür. Yeni bir savaşı göze alamayan İngiltere, TBMM ile Mudanya Ateşkes Antlaşması'nı (11 Ekim 1922) yapmıştır. Bu görüşmede Yunanistan'ı İngiltere temsil etmiş ve antlaşmada "Doğu Trakya, İstanbul ve Boğazların TBMM'ye bırakılması" kararı alınmıştır.

(Cevap E)

9. A, B, D ve E seçeneklerinde yer alan I. durumlar II. durumların nedenidir. Fakat C seçeneğinde verilen durumlar arasında herhangi bir ilgi yoktur. Moskova Antlaşması'nın nedeni I. İnönü Savaşı'nın zaferle sonuçlanmasıdır. Başkomutanlık Yasası ise Eskişehir - Kütahya Savaşlarından sonra çıkarılmıştır.

(Cevap C)

10. Kurtuluş Savaşı'nda Doğu Anadolu'da Ermenilere (I), Güneydoğu'da Fransızlara (III), Batı Anadolu'da Yunanlılara (IV) karşı mücadele edilmiştir.

İtalya işgalci olmasına rağmen silahlı çatışma yaşanmamıştır. İngilizler Anadolu'da kendileri mücadele etmek yerine emellerini gerçekleştirmek için Yunanlıları kullanmışlardır. Rusya ise ihtilalden sonra itilaf grubundan ayrılmış ve onlara düşman olmuştur. TBMM ile SSCB'nin ortak çıkarları olduğu için Kurtuluş Savaşı'nda Rusya Türk tarafına destek vermiştir.

(Cevap C)

11. Osmanlı ile İtalya arasında 1911-1912 yıllarında Trablusgarp Savaşı yaşanmıştır. Trablusgarp'ta karda yenilen İtalya, Osmanlı'yı barışa zorlamak için Ege'deki On İki Ada ve Rodos'u işgal etmiştir. Aynı dönemde Balkan Savaşı da başlayınca Osmanlı barış istemek zorunda kalmıştır. Osmanlı Balkan Savaşı'nda bir Yunan işgalinden korkulduğu için On İki Ada'yı geçici olarak İtalya'ya bırakmıştır. Osmanlı'nın Balkan Savaşı'nda yenilmesi üzerine Uşi Antlaşması'na uymayan İtalya, On İki Ada'yı Osmanlı'ya vermeyerek el koymuştur. Lozan Antlaşması'nda On İki Ada'nın İtalya'ya ait olduğu kabul edilmiştir. İtalya'nın II. Dünya Savaşı'nda yenilmesiyle On İki Ada Yunanistan'a bırakılmıştır.

(Cevap B)

12. Sakarya Savaşı sonunda Türk ordusu savunmadan taarruza geçti. Mustafa Kemal'e gazilik ve mareşallik unvanı verildi. Fransa ile Ankara Antlaşması imzalandı. Sovyet Rusya'ya bağlı Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan'la Kars Antlaşması imzalandı. İtalyanlar II. İnönü Zaferi'nden sonra Anadolu'dan çekilmeye başladı. Sakarya Zaferi'nden sonra da Anadolu'yu tamamen boşalttılar.

(Cevap D)

13. I. İnönü Savaşı hem iç hem de dış siyasette etkili sonuçlar ortaya çıkarmıştır.

İç siyasette orduya güven artmış, İstiklal Marşı kabul edilmiş, Teşkilat-ı Esasiye ilan edilmiştir. Dış politika da Londra Konferansı, Afganistan Dostluk Antlaşması, Moskova Antlaşması imzalanmıştır.

Çerkez Ethem İsyanı I. İnönü Savaşı devam ederken yaşanan bir isyandır. Yunanlılar Çerkez Ethem İsyanı'ndan yararlanarak Türk ordusuna saldırmışlardır.

(Cevap A)

14. Ege Adaları ve savaş tazminatı konuları Lozan Konferansı'nda Yunanistan ve Türkiye arasında tartışma konusu olmuştur. Fakat Musul meselesi Türkiye ve İngiltere arasında sorun olmuştur.

(Cevap B)

15. Mondros sonrası Yunanistan Batı Anadolu'yu, İngiltere Irak'ı, Fransa Güney bölgesini işgal ettiler. Millis güçler Urfa, Antep ve Maraş'ta Fransa ve ona destek veren Ermenilere karşı mücadele etmiştir.

(Cevap A)

16. Mustafa Kemal Paşa, Sakarya Savaşı öncesi ordunun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 7-8 Ağustos 1921'de Tekalif-i Milliye Emirleri'ni yayımlamıştır. Başkomutan sıfatıyla ve meclisin kendisine verdiği yetkiye dayanarak yayımladığı bu emirler sayesinde ordunun ihtiyaçları kısa zamanda karşılanmış ve Sakarya Savaşı zaferle sonuçlanmıştır.

(Cevap D)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. Kuvayımilliye birlikleri Mondros'tan sonra başlayan işgallere karşı kurulmuş yerel güçlerdir. Bu gruplar askerlik bilgisinden yoksun, eğitimsiz gruplardır. Amaçları bölgelerini düşman işgalinden kurtarmaktır. Fakat bu birlikler askerlik tekniğini tam bilemedikleri için sınırlı malzemenin boşa harcanmasına da sebep olmaktadır. Ayrıca ihtiyaçlarının halktan karşılanması da tepkilere yol açmıştır. Bu yüzden düşman karşısında kesin başarı sağlamak için düzenli ordunun kurulmasına karar verilmiştir.

(Cevap D)

2. Kuvayımilliye'nin Batı Cephesi'ndeki Gediz Muharebesi'nde Yunanlılara karşı başarısızlığı TBMM'nin düzenli orduya geçiş çalışmalarını hızlandırmıştır. Fırariler Kanunu (I) ve bu kanunun uzantısı olan Seyyar Jandarma Müfrezeleri (II) asker kaçaklarını önleyerek bu süreci hızlandırmıştır. Bilecik Buluşması TBMM ile İstanbul Hükümeti arasında Bilecik tren istasyonunda yapılan bir görüşme olup Mustafa Kemal Paşa'nın "TBMM'nin üstünde bir güç tanımadığı" cümlesi ile tarihe geçmiştir.

(Cevap D)

3. Lozan Antlaşması'nda çözüme kavuşan en önemli konulardan biri kapitülasyonların kaldırılmasıdır (III). Kapitülasyonlar maddesi Türk Heyetinden kesinlikle taviz verilmemesi istenen konulardan biridir. Diğer meselelerin çözümü, Lozan Antlaşması'ndan sonra gerçekleşmiştir.

(Cevap C)

4. Londra Konferansı Türk ordusunun I. İnönü Savaşı'nı kazanması üzerine toplanmıştır. Anlaşma Devletleri Sevr Antlaşması'nda bazı değişiklikler yaparak TBMM temsilcilerinin önüne sürmüştür, ancak Türk tarafı antlaşmayı ulusal bağımsızlığa ters düştüğü gerekçesiyle reddetmiştir. Herhangi bir sonuç alınamamasına rağmen Londra Konferansı, Misakımillî'nin uluslararası platforma taşınmasını ve Türk Devleti'nin diplomatik alanda tanınmasını sağlaması açısından önemli bir gelişmedir.

(Cevap E)

5. Londra Konferansı, I. İnönü Savaşı'nda düzenli ordunun galip gelmesi üzerine Anlaşma Devletleri'nin davetiyle gerçekleşmiştir. Anlaşma Devletleri, TBMM ile Sovyet Rusya'nın yakınlaşmasından huzursuz olmuş ve Sevr Antlaşması'nda kısmi değişiklikler yaparak Türk tarafına kabul ettirebileceklerini düşünmüşlerdir. Bu sayede aralarında bir görüş birliği olduğu izlenimini de vererek TBMM'yi yıldırma hedeflemişlerdir. Türk tarafı önerilen barış önerisini ulusal bağımsızlığa ters düştüğü gerekçesiyle reddetmiştir. Zaten konferanstan bir sonuç alınamadan Yunan ordusu tekrar saldırıya geçmiştir.

(Cevap E)

6. Lozan Antlaşması'nda Boğazların yönetimi ile ilgili alınan karar, Türkiye'nin egemenliğiyle bağdaşmamıştır. Çünkü bu kararlar Boğazların yönetimi uluslararası bir komisyona bırakılmıştır.

(Cevap C)

7. 16 Mart 1921'de imzalanan Moskova Antlaşması'yla kapitülasyonların kaldırılmasını kabul eden ilk Avrupa devleti Sovyet Rusya olmuştur. Böylece Rusya Türkiye'nin bağımsızlığına ters düşen ekonomik yükümlülükleri reddetmiştir. Bu doğrultuda Lozan Antlaşması'ndan önce, kapitülasyonlara son verilmesi hükmünü içeren uluslararası ilk belge Moskova Antlaşması'dır.

(Cevap B)

8. İngiltere, Mısır'ı doğudaki sömürgeleri için önemli bir üs olarak görmekteydi. Bu doğrultuda 1882 yılında İngiltere, Mısır'ı işgal etmiştir. Osmanlı Devleti 4 Haziran 1878'de yapılan bir antlaşma ile Kıbrıs'ı üs olarak İngiltere'ye bırakmıştır. İngiltere, Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesi üzerine adayı topraklarına kattığını açıklamıştır. Buna göre, Lozan Antlaşması'nda geçmiş antlaşmalara dayanılarak yönetimleri İngiltere'ye bırakılan yerler Mısır ve Kıbrıs'tır.

(Cevap A)

9. Sakarya Savaşı, düzenli ordunun Batı Cephesi'nde verdiği dördüncü mücadeledir. Bu savaşta Türk tarafının ezici bir üstünlük sağlamasıyla Yunan orduları geri çekilmiş ve saldırıdan savunma durumuna geçmişlerdir. Düzenli ordunun bu başarısı, siyasal alandaki başarıları da beraberinde getirmiştir. Önce Sovyet Rusya'ya bağlı Ermenistan Gürcistan ve Azerbaycan'la Kars Antlaşması, daha sonra da Fransa ile Ankara Antlaşması imzalanmıştır.

(Cevap D)

10. Sovyet Rusya, Boğazlarla ilgili görüşmelerde Lozan Konferansı'na katılmıştır. Nitekim konferansta da Boğazların dünya ticaretine açık olması ve uluslararası bir komisyon tarafından yönetilmesi kararlaştırılmıştır.

(Cevap B)

11. Kıbrıs 1878'de geçici olarak İngiltere'ye bırakılmıştır. Karaağaç'ın tazminat olarak Türkiye'ye verilmesi Lozan Barış Antlaşması'nda yer almıştır. Mudanya Antlaşması'nda Doğu Trakya'nın boşaltılması ve Türk kuvvetlerine bırakılması kararlaştırılmıştır (II).

(Cevap B)

12. Lozan Barış Antlaşması'nda; İmroz, Bozcaada ile Tavşan Adaları Türkiye'ye verilmiştir. Çünkü bu adaların Çanakkale Boğazı'nın güvenliği için Türkiye'de kalması gerekiyordu. III. öncülde verilen "Gümrük vergilerinin beş yıl Türk hükümetince artırılmaması" konusu Lozan Antlaşması'nda yer almıştır. Ayrıca bu hüküm kapitülasyonların kaldırılmasını sağlayan bir hükümdür. Çünkü İtilaf Devletleri kapitülasyonları, ancak Türk Hükümetinin gümrüklerde artırım yapmama garantisi karşısında kaldırmayı kabul etmiştir. I. öncül, yani boğazların askerî kontrolünün Türkiye'nin sorumluluğuna bırakılması Lozan'da değil, 1936'da imzalanan Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile mümkün olmuştur.

(Cevap A)

13. I. Savaş tehlikesinin her an var olduğu gerçeği olsa da Mustafa Kemal'in konuşmasında bu olaya dikkat çekilmemiştir.
- II. Atatürk'ün öncüldeki ifadesinde askerî donanım konusunda da doğrudan ya da dolaylı olarak bir vurgu yoktur.
- III. Mustafa Kemal'e göre bir milletin gücü sadece askerî birlik değil, millî gücün tamamıdır. Atatürk soruda verilen konuşmasında buna vurgu yapmıştır.

(Cevap C)

14. Londra Konferansı'na İtalya, İngiltere, Fransa, Yunanistan ve Türk tarafı katılmıştır. Bu durum Anlaşma Devletlerinin TBMM'yi hukuken tanıdığıнын göstergesidir.

(Cevap A)

15. I ve II numaralı öncüllerde yer alan konular Misakımillî esaslarına göre çözümlenmiştir.

(I) Kapitülasyonlar, bütün etkileri ile kaldırılmıştır. Kapitülasyonların kaldırılmasıyla Türkiye'nin ekonomik, siyasal ve hukuksal alanda gelişmesini engelleyen unsurlar ortadan kaldırılmıştır.

(II) Türkiye sınırları içinde kalan bütün azınlıkların Türk vatandaşı olduğu açıklanmıştır. Böylece, azınlıklara Türkiye'nin egemenliğiyle bağdaşmayan haklar verilmemiştir. Azınlıklar ve kapitülasyonlar konusu Misakımillî kararları çerçevesinde halledilmiştir.

(III) Batı Trakya konusu ise Misakımillî'ye aykırı olarak çözümlenmiştir. Lozan'a göre Batı sınırı Meriç Nehri olarak kabul edilmiştir. Böylece Batı Trakya, sınırlarımız dışında kalmıştır.

(Cevap C)

16. I. İnönü Savaşı'nda düzenli ordunun Yunan birliklerine karşı gösterdiği başarı, uluslararası alanda TBMM'nin tanınmasına hizmet etmiştir. Bu çerçevede 1 Mart 1921'de Afganistan manevi anlamdaki desteğini resmi bir antlaşmaya dökmüştür. Bundan hemen sonra 16 Mart 1921'de Sovyet Rusya, Moskova Antlaşması'yla TBMM'yi resmen tanımıştır. Dolayısıyla TBMM'yi Afganistan'dan sonra tanıyan ikinci devlet Rusya'dır.

(Cevap E)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. Lozan'a giden Türk heyetinden kapitülasyonlar ve Ermeni yurdu konularında kesinlikle taviz vermeme-leri istenmiştir. Nitekim Anlaşma Devletleri'nin bu hususlar üzerinde ısrarcı olması bu konferansa ara verilmesine sebep olmuştur.

(Cevap C)

2. Mudanya Ateşkes Antlaşması'nda, Edirne ve Doğu Trakya savaş yapılmadan alınmıştır. (I.) İstanbul ve Boğazların yönetiminin TBMM'ye bırakılmasıyla Osmanlı Devleti hukuken sona ermiştir. (II.) Hatay'ın Türk topraklarına katılması ise 1939 yılında olmuştur. (III.)

(Cevap B)

3. Sakarya Zaferi'nden sonra İngiltere ile esir mübadelesi yapıldı ve Malta'daki Türk esirler serbest bırakıldı. Ayrıca Ukrayna'yla Dostluk Antlaşması imzalandı. Ancak, Mustafa Kemal'in başkomutanlığa getirilmesi, Sakarya Savaşı'ndan sonra değil, önce yaşanan bir gelişmedir.

(Cevap C)

4. Halifeliğin kaldırılması 3 Mart 1924'te olmuştur. Bu gelişme Kurtuluş Savaşı'ndan ve Cumhuriyetin ilanından sonra ortaya çıkan bir durumdur.

(Cevap E)

5. Mustafa Kemal tarafından çıkarılan Tekalif-i Milliye Emirleri'nin asıl amacı ordunun temel ihtiyaçlarını halktan karşılamaktır. Ancak bu kararın milis güçlerin sayıca artırılmak istenmesi ya da saltanat yanlılarının Millî Mücadele'ye katılmasını sağlamakla ilgisi yoktur.

(Cevap A)

6. TBMM, Kurtuluş Savaşı'nda Doğu Cephesi'nde Ermenistan'la savaşmış ve büyük bir başarı elde etmiştir. Bu cephedeki mücadeleler sonucunda Ermenistan'la Gümrü Antlaşması imzalanmış ve Ermenistan Anadolu topraklarından çekilmiştir. Anadolu'daki diğer işgal güçleri ise İngiltere, Fransa, İtalya ve Yunanistan'dır. İtalya dışında diğer devletlerle sık sık sıcak çatışmaya girilmiştir. Afganistan'la I. İnönü Savaşı sonrasında bir dostluk antlaşması imzalanmış; ABD ise Anadolu işgaline hiç katılmamıştır.

(Cevap C)

7. Sakarya Zaferi'nden sonra Fransa ile Ankara Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmayla Hatay dışındaki Suriye sınırimız çizilmiştir (I). Taraflar arasındaki savaş hali sona erince (III), Fransızlar Anadolu'dan çekilmeye başlamış ve İtilaf Devletleri arasındaki birlik parçalanmıştır (II).

(Cevap E)

8. Kütahya - Eskişehir Savaşları Batı Cephesi'nde düzenli ordunun aldığı tek yenilgidir. Bu yenilgi üzerine ordu tedbir amaçlı Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmiştir. Cephedeki durumu görüşmek için meclisten 15 kişilik heyet cepheye gönderilmiştir. Mustafa Kemal 3 ay süreyle başkomutan seçilmiştir. Mustafa Kemal tarafından Tekalif-i Milliye Emirleri yayınlanmıştır. Ancak Londra Konferansı I. İnönü Zaferi'nden sonra toplanmıştır.

(Cevap D)

9. I. İnönü Savaşı'ndan sonra TBMM ile SSCB arasında 16 Mart 1921'de Moskova Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmayla Sevr geçersiz hâle gelmiştir (I). Yine bu antlaşmayla doğu sınırı çizilmiştir (II) ve Osmanlı ile Çarlık Rusya'nın arasındaki tüm antlaşmalar da hükmünü yitirmiştir (III).

(Cevap E)

10. I. İnönü Savaşı düzenli ordunun ilk savaşıdır. Moskova Antlaşması'yla SSCB TBMM'yi tanımıştır. Sakarya Zaferi sonucunda Kars Antlaşması imzalanmıştır. Gümrü Antlaşması'yla Ermenistan TBMM'nin varlığını kabul etmiştir. Ancak Kütahya-Eskişehir Savaşları düzenli ordunun Batı Cephesi'nde aldığı tek yenilgidir. Bu savaşta Türk ordusu Sakarya'nın doğusuna çekilmiştir.

(Cevap C)

11. I. İnönü Savaşı'nın Türk tarihi açısından en önemli sonucu düzenli ordunun ilk savaşı ve ilk zaferi olmasıdır. A, C, D, E seçenekleri de I. İnönü Savaşı'nın sonuçlarındandır. Ama bu savaşın en önemli özelliği düzenli ordumuzun ilk askerî başarısı olmasıdır.

(Cevap B)

12. Gümrü Antlaşması'na göre, Aras Nehri ile Çıldır Gölü sınır kabul edilmiştir. Moskova Antlaşması'na göre de Batum dışındaki doğu sınırlarımız çizilmiştir. Kars Antlaşması'nda da Moskova Antlaşması'nın esasları kabul edilmiş ve bugünkü doğu sınırlarımız kesinlik kazanmıştır.

(Cevap E)

13. TBMM ile 20 Ekim 1921 Ankara Antlaşması'nı imzalarak işgal ettiği yerlerden çekilen devlet Fransa'dır. Fransa'nın bu antlaşmayı imzalamasında güney cephesinde almış olduğu yenilgiler ve müttefiki İngiltere ile anlaşamaması etkili olmuştur. Ayrıca Fransa bu antlaşma ile bazı askerî araç ve gereçleri Türk ordusuna bırakmıştır.

(Cevap A)

14. Bekir Sami Bey Londra Konferansı bittikten sonra İngiltere, Fransa ve İtalya ile sözleşmeler akdetmiştir. Bekir Sami Bey'in İngilizlerle 10 Mart 1921'de imzaladığı antlaşma gereğince bütün İngiliz esirlerinin iadesine karşılık, Türk esirlerinden İngiliz ve Ermenilere fena muamele edenler iade olunmayacaktı. Fransızlarla imzalanan 11 Mart 1921 ve İtalyanlarla imzalanan 12 Mart tarihli antlaşmalar ise iktisadi imtiyazlar barındırıyordu. Bu üç antlaşma da millî hâkimiyete, eşitlik prensibine, özetle Misakımillî'ye aykırı olduğundan Büyük Millet Meclisi ve onun hükûmeti tarafından reddedilmiştir. Bu olay üzerine Misakımillî ruhunu iyi kavramamış olan Bekir Sami Bey de dışişleri bakanlığından çekilmiş, yerine Yusuf Kemal Tengirşenk seçilmiştir.

(Cevap A)

15. Boğazlar üzerinde mutlak Türk egemenliği tezini savunan devlet Sovyet Rusya olmuştur. Çünkü Rusya ile İtilaf Devletleri arasında, Rusya'daki rejim değişikliğinden dolayı bir gerginlik söz konusuydu, dolayısıyla Rusya kendisine yakın bölgede İtilaf Devletlerinin varlığını istemiyordu. Millî Mücadele yıllarında Rusya, TBMM'ye yardımda bulunmuştu ve ilişkiler iyi sayılırdı. Ayrıca Türkiye ile ilişkiler kötü olsa bile Rusya Boğazlar için sadece Türkiye'yi muhatap almayı, İtilaf devletlerini muhatap almaya tercih ediyordu ve Boğazlardaki Türk egemenliğini destekliyordu.

(Cevap C)

16. Kâzım Karabekir Kurtuluş Savaşı'nda Edirne milletvekilliği ve Doğu Cephesi komutanlığı yapmıştır. Ayrıca Hareket Ordusunda görev almış ve Erzurum Kongresi'nin toplanmasında önemli rol oynamıştır. Ermenilerle yaptığı mücadeleyi kazanmış ve Ermenilerle Gümrü Antlaşması'nı imzalamıştır. Terakkiper Cumhuriyet Fırkası'nın başkanlığına da seçilen Kâzım Karabekir 1946'da TBMM başkanı olmuş ve bu görevdeyken 1948'de ölmüştür.

(Cevap D)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. Ulusal Mücadele Dönemi'nde ordunun Sakarya'nın doğusuna çekilmesi Eskişehir - Kütahya Savaşı'nda olmuştur. Amaç ordunun daha fazla kayıp vermesini önlemek ve güçlenmesi için zaman kazandırmaktır.

(Cevap D)

2. Milne Raporu, Gediz Muharebesi'nden sonra Yunanistan'a zaman kazandırmak amacıyla Türk-Yunan güçleri arasında bir hat çekilmesini önerir. Amiral Bristol Raporu, Türklerin Batı Anadolu'da Rumlardan fazla olduğunu, General Harbord Raporu ise Doğu Anadolu'da Türk nüfusun Ermenilerden fazla olduğunu ortaya koyan raporlardır.

(Cevap A)

3. Gediz Muharebesi, 24 Ekim 1920'de Kuvayımilliye birliklerinin Yunanlılara karşı saldırısı olup başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bu gelişme sonucu Ali Fuat Paşa Moskova'ya elçi olarak gönderilirken Batı Cephesi'nin kuzeyine İsmet Bey, güneyine Refet Bele komutan olarak atanmıştır. Komutanlar yenilgiden Çerkez Ethem'e bağlı Kuvay-i Seyyare birliklerini sorumlu tutunca gerginlikler yaşanmıştır.

Başkomutanlık Yasası, Eskişehir - Kütahya Savaşı sonrası olup 5 Ağustos 1921'de Mustafa Kemal Paşa Başkomutan olmuştur. Bu gelişme daha sonra yaşanan bir durumdur.

(Cevap B)

4. Moskova Antlaşması 16 Mart 1921'de TBMM ile SSCB arasında I. İnönü Savaşı'nın kazanılmasından sonra yapılmıştır. Bu antlaşmada;

- Boğazların bütün devletlerin ticaret gemilerine açık olması
- SSCB'nin kapitülasyonları kaldırması
- Batum'un Gürcistan'a verilmesi
- İki taraftan birinin tanımadığı antlaşmayı diğerinin de tanımaması maddeleri yer almaktadır.

Buna göre verilen üç öncül de Moskova Antlaşması'nda yer almıştır.

(Cevap E)

5. TBMM, Doğu Anadolu'da Ermenilere karşı verdiği mücadeleyi Gümrü Antlaşması'nda Misakımillî'nin Ermeniler tarafından kabul edilmesiyle sona erdirmiştir. TBMM'nin Londra Konferansı'na çağırılması Rusya'yı tedirgin etmiştir. Ermenistan'ı dize getiren TBMM'nin İtilaf Devletlerine yaklaşmasından endişelenen SSCB, TBMM ile yakınlığını kuvvetlendirmek amacıyla Moskova Antlaşması'nı imzalamıştır. II. İnönü Savaşı ise Moskova Antlaşması'nın imzalanmasından sonra yapılan bir savaştır.

(Cevap D)

6. Moskova Antlaşması TBMM ile SSCB arasında 16 Mart 1921'de I. İnönü Savaşı'ndan sonra yapılmıştır. Bu antlaşmada SSCB;

- Misakımillî'yi tanımayı (Millî sınırlar),
- Kapitülasyonların kaldırılmasını,
- Sevr Antlaşması'nı kabul etmemeyi,
- Boğazların ticaret gemilerine açık olmasını,
- İki taraf için ekonomik ilişkilerin geliştirilmesini kabul etmiştir. Fakat azınlıklarla ilgili bir madde bulunmamaktadır.

(Cevap C)

7. TBMM'nin temsilcisi Bekir Sami Bey, Londra Konferansı'nda sunulan barış önerisini reddetmiş, ancak kendi inisiyatifi ile İngiltere, Fransa ve İtalya ile bazı anlaşmalar yapmıştır. TBMM, bu anlaşmaları bağımsızlık ve uluslararası eşitlik ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle onaylamamıştır.

(Cevap D)

8. Londra Konferansı, I. İnönü Savaşı'nda Türk ordusunun galip gelmesi üzerine Anlaşma Devletlerince düzenlenmiştir. Anlaşma Devletleri bu konferansta, Sevr Antlaşması'nın bazı hükümlerini değiştirerek TBMM'ye kabul ettirmeyi planlamışlar; ancak başarısız olmuşlardır. Londra Konferansı'ndan istediklerini elde edemeyince de Yunanistan'a taarruzda bulunması için direktifler vermişlerdir. Batı Cephesi'nde Yunanistan'ın başlattığı bu ikinci taarruz sonucu, II. İnönü Savaşı yapılmıştır. Fakat Yunanistan bu savaşta da başarısız olmuştur.

(Cevap B)

9. I. Dünya Savaşı'nın galip devletleri arasında yer alan Fransa, Mondros Antlaşması'na dayanarak Anadolu'nun güney bölgelerini işgal etmiştir. Ancak bölge halkının kendi imkânlarıyla oluşturduğu Kuvayimilliyeye güçleri Fransızları geri püskürtmeyi başarmıştır. Ayrıca güçlü bir devlet olan SSCB'nin TBMM'yi desteklemesi, Sakarya Savaşı'nda Yunanistan'ın kesin olarak durdurulması ve Fransız kamuoyunun tepkisi neticesinde Fransa, TBMM ile Ankara Antlaşması'nı imzalamak durumunda kalmıştır. Böylece İngiltere, Anadolu'daki işgal politikasında yalnız kalmış ve İtilaf bloku tamamen çökmüştür. TBMM'ye karşı çıkan isyanlar Ankara Antlaşması'nın imzalanmasından çok önce bastırılmıştır. Dolayısıyla Ankara Antlaşması'nın imzalanmasına etkisi olmamıştır.

(Cevap B)

10. Gediz Taarruzu I. İnönü Savaşı'ndan önce yaşanan bir gelişmedir. Batı Cephesi Kuvayimilliyeye Komutanı Ali Fuat Paşa'nın 24 Ekim 1920'de Yunan kuvvetleri üzerine yaptığı taarruz hareketidir. Ancak disiplinsiz ve kumanda hiyerarşisinden yoksun olan Türk birlikleri, Yunanistan karşısında başarısız olmuştur. Bu olay, düzenli ordunun kurulmasını hızlandıran bir etkidir. I. İnönü Savaşı'nın sonuçları arasında değerlendirilemez.

(Cevap E)

11. Kurtuluş Savaşı sürecinde Kütahya – Eskişehir Muharebelerinde Türk ordusunun başarısız olması, Mustafa Kemal Paşa'nın ordunun başına geçmesi konusunu gündeme getirmiştir. Meclisteki farklı gruplar tarafından da kabul edilen bu öneriyi Mustafa Kemal Paşa, meclisin yetkilerinin kendisine verilmesi koşuluyla kabul etmiştir. Mustafa Kemal Paşa'nın böyle bir istekte bulunmasının sebebi ise kararları hızlı bir şekilde almak ve seri bir şekilde uygulamak için meclisin yetkilerine ihtiyaç duymasındandır. Nitekim Mustafa Kemal Paşa bu yetkiyi sadece üç ay gibi bir süre için istemiştir. TBMM, 5 Ağustos 1921'de çıkardığı Başkomutanlık Yasası'yla Başkomutanlık yetkisini ve meclisin tüm yetkilerini üç aylığına Mustafa Kemal Paşa'ya devretmiştir. 20 Temmuz 1922 tarihinde de Başkomutanlık yetkisi süresiz olarak uzatılmıştır.

(Cevap D)

12. SSCB, kapitülasyonların kaldırılmasını onaylayan ilk devlettir. Sosyalist rejimi benimseyen Rusya, yeni rejimini güçlendirmek ve güney sınırlarını güvence altına almak için 16 Mart 1921'de TBMM ile Moskova Antlaşması'nı imzalamıştır.

(Cevap C)

13. İnönü Savaşları, Batı Cephesi'nde Yunanistan'a karşı verilen iki mücadeleden oluşmaktadır. Her iki mücadelenin de Türk ordusunun galibiyetiyle sonuçlanması, TBMM'nin yurt içinde ve yurt dışında itibarının yükselmesine ve otoritesinin artmasına sebep olmuştur. Bu galibiyetler, Türk milletinin daha çok kenetlenmesini sağlarken, İtalya'nın Anlaşma Devletleri blokundan kopmasına neden olmuştur. Mustafa Kemal'e gazilik unvanı ve mareşallik rütbesi verilmesi ise İnönü Savaşlarından sonra değil, Sakarya Savaşı'ndan sonra olmuştur.

(Cevap A)

14. Almanya, Avusturya ve Bulgaristan I. Dünya Savaşı'nda İttifak Devletleri grubunda, yani Osmanlı safında yer almıştır. Dolayısıyla TBMM Hükümeti bu devletlerle savaşmamıştır. Rusya ise 1917 yılında savaştan çekilmiş ve rejimi değiştirmiştir. 1917'den sonra Rusya'da işbaşına gelen yeni rejim TBMM Hükümeti ile iyi ilişkiler kurmuştur. Bu durumda geriye yalnızca Fransa seçeneği kalmıştır.

(Cevap E)

15. A, C, D ve E seçenekleri I ve II. İnönü Savaşlarından önceki gelişmelerdir. Dolayısıyla İnönü Savaşlarının bu seçeneklerde belirtilen olaylar üzerinde etkisi yoktur. İnönü Savaşlarında Türk düzenli ordularının zafere kazanması halkın Millî Mücadele'nin başarılı olacağına dair inancını artırmıştır.

(Cevap B)

16. ABD, I. Dünya Savaşı sırasında İtilaf Devletlerinin yanında Osmanlı'ya karşı savaşmış ama savaş sonunda işgal devletleri ile beraber Osmanlı'yı işgal hareketlerine girişmemiştir. Türkiye'nin bağımsızlık anlayışına da saygı göstermiş ve içişlerine karışmamıştır. Türkiye ile kültür ve ticaret ilişkilerini sürdürmüştür.

(Cevap D)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. Gümrü Antlaşması sonucunda Doğu Cephesi'ndeki savaş hâli sona erdi. Bu antlaşmayla Ermeniler TBMM'yi resmen tanıdılar ve Sevr'i reddettiler. Ancak doğu sınırımızın kesinlik kazanması Sakarya Savaşı'ndan sonra imzalanan Kars Antlaşması'yla olmuştur.

(Cevap A)

2. İnönü Savaşları, 1921 tarihinde TBMM'nin kurduğu düzenli ordu ile Yunan kuvvetleri arasında yapılmıştır. Bu savaşların kazanılması TBMM hükûmetine güç kazandırmıştır. A, B, D ve E seçenekleri ise İnönü Savaşları'ndan önceki gelişmeler olduğu için İnönü Savaşları'nın bu gelişmelere etkisi yoktur.

(Cevap C)

3. Günümüz Türkiye İran sınırının temeli IV. Murat zamanında imzalanan 1639 Kasr-ı Şirin Antlaşması'yla çizilmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Türkiye ile İran arasında sınır anlaşmazlıkları olmuştur. Uzun yıllar süren görüşmeler neticesinde 1932 yılında İran sınırı günümüzdeki halini almıştır.

(Cevap D)

4. Kurtuluş Savaşı'nda Yunan ordusunun saldırı gücünü kırarak savunmaya çekilmesini sağlayan ve Türk tarihinin son savunma savaşı olarak bilinen savaş Sakarya Meydan Savaşı'dır.

(Cevap C)

5. Lozan'da; Musul, borçlar, savaş tazminatı ve nüfus değişimi görüşülen konular arasında yer alırken, doğrudan yabancı sermaye yatırımları Lozan'da gündeme gelen konular arasında yer almaz.

(Cevap E)

6. Türkiye'nin en eski sınırı İran'ladır. Bu sınır IV. Murat zamanında yapılan Kasr-ı Şirin Antlaşması'yla 1639'da çizilmiştir. Günümüz Türk – İran sınırının büyük bir kısmı bu antlaşmayla belirlenmiştir.

(Cevap D)

7. Mustafa Kemal'e Başkomutanlık yetkisini, 5 Ağustos 1921 tarihindeki yasayla TBMM vermiştir. Bu yasayla Mustafa Kemal TBMM'nin yetkilerini 3 aylık süreyle kullanma hakkını elde etmiştir.

(Cevap B)

8. Lozan Antlaşması'nda Boğazlar ile ilgili kararlar şunlardır:

- Başkanı Türk olan bir komisyon tarafından yönetilecek
- Boğazların her iki yakası askerden arındırılacak
- Ticaret gemilerinin geçmesine izin verilecek

(Cevap B)

9. Kafkasya sınırı Sakarya Savaşı'ndan sonra Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan'la imzalanan Kars Antlaşması'yla çizilmiştir. Bu sınır ile ilgili Lozan Konferansı'nda yeni bir karar alınmamıştır.

(Cevap A)

10. A, B, D ve E seçeneklerinde yer alan gelişmeler 11 Ekim 1922'de imzalanan Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın özelliklerindedir. Fakat Osmanlı borçlarının ödeme biçiminin belirlenmesi Lozan Antlaşması'nın kapsamındadır.

(Cevap C)

11. I. İnönü Savaşı 6 – 10 Ocak 1921 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. II. İnönü Savaşı ise 23 Mart – 1 Nisan 1921 tarihleri arasında yaşanmıştır. Bu doğrultuda 16 Mart 1921'de imzalanan Moskova Antlaşması iki savaş dönemi arasında yapılmıştır.

(Cevap B)

12. • Batı Trakya'nın Yunanistan'a bırakılması, I. Balkan Savaşı sonunda meydana gelen bir gelişmedir.
• Mudanya Ateşkes Antlaşması'nda, Yunanistan Doğu Trakya'yı 15 günde boşaltacak, 30 günde teslim edecek kararı alınmıştır.
• Lozan Antlaşması'nda ise Yunanistan'ın Batı Cephesi'nde verdiği zarara karşılık Karaağaç bölgesini savaş tazminatı olarak vermesi kararlaştırılmıştır.

(Cevap B)

13. Ankara Antlaşması Sakarya Zaferi'nden sonra 20 Ekim 1921'de Fransa'yla imzalanmıştır. Başkomutanlık Meydan Savaşı Sakarya Zaferi'nden sonra düşmanı tamamen yurttan atmak amacıyla 26 – 30 Ağustos 1922'de yapılmıştır.

(Cevap E)

14. Lozan Antlaşması'nda çözümlenmesine rağmen bazı konularda Lozan'dan sonra da düzenlemeler yapılmıştır. Bu konulardan Türkiye yararına çözümlenen en önemli konu ise Montrö Boğazlar Sözleşmesi'yle Boğazlar komisyonunun kaldırılması ve boğazlardaki tam yetkinin Türk egemenliğine bırakılmasıdır.

(Cevap C)

15. Gediz Taarruzu'nda Türk kuvvetlerinin Yunanlılar karşısında başarısız olması sonucunda Batı Cephesi komutanı Ali Fuat Paşa bu görevden alınarak Moskova elçiliğine atanmıştır. Ayrıca bu durum bir an önce düzenli ordunun kurulması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

(Cevap D)

16. B, C, D ve E seçenekleri 3 Aralık 1920'de imzalanan Gümrü Antlaşması ile Türk topraklarına katılmıştır. Fakat Batum, I. Dünya Savaşı'ndan sonra imzalanan Brest-Litovsk Antlaşması'nda Rusya'dan alınmış, daha sonra Moskova Antlaşması'yla Gürcistan'a bırakılmıştır.

(Cevap A)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. Mudanya Antlaşması Büyük Taaruz Savaşı'nda Türk tarafının galip gelmesi üzerine imzalanmıştır. Taraflar arasındaki savaş durumuna son veren Mudanya Ateşkes Antlaşması'yla Edirne, Kırklareli çevresi; yani Doğu Trakya savaştan alınmıştır.

(Cevap B)

2. Lozan Konferansı'nda Anadolu'da yaşayan Rum nüfus ile Yunanistan'da yaşayan Türk nüfusun karşılıklı olarak yer değiştirmesi kararlaştırılmıştır. Ancak nüfus mübadelesinde İstanbul Rumları ve Batı Trakya Türkleri yerleşik sayılarak değişim dışında tutulmuştur.

(Cevap D)

3. I. Dünya Savaşı'nın bitmesinden sonra Türkiye'nin muhatap olduğu Anlaşma Devletleri İngiltere, Fransa, İtalya ve Yunanistan'dır. Savaştan sonra Mondros Ateşkesi'ne dayanarak Anadolu'nun çeşitli yerlerini işgal eden bu devletlerin asıl hedefi Sevr Antlaşması'nı TBMM'ye kabul ettirmektir. Fakat düzenli ordunun üst üste aldığı başarılar Anlaşma Devletleri arasında çözümlere neden olmuştur.

- İtalya, II. İnönü Savaşı'ndan sonra Anadolu'dan kuvvetlerini çekmeye başlamış, Sakarya Savaşı'ndan sonra da Anadolu'yu tamamen terk etmiştir.
- Fransa ise Sakarya Savaşı'ndan sonra TBMM ile Ankara Antlaşması'nı imzalayarak Anadolu'yu boşaltmaya başlamıştır.

Sovyet Rusya, Anlaşma Devletlerinden değildir. Üstelik I. İnönü Savaşı'ndan sonra TBMM ile Moskova Antlaşması'nı imzalayarak ulusal mücadeleye destek vermiştir.

(Cevap D)

4. I. İnönü Savaşı'ndan sonra SSCB ile imzalanan Moskova Antlaşması'nda, boğazların kullanımı ve açılmasıyla ilgili kararlar alınmıştır.

- Gümrü Antlaşması Ermenistan ile imzalanmış,
- Ankara Antlaşması Fransa ile imzalanmıştır.

Bu iki antlaşmada boğazlarla ilgili hükümler yer almamıştır.

(Cevap A)

5. A, B, C, D seçenekleri, Eskişehir – Kütahya Savaşlarından sonra meydana gelen gelişmelerdir. Fakat Londra Konferansı'nın toplanması I. İnönü Savaşı sonrasında gerçekleşmiş ve TBMM'nin İtilaf Devletleri tarafından resmen tanındığı bir konferans olmuştur. Kronolojik olarak da Londra Konferansı (21 Şubat – 12 Mart 1921), Eskişehir – Kütahya Savaşları (10 – 24 Temmuz 1921)'nden önce meydana gelmiştir.

(Cevap E)

6. Mudanya Ateşkes Antlaşması'nda Yunan ordusunun 15 gün içinde Doğu Trakya'yı boşaltması, ardından İtilaf Devletlerinin bir ay içinde Doğu Trakya'yı Türk ordusuna devretmesi kararlaştırılmıştır.

(Cevap E)

7. Millî Mücadele Dönemi'nde kurulan I. Meclis Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasıyla Lozan Görüşmelerine başlamıştır. Lozan Görüşmelerinin uzamasıyla mecliste bulunan gruplar arasında görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır. Bu durumu sonlandırmak isteyen Mustafa Kemal, mecliste seçim kararı almış ve yapılan seçimler sonucunda II. TBMM açılmıştır.

(Cevap C)

8. A, B, C ve D seçenekleri ulusal birlik ve beraberliği sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Fakat E seçeneğindeki gelişme İtilaf Devletlerinin bir stratejisidir. Amaçları TBMM Hükûmeti ve İstanbul Hükûmetini birbirine düşürmektir. Bu seçenekte ulusal birliğin sağlanmasına dair herhangi bir anlam yoktur.

(Cevap E)

9. Düzenli ordu tarafından kazanılan ilk başarı olan I. İnönü Savaşı ve II. İnönü Savaşı sonunda Batı ve Güney cepheleri Batı Cephesi adı altında birleştirilmiştir.

(Cevap A)

10. Kurtuluş Savaşı'nda Doğu Cephesi'nde Ermenilerle savaşıldı. Kars, Iğdır, Gümrü ve çevresinde başarı sağlandı. Savaş sonunda Ermenilerle TBMM arasında Gümrü Antlaşması imzalandı. Bu antlaşma TBMM'nin uluslararası alanda kazandığı ilk askeri ve siyasi başarısıdır. Bu başarı sonucunda Kars ve çevresi geri alınmıştır. Urfa'daki Fransız işgali Kuvayı-millîye birliklerinin çabası sonucu sonlandırılmıştır. Bu olay Güney Cephesi'yle ilgilidir.

(Cevap D)

11. Fransa ilk olarak II. İnönü Zaferi'nden sonra Ankara'ya barış teklifinde bulunmuş; ancak bu teklif reddedilmiştir. İkinci teklif de Sakarya Zaferi'nden sonra gelmiştir. Sakarya Zaferi sonrası Ankara Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmayla taraflar arasındaki savaş sona ermiş, Hatay dışındaki Suriye sınırlarımız çizilmiştir.

(Cevap D)

12. Irak sınırı Lozan Konferansı'nda değil, 1926'da imzalanan Ankara Antlaşması'yla belirlendi (I). Yunanistan'ın Doğu Trakya'yı boşaltması kararı Mudanya Ateşkesi'nde alındı (II). Yani I. ve II. öncüller Lozan Konferansı'nda çözümlenen konular değildir. Fakat Batı sınırı ve nüfus mübadelesi (III) konuları Lozan Konferansı'nda çözülmüştür.

(Cevap C)

13. Sakarya Meydan Savaşı Türk tarihinin dönüm noktası olmuştur. Bu savaştaki başarının en önemli sonucu Türk ordusunun savunmadan taarruz gücüne ulaşmasıdır. Cephede kazanılan bu başarı içte ve dışta birçok olumlu gelişmeye ortam hazırlamıştır. Bunlardan en önemli olanları şunlardır:

- Mustafa Kemal'e "Gazilik" ve "Mareşallik" unvanı verilmesi,
- Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan'la Kars Antlaşması'nın yapılması,
- Fransızlarla Ankara Antlaşması'nın yapılması,
- Ukrayna'yla Dostluk Antlaşması imzalanması

İtalyanlar II. İnönü Zaferi'nden sonra Anadolu'dan çekilmeye başladılar. Afganistan'la Dostluk Antlaşması I. İnönü Zaferi sonrasında 1 Mart 1921'de imzalanmıştır. Bu doğrultuda sorumuzun cevabı yalnız III. maddedir.

(Cevap C)

14. Lozan Antlaşması'nda; Musul, boğazlar, kapitülasyonlar, azınlıklar, yabancı okullar gibi konular görüşülmüştür. İran sınırı (B) Lozan'da görüşme konusu olmamıştır. Çünkü İran sınırı 1639'da IV. Murat zamanında Kasr-ı Şirin Antlaşması'yla çizilmiştir.

(Cevap B)

15. Mudanya Ateşkes Antlaşması sonunda Doğu Trakya'nın Türkler tarafından teslim alınması işiyle Refet Bele görevlendirilmiştir. Çünkü TBMM Refet Paşa'yı Trakya valiliği ile görevlendirip bölgeyi onun eliyle teslim almıştır.

(Cevap E)

16. Firariler Hakkında Kanun, ilk çıkarılan kanunlar arasındadır. Düzenli ordunun kurulması aşamasında askerden kaçmaları önlemek amacıyla 1920 yılı içerisinde çıkarılmıştır. Tekâlif-i Millîye Emirleri ise 1921'de çıkarılmıştır.

(Cevap B)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. TBMM'nin Lozan Görüşmelerine çağrılan İstanbul Hükûmetinin çalışmalarına karşılık saltanatı kaldırması yalnızca tek bir ifadeyle açıklanabilir; Millet'in tek temsilcisinin TBMM olduğunu, İstanbul Hükûmeti ve İtilaf Devletleri'ne göstermek.

(Cevap D)

2. 24 Temmuz 1923'te İsviçre'nin Lozan kentinde imzalanan Lozan Antlaşması, millî sınırlar içinde bağımsız bir Türk Devleti'nin varlığını dünyaya tanıtmıştır. Ancak boğazlar, Hatay, Musul, Ege Adaları gibi sınırlarda verilen ödümler düşünüldüğünde Misakımillî'nin tam olarak gerçekleştiği söylenemez.

(Cevap D)

3. Kuvayı Seyyare, İzmir'in Yunan işgaline uğramasının ardından Çerkez Ethem ve Yüzbaşı Tevfik gibi gönüllülerce kurulmuş bir milis güçtür. Kuvayımilliye'nin bir kolu olan bu birlik, düzenli orduya geçişi kabul etmediği için devletle anlaşmazlığa düşmüş ve isyan çıkarmıştır. Görüldüğü gibi Kuvayı Seyyare düzenli orduya geçiş çalışmaları arasında gösterilemez.

(Cevap D)

4. Doğu Cephesi mücadelesi sonrası Ermenilerle imzalanan Gümrü Antlaşması (3 Aralık 1920) metninde TBMM Hükûmeti adı geçen ilk antlaşmadır.

(Cevap A)

5. İstiklal Mahkemeleri, Milli Mücadele Dönemi'nin olağanüstü koşullarında kurulmuş mahkemelerdir. Bu mahkemenin üyeleri milletvekilleri arasından Meclis'in salt çoğunluğunun oyuyla seçilirdi. Üye sayısının üç olduğu ve bu sebeple halk arasında "Üçler Mahkemesi" adıyla anılan İstiklal Mahkemeleri, olayın geçtiği yerde kurulur ve kararlarını hızlıca alıp kesin olarak uygulardı. İstiklal Mahkemelerinin başkanları üyelerin kendi aralarında seçtiği kişiydi. Bu sebeple "B" seçeneğinde verilen ifade yanlıştır.

(Cevap B)

6. Kuvayımilliye birlikleri ihtiyaçlarını halktan zorla karşılıyorlardı. Bu durum huzursuzluğa neden oluyordu. Ayrıca Kuvayımilliye tek bir merkezden yönetilmediği için tam bir başarı da söz konusu değildi. Bu nedenle Kuvayımilliye birliklerini kontrol altına almak için bu birliklerin Millî Savunma Bakanlığına bağlanması bir yasa ile kabul edildi.

(Cevap C)

7. TBMM tarafından Lozan'a gönderilen heyet; İsmet Paşa başkanlığında Trabzon Milletvekili Hasan Bey (Saka) ile Sinop Milletvekili Dr. Rıza Nur Bey'den oluşmaktaydı. Bu heyet, kendisine yardımcı olması için uzmanlardan oluşan yaklaşık yirmi kişilik bir başka heyet daha seçmişti.

(Cevap E)

8. Türkiye, Lozan Antlaşması'nda Misakımillî'yi büyük oranda gerçekleştirmiştir. Böylece Sevr gibi Türk topraklarını parçalamaya yönelik bir antlaşma da geçersiz olmuştur. Türkiye en başından beri kapitülasyonlardan taviz vermemiştir. Lozan'da kapitülasyonlar tamamen kaldırılmıştır. Osmanlı borçlarının bir kısmı Türkiye'ye bırakılmış ve Türkiye bu borçları taksitler yoluyla ödemeyi kabul etmiştir. Türkiye'nin Milletler Cemiyetine girmesi ise 1932 yılındadır. Dolayısıyla Milletler Cemiyeti'ne giriş Lozan Antlaşması ile elde edilen bir kazanç değildir.

(Cevap C)

9. Eskişehir – Kütahya Savaşı'nda alınan yenilgiden sonra İsmet Paşa genelkurmay başkanlığı görevinden alınmış ve yerine Fevzi Çakmak getirilmiştir. Büyük Taarruz'un askeri planlarını da Genelkurmay Başkanı rütbesiyle Fevzi Çakmak yapmıştır.

(Cevap C)

10. SSCB, Mondros'tan sonra Anadolu'da işgal girişiminde bulunmamıştır. Fransa, İngiltere ve Yunanistan Büyük Taarruz'dan sonra Anadolu'dan çekilmiştir. Fakat İtalya II. İnönü Savaşı sonrası askerlerini Anadolu'dan çekmeye başlamış, Sakarya Zaferi'nden sonra tamamen Anadolu'dan çekilmiştir. Yani İtalya diğer devletlerden önce Anadolu'dan çekilmiştir.

(Cevap B)

11. Türkiye, 1929 yılına kadar gümrük tarifelerini değiştirmekle ilgili olarak Lozan Antlaşması'nda kapitülasyonların kaldırılmasına karşılık, 5 yıl boyunca gümrük tarifelerinin değiştirilmemesi kararı alınmıştır.

(Cevap A)

12. B, C, D ve E seçeneklerinde yer alan eşleştirmeler doğrudur. Fakat "Ateşten Gömlek" adlı eser Halide Edip Adivar'a aittir. Falih Rıfkı Atay ise "Çankaya" adlı eseri ile meşhurdur.

(Cevap A)

13. Millî Mücadele'de Kuvayımillîye birlikleri Güney ve Batı Cephesi'nde önemli rol oynamıştır. Güney Cephesi'nde Fransızlara karşı Maraş, Urfa ve Antep savunmaları önemlidir. Yine Batı Cephesi'nde Yunanlılara karşı Kuvayımillîye etkilidir. Fakat Kuvayımillîye doğuda Ermenilere karşı faaliyette bulunmamıştır. Çünkü Ermenilere karşı merkezi Erzurum olan 15. Kolordu, yani düzenli birlikler mücadele etmiştir.

(Cevap E)

14. Soruda özellikleri verilen yazar Halide Edip Adivar'dır. Ayrıca Halide Edip, Mondros'tan sonra işgallere karşı yapılan mitingler içerisinde en büyüğü olan Sultanahmet mitinginde konuşmacı olarak da yer almıştır. Halide Edip Adivar, Yunus Nadi ile beraber Anadolu Ajansının kurulmasında da etkili olmuştur.

(Cevap D)

15. **Gümrü Antlaşması**, Ermenilerle yapılmış ve bu antlaşmayla Sevr'i tanımayan ilk devlet Ermenistan olmuştur.

Kars Antlaşması SSCB ile imzalanan Moskova Antlaşması'nın onayı anlamına gelir ki SSCB bu antlaşmayla Misakımillî'yi tanıyarak Sevr'i kabul etmeyeceğini belirtmiştir.

Ankara Antlaşması Fransa'yla yapıp Fransa, Urfa, Antep ve Maraş'tan çekilmiştir.

Atina Antlaşması II. Balkan Savaşı sonunda Yunanistan'la Osmanlı arasında yapılan bir antlaşmadır. Misakımillî kararları ile ilgisi yoktur.

(Cevap C)

16. Kars Antlaşması, 13 Ekim 1921'de TBMM ile SSCB denetimi altına giren Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan (Kafkas Cumhuriyetleri) arasında yapılmıştır. Bu antlaşmada;

- Moskova Antlaşması hariç eski hükümetler arasında yapılan antlaşmalar geçersiz kılınmıştır.
- Doğu sınırı kesinleşmiştir.
- Müslümanların dinî ve kültürel hakları tanınması şartıyla Batum Gürcistan'a bırakılmıştır.
- Boğazlarla ilgili Gürcistan taraf kabul edilmiştir.
- Nahçıvan özerk bir yönetime kavuşmuştur.

(Cevap A)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. İskenderun Sancağı, Mondros Mütakeresi'nden sonra Fransız birliklerince işgal edilmiştir. Bu işgale karşı bölge halkı, Kuvayimilliyeye güçleri oluşturarak işgale karşı durmuştur. Bölge halkının direnişi ve Sakarya Savaşı'nın kazanılmasının etkisiyle 20 Ekim 1921'de Fransa ile Ankara Antlaşması yapılmıştır. Bu antlaşma ile İskenderun Sancağı Türkiye sınırları dışında kalmıştır. Bölge ancak 1939'da Türk topraklarına katılmıştır.

(Cevap C)

2. Kars Antlaşması, Sakarya Zaferi'nden sonra imzalanmıştır. Kars Antlaşması'na katılan devletler; Sovyet Rusya, Türkiye, Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan'dır. 13 Ekim 1921'de imzalanan bu antlaşmada İran bulunmamaktadır. Kars Antlaşması'nda; Boğazlar, Batum konuları yer almıştır. Ayrıca bu antlaşma Kafkas sınırını kesin olarak tespit eden bir antlaşmadır.

(Cevap E)

3. Fransa, Mondros'tan sonra işgal ettiği yerlerde Ermenileri kıskırtmıştır. Ayrıca Sevr Antlaşması'nda, Fransa'nın da etkisiyle bir Ermeni Devleti kurulması kararlaştırılmıştır. Yani, Fransa'nın kıskırtmaları Ermenileri cesaretlendirmiş ve Ermenilerin, Türklere karşı yoğun şekilde saldırıya geçmelerine sebep olmuştur.

Fransa'nın Güney Cephesi'nde almış olduğu yenilgiler ve ardından Sakarya Zaferi sonucunda 1921'de Ankara Antlaşması imzalanmıştır. Fransa ve TBMM arasındaki savaş durumu sona erince Fransa'nın Ermeni politikası başarılı olamamıştır.

(Cevap B)

4. 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Ateşkesi'nden sonra Anadolu'da işgal hareketleri başlamıştır. Almanlar ve Rusların bu işgallerde bir etkisi yoktur. İtalyanlar Güneybatı Anadolu'yu işgal ettiler. Yunanlılar ise Batı Anadolu'yu işgal ettiler. Antep, Urfa ve Maraş önce İngilizler tarafından işgal edildi. Ancak İngiltere bu üç ili Fransızlara bıraktı. Fransız birlikleri bu illerdeki Kuvayimilliyeye birlikleri ile mücadele ettiler. Dolayısıyla Antep savunması Fransızlara karşı yapılmıştır.

(Cevap A)

5. Güney Cephesi'nde Kuvayimilliyeye birliklerinin Fransızlara karşı kazanmış olduğu başarılar ve Sakarya Savaşı'nın zaferle sonuçlanması üzerine Fransa TBMM ile görüşmelere başlamıştır. Sonuç olarak bu görüşmeler 20 Ekim 1921'de imzalanan Ankara Antlaşması ile bitmiştir.

20 Ekim 1921 Ankara Antlaşması ile Süleyman Şah'ın mezarının olduğu Suriye'deki Caber Kalesi Türk toprağı sayılmıştır.

(Cevap B)

6. Mustafa Kemal, II. İnönü Savaşı'ndan sonra cephe- de başarı sağlayan İsmet Paşa'ya "Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin makûs talihini yendiniz." demiştir.

(Cevap D)

7. I. İnönü Savaşı'nın sonuçları şunlardır:

- Düzenli ordunun ilk savaşı ve ilk zaferidir.
- TBMM'ye duyulan güven artmıştır.
- Düzenli ordunun Yunan ilerleyişini durdurabileceği anlaşılmıştır.
- Teşkilat-ı Esasiye hazırlanmıştır.
- Londra Konferansı toplanmıştır. (Amaç; Sevr'de değişiklik yaparak TBMM'ye onaylatmak.)
- İstiklal Marşımız kabul edilmiştir.
- Moskova Antlaşması imzalanmıştır.
- Afganistan'la Dostluk Antlaşması imzalanmıştır.

Gümrü Antlaşması Doğu Cephesi'nde kazanılan başarının sonucunda Ermenistan ile imzalanmıştır.

(Cevap C)

8. Moskova Antlaşması'nda; iki taraftan birinin tanımadığı bir antlaşmayı diğeri de kabul etmeyecektir maddesi yer almıştır. Böylece Sovyet Rusya, Sevr Antlaşması'nı tanımadığını ilan etmiştir.

(Cevap C)

9. İtilaf Devletlerinden olan İtalya müttefikleri ile bazı konularda anlaşmazlığa düşmüş, bu yüzden de Anadolu'dan sessiz sedasız çekilmiştir. İtalya ile Müttefikleri arasındaki bu gerginliğin başlangıç noktası ise gizli antlaşmalarla İtalya'ya vaat edilen toprakların Paris Konferansı'nda Yunanistan'a bırakılmasıdır. Batı Cephesi'nde Türk ordusunun I. İnönü Savaşı ile II. İnönü Savaşı'nı kazanması üzerine İtalyanlar Anadolu'dan çekilmeye başlamıştır. TBMM Sovyet Rusya'ya yaklaşınca İtalyanlar da Anadolu'daki emellerinden vazgeçmiştir. Ancak I. İnönü Savaşı'ndan sonra toplanan Londra Konferansı'na TBMM'nin katılımını isteyen İtalya'nın bu davranışında, Anadolu'dan çekilme düşüncesinin etkisi olmamıştır.

(Cevap A)

10. Mudanya Antlaşması, Büyük Taarruz'u Türk ordusunun kazanması üzerine imzalanmıştır. Yunanistan, Mudanya Konferansı'na doğrudan katılmamış, temsilciliğini ise İngiltere yapmıştır. Yunanistan'la bu tarihten sonra da nüfus mübadelesi, Ege Adalarının silahlandırılması, Kıbrıs sorunu, Kıta sahanlığı gibi siyasi sorunlar yaşanmıştır. Nitekim hâlen de çözüme kavuşmamış siyasi meseleler vardır.

(Cevap C)

11. Milli Mücadele Dönemi'nin yakın tanıkları anılarını kendi bakış açılarına göre kaleme alarak dönemin daha iyi anlaşılmasına hizmet etmişlerdir. Milli Mücadele'nin kazanılmasında ve Cumhuriyet'in kökleşmesinde büyük katkıları olan İsmet İnönü genç subaylık ve İttihat ve Terakki Cemiyeti üyeliğinden başlayarak, Başbakanlıktan ayrıldığı 1937 yılına kadar olan anılarını "İsmet İnönü Hatıraları" adlı iki ciltlik kitapta toplamıştır. "Siyasi Hatıralarım" kitabı ise Rauf Orbay'ın eseridir.

(Cevap A)

12. Türkiye'nin Londra Konferansı'na davet edilmesi İtalya'nın arabulucuğuyla olmuştur. İtilaf Devletleri, hem Yunanistan'a zaman kazandırmak hem de Sevr Antlaşması'nı Osmanlı Devleti'ne imzalatmak düşüncesiyle bu teklifi olumlu karşılamışlardır. İtilaf Devletlerinin Türkiye'yi konferansa davet istemesinde, TBMM'nin Rusya'ya yakınlaşmasının verdiği endişe de etkili olmuştur.

(Cevap D)

13. I. İnönü Savaşı ile Sakarya Savaşı Kurtuluş Savaşı'na yön veren iki önemli mücadeledir. Bu mücadeleler sonunda İtilaf devletlerinin diplomatik girişimleri hızlanmış, Londra Konferansı yapılmış, Ankara ve Kars Antlaşmaları imzalanmıştır. Türk tarafının savaşı kazanacağı umudu Sovyet yardımının artmasına sebep olmuştur. Ancak İtalya I. İnönü Savaşıyla değil, II. İnönü Savaşıyla Anadolu'dan çekilme kararı almıştır. Sakarya Savaşından sonra da Anadolu'yu tamamen terk etmiştir.

(Cevap C)

14. Lozan'da Türkiye'den kendi payına düşen borçları sterlin olarak ödemesi istenmiştir. Fakat Türk tarafı borçları taksitle, frank veya Türk lirası olarak ödeyeceğini söylemiş ve bu öneri kabul edilmiştir.

(Cevap E)

15. Atatürk'ün savaş tarihine geçen paragraftaki sözü, savaşı daha geniş alana yayarak düşmanı zayıflatma hedefine yöneliktir. O tarihe kadar savaşlar belirlenen hatlar üzerinde yapılırken Atatürk, hattın düşmesi söz konusu olduğunda daha geride yeni bir mevzi kurulup savaşa devam edilmesini emretmiştir. Bu yöntemle düşman birkaç yüz metre ilerleyebilmiş, ancak savaşı nihai olarak kazanamayıp demoralize olmuştur. Sakarya Savaşı bu yöntem sayesinde kazanılmıştır.

(Cevap B)

16. Büyük Taarruz'da düzenli ordunun büyük bir başarı elde etmesi üzerine 11 Ekim 1922'de Mudanya Ateşkesi imzalanmıştır. Bu antlaşmanın en önemli özelliği, Kurtuluş Savaşı'nın silahlı mücadele dönemini bitirmesiyle birlikte Doğu Trakya, İstanbul ve boğazların savaşılmadan kurtarılmasını sağlamasıdır.

(Cevap D)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. Millî Mücadele Dönemi'nde Ankara'da büyükelçilik açan ilk devlet Gürcistan'dır. 23 Şubat 1921'de Gürcistan ile TBMM arasında imzalanan Batum Antlaşması'ndan sonra Gürcistan Ankara'ya elçi yollamıştır.

(Cevap B)

2. Kütahya- Eskişehir Savaşı'nda Türk ordusunun yenilgiye uğraması üzerine daha fazla kayıp vermemek amacıyla ordunun Sakarya'nın doğusuna çekilmesi emri verilmiştir. Bu savaş 10 – 24 Temmuz 1921 tarihleri arasındadır. Hıyanet-i Vataniye Kanunu ise TBMM'nin otoritesini artırmak amacıyla 29 Nisan 1920'de çıkardığı bir kanundur.

(Cevap C)

3. TBMM Hükümeti Lozan'a giden heyetten;

- Ermenilere Anadolu'da toprak verilmemesi
- Kapitülasyonlar
- Türk ordusunun sınırlandırılmaması

konularında taviz verilmemesini istemiştir. Bu konuda Avrupalı devletler ısrarcı olursa görüşmelerin kesilip Ankara'ya dönülmesi istenmiştir. Nitekim 31 Ocak 1923'te sunulan teklifte kapitülasyonlar yer aldığı için görüşmeler kesilmiştir.

(Cevap B)

4. Lozan Antlaşması, Kurtuluş Savaşı'nın büyük bir zaferle kazanılmasının ardından Anlaşma devletleri ile Yeni Türk Devleti arasında 24 Temmuz 1923'te imzalanmıştır.

Bu antlaşmaya göre;

- I. Türk - Yunan sınırı, Karaağaç ile Bozcaada, Gökçeada ve Tavşan Adası Türk Devleti'nde kalmak suretiyle çizilmiştir.
- II. Tüm azınlıklar Türk vatandaşı sayılmıştır.
- III. Musul'un hangi devlete kalacağı ise belirlenememiş ve çözümü Türkiye ile İngiltere arasında yapılacak ikili görüşmelere bırakılmıştır.

(Cevap C)

5. 6-10 Ocak 1921'de gerçekleşen Birinci İnönü Savaşı'nda TBMM güçleri, Yunan ordusuna karşı büyük bir başarı elde etmiştir. TBMM'nin bu askeri başarısından sonra Anlaşma Devletleri isteklerini bir kez de diplomatik yolla kabul ettirmeyi denemişlerdir. Bu amaçla Londra Konferansı toplanmış ve TBMM temsilcileri de bu konferansa davet edilmiştir. Bu sayede Anlaşma Devletleri TBMM'nin resmî varlığını kabul etmiştir.

(Cevap E)

6. Düzenli ordunun Sakarya Savaşı'ndaki başarısından sonra Sovyet Rusya'ya bağlı Kafkas Devletleri'yle (Ermenistan, Gürcistan, Azerbaycan) Kars Antlaşması imzalanmıştır. Moskova Antlaşması'nın hükümlerine dayanan bu antlaşmayla Batum, Gürcistan'a bırakılmış ve Kafkas sınırı kesinleşmiştir.

(Cevap A)

7. Mondros'tan sonra Urfa, Antep ve Maraş İngiltere; Adana ise Fransa tarafından işgal edilmiştir. 15 Eylül 1919'da imzalanan Suriye İtilafnamesi ile İngiltere Urfa, Antep ve Maraş'ı Musul karşılığında Fransa'ya bırakmıştır. 15 Eylül 1919'dan sonra Urfa, Antep ve Maraş'a Fransız birlikleri gelmiştir. Nihayetinde bu şehirler Kuvayimilliyeye'nin Fransız birliklerine karşı verdiği mücadele sonunda kurtarılmıştır.

(Cevap D)

8. B, C, D ve E seçenekleri sebep – sonuç ilişkisi açısından doğru verilmiştir. Ancak Rusya ile 16 Mart 1921 tarihinde imzalanan Moskova Antlaşması Sakarya Meydan Muharebesi'nden sonra değil, 6 – 10 Ocak 1921'de yapılan I. İnönü Savaşı'ndan sonra imzalanmıştır.

(Cevap A)

9. Cumhuriyetin ilk yıllarında Kurtuluş Savaşı'nın önemini ifade eden anıt heykellerin yapımına önem verilmiştir. Ancak bu alanda hizmet verecek sanatçıların azlığı sebebiyle yurt dışından davet edilen sanatçılara sipariş verilmiştir. Bunların başında da 1925-1928 yılları arasında Taksim Cumhuriyet Anıtı'nı yapan İtalyan heykeltıraş Pietro Canonica gelmektedir.

Pietro Canonica, 1927-1932 yıllarında Türkiye'de birçok anıt yapmıştır. Ankara Etnografya Müzesi önündeki atlı Atatürk anıtı ve İzmir Cumhuriyet Meydanındaki Atatürk Anıtı bunlardan bazılarıdır.

(Cevap C)

10. 26 Ağustos-18 Eylül 1922 tarihleri arasında gerçekleşen Büyük Taarruz "Yurt Kurtaran" savaş olarak bilinmektedir. Çünkü bu savaşla Anadolu düşman işgalinden temizlenmiştir. Atatürk de bu savaşta Rum Sındığı Savaşı olarak nitelendirmiştir.

(Cevap D)

11. Bekir Sami (Kunduh) Bey, 3 Mayıs 1920-8 Mayıs 1921 tarihleri arasında görev yapmış olan ilk dışişleri bakanıdır. Sivas Kongresi'nden itibaren Milli Mücadele içinde yer alan Bekir Bey, Heyet-i Temsiliye üyeliği de yapmıştır. Londra Konferansı'na giden heyetin başkanlığını yapan Bekir Bey, bu esnada İtalya, İngiltere ve Fransa dışişleri bakanları ile anlaşmalar yapmıştır. Soruda bahsedilen anlaşma da bu süreçte imzalanmış, ancak TBMM tarafından reddedilmiştir.

(Cevap A)

12. İtilaf devletleri, daha önce Londra Konferansı'nda olduğu gibi Lozan Konferansı'na da hem Ankara hükümetinden hem de İstanbul hükümetinden temsilci istemişlerdir. Bu konuyla ilgili mecliste tartışmalar sürerken Sağlık Bakanı Rıza Nur Bey öncülüğündeki yetmiş sekiz kişi verdikleri önerge ile Osmanlı Devleti'nin sona erdiğinin karar altına alınmasını teklif etmişlerdir. Mecliste görüşülen öneri 1 Kasım 1922'de kabul edilmiş ve saltanatla halifelik birbirinden ayrılarak saltanat kaldırılmıştır.

(Cevap E)

13. Güçler birliği ilkesi; yasama, yürütme ve yargı erklerinin tek elde toplanmasıdır.

Bu ilke 1921 Anayasası ile birlikte uygulanmaya başlanmıştır. Saltanatın kaldırılması ise 1 Kasım 1922'de gerçekleşmiştir.

(Cevap B)

14. Tekalif-i Milliye yükümlülükleri Mustafa Kemal tarafından başkomutanlık yasası yetkilerine dayanılarak çıkarılmış yasa gücünde emirlerdir. Ordunun ihtiyaçlarını karşılamak için 7-8 Ağustos 1921'de yayınlanan bu emirler Sakarya ve Büyük Taarruz Savaşları boyunca yürürlükte kalmıştır.

(Cevap D)

15. Tekalif-i Milliye Emirleri, Sakarya Savaşı öncesi ordunun ihtiyaçlarını karşılamak ve savaşa hazırlanmak amacıyla Başkomutan Mustafa Kemal Paşa tarafından 7 Ağustos 1921'de yayımlanmıştır. Dolayısıyla Kuvayimilliyeye güçlerinin bu emirlerin yayımlanmasında herhangi bir etkisi yoktur.

(Cevap D)

16. Bulgaristan, Boğazlarla ilgili görüşmelerde Lozan Konferansı'na katılmıştır. Nitekim konferansta da Boğazların dünya ticaretine açık olması ve uluslararası bir komisyon tarafından yönetilmesi kararlaştırılmıştır.

(Cevap B)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. B, C, D ve E seçeneklerinde yer alan şehirler Mudanya Ateşkesi'nden önce düşman işgalinden kurtarılmıştır. Fakat İstanbul, Lozan Antlaşması TBMM tarafından onaylandıktan altı hafta sonra boşaltılmıştır. Bu bağlamda 2 Ekim 1923'te şehre Türk kuvvetleri girmiştir. Böylece Anadolu'da en uzun süre işgal altında kalan şehir İstanbul olmuştur.

(Cevap A)

2. İngilizler, İstanbul'un işgalinden sonra birtakım milletvekillerini ve görevlileri Malta'ya sürgüne göndermişlerdi. Fakat Türk ordusunun II. İnönü Savaşı'nı kazanmasının ardından İngilizler ellerindeki Malta esirlerinin bir kısmını serbest bırakılmıştır. Malta esirlerinin tamamı ise Sakarya Savaşı'ndan sonra serbest bırakılmıştır. Soruda esirlerin bir kısmı dediği için cevabımız II. İnönü Savaşı olacaktır.

(Cevap D)

3. 26 Ağustos 1922'de başlayan Büyük Taarruz değişik isimlerle anılmıştır. Mustafa Kemal, Başkomutan olarak bizzat savaşı idare ettiği için Başkomutanlık Savaşı denilmiştir. Bu savaşa Mustafa Kemal'in verdiği isim ise Rum Sındığı Savaşı'dır.

Büyük Taarruz'un askeri planlarını Fevzi Çakmak yapmıştır.

(Cevap D)

4. I. İnönü Savaşı'ndan sonra Londra Konferansı düzenlenmiş, ayrıca Sovyet Rusya ile TBMM arasında 16 Mart 1921 tarihinde Moskova Antlaşması imzalanmıştır. Böylece ilk kez büyük bir devlet TBMM'yi tanımıştır.

(Cevap A)

5. Lozan Konferansı'na başkanlığını İsmet İnönü'nün yaptığı, Rıza Nur ve Hasan Saka'dan oluşan bir heyet gönderilmiştir. Ancak bu heyete yardım edecek çok geniş bir danışmanlar grubu oluşturulmuştu. İsmet İnönü'den sonra dış işleri bakanlığına getirilen Şükrü Kaya ve ileride Türk siyaset hayatına büyük bir damga vuracak olan Celal Bayar da bu danışmanlar arasındaydı.

(Cevap C)

6. 23 Mart-1 Nisan 1921 tarihleri arasında yapılan II. İnönü Savaşı'nı Türk ordusu kazandı. Bunun sonucunda İtalyanlar işgal ettikleri yerleri boşaltmaya başladı. Refet Paşa görevden alınarak güneydeki birliklerin komutası İsmet Paşa'ya verildi ve böylece Batı Cephesi birleştirildi. Son olarak bu zafer sonucunda morali bozulan Yunan ordusuna destek olmak amacıyla Yunan kralı Anadolu'ya geldi.

II. İnönü Savaşında Yunan birliklerine Anastasios Papoulas komuta etmiştir.

(Cevap E)

7. İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, Türkiye, Yunanistan, Romanya Lozan Konferansı'nın tüm görüşmelerine katılan devletlerdir. Bulgaristan ve SSCB yalnızca Boğazlar meselesi ile ilgili görüşmelere; Belçika ve Portekiz ise ticaret sözleşmesi ile ilgili görüşmelere katılmıştır.

(Cevap E)

8. II. İnönü Savaşı sırasında Afyon işgal edilmiş, fakat daha sonra boşaltılmıştır. Savaşın sonlarına doğru Türk ordusu taarruz girişiminde bulunmuş, fakat Aslıhanlar ve Dumlupınar Muharebeleri'nde başarılı olamamıştır. Meclis Muhafız Taburu da II. İnönü Savaşı'na katılmıştır.

(Cevap B)

9. Güney Cephesi'nde Kuvayimillîye birlikleri Fransız birliklerine karşı yaptıkları mücadelede başarılı olmuşlardır. Bu başarılarından dolayı Maraş'a 1973 yılında "Kahraman" unvanı, 1984 yılında Urfa'ya "Şanlı" unvanı, Antep'e 1921 yılında "Gazi" unvanı verilmiştir.

(Cevap E)

10. Müttefik devletler Lozan Konferansı'nı istedikleri gibi yönlendirmek amacıyla İngiltere temsilcisi Lord Curzon'u konferans başkanı seçmişlerdir. Fransız delegesi Massigly genel sekreterliğe getirilmiş, meselelerin önce görüşüleceği üçüncü komisyonun başkanlıklarını da bu devletler kendi üzerlerine almışlardı. İsmet İnönü bu komisyon başkanlıklarından birinin Türkiye'ye verilmesini, genel sekretere de bir Türk yardımcı belirlenmesini istemiş, ancak bu teklifler reddedilmiştir.

23 Nisan 1923'te başlayan ikinci dönem toplantısında Curzon'un yerini Sir Horace Rambdold almıştır.

(Cevap D)

11. II. İnönü Savaşı'ndan sonra Batı Cephesi birleştirilerek İsmet Paşa'nın emrine verildi. Fransızlar, TBMM ile antlaşma zemini oluşturmak amacıyla Franklin Boullion'u Ankara'ya gönderdi. Son olarak Şehzade Ömer Faruk Millî Mücadele hareketine katılmak için İnebolu'ya geldi, fakat kabul edilmedi. Her üç öncül de II. İnönü Savaşı'nın sonucudur.

(Cevap A)

12. Sakarya Savaşı'ndan sonra TBMM hükûmeti sorunları barışçı yollardan çözme olanağının bulunup bulunmadığını saptamak amacıyla önce Dışişleri Bakanı Yusuf Kemal Tengirşenk'i, daha sonra da İçişleri Bakanı Ali Fethi Okyar'ı Avrupa'ya göndermiştir.

(Cevap C)

13. Mustafa Kemal müttefiklere ateşkes görüşmelerinin Mudanya'da yapılmasını önerirken orada TBMM hükûmetini Batı Cephesi komutanı İsmet İnönü'nün temsil edeceğini bildirmiştir. Onlardan da gönderilecekleri generalleri belirlemelerini istemiştir. Türk delegasyonu İnönü ile birlikte Batı Cephesi Kurmay Başkanı Asım Gündüz, Yarbay Tevfik Bıyıklıoğlu, Binbaşı Seyfi Düzgören ve Kızılay 2. Başkanı Hamit Bey ile 2 kâtipten oluşmuştur.

(Cevap E)

14. Soruda maddeleri verilen ateşkes teklifi TBMM'ye Sakarya Savaşı'ndan sonra yapılmıştır. Ancak bağımsızlık ilkesine aykırı hükümler içerdiği için kabul edilmemiştir.

(Cevap B)

15. Lozan Konferansı'nda Türkiye, Anadolu'da yaptıkları yıkımın karşılığı olarak Yunanistan'dan tazminat talebinde bulunmuştur. Buna karşılık müttefikler ordularının Türkiye'deki işgal masrafları ve vatandaşlarının uğradıkları zararlar karşılığında tazminat istemişlerdir. Sonuç olarak İtilaf devletleri talep ettikleri tazminattan vazgeçmiştir. Türkiye de Almanya ve Avusturya hükümetlerinin I. Dünya Savaşı sonunda kendilerine teslim etmiş oldukları Türk altınlarından ve İngiltere'ye sipariş edilen gemiler için ödenen paradan vazgeçmiş, böylece mutabakat sağlanmıştır.

(Cevap D)

16. 20 Ekim 1921 tarihli Ankara Antlaşması ile Süleyman Şah'ın mezarının bulunduğu Caber Kalesi Türk toprağı sayılmıştır. Bu antlaşma ile Fransızlar Pozantı-Nusaybin demiryolunda ayrıcalık elde etmiştir. Ankara Antlaşması, Hatay'ın anavatana katıldığı 1939 tarihine kadar Türkiye-Suriye sınırını çizmiştir.

(Cevap E)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. A, B, C ve D seçeneklerindeki konferanslar Sevr Antlaşması ile ilgilidir. Fakat Tersane ya da İstanbul Konferansı denilen gelişme 1876'da yaşanmıştır. Bu konferansı Avrupalı devletler düzenlemiştir. Bu konferansta, Osmanlı'nın Balkanlarda çıkan isyanları ıslahat yaparak bastırması istenmiştir. Fakat Osmanlı bu durumu kabul etmemiş ve konferans devam ettiği sırada Kanunuesasi'yi ilan etmiştir.

(Cevap E)

2. Sakarya Savaşı sonrası Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması ile Süleyman Şah'ın mezarının bulunduğu Caber Kalesi, Türk mülkü olarak kalmıştır. Ankara Antlaşması Fransa'nın Anadolu'daki ümitlerini sona erdiren ve TBMM Hükümeti'nden barış istemesini zorunlu kılan bir antlaşmadır.

(Cevap D)

3. Millî Mücadele'de İnebolu-Kastamonu-Ilgaz ve Çankırı güzergâhı, İstiklal Yolu olarak isimlendirilmiştir. Bu yol Batı Cephesi'ne cephane taşıma hattı olarak kullanılmış ve Ankara'ya Mustafa Kemal Paşa ile görüşmeye gelenlerin de kullandıkları yol olmuştur. Bu nedenle İtilaf Devletleri bu yolu kesmek için ellerinden geleni yapmışlardır.

(Cevap C)

4. II. ve III. öncüllerdeki ifadeler 24 Nisan 1920 tarihli önergede yer almaktadır. I. öncülde yer alan ifade ise 23 Temmuz 1919'da düzenlenen Erzurum Kongresi'nde alınmış bir karardır. Bu karar da birlik ve beraberliği bozmamak adına alınmıştır.

(Cevap D)

5. Soruda verilen üç isim de icra vekilleri heyeti başkanlığı yapmıştır. Cumhuriyet'in ilanından önce Meclis Hükümeti sistemi vardı. Hükümet başkanı başbakan değil, icra vekilleri heyeti başkanı adıyla anılmaktaydı. Sorudaki isimlerden ilk icra heyeti başkanı Fevzi Çakmak'tır. Daha sonra Rauf Orbay ve Ali Fethi Okyar bu görevi yürütmüştür.

(Cevap E)

6. Lozan heyeti, hükümete karşı sorumlu tutulmuştur. Lozan Konferansı'nın kesilmesiyle Ankara'ya dönen İsmet İnönü ve heyeti mecliste çok sert tartışmalara maruz kalmıştır. Bazı milletvekilleri Türk heyetini Misakımilliye uymamak, hatta ona ihanet etmekle suçlamıştır. Dört gün süren tartışmalar, Mustafa Kemal'in araya girip delegasyonun meclise karşı değil hükümete karşı sorumlu bulunduğunu belirtmesiyle önlenbilmiştir.

(Cevap A)

- 7.
- **İrade-i Milliye:** Sivas'ta,
 - **Hakimiyet-i Milliye, Ceride-i Resmîye:** Ankara'da,
 - **Albayrak:** Erzurum'da çıkartılan Millî Mücadele yanlısı yayın organlarıdır.

Fakat Aydede Millî Mücadele karşıtı yayınlar yapmıştır.

Aydede, Millî Mücadele döneminde İstanbul'da çıkan haftalık dergiydi.

(Cevap B)

8. Brest-Litovsk Antlaşması, Osmanlı Devleti ile Çarlık Rusyası arasında imzalanmıştır. Gümrü Antlaşması, Ermenistan ile TBMM arasında imzalanmıştır. Ankara Antlaşması, Fransa ile TBMM arasında imzalanmıştır. Lozan Antlaşması'nda Sovyet Rusya yer almıştır ama TBMM'nin tek muhatabı değildir. Moskova Antlaşması 16 Mart 1921'de Sovyet Rusya ile TBMM arasında imzalanmıştır. Bu antlaşmaya göre Sovyet Rusya Sevr'i tanımayarak, TBMM Hükümetine her türlü maddi ve siyasal desteği vermeyi yükümlenmiştir.

(Cevap C)

9. Sivas Kongresi'nde Batı Cephesi Kuvayimillîye komutanlığına atanan Ali Fuat Paşa'nın, Gediz Taarruzu'nda başarısız olmasından sonra cephede yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Buna göre; cephenin güneyinden Refet Bele sorumlu olurken, Batı Cephesi Genel Komutanlığına da İsmet İnönü getirilmiştir.

(Cevap C)

10. Tekâlif-i Milliye, Kütahya-Eskişehir Savaşlarında yenilgiye uğrayan ve birçok açıdan eksikleri olan ordunun mal ve hizmet bakımından desteklenmesi için hazırlanmış bir düzenlemedir. Bizzat Mustafa Kemal Atatürk tarafından hazırlanan bu düzenleme ile ordunun ihtiyacı büyük oranda karşılanmış ve ordunun gücü artırılmıştır.

(Cevap B)

11. Tekalif-i Millîye Emirleri, Yunanlılarla savaşmak için ordunun güçlendirilmesi amacıyla yönelik bir girişimdir. Bu emirlerle ordunun ihtiyaçları doğrudan karşılanmaya çalışılmıştır. B, C, D ve E seçeneklerindeki istekler Tekalif-i Millîye kapsamındadır. Fakat halktan para ve ziyet eşyası istenmemiştir.

(Cevap A)

12. Ümit, Millî Mücadele karşıtı bir yol izlemiş yayındır. Diğer gazeteler ya da yayınlar ise Millî Mücadele yanlısıdır. **İstikbal**: Trabzon'da, **Ahali**: Samsun'da, **Emel**: Amasya'da, **Babalık**: Konya'da çıkmıştır

Ümit dergisinin kurucuları arasında ünlü yazar Refik Halit Karay da vardır. Yazıları sebebiyle vatan haini ilan edilmiş, ancak sonra affa uğramıştır.

(Cevap C)

13. Lozan Antlaşması tek bir metin olmayıp esas antlaşma ile ona ekli on yedi ayrı protokol ya da sözleşmeden meydana gelmektedir. 143 maddeden oluşan esas barış antlaşması dört bölüm halinde düzenlenmiştir.

- 1) Siyasal içerikli olan toprak, tabiiyet ve azınlıklara ilişkin maddeler (1-45 maddeler arası)
- 2) Mali konular (46-63 maddeleri)
- 3) Ekonomik hükümler (64-100 maddeler arası)
- 4) Ulaşım ve sağlık sorunları (101-143 maddeler arası)

(Cevap B)

14. TBMM, isyan çıkan bölgelere milletvekillerinden oluşan Öğüt Kurulları göndermiştir. İsyancılar ikna olmadıkları durumda üzerlerine kuvvet gönderilmiştir. Karadeniz'de Pontusçu Rumların ayaklanmalarını bastırmak için 1920'de Merkez Ordusu kurulmuştur. Son olarak Dürrizade Mehmet Efendi'nin fetvasına karşı Ankara Müftüsü Rifat Börekçi tarafından karşı fetva alınmıştır. Dolayısıyla her üç öncül de TBMM'nin ayaklanmalara karşı aldığı önlemler arasındadır.

(Cevap E)

15. Her üç yayın organında İstiklal Marşı yayımlanmıştır.

Açıksöz: Kastamonu'da çıkarılan ve İstiklal Marşı'nın ilk yayımlandığı gazetedir.

Sebilürreşad: İstanbul'da çıkarılan ve İstiklal Marşı'nın ilk yayımlandığı dergidir.

Hâkimiyet-i Milliye: Ankara'da yayımlanmıştır.

(Cevap D)

16. Sevr Antlaşması'nın sağladığı yasal dayanağa sırtını yaslayan Ermenilerle Kurtuluş Savaşı Dönemi'nde uzun mücadeleler verilmiştir. Ancak Doğu Cephesi komutanı Kâzım Karabekir'in yaptığı başarılı savunma sayesinde Ermeniler barış yapmaya mecbur kalmıştır. 3 Aralık 1920'de imzalanan Gümrü Antlaşması'yla da Ermeniler Doğu Anadolu'daki tüm isteklerinden vazgeçmişlerdir. Gümrü Antlaşması, Sevr Antlaşması'nın bazı hükümlerini geçersiz saymakla birlikte; TBMM'nin imzaladığı ve "Türkiye" adının da geçtiği ilk uluslararası antlaşmadır.

(Cevap A)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. Misak-ı Milli'yi kabul eden ilk Avrupa devleti Sovyet Rusya'dır. I. İnönü Savaşı'ndan sonra TBMM ile Moskova Antlaşması'nı imzalayan SSCB bu antlaşma ile Sevr Antlaşması'nı geçersiz saymış ve Misak-ı Milli'yi tanımıştır. SSCB bu antlaşmayla güney sınırının güvenliğini sağlarken TBMM de büyük bir devletin desteğini arkasına almıştır.

(Cevap A)

2. Soruda özellikleri verilen komutan Refet Bele'dir. Milli Mücadele'yi teşkilatlandıran çekirdek kadroda yer alan Refet Paşa, ayrıca milletvekilliği, bakanlık gibi görevlerde de bulunmuştur. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının üyelerinden olan Refet Paşa Atatürk'e suikast girişimi davasında yargılanmış, ancak beraat etmiştir.

(Cevap C)

3. Öğüt, Açıkgöz, İkdam ve İstiklal Millî Mücadele yayınları arasında yer alır.

Öğüt: Önce Afyon, sonra Konya'da,

Açıksöz: Kastamonu'da,

İkdam: İstanbul'da,

İstiklal: İstanbul'da çıkarılmıştır.

İrşad ise Millî Mücadele karşıtı bir yayın organıdır.

İrşad, Ferda ve Zafer Millî Mücadele karşıtı gazetelerin Anadolu'daki önde gelen temsilcilerindedir.

(Cevap A)

4. Lozan Antlaşması'na göre Türkiye'de yaşayan Rumlar ile Yunanistan'da kalan Türklerden büyük bir kısmı karşılıklı olarak değiştirecekti. İmroz, Bozcaada ve İstanbul'da bulunan Rumlarla Batı Trakya'daki Türkler o dönemde her iki devletin izlediği siyasete uygun olarak mübadele dışı bırakılmıştır.

(Cevap E)

5. Soruda özellikleri verilen isyan Ahmet Anzavur İsyanı olup İstanbul Hükümeti tarafından çıkartılmıştır. Bu isyan 27 Ekim-30 Kasım 1919 ve 16 Şubat-19 Nisan 1920'de olmak üzere iki defa çıkmıştır.

(Cevap B)

6. Anzavur İsyanı, Çerkez Ethem tarafından bastırılmıştır. Aralık 1920'de oluşturulan ve başında Nurettin Paşa'nın bulunduğu Merkez Ordusu, 6 Şubat 1923'te Rum isyanını ve 17 Haziran 1921'de Koçgiri İsyanı'nı bastırılmıştır.

(Cevap D)

7. Ahmet Anzavur, Kuvay-ı Milliye hareketine karşı ayaklanma başlatmış eski bir Osmanlı jandarma subayı ve Kuvay-ı İnzibatiye kumandanı olup Milli Mücadele aleyhinde faaliyetlerde bulunmuştur.

(Cevap C)

8. Sakarya Savaşı'nda Yunanistan'ın saldırı gücünün kırılması, TBMM'nin savaşı kazanma ihtimalini güçlendirmiştir. Bu durum karşısında telaşlanan Anlaşma Devletleri, Büyük Taarruz Savaşı'nın yaklaştığı sıralarda bir barış önerisinde bulunmuşlardır. TBMM önerideki "Her iki ordunun Anlaşma Devletleri'nce denetlenmesi" maddesinin ulusal bağımsızlık ilkesine ters düştüğünü gerekçe göstererek öneriyi reddetmiştir.

(Cevap A)

9. Lozan Antlaşması'nda Türkiye'de yaşayan tüm azınlıklar Türk vatandaşı sayılmış, İstanbul'daki Rumlar ile Batı Trakya'daki Türkler dışındaki tüm Türk ve Rum halkının karşılıklı olarak yer değiştirmesi (mübadele) kararlaştırılmıştır. Lozan Antlaşması'nda Boğazların dünya ticaretine açık olması, başkanı Türk olan uluslararası bir komisyon tarafından yönetilmesi kararlaştırılmıştır. Tam olarak Türk egemenliğine geçmesi ise 1936'da imzalanan Montrö Sözleşmesi ile olmuştur. Musul'un hangi devlete bırakılacağı ile ilgili bir hüküm Lozan Antlaşması'nda geçmemiştir. Bununla ilgili görüşmeler Türkiye ile İngiltere arasında daha sonra yapılacak ikili görüşmelere bırakılmıştır. Musul'un İngiltere mandasındaki Irak'a bırakılması ise 1926'da yapılan Ankara Antlaşması ile olmuştur.

(Cevap E)

10. Düzenli ordu ilk kez 8-15 Nisan 1921 tarihleri arasında gerçekleştirilen Aslıhanlar ve Dumlupınar muharebesi ile taarruza kalkmıştır. Türk Genelkurmay Başkanlığı II. İnönü Zaferinden sonra aynı devrede Afyon'a taarruz etmiş olan Yunan kuvvetlerine kuzeyden bir darbe vurmak istemiştir. Bu amaçla bu taarruzu yapacak olan Güney Cephesi Komutanı emrine, kendi birliklerinden başka, Batı Cephesinden de üç tümen verilmiştir. Ancak hareket başarısız olmuştur.

(Cevap A)

11. Afganistan, 1 Mart 1921'de TBMM ile bir dostluk antlaşması imzalayarak ulusal mücadeleye destek vermiştir. Bu antlaşmada herhangi bir zorunluluk yoktur, yalnızca taraflar manevi alandaki birliği resmî bir antlaşmaya dökmüşlerdir.

(Cevap B)

12. TBMM hükûmeti denizlerdeki bağımsızlığın önünde büyük bir engel olan kabotaj sorununu Lozan Konferansı'nda gündeme getirmiş ve 2 yıl sonra kabotaj hakkının Türklere geçmesinin yolunu açmıştır. Buna dayanarak 1 Temmuz 1926'da Türk sularında gemi işletme ve ticaret hakkı yabancılara yasaklanarak Türk vatandaşlarına verilmiştir. Buna göre; kısıtlamaların 2 yıl gibi bir süre geçerli olduğu ve denizlerde bağımsızlık sağlandığı yargılarına ulaşılabilir. Ancak yabancı sermayeye ihtiyaç olduğu yargısına ulaşılamaz.

(Cevap C)

13. Dizeleri verilen marş, Sakarya Marşı'dır. Tam metni şu şekildedir:

*Hürmet sana ey şan dolu sancağım
Baştan başa arza hakim ol şanım
Türk Ordusu, Türk Ordusu sayende
Sakarya'da kurtuldu şan otağım
Dünyalara bedeldir mah cemalin
Allah'ıma emanettir Kemal'im
O sevimli yüzün asla solmasın
Hiçbir vakit kalbin yasla dolmasın
Ey mert asker durma ileri
Vatanında bir tek düşman kalmasın
Dünyalara bedeldir mah cemalin
Allah'ıma emanettir Kemal'im*

(Cevap E)

14. Anlaşma Devletleri Lozan'da yapılacak barış görüşmelerine Osmanlı Devleti ile TBMM Hükûmetini birlikte çağırıştır. Amaç ise iki taraf arasındaki anlaşmazlıklardan faydalanarak çıkarları doğrultusunda bir antlaşma imzalatmaktır. Ancak TBMM Kurtuluş Savaşı'nda hiçbir emeği bulunmayan Osmanlı Devleti'nin görüşmelere katılmasını reddetmiş ve görüşmelerde olası bir ikilik çıkmasını önlemek için 1 Kasım 1922'de saltanatı kaldırarak Türk tarafının tek temsilcisi durumuna gelmiştir.

(Cevap C)

15. B, C, D ve E seçeneklerinde yer alan antlaşmalarda Boğazlar ile ilgili hüküm bulunmamaktadır. Fakat 20 Ekim 1921'de Fransa ile yapılan Ankara Antlaşması Güney Cephesi ile ilgili olduğu için bu antlaşmada Boğazlar ile ilgili bir madde bulunmamaktadır.

(Cevap A)

16. I. Dünya Savaşı'nda Anlaşma Devletleri safında yer alan Fransa, savaş sonrası Anadolu'yu paylaşım planlarına katılarak güney bölgelerini işgal etmiştir. Urfa, Antep, Maraş, Adana'da yerli halk tarafından oluşturulan Kuvayımilliye birlikleri karşısında zor durumda kalan Fransa, Sakarya Savaşı sonrası Ankara Antlaşması'nı imzalamak zorunda kalmıştır. Bu durum, askerî başarılar sonrası Fransa'nın TBMM'nin siyasi varlığını kabul etmek zorunda kaldığının kanıtıdır.

(Cevap D)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. Maraş, 12 Şubat 1920 tarihinde düşman işgalinden kurtulmuştur. Urfa 11 Nisan 1920'de işgalden kurtulmuştur. TBMM'nin açılması ise 23 Nisan 1920'de gerçekleşmiştir.

(Cevap D)

2. I. Gümrü Antlaşması I. ve II. İnönü Savaşlarından önce gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla bir sonuç olarak düşünülemez.

II. Kurtuluş Savaşı'nın en önemli cephesi, Batı Cephesi'dir. Bu cephede yapılan savaşlar istiklal mücadelesinin de kaderini belirlemiştir. Yunanistan'la 6-10 Ocak 1921'de yapılan I. İnönü Savaşı'nı Türk tarafının kazanması, savaşın kazanılacağına dair umudu artırmış, 23 Mart-1 Nisan 1921'de yapılan II. İnönü Savaşı ile de Mustafa Kemal'in de deyimiyile makus talih yenilmiştir.

III. Paris Barış Konferansı'nda İngiltere'nin çabaları sonucu Anadolu'yu işgale hak kazanan Yunanistan, savaş süresince tüm gücünü İngiltere'den almıştır. Bu durum, savaş sonuna kadar da böyle devam etmiştir.

(Cevap B)

3. II. İnönü Zaferi'ni kutlamak için İstanbul'da toplantılar düzenlenmiş, şehitler için mevlit okutulmuştur. 15 Nisan'da Ayasofya Camii'nde okutulan mevlide Veli-aht Abdülmecit ile Şeyhülislam Nuri Efendi de katılmıştı. Abdülmecit'in oğlu Şehzade Ömer Faruk ise Anadolu hareketine katılmak istemiş ve İnebolu'ya gelmişti. Fakat onun girişimi birlik içinde bulunan kamuoyunda yeni karışıklıklara yol açacağı kuşkusuy- la kabul edilmemiştir.

Şehzade Ömer Faruk Efendi son halife Abdülmecit'in oğlu ve Sultan Vahdettin'in damadı idi. I. Dünya Savaşı sırasında Mustafa Kemal Paşa ile birlikte Almanya'ya giden heyet içerisindeydi.

(Cevap E)

4. Mudanya'ya giden Türk delegasyonu içerisinde bulunan kişiler;

- Batı Cephesi Komutanı İsmet İnönü
- Batı Cephesi Kurmay Başkanı Asım Gündüz
- Yarbay Tevfik Bıyıklıoğlu
- Binbaşı Seyfi Düzgören
- Kızılay İkinci Başkanı Hamit Bey'di.

Delegasyon içerisinde Fevzi Çakmak yoktur. Fakat konferans boyunca Mudanya'da kalmıştır.

(Cevap A)

5. **Öğüt:** Afyon, daha sonra Konya'da çıkarılmıştır.

Sebilürreşad: İstanbul'da çıkarılmıştır ve başyazarı Mehmet Akif'tir.

Sırat-ı Müstakim: İstanbul'da çıkarılmıştır.

İstikbal: Trabzon'da çıkarılmıştır.

Küçük Mecmua: Diyarbakır'da Ziya Gökalp tarafından çıkarılmıştır.

(Cevap C)

6. Türkiye verilen yerlerin tamamında ilgili devletlerin egemenliğini tanımıştır. Buna göre Uşi Antlaşması ile geri vermeleri gerekirken işgallerini sürdürdükleri Rodos ve Oniki Ada (madde 15) İtalya'da; İngiltere'nin 1914'te topraklarına kattığını ilan ettiği Kıbrıs İngiltere'de kalmıştır (madde 20-21). Ayrıca Trablusgarp (Libya) üzerindeki haklardan da vazgeçilmiştir (madde 22).

Lozan Antlaşmasıyla Kıbrıs Adası'nda İngiltere'nin siyasi varlığı kabul edilmiş, ancak ada Türklerinin iki yıl içinde Türk vatandaşlığını kabul edebilecekleri belirtilmiştir.

(Cevap A)

7. Soruda özellikleri verilen edebiyatçımız Yahya Kemal Beyatlı'dır. Türk şiirinin önde gelen isimlerinden olan Yahya Kemal aynı zamanda bir siyaset adamı ve diplomattı. Yahya Kemal, Milli Mücadele'ye yazılarıyla büyük destek olmuştur.

(Cevap D)

8. TBMM'de ilk hükümet 3 Mayıs 1920'de kurulmuştur. Bu hükümette;

Celalettin Arif: Adalet,

Mustafa Fehmi Gerçekler: Şeriye ve Evkaf,

Adnan Adıvar: Sağlık,

İsmail Fazıl Paşa: Bayındırlık bakanlığı yapmışlardır.

Refet Bele, ilk hükümette yer almamıştır.

(Cevap B)

9. İtalya ve Fransa'nın TBMM ile anlaşmaya varması İtilaf blokunun parçalanmasına sebep olmuştur. Bu nedenle "D" seçeneğinde verilen ifade yanlıştır. İngiltere'nin, İtalya ve Fransa ile arası açılmıştır.

(Cevap D)

10. Kurtuluş Savaşı sonrası İtilaf Devletleri ile görüşmeler başlamış ve 11 Ekim 1922'de Mudanya Ateşkesi imzalanmıştır. Antlaşmada yer alan hükümlere göre; Çatışmalar sona erecek, Yunan birlikleri Doğu Trakya'dan 15 gün içinde çekilmeye başlayacaktı. Bölge boşaltma tamamlandıktan sonra 30 gün içinde Türk hükûmetine teslim edilecekti.

Yunanistan'ın Karaağaç bölgesini savaş tazminatı olarak Türkiye'ye bırakması Lozan Antlaşması'nda gerçekleşmiştir. Midye-Enez hattının sınır kabul edilmesi ise I. Balkan Savaşı sonrası imzalanan Londra Antlaşması ile olmuştur. Dolayısıyla yalnızca I. öncül Mudanya Ateşkesi hükümleri arasındadır.

(Cevap A)

11. Lozan Antlaşması'na Almanya katılmamıştır. Çünkü Almanya savaştan yenik çıkmış, ayrıca Millî Mücadele döneminde de Anadolu ile ilgilenmemiştir. Bu yüzden yeni Türk Devleti ile çözüme kavuşturması gereken herhangi bir konu olmadığından Almanya Lozan'a katılmamıştır.

Lozan'da tüm görüşmelere çağrılan devlet Romanya; ticaret ve yerleşme konuları için çağrılan devletler Belçika ve Portekiz; gözlemci olarak katılan devlet ise ABD'dir.

(Cevap E)

12. Londra Konferansı I. İnönü Savaşı'nda düzenli ordunun galip gelmesi üzerine Anlaşma Devletleri'nin davetiyle gerçekleşmiştir. Bu davetin amacı ise hem Yunanistan'a zaman kazandırmak hem de TBMM'ye Sevr Antlaşması'nı kabul ettirmektir. Ancak bir sonuç alınmayacağını gören Anlaşma Devletleri Yunanistan'ı saldırı için kışkırtmış ve I. İnönü yenilgisini unutturmak isteyen Yunanistan da Türk tarafının toparlanmasına imkân vermeden saldırıya geçmiştir.

Tekalif-i Milliye Emirleri ise Londra Konferansı'ndan aylar sonra yayınlanmıştır. Yani Yunan saldırısı için bir sebep olarak gösterilemez.

(Cevap C)

13. I. Dünya Savaşı (1914-1918) devam ederken Anlaşma Devletleri (İngiltere, Fransa, Rusya) kendi aralarında gizli antlaşmalar yaparak Osmanlı Devleti'ni kâğıt üzerinde paylaşmışlardır. İtalya'yı İttifak blokundan ayırmak isteyen Anlaşma Devletleri bu paylaşımından İtalya'ya da pay vererek İttifak blokunun parçalanmasını sağlamışlardır. Buna göre İzmir ve çevresi İtalya'ya verilmiştir. Ancak savaş bittikten sonra toplanan Paris Barış Konferansı'nda İngiltere'nin yoğun çalışmaları sayesinde İzmir İtalya'ya değil, Yunanistan'a verilmiştir. Bu olaydan dolayı İtalya'nın Anlaşma Devletleri ile arası açılmış ve Türk tarafına daha ılımlı davranmaya başlamıştır. Anadolu'yu ilk terk eden Anlaşma Devleti de yine İtalya olmuştur.

(Cevap E)

14. TBMM, I. İnönü Savaşı'ndan sonra SSCB ve Afganistan ile, Sakarya Savaşı'ndan sonra da Ukrayna ile dostluk antlaşması imzalamıştır.

Afganistan, SSCB ve Ukrayna ile imzalanan dostluk antlaşmalarını TBMM adına Yusuf Kemal Tengirşenk imzalamıştır.

(Cevap E)

15. Başkumandan Meydan Muharebesi Kurtuluş Savaşı'nda Yunan kuvvetlerine karşı yapılan saldırı savaşıdır. Savaş 26 Ağustos 1922'de başlamış, 18 Eylül'de Yunan güçlerinin Anadolu'yu terk etmesiyle son bulmuştur. Savaş, mücadelenin geçtiği yer nedeniyle "Dumlupınar Savaşı" olarak da bilinmektedir.

(Cevap A)

16. İzmir İktisat Kongresi, 17 Şubat-4 Mart 1923 tarihleri arasında düzenlenmiş, yeni Türk Devleti'nin ilk ekonomi kongresidir. Devletin ekonomi rotasının çizildiği kongrede alınan "yerli malı kullanımının sağlanması ve tasarrufun özendirilmesi" kararı, tüketici alışkanlıklarını düzenlemeye yönelik bir karardır.

(Cevap B)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. Hakimiyet Bayramı, 1 Kasım 1922'de saltanatın kaldırılmasına itafen 1923-1935 yılları arasında kutlanmıştır. Önceleri 1 Kasım'da kutlanan bayram 1935 yılından itibaren 23 Nisan'da kutlanmaya başlanmıştır.

(Cevap C)

2. Eskişehir-Kütahya Savaşlarında alınan mağlubiyet üzerine mecliste Mustafa Kemal Paşa'nın ordunun başına geçmesi yönünde istekler dile getirilmiştir. Bu kararı benimseyen milletvekillerinin çoğu Mustafa Kemal'e olan inançlarıyla savaşın kazanılacağını düşünmüştür. Ancak muhalif milletvekillerinin tavrı, savaşın kaybedilmesi halinde sorumluluğu Mustafa Kemal Paşa'ya yıkmak yönündeydi.

(Cevap C)

3. Atatürk'ün silah arkadaşlarından olan Ali Fethi Okyar (1880-1943), 1923-1924 yılları arasında Meclis Başkanlığı görevini yürütmüştür. 1908-1943 yılları arasındaki anılarını, "Üç Devirde Bir Adam" adlı eserde bir araya getirmiştir. Cehennem Değirmeni ve Siyasi Hatıralarım, Rauf Orbay'a; İstiklal Harbimiz, Kazım Karabekir'e; Bilinmeyen Hatıralar ise Ali Fuat Cebesoy'a ait eserlerdir.

Fethi Okyar, Montrö Sözleşmesi'nin mimarları arasındadır.

(Cevap D)

4. Ankara, 27 Aralık 1919'da Temsil Heyeti'nin buraya gelmesiyle Milli Mücadele'nin merkezi olarak kabul görmüştür. 23 Nisan 1920'de de TBMM Ankara'da açılmıştır. Nihayet TBMM Osmanlı'dan farklı yeni bir devlet olduğunu tekrar edercesine 13 Ekim 1923'te Ankara'yı başkent ilan etmiştir.

Ankara'nın başkent olması İsmet İnönü'nün TBMM'ye sunduğu tek maddelik bir kanun teklifiyle mümkün olmuştur.

(Cevap A)

5. Osmanlı Devleti, 1912 Uşi Antlaşması ile Rodos ve On İki Ada üzerinde geçici İtalyan işgalini kabul etmişti. Çünkü bu sırada Balkan Savaşları başlamıştı ve Yunanistan'ın adaları ele geçireceğinden endişe ediliyordu. Fakat Osmanlı Devleti İtalya'ya güvenmekle de hata etti. 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Antlaşması ile 1912'den beri işgal altındaki Rodos ve On İki Ada ile yanlarındaki adacıklar ve kara sularımızdaki Meis Adası'nın İtalyanlara verilmesi kabul edilmiştir. İtalya, bu adaları II. Dünya Savaşı'ndan sonra Yunanistan'a bırakmıştır.

(Cevap B)

6. 23 Nisan 1920'de TBMM açılmıştır. 2 Mayıs 1920'de oluşturulan hükümetle Yeni Türk Devleti kurulmuştur. Yeni Türk Devleti'nin ilk genelkurmay başkanı B seçeneğinde yer alan İsmet İnönü'dür. Mustafa Kemal Meclis Başkanı, Kâzım Karabekir 15. Kolordu Komutanı, Fevzi Çakmak Savunma Bakanı, Celalettin Arif Adalet Bakanı'dir.

(Cevap B)

7. Lozan Konferansı taraflar arasındaki anlaşmazlıktan dolayı kesintiye uğramıştır. 23 Nisan 1923'te yeniden başlayan görüşmeler ancak 17 Temmuz'da tamamlanabilmiştir. Heyet başkanlarının hükümetlerinden gereken imza yetkisini alabilmeleri için Lozan metninin 24 Temmuz'da imzalanması kararlaştırılmıştır. İsmet İnönü de hükümete başvurmuş, ancak başından beri kendisini pek desteklemeyen icra vekilleri heyeti başkanı Rauf Orbay'dan gerekli yetkiyi alamamıştır. Durumu Mustafa Kemal Paşa'ya bildirmek gereğini duyan İsmet Paşa'nın beklediği cevap bizzat Mustafa Kemal Paşa'dan gelmiştir. Mustafa Kemal, TBMM başkanı ve başkomutan sıfatları ile İsmet İnönü'ye imza yetkisi vermiş ve böylece antlaşma 24 Temmuz 1923'te imzalanmıştır.

(Cevap E)

8. Lozan'da 20 Kasım 1922'de başlayan görüşmeler araya giren iki buçuk aylık bir kesintiyle iki devre olarak sürdürülmüştür. Konferansın bu kadar uzun geçmesi, bir imparatorluğun çöküşünün ortaya çıkardığı sorunlardan ve müttefiklerin elde ettiği kapitülasyonlardan vazgeçmek istememesinden kaynaklanmaktaydı. Müzakereler boyunca Türk heyetinin en büyük destekçisi Mustafa Kemal Paşa olmuştur. Müttefiklerin Ocak 1923 sonlarında sunduğu taslağı kabul edilemez bulan Mustafa Kemal Paşa soruda verilen konuşmasını İzmir'de halkla seslenirken yapmıştır.

(Cevap D)

9. Kurtuluş Savaşı'nda Güney Cephesi, halkın kendi imkânlarla oluşturduğu milis güçler tarafından düşman işgalinden kurtarılmıştır. Bu mücadele Urfa'da Yüzbaşı Ali Saip Bey, Antep'te "Şahin Bey" takma adlı Üsteğmen Sait Bey ve Maraş'ta Sütçü İmam gibi direniş önderlerini öne çıkarmıştır.

(Cevap D)

10. Batı Cephesi komutanı Albay İsmet Paşa'nın rütbesi, I. İnönü Savaşı'nda Yunan kuvvetlerine karşı elde ettiği başarıdan sonra generaliğe yükseltilmiştir.

(Cevap B)

11. TBMM'nin ilk dışişleri bakanı Bekir Sami Bey'dir. Londra Konferansı'nda Türk tarafının temsilciliğini yapan Bekir Sami Bey, yabancı devletlerle tam bağımsızlık ilkesine aykırı şekilde anlaşmalar yaptığı için bu görevinden alınmıştır. Yerine de Yusuf Kemal Bey (Tengirşenk) atanmıştır.

(Cevap A)

12. Gümrü Antlaşması Doğu Cephesi mücadelelerinde yalın galibiyetten sonra TBMM ile Ermenistan arasında imzalanmıştır. 3 Aralık 1920'de imzalanan antlaşmayı TBMM adına Kazım Karabekir imzalamıştır.

(Cevap C)

13. Doğu Cephesi'nde Ermenistan'ın kontrol altına alınmasından sonra Ermenilerden doğan boşluğu Gürcistan doldurmaya çalışmıştır. Artvin, Ardahan ve Batum'u ele geçiren Gürcistan, 23 Şubat 1921 tarihli Batum Antlaşması'yla bu yerleri Türkiye'ye iade etmiştir. Ancak bu antlaşma SSCB'nin Gürcistan'ı işgal etmesiyle yürürlüğe girmemiştir.

Batum Antlaşması tıpkı Gümrü Antlaşması gibi SSCB işgali sebebiyle uygulanamamıştır.

(Cevap E)

14. Gediz Taarruzu, Ali Fuat Paşa tarafından 24 Ekim 1920'de yapılmış, ancak başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Nitekim bu taarruz girişiminde alınan yenilgi düzenli ordu çalışmalarının hız kazanmasına zemin hazırlamıştır. Aslıhanlar-Dumlupınar taarruz girişimi de II. İnönü Savaşı'ndan sonra 8-12 Nisan 1921'de gerçekleşmiş, ancak bu girişim sonuçsuz kalmıştır. Eskişehir-Kütahya Savaşları da 10-24 Temmuz 1921'de gerçekleşmiş ve başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

(Cevap E)

15. Lozan Görüşmelerinin kesildiği sırada ABD, demiryolu imtiyazı alabilmek için Türkiye'ye müracaat etmiştir. ABD'nin daha önce de zaman zaman Osmanlı Devleti'nin önüne getirdiği bu proje bazı değişikliklerle 9 Nisan 1923'te mecliste oy çokluğuyla kabul edilmiştir. Böylece bir ABD şirketi olan Chester Grup Anadolu'da demiryolu ve liman yapmak için imtiyaz elde etmiştir.

(Cevap A)

16. I. İnönü Savaşı 6-11 Ocak 1921 tarihinde gerçekleşmiştir. Ermenistan ile Gümrü Antlaşması ise Doğu Cephesi savaşlarından sonra 3 Aralık 1920'de imzalanmıştır. Buna göre İnönü Savaşı'nın sonuçları arasında yer almaz.

(Cevap B)

KURTULUŞ SAVAŞI

1. Atatürk 23 Ağustos–13 Eylül 1921 tarihleri arasında yapılan Sakarya Savaşı için “Melhame-i Kübra” ifadesini kullanmıştır. Bu ifade çok büyük ve kanlı savaş manasına gelmektedir. Sakarya Savaşı gerçekten de Batı Cephesi'nin en kanlı savaşı olmuştur. Türkiye bu savaşta yetişmiş insan gücünün çok büyük bir kısmını kaybetmiştir. Nitekim savaştan sonra bu durum büyük sorun yaratmış, yeni Türkiye'nin inşasında yetişmiş doktor, eğitimci, asker, hukukçu bulmak büyük bir mesele olmuştur.

(Cevap A)

2. Rusya'nın 1918 yılında imzalanan Brest-Litovsk Antlaşmasıyla I. Dünya Savaşı'ndan ayrılması sonucu Kafkaslarda Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan Devletleri kurulmuştur. Ancak SSCB savaştan kısa süre sonra bölgede tekrar hakimiyet kurmuş ve bu üç devleti kontrolü altına almıştır. Sakarya Savaşı'ndan sonra SSCB aracılığıyla bu devletlerle Ankara Hükûmeti arasında Kars Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşma ile Kafkas devletleri Moskova Antlaşması'nı kendileri için geçerli saymıştır.

(Cevap B)

3. Gümrü Antlaşması, Doğu Cephesi savaşları sonrasında 3 Aralık 1920'de imzalanmıştır. Ankara Hükûmeti ile Ermenistan arasında imzalanan antlaşma, TBMM'nin uluslararası alanda imzaladığı ilk antlaşma olup Batı Cephesi savaşlarından önce imzalanmıştır.

(Cevap C)

4. Gediz muharebelerinden sonra Batı Cephesi ikiye ayrılmıştır. Tekâlif-i Milliye buyrukları Eskişehir–Kütahya Savaşlarının sonuçlarıdır. Hıyanet-i Vatanîye Kanunu TBMM'ye karşı çıkan isyanlar sonucu çıkarılmıştır. Yine Türk ordusunun Sakarya'nın doğusuna çekilmesi Eskişehir–Kütahya Savaşlarının sonucudur. Başkomutanlık Yasası yine Eskişehir–Kütahya savaşlarının sonucudur.

(Cevap D)

5. Düzenli ordunun ilk mücadelesi olan I. İnönü Savaşı Türk tarafının zaferiyle sonuçlanmıştır. Ancak Yunanistan, bu yenilgiyi kabul etmeyip bu mücadelenin taarruzi bir keşif olduğunu duyurmuştur.

(Cevap A)

6. İstiklal Marşı, I. İnönü Zaferi'nin ardından 12 Mart 1921'de Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiştir. Bestesi Osman Zeki Üngör'e aittir.

(Cevap A)

7. Türkiye'nin Trakya'daki komşuları Yunanistan ve Bulgaristan'dır. Yunanistan ile olan sınır Mudanya Ateşkes Antlaşması ile belirlenmiş ve Meriç Nehri sınır kabul edilmiştir. Bulgaristan ile olan sınır ise 1913 tarihli İstanbul Anlaşması'na göre belirlenmiştir. Buna göre Trakya sınırı ile ilgili olarak Lozan Antlaşması'nda yeni bir karar alınmamıştır.

(Cevap E)

8. Fevzi Çakmak'a mareşallik rütbesinin verilmesi Büyük Taaruz sonunda gerçekleşmiştir. Sakarya Savaşı sonrası mareşallik rütbesini alan Mustafa Kemal Paşa'dır. Nitekim bu rütbe Türkiye'de onlardan başka kimseye verilmemiştir.

(Cevap B)

9. Mudanya Görüşmeleri İngiltere, Fransa, İtalya ve Türkiye temsilcileri arasında yapılmıştır. Yunanistan temsilcisi görüşmelere doğrudan katılmamış ve görüşlerini yazılı olarak bildirmiştir. Görüşmelerde Yunanistan'ın temsilciliğini ise İngiltere yapmıştır.

Mudanya Görüşmelerinde İngiltere'yi General Harrington, Fransa'yı General Charpy, İtalya'yı General Monbelli, Türkiye'yi ise İsmet Paşa temsil etmiştir.

(Cevap E)

10. Yusuf Kemal (Tengirşenk), TBMM'de adliye, hariciye ve iktisat vekillikleri yapmış deneyimli bir devlet adamıdır. 1921-1922 yıllarında Dışişleri Bakanlığı (Hariciye) görevini yürüten Yusuf Kemal Bey, Büyük Taarruz öncesinde barış görüşmeleri yapmak üzere Avrupa'ya gönderilmiştir.

(Cevap A)

11. İsmet Paşa'nın Mudanya Konferansı'na katılmasına karar verilince, 26 Ekim 1922'de dış işleri bakanlığına getirilmiştir. Mudanya Görüşmelerine de bu görev dahilinde katılmıştır.

İsmet Paşa, dış işleri bakanlığı görevini Yusuf Kemal Tengirşenk'ten devralmıştır.

(Cevap D)

12. 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Antlaşması'nda Rodos, On İki Ada ve Meis Adaları İtalya'ya bırakılmıştır. İtalya, 1911-1912 yıllarında gerçekleşen Trablusgarp Savaşı'nda Rodos ve On İki Ada'yı işgal etmiş ve Uşi Antlaşması'yla da geçici olarak bunları Osmanlı'dan devralmıştır. Ancak I. Dünya Savaşı'nda karşı tarafta yer alan İtalya söz konusu adaları bir daha geri vermemiştir. Lozan Konferansı'nda bu statüko kabul edilmiş ve adalar, İtalya'da kalmıştır. Ancak II. Dünya Savaşı'ndan sonra bu adalar Yunanistan'a bırakılmıştır.

(Cevap C)

13. Lozan Antlaşması'nda çözüme kavuşan en önemli konulardan biri kapitülasyonların kaldırılmasıdır (III). Kapitülasyonlar maddesi Türk Heyetinden kesinlikle taviz verilmemesi istenen konulardan biridir.

(Cevap C)

14. Rusya'nın Çar I. Petro'dan itibaren politikası ticaret yapabileceği sıcak denizlere inmektedir. Rusya için bunun yolu Boğazlardan geçmektedir. Rusya Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Mısır'ın işgalinde imzaladığı Hünkâr İskelesi Antlaşması (1833) ile kazandığı hakları 1841 tarihli Londra Boğazlar Sözleşmesiyle kaybetmiştir. I. Dünya Savaşı'na giriş amaçlarından biri de bu olan Rusya Bolşevik İhtilali'nden sonra bu politikasına bir süre ara vermiş ve Millî Mücadele döneminde TBMM'ye destek vermiştir. Fakat Lozan Antlaşması'nda Rusya ile Bulgaristan'ın katılım amaçları Boğazlar konusuyla ilgili olmuştur.

(Cevap A)

15. Kurtuluş Savaşı sonrası İtilaf Devletleriyle imzalanan Lozan Barış Antlaşması'nda azınlıklar Türk vatandaşları sayılmıştır. Bu antlaşmayla azınlıkların hem hukuk bakımından hem de uygulamada Türk vatandaşlarla aynı haklardan yararlanmasının güvencesi verilmiştir.

(Cevap D)

16. Teşkilat-ı Esasiye Kanunu, Yeni Türk Devleti'nin 20 Ocak 1921'de kabul edilen ilk anayasasıdır. Kısa ve öz bir anayasa olan Teşkilat-ı Esasiye Kanunu, I. İnönü Savaşı'nı izleyen günlerde mecliste kabul edilmiştir.

(Cevap B)

TÜRK İNKILABI

1. Atatürk paragrafta verilen sözü ile dinin, tekke ve za-viye gibi tarikat mensuplarının toplandığı yerlerde de-ğil, okul çatısı altında öğrenilmesi gerektiğini vurgu-lamıştır.

(Cevap D)

2. Türkiye'de laik eğitime, 3 Mart 1924'te kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu'yla (Öğretim Birliği Yasası) geçilmiştir. Bu kanun çerçevesinde tüm okullar Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlanmış, devlet eğitim işleri-nin tek sorumlusu hâline gelmiştir. Ayrıca karma eği-time geçilmiş ve medreseler kapatılmıştır.

(Cevap C)

3. Dil, milleti millet yapan temel unsurdur. Bir millet di-line ne kadar önem verirse benliğini o derecede ko-rumuş olur. Dil olmadan millet olmak mümkün de-ğildir. Dilini muhafaza edemeyen toplumlar asimile ol-maya mahkûmlardır. Özetle dil, milli bilincin gelişme-sinde başlıca etkindir.

(Cevap C)

4. 13 Şubat 1925'te Şeyh Said İsyanı çıkmış ve Hükû-met 4 Mart 1925'te bu isyanı bastırmak amacıyla Tak-rir-i Sükûn (Huzuru Koruma) Yasası'nı çıkarmıştır. Takrir-i Sükûn adı verilen tasarının esasları tek bir maddede toplanmıştı: "Gericiliğe, ayaklanmaya ve memleketin sosyal düzenini bozmaya neden olacak bütün kuruluşlar, kışkırtmalar, girişimler ve yayınları, hükûmet, Cumhurbaşkanının onayı ile doğrudan doğ-ruya ve idare alarak yasaklamaya yetkilidir. Bu gibi eylemcileri hükûmet İstiklal Mahkemesine verebilir." Maddeden de anlaşılacağı üzere çıkan Şeyh Said İs-yanı ile huzur ortamı bozulmuş ve hükûmet bunu dü-zeltmek için Takrir-i Sükûn Kanunu'nu çıkartmıştır.

(Cevap C)

5. Milletvekili seçmek için vergi vermek zorunluluğunun kaldırılması ve kadınlara seçme hakkı verilmesi mil-letvekili seçimlerinde aday ve seçmen sayısını artırı-mıştır. Ayrıca seçme ve seçilmeyle ilgili bazı sınırla-malar ortadan kaldırmıştır. Fakat her ilden eşit sa-ya da milletvekili seçilmesinin sağlanması söz konu-su değildir.

(Cevap D)

6. A, B, C ve D seçenekleri laik ve ulusal bir kimlik olu-şturmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Uluslararası sa-atin kullanılmaya başlaması ise farklı bir amaç taşır. Batıda günü 24 dilime bölen saat sistemi uygulanır-ken Osmanlı Devleti'nde yaz ve kış güneşin battığı anı 12 olarak kabul eden bir sistem benimsenmişti. Zamanla ülkede alaturka denilen bu saat sisteminin yanında alafranga denilen Batı saati de kullanılma-ya başlandı. Bu durum hem devlet içinde, hem de devletlerarası ilişkilerde zorluklara ve karışıklıklara yol açtı. Bu durumu engellemek amacıyla uluslara-rası saat kullanılmaya başlanmıştır.

(Cevap E)

7. I. öncül meclis içerisindeki CHP grubunu ilgilendirir. Yani seçmene tercih sunma gibi bir durum söz konusu değildir.
- II. öncülde ise bir hedef belirtilmiştir. Seçmen için bir serbestlik söz konusu değildir.
- III. ve IV. öncüller ise seçmenlere belli bir tercih serbestliği sağlamıştır.

(Cevap C)

8. Çok partili sisteme geçilmesi ve halkın temsilcilerini doğrudan seçmesi toplumun belli bir siyasal olgunluğa erişmesini gerektiren unsurlardır.

(Cevap E)

9. 1929'da dünya ekonomik bunalımının etkisiyle Türkiye'nin dış ticaret dengesinde ciddi bozulmalar yaşanmıştır. Bunun doğal bir sonucu olarak Türk lirasında ani düşmeler gözlenmiştir. Bu nedenle hükümet duruma müdahale ederek bazı tedbirler alma yoluna gitmiştir. Bu doğrultuda 1930 yılında "Türk parasının kıymetini koruma kanunu" çıkarılarak Türk lirasının değeri korunmaya çalışılmıştır.

(Cevap D)

10. Türk Tarih Kurumunun açılması ile Türkiye Cumhuriyeti'nde, düşünce ve duyguda birleşen bir toplumun oluşturulması amaçlanmıştır. Ayrıca bu kurumun kurulmasıyla ümmetçi ve hanedancı tarih anlayışından millî tarih anlayışına geçilmiştir.

(Cevap A)

11. A, B, D ve E seçeneklerinde Türk milletinin batılı ülkelerle ortak yaşaması ve çalışmasında kolaylık sağlamak amacıyla yapılan faaliyetler yer almıştır. Türk dilinin yabancı kelimelerden arındırılması ise Batılı ülkelerle ilişkileri geliştirme amacı taşımaz. Buradaki amaç Türk dilinin yabancı etkilerden kurtarılmasıdır.

(Cevap C)

12. Tıphane-i Amire, 1827'de Osmanlı Devleti döneminde kurulan bir tıp eğitimi okuludur. Ordunun tabip ve cerrah ihtiyacını karşılamak üzere Hekimbaşı Mustafa Behçet Efendi önderliğinde kurulmuştur. Osmanlı'da modern tıbbın başlangıcı sayılan bir kurumdur.

(Cevap B)

13. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren ekonomi politikasının temeli, sanayiye teşvik etmek üzerine kurulmuştur. Ancak halkın elinde yeterli sermaye olmaması, bilgi ve tecrübe eksikliğinden dolayı yine en az bu alanda başarılı olunmuştur. Nitekim bu dönemde yalnızca Alpulu ve Uşak şeker fabrikalarının kurulması da bu duruma kanıttır.

(Cevap A)

TÜRK İNKILABI

1. İlköğretimin mecburi ve zorunlu hâle getirilmesiyle herkesin eğitimden eşit şekilde faydalanması sağlanmış ve kültür birliği oluşmuştur. Tevhid-i Tedrisat Kanunu, tüm okullarda aynı derslerin okutulması yoluyla ortak bir kültürün oluşmasına imkan sağlamıştır. Ağırlık ve uzunluk ölçü birimlerini değiştirmenin amacı ise kültür birliğini sağlamak değil, Avrupa ile ekonomik ilişkileri güçlendirmektir.

(Cevap D)

2. Ziraat Bankası, çiftçiye kredi sağlamak amacıyla 1888 yılında Memleket Sandıklarının bankaya dönüştürülmesiyle kurulmuştur.

Etibank, 1935 yılında yer altı kaynaklarının işletilmesi için Maden Tetkik Arama Enstitüsüne kredi sağlamak amacıyla kurulmuştur.

Sümerbank, 1933 yılında ham maddesi ülkede olan sanayi dallarına yatırım yapmak amacıyla kurulmuştur. I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın lokomotifidir.

(Cevap E)

3. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türkiye sanayisi olmayan ve bu konuda yaptığı çalışmalardan istediği sonucu alamayan bir devlettir. Bu noktada tarım toplumu olmaya ağırlık verilerek Aşar vergisi kaldırılmış (1925), Atatürk Orman Çiftliği kurulmuş (1925), Yüksek Ziraat Enstitüsü (1935) açılmıştır. Fakat Ziraat Bankası, Osmanlı'daki Memleket Sandıklarının 1888 yılında bankaya dönüştürülmesiyle kurulmuştur.

(Cevap C)

4. (I) İstiklal Mahkemeleri olağanüstü bir dönemde TBMM'ye karşı çıkan ayaklanmalarda otoriteyi sağlamak, Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nu uygulamak amacıyla kurulmuştur. Daha sonra ise güven ve istikrarın bozulduğu dönemlerde düzeni yeniden sağlamak amacıyla tekrar faaliyete geçmiştir.

(II) Takrir-i Sükûn Kanunu Şeyh Sait İsyanı'nı bastırmak amacıyla çıkarılmıştır.

Atatürk soruda verilen sözle Takrir-i Sükûn Kanunu ve İstiklal mahkemelerine vurgu yapmıştır.

(Cevap D)

5. 23 Nisan 1920'den Cumhuriyet ilan edilene kadarki dönemde meclis hükûmeti sistemi uygulanmıştır. Meclis hükûmeti sisteminde bakanlar meclis içinden tek tek oylanarak seçildiği için hükûmet kurarken çoğunluğu sağlama hususunda sıkıntılar yaşanıyordu. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte meclis hükûmeti sisteminden kabine hükûmeti sistemine geçilerek hükûmet bunalımlarını önlemek amaçlanmıştır.

(Cevap E)

6. Osmanlı Devleti zamanında kişilerin soyadları yoktu. İsim kayıtları gerektiğinde kişinin adının yanına baba adı, doğum yeri veya bağlı bulunduğu boy yazılırdı. Bu durum askere alma, okul, tapu ve miras işlerinde büyük zorluklar çıkarıyor, kişilerin kimliği tam olarak belirlenemediğinden birtakım haksızlıklar yapıyordu. Toplumsal ilişkilerdeki bu eksikliğin giderilmesi 21 Haziran 1934'te çıkarılan Soyadı Kanunu ile mümkün olmuştur.

(Cevap E)

7. Diyanet İşleri Başkanlığı, 1932 yılında yayımladığı bir genelge ile ezanın Türkçe okunmasını kabul etmiştir. Bursa Olayı olarak bilinen olay 1933 yılında ezanın Türkçe okunmasına tepki olarak yaşanan bir olaydır.

(Cevap A)

8. Şeyh Sait İsyanı laik cumhuriyeti ortadan kaldırmak amacıyla Doğu ve Güneydoğu'da çıkan bir ayaklanmadır. Bu isyanın çıkmasında İngiltere'nin Musul meselesini kendi lehine çözmek istemesi etkili olmuştur. Bu isyanı bastırmak amacıyla bölgede sıkıyönetim ilan edilmiş, Takrir-i Sükûn Kanunu çıkarılmış, suçluların cezalandırılması için İstiklal Mahkemeleri faaliyete geçirilmiştir. Şeyh Sait İsyanı 13 Şubat 1925'te çıktığı için 3 Mart 1924'te gerçekleşen hali-feliğin kaldırılması buna karşı alınan önlemlerden biri olamaz.

(Cevap B)

9. 1929'da Amerika'da başlayan ekonomik kriz tüm dünyayı olduğu gibi Türkiye'yi de etkilemiştir. Kriz sebebiyle 1927'de çıkarılan Teşvik-i Sanayi Kanunu beklenen başarıyı gösterememiştir. Ekonomik krizle birlikte devletçilik politikasına ağırlık verilmiş, planlı ekonomiye geçiş için beş yıllık kalkınma planları hazırlanarak ağır sanayi işletmelerinin kurulması sağlanmıştır. İzmir İktisat Kongresi Şubat 1923'te düzenlendiği için bu gelişmeden öncedir.

(Cevap E)

10. Tekke ve zaviyeler Osmanlı'nın kuruluşundan beri var olan dini ve sosyal kurumlardır. Zamanla bu kurumlar amacından sapmış, toplumun gelişmesini engelleyen bir yapıya dönüşmüştür. Genelde tarikatlar aracılığıyla faaliyet gösteren tekke ve zaviyeler halkın dinî duygularının sömürülmesine de sebep olmaktadır. Kaldırılmasıyla bu durumun önüne geçilmiştir.

(Cevap B)

11. Osmanlı'da II. Mahmut'tan itibaren Batı tarzı eğitim veren mekteplerin açılması yaygınlaşmıştır. Bu durum Osmanlı eğitim ve kültür hayatında ikiliğe ve kültürel çatışmalara sebep olmuştur. 3 Mart 1924'te çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitim-öğretim birliği sağlanarak bu sorun çözülmüştür. Bu kanunla dinî eğitim veren medreseler kaldırılarak tüm okullar Maarif Nezaretine (MEB) bağlanmıştır. Yeni Türk harfleri okuma-yazma oranını artırmak, Türk Dil Kurumu ise Türkçeyi yabancı dillerin etkisinden kurtararak bilim dili haline getirmek amacıyla kurulmuştur.

(Cevap A)

12. Cumhuriyetin ilanından önce 17 Şubat 1923'te düzenlenen İzmir İktisat Kongresi'nde;

- Özel teşebbüslerin desteklenmesi (Teşvik-i Sanayi Kanunu),
- Vergi sisteminde reform yapılması (Aşar'ın kaldırılması),
- Özel teşebbüsün yapamadığının devlet eliyle yapılması (Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı),
- Topraksız çiftçiye toprak dağıtılması,
- Ekonomi ile ilgili yeni kanunların çıkarılması,
- Yer altı kaynaklarının belirlenmesi ve işletilmesi,
- Millî bankaların kurulması gibi kararlar alınmıştır. Buna göre üç öncül de bu kongrede kabul edilen kararlar arasındadır.

(Cevap E)

13. Serbest Cumhuriyet Fırkası, bizzat Mustafa Kemal'in isteğiyle arkadaşı Fethi Okyar tarafından 1930 yılında kurulmuştur. Ancak partinin kısa zamanda cumhuriyet karşıtlarının denetimine girmesi feshedilmesine yol açmıştır. Partinin kapatılmasının hemen ardından da İzmir Menemen'de dini nitelikli bir isyan çıkmıştır. Tarihe Menemen Olayı olarak geçen bu isyan, laik Cumhuriyet rejimine karşı çıkan ikinci isyandır.

(Cevap A)

14. Tekke ve türbeler 1925'te kapatıldı. Serbest Cumhuriyet Fırkasının kurulması ise 1930'dur. Yani bu olaylar, halifeliğin kaldırılmasından sonraki gelişmelerdir. Dolayısıyla halifeliğin kaldırılmasında etkili olamazlar. Fakat Cumhuriyetin ilanı ile halifenin yetkilerinin belirlenmesi ihtiyacı doğmuş ve bu süreç hilafetin kaldırılması ile sonuçlanmıştır.

(Cevap C)

15. Türk kadını 17 Şubat 1926'da kabul edilen Medeni Kanun'la erkeklerle aynı sosyal ve ekonomik haklara sahip olmuştur. Yani Türk kadını Medeni Kanun'la boşanma, mirasta eşitlik, istediği mesleği seçme ve tanık olmada eşitlik haklarını elde etmiştir. Fakat kadının evlilikte kendi soyadını kullanmaya başlaması yakın tarihte mümkün olmuştur.

(Cevap D)

16. A, B, C ve E seçenekleri devlet ve toplumun laikleşmesi için yapılan inkılaplardır. Fakat D seçeneğindeki Soyadı Kanunu resmi işlemlerdeki kargaşayı sona erdirmek ve ayrıcalık ifade eden unvanlara son verme zorunluluğundan doğmuştur.

(Cevap D)

TÜRK İNKILABI

1. Soruda yer alan madde Takrir-i Sükûn Kanunu'na aittir. Şeyh Sait Ayaklanması'nın çıkmasından sonra Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti 4 Mart 1925'te 578 sayılı kanunla Takrir-i Sükûn Kanunu'nu çıkartmıştır. Bu kanunla iki tane İstiklal Mahkemesi kurulmuş ve Şeyh Sait İsyanı'nı kışkırtıkları dolayısıyla bazı gazeteler kapatılmıştır.

(Cevap A)

2. "Dokuz Umde" 8 Nisan 1923'te bizzat Mustafa Kemal Paşa tarafından yayımlanmıştır. Bu bildiri ile Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin bir fırkaya dönüştürüleceği duyurulmuş ve kurulacak olan Halk Fırkası'nın ilkeleri belirlenmiştir. Dolayısıyla Dokuz Umde, Halk Fırkası'nın kuruluşuyla ilgili bir bildiridir.

(Cevap D)

3. Serbest Cumhuriyet Fırkası 1930'da kurulan bir muhalefet partisidir. Cumhuriyet Halk Fırkası Cumhuriyeti kuran ve inkılapları gerçekleştiren partidir. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası 1924'te kurulan ilk muhalefet partisidir. Ahali Cumhuriyet Fırkası 1930'da Adana'da kurulmuş, kısa sürede kapatılmıştır. Hürriyet ve İtilaf Fırkası II. Meşrutiyet Dönemi'nde kurulmuştur.

(Cevap E)

4. Halifelik TBMM tarafından 3 Mart 1924'te kaldırılmıştır. Türkiye'de halifeliğin kaldırılmasından iki gün sonra Hicaz Kralı Şerif Hüseyin halifeliğini ilan etmiştir. Şerif Hüseyin bu hareketiyle İslam dünyasındaki konumunu güçlendirmeye çalışmıştır.

(Cevap D)

5. • **Sümerbank** ham maddesi ülkede olan sanayi dallarına yatırım yapmak amacıyla 1937'de kurulmuştur.
- **Denizbank**, denizcilik sektörüne finans sağlamak üzere 1938'de kurulmuştur.
- **Halk Bankası** esnafa ve sanatkâra kredi sağlamak için kurulup 1938'de faaliyete geçmiştir.
- **Etibank** yer altı kaynaklarının değerlendirilmesi amacıyla 1935'te kurulmuştur.
- **İş Bankası** 1924'te ziraat, sanayi, maden, sigortacılık alanlarına yatırım yapmak amacıyla kurulmuştur. İlk özel banka özelliğine sahiptir.

(Cevap B)

6. Osmanlı'dan beri Türk kara sularında kapitülasyonların etkisiyle yabancılar yük ve yolcu taşımacılığında etkin şekilde faaliyet göstermişlerdir. Misak-ı İktisadi'de alınan karar gereği bunun sınırlandırılması benimsenmiş, 1926'da çıkarılan Kabotaj Kanunu ile kıyıların işletme hakkı Türk devletine geçmiştir.

(Cevap D)

7. Cumhuriyetin ilanı 29 Ekim 1923'tür.
- (A) Takrir-i Sükûn Kanunu Şeyh Sait İsyanı'nı bastırmak amacıyla 1925'te çıkarılmıştır.
- (C) Devletin adının belirlenmesi Cumhuriyetin ilanından hemen sonradır. 1920 yılından beri fiili olarak uygulanan Cumhuriyet yeni rejim olarak ilan edilmiştir.
- (D) Kabine Hükûmetine geçilmesi Cumhuriyetin ilanından hemen sonra gerçekleşmiştir.
- (E) Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ilk muhalefet partisi olarak 1924 yılında kurulmuştur. Ankara'nın başkent olarak ilanı Cumhuriyetin ilanından önce 13 Ekim 1923'tür.

(Cevap B)

8. Mustafa Kemal, 1925 yazında İnebolu ve Kastamonu yöresine yaptığı gezide şapka giyilmesi konusunu gündeme getirmiştir. Kendisi de bu geziye başında şapka ile çıkarak halka örnek olmuştur. Halktan alınan olumlu tepkiler üzerine 25 Kasım 1925'te Şapka Kanunu TBMM'de kabul edilmiştir. Bu kanunla yalnızca TBMM üyeleri ve devlet memurlarına şapka giyme yükümlülüğü getirilmiştir.

(Cevap C)

9. I. TBMM 23 Nisan 1920'den 11 Ağustos 1923'e kadar görev yapmıştır. Bu dönemde 1 Kasım 1922'de saltanat kaldırılmıştır. I. TBMM Dönemi'nde yapılan tek inkılap saltanatın kaldırılması olayıdır. Halifeliğin kaldırılması 1924'te ve Takrir-i Sükûn Yasası 1925'te, yani II. TBMM Dönemi'nde gerçekleşmiştir.

(Cevap C)

10. Türk kadını, 1926'da kabul edilen Medeni Kanun ile sosyal ve ekonomik haklarına kavuşmuştur. Bu sayede Türk kadını çalışma hayatında, eğitimde, mirasta, aile hayatında ve toplumsal ilişkilerde erkeklerle eşit duruma gelmiştir. Siyasal haklar ise 1930-1934 yılları arasında anayasa ve kanunlarda yapılan değişikliklerle düzenlenmiştir. Türkiye'de kadınlar siyasal haklarını elde ettiğinde İsviçre, Fransa, İtalya, Macaristan, Yunanistan, Bulgaristan ve Yugoslavya gibi ülkelerdeki kadınların seçme-seçilme hakları yoktu.

(Cevap E)

11. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk muhalefet partisi olan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, milli mücadele önderlerinden Kâzım Karabekir, Ali Fuat Cebesoy, Rauf Orbay, Refet Bele ve Adnan Adıvar önderliğinde kurulmuştur. 1924 yılında kurulan partinin genel başkanlığını Kazım Karabekir; genel sekreterliğini ise Ali Fuat Cebesoy yapmıştır.

Fethi Okyar da 1930 yılında kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın genel başkanlığını yapmıştır. Fevzi Çakmak ise hiçbir muhalif örgütlenme içinde olmamıştır.

(Cevap C)

12. Cumhuriyetin ilanı sonucunda, Yeni Türk Devleti'nin yönetim şeklinin Cumhuriyet olduğu belirtilerek rejim tartışmaları sona ermiştir (I). Meclis içinden hükümet oluşturularak kabine sistemine geçilmiştir (II). Ve bu değişiklikler 1921 Anayasası'na 1923 değişikliği (III) olarak eklenmiştir.

(Cevap E)

13. Lozan Görüşmeleri sırasında 17 Şubat – 4 Mart 1923 tarihlerinde ulusal ekonomiyi canlandırmak, özel sektörü güçlendirmek, yerli sermayeyi artırmak amacıyla İzmir İktisat Kongresi toplanmıştır. Bu doğrultuda B, C, D, E seçeneklerindeki gelişmeler kongre kararlarıyla ilgili iken "A" seçeneğindeki Tekalif-i Milliye Emirleri Kütahya - Eskişehir yenilgisi sonunda Başkomutanlık yetkisini kullanan Mustafa Kemal tarafından çıkarılmıştır.

(Cevap A)

14. Cumhuriyetin ilan edilmesiyle 1921 Anayasası'nda 1923 yılı değişiklikleri yapılmış ve bu anayasaya "Yeni Türk Devleti'nin yönetim şekli cumhuriyettir." maddesi eklenmiştir. A, B, C, E seçeneklerindeki gelişmeler 1924 Anayasası döneminde gerçekleşmiştir.

(Cevap D)

15. Ölçü birimleri ticaretle ilgilidir. Dolayısıyla uluslararası ölçü birimlerine geçilmesi öncelikle ticari ilişkilerde kolaylık sağlamıştır.

(Cevap B)

16. Türkiye hukuk sistemi çeşitli devletlerden örnek alınmak suretiyle kurulmuştur. Buna göre;

- Medeni Kanun – İsviçre'den,
- Ticaret Kanunu – Almanya'dan,
- Borçlar Yasası – İsviçre'den,
- Ceza Hukuku – İtalya'dan alınmıştır.

(Cevap C)

TÜRK İNKILABI

1. I. TBMM Dönemi'nde uygulanan meclis hükümeti sistemi, hükümet bunalımlarına sebep olduğu için kararlar hızlı bir şekilde alınamıyordu. II. TBMM'de ise cumhuriyetin ilanı ile kabine sistemine geçilmiş ve iktidar olan Cumhuriyet Halk Fırkası birçok inkılap kanununu hızlı şekilde meclisten geçirmiştir. Diğer seçeneklerin yasaların hızlı bir şekilde mecliste kabul edilmesiyle ilgisi yoktur.

(Cevap A)

2. İtilaf Devletlerinin Lozan Görüşmelerine İstanbul Hükümetini de davet etmesi üzerine TBMM Hükümeti, iki başlı sistemi ortadan kaldırmak için Lozan'dan önce saltanatı kaldırmıştır.

(Cevap B)

3. Hatay Cumhuriyeti 1938 yılında, yani Şeyh Said İsyanı'ndan yaklaşık on üç yıl sonra kurulmuştur. Kurulmasındaki en önemli sebepse Fransa'nın bu bölgedeki manda sistemine son vermesidir.

(Cevap B)

4. Tevhid-i Tedrisat, eğitim faaliyetlerini tek elden planlamak ve bu alandaki kargaşayı önlemek amacıyla çıkarılmış, öğretimin birleştirilmesine yönelik bir kanundur. 3 Mart 1924'te TBMM'de kabul edilen bu kanunla; azınlık okulları ve yabancı okullar dahil tüm okullar Millî Eğitime bağlanmış, medreseler kapatılmıştır. Böylece eğitimdeki ikilikler ortadan kaldırılmış ve laik eğitim sistemine geçilmiştir. Ayrıca farklı eğitim kurumlarında birbirinden çok farklı dünya görüşleri geliştiren kişilerin toplumda yarattığı kültür çatışması sona ermiş ve nesillerin ulusal bilinçle yetişmesinin önü açılmıştır.

(Cevap E)

5. Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun; ilkokul, lise ve yüksek öğretimin belli esaslara göre düzenlenmesi için 2 Mart 1926'da kabul edilmiştir.

Türkiye'nin 1 Temmuz 1926'da çıkardığı Kabotaj Yasasıyla Türk sularında ticaret yapma hakkı Türk vatandaşlarına verilmiş, böylece Türk deniz ticaretinin gelişmesi için büyük bir adım atılmıştır.

Sanayinin teşvik edilmesi, özel sermayeyi sanayi alanına çekmek ve böylece ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmek amacıyla yapılmıştır. Bu kanunla sanayi kurmak isteyen girişimcilere ucuz arazi, nakliye indirimleri, vergi muafiyeti gibi kolaylıklar sağlanmıştır. Bu sayede ticari hayatın canlanması hedeflenmiştir. Buna göre; II. ve III. öncüllerde yer alan gelişmeler ticari hayatın düzenlenmesiyle ilgili çalışmalardır.

(Cevap E)

6. 23 Nisan 1920'de açılan I. TBMM, olağanüstü şartların yarattığı ortamda hızlı kararlar alabilmek için "Meclis Hükümeti" sistemini benimsemiştir. Bu sistemde, cumhurbaşkanlığı ve başbakanlık makamları yoktur. Hükümet, meclis içinden aday olan vekillerin tek tek oylanması yoluyla kurulurdu. Ancak bu sistem, meclis içindeki gruplaşmalardan dolayı işleyemez hale gelmişti. Bu durum, yeni hükümetlerin kurulmasını ve kurulan hükümetlerin sağlıklı bir şekilde görevini yapmasını engellemişti. Yine böyle bir hükümet bunalımının yaşandığı sırada Cumhuriyetin ilanı gündeme gelmiş ve 29 Ekim 1923'te meclis hükümeti sisteminden kabine sistemine geçilmiştir. Bu sistemde, başbakan seçilen kişinin kendi kabinesini seçmesi hükümet bunalımları sorununu ortadan kaldırmıştır.

(Cevap D)

7. Atatürk Dönemi'nde oluşturulan eğitim sisteminin temel amaçları şu şekilde sıralanabilir:

- Eğitim ve öğretim alanında yaşanan ikilikleri ortadan kaldırarak ulusal bir eğitim sistemi kurmak,
- Çağdaş, laik bir eğitim-öğretim sistemini oluşturmak,
- Eğitim faaliyetlerinin amacı, yöntemi ve araçlarını bilime dayandırmak,
- Eğitim – öğretimde fırsat ve imkân eşitliğini sağlamak,
- Eğitimin yaygınlaştırılması ve kolaylaştırılmasını sağlamak

(Cevap E)

8. Ulus, ortak bir geçmişe sahip, birlikte yaşamak konusunda ortak istek ve uzlaşmada olan dil, tarih, ül-kü, duygu, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğudur. Buna göre dil, tarih, kültür alanında yapılan tüm çalışmalar ulusallaşma amacı taşımaktadır. Uluslararası ölçü birimlerinin kabul edilmesi ise batılı devletlerle yapılan resmi ve mali ilişkileri düzene koyma amacı taşımaktadır.

(Cevap C)

9. Atatürk, Türk milletinin kurduğu uygarlıklar yoluyla dünya medeniyetine büyük katkılar sağladığına inanmış ve bu gerçeklerin ortaya çıkarılmasını öncelikli hedefler arasına koymuştur. Türk tarihi üzerine yapılan tüm çalışmalar bu amaca yöneliktir. Ancak, 1935 yılında açılan Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, işletmeye uygun maden ve taş ocağı alanlarını araştırmak, madencilik sektörü için uzman ve teknik personel yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. Dolayısıyla Atatürk'ün sözünü ettiği konuyla herhangi bir ilgisi yoktur.

(Cevap A)

10. Yeni Türk Devleti, Batı ile ilişkileri düzene koymak, ticari konulardaki karışıklıkları gidermek amacıyla ölçü, tartı, saat ve takvimde değişiklikler yapmıştır. Bu çerçevede; 1925'te Miladi Takvim, 1928'de uluslararası rakamlar, 1931'de uluslararası ölçü, tartı, ağırlık ve uzunluk birimleri, 1935'te hafta tatilinin cumadan pazara alınması kabul edilmiştir. Ekonomide devletçilik ilkesinin benimsenmesi ise, Batı ile ilişkileri kolaylaştırmak için değil, ülke sanayisinin kurulması için yapılan bir uygulamadır.

(Cevap C)

11. 1925 yılında çıkarılan Şapka Kanunu ile tekke ve zaviyelerin kapatılması kararlarına karşı Sivas, Erzurum, Maraş Trabzon, Rize gibi yerlerde isyanlar çıkmıştır. Bu isyanlarla mücadele edebilmek amacıyla Ankara İstiklal Mahkemesi kurulmuştur. İstiklal Mahkemeleri son olarak 1927 yılında görev yapmıştır. Bu kanunun kaldırılması ise ancak 4 Mayıs 1949'da gerçekleşmiştir.

(Cevap D)

12. 13 Şubat 1925'te çıkan Şeyh Sait İsyanı için Ankara ve Diyarbakır'da İstiklal Mahkemesi kurulmuştur. Ankara merkez olmasından, Diyarbakır ise isyanın çıktığı yer olmasından dolayı bu karar alınmıştır.

(Cevap E)

13. Osmanlı Devleti'nin borçları Lozan Antlaşması'nda çözüme kavuşmasına rağmen, Cumhuriyetin ilk yıllarında borçların ödenme şekli ve miktarı konularında Fransa'yla birtakım sorunlar yaşanmış ve bu sorunlar barışçı yollarla çözüme kavuşmuştur.

(Cevap D)

14. 1924 yılında kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu'yla eğitim ve öğretim kurumları tek çatı altında toplanmıştır. Böylece bütün yabancı okullar ve azınlık okulları Millî Eğitim Bakanlığına bağlanmış, Türkçe, tarih, coğrafya derslerinin Türk öğretmenler tarafından verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu sistemde ortaya çıkabilecek aksaklıkları ve farklılıkları gidermek amacıyla Tevhid-i Tedrisat gereği medreseler kapatılmıştır.

(Cevap C)

15. Osmanlı'da Müslim ve gayrimüslimlere ayrı hukuk uygulanıyordu. Bu durum ülkede hukuk birliği oluşmasını engellemiştir. Müslümanlara şeri hukuk uygulanmış, gayrimüslimlere ise kendi hukukları uygulanmıştır. Fakat gayrimüslimlerin Medeni Kanun'a uymayı kabul etmeleri üzerine Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları arasındaki hukuk ayrılığı ortadan kalkmıştır. Yani Müslümanların ve gayrimüslimlerin Medeni Kanun'a uymaları ülkede hukuk birliğine ortam hazırlamıştır.

(Cevap B)

16. 1923'te Cumhuriyetin ilanı ile birlikte devletin yönetim şekli ve hükümet kurma modelinde değişikliğe gidilmiş ve bu kararlar 1921 Anayasası'na 1923 değişikliği olarak girmiştir. Buna göre, anayasada değişiklik yapılması, meclis hükümeti sisteminden kabine sistemine geçilmesinin getirdiği bir zorunluluktur.

(Cevap E)

TÜRK İNKILABI

1. Türk Ocakları, 1912 yılında açılmıştır; ancak kitle eğitimi amacı yoktur. Millet Mektepleri 1928-1929'da 14-45 yaş arası Türk vatandaşlarına okuma-yazma öğretmek amacıyla açıldığı için kitle eğitimi kurumu özelliği taşımaktadır. Köy Enstitüleri ise öğretmen yetiştirmek amacıyla 1940 yılında açılmaya başlanmıştır.

(Cevap B)

2. Yeni Türk Devleti'nde demokratikleşme süreci, Osmanlı'dan miras kalan zihniyetin değiştirilerek, gerçek demokrasinin yerleştirilmesi çabası çerçevesinde şekillenmiştir. Bu süreçteki en önemli adım ise millî egemenliğin tam olarak sağlanmasıdır. Çok partili hayata geçerek farklı fikirlerin meclise yansımalarını sağlamak, kadınları da yönetime katmak, bu sürecin temel uygulamalarıdır.

(Cevap A)

3. Tevhid-i Tedrisat Kanunu, eğitim faaliyetlerini tek elden planlamak, mevcut kargaşaları ve bölünmeleri önlemek ve bu sayede eğitim üzerinde devlet otoritesini kurmak amacıyla çıkarılmıştır.

(Cevap C)

4. TBMM'nin açılması ile halkın yönetime katılması sağlanmış, saltanatın kaldırılmasıyla millî egemenlik önündeki en büyük engel ortadan kaldırılmıştır. Böylece halk egemenliğinin öne açılması, 1920'den beri fiili olarak uygulanan Cumhuriyet 29 Ekim 1923'te ilan edilmiştir.

(Cevap B)

5. 17 Şubat 1926 tarihli Medeni Kanun ile kadınlar yasalar önünde erkeklerle eşit duruma getirilmiş, erkeğin ailedeki ayrıcalıkları kaldırılmıştır. Bu kanunla kadınlar ilk kez boşanma, mirastan eşit pay alma, dilediği mesleği seçme, çocuğun velayetini alma gibi haklara kavuşmuştur. Adalet Bakanı'nın paragrafta bahsettiği kanun da 1926 tarihli medeni kanundur.

(Cevap C)

6. I, II. ve III. öncüller ulusal birliği sağlamak, ülke içerisinde yaşayan halk arasında ortak bir kültür oluşturmak amacıyla yapılmıştır.

(Cevap E)

7. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası ekonomide liberalizm ilkesini benimsemişlerdir. Fakat Cumhuriyet Halk Fırkası ekonomide devletçilik ilkesine yer vermiştir.

(Cevap B)

8. Millet Mektepleri, yeni Türk harflerinin kabulünden sonra 14-45 yaş arası vatandaşlara okuma - yazma öğretmek amacıyla açılmıştır. Yabancı okullar ve devlet okulları ise Tevhid-i Tedrisat Kanunu'yla Millî Eğitim Bakanlığına bağlanarak denetim altına alınmıştır.

(Cevap D)

9. A, C, D ve E seçenekleri 10 Kasım 1938 öncesi gelişmelerdir. Fakat Demokrat Parti, Celal Bayar önderliğinde 7 Ocak 1946'da kurulmuştur.

(Cevap B)

10. Eğitim Kongresi, Millî Mücadele'nin en buhranlı döneminde Eskişehir – Kütahya Savaşı günlerinde yapılmıştır. Savaş devam ederken 16 Temmuz 1921'de I. Maarif Kongresi toplanmıştır.

(Cevap D)

11. Musiki Muallim Mektebi, 1924 yılında faaliyete geçmiştir. Halkevleri ise 1932 tarihinde faaliyete geçmiştir. Dolayısıyla bu gelişmeler Atatürk döneminde. Köy Enstitüleri ise Atatürk'ün ölümünden sonra 1940'ta çıkartılan bir yasa ile açılmaya başlanmıştır.

(Cevap B)

12. B, C, D ve E seçenekleri ekonomik konularla ilgili gelişmelerdir. Fakat uluslararası ölçü birimlerinin kabul edilmesi, Batı ile olan ticari ilişkilerin düzenlenmesi ile ilgilidir.

(Cevap A)

13. 1 Kasım 1922'de saltanatın kaldırılmasıyla ortaya çıkan rejim boşluğu ve devlet başkanlığı sorununu çözmek amacıyla 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edilmiştir. B, C, D ve E seçenekleri Cumhuriyetin ilanından sonraki gelişmeler olduğu için Cumhuriyetin ilanı yönünde atılan adımlardan değildir.

(Cevap A)

14. Kadınlara siyasi haklar verilmesi siyasi alanda yapılan yeniliklerdir. Eğitim ve öğretimin birleştirilmesi, Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu'nun kurulması da eğitim ve kültür alanında yapılan düzenlemelerdir. Ancak Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun çıkarılması ekonomi alanında yapılan yenilikler arasında yer alır.

(Cevap C)

15. Cumhuriyet Dönemi'nde, Türkçeye önem verildiğinin en önemli göstergesi Türkçedeki yabancı kelimelerin atılması ve Türkçenin kökeninin araştırılması amacıyla kurulan Türk Dil Kurumunun çalışmalarıdır. Bunların dışında Türkçeyi geliştirmek amacıyla okul programlarından Arapça ve Farsça derslerin çıkarılması da önemli bir gelişmedir. Tevhid-i Tedrisat Kanunu Türkçeyi geliştirmekten ziyade eğitim ve öğretim kurumlarının tek çatı altında birleştirilmesini amaçlayan bir uygulamadır.

(Cevap E)

16. Şapka Kanunu ve Medeni Kanun toplumsal alanla ilgili olarak yapılmış düzenlemeler iken, Kabotaj Kanunu ekonomi alanında yapılan bir düzenlemedir.

(Cevap D)

TÜRK İNKILABI

1. Merkez Bankası hükümetin para ve kredi politikasını yürütmek amacıyla 11 Haziran 1930'da kurulmuştur. Merkez Bankasının temel görevi para biriminin ve para arzının istikrarını sürdürmektir. Bundan başka para politikasını belirlemek, devlet adına para basmak, Türk lirasının değerini korumak, ülkenin döviz ve altın rezervlerini yönetmek gibi görev ve yetkileri vardır. Ancak Merkez Bankası ulusal bankalarla rekabet etmez, tam tersine onlara destek verir.

(Cevap E)

2. Prof. Albert Malche'nin hazırladığı rapor İstanbul Darülfünun'u ile ilgili olup eğitim içeriklidir. Bu raporda Darülfünun ile ilgili eksiklikler ve yapılması gerekenler yazılmıştır.

(Cevap A)

3. Türkiye Cumhuriyeti Avrupalı devletlerle ticari (II) ve siyasi (III) alanda birlikte hareket etmek amacıyla pazar gününü tatil olarak benimsemiştir. Diğer bir ifadeyle ortak çalışmaları daha düzenli ve sistemli hâle getirebilmek için 1935 yılında hafta tatili cumadan pazara alınmıştır. Bu uygulamanın askerlikle ilgisi yoktur.

(Cevap E)

4. Gümrük vergilerinin artırılması (I) ülkeyi yabancı malların istilasına karşı koruma amacıyla yapılmıştır. Üretim gücünü artırma (II) ve yerli malı kullanmak (III) ise ihtiyaçlar bakımından dışa bağımlılığı azaltmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla bu üç gelişme dış ticaret açığının azaltılması amacına yöneliktir.

(Cevap E)

5. Osmanlı Devleti'nde okuma - yazma bilmek adeta bir ayrıcalık işaretiydi. Yeni Türk Devleti kurulduğu sıralarda da ülkedeki okuma - yazma oranı çok düşüktü. Bu konudaki en önemli engel ise okunması, yazılması ve öğrenilmesi çok zor olan Arap harflerinin kullanılmasıydı. Bu nedenle öncelikle Türkçenin yapısına daha uygun olan Latin harfleri kabul edilmiş, ardından da yeni alfabenin öğretilmesi için 1928 yılından itibaren Millet Mektepleri açılarak ülke çapında bir okuma - yazma seferberliği başlatılmıştır.

(Cevap C)

6. Halifelik 3 Mart 1924'te kaldırılmıştır. Buna göre 1 Kasım 1922'de gerçekleşen saltanatın kaldırılması olayı halifeliğin kaldırılmasında etkili olmamıştır.

(Cevap D)

7. Kadının evlilik birliğini bozma, yani boşanma hakkını elde etmesi 17 Şubat 1926'da kabul edilen Medeni Kanun'la mümkün olmuştur. A, C, D ve E seçenekleri daha sonraki gelişmelerdir.

(Cevap B)

8. Kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmesiyle siyasi alanda kadınlarla erkekler eşit duruma gelmişlerdir. Ağa, paşa, bey, hacı gibi unvanların kaldırılmasıyla toplumsal alanda eşitlik sağlanmıştır. Ama yerli malı kullanımı eşitlik amacıyla değil, millî ekonominin kalkınması için yapılmıştır.

(Cevap D)

9. Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun tam olarak amacına ulaşmamasının sebepleri; yatırım azlığı (I) ve 1929 dünya ekonomik bunalımıdır (II). Çünkü yeni savaştan çıkmış bir ülkede sanayi kurmak için yeterli sermaye birikimi yoktu. Bu durum üstüne 1929 dünya ekonomik bunalımının çıkması işleri daha da zorlaştırdı.

(Cevap D)

10. 17 Şubat–4 Mart 1923'te yapılan İzmir İktisat Kongresi'ne Kazım Karabekir başkanlık etmiştir. Çiftçi, sanayici, tüccar ve işçi temsilcilerinin katıldığı kongreye Kazım Karabekir, Manisa sanayi temsilcisi olarak katılmıştır.

(Cevap C)

11. 1924 Anayasası'nda "Devletin dini İslâm'dır." maddesine yer verilmiştir. Daha sonra yapılan inkılaplar ve uygulamalarla devlet laik bir anlayışı benimsemiştir. Fakat anayasada yer alan "din İslam'dır." maddesi devletin bu uygulamalarına ters bir durumdur. Bu durumu çözmek amacıyla 1928 yılında yapılan anayasa değişikliği ile "Devletin dini İslam'dır." maddesi kaldırılarak devlet bütün dinlere eşit hale getirilmiş, böylece inançlar karşısında tarafsızlık sağlanarak laik anlayış güçlenmiştir.

(Cevap E)

12. Atatürk inkılapları eğitim, ekonomi, siyasi, hukuki ve toplumsal alanda yoğunlaşmıştır. Soru öncülünde bahsedilen inkılaplar toplumsal alanda yapılan düzenlemelerdir. Ancak bu inkılapların yapılış amacı birbirinden farklıdır.

- Uluslararası ölçü ve birimlerin kabulü ticari ilişkileri kolaylaştırmak için,
- Soyadı Kanunu toplumsal kargaşayı çözmek için,
- Tekke ve zaviyelerin kapatılması da dini duyguların istismar edilmesini önlemek amacıyla yapılmıştır.

(Cevap C)

13. Atatürk'ün anlatmak istediği İstanbul'da bulunan sultanın, tek hâkim olduğu, milletin iradesine ve isteklerine kulak asmadığıdır. Bu duruma son vermek, millet iradesini ülke yönetiminde hâkim kılmak amacıyla saltanatın kaldırılması ve sultanın etkisiz hâle getirilmesi gerekiyordu. Bunun için 1 Kasım 1922'de saltanat kaldırılmıştır. Yani Mustafa Kemal'in soruda verilen sözle vurgu yaptığı olay saltanatın kaldırılmasıdır.

(Cevap A)

14. A, C, D ve E seçenekleri Medeni Kanun kapsamındadır. Yani toplumsal konuları içermektedir. Fakat kadınlara muhtar seçme ve seçilme hakkının verilmesi siyasi bir haktır ve 1933 yılında verilmiştir.

(Cevap B)

15. Saltanatın kaldırılmasıyla padişahın siyasi gücü alınarak sadece din başkanı olarak kalmış ve laiklik yolunda ilk adım atılmıştır. Halifelik teokratik yönetimin en büyük kanıtıdır. Dolayısıyla halifeliğin kaldırılması Türkiye Cumhuriyeti'nin laik yapı kazanmasını sağlamıştır. Şeriye ve Evkaf Vekâleti, yani şeyhülislamlık makamı laik yapıya uymadığı için kaldırılmıştır. Dolayısıyla I., II. ve III. öncüller Türkiye Cumhuriyeti'nin laik bir yapı kazanmasını sağlamıştır.

(Cevap E)

16. Ziraat ve veterinerlik fakültelerinin açılması doğrudan sanayileşme ile ilgili değildir. Bu kurumlar, tarımsal alanda halka yol gösterici kişileri yetiştirmek ve tarımsal üretimi sağlıklı şekilde gerçekleştirmek amacıyla kurulmuştur.

(Cevap B)

TÜRK İNKILABI

1. • Sümerbank: 1933
• Gümrük ve Tekel Bakanlığı: 1931
• Türkiye Şeker Fabrikaları Genel Müdürlüğü: 1935
• Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü: 1937
• Tapu Kadastro Umum Müdürlüğü: 1936'da kuruldu. Dolayısıyla D seçeneğinde yer alan gelişme diğerlerinden sonradır.

(Cevap D)

2. Ağa, hacı, hafız ve molla gibi unvanlar ayrıcalık yansıtan unvanlardı. Dolayısıyla toplumu ayırtıyordu. 1934 yılında kabul edilen kanunla bu unvanların kullanılması yasaklanmıştır. Böylece toplumu ayırtıcı tutumlara son verilmiştir.

(Cevap C)

3. • İş Bankası: 1924
• Belediyeler Bankası: 1933
• Sanayi ve Maden Bankası: 1925

Verilen bilgilere bakıldığında sadece İş Bankası ve Sanayi ve Maden Bankasının 1920–1930 arası dönemde kurulduğu görülür.

(Cevap E)

4. Cumhuriyetin ilk yıllarında başlayan çalışmalarla ilk ve orta öğretimin temelleri atılmıştır. Bu dönemde mesleki ve teknik eğitimi geliştirmek amacıyla ABD'li eğitim kuramcısı John Dewey, incelemeler yapmak üzere Türkiye'ye davet edilmiştir. John Dewey'in yaptığı incelemeler sonucu hazırladığı raporların Türk eğitim sistemi üzerinde önemli etkileri olmuştur. 1940 yılında kurulan Köy Enstitüleri de bu raporlardaki öneriler dikkate alınarak kurulmuştur.

(Cevap A)

5. Sorunun A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan ifadeleri doğrudur. Fakat E seçeneğindeki ifade yanlıştır. Çünkü Mustafa Kemal, Nutuk adlı eserini CHP III. Kurultayı'nda değil, 1927'deki II. Kurultayı'nda okumuştur.

(Cevap E)

6. A, B, C, D seçenekleri laikleşme aşamaları içerisinde yer alır. Kabotaj Kanunu ise Atatürk'ün milliyetçilik ilkesinin bir sonucudur. Bu kanun ile Türk karasularında yük ve yolcu taşımacılığı hakkının Türk vatandaşlarına verilmesi mümkün olmuştur. Dolayısıyla bu kanun Türkiye'de bir laikleşme aşaması değildir.

(Cevap E)

7. Lozan Konferansı'na ara verildiği sırada, 17 Şubat - 4 Mart 1923 tarihleri arasında İzmir İktisat Kongresi yapılmıştır. Bu kongre millî ekonomi oluşturma, ekonomiyi ayağa kaldırma amacı ile yapılmıştır. İşçi, sanayici, tüccar ve çiftçi temsilcilerinin katıldığı kongre ekonomiye yön veren birtakım kararlar almıştır. Soruda verilen kararlar bunlar içerisinde yer alır.

(Cevap E)

8. 1924'te kurulan Türkiye İş Bankasının ilk genel müdürü Celal Bayar'dır. Bu göreve gelmesinde, başta Doyçe Orient Bank gibi bankalarda çalışmış olması etkili olmuştur.

(Cevap B)

9. Yüksek Ziraat Enstitüsü 1933'te kurulmuştur. Mülkiye Mektebinin Ankara'ya taşınması ise 1936'da gerçekleşmiştir. Bu iki gelişme Atatürk Dönemi'ne aittir. Fakat Ankara Üniversitesi 1946'da kurulduğu için Atatürk Dönemi gelişmeleri arasında gösterilemez.

(Cevap C)

10. Uluslararası ölçü ve tartı birimlerinin kabul edilmesi,
- ülke düzeyinde standart bir ölçü sistemi kurmak,
 - bölgelere göre değişen birimlerin yarattığı karışıklığı önlemek,
 - Batılı ülkelerle olan ticari ilişkileri düzenlemek amacıyla kabul edilmiştir.

Toplumsal eşitliği ve sosyal dayanışmayı sağlama ya yönelik bir gelişme değildir.

(Cevap E)

11. Halkevlerinin çıkardığı dergilerden Ülkü, Ankara'da çıkarılmıştır. Ayrıca;

- Bursa'da; Uludağ
- İzmir'de; Fikirler
- Sinop'ta; Drnaz
- Isparta'da; Ün
- Manisa'da; Gediz
- Adana'da; Görüşler
- Antep'te; Başpınar
- Denizli'de; İnanç

dergilerini de halkevleri çıkartmıştır.

(Cevap B)

12. Teşvik-i Sanayi Kanunu 28 Mayıs 1927'de çıkarılmıştır. B, C, D ve E seçeneklerinde yer alan ifadeler bu kanun uygulamalarındandır. Fakat A seçeneğinde yer alan ifade, Teşvik-i Sanayi Kanunu uygulaması içinde yer almaz. Sanayi ve maden alanında girişimcilere kredi vermek üzere kurulan Sanayi ve Maden Bankası'nın kuruluş tarihi 19 Nisan 1925'tir. Yani kronolojik olarak Teşvik-i Sanayi Kanunu'ndan önce olduğu için sorunun cevabı A seçeneğidir.

(Cevap A)

13. 1925'te Uşak ve Alpullu şeker fabrikalarının temeli atılmıştır. Cumhuriyet'in 10. yılında, yani 1933'te ise Eskişehir ve Turhal şeker fabrikalarının temeli atılmıştır. Bu dört şeker fabrikası da Atatürk döneminde tamamlanmıştır.

(Cevap E)

14. 10. Yıl Marşı, Faruk Nafiz Çamlıbel ve Behçet Kemal Çağlar tarafından yazılmıştır. 10. Yıl Marşı'nın bestesini ise Cemal Reşit Rey yapmıştır.

(Cevap D)

15. • Yeni Türk Harflerinin kabulü – 1928
• Uluslararası rakamların kabulü – 1928
• Sanayi ve Maden Bankasının kurulması – 1925
• İlk Atatürk heykelinin Sarayburnu'nda açılması – 1926
• Gümrük ve Tekel Bakanlığının kurulması – 1931

(Cevap E)

16. Soruda verilen eserlerin hepsi Mustafa Kemal'e aittir. Bu eserler askerlik mesleğine dair yazılmış çeviriler ve bilgi verici eserlerdir.

(Cevap E)

TÜRK İNKILABI

1. İlk ve ortaöğretimin esaslarının düzenlenmesi ve okul açma izninin devlete verilmesi, Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun'un kabulü ile gerçekleşmiştir.

(Cevap D)

2. A, C, D ve E seçeneklerindeki gelişmeler tarımda verimin artırılmasına yönelik faaliyetler değildir. Toprak-sız çiftçiye toprak verilmesi hakkında kanun tarımda verimi artırmaya yöneliktir. Bu kanunla çiftçinin kendisine verilen toprağı boş bırakmayarak işlemesi, üretimi artırması hedeflenmiştir.

(Cevap B)

3. 1 Temmuz 1926 tarihli Kabotaj Kanunu'yla Türk denizleri ve limanlarında işletmecilik ve taşımacılık hakkı sadece Türk Devleti'ne ve vatandaşlarına verilmiştir. Böylece millî ekonomi ilkesi doğrultusunda önemli bir adım atılmıştır. Bu kanun Türk denizciliğinin gelişmesine imkân sağlamıştır.

(Cevap A)

4. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yükseköğretim kurumu 5 Kasım 1925'te kurulan Ankara Hukuk Mektebi'dir. İlk derslerine TBMM çatısı altında başlayan okul, 1927'de Bakanlar Kurulu kararı ile fakülte adını almıştır. Fakülte, günümüzde Ankara Üniversitesi bünyesinde eğitime devam etmektedir.

(Cevap C)

5. Resim ve heykel terimleri sanatla ilgili kavramlar olduğu için doğru cevap "D" seçeneğinde yer almaktadır. Atatürk'ün seçenekte verilen sözü, milletlerin ilerlemesinde sanatın önemini vurgulamaktadır.

(Cevap D)

6. Halkevleri 1932'de kurulmuştur. Halkevleri, okuma-yazma öğretmek için kurslar düzenlemiştir. Yöresel değerleri tanıtmak amaçlı dergi yayımlamıştır. Dikiş, nakış gibi beceri kursları düzenlemiştir. Halka sağlık kurallarının öğretilmesi ve uygulanması da Halkevlerinin sunduğu hizmetler arasında yer almıştır. Türkçenin sadeleşmesi için gereken esasların ve yöntemlerin belirlenmesi çalışması ise Halkevlerinin değil, 1932'de kurulan Türk Dil Kurumunun çalışmaları arasında yer almaktadır.

(Cevap E)

7. A, B, C ve E seçenekleri, Türk tarih tezi ile ulaşılmak istenen amaçlar arasında yer almaktadır. Zaten seçeneklerde yer alan ifadeler tarih ilminin alanına giren konulardır. Fakat Türk halkının eğitilerek halka yeteneklerine göre beceri kazandırılması Türk Tarih Kurumunda tartışılan bir görüş olamaz. Bu konu, genel eğitimin amaçları arasında yer almaktadır.

(Cevap D)

8. Nutuk, Atatürk'ün 1919-1927 yılları arasındaki dönemi anlattığı eseridir. Türkiye Cumhuriyeti'nin bu dönemle ilgili temel resmi kaynağı niteliğindedir. Nutuk'un dağıtım hakkı gelir sağlama amacıyla Atatürk tarafından Türk Hava Kurumuna verilmiştir.

(Cevap A)

9. B, C, D ve E seçenekleri, 11 Ağustos 1923–4 Ekim 1927 tarihleri arasında çalışan 2. TBMM Dönemi'nde gerçekleşmiştir. Saltanatın kaldırılması 1 Kasım 1922 tarihindedir. Yani I. TBMM dönemi faaliyetidir.

(Cevap A)

10. Demokrasinin esası; seçim, katılım, çoğunluk, hoşgörü ve temsilde hürriyettir. Bu nedenle seçmen yaşının 25'ten 18'e düşürülmesindeki amaç seçmen sayısının artırılmasıdır.

(Cevap D)

11. I. Demokrasinin tam oluşabilmesi için saltanatın kaldırılması ve Cumhuriyet'in ilanı esastır.
- II. Demokrasi, sadece erkek egemen bir yönetim şekli değildir. Toplumsal hayatta ve siyasal hayatta cinsiyet farkının kaldırılması demokrasinin vazgeçilmez esasıdır.
- III. Türkiye'nin Milletler Cemiyetine üye olması demokrasinin yerleşmesinden çok Türkiye'nin uluslararası itibarının artması ile ilgili bir konudur.

(Cevap C)

12. Atatürk döneminde yapılan siyasi, sosyal, ekonomik inkılaplarla Türk toplumu ümmet anlayışından ulus anlayışına geçmiş, çağdaşlaşma yolunda hızlı ve radikal kararlar alınmıştır. Fakat ülke idaresinde Divanîhümayun'dan bakanlıklar sistemine geçilmesi Sultan II. Mahmut Dönemi'nde gerçekleşen bir islahattır.

(Cevap B)

13. Resmî nikâh, boşanma hakkının kadına da tanınması, tek eşle evlilik ve mirasta kadın - erkek eşitliği 17 Şubat 1926'da kabul edilen Medeni Kanun kapsamındadır. Kadınların yönetime katılması ise 1930 yılında başlar. 1930'da Belediye; 1933'te muhtarlık; 1934'te milletvekili seçimlerine katılma hakkı elde eden Türk kadını, bu haklarla yönetime katılabilmektedir.

(Cevap E)

14. Öğretimin birleştirilmesi, yeni Türk alfabesinin kabulü, Millet Mektepleri ve eğitim teşkilatı hakkında kanun eğitimle ilgili gelişmelerdir. Soyadı Kanunu ise toplumsal alanla ilgilidir. Toplumsal alanda meydana gelebilecek karışıklıkları önlemek amacıyla 1934'te çıkarılmıştır. Soyadı Kanunu ile miras işlemleri ve resmî işlemlerde kolaylık sağlanmıştır.

(Cevap E)

15. Lozan Konferansı'na İstanbul ve TBMM Hükûmeti aynı anda çağırılmıştır. İtilaf devletleri bu davranışları ile iki hükûmetin arasındaki çekişmeden faydalanmak istemiştir. TBMM Hükûmeti ise 1 Kasım 1922'de saltanatı kaldırarak yönetim alanında ikiliğe son vermiştir. Saltanatın kaldırılmasıyla Türk milletinin tek temsilcisi TBMM olmuştur.

(Cevap C)

TÜRK İNKILABI

1. A, B, C ve E seçeneklerinde yer alan ifadeler Atatürk Dönemi'nde büyük oranda uygulanmıştır. Fabrika üretimine geçilmiş, özel sektör teşvik edilmiş, başarılı olamayınca ekonomik faaliyetleri devlet yapmıştır. Demir yolu yapımına önem verilmiştir. Fakat 1929 yılında çıkarılan Toprak Reformu, topraksız köylüyü topraklandırmak amacıyla çıkarılmış, ancak bu kandan yeterince faydalanılamamıştır. Yani Atatürk Dönemi'nde en az uygulanan gelişme D seçeneğindedir. Yani Atatürk Dönemi'nde en az uygulanan gelişme D seçeneğindedir.

(Cevap D)

2. A, B, D ve E seçeneklerinde yer alan gelişmeler, 1929 Dünya ekonomik bunalımının olumsuz etkilerine tedbir amacıyla Atatürk Dönemi'nde alınan ekonomik önlemler arasındadır. Varlık vergisi kanunu ise, Atatürk Dönemi sonrası, yani 11 Kasım 1942 tarihinde kabul edilmiştir. II. Dünya Savaşı yıllarında enflasyonla mücadele için tedavülden para çekmeyi, savaş yıllarında haksız kazanç elde etmiş olanların kazançlarını vergilendirmeyi hedefleyen bir kanundur.

(Cevap C)

3. I. öncülde yer alan ifade yönetimle ilgilidir. Dolayısıyla siyasi bir gelişmedir. Yine IV. öncülde yer alan "Tek dereceli seçim ve kadınlara siyasal haklar verilmesi" de yönetimle ilgilidir ve siyasidir.

II ve III. öncüllerde yer alan ifadeler ise ekonomi ile ilgilidir. Dolayısıyla bu ifadeler sorunun cevabıdır.

(Cevap B)

4. Şeyh Sait ve Menemen İsyanları, Cumhuriyet rejimini ortadan kaldırmak ve halifeliği geri getirmek amacıyla çıkan isyanlardır. Bu yönüyle bu iki isyanın ortak amacı arasında rejimi ve laikliği ortadan kaldırmak vardır. Şeyh Sait İsyanı'nda ayrıca bir Kürt Devleti kurma amacı vardır. Menemen İsyanı'nda böyle bir amaç yoktur. Özerk yönetim kurmak bu iki isyanın ortak yönü değildir.

(Cevap D)

5. Türk kara sularında meydana gelen kazaya Türkiye'nin müdahalesi üzerine Fransa itiraz etmiştir. Fransa, davaya bakma hakkının Türkiye'de değil, kendinde olduğunu iddia etmiştir. Lahey Adalet Divanı'nda görüşülen dava Türkiye'nin lehine sonuçlanmıştır. Bu durum Kabotaj Kanunu'nun çıkarılmasını kolaylaştırmıştır. Bu kanunla Türk denizleri ve limanlarında işletmecilik ve taşımacılık hakkı Türk devletine ve vatandaşlarına verilmiştir.

(Cevap E)

6. Milletvekili yemini ilk kez 1924 Anayasası'nda yer almış ve sonraki anayasa metinlerinde de yer almıştır. Kurtuluş Savaşı'nı yönetmek üzere TBMM'de kabul edilen 1921 Anayasası ise 23 maddeden oluşan kısa ve öz bir anayasadır. Olağanüstü bir dönemde hazırlanan 1921 Anayasası kişi hakları, yargı sisteminin işlemesi gibi konulara değinmediği gibi milletvekili yemini de içermeyen bir metindi.

(Cevap D)

7. Şeyh Sait isyanı, 13 Şubat 1925'te Diyarbakır'da çıkmış ve kısa sürede bölgeye yayılmıştır. Cumhuriyet rejimi ve laik düzene karşı başlatılan bu isyan hilafet yönetimini yeniden getirmeyi amaçlamıştır. Dönemin hükümet başkanı Fethi Okyar, bu isyanın yerel olduğunu ve kısa sürede bastırılacağını düşünmüş bu nedenle isyana karşı etkili bir politika geliştirememiştir. Ancak isyanın hızla yayılması üzerine Fethi Bey hükümeti istifa etmiş ve yerine İsmet İnönü hükümeti kurulmuştur.

(Cevap A)

8. • İlk halkevi 1932'de açılmıştır. İlk nüfus sayımının yapılması da 1927 yılındadır. Bu bilgiler doğru olarak verilmiştir.
- İlk yüksek okul, Gazi Eğitim Enstitüsü değil, 1925 tarihli Ankara Hukuk Mektebidir.
- İlk özel banka Emlak ve Eytam Bankası değil, 1924 tarihli İş Bankasıdır.
- İlk meclis başkanı Kâzım Karabekir değil, Ali Fethi Okyar'dır.

(Cevap B)

9. Halifelik 3 Mart 1934'te TBMM tarafından çıkarılan kanunla kaldırılmıştır. Halifeliğin kaldırılmasında A, B, C, D seçeneklerinde verilen gelişmeler etkili olmuştur. Fakat ABD'ye mektup yazan son halife Abdülmecid değil son padişah Vahdettin'dir. İlgili mektubu hilafetin kaldırılmasından sonra yazmıştır. Ayrıca o dönemin ABD'si Avrupa siyasetinden uzak durmayı yeğleyen Monroe doktrinini benimsediğinden gelişmelere tepkisiz kalmıştır.

(Cevap E)

10. Türk inkılabı sadece Türk toplumuna değil, tüm Orta Doğu ve hatta dünyanın ezilen toplumlarına örnek olmuştur. Bu yönüyle evrensel özgürlük mücadelesine örnek olması doğaldır.

(Cevap C)

11. Saltanatın kaldırılması 1 Kasım 1922'dedir. Abdülmecit Efendi'nin halife seçimi 18 Kasım 1922'de yapılmıştır. 2 Mart 1924'te Halk Fırkasında halifeliğin kaldırılması görüşülerek kabul edilmiştir. 3 Mart 1924'te halifelik makamı kaldırılmıştır.

(Cevap D)

12. Medeni Kanun'un, İsviçre'den alınmasında I, III, IV ve V. öncüllerde yer alan ifadeler etkili olmuştur. 17 Şubat 1926'da kabul edilen Medeni Kanun'un İsviçre'den alınmasının nedenleri arasında İcra ve İflas Kanunu'nun başarılı olması yer almaz. Çünkü İcra ve İflas Kanunu'nun alınma tarihi 24 Nisan 1929'dur. Yani Medeni Kanun daha önce düzenlenmiştir.

(Cevap B)

13. Atatürk Dönemi'nde gerçekleştirilen inkılaplar, yabancı yatırıma karşı değildir. Yalnızca yatırımın uygulanmasında bağımsızlık ilkesinin göz ardı edilmesine karşıdır. Ancak bağımsızlığa ters düşmeyen yabancı yatırımlara her zaman izin verilmiştir.

(Cevap E)

14. Ankara, Temsil Heyeti'nin Ankara'ya geldiği Aralık 1919 tarihinden beri fiili olarak Milli Mücadele'nin merkezi durumundaydı. Ancak resmi olarak başkent olması İsmet İnönü'nün TBMM'ye sunduğu tek madelik bir yasa tasarısı ile mümkün olmuştur.

(Cevap A)

TÜRK İNKILABI

1. Tevhid-i Tedrisat Kanunu'yla bütün eğitim kurumları, azınlık okulları ve yabancı okullar Millî Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır. Eğitimde laik sistemi sağlamak amacıyla da medreseler (II) bu kanun gereği kapatılmıştır.

(Cevap B)

2. 1926 yılında kabul edilen Medeni Kanun'la,
- Kadın-erkek eşitliği sağlandı.
 - Resmî nikâh, miras, tek eşle evlilik ve kadınlara da boşanma hakkı verildi.

Evlilikte kazanılan mal paylaşımında eşitlik ilkesinin uygulanması 2001 Medeni Kanunu ile düzenlenmiştir.

(Cevap A)

3. Tevhid-i Tedrisat Kanunu 3 Mart 1924'te halifeliğin kaldırılmasıyla birlikte yapılan düzenlemeler arasındadır. Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun amacı eğitimdeki ikiliğe son vermek, medreselerin kapatılmasını sağlayarak öğretimi laikleştirmek, bütün eğitim kurumlarını ve yabancılara ait okulları Millî Eğitim Bakanlığına bağlayarak kültür birliğinin kurulmasını sağlamaktır.

Verilen öncüllerin hepsinde eğitimi millileştirme amacının görüldüğü söylenebilir.

(Cevap E)

4. 1924 Anayasası'nın 1928 değişikliğinde Anayasa'dan Devletin dini İslam'dır hükmü çıkarılmıştır. Ayrıca milletvekillerinin ve Cumhurbaşkanının yemin şekli de değişikliğe uğramış ve Anayasa'da yerini almıştır.

(Cevap C)

- 5.
- Serbest Cumhuriyet Fırkası 12 Ağustos 1930'da kurulmuştur.
 - Şeyh Sait Ayaklanması 13 Şubat 1925'te çıkmıştır (I),
 - Mustafa Kemal'e karşı İzmir'de planlanan suikast (II) 16 Haziran 1926'da gerçekleşmiştir,

Menemen Olayı ise Serbest Cumhuriyet Fırkası kapandıktan sonra 23 Aralık 1930'da gerçekleşmiştir.

(Cevap D)

6. Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasından sonra ulusal ekonomiyi güçlendirmek için bazı uygulamalar başlamıştır. Bu çerçevede, Kabotaj Kanunu'nun çıkarılmasıyla Türk karasularında vatandaşlara serbest ticaret hakkı sağlanmıştır. Yabancılara ait işletmeler satın alınarak yerli üreticinin kalkınması amaçlanmıştır. Ayrıca ulusal bankalar kurularak ekonomik açığı kapatılmaya çalışılmıştır.

(Cevap E)

7. Türkiye Cumhuriyeti'nde harf inkılabından sonra okur-yazar oranını artırmak amacıyla birtakım düzenlemeler yapılmıştır. Okur – yazar oranının 1939–1943 yılları arasında önemli bir artışın görülmesine ortam hazırlayan gelişmelerden biri 1940 yılında kurulan Köy Enstitüleri (II) ve daha sonraki dönemde açılan öğretmen okullarının (III) çalışmalarıdır. Halkevlerinin öğretmen sayısının artmasıyla ilgisi yoktur.

(Cevap E)

8. Cumhuriyetin ilanı ile yeni Türk Devleti'nin bağımsızlığı resmen kanıtlanmış ama halifelik kurumu varlığını devam ettirdiği için tam anlamıyla laik bir görüntü sağlanamamıştır. Devletin tam anlamıyla laik devlet modeline dönüşmesi ise halifeliğin kaldırılmasıyla gerçekleşmiş, ülkedeki çift başlı yönetim görüntüsü tamamen sona ermiştir.

(Cevap C)

9. A, C, D ve E seçeneklerinde yer alan gelişmeler Atatürk döneminde gerçekleşmiştir. Fakat Sanayi-i Nefise Mektebi 1881 yılında Osman Hamdi Bey tarafından kurulmuştur. 1881 yılı Osmanlı tahtında II. Abdülhamit'in oturduğu ve İstibdat Dönemi olarak adlandırılan yıllardır. Sanayi-i Nefise Mektebi, bugünkü Güzel Sanatlar Akademisinin temelini oluşturmaktadır.

(Cevap B)

10. B, C, D ve E seçenekleri harf inkılabının hedefleri arasında yer almaktadır. Fakat Latin harflerinin kabul edilmesi hususunda Avrupalı devletlerin herhangi bir baskısı söz konusu olmamıştır. Atatürk bu inkılabı çağdaş medeniyet seviyesine ulaşmak için istemiş ve kabul etmiştir.

(Cevap A)

11. Millî Eğitim sistemine getirilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu'yla tüm okullar MEB'e bağlanmış (II), bu doğrultuda medreseler kapatılmış ve eğitimde karma sisteme geçilmiştir (III). Bu düzenlemeler Osmanlı Devleti'nin eğitim sisteminden farklılık göstermektedir.

(Cevap E)

12. 17 Şubat 1926'da kabul edilen Medeni Kanun ile şu düzenlemeler yapılmıştır:

- Kadın – erkek eşitliği sağlanmıştır.
- Kadınlara istediği mesleğe girme hakkı verilmiştir.
- Şahitlik ve mirasta eşitlik sağlanmıştır.
- Kadınlara resmî nikâh, tek eşle evlilik ve boşanma hakkı gibi haklar tanınmıştır.

Fakat suç ve cezalar, Medeni Kanun ile değil, Ceza Kanunu ile düzenlenmiştir.

(Cevap D)

13. Türkiye – Suriye sınırı 1939 yılında Hatay'ın Türkiye'ye katılmasıyla kesinlik kazanmıştır. Adana – Mersin demiryolunun işletim hakkı 1928'de satın alınmıştır. Yabancı kuruluşlara Türk yasalarına uyma zorunluluğunun getirilmesi ise Lozan Antlaşması'ndan sonra gerçekleşmiştir.

(Cevap E)

14. 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte 1921 Anayasası'nda bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bunlar; cumhurbaşkanının meclis tarafından bir seçim dönemi için seçilmesi, bakanların başbakan tarafından belirlenmesidir. Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir ifadesi 1921 Anayasası'nda zaten mevcut olan bir karardır. Günümüze kadar da hiç değişmeden gelmiştir.

(Cevap D)

15. 27 Ekim 1923'te meydana gelen hükümet bunalımının en görünür sebebi meclis hükümeti sisteminin işleyemez hale gelmesi ve bakanların meclis içinden tek tek seçilmesinin zorluğudur (II). Bu bunalımın en önemli faydası ise Cumhuriyetin ilanına ortam hazırlamasından kaynaklanmaktadır.

(Cevap B)

16. "Bayönder Operası" Atatürk'ün isteği üzerine 1934 yılında Necil Kazım Aksek tarafından bestelenmiştir. Sanatçı eserinde Türk destanlarından esinlenmiştir. İlk Türk opera eserlerinden birisi olan Bayönder'in ilk temsili, Atatürk'ün Ankara'ya gelişinin 15. yıl dönümünde 27 Aralık 1934 gecesi Ankara Halkevi'nde gerçekleşmiştir.

(Cevap C)

TÜRK İNKILABI

1. Yeni Türk Devleti kurulduğu sırada ekonomi anlamında büyük sorunları vardı. Bu sorunlar özellikle İzmir İktisat Kongresi'nde masaya yatırılmış ve ekonomik kalkınma için gerekli temel başlıklar belirlenmiştir. Bunlardan en önemlisi ise yerli sanayinin kurulmasıdır. Bu doğrultuda, özel sermayeyi sanayi alanına çekmek ve ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmek amacıyla 1927 yılında Teşvik-i Sanayi Kanunu kabul edilmiştir. 1923–1930 yılları arasındaki dönemde devletin temel ekonomi politikası, sanayiye teşvik etmek üzerine kurulmuştur.

(Cevap B)

2. Temeli 1867'de kurulan "Memleket Sandıklarına" dayanan Ziraat Bankası, 1888'de resmen kurulmuştur. Çiftçiye kredi vermek amacıyla Osmanlı Dönemi'nde kurulan bu bankanın şubeleri Cumhuriyet Dönemi'nde artırılmıştır.

(Cevap C)

3. Cumhuriyet Dönemi'nde çok partili hayata geçme denemeleri ilk kez 1924'te Terakkiperver Cumhuriyet Partisinin kurulmasıyla başlamıştır. Ancak bilindiği üzere bu deneme, Şeyh Said İsyanı'nın çıkması üzerine başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Atatürk'ün çok partili hayata geçme arzusu, 1930 yılında arkadaşı Fethi Bey'den bir parti kurmasını istemesiyle tekrar gündeme gelmiştir. Fethi Bey bu istek doğrultusunda 12 Ağustos 1930'da Serbest Cumhuriyet Fırkasını kurmuştur. Ancak bu deneme de başarısız olmuş ve 1945 yılına kadar tek parti dönemi yaşanmıştır.

(Cevap A)

4. Osmanlı Devleti'nde medreseler ve Avrupa tarzı okullar bir aradaydı. Bu okullarda farklı eğitim verilmekteydi. Yapılan bu eğitim sonucunda dünya görüşleri ve değer yargıları farklı kişiler yetişmekteydi. Bu da toplumda kültür çatışmasının yaşanmasına neden oluyor, millî kültürün gelişmesini engelliyordu. Yeni Türk devleti bu durumun ortadan kaldırılması için medreseleri kapatmıştır. Bu da eğitimin ulusallaşmasının önünü açmıştır.

(Cevap D)

5. A, B, C ve D seçenekleri, 3 Mart 1924'te çıkartılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu'ndan sonra meydana gelen gelişmelerdir. Öğretmen okullarının açılması ise Osmanlı'nın son dönemlerine kadar uzanır. 1848 tarihi öğretmen okullarının açılmaya başlandığı tarihtir.

(Cevap E)

6. I. Türk Tarih Kurumu, millî ve laik tarih anlayışını getirmek üzere açılmıştır.
- II. Millet Mektepleri okuma – yazma çağını geçmiş yetişkinlere okuma yazma öğretmek ve yeni Türk harflerinin tanıtılması için açılmıştır.
- III. Medreselerin kapatılmasıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerinden kaynaklanan kültür çatışmaları önlenmeye çalışılmış, öğretimde birlik sağlanmaya çalışılmıştır.

(Cevap C)

7. Geçmişteki Türk devletlerinin hanedanın adıyla anılmasının nedeni o hanedan tarafından kurulmasıdır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti Devleti bir hanedan tarafından değil saltanata ve işgallere karşı Mustafa Kemal önderliğinde mücadele eden Türk milleti tarafından kurulmuştur. Bu yüzden devletin adı Türkiye Cumhuriyeti olmuştur. Ayrıca devlet Türk milleti tarafından kurulduğundan egemenlik anlayışı da doğal olarak değişmiştir. Yeni Türk Devleti'nde egemenlik tek kişiye değil, halka verilmiştir.

(Cevap E)

8. Öğretimin birleştirilmesi (II) ile medreseler kapatılmış, Medeni Kanun'la (III) kadın boşanma hakkını, miras-ta eşitlik hakkını elde etmiştir. Bu gelişmeler laikliğe geçiş aşamasıdır. Çok partili sisteme geçilmesi ise Cumhuriyetçilik anlayışıyla ilgili bir gelişmedir.

(Cevap E)

9. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde ilk ve ortaöğ-retim programları, 2 Mart 1926'da kabul edilen Maarif Teşkilatı kanunu ile belirlenmiştir. Eğitim hizmetlerini millî olacak şekilde düzenleyen ve çağdaş hâ-le getiren Maarif Teşkilatı Kanunu ile okul açılması da bakanlığın iznine bağlanmıştır. Kanunun kabulün-den sonra eğitimi yaygınlaştırmak amacıyla, hızlı bir şekilde ülke genelinde ilkokul, ortaokul, lise ve yük-sekokullar açılmaya başlanmıştır.

(Cevap E)

10. Serbest Cumhuriyet Fırkası 12 Ağustos 1930'da Fet-hi Okyar başkanlığında kurulmuştur. Parti ekonomi-de liberalizmi benimsemiştir.

(Cevap C)

11. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, Cumhuriyet tari-hinin ilk muhalefet partisidir. Kurucuları Rauf Orbay, Kâzım Karabekir, Refet Bele, Adnan Adıvar ve Ali Fu-at Cebesoy'dur. Programı; ekonomide liberalizm, inanç ve fikirde hürriyet şeklindedir. Ancak bu parti-nin dinî düşüncelere saygılı olacağı fikri partiyi rejim karşıtlarının sahiplenmesine neden olmuş, bu durum partinin kapatılmasına ortam hazırlamıştır.

(Cevap D)

12. A, B, C ve E seçeneklerinde yer alan gelişmeler si-yasal gelişmelerdir. Fakat "D" seçeneği toplumsal alanda insanların birbirleriyle olan ilişkilerini düzen-leyen hukuki bir gelişmedir.

(Cevap D)

13. Atatürk, paragraftaki sözüyle "A" seçeneğinde yer alan millî birlik ve beraberliğin önemini vurgulamış-tır. Toplu millet ve dağınık millet ifadeleri bu seçene-ği işaret etmektedir.

(Cevap A)

14. XIX. yüzyılın sonu ve XX. yüzyılın başında eğitim ku-rumlarının çoğu devlet denetiminin dışındaydı. Mil-letin geleceğini etkileyen eğitim sistemi üzerinde dev-let denetimini kurmak amacıyla 3 Mart 1924'te eği-tim ve öğretimde birlik sağlayan Tevhid-i Tedrisat Ka-nunu ilan edilmiştir. Bu yasanın yayın tarihinden son-ra, eğitim ve öğretimle meşgul olan askeri rüştiye ve idadiler bütçeleri ve öğretim üyeleriyle beraber Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlanmıştır.

(Cevap D)

15. I. Beş Yıllık Sanayi Planında her üç alanda, yani do-kuma, maden ve kâğıt sanayinde fabrika kurulması öngörülmüştür. Nitekim bu sanayi dallarında fabrika-lar kurulmuştur. Bunlara örnek olarak; Bakırköy Bez Fabrikası, Zonguldak Antrasit Fabrikası, İzmit Kâğıt Fabrikası gösterilebilir.

(Cevap E)

16. Türk Ocakları, Osmanlı Devleti Dönemi'nde 1912'de İstanbul'da kurulmuştur. Osmanlı sınırları içindeki azınlıkların kurduğu ayrılıkçı örgütlere karşı Tüklerin haklarını korumak amacıyla kurulan dernek Cumhu-riyet Dönemi'nde milli devletin oluşumuna büyük kat-kıda bulunmuştur.

(Cevap B)

TÜRK İNKILABI

1. Serbest Cumhuriyet Fırkası, Ali Fethi Okyar öncülüğünde 12 Ağustos 1930'da kurulmuştur. Partinin genel sekreterliğini Atatürk'ün yakın arkadaşı Nuri Conker yapmıştır. Programında cumhuriyetçilik, milliyetçilik ve lâiklik ilkelerine bağlı olduğunu vurgulayan parti, kısa zamanda gericilerin kontrolüne girmiştir. Bu sebeple de kurucusu Ali Fethi Bey tarafından feshedilmiştir.

(Cevap B)

2. Demokratik devlet olmanın en önemli şartlarından biri ülke yönetiminin bir kişiye değil, halkın kendisine bırakılmasıdır. Bu bağlamda 1922 yılında saltanat makamının kaldırılması ve 1923 yılında da Cumhuriyetin ilan edilmesi demokratik devlete geçiş için yapılan en önemli adımlardır. Çağdaş bir medeni kanunla sosyal hayatın düzenlenmesi ve özellikle kadın - erkek eşitliğinin sağlanmaya çalışılması da yine demokrasinin temel gereksinimleri arasındadır.

(Cevap E)

3. TBMM, ordunun siyasetin dışında tutulması gerektiği anlayışıyla 3 Mart 1924'te Erkanıharbiye Vekaleti'ni (Savaş Bakanlığı) kaldırmıştır. Onun yerine, en yüksek askerî makam olarak özerk yapıda Erkânıharbiye-i Umumiye Reisliği, yani Genelkurmay Başkanlığı kurulmuştur.

(Cevap C)

4. 1924 Anayasası'nın sivil - asker ilişkileri açısından önem taşıyan en önemli maddelerinden biri 23. maddedir. Bu maddeyle getirilen bir düzenlemeye göre; komutanlardan milletvekilliği ya da askerî görevlerden birisini tercih etmeleri istenmiştir. Nitekim Mustafa Kemal Paşa da bu kimselere telgraf çekerek milletvekilliğinden ayrılmalarını istemiştir. Bunun üzerine bir kısım asker kökenli milletvekili, milletvekilliğinden istifa ederek askerlik görevine dönmüştür. Aralarında Kazım Karabekir, Ali Fuat Cebesoy, Cafer Tayyar ve Refet Bele gibi isimlerin bulunduğu bir grup asker ise Ekim 1924'te askerlik görevinden istifa ederek milletvekili kalmayı tercih etmişlerdir. Milletvekilliğini tercih eden bu eski askerler, Halk Fırkası'ndan istifa eden milletvekilleriyle birlikte Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nı kurmuşlardır.

(Cevap E)

5. A, B, D ve E seçeneklerindeki gelişmeler uluslararası gelişmelerle ilgilidir. Fakat C seçeneğindeki seçim kanununda değişiklik yapılması uluslararası ilişkilerle değil, ülke içerisindeki demokratikleşme ile ilgilidir. Yani sadece Yeni Türk Devleti'ni ilgilendiren bir durumdur.

(Cevap C)

6. Harf inkılabı uluslararası ilişkilerde kolaylık sağlanması, okuma ve yazmanın kolaylaşması için gerçekleştirilmiştir. Soyadı Kanunu ise resmi işlemlerde karışıklığı önlemek amacıyla çıkarılmıştır. Fakat şapka inkılabı toplumun modern bir görünüme sahip olmasını sağlamaya yöneliktir.

(Cevap A)

7. 1933'te hazırlanan ve 1934'te uygulamaya konan I. Beş Yıllık Sanayi Planını uygulama görevi, 1933'te kurulan Sümerbank'a verilmiştir.

(Cevap B)

8. 1 Kasım 1928'de Latin harflerinin kabul edilmesinden sonra Millet Mektepleri açılmıştır. Atatürk de bu çalışmalara bizzat katılmış ve kendisine "Başöğretmen" unvanı verilmiştir. Bu mekteplerin amacı halkın okur yazar oranını yükseltmek ve halka yeni harfleri öğretmekti. Millet Mekteplerinde öğretmenlerin yetmediği durumlarda, askerliklerini onbaşı ve çavuş olarak yapanlar eğitmen olarak kurslara alınmıştır.

(Cevap D)

9. 1 Kasım 1928'de gerçekleştirilen harf inkılabı okur-yazar oranını artırmak, Türk dilindeki yabancı unsurların etkisini kaldırmak ve Türkçeyi herkesin okuyup anlayacağı sade bir dil yapısına kavuşturmak için gerçekleştirilmiştir.

Harf inkılabının sonuçları arasında A, B, D, E seçeneklerinin olduğu söylenebilir. Fakat C seçeneğinde bahsedilen eğitim ve öğretim kurumlarının Millî Eğitim Bakanlığına bağlanması harf inkılabının değil, Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun sonucudur.

(Cevap C)

10. Şeyh Sait Ayaklanması'nın en önemli nedenleri şunlardır:

- Halifelığın kaldırılmasına karşı olan rejim karşıtlarının halkı kışkırtması
- Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın faaliyetleri
- İngiltere'nin Musul'u kaybetmemek için isyanı desteklemesi

Şeyh Sait İsyanı 1925'te çıkmış, Takrir-i Sükûn Yasası'yla bastırılmıştır. Menemen İsyanı ise 1930'da çıkan bir ayaklanmadır.

(Cevap C)

11. Cumhuriyetin ilanının en önemli sonuçları şunlardır:

- Yeni Türk Devleti'nin yönetim şeklinin belirlenmesi
- Devlet başkanlığı sorununun çözümlenmesi
- Hükûmet kurma şeklinin değişerek kabine sistemine geçilmesi
- İnkılaplar için gerekli ortamın hazırlanması

Saltanatın kaldırılması ise (1 Kasım 1922) Cumhuriyetin ilanından önce gerçekleşen bir düzenlemedir.

(Cevap A)

12. Osmanlı Devleti'nde tüm vakıfların, medreselerin ve ibadethanelerin denetim ve yönetimi, çıkarılan kanunların İslam hukukuna uygunluğunun denetimi Şeriye ve Evkaf Vekâleti tarafından yerine getirilmekteydi. Ancak 3 Mart 1924'te kabul edilen yasa ile Şeriye ve Evkaf Vekâleti kaldırılmış; yerine Vakıflar Müdürlüğü ve Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştur. İbadet yerlerinin düzenlenmesi ve din görevlilerinin atamasıyla ilgili işlemleri yerine getirmekle görevlendirilen Diyanet İşleri Başkanlığı, yine aynı kanunla başbakanlığa bağlanmıştır.

(Cevap B)

13. Atatürk, Kurtuluş Savaşı'nın savaş dönemi biter bitmez "Asıl savaş şimdi başlıyor." diyerek gerçek savaşın uygarlık savaşı olduğunu vurgulamıştır. Atatürk bağımsızlığı kazanmanın taçlandırılması için çağın bilimsel gelişmelerinin izlenmesi gerektiğini her ortamda ifade etmiş ve inkılapları da bu doğrultuda yapmıştır.

(Cevap B)

14. Harf inkılabının ilk aşaması, rakamlarda değişiklik yapılmasıdır. Dil Encümeni'nin kurulması da Latin alfabesinin Türk dil fonetiğine göre ayarlanması ile ilgilidir. Millet Mektepleri de yeni harflerle okuma – yazma öğretmek için açılmıştır. Yani bu üç gelişme harf inkılabının yapılması süreci ile ilgili gelişmelerdir.

(Cevap D)

15. Atatürk dönemin yüksek eğitim kurumu olan İstanbul'daki Darülfünun'u çağdaş bilimi üretecek seviyeye getirmek istiyordu. Bu amaçla İsviçreli pedagoji profesörü Albert Malche 1932 yılı başında bir reform tasarısı hazırlamak üzere İstanbul'a davet edilmiştir. Prf. Malche'nin yaptığı incelemeler ve sunduğu raporlar neticesinde 1933'te çıkarılan bir yasayla TBMM, Darülfünun'u ve ona bağlı bütün kurumları kadro ve örgütleriyle birlikte kaldırmıştır.

(Cevap E)

16. Türk Tarih Kurumu, Türk milleti aleyhindeki görüşlere cevap vermek, millî bilinç ve kültürü geliştirmek amacıyla kurulmuştur. İlk olarak 1930 yılında Türk Ocağı çatısı altında yapılandırılmıştır. 1931 yılında da Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti adı ile yeniden teşkilatlandırılmıştır. Kurumun adı daha sonra Türk Tarih Kurumu olmuştur.

(Cevap A)

TÜRK İNKILABI

1. Atatürk paragrafta verilen sözüyle, öğretmenlerden beklentisini dile getirmiştir. Yani nesillerin yetiştirilmesinde en önemli sorumluluğu üstlenen öğretmenlerin Türk gençlerini hangi vasıflara göre yetiştirmeleri gerektiğinin altı çizilmiştir.

(Cevap A)

2. Emlak ve Eytam Bankası vatandaşlara ucuz konut kredisi vermek ve yetim haklarını korumak amacıyla 3 Haziran 1926'da kurulmuştur. Atatürk'ün talimatları doğrultusunda kurulan bu banka ilk şubesini Ankara'da açmıştır. Emlak ve Eytam Bankası, gayrimenkul ipoteği karşılığında borç para veren bir kamu bankası olması özelliği ile diğer bankalardan ayrılmaktadır.

(Cevap D)

3. Atatürk Dönemi'ndeki dil çalışmaları, Türkçenin kökenini araştırmak, Türk dilinin özelliklerini ortaya koymak, Türkçeyi yabancı etkilerden kurtararak dilde sadeleşmeyi ve millileşmeyi sağlamak amaçlarına yönelikti. Türk dünyasındaki lehçe farklılıklarını desteklemek bu alandaki çalışmaların hedefleri arasında değildi.

(Cevap E)

4. Ülkemizde kambiyo denetleme sistemi 1930 yılında kabul edilen Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki kanun ile ihdas edilmiştir. Devletçilik politikası ise 1930'lu yıllardan itibaren uygulanmaya başlamıştır. Buna göre I. ve III. öncüller 1930–1939 dönemine denk gelmektedir.

(Cevap C)

5. A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan bayramlar 27 Mayıs 1935'te çıkarılan 2739 sayılı kanun içerisinde yer almaktadır. Hürriyet ve Anayasa Bayramı, 27 Mayıs Askeri Darbesi sonucu kabul edilmiş ve 3 Nisan 1963 tarihinden 1982 Anayasası'nın kabulüne kadar yürürlükte kalmıştır. Yani Hürriyet ve Anayasa Bayramına ortam hazırlayan gelişme 27 Mayıs 1960 darbesidir ve 1935'te çıkarılan kanunda yer alması mümkün değildir.

(Cevap E)

6. A, B, C ve D seçeneklerindeki gelişmeler Atatürk Dönemi'nde yapılan Türk diline yönelik çalışmalar arasında yer alır. Fakat Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumunun kurulması Atatürk Dönemi gelişmesi değildir. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Anayasamızın 134. maddesi gereğince 2876 sayılı kanunla kamu tüzel kişiliğine sahip olarak 17.8.1983 tarihinde kurulmuştur.

(Cevap E)

7. Türkiye'de ilk Atatürk heykeli İstanbul Sarayburnu'nda dikilmiştir. Cumhuriyetin 3. yılında İstanbul'da devlet kurucusunun bir heykelinin yaptırılması kararlaştırıldığında bunun için en uygun yerin neresi olacağı konusunda değişik görüşler ortaya atılmıştır. Sonunda Topkapı Sarayı'nın denize uzanan kesimi olduğu için Sarayburnu denen yer seçilmiştir. Heykelin tasarımı ve yapımı Viyana'dan çağrılan Avusturyalı Krippel'e verilmiştir. Onun gerçekleştirdiği anıt 3 Ekim 1926'da törenle açılmıştır.

(Cevap A)

8. Atatürk dili toplumun vazgeçilmez değeri, milli kültürün temel unsuru ve milletin sürekliliğinin güvencesi olarak görmüştür. Bu nedenle bizzat verdiği bir talimatla 12 Temmuz 1932'de Türk Dili Tetkik Cemiyeti'ni kurmuştur. Cemiyetin kurucuları, Samih Rifat, Ruşen Eşref, Celal Sahir ve Yakup Kadri gibi dönemin tanınmış edebiyatçıları ve milletvekilleridir. Kurumun ilk başkanı da Samih Rifat'tır.

(Cevap B)

9. Yeni kurulan Türk devletinde, devlet başkanlığı sorunu ile Fethi Okyar hükümetinin istifa etmesiyle ortaya çıkan hükümet bunalımı Cumhuriyetin ilanı ile çözüme kavuşmuş, devlet başkanlığına Mustafa Kemal, hükümetin başına da İsmet İnönü getirilmiştir.

(Cevap B)

10. Osmanlı Dönemi'nde kullanılan arşın, endaze ve okka gibi ölçü birimleri ülkenin değişik yerlerinde farklı değerler alabiliyordu. Fakat Cumhuriyet Dönemi'nde uygulamada birlik sağlamak ve çağdaş dünya ile bütünleşmek amacıyla metre ve kilogram sistemine geçilmiştir.

(Cevap D)

11. Türk Tayyare Cemiyeti, 16 Şubat 1925'te Mustafa Kemal Paşa'nın emri ile kurulmuştur. Kurumun ilk başkanlığını Atatürk'ün yakın çevresinden Cevat Abbas Güler yapmıştır. 1935 yılında Türk Hava Kurumu (THK) adını alan kurum, 1926'da ilk olarak Tayyare Makinist Mektebi'ni, ardından da Kayseri'de TOMTAŞ Uçak ve Motor Fabrikası'nı hizmete açmıştır. 3 Mayıs 1935'te de THK bünyesinde Türkkuşu isimli uçuş okulu kurulmuştur.

(Cevap C)

12. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu dönemde ülkenin nüfusu en önemli meselelerden birini oluşturuyordu. Yaşanan savaşlar sebebiyle ülke nüfusunun önemli bir bölümü kaybedilmişti. Bu sebeple Atatürk ülke nüfusunu artırmaya yönelik politikalar geliştirmiştir. Bu çerçevede yapılan bazı uygulamalar şu şekildedir: 1929'da fazla çocuk sahibi olan aileler yol vergisinden muaf tutulmuştur. 1930'da ülkenin birçok yerine doğumevi açılmış ve fakirlere ücretsiz ilaç dağıtılmıştır. 1931'de altı ya da daha fazla çocuklu ailelere vergi muafiyeti getirilmiştir. 1932'de anne ve bebek ölüm oranlarını düşürmek için alınması gerekli önlemleri araştırmak üzere nüfus komisyonu kurulmuştur. 1934'te Türkiye'ye yönelik göçleri teşvik amacıyla göçmenlere gümrük muafiyeti getirilmiştir. 1936'da çok çocuklu ailelere, hazineye ait topraklardan tarla bağışlanmıştır. 1936'da doğum kontrolünü sağlayan ilaç ve araçların kullanılması yasaklanmıştır.

(Cevap E)

13. Millî Mücadele Dönemi'nde şartlardan dolayı güçler birliği ilkesi uygulanmıştır. Ancak Cumhuriyetin ilanı ile yasama ve yürütme ayrılarak güçler ayrılığı ilkesine adım atılmıştır.

Meclis hükümetinden kabine sistemine geçilmesi de Cumhuriyetin ilanı ile mümkün olmuştur.

(Cevap B)

14. TBMM'nin birinci dönem milletvekillerinden olan Ziya Hurşit, Cumhuriyete ve yapılan inkılaplara tepki gösteren muhalif grup içinde yer almaktaydı. Ziya Hurşit ve taraftarları Batı Anadolu'yu kapsayan yurt gezisi esnasında Mustafa Kemal'e İzmir'de suikast girişiminde bulunmayı tasarlamışlardır. Mustafa Kemal'e yapılacak suikast girişimi, suikastçıları Yunanistan'a kaçırarak olan motorcu Giritli Şevki'nin ihbarıyla sonuçsuz kalmıştır. Suikast girişiminin öncülerinden olan ve daha önce İstiklal Mahkemesi üyeliği de yapmış bulunan Ziya Hurşit, İstiklal Mahkemesi'nde yargılanarak idam edilmiştir.

(Cevap A)

15. "23 Nisan" 1921'de çıkarılan "23 Nisan'ın Millî Bayram Addine Dair Kanun" ile Türkiye'nin ilk ulusal bayramı olmuştur. 1929 yılında da 23 Nisan ilk defa çocuk bayramı olarak kutlanmıştır. 1929 yılında gerçekleştirilen bu bayram, Türkiye Cumhuriyeti devletinin kurucusu ve dönemin cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa himayesinde gerçekleştirilmiştir.

(Cevap D)

16. Soru kökünde sözü edilen devlet adamı, Celal Bayar'dır. Celal Bayar, ayrıca Türkiye Cumhuriyeti'nin üçüncü ve askeri kökenli olmayan ilk Cumhurbaşkanı'dır.

(Cevap B)

TÜRK İNKILABI

1. • Keçiborlu Kükürt Fabrikası – 1934
• Paşabahçe Cam Fabrikası – 1935
• İzmit Kâğıt Fabrikası – 1936
• Nazilli Basma Fabrikası – 1937
• Bursa Merinos Fabrikası – 1938

(Cevap E)

2. Ceza Yasası 1 Mart 1926'da İtalya'dan alınmıştır. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ise 4 Nisan 1929'da Almanya'dan alınmıştır. Soruda Ceza Yasası sorulduğu için doğru cevap A seçeneğidir.

(Cevap C)

3. A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan isimler Atatürk Dönemi'nde çok sesli müziğin oluşmasında hizmeti olan müzisyenlerdir. Fakat Ertuğrul Oğuz Fırat, Atatürk Dönemi müzisyenleri arasında yer almaz. Ertuğrul Oğuz Fırat müzik çalışmasına ancak 1943'te başlamıştır.

(Cevap E)

4. B, C, D ve E seçeneklerinde yer alan isimler Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının kurucuları arasında yer almaktadır. Ahmet Ağaoğlu ise Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurucuları arasında yer alır.

Ahmet Ağaoğlu, 1924 Anayasası'nın hazırlanmasında ve Ankara Hukuk Mektebinin kuruluşunda görev almıştır.

(Cevap A)

5. • İzmir İktisat Kongresi → 1923
• Aşar vergisinin kaldırılması → 1925
• Teşvik-i Sanayi Kanunu → 1927

Lozan Antlaşması'nın ekonomik sınırlamaları da 1923–1929 arasında kalkmıştır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası 11 Haziran 1930 tarihli yasa ile kurulmuştur.

(Cevap D)

6. TBMM'de 19 Nisan 1926'da kabul edilen 815 sayılı yasa, Türkiye Sahillerinde Deniz Nakliyatı ve Limanlarla Karasuları İçinde Sanat ve Ticaret Yapma Hakkında Kanun başlığını taşıyordu. Kısaca Kabotaj Yasası denilen bu yasa, Türk karasularında, Marmara'da ve Türkiye'deki nehirlerde ve göllerde gemi bulundurmak ve bunlarla ulaşım düzenlemek, ticaret yapmak hakkını yalnız Türk vatandaşlarına tanımaktaydı.

Kabotaj Yasası 1 Temmuz 1926'da yürürlüğe girmiştir. Bu nedenle 1 Temmuz, Kabotaj Bayramı olarak kutlanmaktadır.

(Cevap E)

7. Ulaştırma; bir ülkenin siyasal, sosyal, kültürel hayatına etki yaptığı gibi, o ülkenin millî birlik ve bütünlüğünün sağlanmasında da başlıca rol oynar. Bu sebeple Türkiye Cumhuriyeti demiryolu ağına önem vermiş ve ilk kamu işletmeciliğini 1924'te Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğünü kurarak gerçekleştirmiştir.

(Cevap B)

8. Uşak Şeker Fabrikası 1926'da açılmıştır. Kırıkkale Mermi Fabrikası 1935 yılında kurulmuştur. Kayseri Uçak Fabrikası 6 Ekim 1926'da resmen açılmıştır. İzmit Kâğıt Fabrikası 1936'da açılmıştır. Ankara Uçak Motoru Fabrikası ise 1945 yılında kurulmuştur.

(Cevap D)

9. Atatürk tarafından Elmalı Hamdi Yazır'a yazdırılan ve ücretsiz olarak halka dağıtılan tefsirin adı Hak Dini Kuran Dili'dir.

(Cevap A)

10. Mecelle, günün şartlarına ayak uyduramamış ve ihtiyaçları karşılayamadığı için kaldırılmıştır. Ayrıca Mecelle sadece Müslümanlara yöneliktir ve bu durum hukuk birliğini zedeliyordu. Bu duruma son vermek amacıyla 17 Şubat 1926 tarihinde İsviçre Medeni Kanunu tercüme suretiyle alınmış ve kabul edilmiştir. Bu kanunun seçilmesindeki en önemli sebep Avrupa'da en son hazırlanan, sorunlara pratik ve akılcı çözümler getiren bir kanun olmasıdır.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan gayrimüslimler 1926 yılının sonunda başvuruda bulunmuş ve arada fark kalmadığı gerekçesi ile aynı medeni hukuka sahip olmak istediklerini beyan etmişlerdir.

(Cevap B)

11. A, B, C ve D seçenekleri 1926'da çıkarılan kanunda yer alan öğretim kurumlarıdır. Fakat Halk Odaları 1932 yılında kurulmuştur. Halk Odaları, halkın sosyal ve kültürel olarak gelişimini sağlamak amacıyla Halkevleri ile paralel olarak kurulmuştur.

(Cevap E)

12. B, C, D ve E seçeneklerine baktığımızda sağlıklı doğum ve nüfus artışına yönelik uygulamaları görmekteyiz. Bunun sebebi savaşlarda birçok insanımızın ölmesidir. A seçeneğinde yer alan ifade nüfusu artırma, aksine nüfus kontrolü sağlar.

(Cevap A)

13. Kadınların belediye seçimlerinde seçme ve aday olma hakkı 3 Nisan 1930'da Belediye Kanunu'nun kabul edilmesiyle tanınmıştır.

Köy Kanunu'nun 20. maddesinin değiştirilmesine dair 26 Ekim 1933 tarihli ve 2329 sayılı kanunun çıkarılmasıyla; kadınların köy muhtar ve heyetlerine seçilme hakkı tanınmıştır.

Anayasa değişikliği ile kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır. Gerekli yasal değişiklik 1934 yılında Başbakan İsmet İnönü ve 191 milletvekilinin sunduğu Anayasa ve Seçim Kanununda değişiklik yapılmasını öngören yasa önerisi sonucu gerçekleşmiştir.

(Cevap A)

14. 1934 yılında kabul edilen Soyadı Kanunu'na göre herkesin; Türkçe olmak, ahlaka aykırı olmamak, ayrıcalık belirtmemek ve gülünç olmamak koşuluyla bir soyadı alması kararlaştırılmıştır. Kanunda alınacak soyadlarının "ideolojik olmaması" gibi bir hüküm yer almamıştır.

(Cevap C)

15. Ekonomik bunalımın da etkisiyle Türk parasının değerinde görülen düşüşler, 1930 yılında Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanununun çıkarılmasına ve Türk parasının değerini korumak için etkili ceza hükümleri ve yargılama usulleri getirilmesine sebep olmuştur.

Başlangıçta 3 yıl uygulanmak üzere çıkarılan Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu çok başarılı sonuçlar alınması üzerine 1970 yılına kadar 13 kez uzatılmış, 1970 yılından itibaren de sürekli hâle getirilmiştir.

(Cevap E)

16. Paragrafta bahsedilen meselenin çözümü için Türk dilinin yazılmasını, okunmasını ve öğrenilmesini zorlaştıran Arap harfleri terk edilerek Türkçenin ses yapısına daha uygun olan Latin harfleri kabul edilmiştir.

(Cevap D)

TÜRK İNKILABI

1. Soruda verilen açılış konuşması 17 Şubat 1923'te gerçekleşen Türkiye İktisat Kongresi'nde yapılmıştır. Türkiye'de bulunan ziraatçı, sanayici, tüccar ve işçi temsilcilerinden oluşan 1135 kişinin katılımıyla İzmir'de düzenlenen kongrede Türkiye'nin başta ekonomi olmak üzere sosyal ve siyasi problemleri tartışılmıştır. Kongre sonunda oy birliği ile Misak-ı İktisadi kararları kabul edilmiştir.

(Cevap C)

2. A, C, D ve E seçeneklerinde verilen inkılaplar batı devletleri ile ekonomik ve ticari ilişkileri geliştirme amacı taşımaktadır. Alfabenin kabulü ise batı ile kültürel ilişkileri geliştirmek ve daha çabuk bütünleşmeyi sağlamak içindir.

(Cevap B)

3. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk muhalefet partisi olan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın programında liberal ekonomi benimsenmiştir. Ayrıca cumhurbaşkanı seçilen kişinin milletvekilliğinin sona ermesi ve dinî inançlara saygı gösterileceği de programda belirtilmiştir.

(Cevap E)

4. 1924'te Hakkâri'de Nasturi Ayaklanması çıkmıştı. Diyarbakır'daki 7. Kolordu Komutanı Cafer Tayyar Eğilmez, Nasturi Ayaklanması'nı bastırmakla görevlendirilmişti. Harekette Kürt aşiretlerinden de yararlanmak istenmişti. Bu amaçla Simko diye tanınan Şikak Aşireti Başkanı İsmail Ağa ile ilişki kurulmuştu. Kimi aşiretler de Cafer Tayyar Eğilmez kuvvetlerine yardımcı olmuşlardı. İngiliz uçaklarının Türk kuvvetlerine saldırılarına aldırılmayarak sürdürülen hareket sonucunda ayaklanma tümüyle bastırıldı.

(Cevap D)

5. Mustafa Kemal'e suikast suçundan tutuklanan Refet Bele, Cafer Tayyar Eğilmez ve Ali Fuat Cebesoy İstiklal Mahkemelerinde yargılanmıştır. 13 Temmuz 1926'daki mahkeme kararıyla bu üç sanık dava konusu olayla ilişkilerinin bulunmadığı düşüncesiyle beraat etmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk'e yapılacak suikast, suikasti yapacak kişilerin Giritli Şevki tarafından ihbar edilmesiyle önlenmiştir.

(Cevap E)

6. İzmir suikastı ve onunla ilgili açılan ittihatchılar davası sonuçlanınca İstiklal Mahkemelerine verilen görevde yerine getirilmiş oluyordu. 7 Mart 1925'te kurulan mahkeme, 2 yıl boyunca ayaklanma, suikast, basın suçları, asker kaçaklığı, komünist propagandası, soygun, hatta iftira gibi çok değişik davalara bakmıştır. Hükümet, Takrir-i Sükûn Yasası'nın süresini 4 Mart 1929'a kadar 2 yıl daha uzatırken İstiklal Mahkemelerinin görevini 7 Mart 1927'de sona ermesini uygun görmüştür.

(Cevap C)

7. Fethi Okyar, 1918'de İttihat ve Terakki'den ayrılan bir grup ile Osmanlı Hürriyetperver Avam Fırkasını kurmuştur. Fakat parti örgütlenme fırsatı bulamamıştır. Okyar, 1930'da Serbest Cumhuriyet Fırkasını kurmuştur. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kuruluşunda ise Fethi Okyar yer almamıştır.

(Cevap A)

8. • Hıyanet-i Vataniye Kanunu: 29 Nisan 1920
• Firariler Kanunu: 11 Eylül 1920
• İstiklal Mahkemeleri Kanunu: 18 Eylül 1920
• Takrir-i Sükûn Kanunu: 1925-1929
• Men-i Müskirat Kanunu: 10 Eylül 1920

Verilen bilgiler doğrultusunda doğru cevap Takrir-i Sükûn Kanunu'dur.

(Cevap D)

9. Nasturi İsyanı 1924, Şeyh Sait İsyanı 1925'te meydana gelmiştir. Bu isyanlar sonucunda Türkiye Musul sorununa yeterince eğilememiş ve 1926 Ankara Antlaşması ile Musul'u kaybetmiştir. Dersim İsyanı ise Musul kaybedildikten 11 yıl sonra, yani 1937'de çıkmıştır. Dolayısıyla Musul'un kaybedilmesinde bir etkisi yoktur.

(Cevap D)

10. A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan partiler Atatürk Dönemi'nde kurulmuştur. Fakat Millet Partisi 6 Temmuz 1948'de, yani İnönü'nün cumhurbaşkanlığı döneminde kurulmuştur.

Millet Partisinin kurucuları arasında Mareşal Fevzi Çakmak da bulunmaktadır.

(Cevap E)

11. Soruda özellikleri verilen Türk devlet adamı Celal Bayar'dır. Celal Bayar Son Osmanlı Mebusan Meclisine Saruhan milletvekili olarak katılmıştır. Meclisin dağılması üzerine TBMM'de Saruhan Milletvekilliği, 1937-1939'da başbakan, 1950-1960 yılları arasında cumhurbaşkanlığı yapmıştır. Celal Bayar, Demokrat Parti genel başkanlığı da yapmıştır.

(Cevap D)

12. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının başkanlık görevini Kâzım Karabekir yapmıştır. Ali Fuat Cebesoy Partinin genel sekreteridir.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın adındaki "Terakkiperver" kelimesi "ilerici" anlamına gelmektedir.

(Cevap B)

13. Saltanat TBMM'nin kabul ettiği bir kararname ile kaldırılmıştır. Halifeliliğin ve aşar vergisinin kaldırılması ise kanun yoluyla olmuştur.

(Cevap C)

14. Serbest Cumhuriyet Fırkası programında; paranın değerini saptayan önlemlerin tez elden alınması, yabancı sermayeye yol açılması, Milletler Cemiyeti ile sıkı iş birliği yapılması, mahkemelerin çabuk iş görmeleri için sıkı ve devamlı denetimlerde bulunulması konuları yer almıştır.

(Cevap E)

15. Her üç öncülde yer alan ifade de Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın tüzüğünde yer almıştır. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, geçimini topraktan sağlayan ama toprağı olmayan köylülerin üretim yapımları için onlara toprak dağıtılmasını istemiştir. İnkılap hareketlerinde acele edildiğini düşünen Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası yöneticileri bunların zamana yayılması gerektiğini söylemiştir. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ülke yönetiminde merkezîyetçiliğe de karşı çıkarak merkezdeki yükü azaltmak istemiştir.

(Cevap E)

16. Ankara Zafer Anıtı, Yenigün Gazetesi öncülüğünde yaptırılmış bir anıttır. Yapımına 1925'te başlanan anıt 1927 yılında tamamlanmıştır. Tasarımı Avusturyalı Heykeltıraş Heinrich Krippel'dir. Ulus Anıtı resmi olmakla birlikte Anıtkabir inşa edilinceye kadar, devlet merasimlerinin yapıldığı yer olarak işlev görmüştür.

Samsun 19 Mayıs Anıtı, Afyon Zafer Anıtı, Konya Atatürk Anıtı Heinrich Krippel tarafından yapılan diğer Atatürk anıtlarıdır.

(Cevap A)

TÜRK İNKILABI

1. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde demiryolları ülkenin önemli bir sorunu olarak görülmüş ve ilk hedef olarak Anadolu'yu Ankara'ya bağlama projesi belirlenmiştir. Bu politika ile 1924 yılında yeni Türk hükümeti ortaklı Chemins de fer d'Anatolie Baghdad şirketi İstanbul-İzmit-Bilecik-Eskişehir-Ankara ve Eskişehir-Afyon-Konya hatlarını demiryoluyla döşemiştir. Sonraki süreçte 1927'de Kayseri, 1930'da Sivas, 1931'te Malatya, 1933'te Niğde, 1934'te Elazığ, 1935'te Diyarbakır, 1939'da Erzurum demiryolu ağına bağlanmıştır.

(Cevap A)

2. 12 Ağustos 1930'da kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Genel Başkanı Fethi Okyar idi. Ahmet Ağaoğlu ve Mehmet Emin Yurdakul da partinin kurucu üyeleri arasındadır. Atatürk'ün kızkardeşi Makbule Atadan da partinin üyeleri arasındadır.

(Cevap E)

3. 12 Ağustos 1930'da kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın 11 maddelik programında şöyle denilmiştir: "Serbest Cumhuriyet Partisi, cumhuriyetçilik, milliyetçilik ve laiklik esaslarına bağlıdır. Bu esasların ulusun bünyesinde yerleşmesi gayesindedir. Anayasa-daki özgürlük ve dokunulmazlık hakları tümüyle herkes için geçerli tutulacak ve hiçbir kesintiye uğratılmayacaktır."

(Cevap D)

4. Serbest Cumhuriyet Fırkası ekonomide iberalizmi benimsemiştir. Bunun dışında tek dereceli seçim, kadınlara seçme hakkı, ayrıca vergilerin alımındaki yolsuzlukların giderilmesi, devlet gelirinin yararlı şekilde harcanması, rüşvet ve suistimallerle mücadele edilmesi gibi konular parti programında yer almıştır.

(Cevap C)

5. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası 17 Kasım 1924'te açılmış Cumhuriyet tarihinin ilk muhalefet partisidir. Ancak her ne kadar parti yönetimi Cumhuriyete ve inkılaplara bağlı olduğunu belirtse de rejim karşıtlarının "din elden gidiyor" şeklindeki propagandalarının önüne geçememişlerdir. Bu sebeple parti, laik devlet düzenini korumak amacıyla kapatılmıştır.

Takrir-i Sükûn Kanunu, Cumhuriyet rejimini yıkarak şeriate dayalı bir devlet kurma amacıyla çıkan Şeyh Sait İsyanı'nı bastırmak amacıyla çıkarılmıştır (1925).

İstiklal Mahkemeleri, ilk kez 1920'de TBMM'ye karşı çıkan ayaklanmaları bastırmak amacıyla kurulmuş, rejimin tehlikeye girdiği dönemlerde de tekrar tekrar açılmıştır.

Buna göre, her üç öncül de Cumhuriyet rejimini ve inkılapları koruma amacı taşımaktadır.

(Cevap E)

6. Türk Tarih Kurumu, Türk milleti aleyhindeki görüşlere cevap vermek, millî bilinç ve kültürü geliştirmek amacıyla kurulmuştur. 1930 yılında Türk Ocağı çatısı altında yapılandırılan kurum 1931'de Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti adı ile yeniden teşkilatlanmıştır. Kurumun adı daha sonra Türk Tarih Kurumu olmuştur.

(Cevap B)

7. Halkın yönetime doğrudan katılması, tek dereceli seçim sistemi ile mümkündür. Bu sistem 1946 yılında hayata geçirilmiştir. Bundan önce uygulanan iki dereceli seçim sisteminde halk, önce kendilerini temsil edecek delegeleri seçmiş, daha sonra seçilen delegeler meclise gidecek milletvekillerini seçmiştir.

(Cevap E)

8. Ülkedeki herkesin kanunlara uyma zorunluluğunun olması ve kuralların kişiden kişiye değişmemesi hukukun üstünlüğü ilkesinin benimsendiğini göstermektedir.

(Cevap A)

9. Ülkemizde ilk çağdaş üniversite, batıdaki ilk örneğinden ancak 800 yıl sonra kurulabilmiştir. İsviçreli profesör Albert Malche'nin hazırladığı, 31 Mayıs 1932 tarihli raporun ardından 1933'te Üniversite Reformu yapılmıştır. Bu yasa ile ülkemizin ilk çağdaş üniversitesi olan İstanbul Üniversitesi, 18 Kasım 1933'te öğrenime açılmıştır.

(Cevap E)

10. Cumhuriyet, 29 Ekim 1923'te ilan edilmiştir. B, C, D ve E seçeneklerinde yer alan gelişmeler Cumhuriyet'in İlanı ile ortaya çıkmıştır. Fakat Abdülmecit Efendi'nin halife seçilmesi Cumhuriyet'in İlanı'nın ortaya çıkardığı bir gelişme değildir. Saltanatın kaldırılmasının sonuçlarından biridir.

(Cevap A)

11. II. TBMM dönemi: 11 Ağustos 1923-1 Kasım 1927 tarihleri arasını kapsamaktadır.

- İstatistik Genel Müdürlüğü – 1926
- Teşvik-i Sanayi Kanunu – 28 Mayıs 1927
- Emlak ve Eytam Bankası – 1926
- Halifeliğin kaldırılması – 1924
- Harf inkılabı – 1928

Verilen bilgilere bakıldığında harf inkılabının II. TBMM Dönemi'ne ait olmadığı görülür.

(Cevap E)

12. Cumhuriyet 29 Ekim 1923'te ilan edildi. Böylece cumhurbaşkanlığı, başbakanlık ve meclis başkanlığı kurumları oluştu.

- İlk Cumhurbaşkanı: Mustafa Kemal
- İlk Başbakan: İsmet İnönü
- İlk Meclis Başkanı da Ali Fethi Okyar oldu.

(Cevap D)

13. A, C, D, E seçeneklerinde yer alan şahıslar Cumhuriyet'in ilanına tepki göstermişlerdir. Ayrıca bu isimler Cumhuriyet Dönemi'nin ilk muhalefet partisi olan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nda yer almışlardır. Ali Fethi Okyar ise Cumhuriyet'in ilanına tepki göstermemiş, aksine desteklemiştir.

(Cevap B)

14. Türk Dili Tetkik Cemiyeti, Türk dilinin korunması ve geliştirilmesi amacıyla Atatürk'ün talimatıyla 12 Temmuz 1932'de kurulmuştur. 1936'da Türk Dil Kurumu adını alan kurumun kurucuları, dönemin tanınmış edebiyatçıları ve milletvekillerinden Samih Rifat, Ruşen Eşref, Celal Sahir Erozan ve Yakup Kadri'dir. Kurumun ilk başkanı da Samih Rifat'tır.

(Cevap A)

15. • Türk Ceza Kanunu – 1 Mart 1926
- Borçlar Yasası – 22 Nisan 1926
- Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası – 4 Nisan 1929
- Hukuk Muhakemeleri Yasası – 18 Haziran 1926
- Ticaret Yasası – 29 Mayıs 1926

(Cevap C)

16. 1935 genel seçimlerinin en önemli özelliği kadınların seçme-seçilme hakkını kullandığı ilk genel seçim olmasından kaynaklanmaktadır. Bu seçimde ilk kez kadın milletvekilleri aday olmuştur. Ayrıca bu seçim sonucunda bağımsızlar için ayrılan kontenjanlardan 4'ünü azınlık vekilleri kazanmış ve böylece gayrimüslim vatandaşlar ilk kez meclise girmiştir.

(Cevap E)

ATATÜRK İLKELERİ

1. Demokrasi anlayışı, tüm bireylerin hukuki eşitliği, her türlü sınıfsal ayrımı reddetme, halkın seçme-seçilme yoluyla yönetime katılması ve toplumdaki diğer görüşlere saygı göstermek olarak ifade edilir.

(Cevap E)

2. İnkılapçılık, toplumun ihtiyaç duyduğu değişikliklerin reformlar yoluyla ve yumuşak bir geçişle olması gerektiğini savunan Atatürk ilkesidir. Eski kurumları yıkarak yeni bir düzen kurmayı amaçlayan inkılapçılık, diğer Atatürk ilkelerini kapsayan bir ilkedir.

(Cevap A)

3. Cumhuriyetçilik halkın herhangi bir ayırım olmadan eşit şekilde seçme-seçilme yoluyla yönetime katılmasıdır. Atatürk milliyetçiliği ise ırk esasına değil, millet esasına dayalı bir anlayış olup toplumsal birlik ve beraberliği amaçlar. Halkçılık ise eşitliği temele alan bir anlayıştır. Bundan dolayı halkçılık, cumhuriyetçilik ve milliyetçiliğin bir sonucudur.

(Cevap D)

4. Aralarında birlikte yaşama iradesi ve ortak kültür bulunan insanlar topluluğuna millet denir. Dolayısıyla Atatürk milliyetçiliği I. ve III. öncüllerle bağdaşmaktadır. Fakat II. öncül kesinlikle Atatürk'ün milliyetçilik anlayışına ters düşmektedir.

(Cevap C)

5. Atatürk'ün Nutuk adlı eserinde yer alan gelişmeler 1919 ve 1927 yılları arasındaki olayları kapsamaktadır. Eser, Kurtuluş Savaşı dönemini birinci ağızdan aktardığı için Cumhuriyet tarihi açısından çok önemli bir eserdir.

(Cevap B)

6. Cumhuriyetçilik, halkın yönetime ve toplumsal hayata katılımını artırmayı amaçlar. Halkçılık, toplumsal eşitliği ve topluma hizmet amacı öngörmektedir. Devletçilik ise halk yararına ekonomik ve sosyal hizmetlerin devlet tarafından üstlenilmesidir. Devletçilik Türk Devleti'nde uygulanacak ekonomi programını belirlemiştir.

(Cevap B)

7. Ulusal egemenlik kavramı; halkın kendi kendini yönetmesidir. Bu doğrultuda Cumhuriyetçilik ilkesi ile doğrudan bağdaşır. Diğer taraftan herkesi yönetime kattığı, yani eşitliği sağladığı için halkçılık ilkesi ile de ilgilidir.

(Cevap D)

8. Serbest Cumhuriyet Fırkasının programı;
- Kadınlara siyasi haklar
 - Laiklik, cumhuriyetçilik, milliyetçilik ve halkçılık ilkesine bağlılık
 - Ekonomide liberalizm (serbest ekonomiyi) ilkelere dayanmaktaydı.

Bu partinin programında devletçilik ilkesi yer almamıştır.

(Cevap C)

9. • Eğitim sisteminin karma olması → Sosyal alanda laiklik,
• Saltanat ve halifeliğin kaldırılması → Siyasi alandaki laiklik,
• Mecelle yerine Medeni Kanun'un kabul edilmesi ise toplumsal alanda ve hukuk alanında laiklikle ilgili yapılan düzenlemelerdir.

(Cevap E)

10. Cumhuriyet yönetiminin amacı halkın kendi kendini yönetmesi düşüncesidir. Bu fikir doğrultusunda cumhuriyetçilik ilkesi belirli bir ailenin (I) ya da soylu bir sınıfın devleti yönetmesi (II) anlayışına ters bir fikirdir.

(Cevap D)

11. Kabotaj Kanunu Türk kara sularında serbest ticaret yapabileme, hakkıdır. Bu kanun 1 Temmuz 1926'da kabul edilmiştir. Kabotaj Kanunu bütünüyle ilkelere bağımsızlık ilkesiyle ilgilidir.

(Cevap A)

12. Kanun önünde eşitlik konusu halkçılık (III) ilkesi ile ilgilidir. Çünkü bu ilke kişiler arası ayırım yapılmasına karşıdır ve eşitliği esas alır. Bu eşitliğin din konusunda da olması laiklikle (II) ilgilidir. Çünkü laik bir devlette dinler ve mezhepler arası ayırım yapılması söz konusu değildir.

(Cevap E)

13. Devletçilik ilkesi, özel sektörün yetersiz kaldığı durumlarda yatırımların bizzat devlet eliyle yapılmasını öngören bir ilkedir. Türkiye'de devletçilik ilkesi 1929 Dünya Ekonomik Buhranı'nın etkisiyle 1930'lu yıllarda uygulanmaya başlanmıştır.

(Cevap C)

14. Atatürk, soruda verilen sözüyle milliyetçilik ilkesini vurgulamıştır. Ancak Mustafa Kemal burada kullandığı "Türk" ifadesiyle bir ırka atıf yapmamıştır. Türkiye Devleti'ni kuran halktan bahsederek bu sözü söylemiştir.

(Cevap A)

15. Atatürk'ün paragrafta verilen sözünde "Millî gelirin dağıtılmasında adaletin sağlanmasının ülke birliği için olan önemi" vurgulanmaktadır. Adil gelir dağılımı ve halkın refah seviyesinin yükseltilmesi "Halkçılık" ilkesinin amaçları arasında yer almaktadır. Bu nedenle Atatürk'ün sözü halkçılık ilkesiyle doğrudan ilgilidir.

(Cevap A)

16. I. TBMM 23 Nisan 1920'de açılan ve cumhuriyetin ilanına kadar görev yapan meclistir. Mustafa Kemal'in verdiği bir kanun teklifiyle bu mecliste 2 Mayıs 1920'de 11 kişiden oluşan bir Bakanlar Kurulu (Heyet-i Vükelâ veya İcra Vekilleri Heyeti) oluşturulmuştur. Seçilen bu ilk hükümette Şer'îye Bakanlığı'nın olması din ve devlet işlerinin ayrılmasını temel alan Laiklik ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

(Cevap B)

ATATÜRK İLKELERİ

1. Paragrafta Atatürk milliyetçiliğinin temel esasları verilmiştir. Bu esaslar seçeneklerdeki;
 - I. Farklılıklardan kültürel zenginlik yakalayan Türkiye Cumhuriyeti,
 - II. Evrensel insani değerleri temel alan Atatürk milliyetçiliği,
 - III. Farklılıklarını ayrımcılık malzemesi değil, birlik ve beraberliğe dönüştürmeyi esas alan Türkiye Cumhuriyeti düşünceleriyle uyusmaktadır.

(Cevap E)

2. Atatürk paragrafta verilen ifadeleriyle tam bağımsızlık düşüncesine vurgu yapmıştır. Atatürk'ün tam bağımsızlık anlayışı milletin varlığı ve hukuku için tüm kuvvetiyle bizzat kendisinin meşgul olmasını öngörür. Millî sınırlar içinde, millî egemenliğe dayalı, bağımsız bir devlet olarak varlığımızı sürdürmek, bu temel prensipler uğruna her türlü fedakârlığı yapmaya hazır olmak, Atatürkçülüğün özünü oluşturmaktadır.

(Cevap B)

3. Nutuk, Mustafa Kemal Paşa'nın 1919–1927 yılları arası dönemi anlattığı bir eserdir. Nutuk "1919 yılı Mayıs'ının 19. Günü Samsun'a çıktım." sözleriyle başlar, Gençliğe Hitabe ile sona erer. Verilen bilgilerden D seçeneğindeki bilgi yanlış olup Nutuk 1927'de okunmuştur.

(Cevap D)

4. Gelenekçi ifadesi; toplumsal konuları ve sosyal değerleri eskiden beri geldiği şekilde benimseyen, bunların değişmesine karşı çıkan kişiler için kullanılır. Ancak Türk modernleşmesinin öncüsü olan ve toplumun birçok eski kurumunu yıkan Atatürk için bu nitelendirmeyi yapmak doğru değildir.

(Cevap A)

5. Milliyetçilik dil, tarih, kültür, siyasi birliktelik gibi değerlere dayanan bir anlayıştır. Bu doğrultuda A, C, D, E seçeneklerinde verilenlerin milliyetçilik ilkesi doğrultusunda yapıldığı söylenebilir. Ancak Şapka Kanunu, topluma daha modern bir görünüm vermek amacıyla yapılmıştır ve daha çok inkılapçılık ilkesiyle paralel bir gelişmedir.

(Cevap B)

6. Devletçilik ilkesi, yabancı sermayeye dayanan sanayileşme modeli yerine, öz kaynakların devlet tarafından kullanılmasını temel alan bir ekonomik sistemi öngörmektedir. Bu ilke, özel sermayenin yetmediği durumlarda devletin sanayileşme işini kendi üzerine alması temeline dayanır. Ancak sanayileşme sürecinde dikkate alınan en önemli değer bağımsızlık ilkesine ters düşmemektedir.

(Cevap B)

7. Türk toplumunun karakterini ve bağımsız kimliğini korumasını ifade eden Atatürk ilkesi milliyetçiliktir. Toplumun karakterini, kültürünü koruması ve sahip çıkması, bağımsız yaşama arzusu milliyetçilik çerçevesinde ele alınan kavramlardır.

(Cevap C)

8. Doktrin, değişiklik kabul etmeyen bir öğretiyi sistemidir. Mustafa Kemal, bu sözleriyle doktrinlere bağlı kalarak gelişmenin mümkün olmadığını belirtmiştir. Mustafa Kemal'e göre donup kalma çağdaş dünyayı takip edememe ve gelişmemeyi ifade eder ki inkılapçılık ilkesine tamamen terstir. Oysa inkılapçılık gelişmeyi ifade eder. Bu ilkeye göre durağanlık gelişmenin ve çağdaşlaşmanın önündeki en büyük engeldir. Dolayısıyla katı sınırları olan doktrin ile sürekli gelişmeyi, yenilenmeyi ifade eden inkılapçılık birbirine zıt kavramlardır. Mustafa Kemal bu yönüyle Yakup Kadri'yi eleştirmiştir. Bu eleştiri inkılapçılık ilkesiyle örtüşmektedir.

(Cevap C)

9. Cumhuriyetçilik modern çağın yönetim biçimidir. Bu rejimde halka devlet yönetiminde iradesini özgürce, baskı altında kalmadan kullanma fırsatı verilir. Bu rejimde kadın ve erkek yönetime katılma konusunda eşittir. Ayrıca kanun koyma halkın seçtiği meclis vasıtasıyla gerçekleşir, bu yönüyle laik bir düzendir. Çünkü kuralları din değil, insanlar koyar. Yönetime katılmada herkes eşittir. Bu yönüyle de halkçı bir rejimdir. Modern çağın yönetim sistemi olduğu, çağa ayak uydurduğu için de inkılapçı bir rejimdir. Yani cumhuriyetçilik ilkesi halkçılık, laiklik ve inkılapçılık ilkelerine dayanır.

(Cevap E)

10. İnkılapçılık ileriye, gelişmeye yönelik bir manayı ifade eder. İnkılapçı bir toplum devamlı bir gelişme içerisinde. Tarihi ve sosyal gelişmeler neticesinde toplum ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde kurallar koymak inkılapçı topluma has bir özelliktir. Dolayısıyla I. ve II. öncüller yenileşme içerdikleri için inkılapçılık ile doğrudan bağdaşmaktadır. Fakat merkezî yönetimi güçlendirmek inkılapçılıkla ilgili değildir. Ülke bütünlüğünü korumaya yöneliktir.

(Cevap D)

11. Atatürk'ün inkılapçılık ilkesi yerinde saymama, sürekli olarak gelişme ve yenileşmeyi ifade eder. Dolayısıyla Atatürk'ün soruda verilen ifadesi inkılapçılıkla ilgilidir. Tüm kurumlar yenilikleri takip etmeli ve gerektiğinde uygulamalıdır. Eğer kurumlar yenilikleri takip etmezler, kendilerini yenileme ve gelişme faaliyetine girişmezlerse yok olmaları kaçınılmaz olur.

(Cevap B)

12. (I) Yabancı okulların Türk millî eğitimine bağlanmasıyla yabancıların eğitim alanında müdahalesi önlenmesi için milliyetçilik,
 (II) Okuma-yazma kurslarının açılmasıyla halk arasında eğitim alanında eşitlik sağlanmaya çalışıldığı için halkçılık,
 (III) Medeni Kanun'un kabulü dini nitelikteki Mecelle'nin yerine modern hukuku getirdiği için laiklik ile ilgilidir.

(Cevap C)

13. "Bizde ruhbanlık yoktur." cümlesi ile koyu bir dini taassuba karşı çıkmaktadır. Dolayısıyla bu ifade laiklikle ilgilidir. "Hepimiz eşitiz" derken de hiçkimsenin bir değerinden farklı olmadığı vurgulanmıştır. Bu da halkçılık ile ilgilidir. Çünkü halkçılık kişiler arası eşitliğe dayanmaktadır.

(Cevap D)

14. Atatürk'ün halkçılık anlayışı sosyal adalete, sosyal güvenliğe, toplumun yoksul kesimlerinin korunmasına ve güçlendirilmesine, adaletli gelir dağılımına büyük önem verir. Atatürk bu konunun önemini, "Millî servetin dağıtımında daha mükemmel bir adalet ve emek sarf edenlerin daha yüksek refahı, millî birliğin muhafazası için şarttır." sözleriyle açıklamıştır. Toprak reformu da bu amaca yönelik bir girişimdir.

(Cevap A)

ATATÜRK İLKELERİ

1. Atatürk paragrafta verilen sözüyle, millî egemenlik prensibine dayanan cumhuriyetçilik ilkesinin önemini vurgulamıştır. Nitekim Mustafa Kemal Paşa saltanatın ve hilafetin kaldırılması, TBMM'nin açılması, kadınlara siyasal hakların verilmesi gibi birçok inkılabı bu temel prensibe dayanarak yapmıştır.

(Cevap B)

2. 10 Kasım 1938 günü Dolmabahçe Sarayı'nda hayata gözlerini yuman Atatürk'ün katafalkı, 16–19 Kasım günlerinde Dolmabahçe Sarayı'nda halkın ziyaretine açık bulundurulmuştur. 20 Kasım'da naaşı Yavuz Gemisi ile İzmit'e, oradan da trenle Ankara'ya taşınmıştır. 21 Kasım 1938'de de geçici istirahatgâhi olan Ankara Etnografya Müzesine getirilmiştir. 1953 yılına kadar burada kalan Atatürk'ün naaşı, 10 Kasım 1953'te Anıtkabir'e taşınmıştır. Bu dönem Demokrat Parti dönemidir.

(Cevap D)

3. 1930'lu yıllarda Atatürk'ün teşvikiyle yeni bir tarih yorumu geliştirilmiştir. 1930 yılında basılan "Türk Tarihinin Ana Hatları" isimli eser bu yeni Türk tarih tezinin bildirgesi sayılmaktadır. Bu yeni tarih anlayışı bütünleştirici, çağdaş, millî, akıl ve bilime dayanan, Türk kültürünün gelişim sürecine önem veren, İslamiyet öncesi Türk tarihinin araştırılmasına öncelik veren bir yorumu içermektedir. Ancak bu yeni tarih yorumunun evrensel olmadığı söylenemez.

(Cevap A)

4. Atatürk soruda verilen sözüyle barışın önemini vurgulamıştır. Zaruriyet dışında yapılan bir savaşı cinayet olarak niteleyen Atatürk, bu konuyla ilgili düşüncesini "Yurtta sulh, cihanda sulh" sözüyle özetlemiştir.

(Cevap B)

5. Türkiye'de milliyetçiliği bilimsel temele oturtup milliyetçilik alanında Atatürk'ü de etkileyen "Türkçülüğün Esasları" kitabının da yazarı Ziya Gökalp'tir. Diğer isimler de Türkçülük fikrini benimseyenler arasında yer alır.

(Cevap B)

6. Laiklik, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasıdır. Devletçilik ise bir ekonomik modeldir. Soruda bu ilkelere yönelik bir ifade yoktur. Atatürk soruda verilen sözüyle Türk çocuklarına, Türkiye'nin varlığını ve bağımsızlığını korumaya verdiği önemin öncelikli olarak öğretilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu durum, milliyetçilik ilkesi ile ilgilidir.

(Cevap B)

7. Halkçılık herhangi bir ayırım olmadan bütün vatandaşların eşit haklara sahip olması gerektiğini savunur. Adaletli gelir dağılımı, sınıf ayrımının olmaması, eşit siyasi haklara sahip olma, eşit temsil hakkı, halkçılık ilkesinin ana hedeflerini oluşturur. Çok partili hayatın gerekli görülmemesi halkçılığa ve cumhuriyetçiliğe aykırı bir durumdur.

(Cevap E)

8. Halifeliğin kaldırılması ve millî egemenlik kavramı cumhuriyetçilikle ilgilidir. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının kapatılması ise demokrasiye zarar verdiği için Cumhuriyetçilik ilkesiyle bağdaşmaz.

(Cevap C)

9. Cumhuriyet sonrası dönemde uygulanan ekonomi politikasında devletçilik, halkçılık, milliyetçilik ilkeleri göz önüne alınarak uygulamalar yapılmıştır.

(Cevap E)

10. Atatürk ilkeleri herhangi bir yabancı siyasal akım ya da ideoloji ile açıklanamaz. Bu ilkeler Türk milletinin ihtiyaçlarından doğmuştur.

(Cevap C)

11. Atatürk; paragrafta verilen sözü ile Türk toplumunun ırk, dil, din ayırmaksızın eşit koşullardaki vatandaşlardan oluştuğunu vurgulamıştır. Buna göre;

- Irk ayrımının yapılmaması → Milliyetçilik
- Din ayrımının yapılmaması → Laiklik
- Herkesin eşit kabul edilmesi → Halkçılık

ilkeleri ilgilidir.

(Cevap E)

12. Cumhuriyetçilik ilkesi demokrasi ve halkçılık ilkesiyle doğrudan ilgilidir, çünkü demokrasinin en temel şartı millî egemenliğin sağlanmasıdır. Atatürk'ün de deyimiyle "Demokrasi yönetimine dayanan hükümetlerde, egemenlik halka, halkın çoğunluğuna aittir. Halkçılık ilkesinin ise iki yönü vardır. Birincisi toplumsal eşitliği sağlama, ikincisi halkın yönetimi yani demokrasidir.

(Cevap D)

13. Aşar vergisinin kaldırılmasıyla çiftçinin sırtındaki ağır vergi yükü hafiflemiştir. Ekonomik olarak güçsüz olan kesimlerin refah düzeyini yükseltmek, devletin halkın çıkarlarını gözetmesiyle, yani halkçı olmasıyla ilgilidir.

(Cevap A)

14. Atatürk soruda verilen sözü ile, yeni kurulan devletin savaştan yeni çıktığını ve yorgun olduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla savaştan yeni çıkan bir ülkede sanayileşme için gerekli olan sermaye birikimi de olmayacaktır. Onun için sanayi girişimlerini sermayesi olmayan ya da az olan fertlerin yapmasını beklemek yerine devlet tarafından yapılması öngörülmüş, bu da devletçilik ilkesinin bir gereği olmuştur.

(Cevap B)

15. Serbest Cumhuriyet Fırkası Mustafa Kemal'in isteğiyle 1930'da Fethi Okyar tarafından kurulan muhalefet partisidir. Partinin "devletçilik" dışındaki tüm ilkeleri Cumhuriyet Halk Partisi'yle aynıdır.

(Cevap D)

ATATÜRK İLKELERİ

1. Bağımsızlık; bir devletin ekonomik, askerî, siyasi, kültürel, eğitim kısacası her alanda tam anlamıyla özgür olması ve ülkesiyle ilgili kararları kendi başına alabilmesidir. Bu doğrultuda yabancı okulların açılmasının izne tabii olması (I) Türkiye'nin bağımsız devlet olduğunun en somut kanıtıdır. Ancak Türk tarihinin araştırılması fikri bağımsızlıktan öte ulusal tarih anlayışıyla ilgili iken, laikliğe aykırı hükümlerin anayasadan çıkarılması ise laik ve demokratik devletin gereğidir.

(Cevap A)

2. II. ve III. öncüllerde verilen gelişmeler ulusçuluk anlayışına dayanmaktadır. Bu anlayışın bir ürünü olarak Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu kurulmuştur. Türk tarihini ulusçuluk anlayışına göre araştırmak, Türk dilinden yabancı sözcükleri arındırarak Türkçeyi uluslararası dil hâline getirmek bu kuruluşların amaçları arasında yer almaktadır.

(Cevap E)

3. A, B, C ve E seçenekleri laiklikle kesin bir şekilde ilişkilendirilebilir. Fakat "kişilerin din kurallarına uymaya zorlanması" hiçbir şekilde laiklikle bağdaşmaz. Laiklik kavramı içinde insanlara dinî baskı uygulama, insanları bir dinin ve mezhebin kurallarına uymaya zorlama gibi konular yoktur. Laik bir ortamda kişiler din ve vicdan hürriyetine sahiptir. Herhangi bir dinin emir ve yasaklarına uymaya zorlanamaz.

(Cevap D)

4. Atatürk ilkeleri yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ni ileri medeniyetler seviyesine ulaştırmak amacıyla yapılmıştır. Bu ilkelerin ortak özelliği ise Türk toplumunun ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkması ve halk yararına yapılmasıdır. Atatürk'ün demokrasi anlayışı ülkenin bütün kesimine yöneliktir. O yüzden de bu ilkelerin belli bir kısmın hizmetinde olması söz konusu değildir.

(Cevap D)

5. Laiklik, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasını, din ve vicdan hürriyetinin garanti altına alınmasını hedefleyen bir anlayıştır.

(Cevap C)

6. Halkçılık ilkesi, eşitliği temel aldığından demokrasiyle; sınıf ve cemaatlara ayrıcalık tanımadığından laiklikle doğrudan ilgilidir. Buna göre, halkçılık ilkesi demokratik, laik ve sınıflaşmaya karşıdır.

(Cevap E)

7. Kadınların siyasi haklarını elde etmeleri, erkeklerle eşit hâle geldikleri için halkçılık ve ülke yönetimine katıldıkları için cumhuriyetçilikle ilgilidir.

(Cevap D)

8. 1934 yılında kabul edilen Soyadı Kanunu ile herkesin kanun önünde eşit olduğu, ayrıcalıklı unvanlar taşıyamayacağı ilkesi kabul edilmiştir. Halkçılık da fertlerin kanun önünde mutlak eşitliğini öngörür. Bu sebeple 1934 yılındaki uygulama doğrudan halkçılık ilkesi ile ilgilidir.

(Cevap B)

9. İngiliz diplomatın sözleri Mustafa Kemal'in barışseverliğinin kanıtıdır. Çünkü Mustafa Kemal'in kurduğu devlet herkese dostluk elini uzatmıştır. Hatta bu dostluk elinden Osmanlı'nın düşmanları bile nasip lenmiştir. Zaten Mustafa Kemal savaşı her zaman bir cinayet olarak görmüş, fakat milletin bağımsızlığını bunun dışında tutmuştur. Yani, millet bağımsızlığı söz konusu olunca savaş, kaçınılmaz bir durum; emperyalist hedefler olunca ise cinayet sayılmıştır.

(Cevap C)

10. Cumhuriyetin ilk yıllarında iki defa çok partili hayata geçiş denemesi yapılmış, ancak bu girişimler yaşanan dini nitelikli isyanlar sebebiyle başarılı olamamıştır. Bu doğrultuda laiklik ilkesinin kötüye kullanılmasını engellemek amacıyla 1945 yılına kadar çok partili hayata geçiş denemelerine ara verilmiştir.

(Cevap B)

11. Halkçılık ilkesi, tüm vatandaşların kanunlar önünde eşit kabul edilmesini temel alan bir anlayıştır. Buna göre toplumda yalnızca erkeklerin sahip olduğu bazı ayrıcalıkların kadınlara da tanınması halkçılık ilkesi doğrultusunda yapılan bir girişimdir. Ancak Miladi Takvim, özellikle uluslararası ticari ve mali ilişkilerde yaşanan karışıklıkları gidermek amacıyla kabul edilmiştir (1925). Dolayısıyla halkçılık ilkesi ile ilgisi yoktur.

(Cevap E)

12. Medeni Kanun'un kabul edilmesi, kadınları aile hayatında, sosyal ve ekonomik hayatta erkeklerle eşit duruma getirmesi açısından halkçılıkla ilgilidir. Mevcut hukuk sistemini kaldırıp yerine daha modern bir hukuk sistemini getirmesi açısından da inkılapçılıkla ilgilidir.

(Cevap D)

13. Türkiye 1930'lu yılların başında devletçi ekonomik modeli uygulamaya başlamış ve bu çerçevede sanayileşmeye öncelik vermiştir. İlk olarak da temel tüketim mallarının üretimini sağlayarak, dışa bağımlılığı azaltmayı hedeflemiştir. Bu doğrultuda Türkiye sanayisinin temeli atılmış, kısa zamanda birçok fabrika kurulmuştur. Bundan sonraki aşamada demiryolları yapımına hız verilmiş ve yabancıların elindeki işletmeler satın alınarak millileştirilmiştir.

(Cevap A)

14. Millî egemenlik ilkesi "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir." ifadesiyle ilk kez 1921 Anayasası'nda yer almıştır. Bu madde, günümüze kadar hiç değişmeden gelen anayasal bir ilkedir.

(Cevap A)

15. Atatürk milliyetçiliğinde, sınırlarımız dışında yaşayan Türklerle kültürel bağımlıyı devam ettirmek vardır. Fakat bütün Türkleri tek bayrak ve tek devlet çatısında toplamak Atatürk milliyetçiliğinin hedefleri arasında hiçbir zaman yer almamıştır.

(Cevap B)

ATATÜRK İLKELERİ

1. 1930 yılında Atatürk'ün isteği doğrultusunda Ali Fethi Okyar tarafından kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası Türkiye'nin ikinci muhalefet partisidir. Serbest Cumhuriyet Fırkası her alanda Cumhuriyet Halk Fırkası ile benzer görüşlere sahipken Cumhuriyet Halk Partisi devletçilik (III) anlayışını, Serbest Cumhuriyet Partisi liberalizmi benimsemiştir.

(Cevap C)

2. İnkılapçılık bir konuda radikal, köklü değişiklik yapmayı ifade eder. Atatürk bir sözünde "Fes geri kalmışlığın göstergesi değil, âdeta tanığıydı." diyerek fesin kaldırılmasını istemiştir. Dini bir simge haline gelen fesin kaldırılması laiklik ve inkılapçılık ilkeleriyle ilgilidir.

(Cevap E)

3. Atatürk paragraftaki "Türk toplumunun özel karakterini ve bağımsız kimliğini korumak." sözüyle kültürel değerleri korumayı vurgulamıştır. "İlerleme ve gelişme yolunda" cümlesiyle çağın gereklerinden yararlanmayı ve çağdaş uygarlığa ulaşmayı vurgulamıştır.

(Cevap E)

4. Dinin politik amaçlar için kullanılması ve devlet otoritesinin belli bir dinin etkisi altında olması laik devlet anlayışına aykırıdır. Çünkü laiklik din işleri ile devlet işlerinin birbirinden ayrılması olup devletin bütün vatandaşlarına inanç özgürlüğü sağlayıp eşit davranmasıdır. Buna bağlı olarak II. öncülde verilen farklı dinlere ve aynı dindeki farklı mezheplere eşit mesafede bulunması laikliği destekleyen bir anlayıştır.

(Cevap B)

5. Türkiye'nin limanları arasında gemi işletme hakkının Türk vatandaşlarına verilmesi Kabotaj Kanunu ile sağlanmış olup kıyılarımızı millileştirdiği için milliyetçilikle ilgilidir. Yabancılara verilen ayrıcalıkların kaldırılması da milliyetçilikle ilgilidir. Sanayi yatırımlarının devlet eliyle kurulmaya başlanması ise devletçilikle ilgilidir.

(Cevap D)

6. İnkılap hareketlerini durağanlıktan çıkarıp ona çağdaş, modern, gelişmiş ve gelişmekte olan bir görünüm kazandıran Atatürk ilkesi inkılapçılıktır.

(Cevap C)

7. Öğretim Birliği Kanunu diğer bir deyişle Tevhid-i Tedrisat Kanunu 3 Mart 1924'te çıkarılmıştır. Bu kanunla eğitim ve öğretim birleştirilerek MEB'e bağlanmış ve medreseler kaldırılmaya başlanmıştır. Bilimin ışığında herkese eşit eğitim fırsatı sunan Tevhid-i Tedrisat; laiklik, milliyetçilik ve halkçılıkla ilgilidir.

(Cevap E)

8. Atatürk paragraftaki sözüyle Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları arasında sınıf farkı olmadığını, farklılığın sadece iş bölümünde olduğunu vurgulayarak doğru olan halkçılık ilkesini vurgulamıştır.

(Cevap A)

9. Atatürk paragrafta verilen sözü ile, vatan savunmasında büyük fedakârlık gösteren milletin önemini vurgulamıştır. Atatürk, henüz Kurtuluş Savaşı'nın başında bu durumu "Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır." sözüyle özetlemiştir.

(Cevap B)

10. Ulusal egemenlik ilkesi doğrultusunda yapılan düzenlemelerden bazıları şunlardır:

- Herkese seçme ve seçilme hakkının verilmesi
- Meclisin yetkisinin artırılması
- Milletvekilliği seçimlerin belirli sürelerde yapılması
- Vekilleri halkın doğrudan seçmesi

Ancak devletin resmen bir dinin yanında olması ulusal egemenlikten ziyade laikliğe aykırı bir düzenlemedir.

(Cevap C)

11. Yabancı okulların kapatılmasının en önemli gerekçelerinden biri bu okullardaki yıkıcı propagandaların artması ve bu eylemlerin bağımsızlık anlayışına ters düşmesidir. Özetle Cumhuriyet Dönemi'nde bağımsızlığa ve ulusal bütünlüğe zarar veren tüm kurum ve kuruluşların faaliyet göstermeleri yasaklanmıştır. Ama bu uygulamaların laiklik anlayışıyla ilgisi yoktur.

(Cevap D)

12. Atatürk ilkelerinin her birinin önemi ve yapılış amacı farklıdır. Bu ilkelerden inkılapçılık ilkesi; çağdaşlık, batılılaşma, modernleşme ve yenileşme amacıyla yapılan ve diğer ilkeleri kapsayan önemli bir ilkedir.

(Cevap C)

13. Türk milletinin konuştuğu dil olan Türkçe'yi geliştirmeye ve onu korumaya yönelik her türlü çalışma milliyetçilik ile ilgilidir. Fakat toplumsal çağdaşlaşmayı öngören inkılapçılık ve devletin ekonomiye müdahalesiyle ilgili olan devletçiliğin öncülde verilen durumla bir ilgisi yoktur.

(Cevap A)

14. Yeni Türk Devleti, ulusal bilinci pekiştirmek amacıyla milliyetçilik ilkesi doğrultusunda çalışmalar yapmıştır. Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu'nun kurulması bu doğrultuda yapılan düzenlemelerdir. Din işlerinin Diyanet İşleri Başkanlığına bırakılması ulusal bilinci sağlamaktan ziyade laiklik ilkesini gerçekleştirmeye yöneliktir.

(Cevap E)

15. Ulusal egemenlik kayıtsız şartsız milletindir yargısı;
- Halka seçme seçilme hakkının verilmesini sağladığı için – Halkçılık ilkesi
 - Cumhuriyetin ilanı, siyasi partilerin kurulması gibi gelişmeleri desteklediği için Cumhuriyetçilik ilkesi ile ilgilidir.

(Cevap E)

16. Ulusal egemenlik; halkın kendi kendini yönetmesidir. Bu kavramla eş değer olan ifadeler millî irade, hâkimiyet-i milliye, demokrasi gibi kavramlardır. Bu doğrultuda saltanatın kaldırılması ve cumhuriyetin ilan edilmesi ulusal egemenlikle doğrudan ilgilidir.

(Cevap D)

ATATÜRK İLKELERİ

1. Laik devlet, dini sadece vicdani bir mesele olarak kabul eden ve devleti dini kurallara göre değil, akıl ve bilimin önderliğinde yöneten devlet demektir. Bu nedenle laik devletlerde dinin, toplum yaşamını (siyaset, hukuk, ekonomi) yönlendirmesine izin verilmez.
(Cevap E)
2. Aşar vergisi İslam dini kurallarına göre Müslüman çiftçilerden 10/1 oranında ürün üzerinden alınan vergidir. Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminden beri alınan bu vergi 17 Şubat 1925'te kaldırılana kadar Türkiye Cumhuriyeti'nde de alınmaya devam etmiştir. Köylünün refah seviyesini artırmaya yönelik olarak bu verginin kaldırılmasıyla halkçılık ilkesi doğrultusunda önemli bir adım atılmıştır.
(Cevap A)
3. İnkılapçılık radikal değişim, kökten değişiklik anlamına gelir. Bunu yaparken de durağanlığı değil, sürekliliği, diriliği ifade eder. Yani çağı yakalamak yetmez geleceğe yönelik sürekli yenilikler yapmak gereklidir. Atatürk yaptığı inkılaplarla Türkiye'yi çağdaş bir toplum hâline getirmeyi amaçlamıştır. Yapılan bu yeniliklerin devamı ve gelişimini sağlamak için inkılapçılık prensibi benimsenmelidir ki yeni gelişmeler takip edilebilsin.
(Cevap C)
4. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasını Cumhuriyet Halk Fırkasından ayıran temel ilke laiklik ve devletçilik ilkeleridir. CHF ekonomide devletçiliği, TCF ise ekonomide liberalizmi benimsemiştir. CHF laiklikten ödün vermezken, TCF ise laiklik ilkesi ile çeliştiği için kapatılmıştır.
(Cevap E)
5. Nutuk, Atatürk'ün Cumhuriyet Halk Partisinin ikinci kurultayında 15 – 20 Ekim 1927 günleri arasında yaptığı konuşmadır. Atatürk'ün Samsun'a çıkışından 1927 yılına kadar olan gelişmeleri konu almaktadır.
(Cevap D)
6. A, C, D, E seçenekleri ulusallık ilkesi doğrultusunda yapılan düzenlemeler iken, çok partili hayata geçiş denemelerinin yapılması demokratikleşmeyle ilgili gelişmelerdir.
(Cevap B)
7. Karma ekonomik sistem Türkiye'nin yatırım yapacak zengin bir zümresinin olmaması sonucu zorunlu olarak benimsenmiştir. Fransız okullarının kapatılması durumu başka bir ülkenin eğitimi kullanarak içişlerimize karışmasını önlediği için tam bağımsızlığımızı güçlendirir. Adana-Mersin demiryolunun millileştirilmesi ise ekonomideki yabancı kontrolünü azalttığı için bağımsızlığı güçlendirir.
(Cevap E)
8. Yeni Türk Devleti, Cumhuriyetin ilanı ile birlikte batılılaşma ve ekonomik açıdan gelişme çabalarına hız vermiştir. Bu doğrultuda, aşar verginin kaldırılması halkçılıkla, yabancı şirketlerin satın alınması milliyetçilikle ve demiryolu yapımına ağırlık verilmesi devletçilikle ilgilidir.
(Cevap E)

9. Bir insan topluluğunun millet sayılması için, önce kendi geçmişini, milli kültür ve değerlerini bilmeye ihtiyacı vardır. Bu sebeple Atatürk, köklü ve zengin bir tarihe sahip olan Türk milletinin geçmişinin gün ışığına çıkarılması ve geçmişten gelen mirasın korunarak gelecek nesillere aktarılmasını bir yükümlülük saymıştır. Bunu da "Büyük devletler kuran ecdadımız, büyük ve kapsamlı medeniyetlere sahip olmuştur. Bunu aramak, tetkik etmek, Türklüğe ve dünyaya bildirmek bizler için bir borçtur." şeklindeki ifadeyle ortaya koymuştur.

(Cevap B)

10. Eğitim dilinin Türkçe olması milliyetçilik ilkesi ile ilgilidir. Millet olabilmenin temel şartlarından biri de dildir. Milleti bir arada tutan, milleti oluşturan, bireyleri birbirine bağlayan ana unsur yine dildir. Dili olmayan milletler yok olmaya mahkûmdur. Dolayısıyla çok önemli olan dili korumak ve değer vermek, millete değer vermek ve milleti korumaktır. Bu bağlamda yapılan faaliyetler de milliyetçilik ilkesinin kapsamındadır.

(Cevap D)

11. Türk karasularında gemi işletme hakkının Türk vatandaşlara verilmesi, millî ekonominin ve Türk denizciliğinin gelişmesi açısından önemli olduğu için milliyetçi bir politikayla ilgilidir. Yabancılar ait demiryollarının satın alınması da millileştirme politikası yolunda atılan en önemli adımlardandır.

(Cevap C)

12. 1924 Anayasası'nda 1928 yılında yapılan değişiklikle milletvekillerinin laik olmayan yemin şekli değiştirilmiştir. Bu değişiklikle "vallahî yemin ederim" şeklinde olan yemin, "namusum ve şerefim üzerine yemin ederim" şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişiklik, laiklik ilkesine işlerlik kazandırmaya yöneliktir.

(Cevap A)

13. Takrir-i Sükûn Kanunu 1925 yılında çıkan Şeyh Said İsyanı sonrası, toplumsal düzeni ve sükûneti sağlamak amacıyla çıkarılmıştır. Yani ekonomik etkinliklerin devlet eliyle yapılması anlamına gelen devletçilik ilkesi ile ilgisi bulunmamaktadır.

(Cevap A)

14. 1934'te çıkarılan kanun, dinin sadece ibadethaneler çerçevesinde kalması için yapılan çalışmalardan biridir. Dinî kıyafet ve işaretlerin ibadethaneler dışında kullanılmasının yasaklanması laiklik ilkesinin bir sonucudur. Laiklik, dinin devlet ve toplum hayatına girmesini reddeder.

(Cevap C)

15. Kişilerin dinsel inançlarına müdahale edilmemesi, hiçkimsenin bir din ya da inancın gereklerini yerine getirmeye zorlanmaması laikliğin en temel özelliğidir.

(Cevap C)

16. 1926 yılında kabul edilen Medeni Kanun laik ilkeler doğrultusunda toplum hayatını düzenlerken; Patrikhane ve konsoloslukların mahkeme açma yetkilerini sona erdirmiştir. Böylece gayri Müslim vatandaşların ayrı mahkemelerde ve ayrı kurallara tabi olmasının önüne geçilmiş ve halk arasında eşitlik sağlanmıştır. Bu durum halkçılık ilkesiyle ilgilidir.

(Cevap E)

ATATÜRK İLKELERİ

1. Devletçilik ilkesinin temel amacı kamu yararına yatırımların devlet tarafından yapılmasıdır. Devletçilik temel olarak ekonomi, sanayi, kalkınma amaçlı yapılmıştır. Bu yüzden bütün alanlarda devletçilik yapılmıştır denilemez.

(Cevap D)

2. Laiklik din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasıdır. Dinler karşısında devletin tarafsızlığını temel alan laiklik, bu yönüyle demokrasinin de temel prensiplerindedir.

(Cevap D)

3. Laiklik kavramı din ve devlet işlerini birbirinden ayırmayı, aklın ve bilimin yolunda ilerlemeyi amaçlayan sistemdir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde şeri hukuk sisteminden vazgeçilerek modern hukuk sistemine geçilmesi laiklik amacıyla yapılan uygulamalar arasındadır. Medreselerin yerine çağdaş okulların açılması ve bu okulların Millî Eğitim Bakanlığının denetimine bırakılması da laikliği güçlendirmek amacıyla yapılan düzenlemelerdir. Ancak ticaretle laiklikle bağdaştırılacak bir unsur söz konusu değildir.

(Cevap E)

4. "Atatürk" adlı eser Milli Mücadele döneminin edebiyatçılarından Yakup Kadri Karaosmanoğlu'na aittir. 1889–1974 yılları arasında yaşamış olan Yakup Kadri, tarihi ve sosyal olaylardan her birini bir romanına konu edinmiştir. "Atatürk" adlı eser de Yakup Kadri'nin monografi tarzındaki eserlerindedir.

(Cevap B)

5. • Tekke ve zaviyelerin kapatılması: 1925
• Tevhid-i Tedrisat Kanunu: 1924
• Saltanatın kaldırılması: 1922
• Halifeliğin kaldırılması: 1924

Yukarıdaki gelişmeler laiklik ilkesinin yerleşmesiyle ilgilidir. Yani dinin etkisi devlet yönetimi, toplum ve eğitim alanlarında azaltılmaya çalışılmıştır.

Türk Tarih Kurumunun açılması ise, milliyetçilik ilkesi doğrultusunda bir gelişmedir.

(Cevap D)

6. Devletçilik ilkesi, devletin ekonomik yaşama doğrudan müdahale ettiği bir sistemi öngörmektedir. Yeni Türk devleti kurulduğu sıralarda önce özel sermaye teşvik edilmiş, ancak sermaye yetersizliğinden dolayı istenen kalkınma gerçekleşmemiştir. 1929 Dünya ekonomik bunalımının etkisiyle baş gösteren ekonomik ve toplumsal buhran, özel teşebbüsün hem sermaye hem de bilgi açısından yeterli seviyede olmaması devletçilik ilkesinin 1931 yılından itibaren uygulanmaya konmasında etkili olmuştur.

(Cevap E)

7. Kamu İktisadi Teşebbüsü (KİT) kavramı, genel olarak kamusal kaynakları kullanmak yoluyla ekonomik alanda faaliyet gösteren devlet kuruluşlarını ifade eder. Uluslararası literatürde "devlet şirketi" olarak geçen bu kavram, sahibi olan hükümet adına ticari faaliyetlerini üstlenen bir tüzel kişiliği ifade eder.

(Cevap A)

8. Efendi, bey, paşa gibi lakap ve unvanların kaldırılmasına dair kanun, toplum içinde eşitliği getirdiği için halkçılık ilkesi ile ilgilidir. Şer'îye ve Evkaf Vekaleti'nin kaldırılarak yerine Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kurulması laiklik ilkesi ile bağlantılıdır. Türk Parasını Koruma Kanunu'nun yayımlanması ise milliyetçilik ilkesi doğrultusunda yapılan bir çalışmadır.

(Cevap C)

9. Atatürk'ün soruda verilen sözü, onun sahip olduğu özelliklerden insan ve insanlık sevgisi ile yakından ilgilidir.

(Cevap C)

10. Medeni Kanun'un kabul edilmesi, kadınları aile hayatında, sosyal ve ekonomik hayatta erkeklerle eşit duruma getirmesi açısından halkçılıkla ilgilidir. Mevcut hukuk sistemini kaldırıp yerine daha modern ve laik bir hukuk sistemini getirmesi açısından da laiklik ve inkılâpçılıkla ilgilidir.

(Cevap E)

11. Atatürk'ün bu sözü inkılâpçılıkla ilgilidir. İnkılâpçılık, Türk inkılabının korunması, aklın ve bilimin yol göstericiliğinde çağın gereklerine göre sürekli olarak yenilenmesi ilkesidir. Atatürk "Uygurlık yolunda başarı yenileşmeye bağlıdır. Sosyal hayatta, ekonomik hayatta, bilim ve teknik alanda başarılı olmak için tek gelişme yolu budur." demiştir.

(Cevap B)

12. "Yaban" Yakup Kadri Karaosmanoğlu, "Çankaya" Faliş Rıfki Atay, "Ateşten Gömlek" Halide Edip Adıvar, "Türk'ün Ateşle İmtihanı" Halide Edip Adıvar, "Nutuk" ise Mustafa Kemal tarafından kaleme alınmıştır. Nutuk adlı eserde, Mustafa Kemal'in 1919-1927 yılları arası faaliyetleri anlatılır. Yani Millî Mücadele yıllarını kapsamaktadır.

(Cevap A)

13. Eğitim öğretimin tek merkezde toplanması uygulaması, hizmetlerin halka eşit bir şekilde ulaştırılmasını sağladığı için halkçılık ilkesiyle; ülkede eğitim birliğini sağladığı için de milliyetçilik ilkesi ile ilgilidir. Eğitim faaliyetlerinin gelecekteki ihtiyaçlara göre düzenlenmesi ise inkılâpçılık ilkesiyle ilgilidir.

(Cevap E)

14. 1934'te çıkarılan bu kanun, dini kıyafetlerin sadece ibadethane sınırları içinde kalmasını sağlamaya yöneliktir. Bu durum laiklik ilkesinin bir sonucudur. Çünkü laiklik, dinin devlet ve toplum hayatına girmesini reddeder. Bu uygulama dini kıyafetle dolaşanların toplum içinde ayrıcalıklı bir konuma gelmesini engellediği için halkçılık ilkesiyle de ilgilidir.

(Cevap D)

15. Seçmen yaşı ülke yönetimine katılabilecek olgunluğu ifade etmektedir. Bu sebeple seçmen yaşının 18'den 22'ye çıkarılması cumhuriyetçilik ilkesi ile ilgilidir.

(Cevap E)

16. Devletçilik, Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun beklenen sanayileşme hamlesini gerçekleştirmede yetersiz kalması üzerine 1930'lu yıllardan itibaren etkin şekilde uygulanmaya başlanmıştır. Bu amaçla 1933 yılında Sümerbank kurulmuş ve devlet bu banka aracılığıyla sanayi yatırımları yapmıştır. Ucuz ve güvenli bir ulaşım olan demiryolları ile ilgili ilk çalışmalar 1924'te başlamıştır. Bu doğrultuda öncelikle yabancı şirketlerin elindeki demiryolları satın alınmış, daha sonra da devlet, yeni demiryolu yapımına hız vermiştir. Bu uygulama da devletçi bir özellik göstermektedir.

(Cevap D)

ATATÜRK İLKELERİ

1. Eşitlik, halkçılık ilkesinin en önemli ve vazgeçilmez unsurudur. Yasalar önünde eşitlik ve kadınlara mirastan eşit pay verilmesi bu bağlamda halkçılıkla ilgilidir. Ayrıca halkçılık ilkesinde devlet, vatandaşını mağdur etmemek adına bazı temel hizmetleri kendisi yapar. Örneğin; okul ve hastane yapmak gibi. Dolayısıyla temel hizmetlerin devlet eliyle yürütülmesi de halkçılık ile ilgilidir.

(Cevap B)

2. Saltanatın ve halifeliğin kaldırılması kişi egemenliğini sona erdiren gelişmelerdir. Kişi egemenliklerinin sona ermesiyle millet egemenliği başlamıştır. Millet egemenliği, yani milletin kendi kendisini yönetmesi ise cumhuriyetçilik ile ilgilidir.

(Cevap D)

3. Öncüllerde yer alan ifadeler ülke yönetimi ile ilgilidir. Ayrıca verilen gelişmeler halk idaresinin yönetime yansıdığı gelişmelerdir. Cumhuriyetçilik ilkesi de ülke yönetimi ile ilgilidir. Dolayısıyla verilen örneklerin üçü de cumhuriyetçilik ilkesi ile bağlantılıdır.

(Cevap E)

4. Ekonomide yabancı tekellerden kurtulmak istenmesi, yani ekonominin millileştirilmesi çalışması devletçilik ile ilgilidir. Halkın elinde yeterli sermaye olmamasından dolayı millî ekonomi için sanayi yatırımlarının devlet tarafından yapılması da devletçilik ilkesi kapsamında değerlendirilir.

(Cevap A)

5. Türkiye Cumhuriyeti Balkan Antantı ile batısında yer alan devletlerle saldırmazlık antlaşması imzalamıştır. Sadabad Paketi ile de doğusundaki devletlerle saldırmazlık antlaşması imzalamıştır. Bu yüzden bu çalışmalar barışı koruma amacına yöneliktir. Dolayısıyla yurtdışı sulh, cihanda sulh ilkesiyle ilgilidir.

(Cevap C)

6. Teşvik-i Sanayi Kanunu ile özel sektör teşvik edilmiş, lakin istenilen sonuç elde edilememiştir. Yani sanayi yatırımlarında özel sektör fazla etkili olmamıştır. 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı ile de zaten fazla sermaye sahibi olmayan özel sektör ekonomik olarak iyice sıkıntıya girmiştir. İşte bu gelişmenin etkisiyle devlet, ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmek amacıyla sanayi yatırımlarına el atmıştır. Bu durum ekonomide devletçilik ilkesine yönelmeyi gerekli kılmıştır.

(Cevap D)

7. Halkçılık ilkesi, dil, din, ırk, mezhep ayırmaksızın tüm vatandaşların kanun önünde eşit kabul edilmesi ve devletin halka hizmet götürmesi esasına dayanmaktadır. Halkçılık ilkesi birbirini tamamlayan üç ana unsurdan oluşmaktadır. Bunlardan ilki halk yönetimi, ikincisi sınıf çatışmalarının reddedilmesi ve toplumun dayanışma içinde olması, sonuncusu ise eşitlik ilkesidir.

(Cevap E)

8. Atatürk'ün de belirttiği üzere basın özgürlüğü, vatandaşın yayınladığı gazete ve kitaplarda, yazaçağı yazılar ve resimler aracılığıyla fikrini serbestçe belirtebilmesi, hürriyetçilik ve demokrasi ilkeleri ile bağlantılıdır. Ancak bu durumun devletin ekonomik işlevine öncelik veren devletçilik ilkesi ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

(Cevap A)

9. Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan beri kullanılan Arap harfleri TBMM'nin çıkardığı bir kanunla 1 Kasım 1928'de tamamen terk edilmiştir. Arapçanın Türkçe'nin ses yapısına uymaması, Osmanlıca denilen dilin Arapça yazılıp Türkçe okunması, azınlık ve yabancı okullarda ise kendi dil ve alfabelerinin kullanılması bu alanda bir karmaşaya sebep olmaktadır. Bu sebeple birçok Avrupa ülkesinde kullanılan ve Türkçenin ses yapısına daha uygun olan Latin harfleri Türkçeleştirilerek kabul edilmiştir. Böylece yeni nesillerin, öğrenmesi ve yazılması daha kolay olan tek bir alfabe kullanması sağlanmıştır. Bu durum, işlevini yitirmiş eski kurum ve alışkanlıklar yerine, çağdaş ve modern olanı tercih etmeyi ifade eden inkılapçılık ilkesiyle doğrudan ilgilidir.

(Cevap B)

10. Atatürk milliyetçiliği, ırkçılığı reddeder. Paragrafta, milletlerin birbirleriyle iş birliğinden ve milletlerin geleceğine saygıdan bahsedilmiştir.

(Cevap D)

11. Atatürk'ün laiklik anlayışına bakılarak, laikliğin her alanda bir ilerleme ve gelişme olduğu ifadesine varılabilir. Laiklik, sadece dinin devlet işlerinden ayrılması değil, devlet düzeni, yönetim, anayasa, hukuk, eğitim vb. dine değil, akla ve bilime dayanmasıdır. Diğer taraftan laiklik dine karşı olmayıp din ve vicdan özgürlüğünü ve halkın dini inanç konusundaki hürriyetlerinin güvence altına alınmasını savunur.

(Cevap C)

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI VE İÇ POLİTİK GELİŞMELER

1. Lozan Barış Antlaşması'nda Türkiye ve Yunanistan arasında nüfus mübadelesi yapılması kararı alınmıştır. Sonraki dönemde Yunanistan İstanbul'da daha fazla Rum bırakmak isteyince Türkiye bunların etabli (yerleşik) olmadığını söyleyerek duruma karşı çıkmıştır. Türkiye ile Yunanistan arasındaki nüfus mübadelesi sorunu 10 Haziran 1930'da Ankara Dostluk Antlaşması'nın imzalanmasıyla çözüme kavuşmuştur.

(Cevap A)

2. 1930 ile 1939 yılları arasında İtalya ve Almanya'nın dünya barışını tehdit eden saldırgan tutumuna karşı her devlet ve bölge kendisine göre tedbirler almıştır. Bu amaçla Balkanlarda bölge ülkeleri Balkan Antantı'nı kurarken doğudaki ülkeler Sadabat Pakti'nı kurmuşlardır. Türkiye, İran, Afganistan ve Irak'ın dahil olduğu Sadabat Pakti'na Suriye, Türkiye ile yaşadığı Hatay meselesinden dolayı katılmamıştır.

(Cevap B)

3. I ve II. öncüllerde yer alan gelişmeler Hatay'ın 1939'da anavatana katılmasında etkili olan gelişmelerdir. Fakat Balkan Antantı'nın Hatay'ın anavatana katılmasında bir etkisi yoktur.

(Cevap D)

4. Bozkurt – Lotus Olayı, Türk gemisi Bozkurt ile Fransız gemisi Lotus'un boğazda çarpışması sonucu Lotus gemi kaptanının Türkiye'de yargılanması üzerine yaşanmıştır. Fransa'nın tutukluluğa karşı çıkması üzerine konu Milletler Cemiyetine taşınmıştır. Milletler Cemiyeti Türkiye'nin haklılığını onaylamıştır. Lozan'da taksid bağlanan Osmanlı'dan kalan borçları Türkiye 1929 Dünya ekonomik krizinden dolayı ödemekte zorlanınca Türkiye ile Fransa arasında sorun olmuştur. Savaş tazminatı konusunda herhangi bir sorun yaşanmamıştır.

(Cevap D)

5. Türkiye ile Yunanistan hem geçmişte yüzyıllarca birlikte yaşadığı hem sonradan komşuluk ilişkisi olduğu için farklı sorunlar ortaya çıkarmıştır.

(I) Yunanistan, II. Dünya Savaşı'ndan sonra İtalya'dan aldığı Meis ve On iki Ada'yı 1963'te Lozan Antlaşması'na aykırı şekilde silahlandırmıştır.

(II) Nüfus Mübadelesi 1923–1930 yılları arasında Türkiye ile Yunanistan arasında sorun olmuş, dostlukla çözüme kavuşmuştur.

(III) Kıta sahanlığı sorunu Türkiye-Yunanistan arasında sorundur. Günümüzde de bundan dolayı bazı sorunlar yaşanmaktadır.

(IV) Yabancı okullar Fransa ile sorun olmuştur.

(Cevap C)

6. Lozan Antlaşması'na göre, bütün yabancı okullar MEB'e bağlanacak ve bu okullarda Türkçe, tarih, coğrafya dersleri Türk öğretmenler tarafından okutulacaktı. Ancak Fransa bu karara karşı çıkarak elçiler aracılığıyla Türkiye'ye baskı yapmıştır. Türkiye bunu iç meselesi saydığı için başka devletleri karıştırmamıştır.

(Cevap C)

7. Dış borçlar ile yabancı okullar sorunu Lozan'dan sonra Fransa'yla Türkiye arasında sorun oluştursa da bu meseleler barışçı yollarla çözülmüştür. Ancak, azınlıklar meselesi Yunanistan'la yaşanan bir sorundur.

(Cevap D)

8. Lozan Barış Antlaşması'nda boğazların yönetimi başkanı Türk olan uluslararası bir komisyona bırakılmıştır. Türkiye için boğazların her iki yakasında da asker bulundurmama şartı getirilmiştir. 1936 yılında yapılan Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile boğazların yönetimi Türkiye'ye bırakılmış, asker bulundurmama şartı kaldırılmıştır. Boğazlardan geçiş tüm ticaret gemilerine açık olurken savaş gemileri zaman ve ağırlık bakımından sınırlandırılmıştır.

(Cevap E)

9. Almanya ve İtalya I. Dünya Savaşı'nın sonuçlarından memnun olmayan devletlerdir. İtalya'da Faşizmin, Almanya'da Nazizm'in güçlenmesiyle bu ülkelerin dünya barışını tehdit eden saldırgan politikasına karşı Balkan Antantı kurulmuştur. Türkiye, Yugoslavya, Romanya ve Yunanistan'ın katılımıyla kurulan bu pakt ile bölgesel ittifaka gidilmiştir.

(Cevap E)

10. Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile yabancı okullar Türk millî eğitimine bağlanmıştır. Bu değişiklikleri yabancı okulların önemli bir kısmını elinde bulunduran Fransa, tepkiyle karşılamıştır. Ancak Türkiye yabancı okulları iç meselesi sayıp tartışma konusu yaptırmamıştır. Hatay Lozan'da Suriye'ye bırakılmıştır. 1936 yılında Fransa, Suriye üzerindeki mandasını kaldırınca Türkiye, Hatay'ın Türkiye'ye katılımı için girişimde bulunmuştur.

Musul meselesi ise Türkiye ile İngiltere arasında sorun olmuş, 1926 Ankara Antlaşması ile Musul İngiltere'ye bırakılmıştır.

(Cevap C)

11. I. İtalya ve Almanya'nın dünya barışını tehdit eden saldırgan politikası sonucu Balkanlarda Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya arasında Balkan Antantı kurulmuştur.
- II. Üçlü İtilaf I. Dünya Savaşı'ndan önce İngiltere, Fransa ve Rusya arasında kurulmuştur.
- III. Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) ise II. Dünya Savaşı'ndan sonra SSCB'ye karşı 1949'da kurulmuştur.

(Cevap A)

12. 1930 ile 1940 yılları arasında İtalya ve Almanya'nın dünya barışını tehdit eden saldırgan tutumuna karşılık ülkeler kendi aralarında bölgesel ittifaka girmişlerdir. Bu amaçla Türkiye, İran, Irak, Afganistan arasında Sadabat Paketi; Türkiye Yunanistan, Yugoslavya, Romanya arasında Balkan Antantı imzalanmıştır. Suriye (III) Türkiye ile olan Hatay sorunundan dolayı Sadabat Paketi'ne, Bulgaristan (II) Romanya ile olan sorunları nedeniyle Balkan Antantı'na katılmamıştır.

(Cevap B)

13. 20 Temmuz 1936'da imzalanan Montrö Sözleşmesi ile;

- Boğazlar komisyonu kaldırılmış,
- Türkiye'nin boğazlarda istediği kadar asker bulundurması kabul edilmiş,
- Savaş durumunda Boğazlardan geçiş Türkiye'nin takdirine bırakılmıştır.

Bu maddeler Türkiye'nin Boğazlar üzerindeki egemenliğinin kesin olarak sağlandığını göstermektedir. Boğazların ticaret gemilerine açık olması Lozan Antlaşması'nda da geçmiştir ve Türkiye'nin Boğazlar üzerindeki egemenliğini değil, Boğazların uluslararası bir geçiş yolu olarak kabul edildiğinin göstergesidir.

(Cevap D)

14. Sadabat Paketi, İtalya'nın Orta Doğu'yu tehdit eden eylemleri sonrası bölgedeki barış ve güvenliği sağlamak amacıyla 8 Temmuz 1937'de Türkiye'nin öncülüğünde İran, Irak, Afganistan devletleri arasında kurulmuştur. Türkiye Birleşmiş Milletlere 1945'te; NATO'ya ise 1952'de, yani Atatürk'ün ölümünden sonra üye olmuştur.

(Cevap A)

15. Türkiye'nin "Yurtta sulh, cihanda sulh" ideali ile Atatürk döneminde üye olduğu paktlar şunlardır:

- 1929'da Briand – Kellogg Paketi
- 1934'te Balkan Antantı
- 1936'da Akdeniz Paketi

Bağdat Paketi, Atatürk sonrasında kurulmuştur. Bu pakt II. Dünya Savaşı sonrası 1955'te Türkiye – İran – Irak – Pakistan ve İngiltere arasında imzalanmıştır.

(Cevap C)

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI VE İÇ POLİTİK GELİŞMELER

1. 1923 yılında imzalanan Lozan Antlaşması ile boğazların idaresi uluslararası bir komisyona bırakılmıştı. Ancak 1933 yılından itibaren Avrupa'da başlayan silahlanma yarışı, Almanya'nın Versay Antlaşması'nı ihlal etmesi ve 1935'te İtalya'nın Habeşistan'ı işgal etmesi boğazlarla ilgili statünün tekrar görüşülmesini gerekli kılmıştır. Bu doğrultuda boğazların rejimini görüşmek üzere 22 Haziran – 20 Temmuz 1936'da İsviçre'nin Montrö kentinde bir konferans düzenlenmiştir. Konferans sonunda imzalanan Boğazlar Sözleşmesi ile boğazlar komisyonunun tüm yetkileri Türkiye'ye devredilmiştir. Rodos ve On İki Ada'nın Yunanistan'a verilmesi II. Dünya Savaşı'ndan sonra 1947'de imzalanan Paris Antlaşması'yla olmuştur.

(Cevap D)

2. I. Dünya Savaşı sonunda Almanya'nın ödeyeceği savaş tazminatı sorununu çözen uygulama Dawes Planıdır. Marshall Planı ABD'nin Türkiye ile Avrupa ülkelerine II. Dünya Savaşı'ndan sonra yaptığı yardım planıdır. Briand – Kellog Paktı, 1928'de Dünya barışını sağlamak amacıyla toplanmış ancak etkili olmamıştır. Rethondes Antlaşması, I. Dünya Savaşı'nda Almanya ile yapılan ateşkestir. Yalta Konferansı; II. Dünya Savaşı'nın sonlarında yapılan ve Avrupa'da değişen dengeleri yeniden kurmak için toplanan bir konferanstır.

(Cevap D)

3. Atatürk Dönemi'nde özellikle dünya barışına katkı sağlamak ve uluslararası ilişkilerde yakınlaşma sağlamak için birçok devletle görüşme yapılmıştır. Yugoslavya, İngiltere ve İran devlet başkanları da bu amaçla Türkiye'yi ziyaret etmiştir.

(Cevap B)

4. Lozan'da boğazlar, başkanı Türk olan uluslararası bir komisyona bırakılarak Türkiye'nin bağımsızlığına aykırı bir karar alınmıştır. Türkiye 1930'lu yıllarda Almanya ve İtalya'nın saldırgan tutumu sonucu boğazların güvenlik sorununu Milletler Cemiyetine taşıyarak çözümünü istemiştir. Yapılan Montrö Boğazlar Sözleşmesi'yle boğazların yönetimi Türkiye'ye bırakılarak Lozan'daki millî bağımsızlığımıza aykırı duruma son verilmiştir.

(Cevap E)

5. I. Dünya Savaşı'nın sonuçlarından memnun olmayan bazı devletler arasında silahlanma yarışı artmış (I), İtalya Doğu Akdeniz'e egemen olmak (II) için çalışmıştır. Balkan devletleri bu tehlike karşısında bir araya gelerek Balkan Antantı'nı imzalamıştır. Böylece sınırlarını güvence altına almışlardır. Sadabat Paketi ise doğudaki devletlerle imzalanan bir birlik antlaşmasıdır.

(Cevap D)

6. I. Türkiye 1952 yılında NATO'ya üye olmuştur.
II. Balkan Antantı, Almanya ve İtalya'nın barışı tehdit eden saldırgan ve yayılmacı politikalarına karşı birlikte hareket etmek isteyen Türkiye, Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya devletleri tarafından 1934'te kurulmuştur.

- III. Lozan Antlaşması'nda Bozcaada, Gökçeada Türkiye'ye bırakılırken, diğer Ege Adaları silah bulundurmama şartıyla Yunanistan'a bırakılmıştır.
II ve III. öncülde verilen bilgiler Atatürk Dönemi'nde yaşanan olaylardır.

(Cevap E)

7. Lozan Antlaşması ile uluslararası bir komisyona bırakılan Boğazlar, 1936 yılında imzalanan Montrö Sözleşmesi ile Türk egemenliğine bırakılmıştır. Böylece Boğazlar konusu uluslararası bir mesele olmaktan çıkmıştır. Atatürk'ün paragrafta sözünü ettiği gelişme de budur.

(Cevap A)

8. Hatay sorunu, 1936–1939 yılları arasında Fransa'yla yaşanan bir sorundur. 1936'da Fransa'nın, Suriye'deki manda yönetimine son vermesi üzerine gündeme gelmiştir. Türkiye'nin çabaları sonucu Hatay 1938'de bağımsız bir devlet olmuş; 1939'da, yani Atatürk'ün ölümünden sonra da anavatanına katılmıştır. Buna göre; Hatay sorununun Atatürk Dönemi'nde çözüldüğü söylenemez. Diğer gelişmeler Atatürk döneminde gerçekleşmiştir.

(Cevap C)

9. Bozkurt-Lotus davası Türkiye ile Fransa arasında yaşanmıştır. Fransız Lotus ticaret gemisiyle Türk Bozkurt nakliye gemisi 2 Ağustos 1926'da Midilli açıklarında çarpışmıştır. Eylül 1926'da yargılanan Türk kaptanı 4 ay, Fransız kaptanı ise 80 gün hapse mahkûm edilmiştir. Fransa, Türk mahkemelerinin yetkisiz olduğunu ileri sürerek Fransız kaptanın tahliyesini isteyince bu olay iki ülke arasındaki bir soruna dönüşmüş ama iki taraf sorunu Milletlerarası Adalet Divanına götürme konusunda anlaşmıştır. Divan 7 Eylül 1927'de verdiği kararında Türkiye'yi haklı bulmuştur.

(Cevap D)

10. Lozan Antlaşması'na göre Boğazlar bölgesinin güvenliğini Milletler Cemiyeti sağlayacaktı. Fakat Almanya'nın Ren Bölgesi'ne girmesi, İtalya'nın Habeşistan'ı işgal etmesi Milletler Cemiyetinin bu işi yapamayacağını gösterdi. Bu gelişmeler üzerine Türkiye isteklerini kabul ettirmekte zorlanmamıştır.

(Cevap D)

11. I. Etabli meselesinde yerleşme ve doğum tarihlerine bakmadan İstanbul'daki Rumlar yerleşik sayılmıştır. Böylece İstanbul'da daha fazla Rum bırakılmıştır. Yani Türkiye'nin aleyhine sonuçlanan bir meseledir.

II. Musul konusunda da Milletler Cemiyeti Konseyi Türkiye'nin aleyhine karar vermiştir. Türkiye Milletler Cemiyetine üye olmadığı ve içeride Şeyh Sait isyanıyla uğraştığı için konseyin kararını kabul etmek zorunda kalmıştır. 1926'da imzalanan Ankara Antlaşması ile Musul Irak'a bırakılmıştır.

III. Bozkurt-Lotus davasında, divan 7 Eylül 1927'de verdiği kararla Türkiye'yi haklı bulmuş ve dava Türkiye lehine sonuçlanmıştır.

(Cevap C)

12. 1935'te İtalya'nın Habeşistan'a saldırması ve Rodos ile Oniki Ada'yı silahlandırmaya koyulması Akdeniz'de yayılmacı bir politika izlediğinin göstergesidir. Bu durum karşısında Türkiye, kendini güvende hissetmeyecek ilgili devletlere birer nota göndermiş, Boğazlarla ilgili maddelerin yeniden gözden geçirilmesini istemiştir.

(Cevap B)

13. Yabancı sermayenin her koşulda kabul edilmesinin, Millî Mücadele Dönemi dış politika ilkelerinden biri olduğu savunulamaz. Çünkü Millî Mücadele liderleri, yabancı sermayeyi şarta bağlamıştır. Bu şart Erzurum Kongresi'nde "Ulusal bağımsızlığımıza saygılı ve ülkemizi ele geçirme amacı taşımayan herhangi devletin teknik, sanayi ve ekonomik yardımı kabul edilebilir." şeklinde özetlenmiştir.

(Cevap C)

14. B, C, D ve E seçenekleri Türk - Fransız ilişkileri ile ilgilidir. Nüfus mübadelesi ise Türkiye ile Yunanistan arasında sorun olmuştur. İstanbul'da yaşayan Rumlar ve Batı Trakya'da yaşayan Türklerin yer değiştirmesi konusu olan nüfus mübadelesi, 1923-1930 yılları arasında yaşanmış; ancak bu sorun 1930 yılında Ankara'da yapılan dostluk antlaşması ile çözüme kavuşmuştur.

(Cevap A)

15. Lozan Antlaşması'nda çözüme kavuşan, fakat daha sonra Yunanistan'ın İstanbul'da daha fazla Rum bırakmak istemesinden dolayı 1930'a kadar sorun olan konu nüfus mübadelesidir. 1930 yılında Türkiye ve Yunanistan arasında Ankara Antlaşması imzalanmıştır. Böylece nüfus mübadelesi tam olarak çözüme kavuşmuştur.

(Cevap C)

16. Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile Boğazlar üzerindeki Türk hâkimiyeti sağlanmıştır (III). Bu antlaşma ile Türkiye'nin eli kuvvetlenmiştir. Hatay'ın anavatana katılması (II) ile Türklerin yoğun yaşadığı bir yer Türkiye'ye katılmıştır. Bu iki gelişme "millî dış politika" hedeflerine ulaşılmasında etkili olmuştur. Fakat I. öncül bu hedefin dışında kalır. Çünkü İngiltere ile yapılan Ankara Antlaşması ile Misakımillî kapsamında yer alan Musul Irak'a bırakılmıştır. Misakımillî'den taviz verilmiştir.

(Cevap E)

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI VE İÇ POLİTİK GELİŞMELER

1. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, siyasi bağımsızlığını sağladıktan sonra içte ve dışta bazı sorunlarla uğraşmak zorunda kalmıştır. Ancak seçim sisteminin değişmesi devlet için sorun olmaktan öte demokrasiyi güçlendirmek amacıyla yapılan bir çalışmadır.

(Cevap B)

2. 1930 yılında Türkiye ile Yunanistan'ın yakınlaşmasında tehlikelere karşı birlikte hareket etme düşüncesi etkili olmuştur. İtalya'nın yayılmacı politikası (I) ve Bulgaristan'ın Balkanlarda çizilen sınırları tanıması (II) bu tehlikelerin başında gelmektedir. Türkiye'nin Milletler Cemiyetine girişi ise 1932 yılında gerçekleşmiştir.

(Cevap D)

3. Türkiye ile Yunanistan arasında; Kıbrıs, nüfus mübadelesi (etabli sorunu), kıta sahanlığı, Ege Adalarının silahlandırılması konularında sorunlar yaşanmıştır. Osmanlı borçları ise Fransa'yla sorun oluşturmuştur.

(Cevap B)

4. Balkan Antantı; II. Dünya Savaşı tehlikesine karşı Balkan devletlerinin sınırlarını korumak amacıyla 1934 yılında imzaladığı antlaşmadır. Yunanistan, Türkiye, Romanya ve Yugoslavya arasında yapılan pakta Bulgaristan katılmamıştır.

(Cevap B)

5. Lozan Antlaşması'ndan sonra Türkiye; Hatay sorunu, Boğazlar, Irak sınırı, nüfus mübadelesi konularında çıkan anlaşmazlıkları çözmek için Milletler Cemiyetine başvurmuştur. Ancak yabancı okullar sorununu Türkiye iç meselesi saydığı için başka devletleri karıştırmamıştır. Bu konuyu da Milletler Cemiyetine götürmemiştir.

(Cevap C)

6. İstanbul'da Fransızlara ait Vagon-Li adlı şirkette çalışan Türk işçi, Türkçe konuştuğu için işten atılmıştır. 1933'te yaşanan bu olayın basına yansımaları üzerine protesto gösterileri ve çeşitli kampanyalar düzenlenmiştir. Bu olay Türk milletinin bilinçli bir biçimde diline sahip çıktığını göstermesi bakımından önemlidir.

(Cevap A)

7. Türkiye Lozan Antlaşması'ndan sonra bazı meseleleri çözmek amacıyla Milletler Cemiyeti'ne müracaat etmiş ve bu konular ilgili devletler tarafından ikili görüşmelere bırakılmıştır. Bu konulardan ilki; Yunanistan'la nüfus mübadelesinde yaşanan gerginliktir. Yunanistan İstanbul'da daha fazla Rum bırakmak isteyince sorun ortaya çıkmış ve bu problem iki devletin karşılıklı görüşmeleri neticesinde çözümlenmiştir. İkinci olarak Türkiye 1936 yılında Fransa'nın Suriye ve Lübnan'daki manda yönetimini kaldırması üzerine Hatay'da halk oylaması yapılması için Milletler Cemiyetine müracaat etmiş, ama bu konuda iki devlet arasındaki görüşmelere bırakılmıştır. Irak sınırını belirlemek isteyen Türkiye Musul'u geri almak için de başvuru yapmış, ancak bu mesele 1926'da yapılan ikili anlaşma ile çözümlenmiştir.

(Cevap E)

8. Lozan Antlaşması'nda Yunanistan'ın savaş tazminatı olarak Karaağaç bölgesini TBMM'ye vermesiyle batı sınırı kesinlik kazandı (I). Doğu sınırı Kars Antlaşması'yla kesinlik kazandı (II). Irak sınırı ise 1926 Ankara Antlaşması'yla kesinlik kazandı (IV). Fakat Suriye sınırı Hatay'ın 1939'da anavatana katılmasıyla kesinlik kazandı. Yani Atatürk'ün ölümünden 1 yıl sonra Suriye sınırı kesinleşti.

(Cevap D)

9. Briand – Kellog Paketi sorunları barışçı yollarla çözmek amacıyla 1928'de imzalanmış; ancak etkili olmamıştır. Türkiye bu pakta 1929'da katılmıştır.

(Cevap C)

10. Balkan Antantı, Almanya ve İtalya'nın saldırgan ve yayılmacı politikalarına (B) karşı ortak hareket etmek isteyen Türkiye, Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya devletleri tarafından kurulmuştur. Bu antlaşmayla ilgili devletler, herhangi bir dış saldırıya karşı, karşılıklı olarak sınırların güvenliğini sağlamayı taahhüt etmişlerdir.

(Cevap B)

11. Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin imzalanmasına ortam hazırlayan en önemli gelişme II. Dünya Savaşı tehlikesi ve aynı zamanda Almanya ve İtalya'nın saldırgan politikasıdır. Bu nedenlerden dolayı Türkiye Milletler Cemiyeti'ne müracaat etmiş, boğazlar komisyonu toplanmış ve boğazlar üzerindeki yetki Türkiye'ye bırakılmıştır.

(Cevap B)

12. Lozan Antlaşması'ndan sonra Türkiye ile Yunanistan arasında nüfus mübadelesi sorunu, Kıbrıs sorunu, Batı Trakya sorunu, kıta sahanlığı sorunu yaşanmıştır. Soruda verilen öncüllerden nüfus mübadelesi 1923'te, Kıbrıs sorunu ise 1954'ten itibaren yaşanmıştır. Dış borçlar konusu ise Fransa ile sorun olmuştur.

(Cevap D)

13. Lozan Antlaşması'nda Musul meselesi çözümlenememiştir. 1924 yılında Türkiye Milletler Cemiyetine müracaat etmiş ve Musul'la ilgili girişimlerde bulunmuştur. Fakat İngiltere'nin Milletler Cemiyetindeki etkisinden dolayı örgütte Türkiye aleyhine karar verilmiş, Türkiye ise bu kararı uygulamak istememiştir. İşte bu sırada Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ülkenin rejimini tehdit eden Şeyh Sait Ayaklanması ortaya çıkmış ve Türkiye bu kargaşa esnasında İngiltere ile yaptığı 1926 Ankara Antlaşması'yla Musul'u Irak'a bırakmıştır.

(Cevap D)

14. Atatürk'e göre; uluslararası anlaşmazlıklar ancak iyi niyetle ve genel çıkarlar adına karşılıklı fedakârlık yolu ile halledilebilir. Yurtta barış, dünyada barış ilkesini dış politikanın temel taşı hâline getiren Atatürk, uluslararası ilişkilerde karşılıklı güven ve saygıyı amaçlayan açık ve samimi politikanın en ateşli taraftarıdır. Bu çerçevede Atatürk paragraftaki sözünde, ulusların birbirlerine önyargısız davranmaları ve barışa yönelik her türlü girişimi desteklemeleri gerektiğini vurgulamıştır.

(Cevap E)

15. Yurt gezisi, ülke sınırları içerisinde yapılan geziyi ifade eder. Dolayısıyla Gaziantep, Antalya, Mersin ve Adana illeri yurt gezisi çevresinde değerlendirilir. Çünkü bu iller Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde. Fakat 1923–1938 yılları arasında Atatürk'ün Hatay'a yurt gezisi yapması düşünülemez. Çünkü Hatay bu tarihlerde Türkiye sınırları içinde yer almamaktadır. Hatay 1939'da Türk topraklarına katılmıştır.

(Cevap A)

16. TBMM Hükûmeti, ilk yurt dışı temsilciliğini Azerbaycan'da açmıştır. 1921'de TBMM Hükûmeti, Memduh Şevket Esenalı'ı ortaelçi olarak Bakü'ye göndermiştir. Fakat bu temsilcilik büyükelçilik değil, ortaelçilik düzeyindedir.

(Cevap D)

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI VE İÇ POLİTİK GELİŞMELER

1. Türkiye uluslararası barışa katkı sağlamak amacıyla;

- 1929'da Briand – Kellog Pakti'na,
- 1932'de Milletler Cemiyeti'ne,
- 1934'te Balkan Antantı'na,
- 1937'de Sadabat Pakti'na

üye olmuştur.

Locarno Antlaşması ise 1925'te gerçekleşmiştir. Bu antlaşma; Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Belçika, Polonya ve Çekoslovakya arasında imzalanmıştır. Türkiye Locarno Antlaşması'na imza atmamıştır.

(Cevap D)

2. Osmanlı borçları meselesi 1928'de çözülmesine rağmen 1929 dünya iktisadi bunalımı sonrası tekrar gündeme gelmiştir. Bu sırada ABD Başkanı Hoover'ın 1931'de kendi adını alan Hoover Moratoryumunu ilan etmesi borçların ödenmesini geciktirme imkânını gündeme getirmiş, Türkiye de bundan istifade etmek istemiştir. Paris'te yapılan görüşmeler sonunda 22 Haziran 1933'te imzalanan yeni bir antlaşma ile Osmanlı borçları meselesi halledilmiştir.

(Cevap A)

3. 1936 Montrö Sözleşmesi'yle, Lozan Antlaşması'nda belirtilen bayrağı ve bütçesi ayrı Boğazlar komisyonu kaldırılmış ve Türkiye'nin Boğazlarda istediği kadar asker bulundurması kabul edilmiştir.

(Cevap E)

4. 30 Ocak 1923 tarihli protokole göre; İstanbul Belediyesi sınırları içinde, 30 Ekim 1918 tarihli Mondros Mütarekesi'nden önce yerleşmiş (etabli) bulunan bütün Rumlar, İstanbul'da oturan yerleşik olarak kabul edilmiştir. 1913 yılında belirlenen sınır çizgisinin doğusundaki bölgeye yerleşmiş bulunan yerleşikler ise Batı Trakya'da oturan Müslümanlar olarak kabul edilmişler ve mübadele dışı tutulmuşlardır.

(Cevap B)

5. Türkiye 1932 yılında Milletler Cemiyetinin üyesi olmuştur. Bu nedenle Milletler Cemiyetinin aldığı kararlarda bu gelişme etkili olmuştur. Ayrıca 1933 yılından itibaren yeni bir dünya savaşının gündeme gelmesi ve değişen şartlar karşısında Türkiye'nin öneminin artması Milletler Cemiyetinin kararlarını olumlu yönde etkilemiştir.

(Cevap E)

6. Yabancı okullar meselesi yabancı okullarda tarih ve coğrafya derslerinin Türkçe ve Türk öğretmenler tarafından okutulması kararına Fransa'nın itiraz etmesi üzerine yaşanan bir sorundur. Türkiye bu konuyu bir iç mesele olarak kabul etmiş ve Fransa'nın olaya müdahalesini reddetmiştir. Yabancı okullar sorunu böylece 1925 yılında çözümlenmiştir.

(Cevap C)

7. I. Dünya Savaşı 1914–1918; II. Dünya Savaşı ise 1939–1945 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Kore Savaşı ise 1950–1953 yıllarında olmuştur. Türkiye'nin bu savaşa katılması NATO'ya üye olmasında etkili olmuştur.

(Cevap D)

8. 1930 yılından itibaren dünyada özellikle Avrupa'da savaş tehdidi yeniden artmaya başlamıştı. Almanya ve İtalya'nın ırkçı ve saldırgan tutumları Hitler ve Mussolini gibi çılgın, maceracı ve hayalci liderler ile üst düzeye çıkmıştı. Mustafa Kemal Atatürk, paragraftaki sözleriyle bu liderleri eleştirmiştir.

(Cevap A)

9. Fransa, tüm dış borçların yarısı oranındaki alacağıyla Osmanlı Devleti'nden en çok alacaklı olan devletti. Bundan sonra sırasıyla Almanya ve Belçika gelmekteydi. Lozan'da dış borçlar sorunu ele alınmış olmasına rağmen çoğunluğunu Fransızların oluşturduğu alacaklılarla Türkiye arasında yapılan müzakereler ancak 1928'de sonuçlanabilmiştir. Ancak 1929 Dünya Ekonomik Krizi Türkiye'nin ödeme güçlükleri yaşamasına sebep olmuş ve Türkiye, borç ödemeyi ertelemek istemiştir. Alacaklıların itirazı üzerine yapılan görüşmeler sonunda, 1933'te Paris'te yeni bir antlaşma imzalanmış ve borçlar sorunu halledilmiştir.

(Cevap D)

10. 1923–1932 arasında Türkiye ile ABD arasında Lozan Antlaşması'nın onaylanması sorunu yaşanmıştır. İngiltere ile Musul, Fransa ile dış borçlar, Yunanistan ile mübadele sorunları yaşanmıştır. Fakat 1923–1932 arası en sorunsuz ilişkiler Sovyet Rusya ile gerçekleşmiştir.

(Cevap A)

11. Cumhuriyetin ilk yıllarında uygulanan politikalar, özellikle hilafetin kaldırılması gibi gelişmeler 1925 yılında Diyarbakır'da gerçekleşen Şeyh Sait isyanının gerekçelerini oluşturmuştur. Neticede bir aydan fazla süren isyan bastırılmıştır, ancak bu sırada yaşanan Musul görüşmelerinde İngiltere büyük bir avantaj elde ederek Musul'un Irak yönetimine bırakılmasını sağlamıştır.

(Cevap C)

12. Kapitülasyonların kaldırılması ve yabancı okulların devlet kontrolüne alınması hususunda Atatürk "bizim başka ülkelerde sahip olmadığımız ayrıcalıklara diğer devletler de bizim ülkemizde sahip olamazlar" demiştir. Bu sebeple kapitülasyonların kaldırılması ve yabancı okulların devlet kontrolüne alınması meselelerinde iç hukuk açısından eşitlik ilkesine göre hareket edilmiştir.

(Cevap E)

13. Lozan Barış Antlaşması Türk-İngiliz ilişkilerinde yeni bir dönem başlatmakla beraber, taraflar arasındaki ilişkilerin gelişmesini sağlayamamıştır. Lozan'dan sonra İngiltere ile ilk yaşanan sorunlardan biri Ankara'nın başkent ilan edilmesi sırasında yaşanmıştır. Ankara'nın başkent olmasına karşı çıkan İngiltere, büyükelçiliğini bir süre İstanbul'da tutarak Türkiye'nin iç işlerine müdahaleci bir tutum sergilemiştir.

(Cevap B)

14. Patrikhane sorunu Lozan'da çözülmüştür. Musul sorunu 1926'da Ankara Antlaşması ile çözülmüştür. Etabli sorunu 1930'da Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanan antlaşma ile çözülmüştür. Boğazlar konusu 1936'da Montrö'de çözüme kavuşmuştur. Seçeneklerde verilenlerden en son çözüme kavuşan mesele Hatay meselesidir. Hatay 1939'da anavatanına katılmıştır.

(Cevap A)

15. Atatürk ile görüşen devlet adamları şunlardır:

- Afgan Kralı Amanullah Han
- Irak Kralı I. Faysal
- Yugoslavya Kralı Alexandre
- İran Şahı Rıza Pehlevi
- İngiltere Kralı VIII. Edward
- Ürdün Emiri Abdullah
- Romanya Kralı Korol
- Japon Prensi Takamatsu
- İsveç Veliahdı Gustav Adelf
- Sovyet Hariciye Komiseri Litvinov
- ABD Genelkurmay Başkanı Mc Arthur
- Eski Fransa Başbakanı Herriot

(Cevap E)

16. 1930 yılında Türkiye ile Yunanistan bir antlaşma imzalayarak aralarında büyük bir sorun olan Etabli meselesini halletmişlerdir. Türk-Yunan ilişkileri 1930-1954 arası dönemde iyi olmuştur. İşte bu gelişmelere ve gelişen iyi ilişkilere dayanarak Yunanistan Başbakanı Venizelos, Atatürk'ü Nobel Barış Ödülü'ne aday göstermiştir.

(Cevap D)

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI VE İÇ POLİTİK GELİŞMELER

1. Enosis, 1930'lu yıllarda İngiltere idaresinde bulunan Kıbrıs'ın, Yunanistan'a bağlanmasını savunan bir düşünceyi dile getirmek için kullanılmıştır. EOKA Örgütü ise yine Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanması amacıyla 1955'te kurulmuştur. Yani EOKA Örgütü Enosis politikasını Kıbrıs sorununa yönelik olarak geliştirmiştir.

(Cevap A)

2. 20 Temmuz 1936'da imzalanan Montrö Sözleşmesi ile boğazların yönetimi Türkiye'ye bırakılmıştır. Bu sözleşmeden sonra Türk-Sovyet ilişkileri gerilemeye başlamıştır. SSCB'nin boğazlar konusunda Türkiye'ye baskı yapması ve taleplerini kabul ettirmeye çalışması ilişkilerin bozulmasında temel sebep olmuştur.

(Cevap B)

3. İstiklal Mahkemeleri; isyan çıkaran, casusluk yapan, askerden kaçan, yağma yapan ve ulusal mücadeleyi engellemeye çalışanları cezalandırmak amacıyla ilk kez 1920 yılında kurulmuştur. Üç dönem kurulan mahkemelerin sonuncusu 1927 yılına kadar görev yapmıştır. Buna göre 1930 yılında gerçekleşen Menemen Olayı'nda İstiklal Mahkemeleri görev yapmamıştır.

(Cevap D)

4. Cumhuriyet Halk Partisi'nin temeli, Mondros Mütarekesi sonrası kurulan cemiyetlerin Sivas Kongresi'nde birleştirilmesiyle oluşan Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ne dayanır. Bu cemiyete bağlı delegeler birinci TBMM'de aynı adla grup kurmuşlardır. Cumhuriyet Halk Partisi de Mustafa Kemal Paşa tarafından bu grubun partiye dönüştürülmesiyle kurulmuştur.

(Cevap E)

5. Musul meselesinin ve Türkiye ile Irak arasındaki sınırının çözüme kavuşturulması için 19 Mayıs 1924'te yapılan görüşme İstanbul Konferansı'dır. Haliç Konferansı olarak da bilinen konferansta Türk tarafı Musul'un daima Osmanlı toprağı olarak kaldığını ve bölgede Müslüman çoğunluğun bulunduğunu beyan etmiştir. Ancak İngiliz tarafı Türk tarafının isteklerini ve savlarını reddetmiştir. Konferans sonuç alınmadan dağılmıştır.

(Cevap C)

6. Serbest Cumhuriyet Fırkası, Ali Fethi Bey başkanlığında 12 Ağustos 1930'da kurulmuştur. Mustafa Kemal Paşa'nın önerisiyle kurulan parti cumhuriyetçilik, laiklik, milliyetçilik ilkelerine bağlı kalmakla birlikte devletin ekonomik yaşamdaki müdahalesine karşı çıkmaktaydı. Bu sebeple ekonominin bizzat devlet eliyle düzenlenmesi anlamına gelen "Planlı Ekonomi Uygulaması"nın SCF'nin parti programında yer aldığı söylenemez.

(Cevap A)

7. Türk Tarih Tezi, 1930 yılında basılan "Türk Tarihinin Ana Hatları" adlı eserle ortaya konan yeni ve milli tarih yorumudur. Türkler aleyhinde yazılan Batılı tarih tezlerine karşı tepki olarak ortaya çıkan Türk Tarih Tezi'nde Anadolu'nun Batı Medeniyeti'ne katkılarından söz edilmiştir.

(Cevap E)

8. Mustafa Kemal Atatürk, 1923 seçimlerinden önce 8 Nisan 1923'te "Dokuz Umde" adını taşıyan bir bildiri yayınlamıştır. Genel program niteliğindeki bu bildiri Halk Fırkası'nın temel ilkelerini oluşturmuştur.

(Cevap A)

9. Lozan Konferansı, 4 Şubat-23 Nisan 1923 yılları arasında kesintiye uğramıştır. Bu dönemde TBMM'de seçim kararı alınarak yeni bir hükümet kurulmuştur. Nitekim Lozan Antlaşması da 24 Temmuz 1923'te bu ikinci meclis tarafından onaylanmıştır.

(Cevap A)

10. Bozkurt-Lotus Davası, 2 Ağustos 1926'da gerçekleşen Türk ve Fransız gemilerinin çarpışması olayıdır. Bu olayda Türkiye, her iki kaptana da ceza vermiş; ancak Fransa kendi vatandaşının Türkiye'de ceza almasına itiraz etmiştir. Lozan Antlaşması'yla kapitülasyonlar kaldırılmasına rağmen Fransa, bu meselede kapitülasyonları fiilen uygulamak istemiştir. Ancak Uluslararası Adalet Divanına taşınan davada Türk tarafı haklı bulunmuştur.

(Cevap D)

11. Yeni Türk Devleti kurulduğu andan itibaren meclis hükümeti sistemini benimsemiştir. Bu sistemde her bakan oylama yoluyla meclis içinden seçilmekteydi. Farklı fikirlerden kişilerin bir araya gelmesiyle kurulan hükümetlerin ömrü de kısa oluyordu. Yine böyle bir hükümet bunalımı sırasında mevcut Fethi Bey hükümeti istifa etmiş; yeni hükümet de kurulamamıştır. Bu olay 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilanına zemin hazırlamıştır.

(Cevap C)

12. Mim Mim Grubu, asker ve sivil kadrolar tarafından Mayıs 1921'de kurulmuş bir istihbarat örgütüdür. Kurtuluş Savaşı Dönemi'nde Anadolu'ya silah ve cephane kaçırılması çalışmalarını organize etmiş, düşmana ait bilgi ve belgelere ulaşarak ulusal mücadeleye katkı yapmıştır. Örgüt Milli Mücadele'nin kazanılmasından sonra Ekim 1923'te dağılmıştır.

(Cevap E)

13. Bozkurt-Lotus Davası, Bozkurt adlı Türk gemisiyle Lotus adlı Fransız gemisinin 1926 yılında Ege Denizi'nde çarpışması nedeniyle taraflar arasında çıkan anlaşmazlıktır. Uluslararası Adalet Divanı'na taşınan olayda Türkiye'yi, Adalet Bakanı Mahmut Esat Bey temsil etmiştir. 1924-1930 yılları arası Adalet Bakanlığı yapan Mahmut Esat Bey'e bu davadaki başarısına istinaden Atatürk tarafından Bozkurt soyadı verilmiştir.

(Cevap D)

14. Yunanistan Başbakanı Venizelos 12 Ocak 1934 tarihinde Atatürk'ü Nobel Barış Ödülü'ne aday göstermiştir. Ancak 1934 yılında barış ödülü Birleşik Krallık vatandaşı Arthur Henderson'a verilmiştir.

(Cevap A)

15. Irak, 1933 yılında Türkiye ve İran'a ayrı ayrı saldırı anlaşmaları önermiş, Türkiye ise bunun yerine bölgesel bir pakt kurulmasını teklif etmiştir. Bu üç devlet, 1935 yılında Cenevre'de bir araya gelerek bir anlaşma metni hazırlamıştır. SSCB ve Suudi Arabistan'ın da ilgi gösterdiği anlaşmaya SSCB Afganistan'ın dahil edilmesini önermiş; buna karşılık Irak, Suudi Arabistan'ın pakta dahil edilmesini istemiştir. Görüşmeler neticesinde SSCB'nin önerdiği Afganistan pakta dahil edilirken, Suudi Arabistan üzerinde anlaşmaya varılamamıştır.

(Cevap B)

16. Balkan Antantı İtalya ve Almanya'nın saldırgan politikalarına karşı bölgelerini savunmak isteyen Türkiye, Romanya, Yunanistan ve Yugoslavya arasında 1934'te imzalanmıştır. Ancak bu pakt 1937'de Yugoslavya'nın, Alman ve İtalyan politikalarını destekleyen Bulgaristan ile anlaşma imzalaması üzerine zayıflamaya başlamıştır. Yine Yunanistan'ın Akdeniz'de gittikçe güçlenen İtalya'ya yaklaşması da paktın zayıflama sebeplerinden biridir.

(Cevap D)

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA)

1. Atatürk Dönemi, 1919–1938 yıllarını kapsayan dönemdir. Köy Enstitüleri, devletin öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla 1940 yılında, yani Atatürk'ün ölümünden sonra kurulmuştur. Bu enstitüler, Anadolu köylerinden ilkokul mezunu, zeki çocukların alınıp yetiştirilmesi ve tekrar köylere gönderilmesi esasına dayanmaktadır.

(Cevap A)

2. Akdeniz Paktı, İtalya'nın Akdeniz'de oluşturduğu tehdit karşısında İngiltere, Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan arasında 1936'da imzalanmıştır. Karşılıklı söz verme esasına dayanan bu antlaşma ile taraflar birbirlerine "herhangi bir saldırı durumunda karşılıklı askeri yardımlaşma" sözü vermişlerdir.

(Cevap E)

3. Köy Enstitüleri, İsmail Hakkı Tonguç ve Hasan Ali Yücel öncülüğünde açılmıştır. Fakat soruda dönemin eğitim bakanı sorulduğu için cevap "D" seçeneğinde yer alan Hasan Ali Yücel'dir.

(Cevap D)

4. Lozan'da Boğazların yönetimi uluslararası bir komisyona bırakılmıştı. Güvenliğinden de Milletler Cemiyeti sorumluydu. Fakat A, C, D ve E seçeneklerinde yer alan gelişmeler Türkiye'yi Lozan'da imzalanan Boğazlar Sözleşmesini değiştirmeye yöneltmiştir. Fakat Sovyet Rusya'nın Boğazlar konusunda Türkiye'ye karşı düşmanca tavır alması Boğazların tamamen Türk egemenliğine girmesinden sonradır.

(Cevap B)

5. ABD, 1823 yılında başkan James Monroe'nun kongreye sunduğu ve kendi adıyla anılan doktrin gereği, Avrupa siyasetine karışmama ilkesini kabul etmiştir. I. Dünya Savaşı'nda askıya alınan bu dış politika prensibi, savaş sonunda tekrar kabul edilmiştir. "ABD Avrupa'ya Avrupa ABD'ye karışmasın" şeklinde özetlenen Monroe Doktri'ni II. Dünya Savaşı sırasında tamamen terk edilmiştir.

(Cevap C)

6. Cumhuriyetin ilanından sonra Türkiye dünya barışına katkıda bulunmak ve kendi sınırlarını güvence altına almak amacıyla birçok uluslararası kuruluşa katılmıştır.

(I) Kellogg Paktı silahsızlanma antlaşması olup Türkiye, 1929'da katılmıştır.

(II) NATO Sovyet Rusya'ya karşı 1949'da kurulan savunma teşkilatıdır. Türkiye 1952'de üye olmuştur.

(III) Birleşmiş Milletler dünya barışını sağlamak amacıyla 1945'te kurulmuştur. Türkiye örgütün kurucuları arasında yer almıştır.

(IV) Milletler Cemiyeti 1920'de kurulmuş, Türkiye bu örgüte 1932 yılında katılmıştır.

Buna göre II. ve III. öncül Atatürk'ün ölümünden sonra gelişen olaylardır.

(Cevap A)

7. I. 1949'da kurulan Avrupa Konseyi günümüzde de varlığını sürdürmektedir.

II. Sadabat Paktı 1937'de Türkiye, İran, Irak, Afganistan arasında imzalanmıştır. Ancak 1980 İran – Irak Savaşı'yla fiilen sona ermiştir.

III. Balkan Antantı 1934'te Türkiye, Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya arasında kurulmuştur. Ancak II. Dünya Savaşı'nın Balkanlara sıçramasıyla tüm dengeler altüst olmuş ve işlevini yitirmiştir.

(Cevap A)

8. Türkiye Birleşmiş Milletler kararına uyarak bazı ülkelere asker göndermiştir. Bunlar;
- Afganistan → 2002-.....
Somali → 1993-1994
Kore → 1950-1953
Bosna-Hersek → 1995-.....

bu ülkeler arasındadır. Fakat Türkiye, Vietnam Savaşı'na asker göndermemiştir. Bu savaş Amerika ve Kuzey Vietnam arasındaki bir savaştır.

(Cevap E)

9. I. Balkanlar ve Kafkaslar coğrafi konumları ve stratejik yönden hep önemini korumuştur.
II. Sürekli mücadele alanı içerisinde yer aldığı için sık sık iktidar değişiklikleri yaşanmış, bu durum kavimlerin kaynaşmalarını engellemiştir.
III. Ticaret yolları ve geçiş noktalarında yer aldığı için büyük devletlerin çıkar çatışma alanlarından biri olmuştur.

Soruda verilen üç öncül de doğrudur.

(Cevap E)

10. ABD Başkanı Monroe'nun 1823'te "Avrupa Amerika kıtasının, Amerika Avrupa kıtasının iç işlerine karışmayacaktır." şeklindeki politikası "yalnızlık" politikası olarak ifade edilmekte olup C seçeneği doğrudur.

(Cevap C)

11. I. Dünya Savaşı'nın olumsuz etkileri, Rus toplumunda Çarlık yönetimine karşı olan tepkileri artırmıştır. 1917 yılında Petersburg'da kadın işçilerin başlattığı grev askerlerin de katılımıyla bir devrime dönüşmüştür. Zor durumda kalan Çar II. Nikolay tahttan çekildiğini açıklamış ve Duma (meclis) üyeleri tarafından geçici bir hükümet kurulmuştur. Önceleri geçici hükümeti destekleyen Bolşevikler, sürgündeki Lenin'in Petersburg'a dönmesiyle geçici hükümete karşı ciddi bir muhalefete başlamıştır. Bolşeviklere halk desteği artınca da Ekim 1917'de geçici hükümet devrilerle Bolşevik İhtilali gerçekleştirilmiştir.

(Cevap D)

12. I. Dünya Savaşı devam ederken yapılan gizli antlaşmalardan Sykes - Picot Antlaşması'na göre Suriye, Lübnan, Antakya bölgesi Fransa'ya, Musul hariç Irak İngiltere'ye bırakılmıştır. Böylece bu iki devlet Orta Doğu'yu kendi aralarında paylaşmışlardır.

(Cevap B)

13. Soruda özellikleri verilen tarihçi Zeki Velidi Togan'dır. Başkurdistan doğumlu olan tarihçi 1916'da Rus Millet Meclisi olan Duma'ya Ufa Müslümanların temsilcisi olarak katılmıştır. Türkistan Millî Birliğinin kurucusu ve ilk başkanı olan Togan (1890-1970), Millî Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi ile Fuat Köprülü, Rıza Nur ve Yusuf Akçura'nın daveti üzerine Türkiye'ye gelmiştir. Avrupa'nın çeşitli üniversitelerinde ders veren tarihçi 1939'da Türkiye'ye gelerek İstanbul Üniversitesinde Umumi Türk Tarihi Kürsüsünü kurmuş ve ordinaryüs profesör olmuştur.

(Cevap E)

14. I. Dünya Savaşı'ndan II. Dünya Savaşı'na kadarki dönemde dünya siyasetini belirleyen ülkeler İngiltere ve Fransa'dır. Bu devletlerin 1931 yılında Japonya'nın Mançurya saldırısına sessiz kalması ve Almanya'nın Versay Antlaşması'na aykırı hareketleri ne tepki vermemesi İtalya'ya cesaret vermiştir.

(Cevap C)

15. Her üç isim de Türkistan bölgesindeki Müslümanların Rusya'ya karşı ayaklanmalarına ve bölgede millî şuurun oluşmasına ortam hazırlamıştır. Nitekim Enver Paşa, bu çarpışmalar sırasında 1922'de şehit olmuştur.

(Cevap E)

16. I. Dünya Savaşı'nın galip devletlerinin her birinin Paris Konferansından beklentisi farklıydı. ABD, Milletler Cemiyetinin kurulmasını sağlayarak yalnızlık politikasına dönmek istiyordu. Fransa, Almanya'nın bir daha Avrupa dengesini bozmasını önlemek peşindeydi. Sırbistan Akdeniz'e çıkmak; Japonya Çin'den topraklar almak amacındaydı. İngiltere, Almanya'nın denizlerdeki gücünü azaltıp sömürgelerini ele geçirecek Almanya'yı etkisizleştirmek istiyordu. İtalya ise Avusturya ve Anadolu'dan toprak almak hedefindeydi.

(Cevap A)

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA)

1. I. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya ve İtalya ordularını ve ekonomilerini güçlendirmeye başladılar. Böylece Avrupa'da güçler dengesi bozuldu. Almanya ve İtalya saldırgan politika izliyorlardı ve bu durum Fransa'nın bütün ilgisini Avrupa'ya yöneltmesine sebep oldu. Ayrıca Almanya'nın 1938 Mart'ında Avusturya'yı ilhakı Fransa'yı doğuda güçlü bir Türkiye ile ilişkilerini geliştirmeye yöneltti. Boğazların da bu kriz ortamında önemi iyice artmıştı. Tüm bu gelişmeler sonucunda Hatay konusunda tutumunu yumuşatan Fransa ile Türkiye arasında ilişkiler gelişmeye başlamış ve Hatay 1939'da anavatana katılmıştır. Türkiye'nin Briand- Kellog Paktına katılmasının Hatay'ın anavatana katılmasıyla ilgisi yoktur.

(Cevap D)

2. Baas ideolojisi, Arap ulusunun tek bir sosyalist devlette birleşmesini amaçlayan siyasal milliyetçi sol bir harekettir. Laik bir Arap toplumunu amaçlayan Baas Hareketi Suriye ve Irak'ta iktidara gelmiştir. Saddam Hüseyin Irak'ta, Hafız Esad Suriye'de son Baas temsilcileridir.

Vahhabilik hareketi 18. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Baas hareketi ise 1940'tan sonra ortaya çıktığı için Vahhabilik akımını desteklemesi düşünülemez.

(Cevap E)

3. Türkiye ile Yunanistan arasında Lozan'dan sonra;

- Ege Adalarının silahlandırılması,
- Fır hattı, kıta sahanlığı, karasuları,
- Batı Trakya Türklerinin durumu,
- 1954'ten itibaren Kıbrıs sorunu yaşanmıştır.

Türk-Yunan ilişkilerinde haşhaş anlaşmazlığı sorunu yaşanmamıştır.

(Cevap A)

4. 1882'de Mısır'ı işgal eden İngiltere, Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesiyle 1914'te Mısır'ı topraklarına kattığını ilan etmiştir. İngiltere'nin Mısır'ı işgal etmesiyle başlayan milliyetçilik hareketleri neticesinde İngiltere, 1922'de Mısır'ın bağımsızlığını tanımak zorunda kalmıştır. Bağımsızlık mücadelesinin en önemli ismi ise Saad Zağlul'dur (1857-1927).

(Cevap C)

5. I. Dünya Savaşı sırasında ortaya çıkan ve II. Dünya Savaşı'nın sonlanmasına kadar faaliyet gösteren İtalyan faşist örgüt Kara Gömleklilerdir. Kara Gömlekliler, Benito Mussolini yönetimindeki silahlı birliklerdir. 1922 yılında Napoli'den Roma'ya yürüyüşe geçen Faşist Partisinin Kara Gömlekliler'i, Mussolini'nin 30 Ekim 1922'de başbakanlığa atanmasında önemli rol oynamışlardır.

(Cevap E)

6. İspanya iç savaşı 1936-1939 yılları arasında milliyetçiler ile cumhuriyetçiler arasında gerçekleşmiştir. Yaşanan iç savaş neticesinde cumhuriyetçiler Valencia'da, milliyetçiler ise Franco liderliğinde Burgos'ta hükümet kurmuşlardır. Avrupa'nın büyük devletlerinden Fransa ve SSCB, ideolojik yönden kendilerine yakın buldukları cumhuriyetçileri, Almanya ve İtalya ise yine aynı sebepten Franco önderliğindeki milliyetçileri desteklemiştir. İç savaş 1939'da milliyetçilerin zaferiyle sonuçlanmıştır.

(Cevap D)

7. I. Dünya Savaşı sonunda Batı medeniyeti ve bu medeniyetin dayandığı değerlerin sorgulanması, Avrupa edebiyatını etkilemiştir. İki savaş arasında birçok yazar yaşadıkları toplumlara eleştirel gözle bakarak eserlerini bu doğrultuda vermişlerdir. Bu çerçevede John Steinbeck'in 1939 yılında yayımladığı Gazap Üzümleri adlı eseri 1929 krizinden sonra Amerika'nın sosyal ve ekonomik durumunu anlatan önemli eserlerden biridir.

(Cevap B)

8. İtalya'nın Balkanlar ve Doğu Akdeniz'deki yayılcı siyaseti bölge devletlerini birbirine yaklaştırmıştır. Bunun sonucunda devletler sınırların karşılıklı olarak güvenceye alınması için girişimlerde bulunmuştur. Bu süreç Balkan Antantı ve Sadabat Paktlarının imzalanmasına kadar sürmüştür. Öncülde verilen devletler de bu anlaşmalara katılan devletlerdir.

(Cevap E)

9. Türkiye, değişen Dünya şartları ve bir savaş tehlikesinin gündeme gelmesi sebebiyle Lozan Antlaşması'nın Boğazlar ile ilgili maddelerini değiştirmek istemiştir. Bu amaçla Boğazlar konusunu ilk kez Mayıs 1933'te gerçekleşen "Londra Silahsızlanma Konferansı"nda gündeme getirmiştir. Türkiye'nin gayretleri ve İtalya dışındaki imzacı devletlerin olumlu tutumları neticesinde 22 Haziran 1936'da Montrö Konferansı toplanmıştır. İsviçre'nin Montrö kentinde düzenlenen konferansa Türkiye, Avustralya, İngiltere, Bulgaristan, Fransa, Yunanistan, Romanya, Japonya, SSCB ve Yugoslavya katılmıştır. Konferans sonunda Türkiye'nin isteği yönünde bir sözleşme düzenlenerek imzalanmıştır. Almanya, Lozan Antlaşması'nın imzacı devletleri arasında olmadığı için bu sözleşmede yer almamıştır.

(Cevap A)

10. 8 Temmuz 1937'de imzalanan Sadabat Pakti'nda;

- Ortak sınırların dokunulmazlığı,
- İç işlerine müdahale etmeme,
- Uluslararası anlaşmazlıklarda fikir alış-verişi,
- Paktın süresi

konusu yer almıştır. Fakat Briand-Kellog Pakti'na uymaları konusunda madde yoktur.

(Cevap C)

11. İki savaş arası dönemde dünya ülkelerinde siyasal gelişmişliğin, sosyal adalet anlayışının ve ülkelerin ekonomik alanda refah bir seviyeye yükselmesinin temelinde, benimsenen liberal devlet anlayışı vardır. Liberal devlet anlayışı hem demokratik hem de ekonomik gelişmişliğin sağlanmasında önemli bir faktördür.

(Cevap D)

12. Kasım 1917'de İngiliz dışişleri bakanı tarafından kaleme alınan ve Filistin'de bir Yahudi devleti kurulması esasına dayanan belge, Balfour Deklarasyonu olarak bilinir. Bunun sonucu olarak Filistin bölgesine Yahudi göçü başlamış ve 1948'de Filistin topraklarında İsrail Devleti kurulmuştur. İsrail'i ilk tanıyan devletler ABD ve SSCB'dir.

(Cevap B)

13. Sadabat Pakti'nin gecikmesinin sebebi Afganistan'ın ve Suudi Arabistan'ın durumudur. Çünkü bu ülkeler tam bağımsız değillerdi. SSCB, Afganistan'ın pakta alınmasını desteklerken; Irak, Suudi Arabistan'ın alınmasını istiyordu.

(Cevap A)

14. Halkın katılımı ne kadar fazla olursa ve mecliste ne kadar farklı görüş bulunursa demokrasi o kadar güçlü olur. A, B, C, E seçenekleri demokrasiyi, katılımı güçlendiren gelişmelerdir. Ancak baraj sistemi küçük partileri meclis dışında tuttuğu için demokratik bir uygulama değildir.

(Cevap D)

15. 1930 yılında İngiltere Irak'ın bağımsızlığını tanıyınca Irak hükümeti, İngiltere'ye olan bağımlılığı dengelemek için 1933 yılında İran ve Türkiye'ye birer saldırı antlaşması önermiştir. Irak'ın bu girişimleri üzerine Türkiye, ayrı ayrı antlaşmalar yerine Balkan Pakti'nda olduğu gibi bölgesel bir pakt kurulmasını önermiştir. Bu süreç sonunda 8 Temmuz 1937'de Türkiye, İran, Afganistan ve Irak arasında Sadabat Pakti imzalanmıştır.

(Cevap E)

16. Fransa 1935'te Suriye ve Lübnan üzerindeki manda rejimini kaldırmıştır. 1936'da da İskenderun sancağı üzerindeki tüm yetkilerini Suriye'ye devretmiştir. Türkiye bu duruma karşı çıkarak İskenderun sancağına da bağımsızlık verilmesi gerektiğini belirtmiştir. İskenderun sancağı sorunu 1936'da Milletler Cemiyetinde görüşülmüş ve sancağın özerk bir yapıya kavuşturulmasına karar verilmiştir. 1938 yılında Türkiye ve Fransa gözetimi altında İskenderun sancağında seçimler yapılmış ve yeni kurulan millet meclisi ilk toplantısında Hatay Cumhuriyeti'nin kurulduğunu ilan etmiştir. Millet meclisi, 23 Haziran 1939'da yaptığı toplantısında da Türkiye'ye katılma kararı almıştır. Aynı gün Fransa, imzalanan Ankara Antlaşması ile Hatay'ın Türkiye'ye katılmasını kabul etmiştir.

(Cevap B)

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA)

1. 1929 yılında ABD merkezli yaşanan ekonomik krizden tüm dünya etkilenmiştir. İtalya ve Almanya'da faşizm ve nazizm daha fazla taraftar bulmuş, Japonya kendi bölgesinde yayılcı politika izlemeye başlamıştır. Yaşanan bu gelişmeler karşısında çözüm üretemeyen Milletler Cemiyeti güvenilirliğini yitirerek zayıflamaya başlamıştır.

(Cevap D)

2. Turancılık politikası tüm dünya Türklerini tek çatı altında toplayarak Turan İmparatorluğu kurma fikridir. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda Kafkas Cephesi'nde Ruslara yenilmesiyle Turancılık fikri uygulanamaz hâle gelmiştir. Atatürk'ün de Turancılık ideali yoktur. Fakat güvenilir, gerçekçi, uluslararası eşitlik (mütekabiliyet) anlayışına dayalı aktif bir dış politika izlemiştir.

(Cevap B)

3. Lozan Barış Antlaşması'ndan 1960'lardaki Kıbrıs sorununa kadar Türkiye ile Yunanistan arasında sadece Patrikhane sorunu ve nüfus mübadelesi sorunu yaşanmıştır.

(Cevap C)

4. Atatürk'ün ölümünden sonra İran Kraliyet Sarayı Şehinşâhi ve hükûmet 1 ay resmî yas ilan etmiştir. Gönme töreninin sonuna kadar da İran'daki tüm askeri ve resmi binalarda bayraklar yarıya indirilmiştir.

(Cevap E)

5. İngiltere ve Fransa Nisan 1920'de toplanan San Remo Konferansı'nda Orta Doğu'yu kendi aralarında paylaşmışlardır. San Remo Konferansı, Osmanlı topraklarının paylaşılması ve Osmanlı ile yapılacak olan Sevr Antlaşması'nın şartlarını hazırlamak için toplanmış uluslararası bir konferanstır. İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, Belçika ve Yunanistan temsilcilerinin katıldığı konferansta Fransa, Suriye ve Lübnan'ı; İngiltere, Irak, Filistin ve Ürdün'ü almıştır.

(Cevap A)

6. Birinci Dünya Savaşı sonunda İtilaf devletleriyle Almanya arasında Versailles (Versay); Avusturya ile Saint Germain (Sen-Jermen); Macaristan'la Trianon (Triyanon); Bulgaristan'la Neuilly (Nöyyi); Osmanlı Devleti ile Sevr Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmalarda savaş tazminatı, asker sayısının sınırlandırılması ve zorunlu askerliğin kaldırılmasına dair hükümler yer almıştır.

(Cevap E)

7. II. Dünya Savaşı 1939-1945 yılları arasında gerçekleşmiştir. Ancak toprak reformu yasası, 1929 yılında çıkarılmıştır. Aynı yıl Dünya Ekonomik Buhranı'nın çıkması üzerine uygulanamayan yasa, II. Dünya Savaşı'na karşı alınan tedbirler arasında gösterilemez.

(Cevap C)

8. Alparslan Türkeş tarafından hazırlanan, kapitalizmden ve komünizmden ayrı üçüncü bir yol "Dokuz Işık" olarak lanse edilen ilkeler şunlardır: Milliyetçilik, Ülkücülük, Ahlakçılık, İlimcilik, Toplumculuk, Köycülük, Hürriyetçilik ve Şahsiyetçilik, Gelişmecilik ve Halkçılık, Endüstricilik ve Teknikçilik.

(Cevap C)

9. Türkiye Devleti, ilk sanayi planının başarıyla uygulanması üzerine 1937 yılında II. Beş Yıllık Sanayi Planını hazırlamış ve 1938'de bu planın uygulamasına geçmiştir. Ancak 1939 yılında II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi, bu planın uygulanmasını engellemiştir.

(Cevap C)

10. Balkanlar, Kafkasya ve Orta Doğu dünyanın siyasi anlamda en karışık coğrafyaları arasındadır. Bu coğrafyaların böyle olmasında;

- etnik ve dinî parçalanmışlık,
- stratejik açıdan önemli olmaları (petrol – doğal gaz),
- daha önceki dönemlerdeki büyük devletlerin parçalanmaları ile ortaya çıkmaları etkili olmuştur.

(Cevap E)

11. "Baskın yapan, hücum eden" anlamına gelen basmacı tabiri, Çarlık döneminde Türkmenistan, Başkurdistan ve Kırım'da faaliyet gösteren kuvvetler için kullanılmıştır. 1918 yılında Millî Hokand hükûmetinin Ruslar tarafından dağıtılması üzerine Basmacı Hareketi bir halk hareketine dönüşmüştür. Hokand şehrinde başlayan bu hareket, kısa zamanda Fergana ve diğer bölgelere yayılmıştır. Enver Paşa'nın 1921'de Türkistan'a gelip Basmacılara katılmasıyla daha da şiddetlenen hareket, 1931 yılında SSCB tarafından kesin olarak sona erdirilmiştir.

(Cevap C)

12. I. Dünya Savaşı sırasında İngiltere ile yapılan Mac Mahon gizli antlaşmasında bağımsızlık vaadi alan Hicaz Emiri Şerif Hüseyin kendini "Arap Ülkeleri Kralı" ilan etmiştir. Ancak İtilaf devletleri onu sadece Hicaz kralı olarak tanımıştır. Oğullarını Irak ve Ürdün'e kral tayin ettiren Şerif Hüseyin Türkiye'de halifelik için kaldırılmasından iki gün sonra 5 Mart 1924'te halifelikini ilan ederek bölgedeki konumunu güçlendirmeye çalışmıştır.

(Cevap A)

13. İki dünya savaşı arasında geçen dönemde dünyada üç büyük ekonomik buhran yaşanmıştır. Bunlardan şiddeti ve sonuçları bakımından en yıkıcı olanı 1929'da gerçekleşen Büyük Buhran'dır. Buhranın etkisiyle uluslararası ticarete ortaya çıkan daralma, Türkiye'yi de etkilemiştir. Bu sebeple Türkiye ulusal sanayiye güçlendirmek için halkı hem tasarrufa hem de yerli malı kullanmaya özendirmeye çalışmıştır. Bu çerçevede, Nisan 1929'da "Yerli Malları Haftası" ilan edilmiştir. Ayrıca yerli malı kullanımını yaygınlaştırmak için Aralık 1929'da Atatürk'ün direktifleriyle "Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti" kurulmuştur.

(Cevap D)

14. 7 Ocak 1946'da dörtlü önerenin sahipleri, Celal Bayar'ın liderliğinde Demokrat Parti'yi resmen kurdular. Kuruluş dilekçesinin hükûmete verilmesinden önce Bayar, partinin programını onay için İsmet İnönü'ye sundu. İnönü, üç konuda duyarlı olduğunu belirtti: Devletin laik niteliğinin korunması, dış politika ve ilköğretimin yaygınlaşması. Celal Bayar, bu konularda mutabık olduklarını ifade edince, İnönü onayını vermekte tereddüt etmedi.

(Cevap E)

15. 1933 yılında Almanya'da diktatörlüğünü ilan eden Hitler'in ilk hedefi, Versay Antlaşması'nın hükümlerini kaldırmaktı. Bu amaçla Versay Antlaşması'yla Fransa'ya bırakılan Saar Bölgesi'nde Mart 1935'te halk oylaması yapılmış ve bölgenin Alman yönetimine geçmesi sağlanmıştır. Versay Antlaşması'nın getirdiği askeri kısıtlamalardan da kurtulmak isteyen Almanya, gizlice silahlanmaya başlayarak Ekim 1933'te Silahsızlanma Konferansından ve Milletler Cemiyetinden çekilmiştir. 1934'ten itibaren gizlilik içinde kara, deniz ve hava kuvvetlerini güçlendirme çalışmalarını yürüten Almanya asker sayısını da artırmıştır. Bu çalışmaları fark eden Fransa tedbir için mecburi askerlik süresini uzatmıştır. Buna karşılık Almanya ülkesini koruma gerekçesi ile askerliği zorunlu hale getirmiştir. Hitler bununla kalmamış, Versay Antlaşması'yla askerden arındırılan Ren Bölgesine 1936'da asker sevk etmiştir. Mart 1938'de de Avusturya ile birleştiğini ilan etmiştir. Böylece Versay Antlaşması'nın tüm kısıtlamalarından kurtulmuştur.

(Cevap E)

16. Paris Konferansı, 1815 Viyana Kongresi'nin aksine, milliyetçilik esaslarına önem vermiştir. Bu konferansla Avrupa'nın siyasi haritası yeniden çizilmiş, imparatorluklar parçalanırken, Yugoslavya, Polonya, Çekoslovakya, Litvanya, Letonya, Estonya ve Finlandiya gibi yeni devletler kurulmuş veya yeniden yapılandırılmıştır. Romanya ise Paris Konferansı'ndan önce kurulmuş, 1878 Berlin Antlaşması ile bağımsız olmuş bir devlettir.

(Cevap B)

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI)

1. II. Dünya Savaşı'nda müttefik grubu Kahire ve Adana Görüşmelerinde Türkiye'yi kendi yanlarında savaşa sokmak için görüşmeler yapmıştır. Potsdam Konferansı ve Yalta Konferansı II. Dünya Savaşı sonucunda bozulan dengeleri yeniden sağlamak amacıyla toplanmıştır. Ancak bu konferanslara Türkiye davet edilmemiştir.

(Cevap C)

2. 1946 yılında tek dereceli seçim sistemine geçilmesi halkın temsilcilerini doğrudan seçmesine (I) ortam hazırlamıştır. Bu doğrultuda 5 Haziran 1946'da milletvekili seçim kanunu değiştirilerek temsilcileri seçen seçici kurulu oylamak yerine doğrudan temsilcilerin seçilmesine karar verilmiştir.

(Cevap A)

3. Almanya, Danimarka ile Norveç'i Weser Harekatı ile 1940 yılında ele geçirmiştir. Aynı yıl Hollanda, Belçika ve Fransa'ya da saldıran Almanya, Hollanda ve Belçika'yı kısa sürede işgal etmiştir. Ardından Fransa ateşkes kararı almıştır. Yapılan antlaşma ile Fransa topraklarının büyük bir bölümünü ele geçiren Almanya, kalan bölümünde de kendi kontrolündeki Vichy hükümetini kurdurmuştur. Ancak İngiltere'ye karşı "Kartal hücumu" isimli hava hareketi gerçekleştirilse de burası Almanya tarafından işgal edilememiştir. Kava ve deniz kuvvetleri açısından üstün olan İngiltere'ye karşı başarı kazanamayacağını anlayan Hitler bundan sonra yönünü doğuya, SSCB'ye çevirmiştir.

(Cevap D)

4. 1939-1945 yılları arasında gerçekleşen II. Dünya Savaşı hukuken, 1947'de imzalanan Paris Antlaşması ile sona ermiştir. Antlaşmada Mihver Bloku'nda yer alan İtalya, Romanya, Macaristan, Bulgaristan ve Finlandiya ile ilgili hükümler yer almıştır.

(Cevap D)

5. II. Dünya Savaşı başlamadan önce Almanya "Molotov ve Ribbentrop Paktları aracılığıyla Rusya ile saldırmazlık anlaşması imzalamıştır. Bu antlaşmanın gizli maddelerini Doğu Avrupa'nın, her iki devlet arasında paylaşımı oluşturuyordu. Nitekim bu antlaşmanın imzalanmasından bir hafta sonra Almanya ve Rusya Polonya'yı işgal etmiştir. Ancak 1941'de Almanya'nın Rusya'ya saldırmasıyla bu ittifak bozulmuş ve Rusya, Müttefik Devletler safına geçmiştir.

(Cevap B)

6. Türkiye; 1929'da Briand-Kellog Pakti'na, 1932'de Milletler Cemiyetine, 1934'te Balkan Antantı'na, 1937'de Sadabat Pakti'na üye olmuştur. Sovyet Rusya, Batı Almanya'nın 1955 yılında NATO'ya girmesiyle Doğu Avrupa ülkelerinin bütünlüğünü korumak mecburiyetinde olduklarını ileri sürerek Varşova Pakti'nı kurmuştur. NATO'ya karşı kurulan bu pakta Türkiye katılmamıştır.

(Cevap C)

7. Yalta Konferansı II. Dünya Savaşı sonunda değişen dengeleri yeniden kurmak amacıyla toplanmıştır. ABD, İngiltere ve SSCB liderleri arasında yapılan konferansın en önemli sonucu Birleşmiş Milletlere üyelik şartlarının belirlenmesidir.

(Cevap E)

8. İsveç, hem I. Dünya Savaşı hem de II. Dünya Savaşı'nda tarafsızlığını bildirerek savaşa katılmamıştır. Özellikle II. Dünya Savaşı'na katılmamakla Almanya'dan birtakım ayrıcalıklar elde etmiştir. Almanya'nın demir ihtiyacının % 85'ini karşılayan İsveç savaş sırasında Almanya'ya çelik taşımacılığı yapmıştır. Bu yönüyle İsveç, Baltık Denizi'nde Alman işgaline uğramayan ender ülkelerden biridir. Norveç, Danimarka ve Polonya Alman işgaline maruz kalmış, Finlandiya ise SSCB tarafından işgal edilmiştir.

(Cevap E)

9. • **Casablanca Konferansı** 1943'te İngiltere ve ABD'nin savaş sonrası düzeni görüşmek üzere yaptığı konferanstır.
- **Yalta Konferansı** Şubat 1945'te ABD, İngiltere ve SSCB arasında yapılan ve savaş sonunda Almanya'ya uygulanacak yaptırımların kararlaştırıldığı konferanstır.
- **Paris Konferansı** 1947'de İtalya, Romanya, Bulgaristan, Macaristan gibi devletlerin durumlarının görüşüldüğü konferanstır.
- **Kahire Konferansı**'nda 1943'te İngiltere ve ABD Türkiye'yi kendi yanlarında savaşa sokmaya çalışmıştır.
- **Potsdam Konferansı** ise; ABD, İngiltere, Rusya arasında Temmuz 1945'te yapılmıştır. Konferans, savaştan sonra Avrupa'daki problemleri çözmek amacıyla toplandı. Bu süreçten sonra soğuk savaş döneminde oluşan iki kutuplu dünya düzeni ABD ile Rusya'yı bir daha bir araya getirmedi.

(Cevap B)

10. Türkiye ve Yunanistan 1930 yılında mübadele anlaşması ile Etabli sorununu çözmüştür. Dolayısıyla bu gelişme II. Dünya Savaşı öncesinde gerçekleşmiştir.

(Cevap A)

11. Soru kökünde verilen yasa Millî Korunma Kanunu'dur. Devlet müdahaleleri bu yasayla meşruiyet kazanmış; üretim, tüketim ve dağıtım ilişkileri devletin eline geçmiştir. Devletin gerektiğinde üretimi aksatan işletmelere el koymasının yolu açılmıştır. Dış ticaret düzenlenmesi ve kontrolü devlete geçmiştir.

(Cevap B)

12. Türkiye II. Dünya Savaşı sırasında düzenlenen Adana ve II. Kahire Konferanslarına katılmıştır. Adana Görüşmesi, Churchill ile İnönü arasında yapılmıştır. I. Kahire Konferansı'na Dışişleri Bakanımız Numan Menemencioğlu, II. Kahire Konferansı'na ise İnönü katılmıştır. Tahran Konferansı'na ise Türkiye katılmamıştır.

(Cevap C)

13. Refik Saydam 1939–1942, Şükrü Saraçoğlu 1942–1946 yılları arasında başbakanlık yapmıştır. Recep Peker ise II. Dünya Savaşı'ndan sonra 1946–1947 yılları arasında başbakanlık yapmıştır.

(Cevap D)

14. II. Dünya Savaşı, tüm hızıyla sürerken 5–6 Kasım 1943'te I. Kahire Konferansı gerçekleşmiştir. Konferansta İngiliz Dışişleri Bakanı Eden ile görüşen Dışişleri Bakanımız Numan Menemencioğlu'dur.

(Cevap E)

15. Varlık Vergisi, olağanüstü savaş koşullarının yarattığı yüksek kârlılığı vergilendirmek amacıyla bir defalığına çıkarılmış olağanüstü servet vergisidir. Seçeneklerde verilen ifadelerin tamamı günümüzde hala tartışma konusu olan bu verginin uygulamaları arasındadır.

(Cevap E)

16. II. Dünya Savaşı 1 Eylül 1939'da Almanya'nın Polonya'yı işgali ile başlamıştır. Daha sonra 17 Eylül 1939'da da Sovyetler Birliği Polonya'ya girmiştir. II. Dünya Savaşı'nın başladığı 1 Eylül, günümüzde "Dünya Barış Günü" olarak kutlanmaktadır.

(Cevap C)

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI)

1. II. Dünya Savaşı devam ederken müttefikler hemen her konferansta Türkiye'nin savaşa katılmasını sağlamak için kararlar almışlardır. Tahran, Kahire, Adana konferansları bunlar arasındadır. San Francisco Konferansı II. Dünya Savaşı sonrası bir konferans olup BM'nin kurulduğu konferanstır.

(Cevap A)

2. Atlantik Bildirisi, İngiltere Başbakanı Churchill ile o sırada henüz savaşa girmemiş olan ABD Başkanı Roosevelt arasında imzalanmıştır. 1941 yılındaki Atlantik Bildirisi için A, B, D, E seçeneklerinde verilen bilgiler doğrudur. Ancak C'deki bilgi Atlantik Bildirisi'nin değil, ABD'nin çıkardığı "Ödünç Verme Yasası"nın kapsamındadır.

(Cevap C)

3. Yalta Konferansı'nda "BM'ye kurucu üye olarak katılacak devletlerin Almanya ve Japonya'ya Mart 1915'e kadar savaş açma" şartı getirilmiştir. Bu çerçevede Türkiye de sembolik olarak Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmiştir.

(Cevap B)

4. 1945 Mayıs ve Haziran aylarında CHP hükümeti toprak reformu tasarısını hazırladı. Tasarının kabulü için Meclis'te yoğun tartışmalar yaşandı. Bu tasarıya muhalefet eden Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan partiden ihraç edildi. Bu gelişmeler üzerine Celal Bayar partiden ve milletvekilliğinden istifa etti.

(Cevap D)

5. Faşist partiler, 1929 Dünya Ekonomik Bunalımının yarattığı ortamda, paniğe kapılan orta sınıfların ve büyük sermaye çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt olarak önce Almanya'da ve İtalya'da doğmuştur. Zamanla yayılan bu düşünce sistemi, II. Dünya Savaşı'nın çıkmasının da temel nedenlerinden biridir.

(Cevap D)

6. Yayılımcı bir dış politikaya ve ari ırkın üstünlüğüne dayanan Hitler'in düşünce ve uygulamaları II. Dünya Savaşı'nın çıkış sebeplerinden biri olmuştur. Hitler'in dünya görüşünün temel çerçevesi onun "Kavgam" isimli kitabında ortaya konmuştur. Hitler, faşist ideolojinin hareket önderlerinden biri olarak bilinir. Ancak ilk faşist hareket 1921'de örgütlenen İtalya'daki Mussolini hareketiydi. Buna göre, Hitler ve Mussolini faşist liderlerdendir. Gandhi ise pasif direniş yönteminin uygulayıcılarından biridir.

(Cevap B)

7. İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanlığı döneminde (1938-1950) sırasıyla Şükrü Saraçoğlu, Numan Menemencioğlu, Hasan Saka ve Necmettin Sadak Dışişleri Bakanlığı görevi yapmışlardır. Refik Saydam ise İnönü döneminde başbakanlık görevinde bulunmuştur.

(Cevap E)

8. İngiltere Başbakanı Chamberlain, Hitler'in esas ilgi alanının doğuda olduğuna inanmaktaydı ve SSCB'ye karşı Almanya'nın kendileriyle iş birliğine gireceğini düşünüyordu. Chamberlain, Münih Antlaşması ile Südet bölgesini alan Hitler'in artık durarak kazandıklarını elinde tutmaya çalışacağını sanıyordu. Ancak 15 Mart'ta Almanya, az sayıda Alman'ın yaşadığı Çekoslovakya'yı işgale başlayınca Hitler'in durmayacağını anlamış ve Eylül 1939'da yapılan Polonya saldırısında Almanya'ya savaş açmıştır.

(Cevap A)

9. Hitler'in diktatörlüğü ile birlikte Alman dış politikasına iki temel hedef şekil vermiştir. Bunların iki Versay Antlaşması'nın kısıtlamalarından kurtulmaktır. İkinci si ise "Hayat sahası" olarak özetlenen ve Almanların yaşadıkları toprakların alınarak toprakları genişletme fikrine dayanan yayılımcı politikaydı. Hayat sahası, I. Dünya Savaşı sırasında Almanya'nın üzerinde bulunduğu toprakların Almanlara yetmediğine ilişkin bir fikre dayanıyordu. Hayat sahası fikri, Almanya'nın Avrupa'da yayılma politikasının gerekçesini oluşturmuştur. Almanya'nın 15 Mart 1939'da Çekoslovakya'yı işgali, Hitler'in yayılımcı emellerini ortaya koymuştur. Bu işgal aynı zamanda "Hayat Sahası" politikasının uygulanmaya koyulduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Hayat sahası fikri, Çekoslovakya'dan sonra Eylül 1939'da Polonya'nın işgaliyle devam etmiştir.

(Cevap B)

10. Atlantik Bildirisi, II. Dünya Savaşı sırasında İngiltere Başbakanı Winston Churchill ile o sırada henüz savaşa girmemiş olan ABD Başkanı Roosevelt arasında 14 Ağustos 1941'de yayımlanmıştır. Daha sonra Birleşmiş Milletler Antlaşması'na da dahil edilen maddeler, ABD'nin I. Dünya savaşı'na girerken yayımladığı Wilson İlkeleri ile benzerlik göstermektedir.

(Cevap D)

11. II. Dünya Savaşı sonrası dünya, Doğu bloku ve Batı bloku olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Başını SSCB'nin çektiği komünist blok Doğu bloku, ABD'nin öncülük ettiği demokratik blok Batı bloku olarak isimlendirilmiştir. Bu dönemde Doğu Avrupa ülkeleri ve Bulgaristan, Romanya gibi Balkan ülkeleri de Doğu bloku içerisinde yer almıştır.

(Cevap E)

12. BM'nin temeli Atlantik Bildirisi ile atılmış, kuruluşu ise San Francisco Konferansı ile tamamlanmıştır. Konferans, Türkiye'nin de bulunduğu elli müttefik devletin bir araya gelmesiyle Nisan 1945'te toplanmıştır.

(Cevap E)

13. Müttefik Devletler II. Dünya Savaşı sürerken yapılan Potsdam Konferansında savaş suçlularının yakalanıp cezalandırılması hususunda bir karar almışlardır. Hatta yargılama sırasında takip edilecek usul ve esaslara ilişkin de yedi maddelik bir uluslararası sözleşme hazırlamışlardır. Bu kararlar neticesinde savaş suçlarına bakmak üzere Almanya'da Nürnberg Mahkemesi kurulmuştur.

(Cevap A)

14. Almanya, II. Dünya savaşı başlamadan kısa bir süre önce SSCB ile Saldırmazlık ve Dostluk Antlaşması imzalamıştır. Ancak her iki devletin de Balkanlara hâkim olma isteği nedeniyle bu anlaşma kalıcı olmamış ve çatışmalar başlamıştır. Bunun üzerine Almanya Aralık 1940'ta SSCB'ye karşı yapılacak bir saldırı için planlar hazırlamaya başlamıştır. "Barbarossa" adı verilen bu saldırı planı 22 Haziran 1941'de uygulamaya konmuş, ancak Alman orduları başarısız olarak Şubat 1943'te geri çekilmiştir.

(Cevap C)

15. İtalya'da Mussolini iktidarının 25 Temmuz 1943'te iktidardan düşmesi, savaşın gidişatı ile ilgili yeni bir durum ortaya çıkarmıştır. Bu yeni durumu görüşmek üzere 14-24 Ağustos 1943 tarihleri arasında Kanada'da Quebec Konferansı düzenlenmiştir. Konferansa, Birleşik Krallık Başbakanı Churchill, İngiliz Genelkurmayı ve ABD Genelkurmayı katılmıştır. Toplantı sonunda Almanya'ya karşı Fransa'nın Normandiya kıyılarında ikinci bir cephe açılmasına karar verilmiştir.

(Cevap B)

16. Mihver bloku, II. Dünya Savaşı'nda temelini Almanya, İtalya ve Japonya'nın oluşturduğu bloktur. Mihver blokunda Macaristan, Finlandiya, Romanya, Bulgaristan, Bağımsız Hırvatistan Devleti, Vichy Fransası, Habeşistan, Hindistan, Arnavutluk, Burmanya, Tayland, Filipinler ve Irak gibi devletler de vardır. Yunanistan ise II. Dünya Savaşı'na İngiltere, ABD, SSCB gibi devletlerin yer aldığı Müttefik devletler blokunda girmiştir.

(Cevap C)

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI)

1. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile İngiltere Başbakanı Churchill arasında 30 Ocak 1943'te yapılan görüşme Adana Görüşmesi'dir. II. Dünya Savaşı'nın Almanya'nın aleyhine döndüğü bir sırada yapılmıştır. O zamana kadar müttefikler Türkiye'yi Almanya'nın Orta Doğu'ya inmesine bir engel olarak kabul ediyor ve savaşın da dışında kalmasını yeterli görüyorlardı. 1942 sonlarında Avrupa'da ikinci bir cephenin açılması gündeme gelince bu cephenin Balkanlarda açılmasını isteyen Churchill Türkiye'nin de müttefikler yanında savaşa girmesini istemiştir. Türkiye ise Sovyet yayılmasından çekindiği için ve ordusunu yıpratmamak için savaşa girmek istememiştir.

(Cevap D)

2. Şükrü Saraçoğlu 1942-1946 yılları arasında başbakanlık yapmıştır. 30 Ocak - 1 Şubat 1943'te yapılan Adana Görüşmelerine İnönü ile katılan devlet adamı, dönemin başbakanı Şükrü Saraçoğlu'dur.

(Cevap B)

3. Türkiye her iki blokun da yanlarında savaşa girme isteğine karşı, kendisine vad edilen silah ve malzemenin verilmeyişini gerekçe göstererek savaşa katılmamış ve tarafsızlık politikası istemiştir. Özellikle müttefiklerin baskısına rağmen savaşa katılmayan Türkiye, Yalta Konferansı sonrası Japonya ve Almanya'ya sembolik olarak savaş ilan etmiştir.

(Cevap D)

4. II. Dünya Savaşı'nın sebepleri arasında;

- İtalya'nın Habeşistan ve Arnavutluk'u,
- Almanya'nın Ren bölgesini,
- Japonya'nın Mançurya'yı

işgali yer alır. Japonya'nın yayılcı politikası sonucunda Uzak Doğu II. Dünya Savaşı'nın cephelerinden biri haline gelmiştir.

(Cevap C)

5. Marshall Planı, 1948-1951 yılları arasında yürürlüğe konan ABD kaynaklı bir ekonomik yardım programıdır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra ekonomik olarak son derece kötü durumda olan Avrupa ülkelerinde ekonomik kalkınmayı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. ABD bu plan ile SSCB'nin Avrupa ülkelerindeki komünizm propagandasını önlemeyi hedeflemiştir.

ABD Kongresinde 11 Eylül 1947'de onaylanan Marshall Planı çerçevesinde on altı ülke, ABD'den ekonomik yardım almıştır.

(Cevap A)

6. • **Anschluss Planı**, 1938'de Almanya'nın Avusturya'yı ilhakına karar verdiği projenin ismidir.
- **Barbarossa Harekâtı**; Almanya'nın II. Dünya Savaşı'nda Rusya'ya saldırma planıdır.
- **Saar Plebisiti**; I. Dünya Savaşı'nda Fransa'ya verilen Saar bölgesinin Almanya'ya verilmesi için yapılan halk oylamasıdır. (1935)
- **Lebensraum (Hayat sahası)**; Almanya'nın dünya üzerinde etkinliğinin artmasını sağlamak için düzenlenen projedir.
- **Dresden Bombardımanı**; 1945'te Almanya'nın ABD tarafından bombalanmasıdır.

(Cevap A)

7. II. Dünya Savaşı'na katılan müttefik devletler, Fransa, İngiltere, ABD ve SSCB'dir. Almanya, İtalya ve Japonya ise "mihver" devletler arasında yer almıştır.

(Cevap E)

8. Almanya Mayıs 1938'de Çekoslovakya'nın Südet bölgesini işgal etmiştir. Avrupa'da genel bir savaş ihtimalinin ortaya çıkmasıyla İngiltere'nin önerisi üzerine Almanya, Fransa, İtalya ve İngiltere arasında Münih'te bir konferans toplanmıştır. Bu konferansta Südet, Almanya'ya verilirken Çekoslovakya toprakları İngiltere ve Fransa'nın garantisi altına alınmıştır.

(Cevap C)

9. II. Dünya Savaşı sürecinde Çekoslovakya, İtalya değil Almanya tarafından işgal edilmiştir. Çekoslovakya'nın Südet bölgesinin Almanya'ya verilmesini öngören Münih Antlaşması'nı gerekçe gösteren Almanya, Çekoslovakya'yı işgale başlamıştır. 1938'de başlayan işgal savaşının sonuna dek sürmüştür.

(Cevap D)

10. Marshall Planı, 1948-1951 yılları arasında ABD tarafından yürürlüğe konan ve komünizm tehdidi altındaki ülkelere askeri ve mali yardım öngören bir yardım programıdır. Türkiye dahil toplam 16 ülke, Marshall Planı çerçevesinde ABD'den yardım almıştır.

(Cevap A)

11. II. Dünya Savaşı'na giden süreçte İngiltere Başbakanı Neville Chamberlain ile özdeşleşen politika yaptırma politikasıdır. Bu politika, bir saldırının oluşması veya bir saldırı tehdidinin oluşması durumunda saldırgan devlete karşı uygulanan pasif bir politikadır.

(Cevap C)

12. Fransa'nın 1930'larda kurduğu savunma hattı Maginot'tur. Bu hat, birbirinden bir top atımı uzaklıkta elli savunma kulesi ve bunlarla bağlantılı yer altı sığınaklarından oluşmaktaydı. Ancak Fransızların geçilemez dediği bu hattı aşan Almanlar başkente kadar girmiştir.

(Cevap C)

13. II. Dünya Savaşı 1 Eylül 1939 tarihinde başlamıştır. Bu tarihte İngiltere'de Chamberlain başbakanlık yapmakta idi. Churchill ise Chamberlain'den sonra 1940-1945 yılları arasında başbakanlık görevini yürütmüştür.

(Cevap E)

14. II. Dünya Savaşı sırasında İngiltere ile o sırada henüz savaşa girmemiş olan ABD liderleri arasında görüşmeler yapılmıştır. Kanada açıklarındaki bir savaş gemisinde yapılan ve beş gün süren bu görüşmelerden sonra her iki devlet Atlantik bildirisi adı altında ortak bir bildiri yayımlamıştır. Soruda verilen maddeler bu bildiriye aittir.

(Cevap B)

15. II. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru 4-11 Şubat 1945'te Yalta Konferansı toplanmıştır. Stalin, Roosevelt ve Churchill arasında yapılan ve barış anlaşmalarının esaslarını saptamak amacıyla düzenlenen konferansta SSCB'nin Japonya'ya karşı savaşa girmesi kararlaştırılmıştır. Bu doğrultuda SSCB, Ağustos 1945'te Japonya'ya savaş ilan etmiştir.

(Cevap A)

16. I. Balkan Savaşı esnasında Osmanlı Devleti'nden ayrılarak bağımsız olan Arnavutluk, II. Dünya Savaşı'nda İtalyan işgaline uğramıştır. Bu işgale Enver Hoca liderliğinde direniş gösteren Arnavutluk, savaş sonunda Komünist Partisinin yönetimine girmiştir.

(Cevap C)

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ)

1. II. Dünya Savaşı'ndan sonra ABD Uzak Doğu'da, Orta Doğu'da ve Orta Avrupa'da Sovyet Rusya'nın faaliyetlerini önlemek, kendi etkisini artırmak amacıyla bazı ülkelere askerî ve ekonomik yardımlar yapmıştır. Bu çerçevede Marshall Planı adı altında 16 ülkeye yardım yapılmıştır.

(Cevap B)

2. Marshall Planı, ABD'nin II. Dünya Savaşı sonrası güç kaybetmiş devletlere ekonomik ve askerî yardımını öngören bir plandır. 1947 yılında önerilen plan, 1948–1951 yılları arasında yürürlüğe konmuştur. Aralarında Türkiye, Yunanistan gibi devletlerin de bulunduğu on altı ülke, bu plan çerçevesinde ABD'den yardım almıştır. Bu yardım aracılığıyla Avrupa ekonomisi savaştan önceki durumuna dönmüştür. Türkiye de Avrupa'nın yeniden inşasına katkıda bulunacağı düşüncesiyle plan kapsamına alınmıştır.

(Cevap E)

3. İki dereceli seçim sistemi halkın yöneticilerini doğrudan seçmesine imkân tanımadığı için demokratik olmayan bir uygulamadır. Tek dereceli seçim sistemi ve siyasal partilerin varlığı ise demokrasiyi güçlendiren unsurlardır.

(Cevap D)

4. Schuman Bildirisi, Avrupa'daki kömür ve çelik üretiminin bir bütün olarak ortak bir yüksek merci altında birleştirilmesini önermekteydi. Öneriyi kabul eden Federal Almanya Belçika, Lüksemburg, Hollanda ve İtalya'nın katılımıyla Nisan 1951'de Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu kurulmuştur. Bilindiği gibi bu örgüt de Avrupa Birliği'ne dönüşmüştür.

(Cevap E)

5. Kore Savaşı, 1950–1953 yılları arasında yaşanan bir iç savaştır. SSCB ve ABD savaşa taraf olmuştur. Türkiye ise ABD'nin önderliğini yaptığı NATO'ya üye olabilmek için 1950–1952 yıllarında bölgeye asker sevk etmiştir. Türkiye'nin Kore'ye asker göndermesi Kuzey Atlantik Paktı'na (NATO) üye olmasını kolaylaştırmış ve nihayet 1952'de örgüte üye olmuştur.

(Cevap A)

6. Truman Doktrini ve Marshall Planı, SSCB'nin Doğu Avrupa'da egemenlik kurması üzerine, ABD'nin uygulamaya koyduğu politikalarla, Balfour Deklarasyonu ise İngiltere Dışişleri Bakanı A. James Balfour'un 1917'de Siyonist Federasyonu başkanına gönderdiği belgedir. Bu belge ile İngiltere, Filistin'de bir Yahudi Devleti'nin kurulmasını kabul etmiştir.

(Cevap D)

7. Arap - İsrail gerginliği, İngiliz - Mısır anlaşmazlığı gibi sorunların yaşandığı Ortadoğu'da savunma ve güvenliği sağlamak amacıyla Türkiye ile Irak 1955'te Bağdat Paktı'nın temelini atmıştır. Daha sonra İran, İngiltere ve Pakistan da bu pakta katılmıştır. SSCB'ye yakın Araplar Bağdat Paktı'na tepki göstermiştir. Irak'ın çekilmesinden sonra merkezi Ankara'ya taşınan paktın adı da CENTO olarak değişmiştir.

(Cevap C)

8. Demokrat Parti Dönemi'nde;

- ABD ve NATO'ya yakın politika izlenmiş,
- Balkan Paktı imzalanmış,
- Sovyetlere karşı mesafeli durulmuş,
- NATO, Balkan Paktı, Bağdat Paktı gibi kuruluşlara üye olarak güvenlik eksenli dış politika izlenmiştir. Bu dönemde tarafsızlık değil, Batı Bloku'na yakın dış politika izlenmiştir.

(Cevap E)

9. Soğuk Savaş Dönemi'nde çok yakın olan Türk-Amerikan ilişkileri, Kıbrıs sorununda yaşanan Johnson mektubu, ABD'nin Türkiye'deki Jüpiter füzelerini kaldırması, ABD yardımlarının azalması sonucu soğumuş ve Türkiye SSCB'ye yakınlaşmaya başlamıştır. Yumuşama döneminde yaşanan bu değişiklikte D seçeneğinin bir etkisi yoktur.

(Cevap D)

10. Dünyada, 1947–1960 yılları arasında yaşanan döneme Soğuk Savaş Dönemi denmektedir. Soğuk Savaş, SSCB önderliğindeki Doğu Bloku ülkeleri ile ABD önderliğindeki Batı Bloku ülkeleri arasında yaşanan uluslararası siyasi ve askeri gerginlik dönemidir. Bu dönemde, insanlarda nükleer savaş paranoyası yaşanmış, dünya devletleri bu iki bloktan birinin yanında yer almaya çalışmışlardır. Gerginlik genel olarak taraflar arasında sıcak savaşa dönüşme de her iki blok da her anlamda birbirini yıpratmaya çalışmıştır.

(Cevap B)

11. Kendilerini "Bağlantısızlar" olarak tanımlayan Asya ve Afrika'nın yirmi dört ülkesi ilk kez 1955 yılında Bandung Konferansı'nda bir araya gelmiştir. Bandung Konferansı "barış içinde bir arada yaşama" ilkesiyle toplanmış ve konferansta, ülkelerin iç işlerine karışmama, büyük devletlerin savunma düzenlemelerinin içine girmeme kararı alınmıştır.

(Cevap A)

12. Yugoslavya SSCB denetimine girmek istemeyince liderleri Tito ideolojik çizgiden sapmakla suçlanmış, Yugoslavya da SSCB ajanlarına karşı faaliyet göstermeye başlayınca ilişkiler bozulmuştur. SSCB'den ayrı politika izleyen Yugoslavya 1948'de Cominform'dan çıkarılmıştır.

(Cevap E)

13. Avrupa Konseyi 1949'da Belçika, Fransa, İrlanda, Danimarka, İtalya, Lüksemburg, Norveç, Hollanda, İngiltere ve İsveç tarafından Strazburg merkez olmak üzere kurulmuştur. Konseyin 47 üye ülkesi bulunmakta olup Türkiye 1949 yılında üye olmuştur. Türkiye ile Yunanistan Konsey kurulduktan sonra üye olan ilk ülkeler olduğundan kurucu üye statüsündedir. Soruda verilen kurucu üyeler arasında ise Fransa olup B seçeneği doğrudur.

(Cevap B)

14. AIHM, Avrupa Konseyi'ne bağlı olarak 1945 yılında kurulmuş, bireylerin, kuruluşların ve devletlerin insan hakları ihlalleri hususunda başvurdukları, uluslararası bir yargı örgütüdür. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin binası Fransa'nın Strazburg şehrinde.

(Cevap B)

15. 1948'de Osman Bölükbaşı, Fevzi Çakmak gibi kişiler tarafından kurulan, CHP'yi eleştiren ve CHP'ye tam muhalefet yapmadığı için DP'yi de eleştiren parti Millet Partisidir.

(Cevap C)

16. 1945'te CHP içinde dörtlü takrirı yayınlayıp, sonraki dönemde Demokrat Partiyi kuranlar; Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü'dür. Hasan Polatkan, Menderes Dönemi'nin maliye bakanıdır. 1960 darbesi sonrası idam edilen üç devlet adamından biridir.

(Cevap B)

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ)

1. NATO'nun kuruluşunda "Hukuki yoldan karşılıklı yardım ilişkisine dayalı bölgesel ve toplu tedbirlere başvurulması ve güvenliği tehlikeye düşürecek bir silahlı saldırı durumunda tek ya da kolektif savunma hakkını kullanmadaki kararlılığa" vurgu yapılmıştır. Bu BM Antlaşmasınının 51. maddesindeki meşru müdahale hakkını düzenleyen maddesine dayanmaktadır.

(Cevap C)

2. Soğuk Savaş Dönemi'nde bloklar arasında yaşanan rekabet, başta uzay araştırmaları olmak üzere birçok alanda önemli gelişmelerin yaşanmasına sebep olmuştur. Öyle ki bilimsel alanda yapılan çalışmalar, ülkelerin gelişmişlik düzeyinin bir ölçütü sayılmış ve devletlerin politikalarında bir propaganda aracı olarak kullanılmıştır.

- 1958'de NASA'nın (Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi) kurulması,
- 1961'de SSCB'nin ilk insanlı (Yuri Gagarin) uzay aracını uzaya fırlatması,
- 1965'te ilk kalp naklinin yapılması,
- 1975'te Hepatit B aşısının geliştirilmesi,

bu bağlamda yaşanan gelişmelerdir. Ancak ilk kez okyanus aşırı radyo yayını yapılması 1901 yılında, yani kronolojik olarak soğuk savaş döneminden çok önce yaşanan bir gelişmedir.

(Cevap D)

3. NATO, 1949 yılında on iki ülke tarafından kurulmuştur. Kuzey Atlantik Konseyi NATO'nun en yüksek karar organıdır. Konsey, üye devletlerin dışişleri bakanlarından oluşur.

(Cevap B)

4. Avrupa Konseyi 5 Mayıs 1949'da Belçika, Danimarka, Fransa, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, İsveç ve İngiltere'nin katılımı ve Londra Antlaşması'nın imzalanmasıyla kurulmuştur. Avrupa Konseyi'nin merkezi Strazburg'dur.

(Cevap A)

5. Varşova Paktı, SSCB öncülüğünde 1955 yılında kurulan askeri ve siyasi bir birliktir. NATO'nun etkinliklerine karşı oluşturulan örgüte Arnavutluk, Doğu Almanya, Polonya, Romanya, SSCB, Macaristan, Bulgaristan, Çekoslovakya devletleri üye olmuştur.

(Cevap A)

6. Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) ABD üniversiteleri modeline uygun olarak 1956 yılında kurulmuştur. Üniversitenin kuruluşuna dönemin başbakanı Adnan Menderes öncülük etmiştir.

(Cevap E)

7. SSCB, Soğuk Savaş Dönemi'nde Türk Cumhuriyetleri'ne bağımsızlık vermemiş, tam tersine bu ülkeler üzerinde baskı kurmuştur. Türki Cumhuriyetler ancak SSCB'nin dağılmasından sonra 1991 yılında bağımsız olmuştur.

(Cevap C)

8. 1948 yılında yaşanan Arap-İsrail Savaşı'nın sebebi, Filistin topraklarında 14 Mayıs 1948'de bağımsız İsrail Devleti'nin kurulmasıdır. Bu tarihte başlayan çatışmalar günümüze dek devam etmiş ve henüz bu meseleye köklü bir çözüm getirilememiştir.

(Cevap C)

9. Arnavutluk ve Yugoslavya'da komünist rejimlerin kurulmasında SSCB'nin herhangi bir etkisi olmamıştır. Bu ülkeler II. Dünya Savaşı'nda Alman işgaline uğrayınca, ülkelerin komünist partileri direniş kuvvetleri oluşturmuş ve savaş boyunca Almanlara karşı mücadele etmiştir. Bu sayede komünist yönetimler ülkelerinin kontrolünü ele geçirmiştir.

(Cevap C)

10. SSCB'nin ilk lideri Lenin'dir. Lenin'in ölümünden sonra Josef Stalin 1922- 1953 yılları arasında SSCB liderliğini ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin genel sekreterliğini yapmıştır.

(Cevap A)

11. "Gizli Oy, Açık Sayım" ilkesinin ilk kez uygulandığı 1950 yılı genel seçimleri, Türk siyasi tarihinin de ilk demokratik seçimi olarak kabul edilmektedir. Yapılan genel seçimi % 55 gibi rekor bir oyla Demokrat Parti kazanmıştır. Bu seçim Türk siyasal tarihine "Beyaz Devrim" olarak geçmiştir.

(Cevap E)

12. Sözü edilen antlaşma Avrupa'da geniş kapsamlı bir ekonomik birleşmeyi sağlamak amacıyla 1957'de imzalanan Roma Antlaşması'dır. Bu antlaşma ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, Avrupa Ekonomik Topluluğu'na dönüşmüştür. Avrupa Ekonomik Topluluğu da bilindiği gibi Avrupa Birliği örgütünün temelidir.

(Cevap A)

13. Soru kökünde bahsedilen Balkan ülkesi Yunanistan'dır. II. Dünya Savaşı'nda Yunanistan'da EDES (Hür Demokratik Yunan Ordusu) ve ELAS (Ulusal Kurtuluş Ordusu) örgütleri Alman işgaline karşı başarılı mücadeleler vermiştir. Ancak savaştan sonra iki grup arasında politik çekişme başlamış ve bu çekişme 1944'te bir iç savaşa dönüşmüştür.

(Cevap D)

14. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu 1951'de Fransa, Federal Almanya, Benelux (Belçika, Hollanda, Lüksemburg) ve İtalya tarafından kurulmuştur. Batı Avrupa Birliği (BAB) 1948'de İngiltere, Fransa ve Benelux ülkeleri tarafından kurulmuştur. Batı Avrupa Birliğini kuran ülkeler 1949'da Kuzey Atlantik Pakiti'nin, yani NATO'nun kuruluşunda da yer almıştır.

(Cevap C)

15. Türkiye; barışı koruma faaliyetleri çerçevesinde Somali, Bosna- Hersek, Arnavutluk, Kosova, Afganistan ve Lübnan'a asker göndermiştir.

(Cevap B)

16. Türkiye'nin NATO'ya üye olmasında Kore Savaşı'na asker göndermesi etkili olmuştur (1952). Kıbrıs barış harekâtı 1974'te yapılmıştır. Türkiye Birleşmiş Milletler Teşkilatı'na ise 1945'te üye olmuştur.

(Cevap B)

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (YUMUŞAMA DÖNEMİ VE SONRASI)

1. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya Doğu ve Batı olmak üzere ayrılmış ve 1980'lerden sonra da birleşmiştir (II). Ayrıca Sovyetler Birliği 1991'de dağılmış (III) bu topraklarda birçok yeni devlet ortaya çıkmıştır. Ancak; Avrupa'da nazizm ve faşizmin ortaya çıkması I. Dünya Savaşı'nın sonucudur.

(Cevap E)

2. 1955 Londra Konferansı; Kıbrıs sorununu çözmek için Türkiye, İngiltere, Yunanistan arasında düzenlenen bir konferanstır. Bu konferansla birlikte Türkiye, Kıbrıs sorununa taraf olmuştur.

(Cevap A)

3. Kıbrıs, 1571'de Osmanlı egemenliğine girmiş ve yaklaşık üç yüzyıl boyunca Osmanlı Devleti'nde kalmıştır. Ancak Osmanlı Devleti'nin zayıflamasından yararlanan İngiltere 1878'de adayı askerî üs olarak kullanmak üzere işgal etmiştir. İngiltere I. Dünya Savaşı'nda da adayı resmen topraklarına katmıştır. Türkiye Lozan Antlaşması ile İngiltere'nin adadaki egemenliğini tanımıştır. Kıbrıs'taki Rumların, 1952 yılından itibaren adayı Yunanistan'a katmak için faaliyete geçmeleri Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasındaki ilişkilerin gerilmesine sebep olmuştur. Taraflar arasındaki görüşmeler sonucunda 16 Ağustos 1960'ta Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuştur.

(Cevap B)

4. Halk oyu meselesi ilk kez 1961 Anayasası'nda yer almıştır. Ayrıca iki meclisli yasama organı da 1961 Anayasası'yla oluşturulmuştur. Bunlar, halk oyları ile seçilen Millet Meclisi ve atamalar sonucu oluşan Cumhuriyet Senatosudur.

(Cevap D)

5. 1961 Anayasası ile herkese önceden izin almadan dernek kurma hakkı, işçilere ve kamu çalışanlarına sendika kurma hakkı ile toplu sözleşme ve grev yapabilme gibi çeşitli haklar verilmiştir. Böylece düşünce özgürlüğü güç kazanmış (I) ve sendikal hareketler güçlenmiştir (II).

(Cevap D)

6. İslam Konferansı Örgütü, 21 Ağustos 1969'da gerçekleşen Mescid-i Aksa'nın kundaklanması olayına tepki olarak kurulmuştur. Fas'ın başkenti Rabat'ta yapılan toplantıyla kurulan örgüt, günümüzde etkinliğini İslam İş Birliği Teşkilatı olarak sürdürmektedir.

(Cevap A)

7. Turgut Özal, 1983–1989 yılları arasında 45 ve 46. dönem hükümetlerini kurmuştur.

- I. 1984 yılından itibaren Bulgaristan'ın Türklere karşı baskı, sindirme ve şiddet uygulaması,
II. 1987'de Yunanistan'ın kıta sahanlığından doğan haklarını kullandığını öne sürerek Ege'de ihtilaf-
lı bölgede (anlaşmaya varılmamış) petrol araması,
III. 1980–1988 yılları arasında İran-İrak Savaşı esnasında yaşanan Halepçe Katliamı sonrası meydana gelen Kürt sığınmacılar sorunu Özal Dönemi olaylarıdır.

(Cevap E)

8. Sorudaki gelişmeler içerisinde yer alan Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesi Körfez krizi olarak adlandırılmıştır. Irak'ın Kuveyt'ten çekilmemesi ihtimaline karşılık ABD öncülüğündeki koalisyon güçleri (Suudi Arabistan, Bahreyn, Mısır, Suriye ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi Arap ülkelerinin de yer aldığı 28 ülke) Suudi Arabistan'a yığınak yapmışlardır. Bu durum bir dünya sorunu hâline gelmiştir.

(Cevap C)

9. Devletin ekonomik, sosyal ve kültürel amaçlarının belirlenmesinde hükümete danışmanlık yapan ve bu konularda ön çalışma yapan kuruluş; Devlet Planlama Teşkilatıdır. 1960 yılında kurulan DPT, 2011 yılında lağvedilerek görevini Kalkınma Bakanlığına devretmiştir.

(Cevap B)

10. 1960'ta yaşanan Küba krizinden sonra ABD ve SSCB'nin füzeleri karşılıklı olarak kaldırması sonucu ilişkiler normalleşmeye başlamıştır. 1961'de ABD başkanı Kennedy ile SSCB lideri Kruşçev'in bir araya gelmesiyle Yumuşama Dönemi'nin temelleri atılmıştır. Bundan sonra ülkeler esnek karşılık doktrinine dayalı politika izlemişlerdir.

(Cevap B)

11. Küba krizi, ABD'nin Türkiye'ye; SSCB'nin de Küba'ya nükleer başlıklı füze yerleştirmesi üzerine çıkmıştır. 1962 yılında yaşanan bu kriz SSCB'nin Küba'daki, ABD'nin Türkiye'deki Jüpiter füzelerini sökmesiyle çözülmüştür.

(Cevap C)

12. Kıbrıs sorununda ABD'nin çekimser kalmasının nedeni Türkiye ve Yunanistan'ın NATO üyesi olmasıdır. NATO'nun 5. maddesine göre "Üye ülkelerden birine yapılmış saldırı NATO'nun bütününe yapılmış kabul edilir." Her iki devletin de NATO üyesi olması ABD'nin tavrında etkili olmuştur.

(Cevap E)

13. Türk - SSCB ilişkilerinin yakınlaşmasında A, B, C, D seçeneklerinde verilen bilgiler etkili olmuştur. Bu değişimde Türkiye'nin Doğu Bloku'na kayması söz konusu olmamıştır. Türkiye Yumuşama Dönemi'nde SSCB'ye yakın politika izlemiş olsa da hiçbir zaman Doğu Bloku'na katılmamıştır.

(Cevap E)

14. ABD'nin eski dışişleri bakanı Dean Acheson adaya yönelik planında; Kıbrıs'ın Karpaz Yarımadası'nda bir bölgenin Türkiye'ye bırakılması kaydıyla Yunanistan ile birleşmesi ve Meis Adası'nın Yunanistan tarafından Türkiye'ye verilmesini açıklamıştır. Buna Acheson Planı adı verilmiştir.

(Cevap B)

15. 27 Mayıs 1960'taki askerî darbeden sonra kesintiye uğrayan Türkiye-Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ilişkileri 1963'te imzalanan Ankara Antlaşması ile yeniden başlamıştır. Ankara Antlaşması Türkiye ile AET arasında imzalanmış ortaklık antlaşması olup kesilen müzakereleri yeniden başlatmıştır.

(Cevap A)

16. Türkiye'nin 1970'li yıllarda izlediği politika ile ilgili olarak A, B, C ve E seçenekleri doğrudur. Fakat Türkiye hiçbir zaman İsrail'in Doğu Kudüs'ü işgalini meşru gören bir politika izlememiştir.

(Cevap D)

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (YUMUŞAMA DÖNEMİ VE SONRASI)

1. 12 Eylül rejiminin Türkiye'deki ekonomik sıkışıklığı aşmak için aldığı en önemli kararlardan biri Turgut Özal'ı ekonominin başına getirmesidir. Özal, Türk ekonomisinin ihracata dayalı yeni bir yapıya geçmesi için uluslararası ekonomiye entegre sistemi olan 24 Ocak Kararlarının (1980) mimarıdır.

(Cevap A)

2. Türkiye Cumhuriyeti'nde görev alan Cumhurbaşkanlarımız kronolojik olarak şu şekildedir;

1. Mustafa Kemal Atatürk (1923–1938)
2. İsmet İnönü (1938–1950)
3. Celal Bayar (1950–1960)
4. Cemal Gürsel (1960–1966)
5. Cevdet Sunay (1966–1973)
6. Fahri Korutürk (1973–1980)
7. Kenan Evren (1980–1989)
8. Turgut Özal (1989–1993)
9. Süleyman Demirel (1993–2000)
10. Ahmet Necdet Sezer (2000–2007)
11. Abdullah Gül (2007–2014)
12. Recep Tayyip Erdoğan (2014-)

Buna göre 1966–1973 arası dönemin Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'dır.

(Cevap E)

3. 27 Mayıs 1960'ta Demokrat Parti hükümetini askerî darbe ile devirerek siyasi iktidarı ele alan ve sonradan başına Orgeneral Cemal Gürsel'in getirildiği askerî otorite, Millî Birlik Komitesidir.

(Cevap B)

4. Millî Nizam Partisi, Necmettin Erbakan liderliğinde 1970 yılında kurulan muhafazakâr bir partidir. Siyasal İslamcı bir parti olan Millî Nizam Partisi ortak pazara karşı çıkıp bunun engellenmesi için kampanyalar düzenlenmiştir. Bununla birlikte mitingler düzenlemek suretiyle Avrupa faaliyeti olan ortak pazara Türkiye'nin katılımını engellemeye çalışmıştır.

(Cevap A)

5. Helsinki Nihai Senedi 1975'te kabul edilmiş ve katılan devletlerin karşılıklı ilişkilerine yol gösterecek bildiri yayımlanmıştır. Bu bildiri;

- Egemenlik, eşitlik, egemenliğin özündeki haklara saygı
- Sınırların dokunulmazlığı
- Devletlerin ülke bütünlüğü
- Anlaşmazlıkların barışçı yollarla çözümü
- İç işlerine karışmama
- Düşünce, vicdan, din ve inanç özgürlüklerini de kapsamak üzere, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı
- Halklarının haklarının eşitliği ve kaderlerini kendilerinin saptamaları hakkı
- Devletler arasında iş birliği
- Devletler hukuku uyarınca alınmış yükümlülüklerin iyi niyetle yerine getirilmesi ilkeleri benimsenmiştir. Bu bilgiler çerçevesinde A seçeneğinde verilen insani müdahale Helsinki Nihai Senedi'nin içerisinde yer almaz.

(Cevap A)

6. 1958'de Irak'ta yaşanan değişimden sonra Irak'taki yeni rejimin koruyuculuğunu üstlenen Sovyetler, NATO'nun ileri karakolu olarak gördüğü Türkiye'yi pasifize etmek amacıyla hudutlarımıza yığınaklar yapmıştır. Buna karşılık ABD'nin baskıları sonucu Jüpiter füzeleri Türkiye'ye yerleştirilmiştir. Yerleştirilen bu Jüpiter füzeleri ABD'nin SSCB ile yaşadığı Küba krizi sonucu kaldırılmıştır.

(Cevap E)

7. Soruda verilenlerden A, B, C, E seçenekleri ABD ile SSCB arasında Soğuk Savaş Dönemi'nin ardından yaşanan gelişmelerdir. Avrupa ortak pazarının temeli ise 1957'de Roma Antlaşması'yla kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğuna dayanır. Yani soğuk savaşın yaşandığı dönemin faaliyetidir.

(Cevap D)

8. 1960'lı ve 70'li yıllar dünyada Yumuşama Dönemi'nin yaşandığı yıllardır. Türkiye bu dönemde 1950'li yıllardaki gibi Batı Bloku'na yakın değil, çıkarları gereği yakın bulduğu ülkelerle ilişkiler kurmuştur. Bu nedenle bazen SSCB'ye bazen de ABD'ye yakın politika izlemiştir.

(Cevap C)

9. ABD Başkanı Nixon, 1974'te İsrail ile Mısır arasında imzalanan Sina Antlaşması'yla oluşan barış ortamını güçlendirmek amacıyla, Orta Doğu devletlerini ziyaret etti. Bu gezi sırasında ABD ile Mısır arasında bir anlaşma imzalanması, SSCB'yi rahatsız ederek ABD – Libya ilişkilerini de olumsuz etkiledi.

Bu arada Mısır Halk Meclisi'nin Mısır – SSCB Dostluk Antlaşması'nı feshetmesi ABD'yi bir Orta Doğu barışı konusunda harekete geçirdi. 1977'de ABD, bölge ülkeleriyle barış için temaslarda bulundu. Aynı yıl İsrail ve Mısır devlet başkanları karşılıklı olarak resmi ziyaretlerde bulundular. İsrail'in Batı Şeria'da yeni Yahudi yerleşim merkezleri kurması iki ülke arasında devam eden müzakerelerden sonuç alınmasını engelledi. İsrail'in bu tavrı Mısır ve ABD ile olan ilişkilerinin bozulmasına sebep oldu.

1978'de ABD, bölgedeki gücünü kullanarak İsrail ve Mısır'ı Camp David'te bir araya getirdi. 17 Eylül'de İsrail ile Mısır, Filistin meselesi ve iki ülke arasındaki barış esaslarını içeren antlaşmaları imzaladı

(Cevap B)

10. Harmel Raporu, Doğu - Batı ilişkilerindeki gerginlikleri azaltmaya ve Avrupa'yı bölen siyasi sorunların çözümüne yönelik öneriler getirmiştir. İlk kez Belçika dışişleri bakanı tarafından ortaya atılan ve onun adıyla anılan raporun uygulanabilmesi ancak Berlin Duvarı'nın yıkılması, Varşova Pakti'nin ve SSCB'nin dağılmasıyla mümkün olmuştur.

(Cevap B)

11. 1960 yılının Eylül ayında Irak'ta kurulan OPEC petrol fiyatlarına istikrar kazandırmak için kurulmuştur. Kurucu üyeler; İran, Irak, Kuveyt, Suudi Arabistan ve Venezuela'dır.

(Cevap C)

12. Reagan, 1981–1989 yılları arasında görev yapan ABD başkanıdır. Reagan başkan olduktan sonra ABD'nin Soğuk Savaş Dönemi'ndeki "çevreleme siyaseti" olarak bilinen dış politikasından vazgeçmiştir. Bunun yerine çeşitli ülkelerdeki komünist yönetimlere karşı muhalefet edebilecek güçlere aktif destek veren bir politika izlemeye başlamıştır. ABD'nin değişen bu politikası "Reagan Doktrini" olarak anılmıştır.

(Cevap E)

13. Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Konferansı ilk olarak 15 Ocak 1973'te Helsinki'de toplanmıştır. İki yılı aşkın bir çalışmanın sonucu 1975'te Helsinki Nihai Senedi imzalanmıştır.

(Cevap C)

14. 12 Mart askeri muhtırası sonrası yasaklanan haşhaş ekimi 1974 yılında serbest bırakmıştır. ABD Başkanı Nixon (1969-1974), ülkesinde önceki dönemlere nazaran çok yüksek seviyede uyuşturucu kullanımı olduğunu gerekçe göstererek Türkiye'den haşhaş ekimini yasaklamasını istemiştir. Başta Türkiye tarafından reddedilen bu istek, ABD tepkisinden çekinildiği için önce haşhaş ekiminin sınırlandırılması, daha sonra da yasaklanmasıyla sonuçlanmıştır.

(Cevap A)

15. Fransa'nın sömürgesi durumundaki Vietnam, 1954 yılında imzalanan Cenevre Antlaşması ile kuzey ve güney olmak üzere iki bağımsız devlet hâline gelmiştir. 1975'te Kuzey Vietnam'ın güneyi işgal etmesi ve 1976'da Vietnam Sosyalist Cumhuriyetinin kurulmasıyla iki devlet tekrar birleşmiştir.

(Cevap A)

16. Kıbrıs'ta 1960 yılında Türk ve Rum ortak yönetiminde Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuştur. Cumhurbaşkanlığı Makarios'un yaptığı bu yönetimde Cumhurbaşkanlığı yardımcılığını ise Türk yönetici Fazıl Küçük yapmıştır. Ancak ada yönetimini Türklerle paylaşmak istemeyen Rum kesimi, Türklere karşı bir baskı politikası başlatmış ve özellikle 1963 yılında çok kanlı olaylar yaşanmıştır. Rum saldırılarına karşı koymak için Kıbrıs Türkleri de 1958'de Türk Mukavemet Teşkilatı'nı kurmuştur. Ancak Rum saldırılarının artarak devam etmesi ve adayı Yunanistan'a bağlama girişimleri sonucunda 1967'de Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi kurulmuştur. Türkiye'nin olaya doğrudan dahil olması ise 1974 yılında gerçekleşmiştir. Kıbrıs'ta EOKA'cılar tarafından yapılan askeri darbe sonucu Türkiye, 20 Temmuz - 14 Ağustos tarihleri arasında adaya askeri hareket düzenlemiştir. Yaşanan bu sürecin sonucunda da 15 Kasım 1983'te Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kurulmuştur.

(Cevap D)

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (YUMUŞAMA DÖNEMİ VE SONRASI)

1. Kıbrıs'ta 1960 yılında Türk ve Rum ortak yönetiminde Kıbrıs Cumhuriyeti adında yeni bir devlet kurulmuştur. Bu yeni devletin Cumhurbaşkanlığını Makarios; Cumhurbaşkanlığı yardımcılığını ise Fazıl Küçük yapmıştır. Ancak ada yönetimini Türklerle paylaşmak istemeyen Rum kesimi Türkleri adadan atmak için saldırılara başlamıştır. Rumların bu saldırılarına karşı Kıbrıs Türkleri de Rauf Denктаş, Mustafa Kemal Tanrısevdi ve Burhan Nalbantoğlu öncülüğünde 1 Ağustos 1958'de Türk Mukavemet Teşkilatı'nı kurmuştur.

(Cevap E)

2. • Anavatan Partisi (1983)
• Doğru Yol Partisi (1983)
• Sosyal Demokrat Halkçı Parti (1985)
• Milliyetçi Hareket Partisi (1969)
• Milliyetçi Demokrasi Partisi (1983)

(Cevap D)

3. Federal Almanya ve Demokratik Almanya'nın birleşmesi için girişimlerde bulunan ve döneminde Berlin Duvarı'nın yıkılarak (1990) İki Almanya'nın birleştiği lider Helmut Kohl'dür.

(Cevap E)

4. 1979'da düzenlenen darbe sonrası yönetime gelen Hafızullah Âmin, hem Sovyetlere bağlılığını bildirmiş, hem de İslami düşüncenin desteklenmesi için gerekli bütün önlemleri alacağını açıklamıştır. ABD ve Pakistan'ın desteğini kazanmaya çalışan Âmin 24 Aralık 1979 gecesi Sovyet birliklerinin Afganistan'a girişiyle devrilmiş ve öldürülmüştür.

(Cevap A)

5. 1980'lerde;
- Sovyetlerle mesafeli ilişkileri olan ve Batı yanlısı politika izleyen İslam ülkelerinin desteklenmesi Yeşil Kuşak Projesi olarak isimlendirilmiştir.
 - Dünyadaki anti-komünist, anti-sosyalist hareketlerin desteklenmesi Reagan Doktrini olarak bilinir.

Körfez krizi ve stratejik savunma girişimi de siyasi kutuplaşma sebebi olmuştur. Fakat 1980'lerde petrol krizi siyasi kutuplaşmada etkili olmamıştır.

(Cevap D)

6. Lozan Antlaşması'nda Yunanistan Kurtuluş Savaşı sürecinde verdiği zarardan dolayı Karaağaç bölgesini savaş tazminatı olarak Türkiye'ye vermiştir. Dolayısıyla günümüzde Yunanistan'la bu konuyla ilgili yaşanan herhangi bir sorun bulunmamaktadır.

(Cevap B)

7. Ekonomideki kötü gidişi önlemek amacıyla 1978 – 1979 yıllarında kararlaştırılan tedbirlerin etkin olarak uygulanamaması sonucunda 24 Ocak 1980'de daha kapsamlı bir istikrar programı yürürlüğe konulmuştur. Kamu açıkları, para arzındaki artış ve Türk lirasının aşırı değerlenmesi, ödemeler dengesi açıkları enflasyonun temel nedeni olarak görülmüştür. Bu kapsamda sıkı para ve maliye politikalarına dayalı tedbirler üzerinde durulmuştur. A, C, D, E seçeneklerinde verilen ifadeler bu dönemde yapılan uygulamalardır. Ancak 24 Ocak kararları ile döviz alım – satımı serbest bırakılmıştır.

(Cevap B)

8. Türkiye'de 16 Nisan 2017'de yapılan halk oylaması dâhil toplam 7 kez referandum yapılmıştır.

- I. 1961: Anayasa, yüzde 38.3 "hayır" oyuna karşılık, yüzde 61.7 "evet" oyuyla kabul edildi.
- II. 1982: Anayasa, yüzde 8.63 "hayır" oyuna karşılık yüzde 91.37 "evet" oyuyla kabul edildi.
- III. 1987: Siyasal yasaklar, % 49.9 hayır oyuna karşılık, % 50.1 evet oyuyla kalktı.
- IV. 1988: Yerel seçimlerin 1 yıl erkene alınıp alınmaması konusunda düzenlendi. Seçmenlerin yüzde 35'inin "Evet" oyuna karşı yüzde 65'i "Hayır" oyu kullandı.
- V. 2007: Geçerli oyların %69'u evet, %31'i ise hayır oyu olarak belirlendi. Anayasa değişikliği kabul edildi.
- VI. 2010: Değişikliği Kanunu, ülke genelindeki halk oylamasına katılım oranının % 73.71 olduğu, "Evet" oylarının geçerli oylara oranının % 57.88; "Hayır" oylarının geçerli oylara oranının % 42.12 olduğu 12 Eylül 2010 referandumu ile kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.

Ülkemizde son referandum 2017 yılında yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişi öngören referandum % 51'lik bir oranla kabul edildi.

(Cevap C)

9. 1950'li yılların sonlarında Batı Bloku lideri ABD ile Doğu Bloku lideri SSCB, nükleer silahlanma yarışında birbirine denk nitelikteydi. Bu durumun muhtemel bir nükleer savaşı gündeme getirmesi ve böylesi bir savaştan tarafların eşit derecede zarar göreceği olması çatışmaları önlemeyi zorunlu kılmıştır. Bu sebeple ABD Başkanı Kennedy ve SSCB Başkanı Kruşçev 1961 yılında bir araya gelerek yumuşama sürecini başlatmışlardır.

(Cevap B)

10. Filistin ile İsrail devlet başkanları ilk kez 1991 yılında gerçekleşen Madrid Konferansı'nda yüz yüze görüşmüşlerdir. 1993'te gerçekleşen Oslo Görüşmeleri sonunda da İsrail FKÖ'yü; FKÖ de İsrail'i resmi olarak tanımıştır.

(Cevap A)

11. 1979 yılında Irak'ta Saddam Hüseyin bir darbe yaparak yönetimi tek başına ele geçirmiştir. Yine aynı yıl İran'da bir devrim gerçekleşmiş ve Şah Pehlevi'nin 54 yıllık iktidarı yıkılarak Ayetullah Humeyni önderliğinde İran İslam Cumhuriyeti kurulmuştur.

(Cevap A)

12. Türkiye'de renkli televizyon yayını ilk kez 1984'te başlamıştır. Dolayısıyla bu gelişme 1980 sonrası Türkiye için geçerlidir.

(Cevap D)

13. 1 Aralık 2009'da yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması'nda Avrupa Birliği'nden tek taraflı çekilme hususunda düzenlemeler yer almaktadır. Buna göre; çekilmek isteyen devlet, konsey ile çekilme anlaşması yapıp parlamentonun onayını alarak Avrupa Birliği'nden ayrılabilir. Lizbon Antlaşması'ndan önce AB'den çekilme konusu tamamen belirsizdi.

(Cevap C)

14. Basra Körfezi ve Şattularap su yolu üzerindeki egemenlik mücadelesi nedeniyle 1980-1988 yılları arasında savaşan Ortadoğu devletleri Irak ve İran'dır. Orta Doğu'da Mısır'ın etkinliğini kaybetmesi sonucunda ortaya çıkan otorite boşluğundan yararlanan Irak, rejim değişikliği sebebiyle iç sorunlar yaşayan İran'a 1980 yılında saldırmıştır. Savaşta her iki devlet de kesin bir üstünlük sağlayamamıştır.

(Cevap B)

15. 1973 yılı sonlarında kurulan CHP-MSP koalisyon hükümeti, daha önce 12 Mart yönetimince yasaklanmış olan haşhaş ekimini 1974 yılında serbest bırakmıştır. Bu karar sonrası ABD ile olan ilişkiler gerilmiştir. Aynı yıl gerçekleşen ikinci Kıbrıs Harekâtı'nın da etkisiyle ABD Türkiye'ye yaptığı askerî yardımı kesmiş ve ambargo kararı almıştır.

(Cevap E)

16. Adalet Partisi'nin 1965 ve 1969 seçimlerinde mecliste mutlak çoğunluğu sağlamış olmasına rağmen 1960'lı yılların sonlarına doğru Demirel'in başbakanlığındaki AP hükümeti kötüleşen siyasal ortamla başa çıkamadı. Ülkede siyasal şiddet olayları arttı. Silahlı Kuvvetler içinden bazı radikal subaylar uzun süreli bir askerî rejim kurmayı amaçladılar. Ordunun yüksek komutanları radikal subayların bu girişimlerini önleyebilmek için 12 Mart 1971'de bir muhtıra verdi. AP Hükümeti istifa etti. Eski bir CHP'li politikacı olan Nihat Erim başbakanlığında partiler üstü teokratik bir hükümet kuruldu.

(Cevap D)

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (KÜRESELLEŞEN DÜNYA)

1. Bolşeviklerin 1917'de yayınladıkları bildiride, milletlerin kendi kaderlerini kendilerinin çizeceklerini ve bağımsız devletlerini kurabileceklerini belirtmeleri üzerine 1918'de Azerbaycan Mehmet Emin Resulzade önderliğinde bağımsızlığını ilan etmiştir. Fakat bir süre sonra SSCB'nin bu bağımsızlık ilanını tanımayarak kuvvet kullanması sonucu Azerbaycan tekrar SSCB yönetimine girmiştir. Azerbaycan özellikle Stalin Dönemi'nde baskıcı bir politika ile yönetildi ve bu durum SSCB'nin dağılmasına kadar devam etti. Gorbaçov'un iktidara gelmesiyle SSCB'de başlayan değişim sonucu Azerbaycan'da da bağımsızlık hareketleri tekrar başladı. Ebulfez Elçibey'in önderliğinde "Halk Cephesi" adıyla bir teşkilat kuruldu. SSCB'nin dağılmasından sonra 1991'de yeniden bağımsızlığını ilan eden Azerbaycan'ı ilk tanıyan ülke Türkiye oldu. 1992'de devlet başkanı olan Ebulfez Elçibey Dönemi'nde Türkiye-Azerbaycan ilişkileri büyük gelişme gösterdi.

1993'te cumhurbaşkanı olan Haydar Aliyev'in "Biz bir millet, iki devletiz." sözleri Türk-Azeri ilişkilerine ege-men olmuştur.

(Cevap A)

2. Dünyaca ünlü boksör Muhammed Ali Vietnam Savaşı'na katılmamıştır. Bu sebeple 5 yıl hapis ve para cezasına çarptırılan boksörün lisansı ve pasaportu da elinden alınmıştır. 2016 yılında hayatını kaybeden Muhammed Ali, dünyanın en iyi boksörü kabul edilmektedir.

(Cevap C)

3. Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatı'nın temeli 1970'li yıllarda atılmıştır. Soğuk Savaş sürecindeki Avrupa'nın bölünmüşlüğüne son vermek amacıyla kurulan örgütün, Birleşmiş Milletlerle bağlantısı yoktur.

(Cevap E)

4. Kuveyt'in petrol oranlarını %40 oranında artırması sebebiyle Irak kuvvetleri 1990'da Kuveyt'i işgal ederek kendi topraklarına katmıştır. BM Güvenlik Konseyinde alınan kararla oluşturulan koalisyon güçleri, 1991'de Irak kuvvetlerini Kuveyt'ten çıkarmayı başarmıştır. Bu koalisyonda görev alan Türkiye, üslerini Irak'a yönelik hava saldırısı için açmış ve Irak sınırına asker yığmıştır.

(Cevap D)

5. SSCB, Kafkasları, kendi isteği gibi şekillendirmek için XIX. yüzyıl başlarından itibaren Azerbaycan'a Ermeni nüfusu yerleştirmiştir. Zaman içinde Azerbaycan içindeki Ermeni nüfusu artmış ve Ermeniler Azerbaycan sınırları içindeki Dağlık Karabağ'ı işgal etmiştir. 1990 yılında yapılan işgal günümüzde de devam etmektedir.

(Cevap C)

6. Türkiye, Avrupa Ekonomik Topluluğuna (AET) üye olabilmek için ilk kez 1959'da başvuru yapmıştır. Ancak 27 Mayıs 1960 darbesinden sonra AET, demokratik düzene geçilene kadar Türkiye ile müzakereleri süresiz olarak durdurma kararı almıştır.

(Cevap B)

7. Gümrük Birliği, Türk sanayisinin dönüşümünü sağlamıştır. Yerli sanayiye rekabet gücü kazanmaya ve uluslararası üretim ve dağıtım ağları ile bütünleşmeye zorlamıştır. Ancak Türkiye pazarında Avrupa Birliği'nin (AB) rekabet gücü azalmamış, aksine artmıştır.

(Cevap B)

8. Avrupa Birliği'nin kurucu antlaşmalarına göre bir devletin bu örgüte üye olabilmesi için Avrupa kıtasında topraklarının olması gerekmektedir. Bu noktada Türkiye'nin AB üyeliği de tartışma konusu olmuştur. Ancak İsrail, tamamen Avrupa kıtası ve kültürü dışında yer aldığı için tam üyelik başvurusu yapamaz.

(Cevap E)

9. AB Ortaklık Komitesi, AB ile ortaklık ilişkisinin uygulanmasına ve geliştirilmesine yönelik her türlü düzenlemeyi yapmak üzere temel karar organı olarak oluşturulmuştur. AB Ortaklık Komitesi toplantılarında Türkiye'yi AB Daimi Temsilciliği temsil etmektedir.

(Cevap B)

10. SSCB ülkeleri içerisindeki toplumsal olayları önlemek için perestroika (yeniden yapılanma) ve glastnost (açıklık) politikasını uygulamaya koyan devlet adamı Mihail Gorbaçov'dur. 1985 yılında göreve gelen Gorbaçov, Ocak 1987'de glastnostu, Kasım 1987'de ise perestroikayı açıklamıştır.

(Cevap B)

11. Soru kökünde Mustafa Abdülcemil Cemilev'den bahsedilmektedir. Kırım Tatar Millî Meclisi'nin kararı ile kendisine "Kırımöğlü" soyadı verilmiş ve 1991–2013 yılları arasında Kırım Tatar Millî Meclisi Başkanlığı görevini yürütmüştür. Kiev'de yaşayan ve Ukrayna Parlamentosu'nda Kırım Tatarları'nın temsilciliğini yapan Mustafa Abdülcemil Kırımöğlü'na 15 Nisan 2014'te Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından Cumhuriyet Nişanı verilmiştir.

(Cevap E)

12. Türkiye'nin 1999 yılında AB'ye tam üyelik başvurusu kabul edilmiştir. 2005 yılında ise AB - Türkiye müzakereleri başlamıştır. Ayrıca ABD Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecine destek verdiği için A seçeneğindeki bilgi yanlıştır.

(Cevap A)

13. Kopenhag Kriterleri'ne göre AB'ye aday ülkeler; istikrarlı ve kurumsallaşmış demokrasi, hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü, insan haklarına saygı, azınlıkların korunması gibi kriterler açısından değerlendirilmeye alınmaktadır. Çok partili demokrasi, idam cezasının olmaması, ırk ayrımcılığının olmaması, kadınlara karşı ayrımcılığın olmaması da Kopenhag Kriterleri arasında yer almaktadır.

(Cevap A)

14. 28 Şubat 1997 Millî Güvenlik Kararları için A, B, C, D seçeneklerinde verilen bilgiler doğrudur. İmam Hatiplerin kapatılması kararı MGK kararları arasında yoktur. Fakat o dönemde İmam Hatip Liseleri mezunlarına üniversiteye yerleşirken getirilen sınırlamalar bu okullardaki öğrenci sayısını oldukça azaltmıştır. Doğrudan İmam Hatip Liselerinin kapatılması ile ilgili bir karar alınmamıştır.

(Cevap E)

15. OECD 14 Aralık 1960 tarihinde imzalanan Paris Antlaşması ile kurulmuştur. Ekonomik amaçlı kurulan örgüt demokrasi, insan hakları ve yurttaş özgürlüğüne bağlılığı da temel ilke olarak benimsemiştir. OECD'nin kurucuları Avusturya, Belçika, Kanada, Danimarka, Fransa, Almanya, Yunanistan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Portekiz, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, İngiltere ve ABD'dir. Seçeneklerde verilenlerden Polonya ise Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra 1990'lı yıllarda Batı ile entegrasyona hız kazandırmak amacıyla dahil olan ülkelere biridir.

(Cevap D)

16. Schengen Anlaşması 1985 yılında 5 üye devlet tarafından imzalanan ve Avrupa ülkeleri arasında serbest dolaşımı öngören bir anlaşmadır. İngiltere ve İrlanda AB üyesi olduğu hâlde Schengen bölgesine katılmazken AB üyesi olmayan Norveç ve İzlanda 2001 yılında katılmışlardır. Yine AB üyesi olmayan İsviçre de 2008 yılında Schengen bölgesine katılmıştır.

(Cevap C)

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (KÜRESELLEŞEN DÜNYA)

1. Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan tarafından 1996'da kurulan örgüte Şangay Beşlisi denilirken, 2001'de Özbekistan'ın katılımıyla üye sayısı altıya çıkmıştır. 2017'de Hindistan ve Pakistan'ın katılımıyla üye sayısı sekize çıkmıştır.

(Cevap E)

2. 12 Eylül 1980 askerî müdahalesinden sonra demokrasinin yeniden tesisi için siyasi partilerin yeniden kurulmasına izin verilmiştir. Bu doğrultuda 1983 yılında Turgut Özal liderliğinde kurulan Anavatan Partisi 1983–1991 yılları arasında Türkiye'yi yönetmiştir. Daha sonra oy kaybı yaşayan Anavatan Partisi 2002'ye kadarki dönemde de farklı hükümetlerde koalisyon ortağı olarak yer almıştır.

(Cevap C)

3. Milliyetçi Cephe Hükümetleri, sağ eğilimli Adalet Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, Millî Selamet Partisi ve Cumhuriyetçi Güven Partilerinin, sol eğilimli CHP'nin yeniden iktidar olmasını engellemek ve komünizmin gelişmesini durdurmak amacıyla kurdukları hükümetlerdir. Bu hükümetler 1975'lerde kurulmuştur. Doğru Yol Partisi ise 12 Eylül 1980 askerî darbesi sonucu kapatılan Adalet Partisinin misyonunun devamı olarak 1983'te kurulmuştur.

(Cevap B)

4. Türkiye'nin müzakerelerde kaydettiği ilerlemeyi yerinde takip etmek üzere Türkiye'de bulunan komisyon Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu'dur.

(Cevap D)

5. Dünya petrol üretiminde ilk sırada gelen ülkelerden biri ABD'dir. Batı Avrupa ve Japonya'da petrol üretimi yoktur. ABD'nin Orta Doğu'da daha rahat siyaset izlemesinde petrol konusunda Orta Doğu ülkelerine ihtiyaç duymaması etkilidir. Aynı şeyi Japonya ve Batı ülkeleri için söylemek mümkün olmadığından Arap davası konusunda daha esnek davranmaktadırlar.

(Cevap C)

6. Romanya'da 1974-1989 yılları arasında devlet başkanlığı yapan Nikolay Çavuşesku 1989'da gerçekleşen şiddet eylemleri ve halk gösterilerinin ardından askerî müdahale ile devrilmiştir. Ardından yapılan yargılama sonucu kendisi ve karısı kurşuna dizilerek öldürülmüştür.

(Cevap A)

7. Kazakistan, Rusya Federasyonu'ndan sonra SSCB'nin ikinci büyük cumhuriyetiydi. 1920'de SSCB'ye katılan Kazakistan, SSCB'nin dağılmasından sonra Nursultan Nazarbayev öncülüğünde 1991'de bağımsızlığını ilan etmiştir. Seçeneklerde verilenlerden Haydar Aliyev ve Ebulfez Elçibey, Azerbaycan devlet başkanlarıdır. İslam Kerimov Özbekistan lideri, Cengiz Aytmatov ise ünlü Kırgız yazardır.

(Cevap E)

8. Gümrük Birliği; anlaşmaya varmış ülkelerin kendi aralarında gümrükleri kaldırdığı, ortak dış gümrük tarifi uyguladığı serbest ticaret alanıdır. Ortak ülkeler ortak dış ticaret politikası oluştururlar. Ancak bazı ithalat kotaları uygulayabilirler. Verilen AB üyesi olmayan ülkelere sadece Andorra Gümrük Birliği Antlaşması imzalamıştır.

(Cevap E)

9. Avrupa Birliği Konseyi AB'nin karar alma organı olup Bakanlar Konseyi olarak da anılmaktadır. Konsey başkanlığı 6 ayda bir üye devletler tarafından değişerek yürütülmektedir. Konsey, Avrupa Parlamentosu ile birlikte yasama yetkisine sahip bulunmaktadır.

(Cevap D)

10. II. Dünya Savaşı'ndan 1991'e kadar devam eden döneme bloklara öncülük eden ABD ve SSCB'den dolayı iki kutuplu sistem denmektedir. SSCB'nin dağılmasından sonra ABD dünyanın lider ülkesi ve tek süper gücü olarak görülmeye başlanmıştır.

(Cevap C)

11. Türkiye, AET'ye ilk başvurusunu 1959'da yapmıştır. 1963 yılında da AET ile üç aşamalı bir süreci öngören Ankara Antlaşması'nı imzalamıştır. Ancak 1970'lerde Türkiye'nin içinde bulunduğu olumsuz ekonomik koşullar nedeniyle Gümrük Birliği çerçevesindeki yükümlülükler yerine getirilememiştir.

(Cevap E)

12. Türkiye'nin sınır ötesine asker sevk etmesi ilk olarak Kore Savaşı ile olmuştur. Bundan sonra Somali, Bosna-Hersek, Arnavutluk, Kosova, Afganistan ve Lübnan'a da asker göndermiştir. Bu çerçevede Türkiye, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından oluşturulan Geçici Güvenlik Gücüne destek sağlamak amacıyla 2006 yılında Lübnan'a asker göndermiştir.

(Cevap B)

13. ANAP, 1983 Kasım'ı ile 1991 Ekim'i arasında iktidar partisi olarak Meclis'te yer almıştır. Bu dönemde anayasada yapılan tek değişiklik 18 Mayıs 1987 tarihli 3261 sayılı kanunla yapılan değişikliktir. Bu değişiklik paketindeki önemli bir hüküm de eski siyasal liderlerin siyaset yasağına ilişkin Anayasa'nın geçici 4'üncü maddesinin değiştirilmesidir. Meclis'te temsil edilen partilerden hiçbirinin, yasakların devamını savunmamış olmasına rağmen ANAP, bu hususun halk oylamasına sunulmasını savunmuştur. 6 Eylül 1987'de halk oylaması yapılmış ve siyaset yasakları %50,1 gibi kıl payı bir çoğunlukla kaldırılmıştır.

(Cevap B)

14. Sovyetler Birliği'nin 1991'de dağılmasıyla Türk Cumhuriyetleri de sırayla bağımsızlıklarını ilan etmeye başlamıştır. Bu süreçte Azerbaycan da 30 Ağustos 1991'de bağımsızlığını ilan etmiştir. Azerbaycan'ı tanıyan ilk devlet ise Türkiye'dir. Türkiye, bu yeni süreçte Azerbaycan'ın Batılı ülkelerle ilişkilerinde bir köprü görevi görmüştür.

(Cevap A)

15. Anavatan Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Adalet ve Kalkınma Partisi ile Adalet Partisi tek başına iktidar olan partilerdendir. Refah Partisi ise 1995 seçimlerinden birinci olarak çıkmıştır, ancak tek başına iktidar olamamıştır. 1997'de Refahiyol Hükümetini kurmuştur.

(Cevap B)

16. HIV virüsünün neden olduğu bulaşıcı hastalık AIDS'dir. 1981'de ABD'de keşfedilen AIDS hastalığına HIV virüsü sebep olmaktadır. HIV virüsü, insan vücudunun hastalıklara karşı direncini sağlayan bağışıklık sistemini etkisiz hale getirmektedir. Bu da basit bir enfeksiyonun dahi ölümcül hâle gelmesine neden olmaktadır. İnsan vücuduna bir kez giren bu virüsün yok edilmesi ya da vücuttan atılması da mümkün olmamaktadır. AIDS'in halen bilinen kesin bir tedavi yöntemi yoktur.

(Cevap C)

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (KÜRESELLEŞEN DÜNYA)

1. Avrupa Birliği'nin yeni anayasası olarak bilinen ve 2007'de onaylanan Lizbon Anlaşması'nda ilk defa birlik üyeliğinden çekilme düzenlenmiştir. Maddeye göre herhangi bir üye ülke kendi anayasal gereklerine uygun olarak Avrupa Birliğinden çekilme kararı alabilir.

(Cevap A)

2. OECD 14 Aralık 1960 tarihinde imzalanan Paris Sözleşmesi'ne dayanılarak kurulmuş uluslararası ekonomik bir kuruluştur. OECD'nin 20 kurucu üyesi bulunmaktadır. Türkiye, OECD'ye 1961 yılında girmiştir. OECD söz konusu üye ülkeler içinde birlik, dayanışma ve iş birliği sağlayan, ülkelerin ekonomik ve siyasal konularda görüşlerini belirleyip uyumlaştırmaya aracılık eden bir kuruluştur.

(Cevap A)

3. 25 Haziran 1992'de kurulan KEİ'nin üyeleri Türkiye, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Rusya, Ukrayna, Bulgaristan, Romanya, Arnavutluk, Sırbistan ve Yunanistan'dır. Bosna-Hersek örgütün üyesi değildir.

(Cevap B)

4. Türkiye'nin 1959'daki başvuru süreci 1999'daki Helsinki Zirvesi'nde kabul edilmiş, 2004'teki Brüksel Zirvesi'nde ise müzakerelerin başlama kararı verilmiştir. 3 Ekim 2005'te AB ile Türkiye arasında müzakereler başlamıştır.

(Cevap D)

5. 1980-1988 yılları arasında gerçekleşen İran-İrak Savaşı'nda İran'a karşı askerî üstünlüğünü kaybetmeye başlayan Irak, kimyasal silah saldırıları ile bu durumu dengelemeye çalışmıştır.

(Cevap E)

6. Türkiye ilk kez 2008 yılında Kyoto Protokolü'nü imzalayacağını açıklamıştır. Protokol, Şubat 2009 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilerek yasalaştırılmıştır. Yine Şubat ayında da yürürlüğe girmiştir.

(Cevap E)

7. Şangay İş Birliği Örgütü'nün kuruluş ilkeleri karşılıklı güven, karşılıklı fayda, dayanışma, kültürel farklılığa saygı, ortak geleceğe yönelme olarak belirlenmiştir. Örgüt dış ilişkilerinde bağlantısız ilişkileri esas alma, kimseyi hedef almama prensibini benimsemiştir. Örgütün meşru müdafaa gibi bir kuruluş amacı yoktur.

(Cevap D)

8. A(H1N1) adı verilen virüsün sebep olduğu hastalık, domuz gribidir. Hastalığa sebep olan virüsün domuzlarda görülen grip virüsüne çok benzemesi nedeniyle bu ad verilmiştir. Hastalık; öksürme, hapşırma ve virüsün bulunduğu alanlara temas edilmesiyle insana bulaşmaktadır.

(Cevap C)

9. Dayton Antlaşması, 1991-1995 yılları arasında gerçekleşen Hırvatistan Savaşı ve Bosna Savaşı'nı sona erdiren antlaşmadır. Anlaşma Yugoslavya, Hırvatistan, Bosna-Hersek Devletleri ile aracı devlet ve kurumlar tarafından Paris'te imzalanmıştır.

(Cevap C)

10. Mavi Akım Projesi, Rus doğal gazını Karadeniz'in altından Samsun'a ulaştıran bir boru hattıdır. Türk – Rus ilişkilerinde önemli bir dönüm noktası olan bu hattın kuruluşu, 1997 yılında imzalanan bir anlaşmaya dayanmaktadır. 2003 yılında açılan hat Türkiye-Rusya arasındaki ticari ilişkilerin gelişmesinde büyük rol oynamıştır.

(Cevap B)

11. SSCB'de Gorbaçov iktidarı ile başlayan radikal reformlar, Doğu Avrupa'da demokratikleşme hareketlerinin başlamasına sebep olmuştur. Bu doğrultuda Çekoslovakya, Kasım 1989'da "**Kadife Devrimi**" adı verilen kansız bir devrimle demokrasiye geçmiştir.

(Cevap A)

12. Gürcistan, 2008 yılındaki Güney Osedya Savaşı sonrası BDT'den ayrılmıştır. 1991'de kurulan BDT'nin kuruluşunda yer alan Gürcistan 2008'de Rusya ile aralarında çıkan savaş sonrası topluluğu terk etme kararı almıştır.

(Cevap B)

13. TİKA, 1992 yılında Dışişleri Bakanlığı'na bağlı bir teşkilat olarak kurulmuş, 1999 yılında da Başbakanlığa bağlanmıştır. Başta Türk dilinin konuşulduğu ülkeler ve Türkiye'ye komşu ülkeler olmak üzere gelişme yolundaki ülkelerin kalkınmalarına yardımcı olmak, bu ülkelerle eğitim, kültürel, ekonomik, teknik, sosyal alanlarda işbirliği projeleri geliştirmek amacıyla kurulmuştur. Bu doğrultuda verilen seçeneklerin tamamı TİKA'nın görevleri arasındadır.

(Cevap E)

14. Ermenistan'ın Azerbaycan sınırlarındaki Dağlık Karabağ özerk bölgesini kendisine bağlamak istemesi 1988 yılında iki ülke arasında çatışmalara neden olmuştur. Bunun üzerine Moskova hükümeti, 1990 yılında yayımladığı bir kararname ile bölgedeki tüm silahların teslim edilmesini istemiştir. Azerbaycan bu kararı uygularken Ermenistan meclisi bu karnameyi kendi topraklarında uygulamamıştır. Azerilerin tamamen silahsız kalması üzerine de Karabağ, Ermenistan tarafından işgal edilmiş ve başta "Hocalı" olmak üzere birçok kentte çok sayıda sivil öldürülmüştür.

(Cevap A)

15. 1989 yılında Yugoslavya'da görülen ekonomik ve siyasi bunalım devlete bağlı cumhuriyetler arasında iç savaş yaşanmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda Yugoslavya, 1991 yılında dağılmıştır. Aynı topraklar üzerinde de Slovenya, Hırvatistan, Makedonya, Bosna-Hersek, Sırbistan ve Karadağ devletleri kurulmuştur. Ancak Romanya Yugoslavya'ya bağlı ülkelerden biri değildir.

(Cevap D)

16. Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT), Rusya'nın dağılmasından sonra aynı bölgede kurulmuş bir birliktir. 21 Aralık 1991 yılında kurulan BDT'ye Baltık Devletleri ve Türkmenistan hariç, tüm eski Sovyetler Birliği Cumhuriyetleri üye olmuştur.

(Cevap E)

TARAMA TESTİ

1. İlk Türk devletleri ile ilgili olarak A, B, D ve E seçeneklerinde verilen eşleştirmeler doğrudur. Ancak Kengeş - Taht eşleştirmesi yanlıştır. Kengeş, ilk Türk devletlerinde ülke meselelerinin görüşülüp karara bağlandığı yerdir. Tahtın karşılığı ise eski Türklerde, örneğin kavramı ile ifade edilmektedir.

İslamiyet öncesi Türklerde devlet işlerinin görüşülüp karara bağlandığı bir danışma meclisi olan Kengeş, aynı zamanda "Kurultay" ve "Toy" gibi isimler de almaktadır.

(Cevap C)

2. II. Kılıç Arslan Dönemi'nde gerçekleşen 1176 Miryokefalon Savaşı ile, Bizans'ın Türkleri Anadolu'dan atma umudu tamamen sona ermiş ve Türkler Anadolu'ya kesin olarak yerleşmişlerdir. I. Alâeddin Keykubat döneminde Türkiye Selçukluları en parlak dönemini yaşamış ve en geniş sınırlarına ulaşmıştır. I. Kılıç Arslan zamanında ise Selçuklular, Haçlılarla yaptıkları Dorileon Savaşı'nı kaybetmişler (I. Haçlı Seferi sırasında) ve savaş sırasında İznik'i de kaybedince başkentlerini Konya'ya taşımak zorunda kalmışlardır. Böylece, I. Haçlı Seferi'nden sonra Türkiye Selçuklularının yeni başkenti Konya olmuştur.

Haçlı Seferleri Türk dünyasını genelde olumsuz etkilemiştir. Türklerin batıya ilerleyişi gecikmiş ve Türk-İslam coğrafyasında büyük tahribat olmuştur. Olumlu yönü ise seferlere karşı koyan Türklerin, Türk-İslam dünyasındaki saygınlıkları artmıştır.

(Cevap B)

3. Siyasetname ile ilgili olarak "A" seçeneğinde verilen bilgi doğrudur. Tarikat büyüklerinin ve şeyhlerinin kerametlerini konu alan yapıtlar "menakıbnâme", bir tasavvuf kavramı olarak fütüvvet kelimesini ele alan eserler "fütüvvetname", Osmanlı dönemi Türk edebiyatında şenlikler hakkında yazılan edebi metinler "surnâme" (Osmanlı döneminde padişah çocuklarının doğum ve sünnet törenleriyle padişah kızlarının düğün törenleri anlatılır.), bir yazarın gezip gördüğü yerlerden edindiği izlenimleri, bilgileri yansıttığı yapıtlar da "seyahatname" ile ilgilidir.

Yusuf Has Hacib tarafından Uygur alfabesi ile yazılan "Kutadgu Bilig" (Mutluluk Veren Bilgi), siyasetname türünün Türk edebiyatındaki ilk örneğidir.

(Cevap A)

4. Fatih Sultan Mehmet'in devlet yönetiminde Türk kökenli devlet adamları yerine, özellikle devşirmelerden yararlanmasının amacı, merkezi otoriteyi artırmak, padişahın mutlak otoritesini korumak ve güçlendirmektir. Çünkü, Türk kökenli aileler biraz güçlenince yönetimi ele geçirmek için herhangi bir teşebbüste bulunabilirlerdi. Dolayısıyla, padişah ve hanedan için Türk aileler potansiyel bir tehditti. Ancak devşirmeler Türk olmadıkları için böyle bir girişimde bulunamazlar, yönetimi ele geçirmek ve hanedanlığa ortak olmak gibi bir düşünce taşıyamazlardı. Fatih bu doğrultuda kendi otoritesini korumak ve güçlendirmek, Osmanlı ailesinin iktidarını pekiştirmek için de yönetimde daha çok devşirmelere yer verdi.

(Cevap B)

5. Kulluk hakkı, padişahların devşirme sistemi içerisindeki kişiler üzerinde öldürme hakkının bulunmasıdır. Gulam sistemi, değişik etnik unsurların çocuklarının alınıp özel olarak yetiştirilmesidir. (Osmanlı'da karşılığı devşirme sistemidir.) Gedik usulü, Osmanlılar zamanında esnaf ve sanatkarlar arasında yardımlaşma ve dayanışmayı sağlamak, kalite kontrolü yapmak ve esnaf içinde tekelleşmeyi önlemek için kurulmuş olan sistem veya bu sistem içinde kazanılan çalışma yetkisidir. Bir kişi çıraklık ve kalfalıktan yetişip de açık bulunan bir ustalık makamına gelmedikçe, gedik imtiyazı belgesi sahibi olmadıkça, dükkan açarak sanat ve ticaret yapamazdı. Müsadere sistemi, Osmanlılarda ölen yüksek dereceli memurların mallarına devlet tarafından el konulmasıdır. (Özel mülkiyeti engeller. Bu uygulama II. Mahmut tarafından kaldırılmıştır.)

Soruda sözü edilen açıklama kılıç hakkı ile ilgilidir.

(Cevap C)

6. Külliye, bir caminin çevresinde camiyle birlikte yapılmış medrese, imaret (aşevi), sebil, hamam, hastane gibi yapılar topluluğudur.

Zaviye, tarikat etkinliklerinin yürütüldüğü yapıdır.

Bedesten, kumaş, mücevher ve çeşitli kıymetli eşyaların alım satımının yapıldığı, eşit büyüklükte kubbeyle örtülü bir çeşit kapalı çarşıdır.

Kümbet, genellikle büyük devlet ve din adamları için yapılan, kendine özgü yapısı olan anıtmezarlardır.

Soruda sözü edilen mimari yapı, kervansaraydır.

(Cevap D)

7. XVI. yüzyıl sonlarından itibaren savaş teknolojisinde yaşanan gelişmeler neticesinde ateşli silahların kullanımının yaygınlaşmasıyla tımarlı sipahilerin önemi azalırken yeniçerilere olan ihtiyaç artmıştır. Ancak ücretli asker olan yeniçeri sayısı artınca, onlara ödenen maaş ve cülus bahşişlerinin miktarı da artmış, bu da devletin mali yükünü artırarak Osmanlı ekonomisine zarar vermiştir. Diğer taraftan tımar sistemiyle oluşan ve toprağa bağlı olan, savaş dışı zamanlarda çiftçilik yapıp toprağın geliriyle geçimini sağlayan tımarlı sipahi sayısı azalınca tarımsal üretim de düşmüş ve bu da yine Osmanlı maliyesini zayıflatmıştır. Sonuç olarak devletin ekonomisi bozulup nakit para ihtiyacı artınca uzak yakın demeden tımarları iltizama dönüştürmeye ve iltizam sistemini yaygınlaştırmaya başlamıştır. Ancak bu durumun ordunun teknik yönden gelişmesine yol açtığı söylenemez.

İltizam; bir bölgenin vergi gelirlerini toplama hakkının peşin para karşılığı ihale yoluyla bazı kişilere devredilmesidir. İltizam alanlara da mültezim denirdi.

(Cevap E)

8. Soruda özellikleri verilen antlaşma, 1838 yılında İngiltere ile imzalanan Balta Limanı Ticaret Antlaşması'dır. Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın isyanını (Mısır sorunu) tek başına bastıramayan Osmanlı Devleti, Kavalalı'ya karşı İngiltere'nin desteğini alabilmek için İngilizlerle Balta Limanı Antlaşması'nı imzalamış ve bu antlaşma ile İngiltere'ye çok büyük ekonomik ayrıcalıklar (kapitülasyon) tanımıştır. Osmanlı Devleti 1826'dan beri kendi ihtiyaç duyduğu yerli hammaddelerin yabancı tüccarlar tarafından yurt dışına çıkarılmasını önleyen yed-i vahid (tekeli) sistemini uygulamaya koymuştu. Bu antlaşma ile tekeli sistemi kaldırılarak İngilizlere diledikleri miktarda hammaddeyi satın alma imkanı verildi. İngiliz tüccarlara, Türk tüccarlardan daha az gümrük vergisi ödeme ayrıcalığı tanınarak ödedikleri iç gümrük vergisi de kaldırıldı. Bunun sonucu olarak yerli tüccarlar, yabancı tüccarlarla rekabet edemeyerek ticaret hayatından çekilmek zorunda kaldılar. Bir süre sonra Osmanlı, dışa bağımlı bir devlet haline gelerek ekonomik bağımsızlığını kaybetti ve Avrupa'nın yarı sömürgesi haline geldi.

(Cevap C)

9. Meşveret Meclisi, Osmanlı Devleti'nde önemli ve olağanüstü konuların istişare edildiği danışma meclisidir. III. Selim, ülkeyi içinde bulunduğu durumdan kurtarmak amacıyla ıslahatlar yapmadan önce Meşveret Meclisi'ni oluşturmuş, yerli ve yabancı uzmanlardan ülkenin içinde bulunduğu durum ve yapılacaklar hakkında layihalar istemiş, askeri, siyasi, idari, iktisadi vb. konuları kapsayan bu layihaları inceledikten sonra ıslahatlarını gerçekleştirmiştir.

III. Selim'in ıslahatlarını gerçekleştirmeden önce Meşveret Meclisi'ni oluşturması, devlet işlerinde istişareye önem verdiğini göstermektedir.

(Cevap B)

10. İskân-ı Muhacirin Komisyonu 5 Ocak 1860 yılında muhacir sorunlarının giderilmesi için Ticaret Nezareti'nin alt birimi olarak oluşturulmuştur. Kaybedilen topraklardan göç eden muhacirlerin yemek, barınma gibi ihtiyaçlarını karşılamak, göçler sonrası ortaya çıkan sorunları çözümlenmek, muhacirleri iskân ettirmek, göçmenlerin geldikleri bölgeleri ve Anadolu'da yerleştirdikleri bölgeleri kayıt altına alarak nüfus hareketlerinin takibini kolaylaştırmak gibi amaçlarla kurulmuştur.

Osmanlı Muhacir Komisyonu muhacirlerin ihtiyaçlarının karşılanması, kayıt altına alınmaları ve iskân edilmeleri için 5 Ocak 1860 tarihinde Trabzon Valisi Hafız Paşa başkanlığında kurulmuştur.

(Cevap E)

11. İtalya Trablusgarp'ı işgal ettiğinde Osmanlı Devleti, Mısır'ın İngilizlerin elinde olması nedeniyle bölgeye düzenli bir ordu gönderemedi. Ancak bazı gizli yöntemlerle bölgeye gönüllü subaylar gönderebildi. İstanbul'dan giden ve aralarında Mustafa Kemal'in de bulunduğu gönüllü subayların yerli halkı teşkilatlandırarak mücadele ettiği bu savaş sırasında Derne ve Tobruk'ta önemli başarılar kazanıldı. İtalyanlar, Osmanlı Devleti'ni güç duruma düşürmek ve barışa zorlamak için On İki Ada'yı işgal ettiler ve Çanakkale Boğazı'na saldırdılar. Nitekim tam bu sırada bir de Balkan Savaşlarının başlaması üzerine Osmanlı, İtalya'dan barış istemek zorunda kaldı ve Uşi Antlaşması yapıldı. 1912 Uşi Antlaşması ile, Osmanlı Devleti Trablusgarp ve Bingazi'yi İtalyanlara bıraktı.

Bu savaş ile, Osmanlı Devleti Kuzey Afrika'daki son toprağını da yitirmiştir.

(Cevap D)

TARAMA TESTİ

1. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin önde gelen isimleri arasında yer alan Resneli Niyazi Bey ve bu cemiyetin kurucularından Enver Bey, II. Abdülhamit'in istibdat yönetimine büyük tepki gösterip hürriyet, adalet, eşitlik ve kardeşlik isteyerek isyan etmişler, II. Meşrutiyet'in ilanında etkili olan isyanın liderliğini üstlenmişlerdir. 1908 Hürriyet Devrimi'nin ilk ateşini yakıp ülkeye tekrar demokrasinin gelmesinde etkili oldukları için, meşrutiyetin ilanından sonra "Hürriyet Kahramanları" olarak adlandırılmışlardır.

(Cevap C)

2. Trablusgarp Savaşı başladığında Osmanlı Devleti, donanması çürümeye bıraktığı ve İngilizlerin Osmanlı ordusunun Mısır'dan geçmesine izin vermediği için, karadan ve denizden Trablusgarp'a kuvvet gönderememiştir. Bunun üzerine aralarında Mustafa Kemal, Enver Paşa, Fuat Bey, Nuri Bey ve Fethi Bey'in de olduğu gönüllü Osmanlı subayları kimliklerini gizleyerek bölgeye gitmişler ve oradaki halkı örgütleyerek İtalyanlara karşı bir direniş başlatmışlardır. Bu gönüllü subaylar arasında yer alan Mustafa Kemal, Trablusgarp'a Gazeteci Şerif Bey kimliğiyle gitmiştir.

(Cevap B)

3. Mondros Mütarekesi'nde, Osmanlı ordusu terhis edilerek ordunun elindeki silah, cephane ve taşıtlar İtilaf Devletlerine teslim edilecek. Boğazlar İtilaf Devletlerine açılacak ve işgal edilecek. Toros Tüneli işgal edilecek. Bütün demir yolları, telsiz, telgraf ve kablolar İtilaf Devletleri tarafından denetlenecek hükümleri yer almıştır. Ayrıca Vilayet-i Sitte denilen Doğu Anadolu'daki altı ilde (Erzurum, Van, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Sivas) karışıklık çıkarsa, İtilaf Devletleri bu vilayetlerin herhangi birini işgal edebilecekler maddesi de mütarekeye konulmuştur. (Bu hüküm Doğu Anadolu'da oluşturulmak istenen Ermeni Devleti'ne zemin hazırlamayı amaçlamıştır.) Fakat, bu mütarekede Osmanlı borçları konusuna yer verilmemiştir. Osmanlı borçları (Düyun-u Umumiye) Lozan Antlaşması'nda gündeme gelmiş ve bu borçlar imparatorluktan ayrılan devletler ile Türkiye arasında bölüştürülerek belli taksitlere bağlanmıştır.

(Cevap D)

4. A, B, C ve D seçeneklerinde verilen gelişmeler, Temsil Kurulu'nun yetkili olduğu süreçte yaşanan gelişmelerdir. Ancak Teşkilat-ı Esasiye Kanunu, TBMM'nin ilk anayasası (1921 Anayasası) olup bu kanunun çıkarılması Temsil Kurulu döneminde değil, daha sonra TBMM açıldıktan sonra yaşanan bir gelişmedir. I. TBMM'nin açılması ile ulusal egemenliğe dayalı yeni bir Türk devleti kurulmuş, yeni kurulan bu devletin ilk anayasası Teşkilat-ı Esasiye "Egemenlik kayıtsız şartsız millete aittir." diyerek egemenliği millete vermiştir.

(Cevap E)

5. 1914-1920 yılları arasında padişah karşıtları arasında yer alan, işgal yıllarında İngilizlere karşı çıkan Celalettin Arif Bey, Jön Türk hareketine destek vermiş ve ardından Kuvay-ı Milliye hareketi içinde bulunarak Kurtuluş Savaşı'nda önemli görevler üstlenmiştir. Celalettin Arif Bey 1920 yılında Meclis-i Mebusan Başkanlığına seçilmiş, Meclis'in 11 Nisan 1920 tarihinde padişah tarafından feshedilmesi üzerine Anadolu'ya geçmiş ve TBMM İkinci Başkanlığı yapmıştır.

(Cevap A)

6. İstiklal Yolu, İnebolu sahilinden başlayıp Kastamonu ve Çankırı üzerinden Ankara'ya uzanan, Kurtuluş Savaşı boyunca İnebolu'ya deniz yoluyla gelen cephanenin kağnılarla cepheye ulaştırılmasında kullanılmış olan 340 km'lik yoldur. Batı Cephesi'ne silah ve erzak taşıyarak lojistik ihtiyacın karşılanmasında ve Milli Mücadele'nin kazanılmasında önemli bir rol oynamıştır.

(Cevap C)

7. Vatanın kurtuluşu için askeri mücadele ve savaşlar ile meşgul olan Mustafa Kemal Paşa, asıl kurtuluşun ileride eğitim ile olacağını bildiği için savaş döneminde bile eğitim faaliyetlerine önem vermiştir. Kütahya-Eskişehir Savaşlarının yaşandığı günlerde toplanan 16-21 Temmuz tarihlerindeki Maarif Kongresi'ne katılarak burada öğretmenlere yapmış olduğu konuşmada eğitimin önemini vurgulamıştır.

(Cevap E)

8. 1936'da imzalanan Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile, Boğazlar Komisyonu kaldırılarak tüm görev ve yetkileri yeni Türk Devleti'ne bırakılmış ve Boğazlar üzerinde kesin Türk egemenliği sağlanmıştır. 1939 yılında Hatay parlamentosu bir halk oylamasıyla anavata katılma kararı almış ve böylece Hatay tekrar Türkiye sınırlarına dahil olmuştur. Dolayısıyla Lozan'dan arta kalan Boğazlar ve Hatay sorunları daha sonra Türkiye'nin isteği doğrultusunda çözümlenmiştir. Ancak Musul sorunu, Türkiye aleyhine çözümlenen bir meseledir. Türkiye, Cumhuriyet Dönemi'nde yaşadığı Şeyh Said İsyanı nedeniyle Musul'u Irak'a (İngiliz mandasında) bırakmak zorunda kalmış (1926 Ankara Antlaşması ile) ve böylece Misak-ı Milli'den üçüncü ödün verilmiştir. (İlk ödün Batum, ikinci ödün de Hatay'dır.)

(Cevap B)

9. Halifeliğin kaldırılmasıyla laiklik yolunda en önemli adım atılmış ve bu yönde yapılacak inkılapların önündeki en büyük engel ortadan kaldırılmıştır. Devletin rejimi konusunda tartışma ve kuşku yaratacak bir kurum ortadan kaldırılarak ulusal egemenlik güç kazanmıştır. Ümmetçilikten ulusçuluğa geçişte en önemli gelişme sağlanmıştır. Ayrıca, eski düzenin geri getirilmesini önlemek ve cumhuriyet yönetimini korumak için Osmanlı hanedanı üyeleri yurt dışına çıkartılmıştır. Dolayısıyla A, B, C ve D seçeneklerinde verilen gelişmeler, halifeliğin kaldırılmasının sonuçları ile ilgili gelişmelerdir. Ancak, halifeliğin kaldırılmasıyla laik cumhuriyete karşı direnişler son bulmamış, rejimi yıkmaya yönelik Şeyh Said Ayaklanması, Mustafa Kemal'e suikast girişimi ve Menemen Olayı gibi gelişmeler yaşanarak laik cumhuriyete tepki ve saldırılar devam etmiştir.

(Cevap E)

10. Bolu mebusu ve Türkçülük hareketinin önde gelen isimlerinden Tunalı Hilmi Bey, 1923 genel seçimi öncesinde kadınlara seçilme hakkı verilmesi önerisinde bulunmuştur. Ancak bu teklif mebuslar tarafından şiddetli bir tartışmaya sebep olmuştur. Yaklaşık 10 yıl sonra 1934 yılında yine mecliste yapılan bir anayasa değişikliği ile kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır.

(Cevap A)

11. Kapitülasyonlar 1923 Lozan Antlaşması ile kaldırılarak ekonomik bağımsızlık yolunda önemli bir adım atılmıştır. Ardından 1926'da kabul edilen Kabotaj Kanunu ile Türk karasularında ticaret yapma hakkı T.C. vatandaşlarına bırakılarak yine ekonomik bağımsızlık yolunda önemli bir gelişme sağlanmıştır. 1925 yılında köylüyü rahatlatmak ve refah seviyesini artırmak üzere Aşar vergisi kaldırılmıştır. 1927'de özel sektörün sanayide yer alabilmesi için Teşvik-i Sanayi Yasası çıkarılmış, ancak özel sektörde yeterli sermaye birikimi olmadığı için başarılı olamamıştır. Özel sektörün sanayide yer alamaması üzerine, sanayileşmeyi devlet eliyle yürütmek amacıyla I. Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlanmış ve bu plan 1933-1938 yılları arasında başarıyla uygulanmıştır. Görüldüğü üzere, I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın uygulandığı dönem 1933-1938 yılları arasını kapsamakta olup soruda istenilen 1923-1930 yılları dışında kalarak daha sonraki bir süreçte yaşanan gelişmelerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

(Cevap C)

12. 1937 yılında Atatürk ilkeleri anayasaya girmiş, 1928'de "Devletin dini İslam'dır." maddesi anayasadan çıkartılarak laiklik yolunda önemli bir adım atılmış, 1934'te kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanınarak ulusal iradenin yönetime tam olarak yansımaları gerçekleşmiş ve 1946'da iki dereceli seçim sisteminden tek dereceli seçim sistemine geçilerek Türk demokrasisi güçlendirilmiştir. Dolayısıyla A, B, C ve E seçeneklerinde verilen gelişmeler, 1924 Anayasası'nda yapılan değişiklikler arasında yer almaktadır. Fakat, anayasada egemenliğin millete ait olduğunun belirtilmesi sonraki yıllarda yapılan bir değişiklik olmayıp 1924 Anayasası yürürlüğe girerken en baştan beri anayasanın I. maddesinde yer alan bir hüküm olmuş, 1921 Anayasası gibi 1924 Anayasası da egemenliği kayıtsız şartsız millete vermiştir.

1924 Anayasası, en uzun süre yürürlükte kalan anayasadır.

(Cevap D)

TARAMA TESTİ

1. Sovyetler Birliği'nin Ortadoğu'da nüfuz kurmasını önlemeye yönelik bir savunma örgütü olan Bağdat Pakti'nin temeli 24 Şubat 1955 yılında Türkiye ile Irak arasında atılmış, daha sonra bu ittifaka İran, Pakistan ve İngiltere de katılmıştır. 1958'de Irak'ta rejim değişikliği yaşanması üzerine Irak 1959 yılında paktan çekilmiştir. Irak'ın çekilmesiyle paktın merkezi Ankara olmuş, adı da Merkezi Anlaşma Örgütü (CENTO) olarak değiştirilmiştir.

CENTO, üye ülkeler arasında ekonomik, kültürel ve teknik işbirliği yapmayı amaç edinerek başarı sağladı. Yaklaşık 20 yıl boyunca CENTO oluşumu faaliyetlerini sürdürdü. 1979'da İran ve Pakistan'ın CENTO'dan ayrılması ile pakt sona erdi.

(Cevap C)

2. Lozan Barışı, Boğazlar Komisyonu ile Boğazlar üzerindeki Türk egemenliğini sınırlamıştı. 1930'lu yıllardan itibaren İtalya (Mussolini) ve Almanya'nın (Hitler) izlediği yayılcı siyaset (II. Dünya Savaşı tehlikesinin belirmesi), Japonya'nın Milletler Cemiyeti'nden çekilmesinin engellenememesi (II. Dünya Savaşı'nın çıkmasında etkili olan isimlerden birisi olan Japon İmparatoru Hiro Hito, Asya birliğini kurmak istemiştir.), Boğazların kesin olarak egemenliğimize geçmesini zorunlu kılıyordu. Çok geçmeden İngiltere ve Sovyetler Birliği Türk tezini destekler durum aldılar. Özellikle İngiltere, İtalya'nın Doğu Akdeniz'de güçlenmesine karşı Türkiye'ye sempati duymuştur. Sonuçta Türkiye'nin ilgili devletlere verdiği notayla İtalya dışında Lozan Antlaşması'nı imzalayan devletler İsviçre'nin Montreux (Montrö) şehrinde bir araya geldiler. Yapılan görüşmeler sonunda 20 Temmuz 1936'da Montrö Antlaşması imzalandı. Bu antlaşma ile, Boğazlar Komisyonu kaldırılarak Boğazlar üzerinde kesin Türk egemenliği tanındı.

II. Dünya Savaşı öncesinde İtalya ve Almanya'nın izlediği yayılcı ve saldırgan politikalar, Boğazlar ve Hatay sorunlarının Türkiye lehine çözümlenmesinde etkili olmuştur.

(Cevap E)

3. Kıbrıs sorunu sırasında Türk-ABD ilişkileri ağır sarsıntılar geçirmiştir. Kıbrıs'taki Rumların 1963, 1967 ve müteakiben 1974 yılında adayı silah zoru ile Yunanistan'a ilhak etmeye kalkması ve çoluk çocuk, genç, ihtiyar demeden Kıbrıs Türklerini katletmesi üzerine Türkiye, gerekirse adaya çıkarma yapacağını açıklamış; ancak ABD Başkanı Johnson, Başbakan İsmet İnönü'ye bir mektup yazarak bu durumu onaylamadıklarını açıklamıştır (Johnson Mektubu Olayı). Fakat buna rağmen Türkiye, 20 Temmuz 1974 tarihinde Kıbrıs Barış Harekâtı'nı yapmış ve adada barışı tesis etmiştir. Bunun üzerine ABD, Türkiye'ye askeri yardımı keserek silah ambargosu uygulamaya başlamıştır. Türkiye de ABD'nin ambargosuna karşı Türkiye'deki tüm Amerikan üslerine ve tesislerine el koymuştur. (25 Temmuz 1975)

(Cevap E)

4. Atatürk ilkeleriyle ilgili olarak A, C, D ve E seçeneklerine ulaşılabilir. Ancak, belli bir sosyal sınıfın üstünlüğünü savunmuştur ifadesine ulaşılamaz. Atatürk'ün altı temel ilkesinden birisi halkçılıktır. Halkçılıkta hiçbir kimseye, aileye ve sosyal sınıfa ayrıcalık tanınmaz. Yasalar önünde herkes eşittir. Dolayısıyla "B" seçeneği yanlıştır.

1927'de cumhuriyetçilik, halkçılık, laiklik ve milliyetçilik olarak tanımlanan dört ilkeye, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın 10-18 Mayıs 1931 tarihlerindeki üçüncü parti kurultayında devletçilik ve inkılapçılık ilkeleri de eklenerek "altı ok" kavramı benimsenmiştir.

(Cevap B)

5. Milli Korunma Kanunu, II. Dünya Savaşı sırasında çıkarılmıştır. Bu kanun, dönemin ekonomisi sebebiyle Ocak 1940'ta Cumhuriyet Halk Partisi iktidarının çıkarttığı ve hükümete olağanüstü hallerde fiyatları saptamada, ürünlere el koymada, hatta zorunlu çalışma yükümlülüğü getirmede birtakım yetkiler vermiştir. Devletin bu alanlardaki müdahaleleri bu kanunla meşruyet kazanmıştır. A, B, C ve E seçeneklerinde verilen gelişmeler Milli Korunma Kanunu'nun hükümete verdiği yetkiler arasındadır. Ancak Merkez Bankası 3 Ekim 1931 tarihinde kurulmuş olup Milli Korunma Kanunu ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

(Cevap D)

6. 7 Haziran 1945'te CHP grubuna verilmek üzere Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü tarafından hazırlanan Anayasa ve demokrasiye uygun hareket edilmesi çağrısını içeren önerge Türk siyaset tarihine "Dörtlü Takrir" olarak geçmiştir. Meclis'te yaşanan tartışmaların ardından 4 vekilden önergenin geri çekilmesi istense de bu talep reddedildi. İlerleyen günlerde Adnan Menderes ve Fuat Köprülü CHP'den ihraç edilirken, Adnan Menderes ve Refik Koraltan da karara tepki göstererek CHP'den istifa etti. CHP'den ayrılan bu dört isim Demokrat Parti'yi kurdu. Dolayısıyla Dörtlü Takrir ile ilgili olarak A, C, D ve E seçeneklerine varılırken B seçeneğine ulaşılamaz.

(Cevap B)

7. Milli Birlik Komitesi; 27 Mayıs 1960 tarihinde Demokrat Parti hükümetini askeri darbe ile devirerek siyasi iktidarı ele alan ve sonradan başına Orgeneral Cemal Gürsel'in getirildiği Türk Silahlı Kuvvetleri'ne mensup 38 kişilik bir cunftadır.

27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi sonucunda Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve Maliye Bakanı Hasan Polatkan idam edilmiştir.

(Cevap C)

8. Türkiye'de yaşanan askeri müdahalelerden biri olan 28 Şubat, 1997'de Necmettin Erbakan ve Tansu Çiller hükümetinin silahlı kuvvetler tarafından istifaya zorlanmasıyla yaşandı. 27 Nisan e-muhtırası 11. cumhurbaşkanı seçimleri sırasında yayınlandı. Türk Silahlı Kuvvetleri adına Genelkurmay Başkanlığının cumhurbaşkanlığı seçimi dolayısı ile 27 Nisan 2007 tarihinde gece saat 23.17'de yaptığı, laiklikle ilgili açıklamayı içerir. Yüksek öğretim Kurulu (YÖK) 6 Kasım 1981 yılında kurulmuştur. 15 Temmuz darbe girişimi de 15 Temmuz 2016 günü FETÖ tarafından gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla B, C, D ve E seçeneklerinde verilen bilgiler, 12 Eylül 1980'den günümüz Türkiye'sine kadar yaşanan gelişmelere uygun örneklerdir. Fakat Cumhuriyet Senatosu, 1961 Anayasası ile oluşturulmuş ve çift meclisli parlamenter sisteme geçilmiştir. Senato Meclisi, 1982 Anayasası ile kaldırılmıştır.

(Cevap A)

9. 1876 yılında I. Meşrutiyet'in ilanı ile yürürlüğe giren Kanunuesası (Osmanlı Anayasası)'ye göre, parlamento üyeleri halk tarafından seçilen Mebuslar Meclisi ve üyeleri padişah tarafından atanan Ayan Meclisi olmak üzere iki meclisten oluşmaktadır. Dolayısıyla "E" seçeneğinde verilen bilgi doğrudur. Diğer seçeneklerde verilen bilgiler, Kanunuesası'nın içeriğiyle ilgili doğru ifadeler değildir. Osmanlı Devleti'nde meşrutiyet ilan edilse de padişahın mutlak egemenliği ve hakimiyeti devam etmiş, padişah otoritesi korunarak son söz yine padişaha bırakılmıştır.

(Cevap E)

10. II. Dünya Savaşı'ndan sonra ABD ile SSCB arasında soğuk savaş dönemi başlamış ve dünya devletleri iki blokta toplanmaya başlamıştır. ABD'nin öncülüğünü yaptığı kapitalist devletler 1949'da NATO'yu kurmuş, buna karşılık SSCB'nin öncülüğünü yaptığı sosyalist devletler de 1955 yılında Varşova Paktı'nı oluşturmuşlardır. Varşova Paktı, NATO'ya karşı meydana getirilen askeri savunma ve işbirliği paktıdır.

(Cevap D)

11. Aralık 1999'da düzenlenen Helsinki Zirvesi'nde; Türkiye'nin AB üyeliğine aday ilan edilmesi, Türkiye-AB ilişkilerinde yeni bir dönüm noktası olmuştur. Böylece, hem Türkiye hem de Avrupa Birliği, ortaklığın tam üyelik hedefine yönelik olduğunu teyit etmişlerdir.

(Cevap C)

12. G-20, uluslararası sistemde başlıca gelişmiş ülkeler ile önemi ve ağırlığı artmakta olan yükselen ekonomilerin küresel ekonomik karar alma süreçlerinde daha fazla temsil edilmesi ve uluslararası mali sistemin daha istikrarlı bir yapıya kavuşturulması amacıyla, 1997'deki Asya ve 1998'deki Rusya krizlerinin ardından 1999 yılında Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları düzeyinde oluşturulmuş platformdur. G-20 ülkelerini Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Arjantin, Avustralya, Brezilya, Çin, Endonezya, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan, İngiltere, İtalya, Japonya, Kanada, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan, Türkiye ve Avrupa Birliği komisyonu oluşturmaktadır.

(Cevap B)